

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 06564

ZIKHROYNES UN
HEZSHBOYNES

Abba Gordin

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

אבא גארד'ן

זכרונות און חשבונות

(מעמארן פון דער רוסישער רעוואלוציע 1917)

בוכגעמינינשאפט
ביי דער
יידישער ראציאנאליסטישער געזעלשאפט
בוניאט אירעס, 1955

א דאָנק ד"ר לעאָן פּערלמאַן.
א דאָנק די חברים פון דער בוענאָס איירעסער
ראַציאָנאַליסטישער געזעלשאַפט;
א באַגאַרדין

בראָנקס, ניו־יאָרק, 29טן יאָנ' 1955.

אינה אלט-פארצייכעניש

I. זכרונות

9	מאסקווע
13	דער ראזער שמיכל
19	פרייהייט און גערעכטיקייט
24	טאלסטאָיס תלמיד — גארבונאָוו-פּאַסאַדאָוו
30	איך זאָג זיך אָפּ
36	אַ נאַכט אין „פּערעסילניע“
42	ויהי ערב ויהי בוקר
50	צווישן תפיסה און תפיסה
57	ביי די זעלנער
65	עס פלאַצט דאָס האַרץ
70	פינף מינוט רעדן
76	דער פינפּבונד
81	דער אויפרוף צו דער יוגנט
85	פון צוזאַמענפאַר צו די „פּרעטשיסטענסקי-קורסן“
90	„מאָסקווער קאַמונע“
94	מיכאַילאָוו דער פּאַרלעגער — פּיראַ דער „קילשטאַק“
99	אַ פּסיכאָלאָגישער מאַמענט
103	כאַדונאַוו — מיין בעסטער חבּר
108	סאַקאַלניקי — כאַדינקע
113	אונדזערע לאַזונגען
116	זאַכנבלאַט „אַנאַרכיע“
120	סערגיעווסקי פּאַסאַד
123	בוכאַרין און דער לאַמטערנע-סלופּ
127	„איך בין אַ זינדיקער“
132	מיר באַיקאַטירן דעם מאַסקווער סאַויעט
135	די מלוכהשע באַראַטונג
140	דער שטרויענער קאַזאַק

146	---	דער האַלביאָר
150	---	ריגע איז געפאלן
154	---	דריי רעדנער
159	---	ערב אַקטאָבער
163	---	די צווייטע קאָנפערענץ פון די ווערקשטאַט־קאָמיטעטן
172	---	די דווינסקער
176	---	אַקטאָבער־רעוואָלוציע
181	---	דער שלעכטער אָנהויב
189	---	דער שווערער מיטן
197	---	די בלינדע געפירטע
199	---	די געצנדינער
201	---	די לוייה
203	---	די פארטייען אין אַקטאָבער
208	---	די בלוטיקע וואָך אין בלוטיקן יאָרהונדערט
213	---	ערשטער צוואַג — ברויט
219	---	צווייטער צוואַג — פרייהייט
223	---	דריטער צוואַג — פרידן
228	---	אַטענטאַט אויף לענינען — פאַני קאַפלאַן
237	---	לעאַנטאַווסקי פערעוואָלק

II. ח ש ב ו נ ו ת

249	---	קלאַסנקאַמף אין דער רוסישער רעוואָלוציע
259	---	דער מיטלשטאַנד
266	---	דער „זינדיקער קרעמער“
271	---	דער שוואַרצער מוזשיק אויפן רויטן בילד
276	---	דער „קולאַק“
282	---	צייטווייליק
288	---	צען יאָר נאָך דער רעוואָלוציע
301	---	צוואַנציק יאָר נאָך דער רעוואָלוציע

III. ס א צ י א ל ע ע ט י ו ד ן

די אַרבעטער פראַגע

317	---	די מיסיע און דער אַרבעטערקלאַס
322	---	דער אַרבעטערקלאַס און דער אַרבעטער
326	---	לייבאַריזאַציע פון דער אינדוסטריע
331	---	אַרבעט און קאַפיטאַל
336	---	קאַפיטאַל, אַרבעט און דער שטאַט
339	---	די אַרבעטערפראַגע

- 343 — — — — — דער אַרבעטערקלאַס און זײַן טאַקטיק
 352 — — — — — דער קריזיס פון סאָציאַליזם

IV. רעוואָלוציע

- 363 — — — — — רעוואָלוציע אַלס זעלבסטטעטיקייט
 367 — — — — — רעוואָלוציע און זעלבסטפאַרטיידיקונג
 374 — — — — — עוואָלוציע אָדער רעוואָלוציע
 377 — — — — — וואָס איז אַ רעוואָלוציע?
 386 — — — — — צוויי רעוואָלוציעס
 393 — — — — — די סאָציאַל אָדער סאָציאַליסטישער רעוואָלוציע
 398 — — — — — רעוואָלוציע: סאָציאַלע אָדער אַרבעטאַרישע

V. פרייהייט — יורידישע און פראַקטישע

- 407 — — — — — פרייהייט
 409 — — — — — יורידישע פרייהייט
 411 — — — — — אַרויסטרעטן
 415 — — — — — אויסשליסן
 416 — — — — — נעגאַטיווער יורידישער פעטישיום
 420 — — — — — אידעאָלאָגישע פאַניק
 421 — — — — — פרייהייט פון קאַנקורענץ אין פאַליטיק
 424 — — — — — פאַרוואַלטונג — ציבור־לעבן

VI. פון אַרגאַניזאַציע צו זעלבסטאַרגאַניזאַציע

- 429 — — — — — פאַרגעשיכטע — געשיכטע
 430 — — — — — קנעכטשאַפט
 436 — — — — — לייבאַייגנטום
 438 — — — — — אונטערטאַנשאַפט
 440 — — — — — בירגערטום און געדונגענשאַפט
 445 — — — — — זעלבסטאַרגאַניזאַציע
 449 — — — — — אינטעראַנדיווידואַליזם

1

זכרון

מ א ס ק ו ו ע

צוויי זילבן ניט מער, אבער א כשוף-קראפט לעבט און ראנגלט זיך אין זיי, פארן רוסישן אויער אוודאי, נאר אפילו פאר יעדן.

מען הערט אין דעם ווארט דאס הייבן זיך און פאלן פון דער ברוסט פון א גרויסער אייביקייט.

ניט רוים אליין איז פאר אלע צייטן. מאסקווע האט איר אייגענע צייט און אייגענעם ארט. דער זייגער אויפן טורעם פון וואקזאל ווייזט די צייט, מאסקווע-צייט.

א קוק ארום. א פלאץ. א מאדנער סטיל פון געביידעס, פארחבדעט, פאר-שמיליקט, און אביסל, זאל מען מיר מוחל זיין, צעדרייט.

דער קאזאנער וואקזאל, יאראסלאווער וואקזאל, ניקאלאיעווער וואקזאל. דריי געביידעס נאענט איינע צו די אנדערע, צווייגלעך, ביימלעך אין גארטן פון א פארהויקערטער ארכיטעקטור פון מאנאסטירן...

און די גאס, און די מענטשן, און די בנינים זאגן: דא איז ציון עיר הקודש פארן רוסישן אויער. עס שמעקט מיט גריכיש-ארטאדאקסיע, פארוויסט מיט ביזאנט. אויף יעדן טריט און שריט איז א הייליקייט... קדוש, קדוש...

עס הייבן זיך צלמים אויף אלע זייטן. ווו מען ווארפט א קוק, א צערקווע וואקסט אויס מיט סאלידע ווענט, האלב-בלינד, דאס פענצטער ווייט אין דער הייך, כמעט ווי פארמויערט.

ווער דארף דאס ליכט! ווער האט אויסגעטראכט אזא מין מזיק ווי די זונשטראלן, וואס גנבענען זיך אריין אפילו דורך שפאלטן.

עס זאל זיין שאטן, — מורמלען די ליפן פון די פארשימלטע נישעס אנטשטאט פון פענצטער.

צערקוועס, קאטעדראלן, פערציק מאל פערציק.

עס הייבן זיך שפיצן און צלמים זיצן אויף זיי, זיי קריכן צום הימל און שטעכן אומברחמנותדיק דעם כביכול. און די הימלען עפעס ווי אנגעשטויסן;

מיט רוגזא פארוויקלען זיי זייערע ווייטיקדיקע גלידער אין שמאטעס פון וואַלקנס.

און אמאל, און גאר אָפט, לאָזן זיי טריפן בלוט... וואָס פון קעלט ווערט עס פארוואַנדלט אין שניי.

עס קלינגען די גלאָקן. מאַסקווע האַלט כסדר אין איין מתפלל זיין, זי בעט אַ מפלה אויף די שונאים, גדולה פאר זיך. און די קלאַנגען שפרייטן זיך און בויען נעסטן איבערגעוואַלט אין יעדן אויער. איר מוזט זיי אַריינלאָזן. אַ ברירה האָט איר.

זיי גייען אָבער באַלד אוועק און פאַרשווינדן ווי קיינמאַל ניט געווען... און כמעט, אַז עס כאַפט אייך אָן אַ מורא. די קלאַנגען ווי קרויען, שוואַרץ און כמאַרעוודיק. און עפעס ווי עס שמעקט מיט וויירוד פון די אַלטאַרן און עס טראָגן זיך צעריסענע שטיקלעך תפילות: „האַר, רחמנות האָב!“ אַ מין מיטלאַלטער אין רעכטן האַרץ פון מאַדערנער צייט.

און מען פילט, אַז עס איז ניט אויף לאַנג. עס הענגט אין דער לופט: דער סוף פון אַ פרשה. דער לעצטער פסוק פון אַן אַלטן, צו אַלטן כתב־יד, געשריבן מיט אויל־שמעקעדיקע הענט פון אַ פרוש אַ מאַנאָך.

און די גלאָקן קלינגען — דיין־דאָן — ניט אויף לאַנג... נידעריקער, עפעס ווי אין אַ טאַל, אויף יענער זייט מאַסקווע־טייך, ליגט די זאַמאַסקווע־רעטשיע.

ווייסט איר דעם אָרט וווּ קוימענס בליען?

און קאַלכאויונס מיט פייער גליען?

אַהין, אַהין וויל מיין האַרץ ציען...

באַמבלט זיך אין מיר ניט־ווילנדיק אַ פאַראַדיע פון געטעס מיניאָן.

דאָרטן שטייען די קוימענס און רויכערן און וועבן אַ שוואַרצן ארון פאַר דער שוואַרצער וועלט פון אוממענטשלעכער פראַצע.

עפעס ווי דער חוש האָט מיר געזאָגט: אַט דאָרטן שטייט מיין מול איינ־געהילט אין שוואַרצן פאַרנאַכט־געוועב און וואַרט... און וואַרט...

מאַסקווע איז געטיילט אין צווייען, דער טייך שניידט זי פונאַנדער מיט אַ שטאַלענעם מעסער; איין העלפט פאַר די באַלעבאַטיים, די צווייטע העפט פאַר די אַרבעטער מיט די פאַבריקן.

מאַסקווע, אַ שטיק רחבות. איר זעט דאָ דעם איין־סוף פאַרקערפערט. דאָס איז דער עסענץ פון רוסלאַנד: אַן אַ שיער און אָן אַ מאַס, די געאַגראַפיע זשאַל לעוועט ניט קיין פלאַץ און דער מענטש שפאַרט ניט קיין צייט.

וואָס איז זיך דאָ צו אַיילן, ווען אייביקייט שטייט צו באַדינען אונדז?

און דער איין־סוף איז פאַרזאכט און אויסגעאַסן איבער די גאַסן און איבער די פּרצופים און שולטערס פון די פּורלייט.

אַ פנים — וועלט־מאַפע. און אויב נאָר אַ זעקסטער טייל פון דער וועלט, קלעקט אייך ניט! אַט שטייט דער פּורמאַן אין זיין פּאַדיאווקע, דער פּראַסט אין שטאַרק. ער איז אָבער שטאַרקער. ער קלאַפט זיך מיט די הענט, און יעדער שפּרייט־אויס פון די אַרעמס נעמט אַרום אַן עולם ומלואו עך־מאַ!

אַ מאַדנער סינטעז פון טיפּן רעאַליזם און הויכן מיסטיציזם אין די רוסישע

שרייבער, אין די רוסישע שטעט און וועלדער און מענטשן, אפילו פערד און קי... מען עסט, מען שלינגט דעם איין-סוף. וואָס איז וואָג, וואָס איז מאָס!... דאָס איז אַלי געזאָגט געוואָרן פאַר די שפּילכעלעך-לענדער אין אייראָפּע. איד רוף-צו אַ פּורמאַן, זעץ זיך אין שליטן. דער שניי סקריפעט, אָבער אַן כּעס, ער איז געוויינט צו דעם. דאָס פּערדל גיט זיך אַ רוק... און אַ גאַנצע עדה פון וואַראַבייטשיקעס גיט זיך אַ הייב און פּליט אַוועק און באַזעצט זיך אויף די דראַטן פון טעלעגראַף...

וואו איז מיין האַרץ?

אין זאַמאַסקווערעטשע, אין די אויוונס, וואו מען מען גיסט אַפּ איצטער די פּורעם פאַר דעם נייעם רוסלאַנד.

וואו איז מיין נשמה?

מיט די וואַראַבייטשיקעס אויף די טעלעגראַף-דראַטן, וואָס פאַראייניקן מאַסקווע מיט דער וועלט...

און מיין פשוטער גוף אין שליטן-שיפל, אין אַ געזעלשאַפטלעכן שטיקל ים, וואו כּוואַליעס זענען הייזער, רונצלעך — זענען מענטשן, און שוים — איז שניי...

וואָס טוט די אמתע מאַסקווע? נעמט אַראָפּ די ברילן פון דעם טרוימער און גיט אַ קוק און ענטפּערט:

זי ספּעקולירט.

ווער ספּעקולירט? עס איז אַ סך גרינגער צו זאָגן ווער עס ספּעקולירט ניט, אַלע ספּעקולירן.

און די דאָקטוירים פאַרוואַרפּן זייערע פּאַציענטן, די אַקטיאָרן די בינע, די שרייבער לאָזן די פּענעס פאַרזשאַווערט ווערן; און אַפּערע-זינגערס ווערן היי-זעריק, ריינדיק וועגן שכר-מכר.

מאַסקווע ווערט אַן איר מיט אַלטקייט-אַנגעוועבטע ברייטקייט. אַן אַראַפּגע-קומענע, אָבער פּאַרט אַ קעניגן מיט אַ גרויסער האַפּענונג אויפצוקומען צוריק, זי איז דאָך דאָס האַרץ פון רוסלאַנד. מאַסקווע פאַרגעסט דאָס אַלץ — און ווערט אַ מאַרק-ידענע. מען האַנדלט אויף טיש און אויף בענק.

געוויינלעך זענען פאַראַן יוצאים מן הכלל. אָבער זיי ווערן זיך אַן אין כלל ווי אַ דימענט אין אַ באַרג זאַמד.

מען קויפט אינדערפרי, מען פאַרקויפט אינאָונט, און מען קויפט עס אי-בעראַגניס ביי דער נאַכט, און בערג פון עשירות הייבן זיך הויך-הויך, און טאַלן פון אַרעמקייט לאָזן זיך אַראָפּ נידעריקער.

טווערסקאיע מיט דעם הילצערנעם ברוק. די „ריסאקעס“ שניידן די לופט ווי בליצן, און הייזעריקע געלעכטערס צעשיטן זיך איבערן גאַס אַט-אַט אַראָפּ-געפאַלן פון די קאַרעטעס און קייקלען זיך אַוועק און פאַרפלאַנטערן זיך צווישן די פּיס פון די שפּאַצירנדיקע. ווינטער, — גוטע פעלצן, גוטע וואַרעמע דעקעס אויף די שליטנס. און גלעקעלעך... וווּהיזן? צום יאַר... דאַרטן, אַביסל אַן אַ זייט, כּמעט הינטערן שטאַט, שטייט אַ גלעזערנע געביידע... ציגיינערקעס זינגען און טאַנצן... און דער עולם מאַכט זיך פּריילעך... פּטרט אַוועק דאָס געלט, וואָס ער האָט פאַרדינט צו גרינג...

די עשירות פוישט, שטעכט ווי האָבער, וואַקסט און גיסט זיך אָן ווי אַ בלאַטער — דאָס איז איין זייט פון מאַסקווער פנים.

די צווייטע זייט: עס הערן זיך געוויינען דורך די פענצטער פון מוטערס, וואָס האָבן נאָרוואָס איבערגעלייענט דעם נאָמען פון זייער איינציקן זון אין צייטונג, גערעכנט צווישן די געהרגעטע, און דאָס קול רייסט זיך אַרויס דורך דעם פאַרמאָכטן פענצטער און פאַלט אויף אייך, פאַרבייגייער, און קלאַפט אייך אויפן קאַפּ ווי אַ האַמער.

קיינער שטעלט זיך ניט אָפּ, קיינער פרעגט ניט וואָס מיינט עס... מען לאָזט אַראָפּ די קעפּ און מען איילט פאַרביי.

וואַגנס און וועגענער פול מיט פאַרווונדעטע ציען זיך איבער די ברייטע גאַסן, און זיפצן קלאַפן מיט פאַרבונדענע פליגלען ווי האַלב-געקוילעטע כפרות... און עס שמעקט מיט בלוט און מיט גרימצאָרן.

קוקט זיך איין אין געזיכט פון דעם פאַרבייגעפירטן פאַרווונדעטן, האַלב-זשיפעדיקן זעלנער, אַ קללה איז אויסגעקריצט אין שטיין פון פנים-ליניעס. מאַסקווע הולטאַיעוועט און לעבט אַ גוטן טאָג. און מאַסקווע גייט אויס פון די כוחות.

מאַסקווע געוויינט געלט אין די שיינע הייזער ווי די „האַנדלס-פאַרזאַמ-לונג“, אָדער די „איידל-לייט-פאַרזאַמלונג“, און מאַסקווע ווערט אָן לעבנס אין שפיטאַלן.

געשעפטן, געשעפטן! עס איז אַבער אַ האַנדל מיט בלוט, מיט לעבנס, מיט יונגשאַפט. די גאַלדענע מטבעות האָבן זיך געסודעט... און די פאַרשמאַכטע מיט פאַרטריקנטע לעפצן האָבן אויסגעהויכט דאָס לעצטע שטיקל נשמה...

און דאָס האַרץ פלעגט פאַרצאַפלט ווערן ביי יעדן אַרנטלעכן מענטשן צו-ציקוקן זיך צו דער מאוימדיקן תהום, וואָס האָט זיך געטיפט פאַר אונדזערע אויגן.

און אַ פראַטעסט איז געוואַקסן אינמיטן די גאַסן, אַרויסגעקוקט פון יעדן שטיין פון ברוק, געשאַסן פייערדיקע אויגן פון אונטער יעדער ברעם פון אַ באַגעגנטן פאַרסאזשעטן אַרבעטער.

און אַ שרעק איז אַרומגעגאַנגען איבער די שטילע פאַרשלאַפענע געסלעך פון הינטער דער שטאָט.

מער ניט ווי די טויבע האָבן זיינע טריט ניט געהערט.

און פייערדיקע דרשות האָבן זיך געלאָזט הערן וועגן פאַטריאַטיזם פון יע-נע, וואָס האָבן מאַביליזירט די פראַדוקציע און געשוואָלן געוואָרן פון טאָג צו טאָג. 200 פראַצענט פאַרדינסט איז געווען אַ נאַטירלעכע דערשיינונג אין דער ווירטשאַפט.

גאַלד ווערט בלוט און בלוט ווערט גאַלד... וואָס פאַראַ מחיהדיקע אַלכימיע פון צוואַנציקסטן יאָרהונדערט...

דער איינציקער אָרט, וווּ מען האָט דעמאָלט געקענט אויסגיסן דאָס אַנגע-ווייטיקטע האַרץ בפרהסיא... מיט פאַרמאַכטע טירן... איז געווען אין דער וועגע-טאַריאַנער געזעלשאַפט.

אין לייב פון טווערסקאיע שטעכט זיך אַריין, ווי אַ נאָדל, גאַזעטי-פערער-

לאָק. דאָרטן פלעגן זיך פאַרזאַמלען טאַלסטאַיס תלמידים, עטלעכע תלמידים מובהקים, וואָס האָבן געגאַסן וואָסער אויף זיינע הענט, ווען ער האָט געלעבט. איך פלעג אַהין אַרײַנקומען ווי אַ פּרעמדער צווישן אייגענע. מען האָט גערעדט קעגן דער מלחמה. מען האָט געלייענט בריוולעך פון יענע, וואָס האָבן זיך אַנטזאָגט. און זענען פאַרמשפּט געוואָרן צו חושכן אין געפּענגענישן. דאָס איז געווען דער אינדזל פון יושר. דאָ האָט געקלאַפט דאָס געוויסן פון מאַסקווע.

עס איז אויך געווען אַ „געזעלשאַפט פאַר פּרייער דערציִונג“. דאָרטן איז געווען דאָס צווייטע אָרט, וווּ מען האָט געקענט ריידן אויף אַ פאַרשטעלטן אופן... מיט האַלבע ווונקן, מיט געבן אַנצוהערן... אַז ניט אַלץ איז כּשורה אין דעם לאַנד. און געווען עטלעכע אויסגעניכטערטע קעפּ מיט אַ מויל אין זיי פלעגן זוכן און געפינען אַ געהער און צוהערעניש...

אַבער וווּ האָט זיך געשמידט די צונג — דער דונער, וווּ האָט זיך גע- שאַרפט די שווערד, וועמען עס איז באַשערט געווען איבערצוהאַקן דעם ווילדן פּלאַנטער פון בלוט און פּאַלשקייט? —

אין דער צווייטער העלפט פון שטאַט, וווּ די קעלערן זענען געווען גע- פאַקט מיט בליצנדיקע אויגן, מיט הענט, וואָס בעטן זיך צו ווערן פּויסטן, וואָס ווען זיי לאָזן זיך אַראָפּ אויף מירמלשטיין, — איך בין קיין ייִד ניט, אויב ער וואָלט זיי ניט צעברעקלען.

אַט אין יענע ווינקלען, וווּ מען איז געשלאָפּן אויף בענק זאַלבעצווייט און זאַלבעדריט, אַט פון יענער טיף האָט זיך געהויבן אַ שטאַלענער אָרעם און פאַר- קריצטע צײַן האָבן האַלב אַרויסגעזעגט: גענוג! די סתירה האָט זיך געמוזט אויפרייסן. און האָט זיך אויפגעריסן צום סוף פון פעברואַר 1917.

II

דער ראָזער שמייכל

עס טראָגן זיך איבער די גאַסן קלאַנגען. מען סודעט זיך הערנדיקערהייט, אַ ליפּ צו אַ ליפּ, און עס פליסט אַ טייכל פון נייסן: אין פעטראַגראַד איז אַ טומל, מען שיסט; די דומע איז פּונאַנדערגעטרײַבן. און מאַסקווע ווערט איין אויער. און אַלע וואַרטן. די באַריכטן ווערן באַשטעטיקט. און עס לאָזט זיך גיין אַ גאַנצע מחנה יונגע יינגלעך פון די פאַבריקן אַרויס, אַפּגעריסענע-אַפּגעשליסענע, כּמעט אַז שטיקלעך לייב קוקן אַרויס פון די לעכער, אין הויכע שמוציקע שטיחל, דריי מאָל אַזוי די גרויס ווי די פּוס, וואָס באַמבלען זיך אַרום אין זיי. און דערצו, ווי צו רייצן די פאַרפּוצטע מאַסקווע, ווי איינער זאָגט, עפעס ווי אויף צו להכעיס די שיינע, ריינע גאַסן און פּנימער, — אויסגעשמירט אין סאַזשע. שוואַרצע צו- רות, שמוציקע הענט, מיט אַראַפּגערוקטע היטלען, האַלב-צערדיסענע, פון וועל-

כע עס שטעקן ארויס שטיקלעך וואטע און פעל צוזאמענגעמישט. אזא מין סאָרט פאַרשטעלעניש לאָזט זיך גיין איבערן גאַס.

איך האָב זיי באַגעגנט לעבן טרובנע. זיי שטעלן אָפּ אונדזער טראַמווויי-

פור:

— וואָס ווילט איר, חברה-לייט? — פרעג איך זיי האַלב-שמיכלענדיק.

זיי פאַרשטייען, אָז אַלע מיינע סימפּאָטיעס נעסטן אין די לעכער פון זיי-

ערע מלבושים, און זיי ענטפערן:

— מיר גייען צום גובערנאַטאָר בעטן ברויט!

— גייט, קינדערלעך, און זאָל אייך גאָט העלפּן! — ענטפער איך און קוק

זיי לאַנג נאָך; ווי אַ באַבע באַגלייט מיט איר קוק אָן אייניקל, וואָס פאַרט אַוועק אין אַ ישיבה.

צום גובערנאַטאָר נאָך ברויט! עס איז אַ גוטער איינפאַל. מער דאַרף מען

ניט. מפלות אָן אַ שיעור, טומלען אין פעטראָגראַד, און קינדער בעטן ברויט. און

מאקלאקאוו איז דאָ געווען מיט צוויי טעג צוריק און געהאַלטן אַ דרשה, אָז מען

דאַרף מאַכן אַ הויף-איבערקערעניש, „שטילע-באַשווייגע“, אַזוי אָז מיר, לינקע

שקצים, זאָלן זיך ניט דערוויסן. וואָרום, האָט ער געטענהט צו זיינע אייגענע

מענטשן, אַ ניט וועט דאָ ווערן אַ גאַנצע בהלה.

דאָס איז געווען די שפיץ-חכמה פון אונדזערע קאָדעטן; אַ הויף-רעוואָלוציע

ציע, צווישן זיך אַ דורכמאַך. און די רוסישע ווירקלעכקייט איז זיך געשטאַנען

אין אַ ווינקל און געמאַכט פון זיי, די בלינדע און קרומע פירער, חוזק.

אַלע ווייסן, — געוויינטלעך איז פאַראַן אַ סאָרט מענטשן, וואָס מאַכן זיך

ניט וויסנדיק פון דעם, אָז פּרילינג איז זמן חרותנו, די צייט פון פּרייהייט.

משנכנס אָדר מרבים בשמחה. מענטש, נאַטור און געזעלשאַפט זענען אין קניפּל.

עס צעגייט דער שניי. עס ווייזט זיך די זון און אַ שמיכל צעגיסט זיך איבערן

פנים פון הימל. און די טייכן רייסן די קייטן, און אַ פּולס פון לעבן און שטרעבן

נעמט קלאַפּן אין זיי. און זיי נעמען גיין...

אַ רעוואָלוציע איז אַ קינד פון פּרילינג.

עס שפּראַצן האַפענונגען אין האַרץ פון דער געזעלשאַפט. און די קייטן

צעשמעלצן ווי חלבנע ליכטלעך.

עס לויפן אַרום ווי שדים די לאַסטאויטאַס איבער די גאַסן; אין זיי סטור

דענטן מיט ביקסן אין די הענט. עס שטייען אויסגעשטעלט פיקעטן אויף אַלע

ווינקעלעך. אין שטאָט איז דערקלערט אַ שטאַנד... ווער ווייס ווי אַזוי עס אַנצור

דופּן... קיינער גלויבט אין דעם ניט. אויסגעאַנגען איז דער גלויבן אין די

כוחות פון דער זעלבסטהערשונג. און מאַראַזאָוסקי, דער קריגס-גובערנאַטאָר,

זאָגט: „איך וועל ניט ייסן“, אָבער „איך וועל אייך די שטאָט ניט אָפּגעבן“.

עפעס ווי איינער בעט ביי אים, געזאָגט האָט ער עס אין דער פרי, פאַרנאַכט איז

ער שוין געווען אַרעסטירט.

דער קרעמעל האָט זיך אונטערגעגעבן, מאַסקווער באַסטיליע איז איינגע-

נומען אָן איין שאַס. אין די קאָזאַרמעס זענען די זעלנער פאַרשפּאַרט. אַ טייל

פון זיי אין גאַס; מען האָט זיי געבראַכט, אָבער מען האָט זיי גלייך אַוועקגע-

פּירט. עס איז געפּערלעך זיי צו לאָזן אין גאַס. דאָס איז ניט דער 1906-טער יאָר...

און גאנץ מאַסקווע איז אין גאס; און באַלקאַנעס און פענצטער זענען גע-
פיקעוועט מיט קעפּ, מיט אויגן; פון מיאַסניצקע ביז דער דומע איז איין שטיק
מאַסע מענטשן. אַלע פּריילעך, אַלע שמייכלעך. אַנדערע וואַרפן זיך אויף די
העלדזער און מען קושט זיך מיט ניט-באַקאַנטע, מיט נאָר-וואָס געטראַפּענע.
זיך צעקושט און פּונאַנדערענגאַנגען זיך.

אַ מין זיסע ברידערשאַפט שפּרייט זיך איבער מאַסקווע. זיס און פּריקרע.
און אַלע זענען פּול מיט האַפּענונגען און שטרעבונגען און זיכערקייט: דער
שווערער קאַשמאַר פון זעלבסטהערשונג איז אַריבער. און דער שניי שמעלצט
און שמעלצט און מיט אים די אַלטע, גרויע אינסטיטוציעס.

און מענער און פּרויען פון די העכערע קלאַסן שפּאַצירן אַרום מיט רויטע
ראָזעס אין די קנעפל-לעכלעך, און די רויטע ליפּן און די ווייסע ציינער האַלטן
אין איין שמייכל-געלויב צו דער נאָך ניט באַשאַפּענער אַרדענונג. זיי זענען
זיכער: עס איז, עס קומט זייער צייט. און ווי פּאַוועס שווימען זיי אַרום אין שטי-
לע וואַסערן פון זיכערע און געמיטלעכע גרופן מענטשן, וואָס שטייען אין די
גאַסן.

אַבער דאָס האַרץ פון מאַסקווע איז די שטאַטדומע.
אויפן דומעפּלאַץ שטייען מענטשן אויפגעקליבן פון אַלע שיכטן: רייך,
אַרעם, הויך, נידעריק. אין אַלעמענס האַרצן איין קלאַפּ: „פּטור געוואָרן פון
קייסער“.

צו דער דומע פירט מען, שלעפט מען, ברענגט מען, אונטערן אַרעם גע-
האַלטן, פּאַליציילייט.

— מאַכט אַ וואַרע! גיט דעם זועג!

וואָס איז געשען? מען פירט אַ סטראַזשניק. און דער עולם לאַכט. עפעס
די גאַנצע זאך, דער גאַנצער אַלטער רעזשים, זעט אויס ווי אַ מין קאַמעדיע.
עס איז גאָר קיינמאַל ניט געווען קיין ערנסטע זאך. אויך מיר געזאַגט: אַ
קייסער!

סטראַזשניקעס כאַפט מען אומעטום. מען נעמט זיי אַראָפּ פון די בוידע-
מער, מען נעמט זיי אַרויף פון די קעלערס, מען גראַבט זיי אויס פון אונטער
דער ערד, מען קריגט זיי, וווּ איר ווילט, נאָר עס איז ניטאָ קיין במסתרים, וווּ
דאָס אויג פון אַרבעטער אַדער באַלעבאַס זאָל זיי ניט דערקענען. סטראַזשניקעס
און פּריסטאַווס און העכערע, — אַלע צו דער דומע, וווּ מען סאַרטירט זיי אויס.
אויב זיי אַנערקענען דעם נייעם רעזשים, לאַזט מען זיי אָפּ פּריי, אויב ניט,
אַרעסטירט מען זיי.

און דער פּריסטאַוו פון מיאַסניצקער באַצירק מיט זיינע צוויי געהילפן
לאַזן זיך אַרויס און שטעלן זיך אַוועק אויפן בריקל פון דומע און ווענדן זיך
צום עולם.

דער פּריסטאַוו, הויך און שטאַרק ווי אַ מויער, אַנגעפּרעסן מיט כאַבאַר
וויפל עס קריכט אַריין, אַ פּרצוף, רויט זוי, אַ פּלאַם, אַ בויך, ווי אַ פּאַס פּול,
מיט בראַנפן.

און מיט אַ קול, הייזעריק, ווי אַ זויערע אוגערקע, שרייט ער אויס:

— איך בין פאַר דעם פּאַלק!

און עס דונערט דער עולם און ענטפערט: הורא! און א געלעכטער צע-
טרעגט זיך איבערן גאנצן פלאץ. דאס לאכן יענע, וואס קענען דעם כאבאר-
ניק. די זעלביקע צערעמאניעס מאכן דורך זיינע באהעלפערס, — זיי זענען
פארן פאלק.

דער עולם איז אין א גוטער שטימונג. עס לאכט זיך, עס שמייכלט זיך, און
עס דוכט זיך, אז אלץ וועט זיך גיין אזוי כשורה, אגיל-ואשמחדיק, עפעס ווי
פון זיך אליין, אלע צופרידן. אלע צוזאמען. אלע הערצער — איין הארץ; אלע
פארלאנגען — איין פארלאנג; ווי גוט עס איז צו מאכן אזא רעוואלוציע!!!
אלץ איז פארטיק. די פרי איז צייטיק און כמעט איבערגעוואקסן אויפן
בוים. דער ערשטער בלאז פון אונט-ווינטל, און א שוואכן ציטער גיט דער
בוים, און די יויכיקע און פליישיקע פרוכט פאלט אראפ גלייך אין די ארעמס
פונעם פרישן גראז, וואס אונטערן בוים. און שטיל און ווייך — א מחיה!
מער פאר אלעמען זענען צעשלאגן אין זייער געדאנק די יידן. זיי שטעלן
איך אפ אין גאס מיט דער שאלה: מעג מען שוין נעכטיקן אין מאסקווע?
און ווען איר בארויקט זיי מיט אייער: אודא! גלויבן זיי איך ניט.
א רחמנות נעבעך אויפן מיאסניצקער פריסטאו. דריי-פערטל פון זיין בויך
באשטייט פון יידישע הכנסות.

און דער ווייזער אויפן זייגער פון צייט רוקט זיך פון רעכטס אויף לינקס.
פּוּרִישֶׁקֶוויטש איז אָנגעקומען. ער וויל דרשענען, און אין א פאר מינוט
ארום פארשטייט זיך, ווי פון זיך אליין, אז ער איז ניט דער מענטש און איצ-
טער איז ניט זיין שעה... מען רוקט זיך, מען שטופט זיך פון רעכטס אויף לינקס.
און טשעלנאקאו זיך אפ. און אסטראו ווערט אויף זיין ארט. דער
קייסער זאגט זיך אפ פון טראן, און ראדיאנקא לאזט פאלן א טרער... אין געווא
אריין. מער טרערן זענען נאך פארבליבן ניט קיין אויסגעוויינטע אין די אויגן
פון די רוסישע אדללייט.

און א צעטל פון די נייע מיניסטארן גייט פון האנט צו האנט, פון מויל
צו מויל. מיליוקאו איז דא. און די פענצטער אין די רייכע הייזער צינדן זיך אן
מיט גרויס האפענונג: עס וועט זיין א רייכע שניט-צייט. האפענונג קען אמאל
א ליגן זאגן, ווי מיינט איר? און רייכע און שטאלצע נארן זיך אמאל אויך אפ.
עס גייען אריבער א פאר טעג — און דער שמייכל פון די ליפן פון דער
שיינער, ריינער אדלגעבארענער מאסקווע נעמט פארשווינדן... און די ציין ווייזן
זיך, און עפעס א מין דערשראקנקייט-פייערל לייכט זיך אין די אויגן; די אר-
בעטער נעמען זיך רירן, און א סאוועט אין מאסקווע האט זיך אויפגעקליבן.
אויף וואס דארף מען עס? — ציען מיט די אקסלען די זאטע און פעטע, און
מאכן זיך, אז זיי חידושן זיך.

צו וואס ווערן געשאפן אזעלכע ברואים, וואס קיינער דארף זיי ניט!
אויף גיך, אין איילעניש, ווערט צוזאמענגעשטעלט דער ערשטער ארבע-
טערראט. ווער עס האט אמאל געהאט א שייכות צו דער ארבעטער-באוועגונג,
קומט אהין און ווערט אָנגענומען. קרישלעך און ברעקלעך פון ארבעטער-ארגא-
ניזאציעס קלייבן זיך צוזאמען. א מענטש דא, א מענטש דארטן, און א קאמיטעט
וואקסט אויס. און א פארטיי פארהיילט די ווונדן פון ניט-עקזיסטירן און שיקט

א פארטרעטער. מען איז ניט מקפיד, אהין, אהער — אבי אויסגעקליבן. און די ערשטע זיצונג אפגעהאלטן. די באגייסטערונג איז אין לשער. און די תרעור מות איז אויך אין לשער.

און מאסקווע ווערט שטארק ערנסט און נאך מער צעטראגן; א מלוכה אין א מלוכה, א זאך, וואס קען ניט זיין.

די מיידל-רעוואלוציע האט אָנגעווירן איר אומשולדיקייט. די אַרבעטער אַרבעטן ניט; זיי ווילן ניט גיין צוריק צו דער אַרבעט. ביז זיי וועלן זיין זיכער, אַז דער נייער רעזשים האָט אַ קיום.

און דעמאָנסטראַציעס ציען זיך, רויטע פּאַנען באַווייזן זיך. און ענדיקעס זענען פאַראַן אַ סך, וואָס שרעקן זיך פאַר דער רויטער פאַרב; און רעדעס לאָזן זיך הערן; מיטן קייסער פאַראַמאַל וואָלט געווען אַ גלייכע זאָך פּטור צו ווערן פון די גבירים... געוויינלעך, דאָס איז גלאַט אַזוי דבורים. די אַרבעטער הערן און עפעס ווי זיי הערן ניט.

איבער טרובנע לאָזן זיך גיין אַלע טראַמווי-אַנגעשטעלטע. מען שטעלט אַוועק אַ באַנק. איך גיי פאַרביי צופעליק, איך האָלט אינמיטן אַ שמועס מכוח ליטעראַטור מיט בעל-מחשבות. און דער גייסט פון דער רעוואַלוציע גיט מיר אַ בריי און איך שטעל זיך אַוועק און גיב זיי צו פאַרשטיין, אַז אונדזער וועג איז אַ לאַנגער, און אַז ראַדזיאַנקע וווינט דאָ באַלד נאָענט און ער וועט אַ סך ניט האָבן צו גיין... און מיליוקאָוו וווינט אויך נאָענט לעבן קייסערס הויף, און אים וועט אויך נישט זיין ווייט... און איר וועט בלייבן באַלד אַליין און איר וועט האָבן אַ שווערן וועג.

זיי הערן זיך איין מיט גרויס אויפמערקזאַמקייט. און דאָכט זיך, זיי פאַר-שטייען מיך. זיי לאַדן מיך איין צו קומען צו זיי אינאַוונט צום מיטינג. און די סתירות פון דעם אַלטן רוסלאַנד ווייזן זיך אַרויס. און פון צווישן די רויזן פון דער רעוואַלוציע ווייזן זיך די דערנער און שטעכלעך...

און אַנשטאַט צו קושן זיך — קריגט מען זיך שוין אין די גאַסן. — 8 שעה אַרבעט! עס איז אומגעהערט! איצטער, בשעת-מלחמה, ווען דער זעלנער אַרבעט טאָג און נאַכט! — טענהן יענע, וואָס לעבן פון יענעמס אַרבעט. און מיר לאַכן און ענטפערן; מיר סטאַרען זיך פאַר אייך; מיר גרייטן אייך צו אַ קורצן אַרבעטסטאָג; מיר ווייסן, איר זענט ניט בכוח צו אַרבעטן 12 שעה; מיר סטאַרען זיך פאַר אייך און ביי אייך איז עס ניט אַנגעמייגט. ניטאָ קיין שלום-בית. די רעוואַלוציע ווערט פאַרשטאַנען פון יעדן קלאַס אויף זיין אייגענעם שטייגער.

פרייהייט! וואָס מיינט מען אָבער דערמיט?! זיי מיינען אַנצופירן ווייטער די מלחמה מיט די מפלות אָדער נצחנות, מיט גרויסע פאַרדינסטן, וואָס זענען גרעסער פון די קעשענעס אין זייערע נייע קאַפּאַטעס.

מיר טייטשן עס אויס גאַר אַנדערש. מיר ווילן שלום. אַ סוף זאָל נעמען צו דער מלחמה און צו דעם גאַנצן אַלטן איינשטעל. עס איז צייט, כּלעבן, שוין לאַנג צייט, אַ סוף צו מאַכן צו אַט-דער אוממענטשלע-כער רשעות און חיהשער ווילדקייט. ווי לאַנג דאַרף אַזאַ באַרבאַריטעט אָנהאַלטן!

מיר אַמפּערן זיך אין די אוידיטאָריוםס, אין די פּאַבריקן, אין די אַר-
בעטערקלובן און מער ווי אומעטום — אין די גאַסן.

מאַסקווע זעט אויס, איך שטעל מיר פאַר, ווי דאָס אַמאַליקע אַטען, מיט
דעם אונטערשיד, וואָס דאָ ווערן די וויכוחים געפירט ניט מכוח פּילאָזאָפּישע
פּראָבלעמען, נייערט וועגן לעבנספּראָגן.

שיקט אַרויס אַ בליק, ווי אַ טויב אָדער ווי אַ ראָב. און ער וועט מיט זיך
מיטברענגען אַ געזעמל מענטשן מיט אַן אַראַטאָר טורעמענדיק איבער זיי.

דאָס געזעמל הערט זיך צו שטאַרק אויפּמערקזאַם צו די רייד פון די רעד-
נער און פּאַטשט זייער פּלייסיק מיט די הענט „קיכעלעך“. די רעדנער פּאַרבייטן
איינער דעם אַנדערן. שלאָגן אָפּ איינער דעם אַנדערנס אַרגומענטן.

„ער איז גערעכט!“ „ער איז גערעכט!“ — שרייט דער עולם.

אַלע זענען גערעכט. זיי קענען אָבער אַלע ניט זיין גערעכט. זיי ווידער-
שפרעכן איינער דעם אַנדערן. דער צווייטער רעדנער זאָגט פּונקט קאַפּויר פּון
דעם, וואָס דער ערשטער האָט געזאָגט. אָבער יעדער איינער, בשעת ער רעדט,
איז ער דער גערעכטער.

פּושקין שטייט אויף זיין פּיעדעסטאַל ביים סאַמע אַריינגאַנג צום טווער-
פּלאַץ. די קייטן, וועלכע האָבן אָפּגעצוימט דאָס שטיקל מקום-קדוש, האָט מען
אַראַפּגענומען. מען האָט זיי פשוט צוגעגנבעט. מען האָט זיך געקוואַפּעט אויף
דעם בראַנדן. אויף די מירמלטרעפּלעך פון אימפּאַזאַנטן מאַנמענט שטייען רעד-
נער, און אונטן, אויף דער ערד, שטייט דער עולם. די רעדנער — ריידן, דער-
ווייזן עפעס, פּלייסן זיך צו איבערצייגן. די אויפגעזאַמלטע הערן, זיי זענען
מסכים. מען פּוועלט ביי זיי אַליץ גאַנץ לייכט, כל-זמן מען פּאַדערט גאַרניט, נאָר
בלויז אויסצוהערן און מסכים צו זיין. פּושקין הערט זיך אין מיט זיינע שווערע
שטיינערנע אויערן — און שווייגט. מיט וועמען האַלט ער? מען קען ביי אים
גאַרניט דערגיין. ער מישט זיך ניט. ער פּאַרריכט אַפּילו ניט די גרייזן פון די
ניט צופיל געבילדעטע טריבונס.

דאָס זעלביקע טוט סקאַבעליעוו, אויף זיין פּיעדעסטאַל, אַביסל ווייטער
אַראָפּ טווערסקאיע גאַס, הגם ער איז ניט קיין דיכטער, נאָר אַ גענעראַל און איז
באַוואָפּנט, און רייט נאָך דערצו אויף אַ פּערד. די נפּקאַ-מינה באַשטייט בלויז
אין דעם, וואָס סקאַבעליעוו קריגט אַלעמאַל אַן עולם, וועלכער איז קאַדעטיש
געשטימט, (ק. ד. — דאָס זענען איניציאַלן; זיי באַדייטן „קאַנסטיטוציאַנעלע דע-
מאָקראַטן“, די פּאַרטיי פון די בורזשואַזע ליבעראַלן). בשעת פּושקין ציט-צו אַ
מער ראַדיקאַלן עלעמענט. סקאַבעליעוו איז דאָך אַ מיליטאַריסט, אַ קריגער, אַ
הונדערטפּראָצענטיקער פּאַטריאַט, אַ זיגער, און פּושקין איז דער האַר פון די
מוועס, אַ רעוואָלוציאַנער, געווען פּאַרשיקט, הגם בלויז אויף קאַווקאַז...

איך בין דאָ ניטאָ. דער פּלאַץ איז ניט פאַר מיר. צו-פּיל מיטלשטאַנד און
ווילשטאַנד. איך בין אויף יענער זייט טיף, מעבר לנהר. סערפּוכאַוּפּלאַץ.
קאַליוזש-פּלאַץ זענען מיינע פּאַוואַריטן. דאַרטן קלאַפּן אַנדערע הערצער. דאַרטן
עפענען זיך גאָר אַנדערע מיליער און אויערן.

מאַסקווע רעדט — און קריגט זיך דערווייל בלויז מיט ווערטער. איך

טראכט מיט פחד: זי וועט זיך באלד-באלד נעמען שלאָגן, לאָזן אין גאַנג די הענט, ניט נאָר די געשליפענע צינגלעך.
דער רעוואָלוציאַנערער ראַמאַנטיזם בליט-אַפּ. די ביטערע פּרוכט פון רעאַ-
ליזם וואַקסט אויפן בוים פון וויסן גוטס און שלעכטס.
מאַסקווע פאַרוזוכט פון עץ-הדעת און זי פאַרלאָזט דעם גן-עדן פון ביר-
גערלעכן פּרידן און צופּרידנקייט.

III

“פּרייהייט און גערעכטיקייט...”

פּרייהייט. אַיאָ, אַ פשוט וואָרט. אויף יעדן שפּיצצונג, אויף יעדער ליפּ,
סיי אַ ריינע, סיי אַן אומריינע.

אויב איר האָט אַ האַרץ און אין האַרצן אַ טונקעלן ווינקל, וווּ די באַבע-
רחמנות וווינט — טשעפעט בעסער ניט דאָס וואָרט און דעם באַגריף, וואָס, ווי
אַ פאַרשפּאַרט פּייגעלע אין אַ שטייגעלע, זיצט זיך דאָרטן, אַט טאַקע אין דעם
וואָרט, און פּישטשעט עפעס אַ מין וואַלד-ניגון.

דער באַגריף רייסט זיך מיטן גאַנצן כוח צום וואַלד; ער שלאָגט מיטן פּליגל
קעגן די אייזערנע גראַטן פון קלאַנג, וואָס אין דעם שטייג פון וואָרט.

גאַרניט! איר קענט זיך ניט העלפּן. דער באַגריף פּרייהייט איז אַזוי פּריי
אז אַפילו דאָס וואָרט פּרייהייט איז צו ענג און שמאַל, און מעשה-תּפּיסה דריקט
עס און פּרעסט עס.

מילא, גאַרניט. מען קען עס ניט דעפּינירן.

און ווען איר דעפּינירט עס, באַשרייבט עס — הרגעט איר עס אַוועק.
בעסער פּרובירט ניט.

גרויסע קעפּ, הויכע מוחות און צייטנווייז צעדרייטע פאַרשטאַנדן האָבן
פּרובירט מאַכן די זאַך קלאַר, ווי זיי האָבן געמיינט.

אַבער יעדעס מאָל, ווען זיי האָבן עס געטאָן, זענען זיי אַריבער אין אַ
סתירה, און במקום פּרייהייט האָבן זיי אונדז אַרויסגעבראַכט באַגרענעצונגען אויף
באַגרענעצונגען.

אַזאָ טבע האָט דער באַגריף.

דער רעאַליסט לאַכט פון דעם וואָרט מיט זיין נעפּלדיקן אינהאַלט.

ווען איר בין רעאַליסטיש אין געמיט, לאַך איר אויך.

אַבער ניט אַלעמאַל וויל מען זיין רעאַליסטיש, ניט אַלעמאַל קען מען עס

זיין, און מען דאַרף עס זיין.

וואָס איז פּרייהייט?

ס'פאַראַן, וואָס מיינען, אַז דאָס איז אַ מאַנומענט, אַ שטיק מירמל, און אויס-

געהאַקט אין דער געשטאַלט פון אַ פּרוי.

צי האָבן די סקולפּטאָרן געהאַט בכוונה צו געבן אונדז אַנצוהערן: פרייהייט
 איז שוואַך ווי אַ פּרוי? איך ווייס ניט, עס קען אַמאָל זיין.
 דאָס וואָלט געווען צו קלוג פאַר סקולפּטאָרן.
 פרייהייט! און אַ זעלנער קלייבט אויף זיין האַק און פאַק און לאָזט זיך גיין
 אַהיים פון פּראָנט אינמיטן די רעכטע געדיכטע פון מלחמה.
 פשוט, עס ווילט זיך אים זען זיין ווייב און קינדער. ער האָט זיך פאַר-
 בענקט. און אַז מען כאַפט אים, און מען שטעלט אים אָפּ, און מען פרעגט אים:
 — סטייטש, אין אַזאַ צייט... וואָס הייסט עפעס לויפן פון פּראָנט?
 ענטפערט ער מיט פשוטות: פרייהייט, סלאָבאָדאַ!
 און דער אַנעקדאָט־פאַקט טראַגט זיך איבער מאַסקווע, און אַפילו איבער
 גאַנץ רוסלאַנד.
 אָבער זאָגט, מיט גאַנצן האַרצן גערעדט: איז ער ניט גערעכט געווען אויף
 זיין שטייגער, און האָט ער עס ניט אויסגעטייטשט בעסער ווי אַ סך טעאָרעטי-
 קער?
 אַלע האָבן געלאַכט פון אומוויסנדיגן זעלנער; קיין ריכטיקערע דעפיניציע
 האָט קיינער אָבער ניט געקענט געבן.
 צו וואָס דאַרפן מיר אַזעלכע ווערטער און אַזעלכע פאַרפירערישע באַגריפן?
 יאָ, דאָס איז אַ מעטאָפּיזישע אַנשיקעניש! דאָס איז אַן אוממעגלעכע זאַך צו
 פאַרווירקלעכן! — טענהן אַלע „קלאַרע“ קעפּ.
 אָבער „לאַ על הלחם לבדו יהיה האדם!“ — מיר קענען זיך ניט אַלעמאַל
 שפייזן מיט די טרוקענע וויסנשאַפטלעכע פאַרדאַרטע שטיקלעך סקאַרינקעס.
 עס ווילט זיך עפעס מער, עפעס בעסערס.
 עס איז אוממעגלעך! — שרייען זיי.
 און מיר ענטפערן מיט הונדערטער און הונדערטער מיליאָנען הערצער:
 מיר לעבן אויף דער וועלט צו „דערמעגלעכן דאָס אוממעגלעכע“!
 אַזעלכע באַגריפן וואָלט איך קיינמאַל ניט אַריינגעלאָזט אין אַ יידישער
 וויסנשאַפטלעכער שטוב.
 ער, דער באַגריף, וואָלט אָבער קיינמאַל אַהין ניט גיין; ער לעבט אין דרויסן,
 און דער הימל איז צו־שמאַל פאַר אים, און דער אין־סוף כמעט אַן אלקער, אַ
 ד' אַמות.
 אַבסאָלומע פרייהייט! — אַ טרוים, אַראָפּגעפאַלן צו אונדז ערגעץ פון אַ
 פליגל פון אַ פאַרבייגעפּלויגענער וועלט. אַ וועלט אָן געזעצן, אַן פאַרבאַטענישן
 און אָן דערלויבענישן.
 און אַזוי לאָנג ווי עס לעבט דער מענטש אין מענטשן וועט ער דאָס וואַרט
 טייער האַלטן, הערצלעך גלעטן און וואַרעמען ביי דער ברוסט.
 עס איז אָבער פאַראַן אַ „העכער“ און „נידעריקער“ אין דער מענטשלעכער
 נאַטור; מען האָט גערעדט אַ סך וועגן איבערמענטש.
 פאַרגעסט ניט, ברידער, עס איז אויך פאַראַן אַן אונטערמענטש.
 אַ, אַנדערע אויף דער זייט בריק, אַנדערע אויף יענער זייט בריק און
 אַנדערע אין רעכטן מיטן.

מענטש איז א בריק, האָט אונדז געלערנט ניטשע.
און פרייהייט איז דאָס וואָרט, וואָס טראָגט זיך אַרום עפעס ווי אַ שיף אין
דעם ים פון דבור, אַ שיף מיט אַ הויכן זעגל, אָבער אַן אַ רודער...
סלאַבאָדע — דאָס איז די פּאָן, וואָס פּלאַטערט אויף דעם טורעם פון מויל
און אויסדרוק. איר זעט דעם זעגל פון דער ווייטנס, איר הערט זיין ציטער
אומעטום:

אין גאָס, אין מאַרק, אין קלייט, אין שטוב און לעבן שטוב.
און ער רייצט און זאָגט צו.
גיט אַ קוק אויף די גאַסן — אויף די פּלעצער: קעפּ און קעפּ — פון דער
הויך ווען איר קוקט. פּיס און פּיס — פון אונטן. און אַלץ באַוועגט זיך גיכער,
שנעלער, מיט מער לעבעדיקייט, מיט מער זיכערקייט.
קעפּ און פּיס, און וווּ זענען די איבעריקע טיילן פון זינדיקן גוף? אַט זענען
שולטערס, אַרעמס און פשוטע הענט.
און, אַז אַלץ איז פּריי — ווערט די האַנט פּרייער. און עס באַוועגט זיך,
עפעס זי וויגט זיך מיט לייכטקייט אַהין און אַהער...
אַ מענטש איז ניט נאָר אַ טעמפל, וווּ עס רוט אַ גאָט, אַ שכינה.
אַ מענטש איז ניט נאָר אַ פּאַלאַץ, אין וועלכן עס וווינט אַ גייסטיקער
מאַגאַט.

ער איז אויך — ביי היינטיקע צייטן — אַ זומפּ, אין וועלכן עס וואַלגערט
זיך אַ גרויסער דבר-אַחר.
און גאָר אַמאָל אַ לאַך, וווּ עס שלאָפט ווינטערצייט אַ בער, אַ פעטער, אַ
מגושמדיקער, מיט האַניק אַנגעפרעסענער בער.
און גאַנץ אָפּט אויך אַ דזשאַנגל, וווּ עס וווינט דער ווילדער טיגער בכבודו
ובעצמו, לעבט און רצחנט.
ווי אַזוי לעבן זיי זיך אַלע איין אין מענטשן? — פּרעגט ישעיה הנביאן.
ער ווייסט דעם סוד.

און, אַז פּריי — איז פּריי. זענען אַלע פּריי. הן דער קוש, הן דער ביס, הן
די שכינה, הן דער שטן, הן דער מלאך, הן די אשה.
און מאַסקווע, ווי אַלע שטעט און שטעטלעך, האָט גרויסע גנבים און קליי-
נינקע גנבימלעך. שקצימלעך, וואָס לעבן בגנבה און לעבן פון גנבות. אַז אַך
און וויי ווי אַזוי זיי לעבן, אַז אַך און וויי ווי אַזוי זיי גנבענען?
אַ מענטשלעך אויג קען ניט איבערלייענען זייער ביאַגראַפיע און ניט ווערן
אַ פּאַנטאַן פון טרערן צו באַוויינען זייער שיקזאַל.
אַבער די הענט האָבן קיין אויגן ניט. און וועלכעס אויג איז דאָס מחויב צו
לייענען אַזאַ ממושטשן כתב-יד ווי די לעבנסגעשיכטע פון אַ גנבל, אַנגעשריבן
איז דער פינצטערניש פון אַ נאַסן קעלער מיט שוואַרצע אותיות פון טויטע
קרעכצנדיקע שאַטנס.

און מען פּוילט זיך צו לייענען עס, אַפילו דורכצוקוקן עס. מען קען טאַקע
בלינד ווערן, קריכנדיק דורך אַזעלכע קרומע-לאַמע שורות...
דער מאַרק, סוכאַרעווקע הייסט ער. ווער האָט געלעבט אין מאַסקווע און
געשילדערט זי, און דין, מאַרק, ניט געשילדערט?

ביי אַ בעסערער געלעגנהייט, סוכאַרעווקע, וועל איך דיר אָפגעבן מיין חוב פֿון אַ מאַלער. געבן אַ פרטימדיק בילד פֿון דיר.

איצטער קלעמט מיר דאָס האַרץ — און צום ווידערזען, סוכאַרעווקע.

אַ ים פֿון קעפּ, טישלעך און בענקלעך. אַ געדיכטעניש, אַ מענטש אויף אַ מענטש. אפילו דעם טראַמוויי לאַזט מען ניט אַדורך. ער קלינגט און קלינגט און יעדערער מאַכט זיך ניט וויסנדיק, איבערעוואַלט זעגט ער זיך דורך אַ שטיקל וועג, וואָס ווערט גלייך פאַרוואַקסן מיט פלייש פֿון מענטשן פֿון ביידע זייטן.

דאָרט איז דער טייך, וווּ די קליינע פישלעך פֿון גנבה לעבן. אַ כאַפּ אַ ברעקל און זיך אַראָפּגעלאַזט צום אָפּגרונט פֿון מענטשלעכן טייך. עס צעגייען זיך קויקן איבערן געזיכט פֿון וואַסער, און ניטאָ. ווער, וואָס, ווען?

אַט, אויף טשיקאָוועס, קוקט...

צווישן די טישלעך און די הענדלערקעס און הענדלער, קויפער און פאַר-קויפער פֿון סחורות, לאַזט זיך מאַכן, דורך שטופן און שטורכען, אַ שטיקל שטעג אַ שגזל פֿון אַ יאָר דרייצן. אַ פנים אַ פאַרחושכטער. אַ היטל — אַז איר וואַלט עס פרעגן און איר וואַלט האָבן די צייט און געדולד עס אויסצוהערן, וואַלט עס אירן געקענט דערציילן וועגן צענדליקער קעפּ, אויף וועלכע עס איז געזעסן בכבוד גייד ביז עס איז אַראָפּ, ווי אַ יורדטע, און זיך באַזעצט אויף דעם שמעט-ניק, וואָס עס שטעלט פאַר מיט זיך דער צעקלאַטשטער, צעקלאַטשענעוואַטער קאַפּ פֿון אַט-דעם נפש — אַראָפּגערוקט איבער די אויגן, די באַקן איינגעפאַלן ווי אַן אַלטע וואַנט פֿון אַ חורבה, וואָס האָט זיך גענוג אָנגעליטן אי פֿון ווינט און אי פֿון רעגן. די ליפּן פאַרשמאַכט און פאַרביסן. הויכע פלייעס און מאַ-גערע שמאַטעס הענגען אַראָפּ פֿון זיי. עס באַמבלט זיך אַרום אַט-די אָפּגעריסנ-קייטן עפעס ווי אַ מין אַרעם אין אַ משונהדיקן יאַפּאַנישן קימאַנאַ.

עס רוקט זיך אַט-די פיגור. זי וואַרפט נעצן-בליקן אויף אַלע זייטן. עס דוכט זיך אייך, אַז די מאַדנע באַשעפעניש פאַרמאַגט אויגן אפילו אין רוקן, אַזוי רירעוודיק איז דער האַלדז און דער קאַפּ, זיי גייען ממש אַרום אויף פרוזשינעס און קענען באַצייכענען אַ גאַנצן קרייז. און די אויגן — אַ פייערל ברענט אין זיי ווי ביי אַ הונגערדיקן וואַלף אין מיטן ווינטער ערגעץ אין אַ געדיכטן וואַלד, אַ גלי און אַ לעש, אַ צונד אָן און אָן אויסגיין. שאַרף ווי אַ חלף נאָר-וואָס אָנגע-שטעלט פֿון אַ אומן-יד. צוויי הענט פאַרמאַגט ער. זיי באַגלייטן ווי טרייע שומרים דעם וואַרף פֿון אויג. ווהיזן די פּייל פֿון קוק לויפט. אַהין ציט זיך גלייך דאָס שטריקל פֿון אַרעם און האַנט.

מען קען אים. ער איז ניט קיין פנים חדשות אויף סוכאַראַווקע. ווען ער לאַזט זיך פאַרבייגיין, ווערן סחורות צוגעבונדן מיט קייטן פֿון אויפּמערקזאַמקייט. ער גייט זיך שטיל, פאַמעלעך, מיושבדיק. ער קראַצט זיך בשעת-מעשה אונטערן היטל מיט דער לינקער האַנט. אַ וויילע שפעטער לאַזט ער טיף אַריין די רעכטע האַנט אין בוועם. ער יאַגט זיך דאָרט נאָך אַ חיהלע אין געדיכטן וואַלד פֿון זיין שמוציקן קערפער, וועלכער איז באַוואַקסן מיט האָר.

א פרוי, א מאַרק־שטייערקע, פאַרעדט זיך מיט אַ שכנה אָדער אַ קונה. זי בויגט זיך איין אַרויסצונעמען עפעס אַ שטיקל סחורה פון אונטערן טישל. זיין שאַרף אויג כאַפט אויף, מעסט אָפּ און שאַצט אָפּ די סיטואַציע. אַ שטופּ זיך אַדורך. ער איז דאָ. אַ שטרעק אויס די האַנט. ער גיט אַ כאַפּ — ער פאַרשווינדט. ער פאַרוקט דאָס געגנבעטע שטיקל סחורה אונטער דער פּאַלע. ער לאָזט זיך לויפן.

אַ געשריי, אַ געפילדער: „כאַפט דעם גנב!“

מען לאָזט זיך נאָך אים אין געיעג. מען קען ניט לויפן. דער עולם איז צו געדיכט. ער, דאָס גנבל, קען אויך ניט לויפן. מען דאַרף אים בלויז דערשנאַפן מיטן אויג. דערקענען.

פּנימער ווערן אָנגעגאַסן מיט בלוט פון רציחה. העלדזער כאַרכלען אין שאַרפער הייזעריקייט. שיכורע קולות צעטראָגן זיך איבערן מאַרק. פּויסטן פּרעסן זיך צונויף מוכן ומזומן. מען האָט אים געכאַפט. זיין פיגור — איין ציטער און אַ רחמים־בעטן מיט אַן איין פּונק פון גלויבן, אַז עס איז דאָ אַזאַ זאַך ווי רחמנות אין דעם מענטשלעכן האַרצן. אַ האַגל קלעפּ לאָזט זיך אַראָפּ אויף זיין קאַפּ. דאָס היטל אַראָפּגעפּאַלן. צעטראָטן. די האַר — אַ צעפּאַלאַשעטער בוים, און אַ בייזער ווינט שמיסט אים און רייסט אים ביי דער טשופּרינע, אין האַרבסט און בלעטער פּאַלן.

בלוט ווייזט זיך אויפן שטערן. עס טריפט טראַפּנווייז: אין ביין האָט זיך אַ קוואַל געעפנט.

אַ בחור פון מיטעלן געווקס, מיט שוואַרצע אויגן, מיט אַ שטאַלצן קאַפּ, וואַקסט אויס ווי פון דער ערד, עפעס ווי שטראָם וואַלט אַ פעלדזשטיין געהאַט אַרויפּגעהויבן. ער שטעלט זיך אַוועק צווישן די צעיושעטע שלעגער און דעם נעבעכדיקן שגצל. ער ראַטעוועט אים אַרויס, שלעפט אים אַרויס פון זיערע הענט. ער רופט אויס:

— פּרייהייט מיינט גערעכטיקייט! וואָס טוט איר, פּראַים!

און די חיה אין די שלעגערס ווערט צעיושעט: סטייטש, דעם קרבן צו־גענומען!

און דער גנבל אַנטלויפט און קיינער זעט אים ניט און גיט אויף אים קיין אַכטונג ניט, ווי אויף אַ ליכט, ווען די זון גייט־אויף.

אַ פּילגש בגבעה! אַט דאָ איז דער גרויסער פאַרברעכער, וואָס האָט די העזה זיי ניט צו לאָזן שלאָגן אַ גנב! אַט ער איז דער בעל־עבירה. און ער איז חיב־מיתה!

מען מאַכט קיין שהיות ניט. מיט אַ דרייקער רציחה און אַכוריות גיט מען זיך אַ וואַרף אויף אים. און שטיינער הייבן זיך פון ברוק און לאָזן זיך אַראָפּ אויף דעם בחור. און ער האַלט אין אַרויסריידן דאָס לאַנגע וואָרט:
ג ע ר ע כ ט י ק י י ט.

און אַזוי פליט אַרויס זיין נשמה. דורכן שפּאַלט, וואָס מען מאַכט אים אין שאַרבן, פליט זי אַרויס ווי אַ טויב אויף וויסע ריינע פּליגלען צו דעם ריינעם תּכלת־הימל פון גערעכטיקייט און פאַרגעבן.

און אַ רעוואָלווער האָט מען ביי אים אין קעשענע געפונען, טויטערהייט.
 ער האָט אָבער קיינמאָל ניט געטראַכט אים צו נוצן.
 איז דען גערעכטיקייט ניט שטאַרק גענוג זיך צו פאַרטיידיקן, אָן כלי-זין!
 און ווען ער איז געפאלן ווי אַן אונטערגעהאַקטער בוים און אַ קלאַפּ געטאַן
 זיך אָן די אומברחמנותדיקע שטיינער פון ברוק, וועלכע ער האָט באַשאַנקען
 מיט דער פאַרב פון אַ לעבנסזון, ווען זי פאַרגייט — האָט זיך דער קנויל פון די
 שלעגער פונאַנדערגעלאָזט און אין גרויס איילעניש זיך צעגאַנגען.
 און אַ חרפה און שאַנד לאָזט זיך נאַכגיין נאָך זיי, און וועט זיי קיינמאָל ניט
 אַפלאָזן.

ווער איז דער בחור געווען?
 אַ חבר פון אַ יאָר 22, אַ פשוטער שניידער. ער האָט קיינמאָל קיין ספרים
 וועגן עטיק ניט געשריבן. אויפן קוק אַ פשוטער מענטש... ווער קען מעסטן
 נשמות?
 די פאַרשוין גערעכטיקייט, מיט אירע שוואַרצע טיפע אויגן האָט דעם
 בחורל דערזען און ער איז איר געפעלן געוואָרן. און זי האָט אים אויסדער-
 וויילט פון די צוויי מיליאָן מענטשן, וואָס אין מאַסקווע, זי האָט געוויסט, וועמען
 זי נעמט.
 ער האָט פאַר איר דאָס לעבן אָפגעניעבן, — און אויסגעגאַנגען קושנדיק
 איר נאָמען.
 און אויף דער זון פון פרייהייט האָט זיך אַ שוואַרצער פלעק באַוויזן. אַ
 סימן פון טרויער.
 וועקט אויף דעם חבר לושקאָוו פון טויט און דאָס ערשטע וואָרט, וואָס וועט
 זיך פאַרוויטלען אויף זיינע אָפגעזיחהטע ליפן, וועט זיין:
 פ ר י י ה י י ט
 „האַב האַלט פרייהייט מיטן גאַנצן האַרצן, מיט דער גאַנצער זעל, מיטן
 גאַנצן לעבן — אַפילו, אַז מען נעמט ביי דיר אוועק דאָס לעבן.“
 איך שרייב עס — דו האַסט עס מקיים געווען.

IV

טאַלסטאָיס תלמיד — גאַרבונאַוו-פאַסאַדאַוו

ווייט-ווייט, צום סוף פון ארבאנט, אויף יענער זייט סמאליענסקער מאַרק,
 אהין אַוועק איבער פליושציקע, אויפן רעכטן „מיידלפעלד“ (דיעוויטשע פאַר-
 ליע), כמעט ביים ענד פון שטאָט, שטייט אַ צווייטשטאַקיקע מויער. די מויער ווי
 אַלע מויערן-קערפערס באַשטייט פון צעלן-ציגל און פון געוועב פון צעמענט,
 אָבער אין איר, אויפן צווייטן שטאַק, האָט געקלאַפט אַ מענטשלעך האַרץ. אַ
 האַרץ פול מיט ליבשאַפט צו אַלט און יונג, צו מענטש און בהמה.

אויפן צווייטן שטאק האט געווינט גארבונאוו-פאסאדאוו, אדער קירצער און מער פאמיליאַר: איוואן איוואַניטש.

די שוואַרצע נעכט פון דער גרויסער רוסישער רעאַקציע האָט געהאַט, — דורכן געזעץ פון סתירה און צולהכעיסקייטן, מיט וועלכע עס איז רייך די גע- שיכטע פון אַלע פעלקער — אַ קלאַרן, בליצנדיקן שטערן, וואָס האָט געווינקט האַפענונג און טרייסט און האָט דורכגעשטאַכן די וואַלקנס, וואָס פלעגן אַנשווי- מען און אומישנע זיך באַזעצן איבער אים, און דער שטערן, וואָס האָט באַלויכטן די רוסישע נאַכט, האָט געהייסן ליעוו טאַלסטאַי.

ניט ווייט פון מאַסקווע שלאַפט טולע. ניט ווייט פון טולע איז געווען אַ הויף מיטן נאָמען יאַסנע פּאַלאַניע, און דער הויף איז אַליין אויף געווען און האָט אַנדערע געוועקט.

און ווען איר דערנענטערט זיך צו מאַסקווע און עס בלאַזט אַ שטיקל רויקער האַלב-נשמעהדיקער ווינטל, כאַפן שוין אייערע נאָזלעכער דעם מחיהדיקן גערוך פון דעם היי, וואָס איז געקאַשעט געוואָרן אין דעם הויף יאַסנע פּאַ- ליאַניע.

איך שווער אייך ניט, אַז יעדערער האָט אַזעלכע נאָזלעכער, אַזאַ חוש- הריח. איך האָב אָבער געהאַט אַזאַ שמעקגעפיל. און פאַר מיר פלעגן איבער מאַסקווער גאַסן און בולוואַרן אַרומגיין און בלאַנדזשען ווי נשמות דאָלין ערטי- לאין, די ריחות פון די פירות, וואָס האָבן געוואַקסן אין די גערטענער פון יאַסנע פּאַליאַניע. און אַ קראַם איז געווען אויפן רעכטן אַרבאַט, וווּ מען פלעגט פאַר- קויפן די יאַסנע פּאַליאַניער עפל אין דער געשטאַלט פון ביכלעך, אַרויסגעגעבן אונטער פאַרשידענע נעמען.

און דער פרוכטפאַרקויפער איז געווען גארבונאוו-פאסאדאוו.

אויף אַ מער פשוטן לשון — ער איז געווען דער אַרויסגעבער און דער גרינדער פון פאַסרעדניק, דער מתווך, דער מיטלמענטש, וואָס איז געשטאַנען צווישן יאַסנע פּאַליאַניע און די מיליאָנען פויערים און גלאַט מענטשן פון המון- עם, וואָס האָבן זיך געוואַלט דערקוויקן מיט טאַלסטאַיס געדאַנקען און האָבן קיין געלט ניט געהאַט צו צאָלן דערפאַר טייער.

„פאַסרעדניק“ האָט געהאַט ביכלעך אַרויסגעגעבן אין די גוטע מיליאָנען.

און דער פרייז פון די דאָזיקע אויסגאַבן איז געווען איין קאַפיקע פאַר אַ ביכל.

דרייסיק יאָר, אַז די פירמע האָט עקזיסטירט. און גארבונאוו-פאסאדאוו איז געווען דער אָנהייב און מיטן פון דעם אַלעם.

דרייסיק יאָר מיין איך אין 1917.

דעם ערשטן וויזט אין מאַסקווע האָב איך אַפגעגעבן צו גארבונאוו-פאַ- סאַדאָוו.

דער ערשטער איז אַלע מאַל דער טייערסטער, אַ בכור און ביכורים פון האַרצן, פון געפיל.

אַ צווייטשטאַק הויז. אויפן צווייטן שטאַק האָט ער געווינט.

איך האָב אָנגעקלונגען, ער האָט מיר די טיר געעפנט.

אלט, גרוי, אביסעלע איינגעהויקערט, אבער שטארק און געזונט און פול מיט רוחניותדיקע כוחות, ווי אן אַנגעגאַסענער עפל.
די ברעמען אביסעלע אַנגעצויגן, אבער ניט אין כעס און צעטראַגעניש; ניין, דווקא, אין איינגענומענקייט פון געדאַנק.
און אַ שטילקייט האָט געשוועבט אַרום אים, אין אים, אין אַלע זיינע באַ-וועגונגען.

און אויפן געזיכט האָט גערוט די שכינה פון עטיק.
אַ שטריך אַהער, אַ שטריך אַהין און אַ פנים פון אַ צדיק איז פאַר אייערע אויגן. און אַ פשטות איז אויסגעשפרייט אַרום און אַרום.
אַלץ איז פשוט.

דער לשון, וועלכן מיר ריידן.
די מעבל, וואָס אין שטוב.
און פשוטער איז זיין ווייב.
כלומרשט אַט פון דאָרף אַרויסגענומען.
און זיי זענען מחבר צוזאַמען, ער און זי, ביכלעך פאַר קינדער, צום לייע-נען, צום לערנען חשובן אָדער אַנדערע זאַכן.
עס איז ניט אַ שטוב, עס איז אַ ווערקשטאַט. דאָ ווערט צוגעגרייט און אַרויסגעגעבן דער חודש-זשורנאַל „פרייע דערציִונג“.
און עס שמעקט מיט דאָרף, מיט פרישקייט און געזונטקייט און אינעוויי-ניקער גליקלעכקייט.

מען לעבט אין אַרבעט און אין שאַפן און אין אָפּהיטן די פאַרזאָגן פון לעוו-ניקאַלאַיעוויטש. און מער אין פאַרשפרייטן צווישן אַלע, וואָס לייענען רוסיש, די גרויסע אידעאַלן פון טאַלסטאָיזם.
אַבער דאָס וואָרט געפעלט אים ניט.
— מיר זענען ניט קיין טאַלסטאָיער — זאָגט ער מיר — מיר זענען קריסטן, און דאָס איז אַלץ.

— פאַרוואָס עפעס קריסטן? — פּרעג איך. — איר דערווייטערט אויף אַזאַ אופן אַלע יענע, וואָס האַלטן ניט פון קריסטנטום.
— יאָ, — פאַרריכט ער זיך. — אין אַלע אַמונות איז דער זעלביקער גע-דאַנק אויסגעדריקט, אַבער אין דער דרשה אויפן באַרג איז עס אַרויסגעזאָגט געוואָרן מיט דער גרעסטער קלאַרקייט.
און אַלץ איז רויק ווי אַן אַזערע אין אַ זומערטאַג, וואָס ליגט זיך און שלאַפט זיך ווי עפעס אַ שנה בשבת, אין די גרינע פלאַכע ברעגן.
און אַלץ איז טיף און ווייט ווי דער ים פון אייביקייט איינגעפלאַסטערט אין בערג פון הויכע פעלדונשטיינער, וווּ שטורמעס און וואַלקנס נעכטיקן איבער און לאָזן זיך ווייטער וואַנדערן.
ביכלעך אַרום און אַרום.

דאָס מיינסטע וועגן שול און דערציִונג.
און עס דוכט זיך אייך, אַז איר הערט דאָס פריילעכע געלעכטער, די אומ-געשטערטע שמחה, וואָס לעבט, ווי אַ צניעות-קוואַל, אין דעם האַרצן פון יונג-שאַפט.

און איר זעט פאַר אייערע אויגן לעבעדיקע שמיכלען און אייגעלעך פול מיט גליקלעכקייט, אַ נייער דור אָן אַ יאָד, אָן אַ רוט.

און די דאָזיקע זענען פאַרשפינט אונדז אַלע דריי אין איין קנויל.

און איוואַן איוואַנאָוויטש דערמאָנט זיך און פרעגט מיך:

— איז דער אַרטיקל וועגן דערצװינג אין דייטשלאַנד און די פאַרײניג-קונג פון דער יוגנט, צוגעשיקט צו מיר פון בערלין, געווען אָנגעשריבן פון אייך? — ניין, פון דעם ברודער, וואָס איז איצטער אין פעטראָגראַד.

— אַ שאַד, איך האָב עס ניט געקענט דרוקן; די צענזור האָט ניט גע-לאָזט. — און ער ווערט אומעטיק, אַ זיפֿץ רייסט זיך אַרויס און זיינע אויגן ווערן טיפער און טיפער, און עצבות צעשפרייט אירע נעצן אין זיי.

האָט איר געזען אַמאָל אַן אמתן צדיק, אַן אָפּגעהיטענעם, אַ מענטש, וואָס לעבט אויף די שפיצן פון די טורעמס, וואָס לעכערן דעם הימל פון רעאַליטעט? אין אַלע צייטן, ביי אַלע פעלקער, ביי אַלע אומות האָבן זיי כמעט דעם זעלביקן אויסזען; חזותו מוכיח. די צורה שטייט און זאָגט עדות. וואָס איז אַ צורה? אַ שער-בלאַט, וואָס זאָגט אייך, וואָס עס איז אָנגעשריבן אין בוך, וואָס רופט זיך מענטש.

מיר זענען די סקולפּטאָרן, וואָס האַקן אויס אונדזערע פנימער.

תאווה, כעס, שלעכטע געדאַנקען. שנאה, קנאה לאָזן איבער שטעגלעך אויפן פנים. און ווען זיי קלייבן זיך אויף צוזאַמען, מאַלן זיי אייך אויס דעם פנים פון אַ בעל-עבירה.

הויכע שטאַלצע רעיונות, טיפע תהומעדיקע פילונגען האָבן זייערע ליי-ניעס און זיי מאַלן אייך אויס דאָס פנים פון דעם צדיק.

ס'פאַראַן אַבער צורות, אויף וועלכע עס איז אָנגעשריבן אַ גאַנצע עפאָ-פייע פון מלחמות, מלחמת היצר; צוויי מחנות, די גוטע און שלעכטע נטיות, האַלטן אין ראַנגלען זיך פאַר יאָרן. צום סוף זענען גובר די גוטע. אַבער אויפן פעלד פון קריג בלייבן געהרגעטע תאוות, פאַרוונדעטע געפילן, און זיי אַלע ווערן פאַרשריבן אין דער כראָניק, אין דעם ספר-הזכרונות פון דער פּערוואַן.

אַזעלכע צורות זענען פון די איבערגעאַרבעטע, פון יענע, וואָס האָבן זיך אין די הענט גענומען און איבערגעבראַכן.

איר דערמאָנט זיך די לעגענדע וועגן משה רבינו; אַ קייסער האָט געוואַלט וויסן, ווי משה זעט אויס. און ער האָט געשיקט צו אים אין מדבר אַריין זיין בעסטן סקולפּטאָר. און ער איז אַוועק, און האָט געבראַכט משהס פנים אויס-געקריצט אין שטיין. און דער קייסער איז געווען פאַרוונדערט און האָט ניט געגלויבט זיינע אויגן. ער האָט אויסגעשריגן; ס'טייטש, ער זעט דאָך אויס ווי אַ גולן! די לעגענדע ענדיקט זיך שענער ווי זי האָט זיך אָנגעהויבן. משה רבינו איז געבאָרן געוואָרן צו זיין אַ גולן אין וואַלד, אַבער ער האָט זיך איבערגע-אַרבעט.

ווען איר קוקט אויף טאַלסטאָיס צורה, קומט דער געדאַנק און באַזעצט זיך אין אייער מוח: דאָ איז אַ גבור, וואָס האָט זיך איינגענומען, איינגענומען זיינע שוואַכקייטן און אַזוי איז ער שטאַרק און גרויס געוואָרן.

די זעלביקע זאך מיט איוואן איוואנאוויטשעס געזיכט: דאָס איז אַ געשיכ־
טע פון גרויסע געשלעגן מיט שלעכטן יצר, וואָס שטעקט אין מענטשן. אַ גע־
פעכט אויף טויט און לעבן. און דאָס גוטע האָט בייגעקומען דאָס שלעכטע, דאָס
ליכט — די פינצטערניש.

און די אויגן לייכטן ווי ליכט אָנגעצונדערע פאַר שבת־קודש אין רוֹיִקייט
און הייליקייט.

דאָס קול דערמאָנט אָבער פון חולין און וואַכעדיקייט, אָבער דאָס אַלץ
ווערט פאַרטרונקען איבערן קאַפּ אין די ווערטער און געדאַנקען, וואָס ווערן
אַרויסגערעדט: אייביקייט און מענטשנשאַפט, וואָס גרענעצט מיט מלאכימשאַפט.
די וואַרצלען פון אונדזערע נשמות ווייקן זיך אין איין קוואַל.

אונדזערע שטרעבונגען זענען פון איין ברוסט.

און מיר צעריידן זיך וועגן דער מלחמה.

ער, איוואן איוואניטש, דעמאָלט אַ בן־ששים, ווערט אַ פאַרגליווערטע
גלות־השכינה, און אַ ברייטע טרויעריקייט וויקלט אים אַרום, און טרערן ווייזן
זיך און זיינע אויגן און מיט אַ ציטערדיקן קול דערציילט ער מיר וועגן אַלע
יענע, צווישן זיי בולגאַקאָוו, וואָס האָבן זיך אַנטזאָגט צו דינען און חושכן איצט
אין פאַרשידענע תּפּיסות.

— מיין טייערינקער, — צעכליפעט ער זיך כמעט — איך קען ניט טראַכטן

וועגן קיין זאך: איך קען ניט שרייבן וועגן קיין זאך חוץ וועגן דער מלחמה.

אַ טרער נעמט זיך קייקלען איבער דער צעאַקערטער, מיטן אייזן פון צייט,

באַק.

ער ווייזט מיר זיינע שירים. לייענט זיי פאַר. אַלע וועגן מוסר, יושר, צדק,
ברידערלעכער ליבע. אַ צעווייטיקט, אַ צעיסורימדיקט האַרץ קלאַפט אין זיי.
דאָס איז ניט קיין פּאַעזיע אין געוויינטלעכן פּשט פון וואַרט. אָבער דאָס איז מער
פון איינפאַכער דיכטונג, פון דעם פּוסטן ווערטערשפּיל, אין וועלכן עס לאַכן
שערבלעך פון צעבראַכענע וואַזעס פון געפילן און עס וויינען שפּענדלעך פון
אויסגעהאַקטע וועלדער פון ליידנשאַפטן, צעזעגטע, צעשפּאַלטענע אין הפּקרות.
מישטיינס געזאָגט, וואָס פאַראַ באַטרעף האָט אונדזער פּאַעזיע אין היינטיקע
טעמפע און טעמלאַזע צייטן!

בכדי אים צו באַרוינקן, נעם איך ריידן וועגן פריילעכערע זאַכן.

איך דערצייל אים וועגן דער פרייער שולע, וואָס מיר, איך און דער ברוד־
דער וווּ, האָבן געהאַלטן אין אַ קליין שטעטל אין ייִדישן תּחום, אין סמאַרגאָן;
וועגן די פּעדאַגאָגישע עקספּערימענטן, וואָס מיר האָבן דאַרטן געמאַכט; וועגן
דעם „טעאַטראַלן גאַרטן“, וואָס מיר האָבן געשאַפּן; וועגן דער „קינדער־זעצער־
ריי“ — און דאָס אַלץ אונטער דעם באַשיידענעם נאַמען „עבריה“, אַ שילד אין
ריין העברעיִש, וואָס איז געווען פאַרבאַטן לויטן געזעץ, נאָר דעם פאַרבאַט האָבן
מיר אַראַפּגענומען דורכן געבן דעם פּריסטאָוו אַ רובל דערפאַר יעדן נייַיאַר.

ער ווערט זייער פאַראינטערעסירט אין אונדזערע עקספּערימענטן.

ער בעט, איך זאל אים געבן אַ באַשרייבונג פון די מעטאָדן, וואָס מיר האָבן
אָנגעווענדט צו לערנען לייענען און שרייבן.

— איר האָט געלערנט די קינדער גאַנצע זאַצן. זייער אינטערעסאַנט, און

איר האָט ניט געוויסט וועגן דעם אזוי גערופענעם אַמעריקאַנער מעטאָד, און איר האָט עס נאָך דערצו פאַרבונדן מיט אייער אימפּעראַטיווער מעטאָדע פון לערנען שפּראַכן. זייער אינטערעסאַנט! און געלייענט האָט מען בלויז מיט די אויגן, ניט אַרויסרעדנדיק די ווערטער. איך האָב געלייענט אייער בראַשור מכות דעם, אָבער איך האָב עס ניט גוט פאַרשטאַנען. זייער אינטערעסאַנט.

ער רופט-צו זיין פּלוניתטע. ער טיילט איר מיט אַלץ, וואָס ער האָט גע-
הערט פון מיר. ביידע חידושן זיך, וואָס אין דער ייִדישער געטאָ, אין ייִדישן
תּחום, גייט-אָן אַן אינטענסיווע קולטורעלע אַרבעט אַפילו אויפן געביט פון
עקספּערימענטאַלער פּעדאַגאָגיק.

זיין אשה דערלאָנגט טיי. אַ פּעדאַגאָגישער שמועס בינדט זיך פּונאַנדער.

איוואַן איוואַניטש פאַרטראַכט זיך. אַ געדאַנק גיט אַ בליאַסק ביי אים אין
קאָפּ. ער האָט קאָרעספּאַנדירט מיט מיין פּאָטער מכות אַרויסגעבן אַ בוך פאַר
פּאָרטענדיק וועגן דער ייִדישער עטיק, וואָס געפינט זיך אין תּלמוד. די קאָרעס-
פּאַנדענץ האָט ער געפירט בשותפות מיט טאַלסטאָיען, וואָס האָט געמאַכט דעם
פּאָטער אַט-דעם פאַרשלאַג און האָט געהאַט בדעה צו באַזאָרגן דאָס בוך מיט אַן
הקדמה. דער פּאָטער, האָט גארבונאַוו גאַנץ גוט געוויסט, איז אַ רב. אַ רב קען
מען ניט צופיל טרויען, ווען עס האַנדלט זיך וועגן ייִדן און ייִדישקייט. ווי אויפ-
געקלערט ער זאָל ניט זיין, איז ער דאָך פאַרט אַ „קלעריקאַל“. און ער וועט
דעם גאַנצן וועגן ייִדישן פּאָלק גיט אויסזאָגן. אָבער ער דאָך האָט ער פאַר זיך
זיין זון, וואָס איז שוין אינגאַנצן אַ ראַדיקאַל. אָבער ער איז דאָך אַ בן-הרב און
ער איז גוט באַהאוונט און וועט גאַרניט פאַרהוילן פון דעם גוים לכן, דאַרף ער אויס-
נוצן די געלעגנהייט און אויסגעפינען די ריכטיקע וואַרהייט מכות אַט-דעם מיס-
טעריעזן פּאָלק. און ער ווענדט זיך צו מיר:

— זאָגט מיר, ברודער אבא לווואַויטש, וואָס איז די מעשה מיט דעם ייִדישן
פּאָלק. עס איז עפעס אַזאַ מאַדנער פּאָלקסטום, אָן אַ לאַנד, וואָגלט עס אַרום;
עס איז כּסדר פאַרפּאָלגט, פאַריאַגט, פאַרטריבן. און אַלע ריידן וועגן אים אַזוי-
פיל שלעכטס; איז אַלץ באַשולדיקט מען אים... וואָס איז דער מער מיט אַט-דעם
טשיקאַוון פּאָלק?!

ער מאַכט אַ פּויעז און ער פּרעגט דערנאָך ווידער:

— קענט איר עס מיר געבן צו פאַרשטיין? איר וויסט דאָך!

— זייער פשוט, איוואַן איוואַניטש — ענטפער איך. איך פאַרשטיי גאַנץ
גוט, אַז ווי ייִדנפריינטלעך אַ ניט-ייִד זאָל ניט זיין, האָט ער נאָך אַלץ ערגעץ
אַ חשב אין האַרצן אָדער אין אַ ווינקל פון זיין מוח, אַז עפעס איז מיט אונדז
ייִדן דער מער און די וועלט איז ניט אַ אינגאַנצן שולדיק לגבי אונדז. אפשר, עפעס
אונטערערדישט, פאַרשווערערישט קומט פאַר ביי אונדז כּנגד דער ניט-ייִדישער
וועלט. — איך וויל באמת אים געבן צו פאַרשטיין די ייִדישע לאַגע און באַמי זיך
מיט קורצע, שאַרפע דיבורים, וואָס זאָלן אַפעלירן צו זיין געוויסן און וויסן,
אַראַפּנעמען אַלע סירכאות און תּיקוס, פאַרענטפערן אים די פּראַגן און באַ-
רוינן זיינע ספיקות.

— זייער פשוט, איוואן איוואניטש, — זאג איך ווייטער. — מיר האָבן געהאַט אין רוסלאַנד אין נביא, לעוו ניקאָלאַיעוויטש, און איך בין זיכער, אַז די מלחמה וועלן מיר פאַרשפּילן. שטעלט זיך פאַר, וואָס עס וואָלט פאַסירט מיט רוסלאַנד, מיטן רוסישן פּאַלק, ווען עס האָט זיינע צוואנציק, דרייסיק נביאים. די יידן האָבן געהאַט אַ גאַנצע רייע נביאים. און זיי האָבן פאַרלוירן אַלץ, וואָס זיי האָבן פאַר-מאַגט: די מלוכה, דאָס לאַנד, און איצט שלעפּן זיי זיך אַרום איבער דער וועלט און אַלע משוגענע הינט יאָגן זיך נאָך זיי און ביסן זיי. די רשעותדיקע וועלט קען זיי ניט פאַרגעבן דאָס פאַרברעכן פון פאַרמאָגן נביאים... וואָלט איר, איוואן איוואניטש, איינגעגאַנגען אויף דעם, אַז איר זאָלט האָבן אַ צענדליק נביאים ווי טאַלסטאָי, און פאַרלירן, צוליב זייער הייליקייט און מענטשנליכע, צוליב זייערע וויזיעס מכוח שלום און ברידערלעכקייט, אייער פאַטערלאַנד? — שטעל איך אים אָפּן די פּראָגע — און אַוועקגיין מיט אַ טאַרבע איבער דער וועלט ווי מיר יידן טוען עס!?

ער פאַרטראַכט זיך. אַבער שתיקה כהודייה דמיה... איך ווייס, אַז ער וואָלט וועלן איינהאַנדלען אַט-די מציאה. איין טאַלסטאָי איז ביי אים טייערער ווי צען רוסלאַנדס. ער טראַכט ניט לאַנג און ער זאָגט גלייך אַרויס זיין צושטימונג.

— אַ, יאָ, אַוודאַ!

ביי אים האָב איך געפּוועלט. אַבער וויפּל רוסן אַזעלכע זענען געווען אין רוסלאַנד? ווייניקער ווי איך האָב פינגער אין מיינע ביידע הענט, אָדער אפשר אין איינער. איך גיב צו:

— אויב אַזוי, איוואן איוואניטש, זענט איר אויך אַ ייד פאַטענציעל...?

עס איז שווער צו האָבן ביידע זאַכן: אי נביאים און אי לענדער.

ווען די מוטנע כוואַליעס פון לינטש-אורטיילן האָבן זיך גענומען צעגיסן איבער דער באַפרייטער מאַסקווע, איז גארבונאַוו-פּאַסאַדאָוו אַרויס אין גאַס און גענומען דרשענען וועגן גערעכטיקייט, וועגן דעם אידעאַל פון אַלץ פאַרגעבן, וועגן זיין רבין טאַלסטאָי, וועגן דעם אמתן ריינעם עוואַנגעלישן קריסטנטום.

V

איך זאָג זיך אָפּ

עס זענען טאַקע גערעכט די יעניקע, וואָס באַהויפטן, אַז „האוחו ביד“ איז די בעסטע תפילה.

אַזודאַי אַזוי.

און ווער האָט אונדז געהאַלטן אין האַנט?

דער גאַרניזאָן.

דער סעמיאַנאָווער פּאַלק האָט אונטערגעדריקט דעם באַוואַפנטן אויפ-

שטאַנד אין מאַסקווע פון דער ערשטער רעוואָלוציע.

און מען דאַרף וויסן, ווי און ווו עס קלאַפט דער פּוּלס אין גאַרניזאַן.
א סך ניט גערעדט, קיינעם ניט דערציילט, מיט קיין גוטע פריינט און
גוטע חברים זיך קיין עצות געהאַלטן, — איך בין אַוועקגעגאַנגען.
לעבן יאָזוסקע טויערן.
איר ווייסט, מסתמא, אַז מאַסקווע איז פּוּל מיט טויערן; טרױמפּאַלנע טױ-
ערן, סרױעטינסקי טויערן, מיאַסניצקי טויערן. עפעס ווי נאַכגעמאַכט דעם הימל
אין קבלה: טויערן פון רחמים, טויערן פון געבעט, טויערן פון טרערן.
איך בין אַוועק, הייסט עס, פון די „טרױמפּאַלנע טויערן“ צו „יאָזוסקע
טויערן“. די „נצחון-טויערן“ זענען אַן אַנדענק פון נאַפּאַלעאַנס מפּלה.
יאָזוסקע טויערן איז פון דעם טייכל יוזע.
דאָס איז אַ טייכל אַ גאַרניט, עפעס אַ פּאַסיק דרייט זיך. אפשר גוט פאַר
אַ „תּשליך“. אין זומערצייט איז דאָרט דאָ אַ בערך פינגעררהוט מיט וואַסער.
איך בין אַבער אַהין ניט געגאַנגען מייע עברות אַריינצווואַרפּן...
געווען איז דאָס אין אַ פּאַרנאַכט.
אין דעם אַנהייב פון דער רעוואָלוציע.
דער אַלטער רעזשים אַוועק; דער נױער האַלט אין איין אַנקומען.
און אַלץ איז שאַקלדיק און וואַקלדיק, אַבער דאָס שיפּל איז ווייט פון
איבערקערן זיך...
די אַלטע געזעצן, אויף וויפּל זיי זענען ניט אַפּגעשאַפּט, זענען אין כּוח...
און זיי ווירקן, מען ווענדט זיי אַן, אַבער ניט מיטן גאַנצן האַרצן און ניט מיט
דער גאַנצער פּוּיסט.
פּאַרנאַכט און קאַלטלעך.
די נאַטור און קלימאַט האָבן זיך גערוקט צוזאַמען מיט דער רעוואָלוציע.
ניט קיין ווינטער, ניט קיין זומער.
ניט אַהין, ניט אַהער.
אַ בלאַזן קאַלטלעכע ווינטן...
די זון שיינט און שיינט ניט, זי איז נאָך ניט אַריין אין געשמאַק פון
וואַרעמען.
איך, געדענק איך, בין נאָך אין וואַרעמען אויבערמאַנטל געווען אַנגעטאַן.
און די רעוואָלוציע האָט נאָך אויכעט ניט אַראַפּגענומען דעם אויבערשטן
מלבוש, מורא געהאַט צו כאַפּן אַ ווינטצוג, אַ פּאַרקילונג.
הייטאַג איז נאָך געווען עפעס ווי נישט־קשה; פּאַרנאַכט איז טאַקע כּמעט
באַמת געווען קאַלט.
אז די רעוואָלוציע האָט אויך געהאַט אַלע 24 שעה אן איבערבייט פון טאָג
און נאַכט, קאַלטער און וואַרעמער, עפעס ווי אַ מין קריג צווישן אהרימאן און
אַרמווד, די אַלט־פּערסישע געטער:
די צייטווייליקע מלוכה אויף איין זייט, דער „סאַוועט“ אויף דער צווייטער.
אַ שאַד־שפּיל. איין גאַנג אויף רעכטס, איין גאַנג אויף לינקס. מען קליגט
זיך.
ווער וועט איבערקליגן?

און אויפן שאַכברעטל שטייען אויסגעשטעלט וויכטיקע פיגורן און פשוטע זעלנער.

איך גיי אַוועק צו די „רויטע קאַזאַרמעס“.
שרעקט זיך ניט; אַזוי האָבן זיי געהייסן אַפילו אין ניקאַלאַיס צייטן.
מיר האָבן דעמאָלטס פאַרמאַגט אויך „רויטע טויערן“, עפעס אַ מין השגחת הבורא...

אויב מאַסקווע האָט ניט געזען, האָט איר מזל אָדער שלימזל געזען, אַז זי וועט ווערן רויט...

דאַרטן געפינט זיך דער וואַזנַסקער נאַטשאַליק, וואָס איז ממונה אויף דעם אויפנעמען זעלנער, רעקרוטן, מאַביליזירטע, הייסט עס.

איך האָב געעפנט די טיר. אַ לאַנגער קאַרידאָר. פול מיט לעמפעלעך, וואָס הענגען אַראָפּ פון פּאַלאַפּ מיט שוואַרצע געדיכטע שיידן איבער זיי, אַזוי אַרום, אַז ליכט מיט פינצטערקייט האַלטן אין איין דיפּלאַמאַטישער אונטערהאַנדלונג וועגן באַשטימען זייערע גרענעצן אויף דער מאַפע פון די פיר ווענט.

און עפעס ווי אויף צו־להכעיס דעם סדר־העולם איז אין דער הויך פינצ־טער און אונטן דווקא ליכטיק.

די טישן באַזעצט מיט שרייבערלעך, באַלאַגערט מיט פאַפירן — אין יעדן פאַפירעלע איז איינגעוויקלט אַ לעבן פון אַ מענטשן, נאָך אַ לעבעדיקן; אַמאָל אַ געזונטן, מיט גאַנצע ביינער, אַמאָל, און זייער אַפט, אַ מיט בלוט־אַפּגייענדיקן, אַ פאַרווונדעטן, און גאַנץ אַפט — אַן אַפּגעלעבטן, אַ באַגראַבענעם ערגעץ וווּ אין אַ לאַך, אין אַ גראַבן, אין אַ ברידער־קבר, „בראַטסקאַיאַ מאַגילאַ“.

עס האָט אַבער געשמעקט אין צימער ניט מיט טויט, נאָר מיט שינעלן...
און פון די טישן, פון די פאַפירן אַרויס, האָט זיך בלוט געטריפּט, געטריפּט און פאַרפאַרבט די אויסנווייניקסטע ווענט, וועלכע זענען רויט געווען און האָבן רעכט־געמאַכט זייער נאָמען „רויטע קאַזאַרמעס“, בלוטיקע קאַזאַרמעס.

אַבער מאַדנע, די הענט און פינגער פון די שרייבערלעך זענען געווען ווייס און רירעוודיק, געטאַנצט פון איין בלוט־לויזשע צו אַן אַנדערער און זיך ניט איינגעשמירט.

עס פאַסירן דאָך ניסים אויף דער וועלט.

און מיידלעך זיצן און שפּילן מיט די דינע און לענגלעכע פינגער אויפן קלאַוויר פון מאַשינקעס, און קלאַנגען צעטראָגן זיך, אַבער אַן לשון: מי יחיה, מי ימות... און לעבנס ווערן איבערגעדראָשן אונטערן וואַליעק פון שרייבמאַ־שיין... און ער קרעכצט... און די מיידלעך מאַכן אויגלעך צו די יונגע בחורים, האַלב־אַפּיצירלעך, וואָס ליבן זיי... און סודען זיך איבער טויטע און האַלב־טויטע קערפּערס פון זייערע ברידער... וועגן וואָס סודען זיי זיך? — ווי אַזוי די נאַכט צוצוברענגען, ווי אַזוי דעם מאַרגן צו פאַרקירצן... און גוססע כאַרכ־לען... און שלאָגן זיי איבער די רייד. די מיידלעך ווערן רויטלעך אין די באַקן, די אויגן שיטן פונקען — זיי הערן ניט די שטימעס פון די טויטע זעלנער. זיי כאַפּן מיט די אויערן די ווערטער פון די לעבעדיקע יונגעלייט מיט דעם מילי־טערישן אויסזי און רוקן־אויסגלייך... און טויט און לעבן פאַרפלאַנטערן זיך

אין איין קנול, אין אַ ווילדן משונהדיקן פלאַנטער, וווּ אַ פּאָדעם פאַרלויפט איי-
בער אַ פּאָדעם.

פאַרווירט, פאַרדרייט:

ניט איבערצוהאַקן, ניט פונאַנדערצווויקלען...

און מיר דוכט זיך עס צו זיין אומבאַגרייפלעך: אין אַ שטוב פול מיט גייס-
טער פון געהרגעטע, אַנגעפאַקט ווי אַ שול אין האַלבער נאַכט אין אַ יידיש-
יינגלשער פּאַנטאַזיע — און אויסגעדרייטע וויסלעך קוקן אויף אייך פון אַלע
שפּאַלטן און מאַלן זיך אָפּ אויף די שויבן פון די פענצטער, און ווערן פאַר-
גליווערט אויף אייך און טשאַטעווען אויף אייך, און ווילן אייך אַוועקשלעפּן
מיט זיך אין קבר אַריין...

אין אַזאַ אַרט ווייזן זיך די העלפּאַנטביין-ציינדלעך און שמיכלען, טאַנצן
מיט נאַקעטע פיסלעך איבער אויסגעבעטע רויטע טעפּיכער פון יונגע ליפּן...

און צימבלען פון שפּאַרן קלינגען אויפן שיינענדיקן שטיוול, אַ קלאַפּ פּיאַ-
טע צו פּיאַטע און זיך אַ דריי געטאַן.

גענומען, עפעס ווי אַ יפהפּיה אין געפּאַנג, אונטערן אַרעם אַ מיידל און
אַוועק מיט איר, צו באַגלייטן זי אַהיים.

צי זיי זענען טויב געווען?

צי האָבן זיי די טויטע זעלנער. וואָס האָבן זיך געפּרעסט און געשטיקט
אין די ווינקלעך פון הויז, גאַרניט געזאַגט, גאַרניט פאַרציילט? צי האָבן זיי
ניט געפּילט דעם שטאַך פון זייערע טעמפּע בליקן?

און די מיידלעך — ניט גלאַט אַזוי אַבי-ווער, דאָס זענען ניט קיין אַנגער-
שטעלטע, נאָר וואַלונטירקעס, פון די שענסטע פּאַמיליעס, פון די אַדלסטע אָפּ-
שטאַמונגען.

זענען מענטשן פילנדע באַשעפענישן?

איך ווייס ניט וואָס צו זאָגן.

איך אייל אַדורך דעם צימער, וואָס איז לאַנג ווי אַ פעלד.

אויף רעכטס, אין רעכטן ווינקל, וואָס איז אַנגעפאַקט מיט שאַטנס, עפנט
זיך אַ טיר.

איך גיי אַריין.

אַן אַלטער מאַן, אַן אַלטער גענעראַל, זיצט איינגעבויגן איבער די פּאַפּירן.
אַ גרויער קאַפּ, צייטיקע זאַנגען וואַרטן, און דערוואַרטן זיך ניט, אויף
דעם סערפּ, ער זאָל קומען און זיי שניידן.

אַ שטערן פול מיט טיפע קנייטשן, פאַראַלעלע ליניעס און איבערגעהאַקטע
מעזשעס. דער פאַרמער, צייט, האָט מיט גרויס פלייס באַאַרבעט זיין פעלד פון
ביין און שטיין.

די אויגן פאַרשטעלטע מיט ברילן און אויסגעלאַשענע, אַז אַפילו די אַש-
קאַלירטע וויסלעך זענען קאַלט און קיין איין פונק אונטער זיי.

לאַנגע געדוכטע ברעמען.

ער הייבט אויף דעם קאַפּ, דערלאַנגט אַ קוק אויף מיר.

טוט אויס די ברילן, עפעס ווי זיי שטערן אים צו זען.

הייבט זיך אויף פון אַרט פון דרך־ארץ וועגן, וויבאַלד ער בעט מיך ניט זיצן.

איך קוק און ווונדער זיך:
איז דאָס די מראה פון גאָט פון קריג?
אַ רחמנות צו קוקן אויף אים. וואָס טוט ער אין געוואָנט?
אין דרייען געבויגן איז דער רוקן.
ווי דער יאָך פון דער גאַנצער מלחמה און די צרות פון אַלע דורות וואָלטן ליגן אויף אים און דריקן אים צו דער ערד.
און זיינע ביינער עפעס ווי זיי בעטן אָפּרו, וואָרטן אויף אַ שבת־טאַג...
— וואָס פאַרלאַנגט איר? — הערט זיך אַ שטימע ווי פון אַ הייליקן אוהל אַרויס.

און ער טרייסלט זיך; די הענט, זע איך, ציטערן.
ביי יידן וואָלט ער אָפּילו קיין שוחט ניט געקענט זיין... ידיו מרתתות...
דער רב וואָלט אים אָפּגעשטעלט — טראַכט איך זיך...
— איך בין אייך געקומען זאָגן, אַז מיט בערך 3 חדשים צוריק האָב איך גע־דאַרפט זיך שטעלן, דאָס הייסט, מאָביליזירט ווערן...
איך האָב ניט געענדיקט; ער האָקט מיך איבער מיט זיין רחמנותדיקן בליק.
— זענט איר געקומען... הייסט עס! — און ער זשאַלעוועט מיך, און חידושט זיך. — האָט אייך דען עמעצער באַומרויקט? די פּאָליציי?

ער ווונדערט זיך, פאַר וואָס איך האָב זיך ניט איינגעאַרדנט ערגעץ־וווּ אויף אַ פּאַבריק, וואָס אַרבעט אויף „אבאראנע“.
און ער מעסט מיך מיט די אויגן, און שטראַמען וואַרעמע פון רחמנות צעגיסט ער איבער מיר.

— איך בין אליין געקומען. איך בין געקומען אייך זאָגן.
— טאָ וואָס ווילט איר האָבן? — אין זיין קול הערט זיך רחמים־בעטן.
ער וויל ניט האָבן דעם גאַנצן עסק. ער דאַרף ניט דעם אומגעקערטן שעפּס...
ער בעט זיך תחנונים מיט אַלע זיינע איברים און איבערהויפט מיט זיינע בליי־בע ליפּן און אַנציינערדיקן מויל.

— טאָ וואָס זאָל איך טאָן? — ציט ער מיט די הויקערדיקע אַקסלען.
— איך בין געקומען אייך זאָגן, אַז איך בין מאָביליזירט... איך וויל ניט גיין דינען... איך זאָג זיך אָפּ פון דינען אין דער אַרמיי...

ער שטעלט אויס אויף מיר אַ פאַר לעכעראויגן. ער איז צעטומלט.
— טאָ וואָס ווילט איר פון מיר? — ווערט ער זיך אָן אין ווונדער.
איך חזר איבער:

— איך בין קעגן דער מלחמה. איך זאָג זיך אָפּ.
— טאָ ווער האָט אייך געבראַכט אַהער? — ער איז נשתומם. ער נעמט אַנווערן געדולה. ער קוקט אויפן זייגער. — אַ קאַנוואַי האָט אייך פאַרנומען? — ער פרעגט און מעסט מיך אָפּ מיט די בליקן־פּיילן, ווי איינער זאָגט: אויך מיר אַ נפש צו גיין אויספּישן פון דעם ים מענטשן אין די גאַסן פון מאַסקווע.
— איך בין אליין געקומען.

— טא וואָס פאַרלאַנגט איר? — זיין שטימע שעפט אָן אַ פולן טאָן מיט צאָרן.

— איך זאָג זיך אָפּ. איך בין קעגן מלחמות-פירן. קעגן הרגענען. איך בין קעגן מאָרד.

— צו וואָס זענט איר געקומען אָהער? — ער שלאָגט זיך אָן אַ רעטעניש. מיר פאַרקלעמט דאָס האַרץ. נאָך אַלעמען, וואָס פייניק איך אים, דעם זקן? ער זאָגט אַרויס זיינע איבערצייגונגען. מלחמה פאַר אים איז אַ גאַטעס-דינסט; די פאַרטידיקונג פון פאַטערלאַנד — די העכסטע הייליקסטע פליכט. און צו וואָס שטעך איך אים מיט מיינע לעסטערנדיקע ווערטער? האָב איך אַ מאַראַליש רעכט צו קומען צו אים און אים מאַטערן? איך האָב כמעט חרטה אויף דער גאַנצער זאך. איך האָב זיך פאַרגעשטעלט, איך וועל טרעפן אַ קאַני-באַל, אַ רוצח אַ גענעראַל, וואָס וועט זיך צעשרייען און צעטופעווען מיט די פיס, און עס שטייט פאַר מיר אַ נעבעכדיק באַשעפעניש, וואָס קוים עס האַלט זיך אויף זיינע פיס. אָבער איך קום גלייך צו זיך. אַ רגע פון קווענקלעניש אַרי-בער. איך נעם זיך אָן מיט מוט און אַכזריות און שנייד מיין קרבן ווי מיט אַ טעמפן מעסער.

— איך בין געקומען אייך מיטטילן, אַז איך האָב געדאַרפט מאַביליזירט זיין, אָבער איך וויל ניט.

— טאָ וואָס דאַרף איך טאָן מיט אייך? אַדרבה, זאָגט איר, איר זענט דאָך אַן אינטעליגענטער מענטש! — שאַקלט ער מיטן קאָפּ, וואָס טרייסלט זיך פון אַלטקייט און שוואַכקייט און פאַרווונדערונג.

— איך ווייס ניט, איר דאַרפט עס וויסן! — ענטפער איך היפש אין אַ פאַרלעגנהייט... טראַכטנדיק; ווער ווייס, ווער קען זאָגן, ווער פון אונדז איז מער פאַציפיסט. — ער דער שלומדיקער „קריגער“, אָדער איך, דער מיליטאַנט-טישער, קריגערישער פאַציפיסט.

— איר ווילט, הייסט עס, אַז איך זאָל אייך אַרעסטירן? — פּרעגט ער. ער מאַכט אַ פּויע, קוקט מיך אָן האַלב-צעשראַקן, האַלב-פאַרשעמט און ער גיט צו:

— איר קענט זיך גיין אַהיים; איך קען אייך ניט; איך ווייס ניט פון אייך; איך ווייס ניט, וואָס איר ווילט האָבן... פאַלגט מיך, גייט אַהין, פּונוואַנען איר זענט געקומען! — זאָגט ער צו מיר מעשה עצה-טובה.

איך פאַרליר זיך. דאָס האָב איך ניט דערוואַרט. אַזאַ מענטשלעכע באַציונג אין אַזאַ פּלאַץ! איך חזר איבער מעכאַניש מיין פאַרמולע, ווי אַן אַפּשפרעך קעגן די געפילן און געדאַנקען, וועלכע באַהערשן מיך:

— איך בין געקומען אייך זאָגן... איך זאָג זיך אָפּ...

— איר שטעלט מיך אין אַזאַ לאַגע, אַז איך וועל געצווונגען זיין אייך צו אַרעסטירן! — גיט ער מיר צו פאַרשטיין און שטעלט דעם טראַפּ אויפן וואַרט געצווונגען און פאַרשלינגט כמעט דאָס וואַרט אַרעסטירן.

— טוט וואָס איר ווילט, אָדער וואָס אייער פליכט הייסט אייך! — עקשן איך זיך איין.

— איך וועל מוזן אייך אַרעסטירן. — ער איז מיך מתרה. ער וואַרט. ער

גיט מיר צייט פאר א יישוב־הדעת. ער קערט זיך אָפּ פון מיר, ער קוקט אין זיינע פאַפירן, וואָס אויפן טיש. ער וואַרט, איך זאָל אָפּציען, איך זאָל זיך נע־מען רוקן צום אַרויסגאַנג.

איך שטיי איינגעקשנט. איך ריר זיך נישט פון אַרט און קוק אים אָן. אַזוי גייען פאַריבער פינף מינוט. ער ווערט פאַרדריסלעך. ער פרובירט כלומרשט אויסצוגלייכן זיין רוקן. פאַלט דורך אין זיין פאַרזוך. מיט אַ ציטערנדיקער אומגענדיקער האַנט דערלאַנגט ער אַ קלונג. אַ פעלדפעבל קומט אַריין.

— פיר אים אָפּ אין פּערעסילניע, — רעדט ער אַרויס מיט גרויס אַנ־שטרענג.

VI

אַ נאַכט אין „פּערעסילניע“

און צוגעגאַנגען איז צו מיר דער פעלדפעבעל, ער איז געוועזן אויך דער נאַדזיראַטעל, און האָט מיר דורכגעשטאַכן מיט אַ קרומען קוק, אַ נעם־געטאַן ביי דער האַנט און אַ זאַג געטאַן לאַקאַניש: קום.

דער פעלדפעבעל — ווי אַזעלכע ברואים דאַרפן אויסזען.

מיט אַלע סמנים מובהקים. אַזוי, אַז יעדערער האָט געקענט דערקענען אים און אונטערשיידן אים פון די איבעריקע נפשות.

בלאַנדע וואַנצעס, פאַרקאַמט, פאַרריסן און אַרויפגעדרייט אויף ביידע זייטן, עפעס ווי צוויי שטעגן, צעצווייגטע, האַלב־פאַרקירעוודיקע, מיט קוסטעס באַ־זעצטע.

אַ שמאַל בערדל, אונטערגעהאַקט, פירקאַנטיק, אַ מין רידעל, אַדער אַ שופל. אויגן — צוויי טכירן זיצן און גראָבן און די שוואַרצע סאַמעטענע פע־לעכלעך גלאַנצן.

און עס ווייזט אויס, אַז זיי האָבן שוין דורכגעגראָבן אַ רעכט ביסל.

ווייל ווי אַזוי זענען זיי אַהין געקומען?

דורך דער נאַז אַדורך, און דורכגעגראָבן צוויי ברייטע טונעלעכלעך, לע־כער.

אַבער דאָס אַלץ איז גאַרניט.

אַ פלאַכע נאַז און אַ ברייטע און כלומרשט אַ מין אונטערגרונטבאַן אין איר. אַ צעשמאַקעוועטע, פעטע, פליישיקע פאַר ליפן, אויף וועלכע עס זיצן אַנגע־קראַפט קללות און זידלערייען און גלאַט געשרייען, זיצן אויף די האַלב־פאַר־מאַכטע ליפן און וואַרטן פאַר זייער צייט, זיך צו באַווייזן צו דער וועלט פון לופט און אויערן. און אַז עס ווערט זיי אומעטיק און לאַנגווייליק, גיבן זיי זיך אַ יאָג אַוועק איבער די וואַנצעס און פאַרבהאַלטן זיך דאַרטן, אַדער קלעטערן אַרויף די נאַזלעכער־דורכגאַנגען.

און דאמאלסט רעדט ער שוין ניט פשוט, נאָר ער פּאָנפּעט, ער שנאָרעכט, זידלענדיק זיך, און זידלט זיך שנאָרכנדיק.

אַבער דאָס אַלץ איז נאָך אַלץ גאַרניט, ביי־זאָכן, יאָ אַ נאָז, ניט קיין נאָז, יאָ, אַ פּאַר ליפּן אָנגעשאַטענע ווי זעק מיט אַפּוואַרפענישן און צושרייענישן אָדער ניט.

דאָס אַלץ איז מער ניט ווי צוגעבעכצן און זייטיקע ענינים. דער עיקר איז דער שינעל און דער גורט, און דער סקריפּ פון די שטיוול. אַ, דער שינעל! גרוי און הערעלעך קלייניקע, קלייניקע, אַבער אָן אַ שיעור.

שעם זיך, צאָל, דו ביסט ניט בכוח זיי איבערצוציילן. און דער שינעל איז דער אַלף און ת"ו פון פעלדפעבעל. אַבער דאָ האָבן מיר אַ פעלדפעבעל, וואָס איז אויך אַ נאָדזיראַטעל. און דער שינעל איז אָנגעווייקט מיט גייסטער פון צוויי פּאַרשיידענע וועלטן: זעלנער און „פּאַרברעכער“...

אַ שינעל האָט אַ גערוך. אַ גערוך רופט אַרויס אַסאַציאַציעס. מיר זענען נאָך אַלץ אוראַלטע מענטשן און דער חוש־הריח איז דער שטאַרקסטער געפיל און בעסטער וועגווייזער. דער פעלדפעבעל־נאָדזיראַטעל קומט צו צו מיר נאָענט. און מיט אים דערנענטערן זיך אַלע ריחות, וואָס זענען אַריינגעזאָפט אין שינעל.

און די ריחות דברן, וועקן, רופן אַרויס איבערלעבונגען, פּאַרבראַהאַלטענע, פּאַרגעסענע.

דאָ שמעקט מיט דעם שטינקעדיקן קרויט, וואָס מען קאַכט אין קעסל. קרויט, וועלכעס הייסט אַלע פענצטער אין די שכנישע הייזער זיך פּאַר־מאַכן, אַזוי גרויס איז די שמעקעכץ פון דעם. און דאָ שמעקט מיט קאָזאַרמע, וואָס איז אָנגעפּאַקט מיט צווייפּיסיקע, וואָס שוויצן, קראַצן זיך און אַטעמען שווער נאָך שווערע מיטאַגן.

און דאָ שמעקט מיט הונדערטער יאָרן פון מלחמות, רציחות, הריגות. אַ גאַנצער רעזשים ליגט איינגעוועבט אין דעם ריח פון אַט־דעם שינעל. און אַפילו די גרעסטע דערפינדונג, דער סוף־מאַכער פון מיטלאַלטער, פּוֹל־ווער, ליגט זיך דאָ אויך צווישן די הערעלעך פון שינעל און קוקט אַרויס אויף דער וועלט גלייכגילטיק, עפעס ווי ער מיינט גאַרניט.

און דער פּאַרצויגענער גאַרטל אויף די ברייטע לענדן, — אַז איך וואָלט נעמען דרשענען און אויסטייטשן יעדן חן זיינעם, וואָלט עס פּאַרנומען אַ ווייסן קאַנטינענט פון פּאַפיר און אַ שוואַרצן ים פון טינט.

און דער פעלדפעבעל פירט מיך. דאָס הייסט, איך גיי אים נאָך. און עמעצער גייט מיר נאָך.

און אַזוי גייען מיר אַלע דריי, עפעס אַ מין הייליקייט שטעקט אין די „דרייעלעך“.

דער הויף אַ לאַנגער, אַ ברייטער.
היזער, געביידעס צעוואַרפן איבער אים.
און זיין פּאַדלאַגע, ווי אומעטום אויף דער וועלט, איז די שוואַרצע ערד.
און דער פּולאַפּ, — אַפּילו אַ פעלדפעבעל איז ניט בכוח עפעס צו טאָן
אַנטקעגן דעם — דער הימל מיט די שטערנדלעך. און זיי בלישטשען ווי מעשע-
נע קנעפּ אויף אַ מונדיר אויסגעפּוצט פאַר אַ פּאַראַד.

א. יאָ. דער אלהי צבאות פאַרמאַגט שיינע מונדירן און שיינע קנעפּ...
איך גיב אַ וואַרף די אויגן — און זיי ליינען: „די הימלען דערציילן די
ערע פון מאַכט... און זיין האַנטווערק זאָגט דער אויסשפּרייט...“

עס עפנט זיך אַ טיר מיט אַ סקריטשע פון פאַרזשאַווערטע ציינפעטלעס..
מען פירט מיך אַריין ווי אַ חתן-בחור, בכבוד גדול.
און איך בין שוין דאָ.

און איך בין ניט אַליין. דאָ איז אַ גאַנצער עולם.
אַ סך זענען געקומען פאַר מיר.
און מער וועלן קומען נאָך מיר.

אַנדערע רוקן זיך צו נעענטער, באַקוקן מיך, גיבן אַ קוועטש מיט די פליי-
צעס מיט ביטול און לאַזן זיך אַוועקגיין צו זייערע ערטער אויף די נאַרעס אַדער.
גלאַט, טישן.

— ניט פון אונדזער חברה, — ווי איינער זאָגט.

— אַ שנעק.

— אַ גאַרניט.

דאָס אַליץ שטילערהייט, צווישן זיך, עפעס ווי ניט אויף מיין רעכענונג.

איך קוק אויף זיי און פיל זיך באמת גאַרניט היימלעך.
אַן באַקאַנטשאַפט איז שווער אַפּילו אַ שעה צו פאַרברענגען, אַ פּשיטא שוין
אַ נאַכט.

דער פעלדפעבעל סודעט זיך מיט די „משגיחים“.

און ווי אַריין אַזוי אַרויס, אַן געפילדער.

מער ניט ווי זיינע אויגן האָבן זיך צעפלאַקערט און געשאַטן פונקען אַרום
און אַרום, אַזוי, אַז די וועלף האָבן מורא געהאַט צוצוקומען נאָענט צו אים:
— אַ סכנה, ער שיט מיט פייער.

מער ניט ווי די ליפּן האָבן זיך עפעס אַביסל ווי צעשיידט זיך, אַ וואַרע
געמאַכט פאַרן דונער און בליץ, וואָס וועט זיך אַפּשר דאַרפן אַראַפּלאַזן דאָ אויף
די דערשלאַגענע, פאַרבלאַנדזשעטע שעפּסן, אין די וועגן פון לעבן.

זיי זאָלן הערן און מורא האָבן פאַרן פאַסטוּך, וואָס פירט זיי „אויף די
שטילע וואַסערן“..

מיין „אונטערפירער“ איז אַוועק.

און מיר איז אומעטיק געוואָרן. אַ פעלדפעבעל איז אַ באַקאַנטע פיגור אין
מיין לעבן, זינט איך בין אַ קינד געווען; און געזען ווי ער שלאָגט די זעלנער
בשעת אַוטשעניע. און מיט אים האָבן איך זיך געפילט עפעס ווי צווישן איי-
גענע.

מילא, אליין איז אליין.
אין נעם זיך ארוםקוקן.
ווי זענען מיר ערגעץ אויף דער וועלט, און צווישן וועמען זענען מיר? ווי
אן עולם, דארטן זענען דא מענטשן.
און ווי מענטשן, דארטן איז אלע מאָל דאָ אַ מענטש.
אין אליין לאָז מיר אַראָפּ אויף אַ באַנק נעבן וואַנט ניט ווייט פון טיר.
און מיינע פאַר אויגן שיק אין אַרויס אויף אַ „ראַזוועדקע“:
— גייט און זעט אויס דאָס לאַנד און די מענטשן, וואָס באַזיצן עס —
רייך איך צו זיי חומש־לשון.
זיי זענען באַהאַונט אין די קליינע אותיות און זיי האַלטן אלע מאָל אין
לערנען די פינף חומשים פון דער תורה, וואָס הייסט „וועלט און מענטש“.
און זיי לאָזן זיך אַרויס. צום אָנהייב, פאַמעלעך, קוים, וואָס זיי רוקן זיך,
נאַכדעם ווערן זיי ביי זיך שמעלנער און צעלויפן זיך. זיי קוקן און דערטראַגן
אַלץ צו מיר, וואָס יצט זיך אויפן באַנק און רירט זיך ניט פון אַרט.
אַ לאַנגער צימער, צוויי מאָל אַזוי די לענג ווי די ברייט. אַזוי, אַז דער
סוף־פּסוק פון אים ווערט פאַרפאַלן אין פינצטערניש און מען זעט אים ניט
אַרויס.
אַ קליין לעמפעלע רייכערט ערגעץ אין אַ ווינקל — דאָס איז די גאַנצע
באַלייכטונג.
שאַטנס לאַנגע און אומגעלומפערטע שפּרינגען איבער די ווענט, עפעס
ווי זיי וואַלטן איבערמישן און אויסלאַכן די באַוועגונגען פון די בראַים, וואָס
וויינען דאָ.
די פאַדלאַגע שוואַרץ ווי קויל און נאַס, אַנגעטראַטן און פאַרשפיגן און
פאַרסמאַרקעוועט. גאַנצע שיכטן בלאַטע אַנגעלייגט איינע אויף די אַנדערע.
מען דאַרף אַ געאַלאַג, ער זאָל זי אויספאַרשן, און אַפילו ער וואַלט דאָ דעם
וויסנשאַפטלעכן קאַפּ זיינעם פאַרלוירן.
איר פאַרשטייט מיך: קיין מבול טרעפט דאָ קיינמאַל ניט און דאָס שמוציקע
זינדיקע „זיין“ איז קיינמאַל ניט אַפּגעמעקט געוואָרן, קיינמאַל קיין נעגלוואַסער
און קיינמאַל קיין פנים־וואַסער ניט געזען. און זי איז פאַרקלפּהט און באַשמירט.
און בראַים אַן אַן אויסרעכן קריכן איבער איר, וויינען אין די שפּאַלטן
און קנייטשן פון איר אַנגעוואַקסענעם שוואַרצן ווילדפלייש.
אַרום און אַרום ציען זיך נאַרעס — ברעטער, וואָס האַבן זיך פאַרגעסן,
אַז זייער משפּחה באַלאַנגט צו די ביימער, און ביימער זענען דאָך נאַענטע קרו־
בים פון פעלדער, און צייטנווייז וואַקסן זיי דאָך אין וועלדער. און נעסטן זע־
נען דאָ צווישן זייערע צווייגן און אין זיי פייגעלעך און אַרום זיי ריינע פרישע
לופט.
זיי האַבן עס לאַנג־לאַנג פאַרגעסן. דער זכרון שוואַך און מטושטש געוואָרן.
כלל אַזעלכע זאַכן געדענקט נאָר אַ פריש אַפּגעזעגן ברעט, וואָס אַטעמט
מיט זעגעכץ און שמעקט מיט סמאַלע, און איז אַנגעטאַן אין אַ העמדלע פון
וואַלדהויכן.

די ברעטער שוואַרץ ווי די יסורים, וואָס האָבן זיך אויף זיי געוואַלגערט יאָרן און יאָרן, ברודיק ווי די שמאַטעס, וואָס האָבן זיך דאָ אויסגעבעט. און זיי זענען פאַרגנידעט, פאַרלוזט, פאַרוואַנצעוועט און פאַרכראַקעט. אַ רחמנות, ספּעל־ממש, צו קוקן אויף זיי. וואָס זענען זיי געווען אַמאָל אין די יונגע יאָרן, ווען אין האַרצן האָט גע־קלאַפט דאָס בלוט פון געוויקס, און די יודן האָט דערקוויקט די נשמה אונטער דער קאָרע?

און וואָס זענען זיי איצטער?
איר הערט פון זיי מער ניט ווי אַ קרעכצן פֿון געבראַכנקייט, און יאוש שאַקלט מיטן אַלטן קאַפּ אין יעדן פאַרשטיקטן קלאַנג זייערן.
שוואַרץ און קויטיק און אויסגעדאַרט און אויסגעקנייטשט און פול מיט ווילדע אויסשניצונגען, איינשניידונגען, פול מיט יעגראַליפן פון אותיות און פי־גורן, און פּאַסן און קויקן און גלאַט גריבלעך, וואָס אַ ווילדע איינגעצאַמטע פּאַנ־טאַזיע, האַלטנדיק אַ מעסערל, האָט געקענט אַרויסברענגען.
משונהדיקע טאַטווירונגען, וואָס פאַרמיאוסן און פאַרלחשותן זייער וואַל־דישע, הילצערן־ברעטערישע געשטאַלט.

אַט אזוי פאַרקריפלט מען עס אַ לעבעדיקע שמעקעדיקע באַשעפעניש.
און דער פּולאַפּ נידעריק, אויפן נאָז, און באַוואַקסן מיט שוואַרצע שאַטנס און נאָך שוואַרצערע פּלעקן פון פייכטקייט און שימל.
ער מיט דער פּאַדלאַגע אַ באַשערטע פּאַר, צוויי פאַרשטעלענישן.
און ווען עס ווערט אַביסל פינצטערער, דאָס לעמפל נעמט כאַרכלען, עס שטעלט זיך אים עפעס אין האַלדז, און עס באַגיסט זיך מיט אַ רויכיקן שווייס — דאַמאַלט פאַרשווינדן די ווענט, זיי צערוקן זיך, אַדער די מאַימדיקע שאַטנס שלינגען זיי אַראָפּ ווי קיינמאָל ניט געווען.

דער פּולאַפּ וואַרט מער ניט ווי אויף דעם. ער גיט זיך אַ לאָז אַראָפּ אויף דער פּאַדלאַגע און נעמט זי שטיקן און דריקן און מאַטערן, און אזוי פאַרקנוילן זיי זיך צוזאַמען.

דאָס לעמפל איז גובר זיין ווערגעניש. עס שלינגט אַראָפּ דאָס שטיקל סאַ־זשע, וואָס האָט זיך אים געשטעלט אין בית־הבליעה, און ווערט לעבעדיקער, און אַטעמט אָפּ פרייער און ליכטיקער. עס עפנט די אויגן...

דער פּולאַפּ לאָזט אָפּ די פּאַדלאַגע אין שמוץ און שאַנד און רוקט זיך אַוועק און שטעלט זיך אויף זיין געוויינלעכן אַרט, און טשאַטעוועט און שרעקט, און הענגט־הענגט, אַט־אַט אַראַפּצוואַרפן זיך...

די לופט איז פול מיט רויך און שטינקעכץ און איז געדיכט ווי אַ פאַר־מישטער לייט־טייג, וווּ רעדער גייען אַהין און צוריק און פערדפּיס קנעטן די מייירעס.

אַ טירל עפנט זיך אַן אַ זייט עפעס ווי אַן אַפּענע ווונד, און עס טריפן פון דאַרטן גערוכן, וואָס קיין נאָז שבעולם קען זיי ניט פאַרטראַגן. דאַרטן איז דער אַרט, וווּ עס זאַמלט זיך אויף דער אַפּפּאַל פון דעם צווייפּטיקן... און דאָס אויג גייט אַריין אַהין דורכן האַלב־אַפּענעם טירל און גייט גלייך אַרויס, עס קען ניט אויסהאַלטן און אין בושט־פנים לויפט עס צוריק.

אָט אויף דעם הינטערגרונט זענען עס אויסגעמאָלן מענטשלעכע פיגורן. און זיי, ווייזט אויס, לעבן, ווייל זיי באַוועגן זיך, קערן זיך איבער פון זייט צו זייט, און לאָזן זיך אַרומגיין איבערן צימער, און פאַרבינדן שמועסן און עס טראָגן זיך קלאַנגען; זיי שווימען אַרויף אויפן רויך און שמעקעכץ, און קלאַפן זיך ווי כוואַליעס אָן די ברעגעס פון אייערע אויערן, און איר הערט זיי. זיי ריידן אַ לשון, וואָס מען קען פאַרשטיין, אָבער צייטנווייז ווילט זיך ניט תּוּפּס זיין.

זיי צעהיצן זיך און קילן זיך אָפּ. עס שווימען אַרום „אין טאַטן-און-אין-מאַמען-אַריינס“, מי-שברכט און אויס-וורף-אויסדריקן. קיינער האָט קיין פאַריבל ניט אויף זיי, און מען לאָזט זיי פאַר-בייגיין.

דאָס איז דער שטייגער פון ריידן. אַ מנהג ברעכט אַ דיין. אַזוי פירט זיך עס. אַנדערש שמועסט זיך עס ניט. איין וואָרט צו דער זאָך און „אין טאַטן אַריין“ פאַרזאָפּרענט עס, פאַרגעוירצט עס. אַ וואָרט ווי געהעריק און „אין דער מאַמען אַריין מיט אַלע הייליקע“, און דער צוגאַב פאַרגעשמאַקט עס.

— גיב מיר אַ פאַפּיראַס — און „אין גאַטס מאַמען אַריין“, דאָס באַטעמט און פאַראיידלט די בקשה.

און מען לעבט אין לוקסוס פון ריידן. מען דאַרף עס ניט, אָבער עס פאַר-דערט זיך, מען זאָל עס אַריינשטעלן. אָן דעם גייט עפעס אַרויס די פּראָזע ווי אַ נאַקעטע. בלויז און הויל, אָן קיין שום באַקליידונג.

— גיב צו פאַררויכערן — און „אין טאַטן פון הימל אַריין“. און דער אויסדרוק קריגט אַ פאַרפּוצונג. דאָס איז זיין זיבעטער חן דאָ אין אַט-דער גע-זעלשאַפט. און דאָס אַלץ האַרמאָנירט מיטן זויערן גערוך, וואָס פליעשקעט זיך דאָ אין די פיר ווענט, מיט די שאַטנס וואָס קוליעמען זיך און מאַכן משונה העוויות, און מיט די עובדות פון צעיושעוועטן פּולאַפּ מיט די ווילדע פּלעקן אין זיין חיה-רעהדיקן שטערן.

און דאָס ריידן האָט ניינציק פּראָצענט פון אָנהענגענישן, און אפשר גאַנצע 99. אַזוי ווי אַן אויפגעקומענע נגידע, וואָס איר צירונג איז ווערט צען מאָל אַזויפיל וויפל זי מיט איר לייב און לעבן.. אַ גראַבע זאָך, אָבער באַהאַנגען און באַשנורעוועט מיט פּערל און דימענטן...

אָט אַזוי קוקט אויס דאָ דאָס מיידל שפּראַך... אַז מענטשן ריידן, ווי זיי זאָלן ניט ריידן — קען מען צו זיי ריידן. וווּ עס איז פאַראַנען אַ לשון, איז פאַרטיק אַ בריק, וואָס הענגט זיך איבער דעם אָפּגרונט, וואָס גרענעצט צווישן איין „איד“ און דעם צווייטן.

און איך הייב זיך אויף און לאָז זיך גיין און שטעל זיך אָפּ ניט ווייט פון אַ גרופּע נפשות, באַדעקט מיט אַ געדיכטן פאַרהאַנג פון רויך, דורך וועלכן עס שניידן זיך דורך ווערטער און האַלבע פּראָזן.

איך שטעל זיך אָפּ. און נעם עגבוערן דעם רויך און דורכן לאַך פלייס איך זיך אַנצוטרעפן אָן אויג. און מיין אַרבעט איז געוועגנט מיט הצלחה. מענטשן ריידן ניט נאָר מיט ווערטער.

זיי קאמוניקירן זיך ס'רוב מיט די בליקן, מיט די ברעמען, מיט די ליניעס פון געזיכט און, בכלל, מיט זייער גאנצן מהות.
עס רעדט אן איבערלעבעניש צו אן איבערלעבעניש, א הארצקלאפ צו א הארצצאפל. און צוויי אויגן האבן זיך געטראפן, באגעגנט אויפן שטעג, דורכ-געטראטן אין רויך און שווערן אטעם.
— וואס טוט איר דא? — א פשוטער לשון רעדט און א פשוטער אויער, אן אויעררינגלעך... הערט..

— ווער זענט איר, פון וואנעט?
— אט איז אן ארט, זעצט זיך לעבן אונדו.
— מאך ריין דעם פלאץ!
— איר ווילט אפשר עפעס עסן? אט איז ברויט.
איך בין אביסל שעמעוודיק און ניט מיושב.
— ווער זענט איר? פון וואנעט? — נעם איך שטעלן פראגן, און איך צע-
שפרייט נעצן ארויפצונעמען די פישלעך פון אפגרונט פון פארגאנגענהייט און איבערלעבונג.
עס שטעלט זיך ארויס, אז איינער פון זיי איז געווען מיט א צוויי יאר צוריק אן ארבעטער אויף פוטילאוו אין פעטראגראד. איך האב פארשטאנען, אז אין דעם הויפן פון זאמד מוז זיין ערגעץ א שטיקל פעלדזשטיין...
דאס איז פאר אונדז ביידן גענוג.
מיר זענען זיך מייחד. מיר זוכן אויס ערגעץ אן ארט אין א ווינקל.
ער מאכט פאר מיר א געלעגער. מיר צעשמועסן זיך.
אונדזער פריינטשאפט איז אוועקגעשטעלט אויף געזונטע יסודות. ווו פריינטשאפט, דארטן איז ניטא קיין תפיסה...
און דעם גלאז פון די שויבן שניידן דימענטן-שטערן.

VII

ויהי ערב ויהי בקר, מען עפנט דאס פענצטער

ווער איז דארטן געווען מיט מיר?
אדער מיט וועמען בין איך דארטן געווען?
אלעמען געדענק איך ניט.
אלעמען האב איך דאמאלט ניט געקענט.
נאר בכלל זענען זיי געווען — מ'שטיינס געזאגט — צעבראכענע שערב-
לעך פון דער כלי, וואס הייסט מענטש.
אדער ברינדזעס, וואס שלעפן זיך נאך... פארטונקט אין זומפן.
אט איז וואסקע: א יאר 25. א בערדל שפראצט פון ערגעץ ארויס, פוילנדיק זיך צו אנטפלעקן.

בלאנדע האָר ניט פאַרקעמט און ניט ווי געהעריק צוגעשאָרן, אַ מין קליין
 צעווילדעוועט וועלדל.

און אונטערן וועלדל אַ בערגל, דאָס הייסט, אַ קאַפּ.

אויגן — דרייען זיך ווי אויף ספרושינעס, אַהער, אַהין און גלייך צוריק,
 צוקוקנדיק זיך צו אים האָב איך געטראַכט:

ניט קיין אויגן, נאָר אַ פאַר צעשראַקענע האָזן.

אַ ווונק — און זיי גיבן אַ שפרונג אין די קוסטעס אַריין.

הענט — נאַריש-לאַנג, ווי אויף שטריקלעך הענגען זיי.

ער גייט — און דער טריט איז ניט זיכער.

ווי די פּאָדלאַגע וואַלט אונטער אים אַרומגיין.

און די גאַנצע זאַך איז איין אומזיכערקייט:

רעכט יאָ און רעכט ניט.

אַהין און אַהער און צוריק.

ווי עמעצער וואַלט זיך נאַכיאַגן נאָך אים און ער האַלט אין איין אויסמיידן
 אים, אַרויסמאַכן זיך. אַ ציטער פון בלעטער אין אַן אויסגעלונקענער צווייג אויף
 אַן אַנגעבראַכענעם בוים.

און אַ צעשלאַגענער שמיכל איז אַלעמאַל געלעגן אויסגעשפּרייט שלים-
 מזלדיק אויף די אַביסל-אַנגעשפּאַלטענע ליפּן.

— פון וואַנעט זענט איר?

ער רופט אָן די גובערניע, אויעזד און וואַלאַסט.

איך ווונדער זיך, ווי אזוי אזויפיל וויסן האַלט זיך איין אין אזאַ געלעכט-
 טערטן זאַקקאַפּ.

— וואָס טוסטו עפעס דאָ?

— מען האָט מיך געכאַפט אין די קוסטעס... איך בין געגאַנגען אַהיים...

פון פּראַנט אַנטלאַפּן.

און ער שמיכלט, כמעט ער צעלאַכט זיך.

— וואָס וועלן זיי דיר טאָן?

— גאַרניט! — זאָגט ער מיט גרויס ביטול. — וואָס קענען זיי טאָן? —
 און ער שילט זיי אין מאַמען אַריין.

— וואָס הייסט גאַרניט? — האַמפּער איך זיך.

— גאַרניט, — קוועטשט ער מיט זיינע זיך-אַרומדרייענדיקע פלייצעס. —
 זיי וועלן מיך שיקן צוריק אויפן פּראַנט.

זיינע אויגן ווערן ווי פּאַרגליווערט.

ער שפייט אויס, מיט אַ צי, מיט אַ פּאַסמאַקעווע.

זיין שפייטן איז ניט אַ פשוט שטיקל אַרבעט, נאָר אַ אומנות-יד, אַ מין
 מייסטערשטיק.

ער שפייט און לייגט אַריין אין שפייטן זיין גאַנצן מהות.

זיין גאַנצע פּערזענלעכקייט שפיגלט זיך אָפּ, ווי אַ פעדער, וואָס טראַגט זיך
 איבער אַ פּאַמונעצע, אין אויסשפייטן.

— און דאַמאַלט וואָס וועסטו טאָן? — שטעל איך די פּראַגע, נאָך דעם
 ווי ער האָט אַפּגעווישט דאָס מויל מיטן אַרבל פון בלווע.

— איך וועל ווייטער אנטלויפן... איך וועל דארטן ניט בלייבן... איך וויל
ניט.

ער שאַקלט מיטן קאָפּ, פאַרוואַרפּנדיק אים אַרויף און אַראָפּ.
אין דער מינוט זעט איר אין אים עפּעס אַ שטיקל זייל פון באַשלאַסנקייט.
ער ווערט שטייף, כמעט ער גלייכט אויס דעם רוקן, וואָס איז צעהויקערט
פון בלויז פוילן זיך צו האַלטן אים גלייך.

אַ סעקונדע אַריבער און ער צעלאַכט זיך.
— זיי כאַפּן, איך אַנטלויף... איך וויל ניט...
ניט אַלע האָבן אויסגעזען ווי וואַסקע.
ניט אַלע זענען אַנטלאָפּן.

אַנדערע האָבן גלאַט זיך אָפּגעשלאָגן פון זייערע עסקאַדראַנען.
אַנדערע האָבן זיך אָנגעוויירן אין וועג.
אַנדערע האָבן זיך דורכגעשאַסן די הענט.

און מען האָט זיי געהיילט. דערנאָך אין געפּענגעניש געוואַרפּן.
און דערנאָך צוריקגעשיקט, פון וואַנעט זיי זענען געקומען.
עס איז ניט געווען קיין ערגערער אַרט פון פּראַנט.

וואַנעק, אַ געלאַסענער, אַ באַטראַכטער. בלויז אַ בליץ אין די אויגן — ווי
אַ שאַרף פון אַ מעסער.

אַ לאַנגע, ברייטע נאָז.

צוויי נאָזלעכער ווי צוויי אַריינפאַרן — אַ וועג פאַר די פינגער אַריינצו-
גיין מיט ליידיקן און אַרויסצוגיין מיט פולן.

און דערצו דאַרפן זיי זיך דאָך קענען אויסקירעווען.
שטאַרקע געזונטע הענט.

לענגלעכע האַר, ניט זייער פלייסיק פאַרקעמט, אָבער זיי ליגן אויף אַן אַרט,
ווי יעדע האַר ווייס איר פלאַץ.

פלאַך איז דאָס פנים און ברייט.

פשטות מיט ווילדקייט ברידערן זיך.

— וואָס טוסטו דאָ?

— איך האָב זיך די האַנט דורכגעשאַסן.

ער באַמערקט אַ ווונדערצייכן אויף די געצוגן פון מיין געזיכט, אויף וועלכן
ער האַלט אָנגעשטעלט זיינע רעדעראויגן.

און ער גיט צו:

— אַלע טוען עס. — ער רופט אַן נעמען — די גאַנצע ראַטע. זיי האָבן מיר
באוויזן.

— ווי אזוי האָט מען עס דערגאַנגען? — פּרעג איך ווי אַ ניט־געניטער.

— ביים רויך און ארומברען, וואָס בלייבט אויף דער ווונד.

— וואָס האָבן זיי דיר געטאָן?

— גאַרניט. דער ראַטנער האָט געשריגן. דערנאָך אין שפיטאַל אָפּגעשיקט.

און איצטער וועלן זיי מיך שיקן צוריק.

— וואָס וועסטו טאָן? — פּרעג איך ווייטער, ווי אַ סתם מקשן עס־הארץ.

— איצטער בלייבט גארניט צו טאָן, — ער קוקט אַרום זיך, אַפנים זיך צו פאַרזיכערן פון אַ שלעכטן אויער — נאָר זיך אונטערצוגעבן.

— ווי אזוי וועסטו עס טאָן? — עגבויער איך מיט מיינע טעמפע פראַגן.

— פשוט, מיר גייען אַוועק ווייט, מיר לויפן מיט גרויס חשק, עפעס ווי מיר וואָלטן וועלן אלע דייטשן פון דער וועלט אומברענגען — אַ קללה ווערט אראָפגעשלונגען, — אָבער ווען מיר קומען נאָענט, הייבן מיר אויף די הענט און שרייען: מיר גיבן זיך אונטער! — און דאָס איז אַלץ.

ער פאַרטראַכט זיך, ווי אַ חלום פאַרנעפלט זיין בליק...

ער גארט נאָך דער מינוט, ווען ער וועט זיין בכוח אויסצופירן זיין ווילן און פאַרלאַנג.

ער און זיין געזיכט ווערן פינצטערער.

ער גיט אַ ציטער:

— אַמאָל טרעפט, זיי שיסן פון הינטן... אונדזערע אייגענע שיסן, די אַפֿי-צערן... און גאָר אַמאָל — און זיין שטימע שווימט אין אומעטיקייט — דער-שטעכט דער דייטש, ער דערהערט ניט, אָדער ער פאַרשטייט ניט, אָדער גלאַט פון רציחה וועגן...

— און אין געפאַנגענשאַפט איז דען גוט? — שטעל איך אַ קלאַץ-קשיא.

— בעסער ווי אויפן פראַנט... געפאַנגען איז די בעסטע זאָך, מיר וועלן זיצן דאָרט און איבערוואַרטן די שלעכטע צייט.

און די אויגן ווערן כמעט ווי נאָס מיט אַ טרויעריקייט.

און אַ זיפק רייסט זיך אַרויס פון אַן אינגעפאַלענער ברוסט...

— איך האָב אַ ווייב מיט צוויי קינדערלעך און אַן אַלטן טאָטן...

ער ווערט אַביסל פריילעכער און דאָס קול קלאַנגפולער.

— נאָך דעם וועלן זיי ניט וויסן... איך וועל קומען צוריק... געפאַנגען איז געפאַנגען... צי זיך אונטערגעגעבן צי ניט — ווער קען וויסן...

אַט אזוי פרוּבירן מיר אַריינצוטערעטן אין שמועסן מיט אייניקע פון עולם, וואָס זעען אויס אַביסל צוגענגלעך.

ניט צו אַלעמען קען מען צוגיין אָדער צוטרעטן.

עס זענען דאָ אַזעלכע, וואָס עס טרייבט פון זיי.

אַ מין שטויס-כוח זיצט אין זיי, אין פנים, אין די אויגן.

זיי זענען שוין כמעט אינגאַנצן איבערגעבראַכן געוואָרן, מיטן רוקן און ביינער און אַלץ מיטאַנאָדער, אונטער דעם שווערן האַמער פון סאַציאַלע פאַר-ווערענישן.

אַרויסגעריסן פון אַ פרימיטיווער סביבה,

אַפגעוויינט פון אַקעראיזן און פערד און קו,

אַוועקגעשטעלט געזיכט-צו-געזיכט מיטן טיזול פון מאָדערנער צעשטערנ-

דיקער טעכניק.

און זיי האָבן ניט געקענט אויסהאַלטן.

ווי אַן אינסטינקט וואָלט זיי טרייבן פון פראַנט.

און זייער ניט-אויסגערעכנטקייט און אומפאַרזיכערטקייט ברענגט זיי אין די הענט פון זייערע כאַפער, און מען יאָגט זיי צוריק.

ס'פאראן אזעלכע, וואָס זענען געכאַפט געוואָרן דעם זעקסטן מאָל.
 — כמעט דריי יאָר אויפן פראַנט געווען! — קלאַגט זיך אזאָ נפש.
 ער זעט אויס — אַ האַרצקלעמעניש צו קוקן אויף אים.
 — קיינמאַל פון קיין אַפּרו ניט געוויסט... אַנדערע ווערן פאַרווינדעט... מיך
 האָט קיין קויל ניט גענומען... אין די ערגסטע ערטער געווען... קוילן האָבן זיך
 געשאַטן ווי זאַמד... מיך נעמען זיי ניט... אומעטום אויסגעווען... איך קען עס
 מער ניט אויסהאַלטן...
 דערעסן געוואָרן. צוויי יאָר אין טראַנשייעס אָפּגעלעגן.
 און ער אַנטלויפט.
 אזוי האָבן מיר האַלב געשמועסט.
 איך האָב ניט געקענט שלאָפן.
 מחנות-מחנות פאַראַזיטן זענען מיך באַפּאַלן.
 איך זאָג אייך: מער וויפל זעלנער מיר האָבן געהאַט אויפן דייטשן פראַנט.
 און אפשר, אויף אַלע פראַנטן.
 איך פרוביר זיך אַוועקלייגן אין אויבערמאַנטל, אָנגעשטעלט דעם קאַלנער.
 אָבער עס העלפט ניט.
 איך האָב קיין תקומה ניט.
 ווי מען וואַלט מיך אָפּטונקען אין אַ מוראַשקעס-בערגל.
 איך גיב זיך אַ יאָג נאָך אַ וואַנץ, וועמען איך שלעפּ אַרויס פון אונטערן
 קאַלנער און איך בין אים דן מיט אַרבע מיתות; באַפּאַלט מיך אַ פרייס, וועלכער
 כאַפט זיך אַריין צו מיר אין זאַק.
 בין איך זיך נוקם. אַן אַנדער באַשעפעניש כאַפט זיך אַריין אין אויער, און
 נעמט זיך שפּאַצירן דאָרטן ווי אין זיין טאַטנס וויינגאַרטן.
 איך הייב זיך אויף און נעם שפּרייזן.
 עס איז אָבער מער ניט ווי אַן הצלה-פורתא, כלומרשט אַ פּאליאטיוו.
 איך שלאָף ניט.
 דער עולם שלאָפט אויך ניט. זיי ריידן, זיי קראַצן זיך, זיי כאַפּן חיות אין
 די וועלדער פון זייערע שוואַרצע שמאַטעס, וואָס איז אַמאַל געווען וועש...
 שפּרייזנדיק וואַרפן מיר זיך איבער מיט ווערטלעך און גלייכווערטלעך.
 עס איז דאָ פּריילעכדיקייט אין יעדער טרויעריקייט.
 זיי ציילן די געכאַפטע לייזן; זיי לופטערן די פּאַדשטאַניקעס; זיי וועטן זיך,
 ווער עס האָט מער. און ווער עס האָט מער, געווינט אַ שטיקל צוקער.
 לייזן פאַרייניקן מענטשן מער ווי פּריידן, — דערמאַן איך זיך רענאַנס
 געדאַנק.
 באמת, מיר ווערן דורך נאַכט, דורכן אַרט, פאַרהיימישט.
 מיין פרעמדקייט ווערט פאַרשווינדן. זיי נעמען קוקן אויף מיר ווי אויף אַן
 אייגענעם.
 און באמת, די זעלביקע פאַראַזיטן עסן מיך, טרינקען מיין בלוט.
 מ'שטיינס געזאַגט, וואָס איז די נפּקא-מינה? ס'רוב קען מען עס אַראַפּנע-
 מען מיטן אויבערשטן מאַנטל, מיטן רעקל.

די שפעטע צייט און פארמאטערטקייט זענען גובר. איך לייג זיך א צווייטן מאָל.

כאָפּ אַ דרעמל ביזן ערשטן שטאַרקן ביס, וואָס וועקט מיך אויף ווי אַ שטאַרקער טרייסל אויף אַ שיף.

עס טראָגן זיך געדיכטע כראַפּערייען. זיי פלעכטן אַ טשיקאַווע מאטע פון קלאַנגען, געפאַנגענע אין נאָזלעכער פאַרשפאַרטע און העלדזער פאַרשטיקטע.

„אינאַוונט זאָגן זיי: ווען וועט ווערן מאָרגן“ — האָט זיך פאַרפלאַנטערט ערגעץ דער פּסוק אין דעם אונטערגעוויקס פון מיינע רעיונות ווי דער ווידער פון יצחקו...
דער טאָג נעמט גרויען... און שטראַלן קלאַפּן, ווי שטעקעלעך פון אַ קינ-דערשן פייקל אויף די שויבן.

אַ ליכט-עזות-פנים קריכט כמעט דורכן גלאַז, שפאַרט זיך דורך עפעס אויף אַ ניסימדיקן אופן.

די שאַטנס נעמען מאַגער ווערן, אַזוי ווי זיי וואַלטן אויסברעכן די גאַנצע פינצטערניש, מיט וואָס זיי האָבן זיך אָנגעפרעסן ביי דער נאַכט.

אַ שויב נעמט זיך כמעט ווי רויטלען.

עפעס ווי פון שעמען זיך... פאַרוואָס? פאַר ווען?

איך טראַכט: זי איז מקנא די שכנים שויבנגלעזער, וואָס קוקן פון דער הויך פון אַ מויער אַראָפּ, ליכטיקע, ציכטיקע, אויסגעוואַשענע, מיט גאַרדינען פאַרפּוצטע.

זי איז מקנא און ווערט רויטלעך פאַר שאַנד פון זינד: לא תחמוד... זאָלסט ניט וועלן יענעמס שטראַל...
שעם זיך ניט, שויבגלאַז, כאַטש פאַרמלאכה מיט פלינגאַפּאַל, פאַרפלאַכטן מיט שפינגעוועב, גיסט דו מער ליכט ווי אַן אַנדערע.

דיין ליכט איז דאָ אָנגעלייגט. און איין טראַפּן דאָ וועגט אַריבער אַ גאַנצע קוואַרט ערגעץ אַנדערש-וווּ.

און ווי זי פאַרשטייט מיך.

צעלאַכט זיך מיט אַ גאַנצן סנאַפּ פון פריילעכע שיינכעלעך.

און כמעט, אַז זיי טאַנצן אויפן שמוציקן דיל:
— די זון האָט געהייסן פריילעך זיין.

טרינקען גאַלד און ניט קיין וויין...
אַ שויב נאָך אַ שויב הייבט אָן זיך אַרומצוקוקן און דורכזיכטיק צו ווערן.

דאָס כראַפּען ווערט אָפּגעשוואַכט.

דער עולם טשוכעט זיך, נעמט זיך צוקלייבן צו באַגעגענען דעם טאָג מיט זיין מתנה ליכט.

מיר, תפוסים, טרעפן זיך און מיר באַשענקען איינער דעם אַנדערן מיט שמייכלען.

עס שפיגלען זיך שטראַלן אויף די צעריסענע רעקלעך פון די פאַרבייגער, ווען זיי פאַלן אַריין אין גאַלדענעם שטויבשטראַם, וואָס פליסט דורכן מזרח-פענצטער.

און מיר ווערן אלע פריילעך.
 א נאכט אריבערגעקומען מיט א שווארצער שוועריקייט.
 אין א צווייטע נאכט ווארט — און א ביטערקייט צעגיסט זיך איבער מיין
 אינגעווייד און שפארט אונטערן הארץ און דערגרייכט ביזן אויסקוק פון פנים.
 די טיר עפנט זיך. א ווארע געמאכט. — דער דאקטאר קומט.
 ער דארף וויסן, צי מיר זענען אלע געזונט. צי עס זענען ניטא קיין אג-
 שטעקנדיקע חולאים.
 ער גייט אריין.
 טראגט זיך דורכן צימער.
 פארמאכט די נאז. און לאזט זיך גיין צום אפטרעט...
 א קוק און יוצא... באפרידיקט:
 ווי איינער וואלט געזאגט: שמוציקער קען גאר ניט געבן.
 ער באגעגנט מיך, וואס איז באותו־שעה פעך און שוועבל.
 עס ברענט אין מיר א פארדרוס און אן עוולה.
 — וואס הייסט עס: אזא אויפקוק?
 — וואס זענען מיר — בהמות?
 ער זעט מיך, און עפעס ווי איינער, וואס וויל צודינען, פּרעגט ער האלב-
 שמיכלענדיק?...
 — טוט אייך דער קאפ וויי!
 איך פלאקער אויף:
 — אזא שמוץ! און איר שעמט זיך ניט. אן אינטעליגענט. איר דארפט אכ-
 טונג געבן. צביעות, צי מעצעער איז קראנק! ווער קען געזונט זיין אין אזא פלאץ,
 ניט צו שטיין, ניט צו זיצן, ניט צו ליגן... מחנות פון...
 — וואס קען איך טאן? — ווונדערט ער זיך, וואס איד האב צו אים.
 — וואס הייסט עפעס! קודם־כל זאל מען אויסוואשן די פאדלאגעס, דא איז
 ערגער ווי אין א שטאל, א גוטער באַלעבאַס האלט ניט א בהמה אין אזא קויט.
 — זיי קען מען דען האלטן ריינער. זיי זענען ערגער ווי דבר־אחרס.
 — זיי... — חזר איך איבער, איראָניזירנדיק.
 ער, דער דאקטאר, ציט אָפּ.
 דער עולם קלייבט זיך צונויף אַרום מיר.
 — טאקע, א גלייכער רעיון, — כאַפט אונטער דער געוועזענער אַרבעטער,
 — זאל מען הייסן אויסוואשן.
 — אויסוואשן די פאדלאגעס! מען קען ניט שלאָפן! — דערהערן זיך פאַר-
 שידענע קולות פון אלע זייטן.
 דער עולם ווערט מער זעלבסטגלויביק.
 אין א פאַר מינוט אַרום גיט זיך אן עפן די טיר. דער פעלדפעבעל כאַפט
 זיך אַריין, אָבער דערזעענדיק דעם עולם אַרום מיר ווי אַ וואַנט, שטעלט ער
 זיך אָפּ הינטער דער מחיצה פאַרן אַריינגאַנג און נעמט גלייך געוואלדעווען אויף
 די הויכע טענער.
 — דו איינער, וואָס מיינסטו זיך עפעס! דו גייסט בונטעווען דעם עולם! נאָ-
 משאַלסטוואַ באַליידיקן!!!

ער שרייט בקול־קולות.
 און איך צעשריי זיך אויך:
 — וואָס עפעס דו! איך בין דיר קיין דו! — און איך שריי און שריי... —
 וואָס הייסט עפעס ניט אַכטונג געבן, אין שמוץ האַלטן?... וואָס איז איצטער, אַל־
 טע צייטן?
 דער עולם שטייט אַ וויילע און קוקט אין קווענקלעניש. זעענדיק, אַז מיך
 נעמט ניט זיין שרייען, און אַז שרייען קען איך אויך, נעמען זיי מיר אונטער־
 העלפן.
 און אַלע צעלאָזן זיך:
 — וואַשן! וואַשן! די פענצטער! די פּאָדאָגעס!
 — און עפענען די פענצטער אויך! — צעשרייט זיך איינער.
 — און די טיר אויך! עס איז דאָך פרייהייט! מיר וועלן ניט אַנטלויפן! אויף
 אַן ערנוואָרט מיר וועלן ניט אַנטלויפן! — שרייט יענער, וואָס האָט שוין זעקס
 מאָל פון פּראַנט אָפּגעצויגן.
 דער פעלדפעבעל בלייבט אָן ווערטער. ער האָט זיך ניט געריכט אויף אַזאַ
 ברוך־הבא.
 דער עולם רוקט זיך צום אָפּצאַמווענטל. אַלע מיילער אָפּן, אַלע אויגן ברע־
 נען, און ציין ווערן ביזן.
 דער פעלדפעבעל ציט אָפּ.
 דער עולם פילט, דער נצחון איז נאַענט.
 — עפנט די פענצטער!
 — עפנט די טירן! —
 די וועכטער שטייען אָנגעשפּאַרט אויף זייערע ביקסן און קוקן אַביסל ווי
 דערשראַקן.
 איך נעם מיט זיי קנעלן:
 — ניט אונדזער עסק, מען וועט הייסן, וועלן מיר עפענען. אַליין קענען
 מיר גאַרניט טאָן.
 — פון אונדזערטוועגן — זאָגט יענער מיט דער באַרד און מיט אַ ברייטן
 קול פון נאָפּל אַרויס — מעגט איר צעגיין זיך אַלע אַהיים... זאָל מען נאָר הייסן,
 מירן עפענען.
 דער עולם זיצט ווי אַ טעפּל אויפן פייער פון ליידנשאַפט.
 דער פעלדפעבעל קומט אַריין מיט אַראָפּגעלאָזטע אויגן.
 ער שעמט זיך פאַר זיין שוואַכקייט.
 ער רעדט געלאָסן און כמעט האַרצלעך. עס פעלט אים אָבער דאָס האַרץ
 און ער רעדט פון חלל, וווּ דאָס האַרץ ביי אַ נאַרמאַלן מענטשן ליגט און קלאַפּט:
 — וואָס ווילט איר? די פענצטער עפענען? גוט, באַרויַקט אייך. איך האָב
 איבערגערעדט מיטן נאַטשאַלניק, ער איז מסכים.
 — פעדאָר, עפן די פענצטער! — הייסט ער דעם וועכטער.
 פעדאָר נעמט זיך פאַר דער שווערער אַרבעט צו עפענען אַ פענצטער,
 וואָס איז ניט אָפּן געווען פון זיין געבורטסטאָג אָן.

די פעטלעס פארושאוערט און אויסגעלונקען. די שויבן קלינגען עפעס מאַדנע. הגם מיט צרות, אָבער פאַרט געעפנט. קינד זיך צווישן די פּאַרען און זיך אַרױס אַז שױב צאָלט מיטן לעבן דערפאַר. עס פאַרשווינדלט זיך איר דער קאַפּ און זי נעמט און פאַלט אַרױס און צעברעכט זיך אויף די שטיינער אונטערן פענצטער.

VIII

צווישן תפיסה און תפיסה

א מענטש איז אַ הולך, האָט געזאָגט דער ליבאוויטשער. ער שטייט ניט אויף איין אַרט. אַז דאָס פענצטער איז אָפּ, נעמט זיך די טיר בעטן רחמים: — ס'טייטש, האָט רחמנות אויף מיר און עפנט מיך; איך וויל ניט זיין דער צווישנשייד צווישן מענטשן און זיין געליבטער פרייהייט. נעמען מיר שמועסן מכוּח טירן־עפענען. אַ שפּאַס! אַן אויג איז אַ פענצטער. און אַ טיר — איז דאָס מויל. און פאַרשטייט איר מיך: דער עיקר איז ניט, וואָס גייט אַריין אין מויל, נאָר וואָס גייט אַרױס. און די נאַטשאַלסטווע, עפעס ווי זיי וואַלטן געווען שטאַרק באַהאַונט אין דער „גוטער בשורה“־שרייבעכץ, האַלטן טאַקע שטאַרק פון דעם שפּרוך. דער רעכטער עיקר: וואָס עס גייט אַרױס פון מויל, דורך דער טיר... און דער פעלדפעבעל ווייסט ניט וואָס צו טאָן. ער גייט אַוועק און קומט צוריק. און מיר אלע האַלטן זיך ביי דאָס אונדזעריקע: נאָכן פענצטער קומט די טיר. עס איז פאַראַן אַ קאָנסעקווענץ, ווי אין עפענען, אַזוי אין פאַרמאַכן. ווער זענען מיר? חיות, וואָס מען האַלט אין אַ שטייג. דער הויף איז ניט גענוג. און אַ הייכער צוים היט אים אָפּ פון אַלע זייטן אַזוי, אַז כמעט פאַר אַ ווינטל איז זיך שווער אַריינצוגנבענען, און ווען ער לאָזט זיך איבערן פלאַנקען שפּרינגען, ברעכט ער האַלדז און געניק, און פאַלט אַריין אין הויף כמעט אָן לשון און אָן אַטעם... דער פעלדפעבעל, אַזוי ווי די העכערע מסתמא, פאַרשטייט, אַז איך בין דאָ דער וואַרצל, וואָס „פרוכפערט גיפט און ווערמוט“... הייסט עס, מען דאַרף פון מיר פטור ווערן און וואָס פריער אַלץ בעסער.

ער קומט אונטער צו מיר מיט אַ חניפה־שמייכלע, איינגעבויגן, עפעס
 ווי אויף אַלע פיר.
 — וואָס איז אייער פאַרלאַנג? וואָס פּאָדערט איר פּערזענלעך?
 איך פאַרטראַכט זיך, איך ווייס ניט וואָס צו זאָגן.
 — איר דאַרף דאָך מן־הסתם אַנקלינגען אַהיים, זאָגן זיי, וווּ איר געפינט
 זיך, — זאָגט ער מיט אַ גנבהשן קולכל, ניט צו דערקענען אים.
 — זאָל זיין אַזוי, איך וועל גיין טעלעפּאָנירן, — לאַך איך, פאַרשטייענדיק,
 אַז ער וועט מיך ניט אַרויסלאָזן פון טויער.
 — איר קענט אַנקלינגען דאָ אין ביוראָ... — צעזיסט ער זיך ווי סאַכאַרין אין
 אַ גלאַז ציקאַריע. ער איז פּריקע צום אויסשפּייען.
 — גוט, איך וועל גיין... — טראַכט איך און זאָג עס אַרויס... — וואָס קען
 דאָ זיין??
 עס שטעלט זיך אַרויס, אַז אים האָט זיך געוואַלט בלייבן מיט מיר ביחידות.
 אויפן וועג, ווען מיר מעסטן דעם לאַנגן הויף און ציען איין פּוס נאָכן אַב־
 דערן פון בלאַטע אַרויס, וואָס לאַזט זיך אַזוי מחיהדיק קנעטן אין תחילת פּרי־
 לינג, נעמט ער זיך צו מיר צורוק, און ער טענהט:
 — ווי פּאַסט עס פאַר אייך... מיט וועמען האַנדלט איר דאַרטן... צי זענען
 זיי אייך אַ פּאַר...
 — אַוודאי אַ פּאַר, מיר זיצן דאָך אַלע צוזאַמען! — מאַך איך זיך תּמע־
 וואַטע.
 — איר זענט דאָך אַן אינטעליגענטער מענטש, איר פאַרשטייט דאָך... זיי
 זענען ווילדע חיות... ביי היינטיקע צייטן...
 איך ווונדער זיך, וווּ האָט זיך דער נפש אויסגעלערנט דעם לשון פון ליס־
 טיקייט, די שפּראַך פון די שוואַכע, ניט פון די שטאַרקע פּויסטן.
 — בסך־הכל אַ פּאַר חדשים רעוואָלוציע און ער נעמט זיך שוין צופּאַסן!
 — טראַכט איך.
 — עס איז ניט פאַר אייך — האַלט ער אין איין מוסר־זאָגן... זיי זענען
 חיות...
 — אַמאָל פּאַסירט פּונקט פאַרקערט, אַז חיות האַלטן מענטשן אין שטייגן,
 — וויצל איך זיך.
 מיר זענען אריין אין קאַנצעלאַריע.
 טישן און טישן. אַרום זיי אַ פּאַר בחורימלעך מיט גלאַנצנדיקע, ניט גיל־
 דענע, קנעפלעך און מיידלעך מיט גאַלדענע, ניט־גלענצנדע, לאַקעלעך.
 מיך באַגעגענען אַ גאַנצע שרענגע אויגן, זיי שטעכן זיך ווי שפּיזן.
 אין יעדן שפּיז צען פּראָגן.
 און אַ פאַרשעניש הענגט אַרום די ליפּן און מויל.
 יעדער וויל שטעלן פּראָגן, אָבער ער האָט בושא און וואַרט, אַז עמעצער
 זאָל אַנהייבן, ווי אַן איבערגעפּולטער בעכער וואַרט אויף אַ דרייסטן טראַפּן, ער
 זאָל אַן אַנהייב מאַכן און אַריבערגיסן זיך.
 איך קלינג אַן האַכבערגן. דערצייל וווּ איך בין.

און דורכן טעלעפאן פיל איך א קאפשאקלען און שולטערן ציען מיט טויזנ-
טער בתמיהות און ווונדערייען.

גערעדט און געזען דורכן הערן. און אפגעענדיקט.

איך קלייב זיך אַוועקצוגיין.

אַבער דאָ האַלטן זיי ניט אויס.

אַ שרייבערל פרעגט מיך, מאַכנדיק אַ מאַדנע צורה, אויף וועלכער עס
שטייט אַנגעשריבן אַ נאַריש ווונדערן זיך:

— פאַרוואָס ווילט איר ניט דינען?

— וועמען דינען? — שטעל איך אַ פּראַגע אויף אַ פּראַגע.

— דעם פּאַלק, דעם פּאַטערלאַנד! — זאָגט ער פּאַטעטיש און קוקט אויף
דער פּרייל, וואָס שטייט און שלינגט יעדעס וואָרט, אַזוי ווי זי וואַלט אים
אונטערזאָגן אין האַרצן.

— דעם פּאַלק? וואָס פאַר אַ פּאַלק? האָט מען געפרעגט דאָס פּאַלק, צי עס
וויל מלחמה האַלטן? אַ שיינער דינען דעם פּאַלק דורך אויסקוילענען עס אין
איין טאָג מער ווי קעלבער אין אַ גאַנצן יאָר... אָט אַזוי דינט מען עס דעם פּאַלק,
איר זענט אַזוי יונג און איר האָט אַזעלכע פּאַלש-אַלטע געדאַנקען! — גיב איך
צו...

דאָס מיידל זעט-אויס ווי זי וואַלט געלאַכט, אַדער ווערט מלא-רוגזה...

— ס'טייטש, וואָס רעדט איר!... — איז זי אויסער זיך.

איך לאָז זיך גיין צוריק.

זיי באַגלייטן מיך אַלע מיט די אויגן און לעכערן די פענצטער, און דורך
די לעכער גיסט זיך יונגער ווונדער און נייגעריקייט.

דער פעלדפעבעל האַלט אין איין איבערחזרן.

— ווי פּאַסט עס פאַר אייך צו האָבן צו טאָן... זיי קענען דאָך דערגיין צו
מערדעריי? — שרעקט ער מיך.

איך שווייג, און אין שווייגן פאַרוויקל איך מיך שטעכעדיקן האָס צו אים,
און צו יענע, וועמען ער שטעלט פאַר.

עס איז ניטאָ קיין העסלעכער און מיאוסער בילד ווי אַן אַרדענונג, וואָס
גוססט און שלאָגט זיך אַנטקעגן טויט, און שטאַרבט און פּוילט און וואַלגערט
זיך אין גאַס ווי אַ נבלה, וואָס ווייס ניט, אַז זי דאַרף קומען לקבר ישראל. עס
צעלייגט זיך, און ווערעם עסן עס, און אַנשטאַט אויגן האָט עס בלינדע גריב-
לעך... און ניט קוקנדיק אויף דעם אַלעם, שלעפט מען עס אַרום איבער די גאַסן
אַנגעטאַן אין פּורפור און מען גיסט אויס טייכן פּערפּום, זיין גערוך צו פאַר-
טרייבן...

בכדי דעם עולם איינצוריידין, אַז עס לעבט און פּונקציאָנירט, ווי קיינמאַל
גאַרניט.

מען דאַרף קענען שטאַרבן אין צייט און לייטיש.

איך בין געקומען צוריק. דער עולם, ווי געווען, האַלט אין איין טענהן וועגן
דער טיר. זיי קוקן דורכן אַפּענעם פענצטער. די אויגן שפּרייזן אַריבער די פענצ-
טערשוועל און לאָזן זיך גיין, פאַרקריכן צום פּלאַנקען און טויער, וואָס ווערט

באוואכט טאָג און נאַכט. און מעשה-טבע; דער גוף וויל נאָכגיין נאָכן אויג.
צוויי מעקלערס פון עבירה:
דאָס אויג זעט, דאָס האַרץ גלוסט און דער קערפער טוט.
עס ציט אַ ווינטל דורכן פענצטער, קריכט אַריין אין דער פאַרשטיקטער
תפיסה. און כמעט עס פאַלט אין חלשות: עס קען ניט אַטעמען, נאָר-וואָס פון
פעלד — און דאָ אזאָ שטיקעניש!!
עס שמעקט מיט פריש אָנגעטרונקענער ערד. עס שמעקט מיט די טויזנ-
טער וויגעלעך און אין יעדן וויגעלעך אַ זוימען.
און די תפוסים בייטן זיך אין פנים.
זיי פאַרגעסן זיך אויף אַ ווילע, וווּ זיי זענען.
עס גיט זיי אַ צי.
עס ווילט זיך זיי צופאַלן צו דער מוטערערד און זיך אויסוויינען אויף
איר בוזעם מיט שווייס און פראַצע, און זיך דערקוויקן.
זיפצן שלאָגן איבער דעם וועג דעם ווינטל, וואָס לויפט צו דער פענצטער-
עפענונג.
זיי צעריידן זיך וועגן היים, וועגן די פערד און בהמות און פעלדער און
דערנאָך וועגן ווייב און קינדער.
די יינגערע, וועגן די טאטעס און ברידער. וועגן זייען און אַקערן.
וועלכער טייוול האָט זיי פון דער היים פאַרטריבן, זייערע פשוטע נשמות
אויסגעדרייט פון אינעווייניק אַרויס, און זיי, אַרנטלעכע, צו פאַרברעכער גע-
מאַכט!
אַפילו דאָ אונטערן פענצטער ווייזן זיך אַרויס גרעזעלעך. קוקן אַרויס מיט
גרינקייט, פרישקייט און יונגקייט פון איין טאָג. אַט וואָס פון מוטערשוים אַרויס
און זיך פאַרקוקט אויף דער וועלט.
עפעס ווי געבוירן צו אַפּהיהן פאַרשמאַכטע נשמות.
אינער בייגט זיך איין און רייסט אַרויס דאָס גרעזעלע-עופעלע.
וואַסקע שרייט אויסער זיך, אָבער פאַרט האַלב-שמייכלענדיק:
— טשעפע ניט, זאָל עס וואַקסן. עפעס אַ מין גרוס פון אונדזער פעלד מיט
דער ווינטער-תבואה.
און ער שפּרינגט אַרויס דורכן פענצטער און לאָזט זיך לויפן.
ערגעץ ווייט הינטער אַלע געביידעס שטייט אַ מין האַלב-אינגעפאַלענע
חורבה פון אַ שטאַל. ער שפּרינגט אַרויף אויפן דאַך און פון דאָך אויפן צאָם.
און דאָס אַלץ אין מיטן העלן טאָג, ווען די וועכטערס זעען און יאָגן זיך
נאָך. און שרייען און לאַכן, זייענדיק זיכער, אַז זיי וועלן אים באַלד צוריק-
ברענגען.
ער לויפט אומבאַווסטיניק; אַ מין בלינדער אינסטינקט טרייבט אים; ער
קען זיך ניט באַהערשן. ער לויפט און ער ווייסט, אַז מען וועט אים כאַפן.
זיין פליכט איז צו אַנטלויפן.
זייער פליכט איז צו כאַפן און ברענגען אים צוריק.
און מען ברענגט אים מיט גרויס פאַמפע.
דער פעלדפעלעל איז אויסער זיך.

— איר זעט, ווער איר זענט! איר וויסט ניט ווי אזוי צו נוצן פרייהייט.
וואסקע שטייט נעבעכדיק, די אויגן צעיאַגט. ער קראצט זיך די פאַטילני-
צע און רעדט מעכאַניש:

— ווייטער געכאַפט... גאַרניט... איך וועל ווידער אַנטלויפן.

דער פעלדפעבעל טוט זיך אָן אין אויטאָריטעט. איצטער פילט ער אַ פעסטן
באָדן אונטער זיינע פיס אין גרויסע אויסגעשמירטע שטיוויל.

— צוגעמאַכט די פענצטער. פאַרשלאָסן די טירן!

ער לויפט פון פענצטער צו פענצטער, באַקוקט צי זיי זענען גענוג פעסט.
און שיסט זיך אַרויס פון געפענגעניש ווי אַ פּייל.

— וואַסקע, וואַס האַסטו געטאָן? וואַס פאַר אַ פנים האַט עס! דו האַסט דאָך
געזען, זיי גיבן אַכטונג, זיי טשאַטעווען.

— גאַרניט. — צעמישברכט ער זיך. — איך וועל סיי-ווי-סיי אַנטלויפן...
שפעטער אַביסל... איך וועל גיין אַהיים... איך וועל זיך פאַרבאַהאַלטן אין וואַלד,
אין אַ גרוב פון קאַרטאָפּל...

דער פעלדפעבעל קומט מיט צוויי זעלנער מיט ביקסן אין די הענט און
אַ בוך אונטערן אַרעם. ער רופט אָן אַ באַמען, — מען מיינט מיך.

מען שיקט מיך אָפּ אין הויפטוואַך.

זיי ווילן מיך דאָ מער ניט האַלטן.

איך צעזעגן זיך מיט מיינע איינטאַגיקע חברים.

מענטשן זענען ווי שטעגן, לויפן פאַראַלעל, טרעפן זיך, האַקן זיך איבער,
און גייען זיך פונאַדער, קיינמאַל מער ניט צו טרעפן זיך.

מיר דריקן זיך די הענט.

— זיי געזונט! — שרייען זיי מיר נאָך.

וואַסקע שרייט:

— אַנטלויף, איך וועל אויך אַנטלויפן! איך וועל דאָ ניט זיין.

דער פעלדפעבעל מאַכט זיך ניט הערנדיק.

די הויפטוואַך, שטעלט זיך אַרויס, איז דאָ אויפן צווייטן עק פון הויף.

די זעלנער פירן מיך. איינער אָן עלטערער, איינער אַ יינגערער.

— פון וואַנעט זענט איר?

— פון טאַמבאָווער גובערניע — ענטפערט ער זייער גערן.

— וואַס איז אייער באַשעפטיקונג? — פרעג איך ווייטער, צילנדיק זיך אין
רעכטן פינטל.

— פאַרשטייט זיך אָן ערדאַרבעטער, — ענטפערט ער, ווונדערנדיק זיך,
וואַס אַזעלכע שאלות שטעלט מען אים. וואַס, מען זעט עס פון גאַנצן דורך-אין-
דורך זיינעם, אַז ער איז אַ קרוב פון דער סאַכע און אַ מחותן פון דער בראַנע.

— איצטער איז פּרילינגצייט. אַרבעט איז דאָ אין פעלד, אין גאַרטן, און-
מעטום. די ערד פאַדערט הענט און איר האַט ניט וואַס צו טאָן נאָר מיך אַרומ-
צופירן פון געפענגעניש צו דער הויפטוואַך. גיי בעסער, כ'לעבן, אַהיים, און
אַקער און זיי, און גרייט צו ברויט פאַר זיך און פאַר אונדז שטאַטלייט! — ענ-
דיק איך מיט אַביסל אָן אויפגעהויבענעם טאָן.

ער קוקט אויף מיר מיט אויסגעשטעלטע אויגן. ער פארשטייט ניט, וואָס
איך רעד אָדער וואָס איך מיין.

— איך בין מאַביליזירט, איך בין אַ זעלנער! — פאַרענטפערט ער זיך
פאַר זיין אַרומשלעפּן זיך פּוסט און פּאַסט מיט מיר.
— גיי אַהיים! — טענה איך — און איך וועל אויך אַזעקגיין.

ער שטעלט זיך אָפּ, פאַרטראַכט זיך, און מיר דוכט זיך, אַז אין רעכטן
בלויזן הימל הענגט ער אויף אַ וואַג. אין איין שאַל לייגט ער אַריין זיין שטיק
ערד, זיין סאַכע, זיין פּערד, זיין ווייב און קינדער. אין דער צווייטער, אין כנגד-
שאַל, לייגט ער אַריין זיין מורא און זיין פּאַלגעפּיל. און די צווייטע ציט אַרײַ-
בער און הייבט אויף, ווי אַ פּעדער, די ערד, דעם פּרילינג מיט ווייב און קינדער.

ער לאַזט זיך גיין און פירט מיך ווייטער, האַלטנדיק מיך פאַרן האַנט.

און עס פילט זיך עפעס ווי אַ שרעק אין אים.

— איך וועל ניט אַנטלויפן — באַרויך איך אים.

ער לאַזט מיך אָפּ, אָבער ער איילט מיך אונטער.

ער וויל פון מיר פטור ווערן, פון מיר, וואָס וויל אים צורייזן צו עפעס אַ
שלעכטער... מאַדנער זאָך...

— גיי אַהיים אַקערן! דאָס ווייב וואַרט, די ערד נייטיקט זיך אין דיר...

— קום אויף גיך! איך מוז דיך ברענגען און צוריקגיין...

— גיי אַהיים... — טענה איך.

— איך האָב מורא... איך קען ניט... איך בין מאַביליזירט! — פאַרשלאַגט
ער מיר מיינע רייד.

אַריין. אַן אַפּיציר פון די יונגע-צאַפּלדיקע, נאַר-וואָס אין די עפּאַלעטן און
קנעפלעך אַריינגעפּאַלן, ניט אויף לאַנג. און ער איז אומגעדולדיק.

ער נעמט דאָס פּאַפּירל, שרייבט זיך אונטער און פירט מיך אַזעק.

בפּועל-ממש אַ שטייג מיט גראַטעס. עפעס מאַדנע שטייט עס אין דער הויך,
אַ מין האַלב-צווייטער שטאַק.

עס קען זיין, אַז אַלע פּלעצער זענען געווען פאַרנומען אין יענער צייט און
אויף מיר, אַ ציווילנעם, האָט מען זיך ניט געריכט און קיין פּלאַץ ניט צוגע-
גרייט. עס האָט פאַר די אייגענע זעלנער קיין ערטער ניט געקלעקט.

איך בין אַריין. כמעט, אַז איך דאַרף זיך איינבייגן. אין שטייגעל זענען
שוין פאַראַן זעקס פאַרשוין; צוויי יונגע סטודענטן, צוויי יונגע זעלנער און צוויי
בערדיקע.

מען קען זיך קיין דריי ניט טאָן.

כמעט קיין אַרט ניטאָ וווּ צו זיצן.

אַ קליין פענצטערל, דער איינציקער לופטגעבער און ליכטצושאַרער.

אַ שטיקל פּאַסיק פון בלויזן הימל קוקט זיך אַריין און ער זעט אויס ווי
אַפּגעשמיסן ביז בלויז סיניאַקעס...

מענטשן אין שטייגן... און הימלען געפּאַסעוועט.

כמעט, אַז איך לאַך זיך פּונאַדער. איך האָב מורא, אַז פון געלעכטער וועט
די שטייג פּלאַצן, זי איז אַזוי ענג און אַזוי שמאַל.

איד נעם זיך צוקוקן.
 אויגן מיט אויגן טרעפן זיך. אלע שווייגן. אזוי ווי זיי וואלטן טאקע מיינען,
 זיי זענען חיות און קענען ניט ריידן. אן אויג צו אן אויג, א ווינק, א שארף, א
 שטאך, א טאפ.
 אייגענע. מיר ריידן מיט בליקן גאר ווי פארליבטע. אבער דאס איז דער
 פארווארט.
 מיר לאזן אראפ שיפעלעך פון ווארט אין ים פון לופט, א ים, וואס אפילו
 גראטעס קענען אים ניט אויסשליסן.
 דאס ערשטע ווארט אונדזערס האט זיך נארוואס א טונקלגעטאן אין ווא-
 סערלופט, ארויס פון דעם מויל — און אן אפיציר איז לעבן שוועל און רופט
 מיך אוועק.
 אוועקגעפירט. און איך ווונדער זיך. אויף מיין לעבן האב איך אזא ענג-
 שאפט ניט געזען.
 פארוואס האט מען מיך אריינגעפירט, פארוואס גלייך ארויסגעפירט?!
 איך בין איין שאלהנען אן ווערטער.
 א גייער אפיציר.
 א בייזער, אן אלטער, ווי אן אנגעוויקטע קאנורע מיט א קייט, וואס שלענגלט
 זיך, ער קוקט אויף מיר און קוקט ניט.
 ער וואלט מיך וועלן צעטרעטן מיט די פאדקעוועס פון זיינע בליקן.
 — שטעל זיך! — שרייט ער, ווי די וועלט וואלט א טויבע געווען.
 — וואס שרייט איר! איך שטיי דאך.
 — שווייגן! — טופעט ער מיט די פיס אזוי, אז זיין שטייול צעקרעכצט זיך.
 ער האט אים כמעט אלע ציינערטשוועקעס ארויסגעזעצט.
 דער שפאר נעמט אים איין און ער ווערט אנטשוויגן.
 ער מעסט מיך. ער וועגט מיך. ער טאפט מיך און דרייט מיך אויף אלע
 זייטן.
 וואס איז ער אויסן? איך זאל אזוי וויסן פון אלדאס ביין.
 — וואס ווילט איר פון מיר? — חקירה איך זיך.
 — שווייג, זאג איך דיר! — און א פויסט הייבט זיך אויף כמעט צו מיין נאז.
 — איר זענט דאך מיט בילדונג, א זון פון א הויכן קלאס און איר פאר-
 מאגט אזא הויכע שטימע און אזא הויכע פויסט! — שטעך איך אים.
 — מיר וועלן איך ווייזן! אוועק! — שרייט ער פול מיט רציחה, עפעס ווי
 א גלגול וואלט פון אים ארויסריידן מיט שוים און צעקאכעניש.
 צוויי זעלנער קומען אריין, פירן מיר אוועק.
 ווהיזן?
 צו די קרוטיצקער קאזארמעס.
 א שטיק וועגס.
 א טאג, וואס וויקט זיך אין זון און אויפלעבעניש.
 שטראלן שפילן זיך אין יעדן שטיקל ברוכווארג פון גלאז.
 ליכטלעך צינדן זיך אין יעדן טראפן טרער פון וואסער.

איך בין צווישן געפענגעניש און געפענגעניש — פריי.
אין וועג.
צווישן צוויי זעלנער.
דאס איז די מערכה פון מענטשן — א פאמפעדיקל פון געוויין צום גע-
לעכטער.
אין וועג פון תפיסה צו תפיסה.
איז דאס דער גורל פון מענטשן?!

IX

ביי די זעלנער

נעם איך מיר ארויס מיין מעסער און גאָפּל.
איך שנייד ביזן ביין די שטרעקע פלייש.
איך שלינג עס שפּרייזנווייז.
א שניט מיטן מעסערפּוס.
א שטאָך מיטן גאָפּל.
און אַ שלונג-אַראָפּ אַ ביסן נאָך אַ ביסן.
דאָס שטיק פלייש האָט זיך אָבער אויסגעלייגט אויפן טעלער פון רוים
און ווי ניט אים מיינט מען עס.
אַך נעם שוויצן.
אַזאַ מאָלצייט פון ווייטעניש איז כמעט ניט לויט מיינע כוחות נאָך.
מיר זעצן זיך אַפּרוען אויף דער באַנק, וואָס האָט זיך צוגעטוליעט ערגעץ-
וואו צו אַ פּלויט און שטייט און וואָרט און פאַרבעט.
וואָסערע גוטע מכניס-אורחים זענען צייטנווייז בענק און שטולן...
איבערן פּלאַנקן העכער שטאַלצט זיך אַ בוים.
אויף די צווייגן, וואָס קוקן אַרויס אויפן גאַס מיט האַלבבלינדע אויגן פון
קנאַספּן, זעצן זיך אַפּרוען שטילע קוים באַפעדערטע ווינטעלעך, און זיי שאַק-
לען זיך אונטער זיי.
מענטש, וואו איז דיין צווייגעלע צו רוען צווישן פלי און פלי?
עס איז פּרילינג אין גאַס, אין הימל, אויף דער ערד און אין מיין פאַנטאַזיע.
מען דאַרף גאָר קיין פּאַעט ניט זיין, כדי אַרײַנצוקריכן און זיך פאַרוויגן
אין אַ קנאַספּעלע, און האָפּן אַרויסצוואַקסן אַ בחורל, פול מיט פּרישע גוטע
ריחות.
גאַנצע עדהס פון שטיפּער-טראַלעכלעך לאָזן זיך גליטשן איבער די פאַר-
פּרוירענע שטיקלעך שיעסע פון טראַמוויי, גליטשן זיך אַ מזמור... אַ וואַמר דוד...
אין דאָ קומט אַן דער בוכשטאַב-וואַגאַן און צעטרייבט זיי. דער וואַגאַן אַרײַ-
בער — זיי זענען אַלע דאָ צוריק און קיינער ניט געשעדיקט.

מען שטיפט, מען הוליעט.
די מאַמע איז ווייט אין הימל.
און דאָ אויף דער ערד — ווער האָט אַן אויג אויף זיי?
זיי פליושקען זיך אין די לוזשעס. באַשלוּמפּערן זיך, באַשפּריצן זייערע
ליכטיקע מלבושים.
מיינע בליקן זענען צווישן זיי אַזוי ווי גלייכע צווישן גלייכע.
דער זעלנער זאַגט:
— קום, גענוג צו רוען, עס איז שפּעט.
ער גיט זיך אַ צי.
ער פּוילט זיך אָבער אויפצוהייבן, ער איז באַשאַטן פון קאַפּ ביז די פּיס
מיט זונענבלימלעך.
זונענגלעקלעך באַמבלען זיך אין די פּאַלכן פון זיינע שוואַרצע שטיוול.
ער איז כמעט ווי פּאַרפּלאַכטן אין היימוזעונגען. אַ פעלד באַוואַקסן מיט
פּאַרעס פון דאָרנס און שלעכטע קרייטעכצער. עס איז קיינער ניטאָ, ווער עס
זאָל עס אַפּרייניקן און פּאַרקעמען מיטן אַקעראַיזן. וואָס אין לעבוד...
ער זיפּצט; אַ קראַץ דעם קאַפּ.
אַ גבורה זיך אַנגעטאַן. אַ הייב זיך אויף.
איך טו אים נאָך.
מיר נעמען ווייטער קייען דעם געשמאַקלאָזן מהלך.
עס עקלט מיר פון אים. איך האָב זיך איבערגעגעסן.
מיר דוכט זיך — עס שמעקט פון אים מיט פּאַדלע.
פון דערווייטנס הויכן זיך שוין די מויערן פון די קאַזאַרמעס.
רויטע נאַקעטע ציגל.
ווי אַפּגעשוּנדענע, הויט אַראַפּגעצויגענע אומגעווענע.
אַ טויער. אַ טירל איז אָפּן. אַ הויכער צאַם. אַ גרויסער פּלאַץ.
אַ גאַנצע שטאַט פּאַר זיך. געביידעס פּאַר זעלנער. הייזער־וווינונגען פּאַר
די באַאַמטע, הויכע און נידעריקע. קאַטשן פּאַרן אַריין. קאַטשן פּאַרן אַרויס.
די וועכטער עפענען ברייט פּונאַנדער די טויערן און מאַכן זיי גלייך צו.
אַן אייזערנער פּויגל האָט פּאַרשפּרייט און צוריקגעצויגן די צוויי העלפּטן־
פּליגל. מען בעט אַ פּראָפּוסק.
מיין באַגלייטער ווייזט אַ „פּאַפּיר“. שאַקלט מיטן קאַפּ, אַנווייזנדיק אויף
מיר.

דער שומר נעמט אַראַפּ אַ מאַס פון מיר מיטן אויג.
עפעס ווי ער קלייבט זיך מיר אויפצווייען אַ מלבוש פון פּאַרווּנדערונג.
דורכן טירל דורך. ער באַגלייט מיט אַ קאַפּשאַקל, וואָס האַלט גלייך־באַ־
גלייך ביטול און רחמנות
אויפן פּלאַץ זענען אויסגעשטעלט זעלנער. מען מאַרשירט.
מען לערנט זיי, ווי צו גיין צום טויט.
ווי צו ווערן אַ גזלן, ניט זייענדיק קיין גזלן.
ווי אַזוי צו דערשטעכן אַ מענטשן, ניט־וויסנדיק פּאַר וואָס און פּאַר ווען.
און מער ווי אַלץ ווי אַזוי דערשטאַכן צו ווערן און פּאַלגן... פּאַלגן ביזן

לעצטן אַטעם ווי אַ שפּילציג אין די הענט פון אַ קינד... וויל ער ברעכט ער
עס, שטעכט ער עס. דאָס שפּילכל וואַרט סבלנותדיק אויף זיין גורל.
די רביים נאָרוואָס אַראָפּ פון די בענק פון אַניווערזיטעט.
יונגע פּאַרוטשניקעס.

שטאַלץ מיט זייערע קליידער.
ווערדע שוועבט ווי אַ טויב און באַזעצט זיך אויפן אַקסל אין דער גע-
שטאַלט פון אַן עפּאַלעט. גדלות וועבט זיי אַרום פון היטל ביזן שפּאַר.
300 רובל אַ חודש רבי-געלט.

אַ טייערע תורה. טייער איז דאָס לערנען, וואָלוול איז דאָס לעבן.
אַריין אין אַ קאַרידאַר. גלייך, קרום, רעכטס, לינקס.
מיר זענען אין קאַנצעלאַריע.
אַן אַפיציר נעמט צו מיין פּאַפּירל. איך בין אַ צויליגעניש צו דעם שטיקל
„בומאַגע“.

איך גיי איבער אין זיין רשות.
מיין זעלנער אָפּגעריכט צוריק. ער, אַ פּריילעכער, איילט זיך, ניט צו פּאַר-
שפּעטיקן דעם באַרשט, וואָס מען גיט איצטער בשעת מיטאַנצייט.
— איר האָט זיך אָפּגעזאָגט? — פּרעגט מיך דער אַפיציר, באַטראַכטנדיק
מיך מיט אַ קוק, וואָס איז גראַב ווי אַ זאַק.

— יאָ! — בין איך קורץ, וואָס טרעפט מיט מיר זעלטן, נאָר איך האָב
קיין חשק ניט צו שמועסן מיט אַ בולבע. ווי באַלד דער קוק אין אַ זאַק, איז די
נשמה אַ פּאַרפּרוירענע קאַרטאַפּל.
און ער גיט מיר איבער צו אַ נייעם זעלנער מיט אַ ביקס. און ער דער-
לאַנגט אים עפּעס אַ פּאַפּירל.

איך ווייס, איך בין אין דעם פּאַפּירל.
און וווּ עס וועט גיין, וועל איך דאַרפן נאָכגיין.
אַ פּאַפּירל האָט מיך געבראַכט און אַ פּאַפּירל וועט מיך אַוועקפירן.
און דערווייל פּאַרשרייבט ער מיין נאָמען אין בוך, וואָס ליגט אָפּן אויפן
טיש און איך זע מיין נאָמען אויפן בלאַט...
ער פּאַרמאַכט דעם בוך. און אַזוי, ווייס איך, וועל איך פּאַרשפּאַרט ווערן,
מסתמא.

איך שלאָג זיך אַבער צווישן די בלעטער.
— ווער ווייס, צי דער רוקן פון בונד וועט אויסהאַלטן! — וויצל איך זיך.
דער אַפיציר קוקט אויף מיר פּאַרווונדערט.
ער מיינט איך רייך פון וועג און דער זאַק פון זיין קוק נעמט ווייכער און
גלאַטער ווערן, אפשר וועט ער נאָך אַמאָל ליגן לעבן זייד.
ער פּרעגט מיך איבער, וואָס איך זאָג. ער פּאַרשטייט מיך ניט.
ווען איך גיב אים צו פּאַרשטיין, גיט ער אַ מאַך מיט דער האַנט:
— צופיל סימבאָליזם. זעלנער זענען פשוטע מענטשן.
— אַבער מענטשן זענען זיי? — פּרעג איך.
און מיר זענען אַוועק.
אַרויס אויפן הויף, פון איין געבידע צו אַ צווייטער.

שטעלט זיך אַרויס, — מיר האָבן דאָ קלומבעס מיט בלומען.
די פּרייצייטיקע נעמען זיך שוין פּוצן און חנדלען און קאַקעטירן מיט די
„יונגע אָפּיצירן“ פון דער זונען־מחנה.
וואָס פאַראַ קאַקעטקעס זענען בלומען?
גערענדלעך און ביימעלעך זענען אַנגעזעצט פאַר די הייזער.
דאָ וווינען די הויכע באַאַמטע.
דאַרטן איז די „אָפּיצירן־פאַרוואַמלונג“.
ווי די ביימער וואַלטן וויסן פון אונדזערע ראַנגען און טשינען, קומען זיי
אין פיל פּראַכט און שטעלן זיך אויס לעבן זייערע פענצטער.
די בלומען ווייסן עס אַוודאַי, און זיי הויכן זיי אַריין זייער פּערפום אין
די אָפענע פענצטער, און פלייסן זיך, אין שפּיל פון פאַרבן, אויסצונעמען...
אַפילו באַטאַניקע איז קלאַסנבאַוווסטזיניק...
„ווי שיינ זענען דייע געצעלטן, גענעראַל, און דייע וווינגען, פאַלקאָור־
ניק“... קומט צו מיר אַ ניט־געבעטענער פּסוק.
און הויך און מרה־שחורהדיק קוקן אויס די קאַזאַרמעס און נאָך דיקער
און פינצטערער די געביידע פון דער הויפטוואַך.
זי האָט גלייך צוגעצויגן מיין אויפּמערקזאַמקייט.
אַ מין מאַגנעט.
דיק און פינצטערלעך, און שווינדזוכט פּלאַטערט איבער איר קאַפּ. אַ גרויער
דעקטוך און שאַטנס קומען און פאַכן מיט פאַרמאַטערטע נשמות.
זיי ווייסן וואָס זיי טוען.
אַפּגעשטעלט זיך.
מיין פירער ווייסט דעם וועג. מען קען דאָ פאַרבלאַנדזשען אין דעם וואַלד
פון געביידעס און שטח.
אויפן צווייטן שטאַק.
דורך אַ ציימער פּול מיט נאַרעס. אויף זיי און לעבן זיי זעלנער.
עס שמעקט מיט רויקייט און באַזעסנקייט.
אַ זעלנער־שוסטער זיצט און לאַטעוועט שייך.
ער שטעכט מיך מיט זיין אויג ווי מיט אַן אַל... ער וויל דורך מיר אַ דראַט־
ווע ציען און, אפשר, פאַרלאַטעווען מיין זויל... וואָס זעט אים אויס צו זיין
צערנישן.
פאַרוטשניקעס, שפּאַגל־נייענקע, נאָר וואָס פון נאָדל פון „נייעם רעזשים“
אַרויס, דרייען זיך אַריין און אַרויס. זעלנער ציען זיך. ווערן ערנסטער, ווען זיי
ווייזן זיך, ווערן פּריילעכער, ווען זיי פאַרשווינדן.
מען פירט מיך אַריין אין אַ ברייטן ציימער.
אַ קאַנצעלאַריע פון ראַטנעם קאַמאַנדיר.
מיין באַגלייטער דערלאַנגט מיין פּאַפּיר.
ער נעמט עס צו און ער שיקט אים, דעם באַגלייטער, אָפּ.
זיין שליחות אָפּגעטאַן. אַוועק.
איך בלייב, איך שטיי אינמיטן אַ גרויסן ציימער.
דער ראַטנער פאַרנעמען. ער נעמט צו רעקרוטן, געבראַכטע פאַר מיר.

איך זען זיך אַוועק אויף אַ באַנק לעבן וואַנט.
דער ראַטנער שענקט מיר אַ בליק פֿון אומבאַשטימטקייט.
אַלעמען אָפּגעפּטרט. ער נעמט זיך צו מיר.
ווי עס ווייזט אויס, האָט ער מיך געלאָזט אויפֿן אַפּיקומן, צום פּאַרבייסן.
— איר, הייסט עס, האָט זיך אָפּגעזאָגט? — און ער שאַקלט מיטן קאַפּ.
ווי איינער זאָגט: — מען דאַרף דיך אויסשייגעצן אַביסל און דו וועסט מער
קיינ באַרישקייטן ניט טאָן.
— יאָ, — זאָג איך, און באַטראַכט אים; קומט אַרויס פֿון אונטער זיין פּוס
אַ קוליע צו מיר און זאָגט, פרעגט: — וואָס מיינט עס?
פרעג איך אים מיט מיטגעפיל:
— איר זענט געווען פּאַרווונדעט?
— יאָ, עס איז אַן אַלטע מעשה. אין דער יאַפּאַנישער מלחמה, — זאָגט ער
מיט ביטערן שטאַלץ און איז מוסיף: — און איך בין עדי־היום אין געוואַנט, און
איר, אַזוי יונג, און זאָגט זיך אָפּ.
— דעם פּוס צעבראַכן און איר האָט זיך ניט אויסגעלערנט צו האַסן די
מלוכה מיט אירע מלחמות. וואָלט אַ מלחמה מיר דעם פּוס צעבראַכן, וואָלט איך
איר, דער מכשפה, דעם קאַפּ צעבראַכן...
— וואָס מיינט איר, דעם קאַפּ צעבראַכן? — שמיכלט ער.
— איך וואָלט עס זיי קיינמאַל ניט פּאַרגעבן! אַ פּוס צעבראַכן! פּאַרוואָס?
פאַרן שוואַרצן יאָר. און איר זיצט דאָ און נעמט צו סאַלדאַטן און שיקט זיי
גלייכגילטיק אַהין, וווּ זיי וועלן, ווי איר, די פּיס און הענט און לעבנס ברעכן.
אויף אייער אַרט וואָלט איך אין גאַס אַרויס און וואָלט געשריגן אַנטקעגן דער
מלחמה און טאַפען מיט מיין קוליע.
— איך האָב עס פּאַרן פּאַלק געטאָן... — ער האָט געוואָלט זאָגן פּאַרן
קייסער און פּאַטערלאַנד, נאָר ער האָט פּאַרכאַפּט די געוויינטע ווערטער און
אַרויסגעלאָזט זיי איבערגעטאַענע אויפֿן נייעם שטייגער.
— וואָס דאַרפֿן מיר זיך נאָרן. דאָס פּאַלק... האָט מען אים געפרעגט? זאָל
מען דערקלערן: ווער עס וויל זאָל גיין אַהיים און ווער עס וויל זאָל מלחמה-
פירן. איך וואָלט וועלן זען דאָס פּאַלק וואָס וועט בלייבן אויף אונדזער ווי אויף
זייער זייט.
ער פּאַרטראַכט זיך.
— איך וועל אייך ניט איבערצייגן, איר וועט מיך ניט איבערמאַכן. איך
האָב געדינט און וועל דינען. מען מוז עס טאָן. מיר ראַטעווען דאָס פּאַטערלאַנד.
איין זאָך וועל איך אייך בעטן: זיך אָפּצושערן, אַ שינעל אַנטאָן און קיין אַג-
טאַציע ניט פירן. איר פּאַרשטייט דאָך, אויב מיר וועלן דאָ האַבן אַ טומל... ווער
וועט שולדיק און פּאַראַנטוואָרטלעך זיין? ניט איר, עס וועט צו מיין קאַפּ אויס-
גיין, דעריבער בעט איך אייך.
— קיין שינעל דאַרף איך ניט, שערן זיך וויל איך ניט. און אַגטאַציע —
אויב קיינער וועט צו מיר ניט צושטיין, וועל איך קיינעם ניט טשעפען, נאָר
אויב זיי, אייערע פּאַרטשניקעס, וועלן מיך נעמען באַשולדיקן, רופן פּאַררעטער,
כּדּר־הטבע, וועל איך זיך מוזן פּאַרטיידיקן, — ענטפּער איך אַנטשלאָסן.

— מער וויל איך מיט אייך ניט ריידן. אין קאזארמע אריין! — ער ווערט
אין כעס און טופעט מיט דער קוליע.

א שרייבערל באגלייט מיך דורכן טיר אין קאזארמע אריין, וועלכע איז
דער צווייטער צימער.

ער שושקעט זיך דארטן מיטן עלטסטן; ער זאגט אים אן, מען זאל מיט
מיר קיין לאנגע שמועסן ניט פירן, און אז מען זאל מיך אפשערן איבערגע-
וואלט.

איך האב דאמאלט געהאט לאנגע האר.

אריין אין קאזארמע. אלע זעלנער ארום מיר. דער שוסטער פארווארפט
זיין אל און דעם ניט דערניטן שוך און לאזט זיך צו מיר.

הויך איז ער געווען ווי א דעמב און שטארק און אנגעגאסן ווי א דעמב.

— שערן! — שרייט ער איבער אלע קולות.

— פארוואס עפעס שערן! — האמפער איך זיך, האלב-שמיכלענדיק. —
אויב זיי וואלטן מיך אפשערן, וואלטן זיי מער ווי די האר ניט אוועקגענומען.

— גלייכהייט! אלע מוזן זיין גלייך! — שרייט דער שוסטער.

— גלייכהייט! — א זייער גוט, — זאג איך צום שוסטער — גיב מיר אן
ארשין פון דיין געווקס און איך וועל דיר אוועקגעבן מיינע האר מיט א גרויסן
יישריכוח אלס א צוגאב.

איך האב אויסגעזען אנטקעגן אים ווי א מילב.

מיין ווארט האט אים א שמיץ געגעבן. ער האט זיך גענומען קראצן די
פאטילניצע... זיך פארטראכט און צום סוף אויסגעשריגן:

— ער איז גערעכט! טשעפעט אים ניט! ער האט פארשטאנד.

און איך האב דערפילט, אז לאגיק און ווארט האבן א כוח.

ער האט אפגעפסקנט און קיינער האט מיר מער ניט אויסגעווארפן מיינע
לאנגע האר.

מיר האבן זיך אויסגעזעצט אין א קרייז אויף די נארעס.

דא איז אלץ געווען רויק, שטיל און ציכטיק. ריינע בעטגעוואנגט פון פשוטע
זעק אנגעפילט מיט שטרוי. נאך דעם גיהנום פון שמוץ האט עס אויסגעזען גאנץ
באלעבאטיש.

פארוואס וויל איך ניט דינען? און די פארוטשניקעס העצן-אונטער די זעל-
נער.

זיי סטראשען מיך, אז דער פאלק וועט מיך משפטן.

— גאנץ גוט, — ענטפער איך זיי — זאל מען משפטן, אבער פארן משפט
וועט איר מיר לאזן ריידן א מינוט צען. און דאמאלט ווייס איך ניט, וועמען די
זעלנער וועלן פארמשפטן, מיך צי אייך.

דער פארוטשניק ציט אפ. א יונג, נאריש און זעלבסטצופרידן פנים.

די זעלנער לאכן פון אים. האלטן ניט פון די „נייע“, וואס זענען ניט „ניי“
און ניט „אלט“, הן אן וויסן און הן אן פשטות אין האלטן זיך.

דער שוסטער שטייט צו מיר צו.

— פארוואס ווילט איר ניט דינען? איך בין דריי יאר אויפן פראנט געווען,
דאס פאטערלאנד פארטידיקט...

— ווו איז דיין פאטערלאַנד? — פרעג איך, לערנענדיק מיט אים פשט.
 ער רופט אָן זיין היימאָרט.
 — גוט! — זאָג איך — וואָס האָסטו דאָרטן?
 — אַ הייזל, אַ כאַלופּקע. קיין ערד האָב איך ניט! — שטאַמלט ער.
 — און איז עס ווערט זיך דריי יאָר צו רייסן פאַר דיין כאַלופּקע, וועלכע
 מען קען אויסבויען אין דריי טעג? — פרעג איך.
 ער קראַצט די פאַטילניצע. ספּקט זיך און אַ כמאַרע באַזעצט זיך אויף
 זיין שטערן.
 אַ מאַך מיט דער האַנט.
 — ער איז כמעט ווי גערעכט — איז ער מוסיף, ווי צו זיך אַליין ריינדניק.
 און ער זעצט זיך אַוועק לעבן מיר. און מיר ווערן גרויסע מקורבים.
 און איך דערצייל זיי מעשיות וועגן דער פּראַנצויזישער רעוואַלוציע.
 אַטעם־פאַרכאַפּנדיקע מעשיות. און זיי, די זעלנער, אין קרייז אַרום מיר,
 ווער עס ליגט, ווער עס זיצט אויף די נאַרעס. זייערע אויערן שלינגען די
 ווערטער.
 ווער רעדט דען מיט זיי מעשה־חבר. זיי זענען געווינט צום געשריי און
 באַפּעל.
 און דאָ קומט אַ מענטש, רעדט מיט זיי מעשה־מענטש און דערציילט אַזעל־
 כע ווונדערלעכע דערציילונגען.
 מעשיות און אמתן. די גרויסע קינדער זענען אַנטציקט.
 מיר זיצן ביז שפעט אין דער נאַכט.
 איך דערצייל און דערצייל. איך פיר דורך פאַראַלעל־ליניעס צווישן פאַריז
 און פעטראַגראַד...
 דאָרשטיק זענען זיי געווען ווי זאַמד פון אַ מדבר. מיין וואָרט פאַר זיי —
 אַ דערפרישנדיק רעגנדל.
 די פאַרטשניקעס קומען אַריין, קוקן קרום, האָבן קיין דרייסט ניט צוצוגיין
 באַענט, גייען אַוועק.
 עס ווערט שפעט. זיי בעטן מיר אויס אַ געלעגער, קריגן פאַר מיר אַ גלאָז,
 געפינען אויס פאַרבאָהאַלטענע שטיקלעך צוקער און זענען מיך מכבד. איך האָב
 קינימאַל אַזאַ פריינטשאַפט, אַזאַ צוגעבונדנקייט פון נשמות ניט איבערגעלעבט
 ווי אין יענער נאַכט אויף די נאַרעס. דער זיגער שלאַגט איינס. מיר נעמען
 זיך צעגיין. מאַרגן דאָרף מען פרי אויפשטיין.
 איבערגענעכטיקט; זעקס אַזיגער, — איך בין אויף די פיס.
 די ראַטע ווי איין מענטש. מען טרינקט טיי, מען גלייכווערטלט זיך. מען
 האַלט מיך אונטער אַפילו מיט ברויט, איך האָב נאָך קיין אייגענע פאַרציע ניט
 געקראָגן.
 דער ראַטנער קומט אַריין.
 זיין שאַרפּער אויג דערזעט גלייך דעם שנוי, וואָס איז פאַרגעקומען דורך
 דער נאַכט.
 מיר זענען אַלע ווי איין געביידע פון מענטשן און דער צעמענט־סאָלידאָ־
 ריטעט פון אינטערעסן.

עס געפעלט אים ניט. אָבער ער באַגריסט זיי מיט אַ ברייטן מאַרגנשמיכל.
ווי אַ טאַטע באַגריסט קינדער. דער שוסטער גייט צו צו אים אַלס אַ דע-
לעגאַט פון ראַטע.

די ראַטע בעט אים, ער זאל דערלויבן דעם מיט-די-לאַנגע-האַר רעפערירן
פאַר זיי מכוח די וואַלן, דער גרינדונג-פאַרזאַמלונג און כדומה פראַגן.
דער ראַטנער, ווי אַ דונער וואַלט אים דערשלאַגן, כמעט ער פאַלט פון די
פיס.

ער לויפט אַרויס, ניט ענטפערנדיק.
אַזיגער צען קומט אַריין אַ יונגער אַפיציר און זאָגט מיר:
— איך דאַרף אייך האָבן.
איך גיי אַרויס מיט אים.
— דער פּאָלקאָוויק האָט אייך געוואַלט זען.
— גוט, — זאָג איך, און איך טראַכט: שלעכט.
ער פירט מיר דורך אַ שרענגע געביידעס.
דריטער שטאַק, אַ קאַרידאָר. עס קלינגען שפּאַרן. עס הערן זיך שמועסן.
מען פירט מיך אַריין. אַ פאַרצימער. דער אַדיוטאַנט פון פּאָלקאָוויק צע-
שמועסט זיך מיט מיר וועגן דער מלחמה.
צען מינוט שפעטער.
די טיר עפנט זיך.
איך גיי אַריין.

דער פּאָלקאָוויק: מיטעלע יאַרן, אַ שוואַרץ בערדל, שוואַרצע וואַנצעס
האַלב-שטעכעדיק האַלב-פאַרקירעווענדיק, אויגן — ווילט איר שטעכן זיי, ווילט
איר — גלעטן זיי, עפעס ווי אויפן מיטן וועג צווישן די צוויי עקן.
— זעצט זיך.

איך זעץ זיך און דאַנק.
— איר זענט נעכטן געקומען, — פאַרבינדט ער דעם שמועס.
— געקומען? געבראַכט! — שמיכל איך אונטער.
— יא, געבראַכט... וואָס האָט איר דאָ צו טאָן?... איר פאַרשטייט... איר
שטערט אונדו אין אונדזער אַרבעט...
— וואָס הייסט איך שטער?... — ווונדער איך זיך. — מ'האַט מיך געבראַכט
און אַריינגעוואָרפן אין קאַזאַרמע אַריין.
— מיר האָבן אונדזערע מנהגים... — טענהט ער. — אונדזערע קליידער,
אונדזער געשער... איר מיט די לאַנגע האַר און ציווילע זאַכן זענט אַ דיסהאַר-
מאַניע...

— מען האָט מיך געבראַכט, — פאַרענטפער איך זיך.
— יא, — האַקט ער מיר איבער... — איר האָט דאָ ניט וואָס צו טאָן; איר
האַט אייערע איבערצייגונגען... מיר האָבן אונדזערע...
— איך פאַרשטיי אייך ניט — מאַך איך זיך תּמעוואַטע.
ער קוקט זיך אַרום עפעס ווי זיכער צו זיין, אַז קיינער איז ניטאָ אין קאַ-
בינעט און אַרפּלאַנדיק דאָס קול, זאָגט ער:

— מיר דארפן איך דא נישט... איר קענט גיין אהיים... מיר האָבן נאָך איין
 נישט געשיקט... גייט אהיים...
 — אויב איר וועט מיר אַרויסגעבן אַזאַ פּאַפּיר, וועל איך גיין... דורך דער
 הינטערשטער טיר אַנטלויפן — ניין!... בשום אופן נישט. — האַלט איך זיך פעסט.
 און איך בין נישט זיכער, צי ער מיינט מיך נישט אויסצופּרובירן... — בשום אופן
 נישט! — חזר איך איבער.
 ער גיט אַ בליק מיט די אויגן. זיי ווערן שאַרפע חלפים. ער ווערט אין כּעס.
 גלייכט זיך אויס. גיסט אַן שטאַל אין שטימע אַרײַן. דאָס מויל ווערט אַ האַר-
 מאַט, וואָס שיסט ווערטער:
 — אויב אַזוי, וועלן מיר אייך איבערגעבן צום קריגסגעריכט. געדענקט!
 — פּוּיזע, פּאַרווייכט — איר האָט אַ ברירה.
 — בשום אופן נישט! — ווידערהאַל איך.
 — געענדיקט, אין קאַזאַרמע אַרײַן! — ער דונערט מיט אַ כּמאַרע־פּנים. —
 מיר וועלן מיט אייך אַנדערש ריידן...
 איך בין אַרויס. אַנשטאַט אין קאַזאַרמע האָט מען מיך געבראַכט און פּאַר-
 שפּאַרט אין הויפטוואַכטעריי.
 ווי אַ ווילדע קאַץ האָט מען מיך אַרײַנגעוואַרפן אין אַ ציגלנעם האַלב-
 פינצטערן זאַק.

X

עס פּלאַצט דאָס האַרץ

געבליבן אַליין, געגעבן אַ קוק דורכן אויגעלע, וואָס אין טיר. איך זע, מיך
 היט אַ שומר מיט אַ ביקס. ער איז שוין נישט קיין יונגעראַמן; ער איז פּון די
 איבעראַנייס מאַביליזירטע לאַנגאַויסגעדינטע זעלנער. איך קוק זיך צו צו זיין
 פנים: עס שמעקט פּון אים מיט געזונטער רוייער ערד, מיט היי, מיט פּערד, און
 וועגן דעם אַלץ זאָגט עדות זיין אונטערגעשאַרענע אַבער באַלעבאַטיש צעשפּרייטע
 פּירקאַנטיקע בלאַנדע באַרד.
 אַבער מער ווי דאָס: עפּעס לייכט זיך אין זיינע אויגן, עס וווינט דאָרטן
 דירט־קבע, — דער שײן פּון אַ טיפּן גלויבן, וועלכער ווערט געוואַרעמט פּון סאָ-
 ציאַל־יושרדיקע באַשטרעבונגען. איך בין זיך גלייך משער, אַז ער האָט גע-
 מוזט געהערן, איידער מען האָט אים אַרײַנגעוואַרפן אין געוואַנט, צו די „ניכ-
 טערע“, דאָס איז אַ רעליגיעזע ברודערשאַפט מיט סאָלסטאַיאַנישע נייגונגען.
 אין עטלעכע מינוט, נישט לאַנג טראַכטנדיק, מער דורך אינטוּיציע ווי מיטן
 שכל, אַרבעט איך אויס מיין פּראַגראַם־מינימום און פּראַגראַם־מאַקסימום.
 איך האָב זיך גלייך גענומען צו דער אַרבעט.
 איך פּאַר אַרויס מיט אַ געזאַנג פּון אַ פּאַר סטראָפּן פּון אַ רעוואָלוציאַנערן
 ליד, אויף וועלכן די פּעברואַר־רעוואָלוציע האָט איצט געגעבן אַ הכשר.

ער גייט צו צום אויגל און שרייט אריין דורך דער עפענונג, און דא איז זינ-
גען פארבאטן.

איך פאלג, ווער אנטשוויגן. אבער בלויז אויף א וויילע. אביסל שפעטער
גיב איך מיר ווידער א פאר ארויס מיט מיין קול-קול-יעקב. ער מאכט זיך אביסל
ניט-הערנדיק, אבער דערנאך, און מיינע טענער ווערן אלץ העכער און שטאר-
קער, קומט ער נאכאמאל צו און זאגט מיט א צארנדיקער שטימע, און מען טאר
ניט זינגען.

איך ענטפער אים, און איך זינג ניט גלאט אזוי אין דער וועלט אריין. איך
האב א מיין דערביי. איך זינג און מיטן זינגען פראטעסטיר איך.
— קעגן וועמען? — פרעגט ער נייגעריק.

— קעגן גוטשקאוון, דעם מיניסטער פון מלחמה, וועלכער האלט מיך דא
פארשפארט און א פארוואס און אן א פארווען, — ענטפער איך און באמי זיך צו
פארקניפן מיט אים א לענגערן שמועס. איך גיב אים צו פארשטיין, און עס איז
אן אומזין מיך צו האלטן הינטער טיר און שלאסן. איך בין אליין געקומען און
זיך אנטזאגט פון דינען. הייסט עס, און אנטלויפן וועל איך ניט, ווייל אויב איך
וואלט וועלן אנטלויפן, וואלט איך דאך בעסער אינגאנצן ניט געקומען אהער.
ער שאקלט צו מיטן קאפ. ער איז מסכים:

— זיכער, אזוי ווי דו ביסט אליין געקומען, ווילסטו דאך ניט אנטלויפן,
— גיט ער צו. ער ווידערהאלט אבער דעם איסור אויף זינגען.

איך זאג אים, ער זאל אזעק פון טיר און זיך מאכן ניט-הערנדיק. נאך
אלעמען שריי איך דאך ניט גלאט אזוי אין דער וועלט אריין. איך זינג, זינגען
איז א וויכטיקער ענין, איבערהויפט נאך רעוואלוציאנערע לידער, וועלכע זענען
געווען שטרענג פארבאטן אונטערן אלטן רעזשים. און איצט דארף יעדער פריי-
ער בירגער זיך אויסלערנען אט-די הייליקע הימנען, פאר וועלכע מען פלעגט
אמאל פארשיקן קיין סיביר.

ער פאראינטערעסירט זיך מיט די ווערטער פון דעם ליד. איך זאג אים,
און עס וואלט גארניט געשאט ווען ער חזרט זיי אויס אויף אויסנווייניק.

ער איז מסכים. גיט א מאך מיט דער האנט ווי איינער זאגט, א טשיקאוון
חברה-מאן האלטן מיר דא אין געפענגעניש.

איך דערצייל אים וועגן מיינע דערפארונגען אין געפענגעניש נאך אין
1906, ווען איך בין געווען נאך גאר יונג.

— אזוי? — חידושט ער זיך, — שוין דעמאלט געזעסן, פארן פאלק געליטן,
פארן ארעמען פאלק, אין צארישע טורמעס געזעסן, טאקע.

— יא, יא, פאטערל, געזעסן... און איצט זיך איך ווידער.
— פארוואס איצטער? — עס איז דאך א נייע ארדענונג?

— נייע, אויך מיר נייע, זיי טוען-נאך דעם אלטן רעזשים, פירן זיינע
מלחמות, צארישע מלחמות. איך בין קעגן דעם.
ער פארטראכט זיך.

— יא, ברודער, קאלאסקאוון האט אונדז טאקע געזאגט, און מען טאר ניט
דינען, און מען טאר ניט הרגענען קיין מענטשן. זאג'שע מיר, ווי אזוי קען מען
זיין א זעלנער, אויב מען טאר ניט דינען... איך האב אבער ניט געקענט זיך אנט-

זאָגן... דאָס האַרץ האָט מיר ניט דערלאָזט: אַלע דינען, זיי ווי אַלע, טו וואָס אַלע טוען, — האָט געזאָגט מיין ווייב און איך האָב געפּאָלגט, — כאַטש איך ווייס, אַז עס איז אַ זינד... אַז איך זינדיק...

איצט האָב איך שוין פאַרשטאַנען, אַז מיין השערה האָט אַ גרונט, און איך האָב זיך גענומען צו דער אַרבעט פעסטער און מיט מער אַנטשלאַסנקייט זייענ-דיק זיכער אין דערפּאָלג.

ער איז אַוועק זיך דורכשמועסן מיט די איבעריקע שומרים, יעדער איינער האָט געהאַט אַ באַזונדער טיר מיט אַ ביקס אין האַנט. ער האָט ניט מורא אַוועק-צוגיין פון מיין טיר, ווייל איך האָב אים פאַרויכערט, אַז איך טראַכט ניט פון אַנטלויפן, און ער האָט זיך איבערצייגט, אַז איך מיין, וואָס איך זאָג.

איצטער בין איך אַרויסגעפאַרן מיט גאַר הויכע קולות, כמעט יעלות, באַ-גלייטע מיט זעצן אין טיר.

ער איז צוגעלאָפּן. דאָס פנים האָט זיך גערויטלט. ער איז אין כעס. כעס איז אַנשטעקנדיק. ער האָט געמיינט, אַז איך גלי אין אַלע קאָלירן פון גרימצאָרן. איז ער אויך אין כעס געוואָרן. נאַטירלעך אויב איך בין מלאַ-חמה אויף אים, דאַרף ער, אין קאָמפּענסאַציע, זיין מלאַחמה אויף מיר.

— טו עס ניט! הער אויף! איך וועל שיסן! — שרייט ער, ווי ניט מיט זיין קול.

— וואָס רעדסטו אַזעלכע זינדיקע רייד, ברודער! — ענטפער איך אים מיט אַ רויקער, געלאַסענער שטימע, בכדי צו באַווייזן אים, אַז איך בין ניט אין כעס, — דאָס פּראָטעסטיר איך, ניט קעגן דיר; איך האָב צו דיר גאַרניט. דו האַלסט מיך דען אויף דער הויפטוואַכטע? פונדיינעטוועגן וואָלטן מיר ביידע געמעגט אַוועקגיין פון דאַנעט אַהיים. איך ווייס, אַז דו ביסט ניט שולדיק. איך האָב צו דיר גאַרניט. מיך האַלט דאָ אין געפענגעניש דער מיניסטער פון מלחמה גוטש-קאָוו, און קעגן אים פּראָטעסטיר איך מיט מיין זינגען און בוכטשען אין טיר.

ער באַרױקט זיך און גייט אַוועק פון דער טיר.
איך טו דאָס מייניקע מיט אַביסל מער חשק און כוח.

ער קומט ווידער צו לויפן.
איך ווייז אים מיין פנים.

— זעסט דען ניט, אַז איך בין ניט אין כעס אויף קיינעם! איך פּראָטעס-טיר בלויז...

ביסלעכווייז האָב איך אים צוגעווינט צום געדאַנק, אַז איך זען אין דער טיר מיט אַ באַרעכנטער כוונה. איך פּאָדער יושר. איך מיין מיין גערעכטיקייט; וויבאַלד איך בין אַליין געקומען, טאָר מען מיך ניט פאַרשליסן...

אַ הויפטוואַכטע אין אַן אַרגאַניזם כמעט ווי אַ שולע. הגם די שמירה ביים זיך, אָבער עס עקזיסטירט עפעס אַן אַלגעמיינער באַווסטזיין, וועלכער גיט זיך איבער פון איין וואַכט צו דער צווייטער.

איך האָב געזונגען און די וועכטער האָבן זיך געמאַכט ניט הערנדיק; איך האָב געזעצט, געבוכטשעט אין דער טיר — זיי האָבן זיך געמאַכט ניט הערנדיק, ניט זעענדיק. פון צייט צו צייט פלעגט אַ זעלנער צוגיין צו מיין טיר און כלומרשט אויסזעצן קעגן מיין אויפפירונג.

איך פלעג אים באַרויִקן מיט דעם, וואָס איך האָב גאַרניט קעגן דער שמירה. איך פראָטעסטיר בלויז קעגן גוטשקאַוו — און וואָס אַרט עס אייך?! אַ דאגה האָט איר! איר זענט ניט מחויב זיך אַנצונעמען פאַר גוטשקאַוו, בשעת באמת בין איך גאַר גערעכט.

אויפן דריטן טאָג האָב איך זיך אַזוי צעקלאַפט און צעזונגען, אַז דאָס האַרץ פון דער ברעטערנער טיר האָט געפלאַצט.

אַ גרויסער לאַך האָט איצט אַרויסגעקוקט עפעס ווי אַן אַרויסגעזעצט אויג. דורכן לאַך האָב איך זיך דורכגעשפּאַרט קוים מיט צרות און אַרויס פון מיין צעל און זיך אַוועקגעזעצט ביים טיש מיט די שומרים.

זיי האָבן מיך אַנגעקוקט פאַרווונדערט און ניט געוואוסט, ווי זיי זאָלן רעאַגירן. זענען זיי געבליבן פאַסיוו. געטרונקען זייער הייס וואָסער (קיפּיאַטאַק) מיט שטיקלעך צוקער און מיד אויך מכבד געווען מיט אַ טרונק וואָסער.

מיר האָבן זיך צעשמועסט, צערעדט מכוּח דעם אַלטן רעזשים און מכוּח דעם כלומרשט נייעם, וועלכער איז ניט גענוג ניי. זיי האָבן פשוט געשלונגען מינע ווערטער, טאַקע ניט געקייט, נאָר געשלונגען, איינגעזאַפט אין זיך ווי אַ פאַרטריקנט, פאַרהלשט שטיקל ערד.

אונטערגעזעסן אַ וויילע, בין איך מיר צוריק אַריין אין מיין צעל. ווי אַרויס אַזוי אַריין דורכן לאַך, זיך דורכגעשפּאַרט מיט גרויס שוועריקייט.

אַזוי ווי דער לאַך האָט גענומען דינען אין דער בחינה פון אַ טירל, האָב איך אים אויסגעברייטערט, אויסהאַקנדיק נאָך אַ שטיקל ברעט.

די וואַכלייט זענען געווען אינגאַנצן אינדיפערענט צו מינע מעשים. זיי האָבן מיך אויפגענומען אַלס דעם יוצא מן הכלל פון אַלע פאַרשפּאַרטע.

זעענדיק מיך, ווי איך קריך אַריין און אַרויס, האָט זיך מיין שומר מיישב געווען און האָט אָפּגעשלאָסן די טיר.

— צו וואָס האַלטן זי פאַרשלאָסן. זי איז דאָך סיי ווי סיי אַ צעבראַכענע. אומזיסטע טירחה פאַר דיר צו קלעטערן און זיך דורכקוועטשן.

איך האָב איינגעשטימט מיט אים.

לשם יוצא וועגן בין איך געבליבן זיצט אין צעל מיט דער אָפּגעשלאָסענער טיר אַ גאַנצע שעה, בכדי צו ווייזן, אַז איך באַטראַכט מיך פאַר אַן אַרעס־

טירטן, און איך האָב גאַר ניט בדעה צו מאַכן אַ ויברה, ווען מען עפנט די פאַר־דערשטע טיר פון דער גרויסער קאַמער, וווּ די שומרים געפינען זיך.

מיין טאַקטישע אויפפירונג האָט געמאַכט דעם דערוואַרטן רושם. זיי זענען אַלע געווען זיכער, אַז אויף מיר קען מען זיך פאַרלאָזן און מען דאַרף מיך

ניט היטן.

שפעטער־צו בין איך מיר אַרויסגעגאַנגען פון מיין צעל, דאָס מאַל שוין דורך דער אָפּענער טיר, זיך אַוועקגעשטעלט און גענומען באַטראַכטן מיט צער

די שטיקלעך ברעטלעך, וואָס האָבן זיך געוואַלגערט אויף דעם שטיינערנעם מיט צעמענט פאַרגאַסענעם דיל.

מיר האָט פאַרקלעמט ביים האַרצן: אַ רחמנות אויף דער טיר. וואָס איז זי נעבעך שולדיק? צו וואָס דאַרף זי ליידן פאַר גוטשקאַווס עבירות?! אַ טיר איז

אויך אַ ישׁ, אַ נפשׁ, און ווען מען זעט זי צעקריפלט, טוט ווי דאָס האַרץ.

אין קאָרדאָר, ווי אין די צימערן, האָט זיך געפילט אַ דעמפע קילקייט.
די געביידע פון דער הויפטוואַכטע האָט מען ניט געהייצט אין פּרילינג,
מסתמא צעגנבעט דאָס האַלץ.

איך טראַכט: די צעבראַכענע ברעטלעך, וואָס וואַלגערן זיך אויפן דיל
בעטן אַ תיקון. גלאַט ברעכן און שטערן, זאָל מען כאַטש עפעס אַ נוצן האָבן.
— הערט, מיינע טייערינקע — מאַך איך אַ פאַרשלאַג, זיך ווענדנדיק צו
מיין שומר און זיין חבר, — אפשר וואַלטן מיר גאָר איינגעהייצט דעם אויוון און
זיך אַביסל דערוואַרעמען. דאָ איז דאָך קאַלט, כאַטש טרייב בערן... די טיר איז
דאָך שוין סיי ווי סיי אַ צעבראַכענע...
זיי האָבן האַלב איינגעשטימט.

איך האָב זיך גענומען דורכפירן מיין פּלאַן. צונויפגעקליבן די ברעטלעך,
געפונען דערצו אַ פּאַר שייטלעך האַלץ, איינגעהייצט דעם אויוון און זיך אויס-
געזעצט פאַרן פייער זיך וואַרעמען און מעשיות דערציילן מיינע שומרים, וועל-
כע זענען געזעסן אויף מיין רעכטער און לינקער זייט.
איצטער האָב איך גענומען איינטענהן מיט זיי, אַז מען דאַרף גאָר קריגן
קאַרטאַפּל און זיי אָפּבאַקן.

מען האָט געקראָגן קאַרטאַפּל. מיר האָבן זיי געבאַקן.
איצט, ווען די שומרים זענען געווען אין אַ גוטער שטימונג, האָב איך גע-
נומען טענהן מיט זיי מכוח יושר און גלייכהייט.
— פאַרוואָס זאָל איך זיין די אויסנאַם? פאַרוואָס זאָלן די איבעריקע אַרעס-
טירטע זיצן פאַרשפּאַרט? מיר זענען דאָך אַלע ברידער. זיי זענען דאָך אַלע
זעלנער...

עס האָט ניט לאַנג גענומען און זיי האָבן מיר צוליב געטאָן. איין צעל
נאָך דער צווייטער האָט מען אָפּגעשלאָסן, און פון דאָרטן זענען אַרויסגעקראָכן
פאַרשעמטע, דערנידעריקטע באַשעפענישן אין זעלנערישן געוואַנט. זיך אוימ-
געקוקט מיט חשד, זיך אַרומגעקוקט מיט פאַרווונדערונג, צו זיך געקומען, זיך
אוועקגעזעצט ביים אויוון, זיך געוואַרעמט, געשוויגן, געוואַרט אויף די קאַר-
טאַפּל, ביז זיי וועלן זיך אויסבאַקן.

בלויז איין צעל איז געבליבן פאַרשלאָסן און דער שומר מיט דער ביקס
איז פון איר ניט אָפּגעטראָטן.

— פאַרוואָס לאַזט מען אים ניט אַרויס? ער איז דאָך אויך אַ מענטש, אַ
בשר ודם פונקט ווי איך! — מאַן איך און שטיי צו.

— ער איז אינגאַנצן אַן אַנדערע זאַך. וואָס פאַרגלייכסטו זיך צו אים! —
ער איז אַ גנב! —

— אַ גנב!... וואָס האָט ער געגנבעט? ער איז דאָך אַן אַרעמער זעלנער! —
זאָג איך בתמימה.

— ער האָט געגנבעט אַ פּאַר שטיוול און האָט דאָס געלט פאַרשיכורט, —
ענטפערט מיר אַ שומר.

— וואָס? איין פּאַר שטיוול געגנבעט און מען האָט אים פאַרשפּאַרט! וויפל
פּאַר שטיוול צעגנבענען עס די גענעראַלן מיט די פּאָרדאָטשיקעס און מען
האַלט זיי ניט פאַרשפּאַרט!?

און איך האָב זיי גענומען דערציילן וועגן די מעשים־תּעוועים, וואָס האָבן זיך אָפּגעטאָן אין דער אינטענדאַנטסטוואָ, וווּ מען פּלעגט צושטעלן כלומרשט פּראָוויאַנט, אַמוניציע, קליידונג און דערנאָך אונטערצינדן די סקלאַדן...

זיי האָבן זיך איינגעהערט, אויפגענומען מיינע רייד, אָבער געטשמאַקעט מיט די ליפּן און געטענהט:

— אָבער ער האָט עס געגנבעט פון אן אייגענעם זעלנער, פון אַ שכן זיי

נעם... ער איז אַ גנב!

איך האָב ווייטער גערעדט, געברויכט מיין גאַנצע עלאַקווענץ; גערעדט וועגן פּאַרגעבן, וועגן דער לעבנסגעשיכטע פון אַט־דעם גנב, וועלכער איז אויס־געוואַקסן אין דער פינצטערניש, אין דעם חושך, וועלכן עס האָבן אַראָפּגעלאָזט אויף רוסלאַנד די שונאים פון פּאַלק, די הערשער, די גענעראַלן, די קעניגן — זיי האָבן אים געמאַכט פאַר אַ גנב!

בקיצור, מען איז איינגעגאַנגען אויף אַ פּשרה; מען האָט מיר געגעבן דעם שליסל פון זיין צעל און איך האָב אַליין געעפנט זיין טיר און צוגעזאָגט, אַז איך וועל אויף אים אַכטונג געבן, קיין אויג פון אים ניט אַראָפּלאָזן און איך האָב געקאָוירט פאַר זיין אויפּפירונג.

אַלע באַפּרייט, האָבן מיר זיך געפילט גליקלעך, איבערגליקלעך. ביי די שומרים האָבן געשיינט די פּנימער פון צופּרידנקייט, וואָס זיי האָבן געטאָן עפּעס גוטס.

איך בין געווען צופּרידן, וואָס דאָס וואָרט איז נאָך, ווייזט אויס, אַלץ אַ כּוח. און וואָס קען אַ מענטש אויפּטאָן מער ווי באַפּרייען אַ מענטשן! און איך האָב באַפּרייט דאָ אַ גאַנצע כאַפּטע אַרעסטירטע פון זייערע פּאַרמאַכטע צעלן און די שומרים פון זייער וועכטעריי, און אויב די באַפּרייאַנג איז געווען בלויז לפּי־שעה, אויף אַ ווייל, און ניט אינגאַנצן, נאָר בלויז אין די פיר ווענט פון דעם קאָרידאָר מיטן אויוון — איז עס פאַרט געווען אַן אויפטו... און מיר האָט עס הנאה געטאָן.

אַרום 12 אַזייגער, נאָכדעם ווי מיר זענען פּאַרטיק געוואָרן מיט די קאַרטאַפּל און מיטן „טיי“ (הייס וואַסער) און מיט מיינע מעשיות, האָבן מיר זיך געווננטשן חבריש אַ גוטע נאַכט און זיך צעגאַנגען אין אונדזערע קאַמערן. אַלע טירן האָט מען פּאַרשלאָסן, בלויז מיינע איז געבליבן צוגעמאַכט אָבער ניט פּאַרשלאָסן.

— אַליין געקומען, ער וועט ניט אַנטלויפן!

XI

פינף מינוט ריידן

איך האָב זיך אויפגעכאַפּט מיטן געדאַנק־שמועס אין זיך. — וואָס פאַר אַ שיינעם אַוונט האָבן מיר געהאַט נעכטן פאַרן אויוון!

— דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבן.
— בכלל האָב איך האַלט צו הייצן אויוונס.
— פייער איז דאָך אַ „געטלעכע“ זאָך.
— אַן אידעאָל איז מער ניט ווי אַ אינערלעך פייער, וואָס וואַרעמט און לייכט.

אויפגעשטאַנען.
דער שומר איז דאָ. אַ דורכזיכטיקער שמייכל. ער איז צופרידן. ער איז משיג; מיר האָבן געטאָן אַ גוטע זאָך.
דער בראָך אין טיר קריגט מער ניט ווי אַ פאַרבייבליציקן קוק.
איך בין אַרויס און זיך באַזעצט אויבן-אָן, ביים טיש, אין דעם צימער, וווּ עס איז געווען די שמירה.
זיי האָבן מיר אַנגעבאַטן טיי. אַלץ ווי געוויינלעך. ווי איך וואַלט געווען זייער גאַסט אַדער קעסטלינג.
דער „עלטערער“ האָט אויפגעעפנט אַלע איינצל-קאַמערן, און האַלבלאַכנ-דיק פאַרבעטן זיי אויף טיי.
זיי האָבן זיך אויסגעזעצט אַרום דעם טיש, און אַ שמועס האָט זיך אויס-געשפּרייט איבערן טיש ווי אַ טישטעך.

מען רעדט וועגן וואָס? וועגן אַלץ. קודם-כל מכוּח דער מלחמה. דערנאָך וועגן געטלעכקייט, וועגן „פאַרגעבן“, וועגן אומשטערבלעכקייט. וואָס עס פאַלט איינעם איין; וועגן די „אייביקע פּראָגן“. איר מוזט וויסן, אַז יעדער רוס איז אַ מעטאָפּיזיקער.

און אונדזער טישזיצונג זעט אויס ווי אַ מין אַסיפה אין אַן אַקאַדעמיע.
מער פון אַלעמען פּילאָזאָפּירט דער „גנב“. ער דרייט דעם גראָבן פינגער, כלומרשט „זיינע טאַטעס זענען געשטאַנען אויפן באַרג סיני“.

שטעלט זיך אַרויס, אַז אויפן שוואַכן גוף איז אַ שטאַרקער קאַפּ געזעסן און געטראַכט; און „ער רייסט בערג און צעמאַלט זיי מיט אַ סברא...“
— אַנשטאַט שטיוול, האָט ער געדאַרפט גנבענען תּורה... אַ פּלאַגיאַטאָר זיין... מילא, עס איז פאַראַן אַ סך קרומע זאַכן אויף דער וועלט.

וואָס טוען די ביקסן באות-שעה?
זיי שטייען זיך נעבעכדיק פאַרוויקלט אין שאַטנס אין די ווינקלען, ווי אַ זאָך, וואָס קיינער דאַרף ניט. זיי האָבן זיך פאַרזינדיקט און דער לערער האָט זיי געשטעלט אין ווינקל. זיי שטייען ווי אַפּגעשמיסענע.

מיטאָפּיזיקער האָבן אַנדער געווער. זיי נעמען איין וועלטן אַן איין פייער-שאַס און אַן אַ הויך פּולווער.

איך הייב זיך אויף, גיי אַוועק צום ערשטן רעכטן ווינקל. נעם די ביקס, לייג זי אַרויף אויפן אַקסל. זי די ביקס, ווערט אַ לעבעדיקע, זי האָט זיך מחיה-געווען מיט דעם ברעקל אויפּמערקזאַמקייט, וואָס איך און אַנדערע שענקען איר. די שמירה צעלאַכט זיך:

— אַט אַזוי, אַט אַזוי! איצט וועט ער אונדז אַריינזעצן און פאַרשפּאַרן.
— ער וועט עס ניט טאָן! ער געדענקט זיינע נעכטיקע רייד...

דער „גנב“ נעמט א צווייטע ביקס. עפעס ווי ער טוט מיר נאך.

באמת, מיר מיינען קיין ביזו ניט.

די שומרים טרינקען זיך טיי גאנץ רוזק. זיי ווייסן, מיר זענען ניט זייער רע שונאים.

די טיר עפענט זיך פונאנדער; ס'שפאנען אריין אין צימער צוויי אפיצירן. נאך זיי קומט אריין א נייע שמירה, צו פארנעמען דעם ארט פון דער אלטער, וואס דארף אוועקגיין.

דער אפיציר גלאצט די אויגן; איינער וואלט זאגן: ער פאטאגראפירט אונדז מיט דעם קאדאק פון זיינע אויסגעצויגענע שווארצאפלען.

ער ווערט בלייב. ציטערט. פלאטערט מיט אלע איברים — און ווי א פייל טראגט ער זיך ארויס פון צימער. די שמירה, רעכט-יא, רעכט-ניט, גייט אים נאך.

די ארעסטירטע זענען משיג: עפעס וועט געשען.

זיי געזעגענען זיך אויף גיך מיט די ביקסן-חברים און צעגייען זיך צו זייערע קאמערן.

איך בלייב אליין. די ביקס לעבן מיר. איך שטעל זי צוריק אוועק אין ווינקל. צום סוף גיי איך אויך אוועק.

די טירן — אלע בלייבן אפן. ניטא קיין פארשליסן. עס איז ארויס פון דער מאדע.

א שעה גייט אריבער. עס האט גארניט פאסירט. ווי הינער נעמען די תפור סים ארויסקריכן איינציקווייז און זיי צעלאזן זיך, ווי שפאצירנגייענדיק, איבערן קארידאר, און יעדער טריט קלינגט, קלינגט-אפ אזוי משונה, אזוי מאדנע. אפילו ציגל און צעמענט האט א לשון און רעדט צום מענטשן.

צוויי אפיצירן לאזן זיך אריין, ווי פאוועס אן שיינע עקן. איינער פון זיי ווערט גלייך מגולגל אין א האן און קרייט.

— האט איר עפעס געזען, וואס דא קומט פאר? ווער איז ארעסטירט?...

ווער היט?... אלץ צעמישט! — ער צעשפרייט די הענט ווי א האן די פליגלען:

— איך קען ניט זיין פאראנטווארטלעך... איך וועל זי ניט צונעמען...

— אין די קאמערן אריין! — צעמוקעט ער זיך, ווי אן אקס.

איך טראכט: גלגולים: פון א פאווע, — א האן, פון א האן, — אן אקס... און

וואס ווייטער...

— פארשליסט זיי אלעמען! — שרייט ער, און עס וואלט זיך אים וועלן

ברומען ווי א לייב אין וואלד, ער קען אבער ניט. די שטימע ווערט הייזערדיק און פאלגט ניט.

און אז ער זעט די שטימע דינט ניט, נעמט ער נוצן די פיס און ער צע-

טופעט זיך, און די פאדעשוועס קרעכצן אומברחמנותדיק.

און ער לאזט זיך גיין פון קאמער צו קאמער, פארשפארט א טיר נאך א

טיר, און צעשטעלט די שמירה.

דא קומט ער צו צו מייך קאמער.

ער זעט נעבעך דעם חורבן און זיינע אויגן ווערן פינצטער; זיי קענען

אזא חלילה-השם ניט אנקוקן, זיי מוזן בלינד ווערן.

— ס'קיינ טיר ניט! ווער האָט עס געטאָן! — ברומען אין אים די געדע-
רים, ווי אַ שטורעם אין אַ ים.
— איר! — ענטפער איך בניחותא.
מיין שטילקייט און בנעימותדיקייט שטעכט אים.
— וואָס מיינסטו זיך עפעס! אַזאַ אויפפיר! „פּאָד־סוד!“ — און ער דונערט
און טופעט, אַז עס טוט זיך וועלטן, כ'מייך, עס כאַפט אים אַ ניכפע.
ווי אויף צו־להכעיס איז אַנטקעגן מיין קאַמער געווען אַ צעל מיט אַ שטאַר-
קער טיר, אַבער אַן אַן אויג, אַ בלינדע, כמעט אַ קאַרצערצעל.
און אין אַט־דעם בלינדן זאַק האָט ער מיך פאַרשפאַרט.
— איצט ברעד! — זאָגט ער צו מיר ווי אַפצושפעטן.
— אויב עס וועט עפעס געשען, לאָזט מיר וויסן! — זאָגט ער די שומרים.
איך קוק זיך אַרום, זע גאַרניט; נעם טאַפן די טיר. זי איז אָנגעטאָן אין אַ
דיקן פעלץ פון אייזן, וואָס קאָן איר טאָן? מיין שטיקל געצייג איז געבליבן אין
אַלטן „צימער“.
נעם איך זיך פאַרן זינגען, שרייען און בריקעווען מיט די פיס.
דער אַפיציר גיט זיך אַ לאַז צו דער טיר.
— זיי רויק, דו הערסט! — שרייט ער דורך דער פאַרשלאָסענער טיר.
איך וואָרט אָפ אַ וויילע.
איך נעם ווייטער אונטערזינגען, אַזוי, מיט האַלבע־טענער.
ניטאָ קיין רעאַקציע.
איך ווער דרייסטער — און נעם בוצעווען מיט די פיס.
די טיר צעשרייט זיך מיט קולי־קולות, ניט דערפאַר ווייל עס טוט איר
וויי, נאָר דערפאַר, וואָס זי איז אָנגעטאָן אין אייזן, און אייזן האָט אַזאַ טבע,
מען טאָר עס ניט אַנרירן, רירט מען עס אָן, מאַכט עס געוואַלדן, ווער עס האָט
האַלט צו שלאָגן, האָט ניט האַלט צו ווערן געשלאָגן.
דער אַפיציר דורך דער טיר:
— איך וואָרן דיך! איך וועל הייסן דיך שמידן אין קייטן! — און צוויי דור-
נערס פלאַצן איבער מיין אויער, אַט־אַט פון זיין מויל אַרויס.
אַ מינוט שפעטער.
איך קלאַפ און זעץ ווייטער, מאַביליזירנדיק אַלע מיינע כוחות.
— גיי, ברענג קייטן! פאַר די הענט און פאַר די פיס! — הייסט ער איינעם
פון די וואַכלייט.
איך זעץ אין טיר מיט כל־הכוחות.
די קייטן זענען דאָ. זיי לאָזן זיך הערן מיט זייער ראַסטיקער מעלאָדיע,
אַ מין זויערער פומון.
איך קלאַפ און בריקעווע.
די טיר גיט זיך אַן עפן ברייט.
דער אַפיציר: — נאָך אים די גאַנצע שמירה.
ער זעט אויס ווי אַ טיגער, זיי די שומרים, ווי לעמעלעך, רויק און שטיל.
זיי קוקן, זיי פאַלגן, אַבער אַן האַרץ.

ער איז פלאם און פייער: סטייטש, אזא פארברעכן — ארויסצוטרייבן די שטילקייט פון אט-דעם פאלאך, די הויפטוואכט.

זיי — אזעלכע עבירות גייען זיי ווינציק-וואס-אן. זיי האבן מיושבדיקע פנימער און לאנגע, שטילע, ברייטלעכע בערד, חשובע בעל-גופים, וואס די לעצטע מאביליאציע האט נאך-וואס ארויסגעריסן פון זייערע היימען.

— טוט אים אן די קייטן! — שרייט ער.

— גוט, — זאג איך, — אבער פאר דעם לאזט מיר ריידן פינף מינוט; איך וועל געבן זיי — די דארפישע פנימער און בערד — צו פארשטיין, פאר וואס מען האלט מיך דא און פאר וואס מען טוט מיר אן קייטן.

איך בין קאלט און רוניק, ווי א דארף אין ווינטערצייט, ווען עס שלאפט אויף די פערניגעס פון צפון-שניי.

דער אפיציר שרייט-אויס א צווייטן מאל:

— שמידט אים! טוט אים אן די קייטן!

איך ענטפער מיט דעם זעלביקן לשון און זעלביקע דיבורים.

די וואכלייט, ווי פארשישעפט, רירן זיך ניט פון ארט. זייערע הענט ווי

געשמידט אין קייטן פון פארלעגנהייט.

עס האלט שמאל. דער אפיציר טראכט: מען דארף ארויס פון קאמער. ער

טוט עס. זיי גייען אים נאך. ער נעמט מיט זיי איינטענהן. ער מאלט מיך פון

יענער זייט טיר מיט סאזשע און קוילן, מיין פארברעכן איז אין-לשער און אין-לספר, א פאטריאטיש מויל קען עס ניט ארויסריידן; איך וויל ניט דינען;

איך מאך „סקאנדאל“; איך בונטעווע די זעלנער, פיר זיי אראפ פון גלייכן וועג וכדומה.

איך שטיי און ווארט און האלט אין איין איבערחורן.

— פינף מינוט ריידן! דערנאך טוט מיר אן די קייטן; פינף מינוט ריידן,

מער ניט ווי פינף מינוט!

— ניין. — שרייט ער.

— פינף מינוט ריידן...

— ניין! — דאס מויל דונערט און די אויגן בליצן.

איך נעם זיך צו די וואכלייט:

— איר זענט ניט קיין קינדער, איר זענט בר-דעתן; איר דארפט זיך אפ-

געבן א דינ-וחשבון; איר דארפט וויסן, וואס איר טוט. הערט מיך אויס, און

דערנאך שמידט, טוט וואס איר ווילט. פינף מינוט ריידן! קיין ביזן וועט ניט געשען!

— רייד! אבער דורך דער טיר, — גיט-נאך דער אפיציר.

— ניין! עפנט די טיר און לאזט מיר ריידן פינף מינוט! — באשטיי איך

אויף דאס מייניקע.

— שמידט אים, טוט אים אן די קייטן! — שרייט דער אפיציר.

— פינף מינוט ריידן און דערנאך די קייטן! — טענה איך.

איינער פון די שומרים שטעלט זיך איין. ער האט אויף וואס צו דופען.

ער פארמאגט די שענסטע אויסגעקעמטסטע בארד.

— לאזט אים ריידן. מיר וועלן הערן.

דער אפיציר עפנט אביסל אויף די טיר, רוקט זיך אריין אין דער עפענונג.
— נו, רייד!

— דא איז פינצטער. איך קען ניט ריידן אין דער פינצטער. א מענטש רעדט ניט נאָר מיטן מויל, נאָר אויך מיטן אויג; איר וועט מיר זען, איך וועל אייך זען! — איך טענה איין, איבערצייגנדיק, אָבער פריינטלעך.

דער אפיציר: א קעסל אויפן פייער פון כעס; ער בלעזט זיך און קאכט זיך... ווער וועט אראפנעמען דאָס דעקל?

זיי לאָזן מיר אַרויס. איך בין אין קאַרידאָר. זיי אַרום מיר אין אַ קויק. איך רייד, דערצייל, ווי אַזוי איך בין געקומען אַליין, פון מיין אייגענעם ווילן. איך מיין ניט צו אַנטלויפן. פאַרוואָס האָט מען מיר פאַרשפּאַרט?

— אָבער פאַרוואָס ווילסטו ניט דינען, ווען מיר אַלע דינען און זענען אויפן פראַנט געווען? — פּרעגט איינער פון די בערד מיט אַ ברייטער רויקער גוטס-פאַרלאַנגענדיקער שטימע.

איך ווער זיכערער און גיס-אויס מיין גאַנצן גרימצאָרן אויף מלחמה און מענטשנהאַס. איך ווער באַגייסטערט און באַגייסטער. פשוטע ווערטער — אָבער אַן אמת לעבט אין זיי. און אַן אמת, קליין ווי אַ קערנדל, קען אַוועקטראַגן גאַנצע בערג פון ליגנס און פאַראורטיילן.

— ער איז גערעכט! — שרייט די שמירה אין איין קול.

— ער איז גערעכט! אַוועק מיט די קייטן!

דער אפיציר אַ רויטהייסער אייזן אָפּגעטונקט פּלוצים אין קאַלטן וואַסער, און ער מאַכט פּיס...

און די וואַכלייט נעמען מיר און קערן מיר אום בכבוד גדול צוריק צו מיין קאמער; זיי נעמען אַראָפּ די טיר פון די זאַויעסעס און שטעלן זי אַוועק אַן אַ זייט.

— ער וועט ניט אַנטלויפן. ניט פון דעם סאָרט מענטשן, — גיט צו פאַרשטיין די לאַנגע באַרד.

— מיר פאַרשטייען, אַן אַנדער סאָרט מענטש! — זייערע פּנימער — אַ הייליקייט שוועבט איבער זיי. אין דער מינוט.

און זיי האָבן מיר געבראַכט אַ קאָזשוך פון דעם שומר, וואָס שטייט אין דרויסן.

און זיי האָבן מיר צוגעגרייט אַ געלעגער.

און זיי האָבן געשיקט קויפן מילך, קעז און פוטער און ווייס ברויט.

איך האָב פאַרגעלייגט צו באַצאָלן.

— מיר וועלן קויפן אויף אונדזער רעכענונג, איר וועט אונדז אָפּצאָלן מיט „אויפקלערן אונדז!“ — ענטפערן זיי מיר ערנסט.

איך האָב אונטערגעלענט דאָס האַרץ.

און זיי האָבן אויפגעעפנט אַלע קאַמערן און אויפגעזאַמלט אַלע אַרעסטירטע אין מיין קאַמער.

זיי האָבן געשטעלט פראַגן.

איך האָב געדאַרפט ענטפערן.
פאַרוואָס הרגענען מענטשן מענטשן? — האָבן געפרעגט פשוטע מענטשן,
וואָס, ניט וויסנדיק פון ישעיה הנביא, האָבן בטבע געליבט דעם אַקעראַיזן און
געהאַסט די ביקס און שווערד.
פאַרוואָס האַלט מען מלחמה?

XII

דער פינפבונד

דוכט־זיך, אויב איך האָב קיין טעות ניט, אַז דער ערשטער אַנאַרכיסטי־
שער מיטינג, וואָס איז אָפּגעהאַלטן געוואָרן אין מאַסקווע, האָט געטראָגן דעם
אַביסל, אָדער אַ סך טשיקאָון נאָמען „דער פינפבונד“.

אין יענע טעג, וועלכע איך וועק איצטער אויף און מאַל אויס מיט דער־
אינערונגען, איז אויף רוסלאַנדס שטערן געווען אויסגעקריצט מיט בולטע
אותיות: איך וועל אַנשיקן אַ הונגער און אַ דאַרשט, ניט קיין הונגער פאַר ברויט,
ניט קיין דאַרשט פאַר וואַסער, נאָר פאַר דעם וואַרט.

און מאַסקווע איז געווען געגליכן צו אַ שוואַם, וואָס ליגט אין אַ זונברען
און גייט־אויס מיט אַלע קנייטשן און פאַרן נאָך אַ טראַפּן וואַסער.
באמת, דריי הונדערט יאָר געווען אָפּגעצאַמט, אָפּגעהייט, פאַרגליווערט,
פאַרשרומפּן.

און אויף וועמען האָבן די צאַרס אויסגעגאַסן זייער גרימצאַרן מער ווי
אויף אַלעמען?

אויף דער צונג, מען האָט זי פאַרשפאַרט אין אַ פעסטונג, וואָס הייסט מויל,
צוויי שורות ציינער היטן זי.

מען האָט מורא, זי זאָל זיך ניט אַרויסרייסן און עפעס אַרויסזאָגן, וואָס
מען דאַרף ניט, וואָס מען טאַר ניט, וואָס עס שיקט זיך ניט.

קארלייל, אין זיין געלונגענעם ווערק „העראָען־קולט“, ריינדניק וועגן
רוסלאַנד, זאָגט:

„א, דאָס איז אַ גרויס לאַנד אַבער אַ שטומס“.

רוסלאַנד איז אַבער ניט שטום געווען, די צונג האָט זיך געריסן פון תפיסה.
צום סוף אַרויס און זיך אַנטפלעקט צום אויער.

איר קענט זיך פאַרשטעלן וואָס פאַר אַ האַניק־חודש זיי, דאָס פאַרל, צונג
און אויער, האָבן געהאַט.

אַלע אויערן דאַרשטיק, מען וויל הערן אַ וואַרט, מען זוכט אַ מויל, וואָס
זאָל עפעס זאָגן.

זאָגן עפעס וועגן די יעניקע ענינים, וועלכע זענען גיי, ווייל זיי זענען
געווען פאַרבאַטן.

און אז זיי זענען ניי, זענען זיי רייציק און לוסטיק.
איך געדענק ניט אויף זיכער, צי דער מיטינג אין „ניקיטינס צירק“ אדער
דער פינפבונד איז געווען דער ערשטגעבוירענער.
דער אינטערעס איז געווען זייער גרויס.

דאס ווארט „אנארכיזם“ קענען אלע; עס ווערט אפט, צו־אפט, גענוצט.
מען ווארפט־אויף מיט דעם, מען שרעקט דעם עולם מיט דעם, מען קען עס
טרעפן אין יעדן לייטארטיקל. אבער וואס מיינט עס? קיינער האט עס ניט גע-
געבן צו פארשטיין.

עס איז געווען פארבאטן צו ריידן, שרייבן וועגן דעם.
דער ארויסגעבער וואלף, אויף „קוונעצקי מאסט“, האט געהאט פארלע-
גענע סחורה, וואס איז פארבליבן פון 1906. מען האט זי געהאלטן טיף־טיף בא-
גראבן אין די קעלערן. מייז האבן עס געגעסן, ווען זיי זענען הונגעריק געווען.
שימל האט עס געטעמט.

וואלף האט זיך כמעט מיאש געווען פון דעם, אז ער וועט עס ווען־עס־איז
פארקויפן.

א יש־אומרים, אז ער האט געהייסן מיט זיי הייצן דעם אויוון, נאָר אַ
קליגערער אָנגעשטעלטער האט עס געראטעוועט פון די ציין פון פייער.

און איצט איז דאס ארויס פון קעלער, זיך אויסגעלייגט גאנץ באלעבא-
טישידיק אויף די טישן און פאליצעס.

אוועק שפאצירן איבער דער שטאט, איבער מאסקווע.

אריין אין טויזנטער איבער טויזנטער הייזער און אין הערצער און פאר-
שטאנדן.

טויזנט עקזעמפלארן פון שטירנערס „דער איינציקער און זיין אייגנטום“

איז פארקויפט געווארן אין איין טאג.

פרודאן מיט זיין „וואס איז אייגנטום?“ איז אריין זייער ברייטלעך אין
לייענערס קרייז.

שטאמלערס קליין בראשורעלע „דער וועזן פון אנארכיזם“, קראפאטקינס
„קעגנזייטיקע הילף“ און באקונינס א פארבלאדושעטער באַנד — זענען אלע
ארויס אין גאס און גענומען ריידן מיט זייערע שווארצע אותיות־ליפן.

עס האבן ניט געקלעקט קיין ביכער. אין טעג איז אלץ אויסגעפארקויפט
געווארן, וואס עס איז נאָר געווען צוגעגרייט פון 1906.

ווי אַ הייס־הונגער איז באַפאלן דעם מאַסקווער לייענער.

מען האט געגאָרט נאָך דעם פארבאָטענעם, מען האט עס אויסגעזוכט, אויס-
געגראָבן פון אונטער בערג פון שמות — און מען האט געלייענט, ערנסט, מיט
חשק, מיט אַ גרויסן איבערלעכן פאָרגעניגן.

מען האט געלייענט — און מען איז געבליבן אומבאָפרידיקט.

אזעלכע ביכער רופן ארויס מער פראַגן ווי זיי גיבן ענטפערס.

און מען האט געזוכט דאָס לעבעדיקע וואָרט.

מען האט עס געוואָלט הערן פון דעם מויל פון יענע, וואָס גלויבן, און דעם,

וואָס זיי זאָגן, און זענען גרייט צו פארטיידיקן דאָס געזאָגטע.

כדרך-הטבע, אז עס איז פאראן א באדערפעניש און אן אַנפראגע, וועט זיך געפינען עמעצער, וואָס וועט עס באַפרידיקן.

און אַ רויט פירקאַנטיק שטיק פאַפיר איז אַרויס אין גאַס און וווּ עס האָט געזען אַ צאַם, אַ וואַנט, אַ סטאַלפּ איז עס צוגעשטאַנען צו אים און געבעטן ער זאָל זי האַלטן, טראָגן.

ווערטער האָבן גערעדט פון פאַפיר-אַרויס.
וואָס גרעסער די אותיות, אַליץ העכער און שרייענדיקער האָבן זיי גערעדט.
פאַרביגייער האָבן זיך אָפגעשטעלט און זייערע אויגן אָנגעשטעלט. זיי האָבן געהערט, וואָס עס איז געזאַגט געוואָרן פון די ווענט-אַראַפּ, פון די צאַמען, העכער פון די איבעריקע ווערטער האָט געשריגן דאָס וואָרט „פינפּבונד“.
אַ מאַנדע וואָרט, עס שמעקט מיט מזרח-געדאַנק, מיט אַריענטאַלישן סימ-באַליזם.

אַבער דאָס איז מער ניט ווי דאָס וואָרט זאָ אַויסטערלישס.
דער תּוֹך איז פשוט און כמעט אינגאַנצן איינגעוואַרצלט אין מערב און אַזוי אויך זיין געדאַנקענגאַנג.

דאָס וואָרט איז געבוירן געוואָרן אַרום 1910. און עס איז געווען אָנגע-שריבן אויפן טויער פון אַ הויף, רופט עס בוך, אויב איר ווילט. איך געדענק, אַז דער צענזאָר, וואָס איז געווען אַ קאַראַים, האָט מיר געשיקט זאָגן דורך אַ פריינט מיינעם: „זאָגט די ברידער גאַרדין, אַז איך פאַרשטיי ניט, וואָס זיי שרייבן“.

און איך האָב אים צוריקגעשיקט אַ פאַר ווערטער דורך דעם זעלביקן פריינט.

זאָגט דעם צענזאָר: עס פרייט מיך זייער און זייער.

ניט אַלעמאַל איז שלעכט, אַז מען פאַרשטייט אייך ניט.

ס'רוב געווינען שרייבער דורך דעם.

פינפּבונד, פינף באַלידיקטע האָט אונדזער געזעלשאַפּט. זיי דאַרפן זיך פאַרייניקן און מיט אַלגעמיינע כוחות איבערבויען די סטרוקטור פון אונדזער ציבור-לעבן.

ווער זענען די פינף? די אַרבעטער, אונטערדריקטע פעלקער, פרויען אַלס אַן אונטערדריקט געשלעכט, יונגוואַרג, אַלס אַן אונטערדריקטער דור און דער „איינציקער“, דער אינדיוויד, אַלס אַזוינער.

דער פלאַקאַטאויפרוה איז געווען אָנגעשריבן פונעם ברודער (וו. גאַרדין). און איך מוז זאָגן דעם אמת: עס איז דאָרט געווען מער פרעמדע ווערטער ווי רוסישע; על-כל-פנים העלפט אויף העלפט.

עס מאַכט אָבער ניט אויס. דער מאַגן פון ליינער איז געווען געזונט און ער איז בכוח געווען צו פאַרדייען האַרטע שטיינער, אויב ער האָט נאָר געוויסט, אַז אונטער דער שטיינערער שאַלעכץ ליגט אַ קערנדל פון סאַציאַלן אמת.

איר ווייסט, אַז גרינגע דיעטעס זענען ניט גוט פאַרן מאַגן.

מען דאַרף געבן אַרבעט אי די ציין און אי די דזאַסליעס. זאָלן זיי אַרבעטן און שטאַרקער ווערן.

די פארזאמלונג איז אפגעהאלטן געווארן אין זאל פון דער וועגעטאריאנער געזעלשאפט, טווערסקאיא גאס, גאזעטני פערעוילאק. א פלאץ וועלכן איך האב שוין עטלעכע מאל דערמאנט.

דארטן איז געווען די הויפטקווארטיר פון די טאלסטאיערס. עס האט זיך אויפגעקליבן א גרויסער עולם. ניט אלע האבן געקענט אריין. דער פארזיצער איז געווען פרוי האכבערג. איינע פון אונדזערע בעסטע פריינט. מיר האבן זיך געקענט נאך פון ווילנע. די אידייע פון פינפבונד איז איר געווען נאענט צום הארצן און פארשטאנד. גארבונאווי-פאסאדאו איז ניט געקומען, אבער ער האט געשיקט א באגריי-סונגבריוו, אגעשריבן מיט הארץ און געוויסן-שיינקייט: אויב מיר שליסן אויס אינגאנצן דעם עלעמענט פון געוואלדטאט פון דער טאקטיק, וואלט ער אונטער-געשריבן דעם מאניפעסט מיט ביידע הענט.

„דאס איז וואס מיר ווילן!“ — פלעגט ער טענהן.

דער ברודער וו. האט געלייענט זיין רעפעראט. נאכדעם איז ער דערשינען אונטער דעם נאמען דער „מאניפעסט פון די פאנאנארכיסטן“, פערטאגראד 1917, ארויסגעגעבן פון דעם „פינפבונד“.

דער עולם איז געווען מכל המינים שהוא: ארבעטער, אינטעליגענטן, סטודענטן און גלאט פשוטע מענטשן מיט לאנגע אויסגעצויגענע בערד און ליכטיקע אויגן. צווישן זיי, דערמאן איך זיך, איז געווען סעריאזשע פאפאוו, מיט זיין פנים, וואס זאגט צו אייך: „און אז דא וואלט אן ערדציטערניש געווען, וואלט איך נתפעל געווארן, — א האר ניט!“ און אויך מיין שומר...

א היבשע צאל מאנסלייט אין פאדיאוקעס, א מין ריין-רוסיש אנטוועכץ, און פרויען מיט טיכלעך פארבונדן אויף די קעפ — דאס זענען געווען די אזוי גע-רופענע „ברידער“, „די נייטערע“, ארגאניזירט פון דעם „בראטעץ“ קאלאס-קאוו, א סעקטע, וואס וויינט אין שכנות מיט טאלסטאיערס.

דער ברודער, וו. גארדין, האט געלייענט. דער עולם האט געהערט. די שווערע פרעמדע ווערטער האבן זיי אראפגעשלונגען מיט שווערקייט, אבער אן תרעמות. אלץ איז געגאנגען כשורה. עס איז פאראן א כוח, א כישוף-כוח אין גריכיש, איר מעגט זאגן אין גריכיש וואס איר ווילט, אן אינטעליגענטער מענטש וועט גארניט האבן קעגן איר. עס איז וויסנשאפטלעך, און דאס איז רעכט לכל-הדעות.

געענדיקט. דער עולם האט גענומען ארויסזאגן מיינונגען.

די „ניכטערע“ האבן געבעטן מען זאל זיי עס זאגן מיט פשוטערע ווערטער, אין א פשוטן רוסיש.

און אז מען האט זיי באפרידיקט און גענומען פארטייטשן אין פשוטן רו-סיש, וואס איז געזאגט געווארן, האט זיך אויפגעהויבן א שטורעם פון פאטריא-טישע, קאדעטישע ליידנשאפטן.

— אין אזא צייט, ווען דער שונא איז אזוי נאענט!

— אין אזא צייט, ווען דאס פאטערלאנד איז אין געפאר!

און כדומה און כדומה שרייערייען און אויסרופונגען האבן זיך געלאזט הערן פון די רייען, וואס עס האבן פארנומען די סטודענטן.

ינוואַר, היציק בלוט, גרויס אין עבירות ווי אין מצוות.
א סומאַטאָכע האָט זיך צעטראָגן איבערן זאַל. אַ פייפּעריי און אַ טאַפּטשע-
ריי מיט די פיס.

ווי באַרויקט מען די ווילדע חיה־שטורעם, אַז ער צעקאַכט זיך?
פשוט, מען גיסט בויםל פון האַרמאַניע.

און כך הוה.

די „ניכטערע“ האָבן זיך צעזונגען.

זיי פאַרמאָגן זייערע אייגענע נגונים, לידער און זינגער.

די פרויען אין די טיכלעך האָבן זיך אויפגעהויבן פון די ערטער און האָבן
גלייך אימפּראָוויזירט אַ גאַנצן כאַר מיט מענערשטימען און פרויענשטימען.

זיי האָבן געראַטעוועט די סיטואַציע.

מיר, קעגנער פון דער מלחמה, — דאָס איז געווען אין אַנהייב פון דער

רעוואָלוציע, — זענען געווען אַ קליין הייפעלע; זיי, אונדזערע קעגנער, די
„פאַטריאָטן“ פון אַלע סאַרטן קאַלירן און פאַרבן; געל, שוואַרץ און ראָז, זענען

געווען אַ לעגיאָן.

דאָס געזאַנג האָט באַרויקט די שרייער, האָט זיי פשוט אַריבערגעשריגן.

אַז עס איז שטיל געוואָרן, האָט דער רעדנער ווייטער גערעדט.

גערעדט פשוט, פשוטע רוסישע ווערטער, קעגן די עולות פון אונדזער

סאַציאַלן סדר. און אַז ער האָט אַנגערירט די ווייטאַגדיקע פראַגע פון מלחמות
בכלל און דעם וועלטקריג בפרט — האָבן זיך די סטודענטן ווייטער צעשריגן

וועגן דעם הייליקן חוב צו פאַרטיידיקן דאָס פאַטערלאַנד.

און שטעקנס און שטעקלעך האָבן זיך באַוויזן אין דער לופט און פעטש

זענען געפלוין צו פאַרשטאַרקן דעם איינדרוק פון די ווערטער „פאַרטיידיקן“
און אַפילו דאָס ליד, וואָס די „ניכטערע“ האָבן געזונגען: „אַרוזשע דאַלאַי!“ (אַוועק

מיט דעם געווער! זעלנער אַהיים). האָט די געוואָלדן ניט געקענט אַריבערשרייען;
עס האָט זיי מער ניט ווי צערייצט.

אַ קליינע מלחמה האָט זיך גענומען פונאַנדערשפילן פאַר אונדזערע אויגן,

אַ מיניאַטור פון דעם בירגערקריג, וואָס האָט שפּעטער אויסגעבראַכן.

די פאַרזאַמלונג ווערט כמעט אַרונטערגעריסן; צייכנס פון פינגער זענען

אַפגעדרוקט אויף פאַרשידענע באַקן. עס איז געבליבן מער ניט ווי איין מיטל:
צו ווערן „וויסנשאַפטלעך“ און ריידן, געברויכנדיק גריכישע טערמינען.

און ווען דער ברודער האָט אויסגעשריגן: מיר ריידן דאָך „וויסנשאַפט“

לעדן! איז אויף אַ מינוט געוואָרן שטילער. כבוד התורה! דער רעספעקט פאַר
וויסנשאַפט האָט אונדז אַרויסגעהאַלפן.

און מיר זענען געקומען צום ברעג, בשלום.

ווי דער שטייגער איז אין רוסלאַנד, האָט מען פאַרענדיקט דעם אָונט

אַזיגער 1-2 נאָך מיטנאַכט.

און דיסקוטירט האָט מען ביז פאַרטאָג.

אַבער מיר האָבן זיך געהאַלטן אויף אַ „וויסנשאַפטלעכן“ גרונט.

ס'פאַראַן צייטן, ווען מען מוז ריידן דווקא גריכיש, אַזוי ווי עס איז פאַראַן

צייטן, ווען מען דאַרף ריידן דווקא פשוט.

דער אויפרוף צו דער יוגנט

ווען אַ בוים טרייסלט זיך אויף, באַוועגן זיך מער ווי אַלע איבעריקע די בלעטער און די העכערע צווייגלעך. דער שטאַם האַלט זיי אונטער אַביסל; די וואַרצלען אַבער ליגן אין דער ערד, מאַכן זיך ניט וויסנדיק פון דער גאַנצער זאַך. טראַגט זיך אַ שטורעם אַריבער זיין קאַפּ. די ערשטע, וועמענס בלעטערדיקע הערצעלעך קלאַפּן און פּולסירן אין אונזשאַן מיט דעם וועלטאויפוועק און ווינט-צעיאַג, זענען די קאַפּצווייגן; די אַקסלען-ריטער ענטפערן אויכעט, אַבער שטיי-לער, געלאַסענער.

דאָס זעלביקע אין אַ געזעלשאַפט: דער בוים פון כסדרדיקן לעבן און וועבן האָט דריי דורות איינס נאָך דאָס אַנדערע: די זיידעס — וואַרצלען, די טאַטעס — שטאַמען, די קינדער — צווייגן.

די יוגנט וואַרט אויף איר אידעאָלאָג, טענהן מיר אין אונזער פּעדאַגאָגיק, יועלכע מיר האָבן אָנגערופן „די פּעדאַגאָגיק פון דער יוגנט“ (געדרוקט אין „אַנאַרכיע“, טעגלעכע צייטונג, אַרויסגעגעבן פון דער פּעדעראַציע פון די אַנאַר-כיסטישע גרופּן אין מאַסקווע). אין „בורעוועסטניק“, טעגלעכע צייטונג, אַרגאַן פון דער פּעטערבורגער פּראַקציע, און פון „פינפּבונד“, און אַרויסגעגעבן באַזונד-דער אין 1919 אין מאַסקווע, (אויסגאַבע פון סאַציאַטעכניקום).

די יוגנט, די שטודירנדיקע ווי די אַרבעטנדיקע, האָט איר עובדא, אירע אייגענע אידעאַלן — און דאָס איז די פּאַרטיידיקונג פון די אינטערעסן פון דעם יוגן אויפּוואַקסנדיקן דור: די רעגולירונג אין אַ געהעריקן אופן פון די באַציונג-גען פון די צוויי דורות, די אַלטע און יונגע.

ווער געדענקט ניט טורגעניעווס „טאַטעס און קינדער“? ווער האָט עס ניט דורכגעמאַכט. דער איבערגאַנג פון אַלט צו יונג איז ניט אַזוי גלאַטלעך און כשורהדיק ווי מען שטעלט זיך פאַר, ווי עס טראַכטן גלאַט אַזוי מענטשן, וועל-כע האָבן די פּראַגע ניט שטודירט.

דאָס רעכט צו דערציען, ווי אַזוי צו דערציען. טאַלסטאָי דערציילט אין זיינע פּעדאַגאָגישע שריפטן, אַז ער האָט געשטעלט די פּראַגע דיסטערוועגן, אַ דאָ-מאָלסטדיקן באַרופּענעם פּעדאַגאָג, און דער דייטש האָט ניט געוויסט, וואָס צו ענטפערן.

באמת, זענען טאַקע אַלע אונזערע אַזויגערופּענע „ווערדעס“, „שאַצן“, „טייערקייט“ ווערט איבערגעגעבן און אויפּגעהאַלטן צו ווערן פון דעם יוגן דור? צי וואַלט אפשר ניט בעסער געווען, ווען אַ גרויסע צאַל פון זיי, פון דער כלומרשט רוחניותדיקער עשירות-בעטלעריי, זאַל אַפּשטאַרבן און באַגראַבן ווערן צוזאַמען מיט די „זיידעס“?

דאָס זענען פּראָגן, וואָס עס איז כּדאַי זיך אָפּצושטעלן אויף זיי און געבן אַ טראַכט.

יא. דאָ ווירקט אַ מין נקמה־געפיל, די זיידעס האָבן אונדז פאַרקריפּלט; מיר וועלן צו בעל־מום־מאַכן אונדזערע קינדער..

און מען טראַגט זיך אַרום מיט אַ טאַרבע פון דור צו דור, אַמאָל טאַרבע־ווען מיר טויזנטער יאָרן.

אַמאָל גייען גאַנצע פעלקער אונטער אויף אַזאַ אופן, קרבנות אויפן אַלטאַר פון קאַנסערוואַציע. פון טאַטן צום זון, און עס נעמט גאָר קיין סוף ניט.

דאָ בין איך אָבער ניט אויסן צו אַנטוויקלען טעאָריעס, איך וויל מער ניט ווי דערציילן, וואָס עס איז געטאָן געוואָרן אַדאַנק אָט די טעאָריעס.

איך וואָלט וועלן דער לייענער זאָל עס האָבן אינזינען. איך בין ניט אויסן אַנצוטאָן עמעצן אַ קאַרסעט פון דאָקטרינעס. איך דערצייל, ווי מיר האָבן גע־

טראַכט און געהאַנדלט. צי גערעכט צי אומגערעכט — זאָל אַן אַנדערער משפּטן. בערך מיט אַזאַ געדאַנקענגאַנג זענען מיר צוגעגאַנגען צו דער יוגנט־פּראַ־

גע און זיך באַמיט זי צו אַרגאַניזירן.

אין דעם געדאַנק פון „פינפּבונד“ פאַרנעמט די יוגנט אַ ספּעציעלן אָרט. און פון דעם שטאַנדפּונקט האָבן מיר גענומען אַרבעטן צווישן דער שטודירנ־

דיקער יוגנט.

אין מאַסקווע איז אַרגאַניזירט געוואָרן אַ „סטודענטראַט“, וועלכער האָט געשפּילט אַ באַדייטנדיקע ראָלע אין פּראָגן, וואָס האָבן אַ שייכות צו שול און

דערציִונג. די דאָזיקע אינסטיטוציע, דערציִונג, האָט אַ גרויסע חשיבות און אַ גרויסן איינפלוס אויף אונדזער געזעלשאַפטלעכן לעבן. מען מעג ניט האַלטן

מיט אָוענען און אַנדערע, אָבער מען קען ניט פאַרלייקענען אַדער פאַרקלענערן די חשיבות פון דערציִונג.

ווען דער „ראַט“ איז געוואָרן אַרגאַניזירט, האָבן מיר גענומען לייענען פאַר דער יוגנט וועגן „יוגנט־באַוווּסטזיין“, „פּראָגראַם־טרעגעריי“ פון דעם אויפ־

וואַקסנדיקן דור. מיר האָבן איר געגעבן צו פאַרשטיין, אַז זיי, די יוגנטלעכע, דאַרפן און וועלן שפּילן אַ גרעסערע ראָלע, ווען זיי וועלן ווערן מער באַוווּסט־

זיניק און וועלן זיך אָפּגעבן אַ בעסערן די־וחשבון וועגן די באַציונגען, וואָס הערשן צווישן „אַלט און יונג“ אין אונדזער געזעלשאַפט.

עס איז פאַר קיינעם, גלויב איך, קיין סוד ניט, אַז ווען די יוגנט וואָלט האָבן מער צו זאָגן מכוח דעם, וואָלט מלחמה געוואָרן, על־כל־פּנים, אַ זעלטנ־

הייט. פשוט ווער טראַגט די משאות פון טויט און פאַרווונדונג אויף זיינע פלייצעס, אויב ניט דער יונגער דור!

די פּראַגע פון צייטיק ווערן אין פּאָליטישן און אין קרימינעלן זינען און נאָך אַ סך צוזאַמענגעקניפּטע פּראָגן זענען אַרויפגעשווומען און האָבן זיך גע־

שטעלט פאַר זיי.

דער הויפטגעדאַנק איז געווען, אַז די יוגנט, אַלס אַזוינע, האָט אַלגעמיינע אינטערעסן.

געוויינלעך, אין זייערע רייען האָבן זיי געהאַט פון דעם אַלעם, וואָס מיר האָבן אין אונדזערע רייען, אַנהייבנדיק מיט רעאַקציאָנערן און ענדיקנדיק מיט

די ארכיבאדיקאלע עלעמענטן. צו האלטן זיי צוזאמען איז געווען, נאטירלעך, א שווערע אויפגאבע. אבער, שטייענדיק אויפן באדן פון יוגנט־פסיכאלאגיע, יוגנט־אינטערעסן האבן אפילו די רעאקציאנערן געמוזט נאכגעבן. ווער וויל ניט פאר־טיידיקן זיינע אייגענע אינטערעסן? ווער וויל ניט אן אויטאנאמיע?

און זיי האבן אלע געשטימט פאר אן אויטאנאמיע אין די העכערע און אפילו מיטעלע שולן (די לעצטע מיט באגרענעצונגען).

פרייהייט פון דערציונג. ווען איר פארמולירט עס פון שטאנדפונקט פון דער יוגנט, איז זייער שווער צו קעמפן קעגן דעם, זייענדיק "יונג" און א סטודענט. פונקט אזוי ווי עס איז שווערלעך צו זיין עקאנאמיש אן ארבעטער און ניט צו באשיצן די פאזיציעס פון די ארבעטער.

דאס איז געווען אונדזער וועג און מעטאד פון ארבעט.

"יונגט־שטאנדפונקט", א ווארט געברויכט נאך פון רוססאן אין זיין געניאל ווערק "עמיל", האט בפועל־ממש באוויזן ווונדער. דער גרעסטער ווונדער: דאס האלטן צוזאמען עקאנאמיש פארשיידענע עלעמענטן. (ווען מען קוקט אויף דעם פון דעם ווינקל פון די טאטעס־אינטערעסן און דעם געזעץ פון קריגן ירושה. דער לעצטער פרט האט אונדז ווינציק אינטערעסירט אין רוסלאנד; מיר זענען געווען זיכער, אז זיי וועלן גאר ניט ירשענען...).

יעדע שול, הויך און מיטל, האט זיך ארגאניזירט און געשיקט פארטרעטער אין ראט.

נאטירלעך, א צוזאמענפאר אויף אן אלרוסישן מאסשטאב האט זיך געבעטן, און מיר האבן עס גענומען צוגרייטן.

די פארטייען, וואס האבן דאמאלסט עקזיסטירט אין רוסלאנד, (ארויס־פארנדיק מיט שווארץ און איבערגייענדיק פאמעלעך צו די ראזע און רויטע קאלירן און ענדיקנדיק דעם קויק מיט שווארץ, אבער פון דער אנדער זייט), האבן זיך געריסן צו דער יוגנט.

יעדערער האט געשלעפט צו זיך. יעדערער האט געקנאטן זיין טייג, אריינ־צוזינגען זיינע מעלאדיעס, און געוואלט פון דער יוגנט מאכן א קרייגעצייג.

מיר האבן זיך אָנגעשלאָגן מיט דעם איין געדאנק: די יוגנט געהערט צו דער יוגנט, אן אייגענע פארטיי, אן אייגענע פראגראם, אייגענע אינטערעסן. גענוג צו "דינען" יענעם; צייט צו האבן אן אייגענעם קוק אויף די זאכן, וואס קומען פאר אין דער וועלט.

און מיר זענען איבערצייגט געווען, אז וואלט די יוגנט געווען טריי צו דעם פשוטן זאץ: יוגנט פאר דער יוגנט! — וואלט דער יונגער דור קיינמאל ניט אריינגעפאלן אין די נעצן פון די רעאקציאנערן, פון די פארבישופטע פאטריאטן, די מענטשנהאסער און מענטשנפרעסער, ווייל די יוגנט, לויט איר מצב און מהות, מוז זיין פראגרעסיוו.

פארן צוזאמענפאר האבן מיר ארויסגעגעבן א "מאניפעסט צו דער יוגנט" ארויסגעגעבן אין מאסקווע 1917. די אויסגאבע איז געווען פון "פינפונד".

איך האב ניט אונטערן האנט קיין איין עקזעמפלאר. עס וואלט זיין אינטערעסאנט צו געבן כאטש איין ציטאט, כדי צו ווייזן אייך די טעמפעראטור, וואס האט דעמאלט געהאלטן.

איך געדענק מער ניט, — און איר וועט מיר דארפן גלויבן אויפן וואָרט. — אַז דער מאַניפעסט איז אָנגעשריבן געוואָרן מיט שוואַרצן אויף ווייסן פּאַפּיר, מיט יענעם פּלאַם, וואָס הענגט אויף זונען אין דעם האַרצן פון מענטשן און גיסט ליכט אין זיין פּאַרשטאַנד, גיט אים כוח און רשות צו שאַפן וועלטן און אַפּצור-שאַפן געזעצן...

צען טויזנט עקזעמפּלאַרן זענען אָפּגעדרוקט געוואָרן. אַ קליינע בראַשורע פון אַ 16 זייטן, אויפן שער-בלאַט אין קורצן די פּראָגראַם פון „פּינפּבונד“ אַלס דער טרעגער פון די אידעאַלן פון יוגנט, און אינעווייניק אַן אויפרוף. און די צען טויזנט עקזעמפּלאַרן זענען פּאַרקויפט געוואָרן אין מאַסקווע אין זעלבן טאָג פון זייער דערשיינען. ווי אַזוי האָבן מיר זיי פּאַרקויפט?

פשוט, איך און דער ברודער זענען אַרויס אין גאַס און זיך דורכגעגאַנגען צוויי-דריי מאָל אין און צוריק פון פּושקינען ביו גאַגאַלן (צוויי מאַנומענטן איי-נער אויפן ליידנשאַפט-פּלאַץ, דער צווייטער דערנענטערנדיק זיך צו פּרעטשיס-טענקע), און דער רעשט איז אויספּאַרקויפט געוואָרן לעבן טויער, (מאַכאוואַיע) פון אוניווערוזיטעט; יעדער סטודענט, יעדער גימנאַזיסט, יעדער יונגערמאַן האָט געקויפט אַן עקזעמפּלאַר.

דורשטיק איז מאַסקווע געווען, און צען מאָל דורשטיק איז די יוגנט געווען. און דאָ איז אַ וואָרט, וואָס הגם עס ברענט, לעשט עס. מאַסקווע האָט געגלויבט אין וואָרט, אין זיין מאַכט און ריינקייט. און דאָ איז געווען אַ וואָרט פון אייגענעם האַרצן צום אייגענעם אויער. אַ וואָרט צו דער יוגנט אין אַ יונג לאַנד, אין אַ יונגער עפּאָכע, פול מיט יונגע שטאַלצע זיכערע האַפענונגען.

געקויפט און דאָ אויף אַן אַרט זיך צונויפגעקליבן און געלייענט. און דער מאַניפעסט האָט זיך געשפּרייט איבער די בולוואַרן; זיך געגאַסן ווי אַ טיכל איבער די גאַסן און טראַטוואַרן, און דער קוואַל, — יונגע ליפּן און יונגע הערצער.

דאָס איז געווען די הקדמה צום צוזאַמענפאַר. מען האָט זיך פּאַרקליבן אויף די פּרויענקורסן, ווייט-ווייט אויף דער דיגעוויטשיע.

מיר האָבן מאָביליזירט עטלעכע באַרופענע פּעדאַגאָגן, צווישן זיי דעם עטלעכע מאָל שוין דערמאַנטן גאַרבונאַוו-פּאַסאַדאַוו, אַלס דעם אַרויסגעבער פון „סוואַבאָדנאיע וואַספּיטאַניע“ (פּרייע דערצינונג), אַ זשורנאַל, געווידמעט צו דער פּאַרשפּרייטונג פון טאַלסטאָיס אידיע וועגן פּרייער דערצינונג, וועלכע ער האָט דורכגעפירט אין זיין שול יאַסנאַיאַ פּאַלאַניאַ, און ווענצלען, אַ פּעדאַגאָג-אויטאָר פון פּאַרשידענע גייסטרייכע, באַגייסטערטע אַרבעטן וועגן „קינד און שול“, צווישן וועלכע עס פּאַרנעמט אַ וויכטיקן אַרט זיין „דאָם סוואַבאָדנאַווא רעביאַנקאַ“ (דאָס הייז פון דעם פּרייען קינד).

איר קענט זיך פּאַרשטעלן, ווי שווער עס איז געווען צו פּרעדיקן און צו פּאַרשפּרייטן און פּלאַנצן פּרייע שולן אין אַ קנעכטיש לאַנד אונטער דעם קנאַפל פון אַ טיראַן-צאַר. פּונדעסטוועגן האָבן עס עטלעכע פּעדאַגאָגן געטאַן, פּאַרשפּרייט

דעם געהאָנק און געהאַפּט, אַז אַ נייער דור וועט אויפשטיין, וואָס וועט אָטעמען פריי און טראַכט? און פילן פריי.

יא, זייער חלום איז נאָך עדהיום ניט פאַרווירקלעכט געוואָרן. דעריבער איז ער טאַקע אַזוי טייער און נאַענט צו אונדזער האַרץ.

ווענצל, אַלט און גרוי ווי אַ טובי, דאָס פנים אַ ליכטיקס, אַפילו די קנייטשן לייכטן, אָבער אויגן האָט ער טאַקע ווי פון אַ ריינעם אומשולדיקן בחורל. פאַר-געסט אָן דעם געזיכט, מיטן הויכן שטערן מיט די צייכנס פון צייט; קוקט זיך איין און טונקט זיך אָפּ אין די ליכטיקע אויגן — און איר וועט מיינען, אַז איר האָט פאַר אייך אַ 17 יאָריקן יונגמאַן.

אינטערעסאַנט, מיר האָבן זיך וועגן דעם ניט צוזאַמענגערעדט. אינסטינקט-טיוו, ווי פון זיך אַליין, איז דאָס געטאָן געוואָרן. אונדזערע בעסטע חברים זענען געווען צווישן די דעלעגאַטן פון פעטערבורג, פון ראַסטאַוו אויפן דאָן, פון קאַ-זאַן און פון ווייטערדיקע מקומות.

איך וועל אַלעמען ניט דערמאַנען, אָבער די בעסטע באַקאַנטשאַפטן האָבן מיר דאָ געמאַכט, צווישן זיי: ת. באַצקי, ח. טשער-סקי, ראַמאַמונסקי, קרעגאַ-טאוּ און נאָך און נאָך.

צרות האָבן מיר געהאַט אַן אַ שיער.

אויפן רעכטן ערב-צוזאַמענפאַר האָבן די שטאַרק-רויטע געוואָלט דעם צו-זאַמענפאַר אַראַפרייסן.

נאַטירלעך האָבן זיי אַנטוויקלט ווי אַ פאַרענטפער דעם ריינעם קלאַסנ-שטאַנדפונקט — און זיי האָבן אַרויסגעלאָזט אַן אַ שיער הייסע פאַרע מכוּח סאַ-ציאַליזם און קלאַסנקאַמף וכדומה ענינים: זיי האָבן אויסגעטראַכט, אַז די צוואַ-מענרופער זענען קאַדעטן און נאָך און נאָך.

עס האָט זיי אָבער גאַרניט געהאַלפן. ווען דער עולם איז דערגאַנגען, אַז די איניציאַטיוו פון צוזאַמענרופן דעם קאַנגרעס געהערט גאַר צו אונדז, וואָס מיר זענען, פאַרשטייט זיך, אַ רעכט שטיקל מהלך פון קאַדעטיזם... האָבן זיי געשטימט פאַרן קאַנגרעס. ניט צעברעכן, ניט צעטיילן, זיי האָבן זיך געשטעלט אויפן ריינעם יוגנט-אַנקוק. און די בוראקרויטע זענען געבליבן ביי זייער פלאַפ-לען און האָבן זיך אַפילו פאַרענטפערט, אַז זיי זענען ניט געווען גוט אינפאַרמירט, און אויב די איניציאַטיוו איז אונדזערע האָבן זיי גאַרניט קעגן דעם, אַז מיר זאָלן זיך צוזאַמענקומען און צוזאַמענזיצן — און ריידן.

און דער ערשטער צוזאַמענפאַר פון דער שטודירנדיקער יוגנט האָט זיך געעפנט מיט באַגריסונגען פון פאַרשיידענע אינסטיטוציעס און אַרגאַניזאַציעס. איך האָב מורא עס איז געווען דער ערשטער און לעצטער.

XIV

פון צוזאַמענפאַר צו די „פרעטשיסטענסקי-קורסן“

דער צוזאַמענפאַר פון דער יוגנט איז געגאַנגען כשורה. דאָס הייסט: מען האָט גערעדט אַ סך און געטאָן גאַרניט, וואָלט עמעצער וועלן צוגעבן. ניין, עס

זענען פאַראַן צייטן, ווען ריידן מיינט טאָן, ווייל אין יענע אויסעראַרדנטלעכע צייטן בעט זיך דאָס וואָרט איבערצוצייגן אין טאָט. דער אָפּגרונט צווישן די צוויי תּהומים איז אָפּגעווישט און די כּוואַליעס פון וואָרט דערגרייכן און וואַשן און גלעטן די פעלדזן-טאוונג.

אַ סך מייטינגען זענען אָפּגעהאַלטן געוואָרן פון דער מאַסקווער יוגנט. איך דערמאָן דרך-אָגב מער ניט ווי איינעם, אין קינאַ אַרס", אויף טווערסקאַיאַ. אַ שיינער פּלאַץ, אַ שיינער זאַל און אַ "שיינער" פּובליקום. די בליעכץ פון מאַסק-ווע און אפּשר פון רוסלאַנד, געוויינטלעך בלויז פון דעם יונגן דור. יוגנט איז הייס. רעדעס זענען געווען פּלאַם און פייער. עס האָט געברענט די אמתע התלה-בות, אָגב, אַביסל אַ געמאַכטע, גלאַט אַזוי זיך. דאָס בלוט קאָכט און זידט און ווייס ניט ווען אויפצוהערן. יוגנט איז אייביקער זומער.

אלא וואָס? מען האָט גערעדט וועגן אַלץ אין דער וועלט, אָבער ניט וועגן די יוגנט-אינטערעסן. זיי האָבן גענומען אויף זיך די ראַלע פון גאָטס קאַזאַקן, אָדער סאַציאַלע און "פּאַטריאַטישע סטראַפּטשעס".

נאָכן מייטינג האָבן עטלעכע פון "זייערע" פירערס מיך געפרעגט מיינ מיינונג.

און איך האָב גענטפּערט:

— אוודאַי אַ שיינער מייטינג, אָבער אַז איך וואָלט ניט זען די צורות, ניט הערן די שטימעס, וואָלט איך קיינמאַל ניט וויסן, אַז דאָס איז געווען אַ "יוגנט-מייטינג". די זעלביקע זאָך וואָלטן ריידן עלטערע מענטשן. וווּ איז "אייער" פּראַ-גראַם? "אייערע" פּאָדערונגען, די שולזאַכן, דערציִונגזאַכן?

דאָ, אויפן צוזאַמענפּאַר, איז דער חסרון געווען ניט נאָר אויסגעמיטן, נאָר ער האָט ניט עקזיסטירט. דער צוזאַמענפּאַר האָט געהאַט צו טאָן מיט דער "יוגנט" און יוגנטפּראַגן און פון דעם אַרויסגאַנג האָט מען גענומען אַ שטעלונג און אַ צוגאַנג צו אַנדערע פּראַבלעמען פון רוסישן לעבן אין אַלע געביטן.

רעזאָלוציעס זענען אָנגענומען געוואָרן, עטלעכע גאַנץ פּראַקטישע. די פּאַר-ברייטערונג פון די רעכט פון דער יוגנט, אַן אוטאָנאָמיע אין שול-ענינים. אונ-טערגעשטראַכן באַזונדער דעם פּרינציפּ פון "פּרייער דערציִונג" און כּדומה. אָבער דאָס לעבן האָט איבערגעשפּרייזט איבער דעם בערגעלע פּאַפּיר פון אַט-די רעזאָלוציעס.

מיך, צו זאָגן דעם אמת, האָט אינטערעסירט דער צוזאַמענפּאַר, אָבער ניט ווייניקער די יוגנט, די צונויפּגעפּאַרענע יוגנט פון אַלע עקן און קאַנטן פון רוסלאַנד. און מיר פלעגן האַלטן אין איין שמועסן און זיך מתוכּח-זיין מיט זיי, בשתּ די אינטערוואַלן, צווישן איין זיצונג און דער צווייטער, אינאַוונט, אינ-דערפרי, פאַר די זיצונגען, ווען מיר האָבן נאָר געפונען אַ פּרייע מינוט, שמועסן פּריוואַט, אַוועקגיין אין אַ טשאַינע, אין אַ קעלער און דאַרטן אָפּדיספּוטירן שעהן און שעהן.

איינמאַל, דער צוזאַמענפּאַר איז געאַנגען צו זיין סוף, דאָס פייער פון התלהבות האָט געהאַלטן פאַרן אויסגיין, און דער קנױט האָט זיך אָנגעטאַן אַ כּוח און זיך צעהיצט און צעפּלאַקערט פאַרן עושה-שלום. די שטימונג איז גע-ווען אַ יום-טובּדיקע.

רוסלאנד האָט אַזוי פיל צוגעזאָגט! אַ לאַנד מיט אַזעלכע מעגלעכקייטן סיי מאַטעריעלע סיי גייסטיקע; לאַנד אָן אַ שיער; מענטשן — באַפעלקערונג — קיין עיין־הרע זאָל זיי ניט שאַטן — די רייכקייטן אין שויס פון דער מוטער־ערד איז אין לשער און אין לספר, און די רייכקייטן אין שויס פון פּאָטערגע־דאַנק איז ניט ווייניקער. מען פילט בחוש, אַז אַ גרויס פּאָלק האָט זיך אויפגע־כאַפט צו אַ נייעם לעבן און עס וועט וועלן און וועט מוזן שאַפן נייע פּאַרמען פון צוזאַמענלעבן, ווייל די אַלטע זענען צו אַלט פאַר דעם נייעם, וואָס וועבט זיך אַרום. קען מען דען אַרייניגן נייעם וויין אין אַלטע לאַגען? מען קען, אָבער מען קען ניט אַריינשטופן אַ נייעם אינהאַלט אין אַ פאַרשטיינערטער פּאַרם, — אַזוי האָבן מיר געטראַכט, אַזוי האָבן „מיר“ אַלע געטראַכט.

און מען איז געזעסן אין אַ רוסישער טשאַינע ווייט אויף פלושטיכע, טיף אין אַ קעלער, געטרונקען טיי און פאַרביסן מיט וואָס איינער האָט געוואָלט. מען האָט גערעדט וועגן דער צוקונפט, ניט דער ווייטער, ווי טרוימערס, ווי יענע, וואָס לעבן אין גרויען מאַרגן, נאָר וועגן דער צוקונפט, וועלכע מיר, מיר, וואָס לעבן און ריידן און שמועסן, דאַרפן נעמען און אויסקנעטן, אָדער אויס־מאַלן. רופט עס ווי איר ווילט.

מיר אַלע, וואָס זיצן דאָ, דאַרפן נעמען האַמערס און שמידן ניט נאָר אונ־דזער באַגרענעצטע, קלייניקע, גרויס ווי אַ שפּאַן פון 60°70 יאָר מערכה, נאָר טאַקע דעם שיקזאַל פון רוסלאַנד.

און דאָ ליגן וועגן פּונאָדערגעשפּרייט פאַר אייך.

יעדער וועג מיט זיין לשון, מיט זיין טעם און גערוד.

און מיר שטייען אויפן קערפּונקט.

אַ בייג אַהער, אַ בייג אַהין — און די היסטאָריע פון איינעם פון די גרעס־טע פעלקער, פון איינעם פון די גרעסטע לענדער, וועט ווערן אָנגעשריבן אויף אַן אַנדער אופן.

אין פשוטע שטילע צייטן פילט כמעט קיינער ניט דעם שטראַם פון צייט. און ווער פילט באמת, אַז ער קען אַריבערוועגן די וואַגשאַל מיט איין וואָרט, מיט איין אַקט, מיט איין פלייסן זיך. אָבער דאָ האָט מען, באמת, געפילט, אַז אַלץ ליגט אויף די שאַלן — לייגט־צו איין פינגער — און די גאַנצע זאַך הייבט זיך אַרויף אָדער זינקט אַראָפּ.

גרויסע צייטן רופן אַרויס מענטשן, — זאַגן אַנדערע.

גרויסע צייטן מאַכן גרויסע מענטשן — ווייל מען קען טאָן און אויפטאָן.

די הייליקע קור־געשיכטע בעט, מען זאָל זי מעלקן.

און ווער וועט זיך אָפּזאָגן צו זיין אַ מילך־מויד.

מיר זענען געזעסן און דיסקוטירט, וואָס מען דאַרף טאָן, וואָס מען דאַרף נעמען טאָן. און דער מאַסשטאַב אין יענע טעג איז געווען גרויס. און יעדער מענטש האָט פאַרמאָגט געזויכט און מעגלעכקייטן.

געלעגנהייטן האָבן געקלאַפט אין די טירן — מער ניט ווי פּוילאַקעס האָבן

עס געקענט פאַרזען.

און אַרום אונדז האָבן זיך אויפגעקליבן אַלע, וואָס זענען געווען אין טשאַי־

נע, און ווער זיצט אין אַזעלכע ערטער, וווּ פאַר פינף קאַפּיקעס קענט איר טרייב־

קען און טרינקען, געוויינטלעך, א מין טיי, אָן א מאָס און אָן אַ וואָג, און איר טרינקט און נעמט אַראָפּ דאָס רעקל פון זיך דערנאָך אַזוי ווייטער און ווייטער, ביז איר קומט צום גרענעץ פון אויסטאָן זיך.

ווער זיצט דאָרטן? גאַרקיס העלדן, די באַרוועסע און האַלב־הוילע.

אַבער אין יענע טעג איז דער כישוף אַראָפּ אַפילו פון די יעניקע, וואָס זענען אָנגעטאָן אין הינטישן אופן פון לעבן, און מענטשן האָבן זיך באַוווּזן אַפילו אין די סמעטניקעס פון שמאַטעס. און זיי האָבן זיך איינגעהערט, צוגע־הערט זיך צו אַלץ, וואָס איז געזאָגט געוואָרן, און האָבן אַליין זיך אויך אַרויס־געזאָגט.

זיי האָבן פאַרגעסן זייער הייסע טרינקעכץ און זייערע געזאַלצענע שטיק־לעך ווייידלעך פון הערינג און זיך צונגיפגעקליבן צוצוהערן זיך צו אַ דעבאַטע, וואָס האָט זיך דאָ געפירט אימפּראָוויזירטערהייט וועגן דער מלחמה „פאַר און אַנטקעגן“, וועגן רוסלאַנד און די קוואַלן פון קענען און מעגן, וועלכע די רע־וואָלוציע האָט אויפגעעפנט.

אַפילו דער „באַלעבאַס“, אַ געזונטער יונג, מיט אַ רויטער נאָז און אַ דריישטאַקיקן קאַרק, וואָס האָט געגליט אין אַלע הויכע טענער פון רויט און בלוט, האָט אַוועקגעוואָרפן זיין כוסה און געקומען הערן. דאָס זעלביקע האָבן געטאָן די „דינסטמיידלעך“.

און ווען דער „רעדנער“, דער קעגנער פון דער מלחמה, האָט געענדיקט, האָבן זיך געלאָזט הערן אַפלאַדיסמענטן; באַסיאַקעס האָבן אַפלאַדירט. דער „באַ־לעבאַס“ האָט מער ניט ווי צוגעשאַקלט מיטן קאַפּ און עס איז שווער געווען אויסצוגעפינען, מיט וועמען ער האַלט אָדער ריכטיקער, צי האָט ער געהאַלטן מיט ביידע צדדים.

ניט ווייט פון אונדזער טישל איז געזעסן אַ מאַן מיט קוליעס, פון מיטעלן געוויקס אויב ער וואַלט שטיין אויף זיינע פיס. ברייטע פלייצעס, אַ הויכער שטערן, ליכטיקע אויגן, ער האָט זיך איינגעהערט מיט גרויס אינטערעס.

ער האָט זיינע פיס פאַרלוירן אויפן פראַנט, און אַנשטאַט זיי האָט מען אים געגעבן צוויי שטיקלעך האַלץ.

די פראַגע איז געווען פאַר אים אַ פוספראַגע, אַ פונדאַמענט־פראַבלעם פאַר רוסלאַנד, ווי פאַר זיין גוף.

ער האָט זיך ניט אַריינגעמישט מיט קיין איינאיינציק וואָרט. ער האָט מער ניט ווי צוגעקלאַפט צוערשט, מיט איין קוליע, דערנאָך מיט דער צוויי־טער, און זיך איינגעהאַלטן און איבערגעטראַכט.

צייט גייט, איר קענט זי ניט פאַרריידן, צייט איז ניט קיין צאַנווייטיק.

דריי אַזויגער בייזערנאַכט. מיר נעמען זיך פונאַנדערגיין.

דער מיט דער קוליע גייט צו און דריקט מיר די האַנט, דאַנקט מיך און פאַרבעט מיך צו קומען צו די „פרעטשיסטענסקי־קורסן“.

— ווער זענט איר? — פרעג איך.

— איך בין דער דירעקטאָר פון די קורסן, דער ניי־אויסגעקליבענער. די

אַרבעטער האָבן מיך אויסגעקליבן, — גיט ער מיר צו פאַרשטיין, זעענדיק, אַז איך ווונדער זיך.

— קומט, איר וועט ביי אונדז האַלטן אַ לעקציע. איך אַליין בין אַן „אבא-ראַנעץ“, אַבער מיר דוכט זיך, אַז איר זענט פאַרט גערעכט, — גיט ער צו, ווערנ-דיק אַביסל רויטלעך אין געזיכט און צוקלאַפּנדיק מיט דער לינקער קוילע. עס איז פאַר מיר שווער געווען זיך צו פאַרהיימישן מיטן געדאַנק, אַז ער האָט פאַרשפּילט די פּיס אין אַ טייוואַלים-שפּיל...

קייַן סך האָט מען מיך נישט געדאַרפט בעטן. ער האָט צוגעזאָגט אַנצוקלינגען.

ער האָט עס געטאַן אין אַ פאַר טעג אַרום. אַבער איך האָב געווינט דאָ-מאַלסט אין „סאַקאַלניקי“, ווייט, אַ דריי-פיר וויאַרסט הינטערן קרוג, וווּ קוסאַ-וויצקי און אַנדערע „באַרימטקייטן“ האָבן געגעבן זייערע סימפּאַנישע קאַנ-צערטן.

דער אַרט איז אַ זומער-ווינינג-פּלאַץ. געווינט האָבן דאַרטן ס'רוב גרויסע צעדערביימער... אַבער וווּ גרויס, דאַרטן קליין, און ערגעץ אויפן צווייטן שטאַק בין איך געזעסן...

ער האָט מיר אַנגעקלונגען און איך בין אַרויסגעפאַרן. איך מייַן, אַבער, פּאַלג מיך אַ גאַנג, עס איז דער צווייטער עק כמעט פון מאַסקווע.

און נאַטירלעך, אַז איך האָב פאַרשפּעטיקט. איך בין אַנגעקומען נאָך אַלע לעקציעס, און נאָכדעם ווי מען האָט דערקלערט, אַז איך וועל נישט קומען.

איך האָב באַגעגנט אויף די טרעפּ מער נישט ווי עטלעכע קורסאַנטן, אַרויס-גייענדיק פון הויז. די קורסן זענען געווען אויפן דריטן שטאַק, און זיי האָבן זיך אומגעקערט און זיך „צונויפגעקליבן“, אַבער מער ווי צען זענען זיי נישט בכוח געווען אויפצוזאַמלען. עס איז געווען שפּעט און אַלע זענען אַוועק אַהיים.

איך האָב איםפּראָוויזירט אַ לעקציע, ענטפּערנדיק מער נישט ווי אויף פּראַגן.

די פּראַגן און די ענטפּערס האָבן געהאַט איין פּונקט; וואָס איז „אַנאַרכיזם“? דער ענין האָט אינטריגירט די קורסאַנטן. זיי האָבן געהערט פאַרטראַגן וועגן אַנאַרכיע, אַבער ס'רוב האָבן וועגן דעם געלייענט, און זיי האָבן זיי געהאַלטן פאַר „אומקאַמפּעטענט“.

זיי האָבן געוואָלט הערן וועגן דעם נישט פון אַ קריטיקער, נאָר פון אַן אַנ-הענגער.

צו וואָס דערצייל איך עס?

צווישן די צען יונגעלייט, וואָס האָבן זיך אומגעקערט, איז געווען איינער, וואָס האָט געהייסן כאַדוואַוו, אַן אַרבעטער פון טעלעפּאַנען-זאַוואַד. ער איז גע-ווען אַן ס. ר. (סאַציאַליסט-רעוואַלוציאַנער). ער איז געווען אַ קאַנדידאַט אויף זייער צעמל פאַר אַ גלאַסנעם אין מאַסקווער דומע אין וואַלן, אין וועלכע זיי האָבן אָפּגעהאַלטן זייער גרעסטן און לעצטן נצחון.

מיר האָבן זיך דאָ באַגעגנט — און פון דעם טאַג אָן האָבן מיר זיך נישט געשיידט, ביז זיין לעצטער טאַג איז געקומען. און דער טאַג איז געקומען צו-פרי, און, באמת, איז דער טאַג נישט געקומען, די „קאַמעראַדן“ האָבן דעם טאַג גע-בראַכט. די באַלשעוויקעס האָבן אים דערשאַסן. אַבער איך פאַרלוף צו ווייט פאַרויס.

„מאסקווער קאמונע“

מיר האבן זיך פארזאמלט... ווען איך זאג „מיר“, מיינ איך ניט צו ציילן ביז טויזנט אדער הונדערט. ניין, אביסל מער פון א „מנין“. ווי? אויף דער דייטשער גאס. היינט האט מען עס משנה-השם געווען, און די גאס טראגט דעם שטאלצן נאמען פון בוימאן, א רעוואלוציאנער. בוימאנס גאס. דעם נומער גע-דענק איך ניט. אבער איך געדענק, אז דאס איז געווען אין א הויף, וואס גע-פינט זיך אין א צווייטן הויף, און דארטן, אין דער בחינה „ממעמקים קראתיך“, אין א קעלער, א האלב-קעלער פון א קאאפעראטיוו-הויז, ווו אונדזערע חברים, עטלעכע פון זיי, זענען געווען אנגעשטעלטע — האבן מיר זיך פארזאמלט.

אל תגידו בגת — דארטן האט עפעס, ניט-דא-געדאכט... געטראפן אן „אומ-גליק“, כלומרשט אן „עקס“ (אן איבערפאל), און „שלעכטע צינגער“ האבן געפלאפלט, אז „אונדזערע“ זענען געווען פארמישט אין דעם, אבער דאס איז געווען א זאך וואס האט ניט געקענט טרעפן, ווייל די חברים זענען געווען אויסגעשפראכענע „סינדיקאליסטן“, און אויף „עקסן“ וכדומה „עובדות“ זענען חשוד געווען אין יענע טעג מער ניט ווי די „אנארכיסטן-קאמוניסטן“. מילא דאס האט צו דער זאך קיין שייכות ניט.

אין „רוסקיע וועראמאסטי“ איז געווען אפגעדרוקט א קליינע, קוים-וואס מען האט עס געקענט מיטן אויג כאפן, מודעה; אן אנארכיסטישע פארזאמלונג, 6 אזיגער אינאוונט. און דער פלאץ איז געווען אנגעגעבן.

מיר אלע ווייסן, ניט שטודירנדיק פילאזאפיע, אז „צייט“ און „ארט“ זע-נען צוויי קאטעגאריעס פון „טרעפן זיך“, „פארזאמלונגען“, „ראנדעווס“ וכדומה. און יעדערער, וואס האט געלייענט די צייטונג, אויב ער האט באמערקט דעם אָנאָנס און האט געהאט צייט און אביסל „אינטערעס“, האט געקענט בא-שענקען די פארזאמלונג מיט זיין אָנוועזנהייט.

דאס איז זייער כאַראַקטעריסטיש פאַרן אָנהייב פון דער „אַרבעט“, ווי פרימטיוו דאס איז געווען און קליין און „היימיש“.

צווישן די געקומענע זענען געווען גלאט מענטשן און פרויען און א פאַר-מיידלעך, וואס קיינער האט זיי ניט געקענט. געקומען זענען זיי לויט דער מעל-דונג נאָך.

וואס טוט מען? האט מען זיך גענומען סודען. דאס סודען זיך איז געוואקסן און אריבער אין שושקען זיך און דערנאָך אין שטילריידן און דערנאָך אין ריידן. וואס טוט מען? די פארזאמלונג איז אן אנארכיסטישע. אנארכיום מיינט פריי-הייט. יעדער מענטש איז פריי. וויל ער, קומט ער, וויל ער, גייט ער אַוועק. וואס טוט מען, אז ער וויל פארבלייבן און בייזיין א פארזאמלונג, און, ווייטער:

ווער קען זאגן, אז די יעניקע, וועלכע מיר קענען ניט, זענען קיין אַנאַרכיסטן
ניט. מיר האָבן געהאַלטן אין תחילת אַרבעט, און מיר האָבן זייער ווינציק פּער-
זאָנען געקענט.

די אַלע פּראָגן און שוועריקייטן קען מען אַוועקמאַכן מיט דער האַנט, אַ
קוועטש מיט דער פּלייצע און אַ סוף.

אַבער דאָ איז אַלץ געווען פּריששפּראַציק. דאָס לאַנד באַנייט, אַרויס פּון
פּינצטערניש צום ליכט, פּון קנעכטשאַפט צו „פּרייהייט“.

און פּרייהייט איז לויט איר מהות-נאָך אַן אַבסאַלוטע קאַטעגאָריע. און איר
מעגט לאַכן וויפּל איר ווילט פּון אַזעלכע פּראָגן. אַבער אַ פּרינציפּ איז אַ פּרינ-
ציפּ, און מען דאַרף זיין אויסגעהאַלטן. על-כל-פּנים, אַזוי האָבן געוואַלט עט-
לעכע פּון די בייגעוועזענע חברים.

פּרייהייט און רעגולאַציע האָבן זיך דאָ צוזאַמענגעשטויסן ווי זיי שטויסן
זיך אומעטום צוזאַמען. קליין און גרויס, חשובע פּראָגן און אומחשובע — עס
מאַכט ניט אויס, אומעטום שפּיגלט זיך אַפּ דער הימל, — אין ים און אין אַ
טראַפּן וואַסער.

עטלעכע חברים זענען געווען דערפאַר, אז מען זאָל קיינעם ניט באַמרויקן,
און זיך פּונאַנדערגיין, און זיך אויפקלייבן אין אַ בעסערן אַרט און אַן אַ פּוב-
ליקאַציע אין דער צייטונג. אַבער דאָס איז אויך געווען שווער. מיר האָבן איי-
נעם דעם אַנדערנס אַדרעסן ניט געוויסט. אַנדערע זענען געווען דערפאַר, מען
זאָל הייסן די יעניקע, וואָס זענען ניט קיין אַנאַרכיסטן, פּאַרלאָזן די פּאַרזאַמ-
לונג, ווייל זי איז אַן אַנאַרכיסטישע. ווער קען אַבער זאָגן, צי זיי זענען אַנאַר-
כיסטן צי ניט. זאָלן זיי אַליין באַשטימען עס.

מיר האָבן דאָס טאַקע געטאָן.

און חבר פּיראַ האָט צוויי-דריי מאָל איבערגעחזרט, אז יענע, וועלכע רע-
כענען זיך ניט פאַר אַנהענגער פּון דער אַנאַרכיסטישער אידיע, זענען דרינגלעך
און העפלעך (פּיראַ איז אַלעמאַל געווען העפלעך) געבעטן צו פּאַרלאָזן דעם
„זאָל“ פּון האַלבקעלער.

עס האָט געווירקט. אַ פּאַר בחורים מיט יונגע מיידלעך, וואָס זענען, ווי
עס זעט אויס, געקומען מער ניט ווי אַנצוקוקן די מאַדנע ברואים, וואָס טראָגן
אויף זיך דעם מאַדנעם נאָמען, און האָבן געהאַט „גאַט“ אין האַרצן, האָבן פּאַר-
לאָזט דעם „זאָל“, איבערלאָזנדיק אין האַלב-אויסגערעדטע ווערטער באַקלאָגונג-
גען, אז מיר זענען ניט קיין אמתע „אַנאַרכיסטן“, ווייל מיר באַגרענעצן זייער
„פּרייהייט“ פּון צו זיין דאָ, וווּ זיי ווילן. זיי האָבן אַבער געפּילט, אז זייערע
תרעומות האָבן ניט קיין שטאַרקן רוקן — און זיי האָבן זיך אַרויסגערוקט פּון
הויז, פּון הויף, באַנוגענענדיק זיך מיטן „קוק“, וועלכן זיי האָבן שוין געכאַפט, און
טראַכטנדיק, אז עס האָט זיי געלוינט און זיי האָבן ניט געפּטרט אומיסט הוצאות
פּון טראַמוויי.

אַנדערע זענען געבליבן זיצן, ביז פּיראַ האָט נאָך צוויי-דריי מאָל איבער-
געחזרט די זעלביקע ווערטער, אז „מען בעט צו פּאַרלאָזן די פּאַרזאַמלונג.“
צווישן דעם ערבּירב איז געווען אַ פּרוי פּון מיטעלע יאָרן, כמעט אויף

דעם צווייטן זייט פון מיטן, וואָס גייט שוין באַרג-אַראָפּ. שייַן אויסגעפּוצט, מיט רינגען, וואָס האָבן געבליצט אין דער האַלבטונקלניש פון קעלער. מיט אויער-רינגלעך וואָס האָבן געפּינקלט. מיר האָבן זיך בשום-אָפּן ניט געקענט פאַר-שטעלן, אַז דאָס איז אַ "הברטע", אַדער אַ סימפּאַטיזירערקע. עפעס צופיל גשם איז געווען דאָרטן. צופיל עשירות פון פלייש, אָפּגעגעסנקייט און טייערקייטן. און זי איז דווקא, מיט גרויס עקשנות, געבליבן זיצן. און פיראַ איז אויסער זיך, און חזרט איבער זיין כישוף-פאַרמול, בכדי צו פאַרטרייבן זי, אָבער עס האָט אויף איר קיין שליטה ניט, עס ווירקט ניט. זי האָט באַשלאָסן: זי מוז זיין אויף אַ פאַרזאַמלונג. און אַזוי ווי אומעטום, כדי בייצוויי אַ מיטגליד-פאַרזאַמלונג, דאָרף מען זיין אַ מיטגליד, און דאָ איז "פריי און פראַנק", האָט זי ביי זיך אָפּגעפרעסט, אַז זי וועט פאַרבלייבן.

פיראַ ווערט איין שטיק שמיכל און לאָזט זיך צוגיין צו איר און געבן איר צו פאַרשטיין, אַז דאָ איז אַן "אייגענע" פאַרזאַמלונג פאַר "אייגענע" מענטשן.

עס נעמט זי ניט. זי וויל זיך ניט אויפהייבן. און באמת האָט זי געוויגן אַ היבש ביסל פּוּדן און פיראַ האָט געמוזט אַ סך צוהאַרעווען ביז ער האָט זי אויפ-געהויבן אויף די "ווילעס" פון זיין פיין-ריידעריי. און אַז זי איז אַרויס, האָט זי געזאָגט, אַז זי איז "אַנטוישט" אין "אַנאַרכיזם". און זי איז געווען גערעכט, אויב זי האָט עס פאַרשטאַנען אין אַן אַבסאָלוטן זינען.

אַז מיר זענען פון זיי אַלעמען, די זייטיקע מענטשן, פטור געוואָרן, האָבן מיר נאָך געדאַרפט צוויי-דריי מאָל איבערפרעגן, צי עס זענען געבליבן, צווישן די אָפּגעזיפטע און אָפּגעזייטע, בלויז אַנאַרכיסטן. קריגנדיק פּאַזיטיווע ענט-פערס, איז מען צוגעטראָטן צו דער פאַרזאַמלונג.

די פראַגע, וואָס איז געווען ביי אַלעמען אויפן געדאַנק און איז גלייך אַרויס אַנטפלעקט אין וואָרט, איז באַשטאַנען פון די צוויי היסטאָריש-געוואָרענע ווער-טער: וואָס טאָן? (טשטאַ דיעלאַט?).

אַגיטירן, פאַרשפרייטן דאָס פאַרשטיין פון אַנאַרכיזם — דאָס האָט קיינעם ניט געקענט באַפרידיקן אין יענע טעג.

די אַרבעטער האָבן געוואָרט אויף לאָזונגען, אַדער, ריכטיקער, זיי האָבן זיי געשמידט אין זייער אייגענער סביבה, און אין זייער אויפפאַסונג — זיי זע-נען אָבער געווען ניט קלאַר, ניט דייטלעך, ניט גוט אויסגעטייטשט.

וואָס טוט מען? וואָס טאָן? צו וואָס און ווהיין רופן?

די "צייטווייליקע רעגירונג" האָט רעגירט. די רעגירער זענען געווען שפענדלעך, וואָס די כוואַליעס פון דער רעוואָלוציע האָבן אויפגעהויבן גאַנץ הויך, צו-הויך, און זייענדיק באַוואַשן פון אַלע זייטן מיט שוים, ווייסע ווי מילך-שוים, האָבן זיי, די שפענדלעך, זיך איינגערעדט, אַז זיי זענען מילכוועגן, שטערן, וואָס דאַרפן זיצן אויף דעם טראָן פון בלויזען הימל.

העכער פון די איבעריקע און באַשאַנקען מיט מער פּוסטער גאוה איז געווען דער שפּאַן, וואָס האָט זיך געטראָגן אויפן קאַם פון די זידיקע כוואַליעס, און האָט געהייסן קערענסקי. ער האָט געמיינט, אַז ער טראָגט און האַלט אויף

דעם גאנצן ים, ניט אַז ער ווערט אַרומגעוואַרפֿן און אַרומגעשלידערט דער-
פאַר, וואָס ער איז „גרינגער“ געווען פֿון די אַנדערע...
פֿאַר אונדז איז די זאָך קלאָר געווען, אַז די „צייטווייליקע“ רעגירונג איז
אַ „צייטווייליקע“ זאָך און וועט לאַנג ניט האַלטן, ווייל זי האָט ניט געהאַט קיין
שום ממשות, עס האָבן איר געפֿעלט די יסודות, אויף וועמען זיך אַנצושפּאַרן און
לית-ברירה. מיר זענען געווען זיכער, אַז מען וועט דעם מלוכה-שליטן אויסקערן
אַדער אויף רעכטס אַדער אויף לינקס.
אויף דער פּראָגע „וואָס טאָן?“ האָבן איך געענטפֿערט מיט לאַקאָנישער
פּשטות:

עטאַבלירן אַ מאַסקווער קאַמונע.
די חברים האָבן זיך גענומען איבערקוקן איינער מיטן אַנדערן. זיי האָבן
עס אַלע געגאָרט, זיי האָבן אַלע געשטרעבט צו דעם, אָבער עס האָט זיך זיי
ניט געגלויבט, אַז די היסטאָריע גיט אונדז אַדער וועט אונדז געבן דאָ מעג-
לעכקייט עס צו פֿאַרוויקלעכן.

מיר, דער הייפֿעלע קאַמעראַדן, וואָס זענען דאָ — צי דען וועלן מיר עס
קענען באַווייזן, און טאַקע דאָ, אין רוסלאַנד? דער פֿאַראַרטייל, אַז די ראַמאַ-
נישע לענדער דאַרפֿן דורכפירן די גרויסע רעוואָלוציע, איז טיף איינגעוואַרצלט
אין געוויסע אַנאַרכיסטישע קרייזן.

און דווקא דאָ אין רוסלאַנד, — אַ לאַנד, וועגן וועלכן עס איז אַזוי ווייניק
דערמאָנט דאָרטן, וווּ מען האָט אַממיינסטן געשריבן און געטרוימט וועגן אַ
„סאָציאַלער רעוואָלוציע“.

עטלעכע חברים האָבן זיך גענומען אַמפֿערן. און די אַלטע, יונג-אַלטגע-
וואַרענע, פּראָגע מכוּח דער רוסישער רעוואָלוציע האָט זיך אויפֿגעהויבן און
זיך אַוועקגעשטעלט. וואָס פֿאַר אַ מין רעוואָלוציע איז דאָס? אַ פּראַלעטאַרישע
אַדער אַ בורזשואַזע? און נאָך און נאָך פּלפּולים. של מה בכך.

איך האָבן זיך געהאַלטן אַן דער פּשטות.

אַ מאַסקווער קאַמונע — דאָס איז דער וועג און דאָס איז די לאַזונג פֿון
אונדזער טאַג...

— די אַרבעטער פֿון מאַסקווע וועט מען קיין סך ניט דאַרפֿן בעטן. ווער
קען שטערן? דער גאַרניזאָן? ער איז ניט אַזוי שרעקלעך ווי מען מאַלט אים, —
האַבן איך צוגעגעבן שמייכלענדיק און אין אַ האַלבבאַרימערישן טאָן, כלומרשט
ווי עס האַנדלט זיך וועגן אַ קלייניקייט, און איך האָבן מוסיף געווען: — דעם גאַר-
ניזאָן נעם איך אויף זיך... איך וועל עס פּוועלן ביי אים.

„מאַסקווער קאַמונע!“ — גייט פֿון מויל צו מויל, פֿון ליפֿ צו ליפֿ. אַ גע-
שמאַקער וואָרט. אָבער דאָס האָט אין זיך אַ ביטערקייט, ווייל די „פֿאַריזער
קאַמונע“ האָט זיך געענדיקט אין ריינער, שיינער מאַרטירעריי.
און חברים זאָגן אַרויס דעם ביטערן געדאַנק-קווענקל.

— על-כל-פּנים האָבן מיר פּרובירן. עס מוז זיך דאָן אַמאָל איינגעבן! —
האַלט איך זיך ביי דאָס מייניקע.
„מאַסקווער קאַמונע!“ — און די שאַטנס אין קעלער ווערן געדיכטער. די

ווינקעלעך טוען זיך אן אין שווארצן טרויער נאך די פאריזער מאַרטירער.
 די שויבן ברענען אין זונפאָרגיין-גליצען.
 די פנימער פון די חברים ווערן ערנסטער און די שטריכן בולטער. זיי
 גיסן זיך אן מיט אַנטשלאַסנקייט און וועגזיכערקייט.
 איך געדענק דאָס געזיכט פון יערמאָ לאַיעוון. ער גיט אַ שאַקל מיט דער
 שעוועליורע, שוואַרצע לאַנגע האַר, ווי שלאַנגען, אַ הויכער שטערן פול מיט רע-
 וואַלוציע-כמאַרע, ער איז אַ „מעטאליסט“, אַרבעט אין דער סאַקאַלניצעסקיע
 מאַסטערסקאַיע (די פאַבריק פון סאַקאַלניקי). מיט אַ לאַנגער פאַרגאַנגענהייט אין
 סיביר, מיט אַ שטימע פון אַ דונער, מיט טיפע אויגן, טיפער פון אַן אַפּגרונט
 אַפּגעטונקט אין נאַכט; ער אַרבעט אין אייזן און שטאַל און ער איז אַ שטאַ-
 לענער.
 — מאַסקווער קאַמונע! — שאַקלט ער מיטן קאַפּ צו מיר, פאַרן פּונאַנדער-
 גיין זיך. — דו ביסט גערעכט. מיר דאַרפן עס דורכפירן.
 — מאַסקווער קאַמונע! צו דער אַרבעט חברים! — שרייט ער אויס פאַרן
 אַרויסגיין.

און ער איז אַוועק צו נאַכטאַרבעט מיטן קלאָרן געדאַנק און באַווסטזיין.
 „מאַסקווער קאַמונע“ וועט זיין די געלונגענע „פאַריזער קאַמונע“.

XVI

מיכאַילאָו דער פאַרלעגער, פיראַ דער „קילשטאַק“

די „פעדעראַציע“ האָט זיך דאַמאַלט געפונען כמעט הינטער דער שטאַט.
 אויף יענער זייט פון „קאַלוזשעסקע פלאַשטשאַד“, לעבן „קרימער בריק“, ווייט-
 טיף פאַרבאַהאַלטן אין אַ הויף. אַ טויער, אַ טירל, אַ צאַם, אַ ריכטיקער אַלט-
 מאַדישער הויף. און דאַרטן, פאַררוקט, מיט אַ בריקל אַראַפּצוגיין, מיט טרעפּ-
 לעך, וואָס האָבן זיך געהיידעט אונטער די פיס, איז געווען די הויפטקוואַרטיר
 פון „אַנאַרכיע“... אַלט און ניי געפאַרט. אַ זכר פון אַמאַליקער, פאַרציטיקער,
 מאַסקווע און אַן אַנצוהער אויף דעם במסתרים, האַלט זיך, ווי פון אַפּשיי, אין אַ
 האַלבער „קאַמערע אבסקירע“. אַזוי ווערן ס'רוב אידעאַלן געפלעגט; זיי גייען
 אַרויס פון די טיפּן און שטרעבן צו די הויכן.
 איך געדענק דעם ערשטן איינדרוק, וואָס דאָס הויז און די אַרומגעבונג האָט
 געמאַכט אויף מיר. אַלץ איז דאָ געווען חידושדיק.
 דער ערשטער, וואָס האָט מיך באַגעגנט, איז געווען חבר מיכאַילאָו. מיט
 איין אויג, אַבער מיט איינעם זעט ער מער ווי אַנדערע מיט פיר. דאָס אויג
 לעבט, באַוועגט זיך און רעדט.
 וואָס איז געווען זיין אַרבעט? אַרויסצוגעבן ביכער, צופרידנזשטעלן די
 באַדערפענישן פון „מאַרק“ און אויף דעם געביט האָט ער באַוויזן ווונדער. פון

גארניט מיט גארניט, איך מיין כמעט אן געלטמיטלען, האט ער געשאפן א גאנצן פארלאג און גלייך פון דער ערשטער מינוט — געווען דערפאלגרייך. מיכאילאוו איז געווען א מין קוועקזילבער. פון דרוקעריי צום בוכגעשעפט, אלעמאל געריטן אויף זיין אייזערנעם פערדל, א וועלאסיפעד, הייסט עס, און דא צום פערד איז געווען צוגעבונדן א פאק מיט אנארכיסטישער ליטעראטור. ער האט זיך געטראגן ווי א וויכער איבער די גאסן. פון פארטאג ביז שפעט אינ-זיונט. מיכאילאוו איז א ריינער רוסישער טיפ, אבער ווי ווייט איז ער געווען פון אן אבילאמאוו. א מין פאנטאן פון ענערגיע. אפילו זיינע „קעגנער“ האבן עס געמוזט צוגעבן. „קעגנער“ מ'שטיינס געזאגט. אפילו אזא נעבעכדיקער ארויסגעבער פון פארטייליטעראטור מיט אזויפיל „הארמאניע“ האט געהאט „קעגנער“. אן דעם גייט עס ניט.

די „געליבטע“ אויסגאבן זיינע זענען געווען קראפטאקטיוס „כליעב אי וואליא“ (ברויט און פרייהייט), „ריעטשי בונטאווישיקא“ (רעדעס פון א רעבעל), וועגן זיי פלעגט ער חלומען ביידערנאכט און טראכטן בייטאג.

מיכאילאוו האט ניט געוואלט וויסן פון קיין זאך, נאר פון ארויסגעבן. דאס איז געווען זיין לעבן און לעבנסבארוף. ער האט אנגעהויבן מיט קלייניקע ברא-שורן און האט זיך ארויפגעהויבן צו אזעלכע אויסגאבן ווי די נאר-וואס דער-מאנטע.

פאר אים זענען די „ביכער“ געווען טייערער פון קינדער, אייגן געבוירע-נע, אליין אויפגעהאדעוועטע, מיט אייגענער מילך געקארמעטע קינדער, ביי א מאמען.

קיין מחבר האט אזוי ניט ליב, האלט ניט אזוי טייער זיינע ווערק ווי מי-כאילאוו די „אויסגאבן“.

פאר אים זענען זיי קיין ביכער ניט. ניט קיין פאפיר מיט אותיות אפגע-דרוקטע, געדאנקען ארויסגעזאגטע, געצייג, מיטלען צו פארשפרייטן אן אידיע; ניין. מיר האבן אזוי געקוקט אויף דעם. ער האט אבער געהאט גאר אנדערע אויגן.

פאר אים האבן די אויסגאבן געלעבט, געאטעמט, געוואקסן. ער פלעגט בפועל-ממש זיך שפילן מיט זיי, זיי צערטלען.

צייטנווייז פלעג איך טראכטן: עס איז כמעט פאטאלאגיש, אבער אזוי מוז זיין. מיכאילאוו איז געווען א „געבארענער“ ארויסגעבער, מיט א פארשטיקטן טאלאנט, וואס האט דא געפונען זיין אנטפלעקונג און מעגלעכקייט זיך צו אויסערן.

נעמט צו פון מיכאילאוו די אויסגאבן און ער איז אויס מענטש, ער ווערט אן זיין אינהאלט, זיין אינטערעס אין לעבן.

וואלטן מיר אויסגעוואקסן ארגאניש אין רוסלאנד (א זאך, וואס איז ניט געשען), וואלט ער געווען אונדזער „סיטין“ אדער אונדזער „רעקלאם“.

פאר מיכאילאוו אן „אויסגאבע“ איז א „צוועק פאר זיך“.

מען האט ארויסגעגעבן פארשיידענע בראשורן פון די „מאדערנע אוי-טארן“, ניט נאר קלאסיקער, אבער איך מוז צוגעבן, אז קיינער האט זיי ניט גע-לייענט, און זיי פלעגן זיך וואלגערן קופעסווייז אין קארדאך, און ווען א חבר

פלעגט קומען נאך ליטעראַטור, פלעגט מען אים באַטיילן אויך מיט אַט-דער סחורה, און אַלס „קאָמפּענסאַציע“ פלעגט ער קריגן קראַפּאטקינס ביכער.

די מעשה איז פשוט, דאָס איז געווען אַזוי ניט דערפאַר, וואָס דער לייענער האַלט זיך ביי די קלאַסיקער. אין אַ רעוואַלוציאָנערער צייט וואָלט עס גע-ווען אַ קוריאָז, נאָר דערפאַר, וואָס די „מאָדערנע“ זענען ניט געווען „מאָדערן“; זיי האָבן איבערגעחזרט אַלטע זאַכן אַדער „געניצעוועט“ אויף אַ טאַנדעטנעם אופן. און דער לייענער, ווער קען וויסן זיין קאַפּריז, ס'רוב נאָרט מען אים. עס טרעפט זיך אָבער, אַז ער פאַרשטייט, און איר קענט אים ניט אָפּנאַרן. מער פון אַלעמען האָט זיך מיכאַילאָו און דער פאַרלאַג אָנגעליטן פון אריגינאליס פאַמפלעט „וועגן דער רעגירונג“. קיינער האָט עס ניט געוואָלט לייענען. און גערעכט — קראַפּאטקין דאַרף אַזעלכע „פּירושים“ ניט האָבן, ער איז גענוג קלאָר און גלענצנדיק. מען האָט אַט-די בראַשור געדאַרפט זאַלצן, זיי מוון נאָך עד-היום ליגן ערגעץ-וווּ פאַרבאַהאַלטן. מען האָט פון זיי ניט געקענט פּטור-ווערן. עס זענען געווען נאָך עטלעכע מחברים פון דעם סאַרט, און דער פאַרלאַג האָט זיך אָפּגעברייט און געמוזט פאַרקירעווען אויף דעם אויסגעטראַטענעם וועג פון „קלאַסיציזם“, אָבער פון צייט צו צייט האָט מען פּרובירט אַרויסגעבן אַן „אונדזערצייטיקן אויטאָר“.

דאָס הויז איז באַשטאַנען פון צוויי העלפּטן. איין העלפּט פאַר דער „פע-דעראַציע“ און פאַרלאַג, די צווייטע — די פּריוואַטע, מיכאַילאָו און זיין פאַ-מיליע האָבן דאַרטן געווינט.

מיר פלעגן זיך דאָ טרעפן, שמועסן, אָפּהאַלטן פאַרזאַמלונגען, און זיך צע-גיין. צו וועלן דערמאָנען אַלע נעמען, וואָלט עס פאַרנומען צופיל פּלאַץ. ווייטער: נעמען האָבן אַ שלעכטע טבע, זיי בלייבן שטיין, ווען אַלץ אַרום גייט, פליסט, ענדערט זיך. איך רעכן, אַז דער גרעסטער קאָנסערוואַטאָר איז אַ „נאַמען“. אַלע-מאָל דער זעלביקער, דער אייגענער. ווי ווייט איז עס פון אַרואַלטן פאַרשטיין פון „נאַמינאליזם“, וועלכער איז געווען אַ „לפי מעשי אני נקרא“, אַ נאַמען לויט דער אַרבעט אין טעטיקייט נאָך.

דערפאַר איז מיר אַזוי שווער אָנצורופן נעמען. וווּ זענען זיי איצטער? ווער זענען זיי איצטער?

דעם שטאַרקסטן, איך מיינן ניט דעם בעסטן, איינדרוק האָט געמאַכט אויף מיר פּיראַ. אַלעמאָל אַן אויסגעצוואַגענער, אַן אויסגעקעמטער. און די האָר אויפן קאָפּ, וועלכער האָט שוין געדאַרפט פליכעווען, אַזוי אַרנטלעך, און אַזעלכע פאַלגער, אַ מחיה, וואָס דער טאַטע-קאַם און די מאַמע-בערשטל און גוטע פרומע ציינער און חזיר-הערעלעך הייסן, האָבן זיי געטאָן, זיך אויסגעלייגט איבערן קאָפּ אין שורות ווי געזעצטע אותיות אין געדרוקטע שורות.

אַ הויכע פיגור, דיין. אָגעטאַן כמעט לויט דער מאָדע נאָך. אַ קאַלטער לונג-און-לעבער, אַלץ געוויגן, געמאַסטן, פאַרוכט און צעלייגט אויף די טע-לערלעך פון טועכץ. אָבער פאַרט ראַדיקאַל.

„אַ מאָדנער מענטש. עפעס אַ מין מאַשין“ — פלעג איך טראַכטן. ניטאַ ביי אים קיין איילן זיך; ער האָט צייט; און ער רוקט זיך באמת... ער גייט, רעדט.

שרייבט אויך עפעס אמאל אן, אבער עס געדויערט ביי אים, א יאָר מיט אַ מיטוואָך.

און ער באַזיצט דעם חוש פון „פאַרויסזען“, ער איז אַ „רואה את הנולד“; ער איז פאַרויכטיק. עס איז אונדז קיינעם ניט איינגעפאלן דעמאָלט אין רוסלאַנד צו מאַכן אַ סוד פון אונדזערע נעמען אָדער אָדרעסן.

חברים פלעגן מיך אַפּרופן אויפן טעלעפּאָן, קומען אַהיים, נעמען מיך צו אַ מיטינג, אַפּירן אַהיים.

פּיראָ איז מער ניט ווי אַ פּסעוודאָנים, און עדיהיום געדענק איך ניט זיין נאָמען, הגם ער האָט עס מיר פאַרטרויט בסוד־סודות.

איך דערמאן זיך, פאַרלויפנדיק אַביסל: עס איז אויף אַ סטאַנציע הינטער מאַסקווע. עס שמעקט מיט פּולווער. מען הערט די שווערע טריט פון בירגער־קריג, וואָס רוקט זיך הינטער אונדזערע פלייצעס. פּיראָ האָלט אַ לעקציע צו־זאַמען מיט מיר. וואָס טוט ער אָבער? — ער גיט־איבער דעם עולם — דעם אמתן רוסישן אַרבעטער־און פּויערים־עולם פון ליובערציע, וואָס איז געקומען פון די דערפער צו הערן אונדז און וויסן, וואָס מיר ווילן און לייגן פאַר צו טאָן אין אַזאַ צייט — די געשיכטע פון אַנאַרכיזם, אַט אַזוי ווי עס איז אָנגעשריבן ביי עלצבאַכערן, און אַז דער עולם וויל אים ניט הערן, זיי שלאָגן אים איבער מיט פּראָגן, וואָס האָבן אַ שייכות צום טאָג, צום היינטיקן און מאַרגן־דיקן, איז ער שטאַרק, אויב ער קען זיין שטאַרק, ברוגו, „סיטייטש“, זיי ווילן נישט לערנען!“ זיי מוזן עס וויסן! אַנדערש וועלן זיי ניט וויסן, ווי אַזוי אַנצער־פירן די רעוואָלוציע.

איר כאַפט זיך מסתמא, אַז ער איז געווען אַ לערער, פון „פיזישער געאָ־גראַפיע“.

פּיראָ איז געווען אונדזער קילשטאַק, אָדער „אייזקאסטן“. ווען די ליידיג־שאַפטן פלעגן זיך צעפלאַקערן און מיינונגען זיך צוזאַמענשטויסן, אַזוי אַז הימל מיט ערד האָבן זיך געהאַלטן ביי צונויפמישן — פלעגן מיר כאַפן אַ קוק אויף חבר פּיראָ און מיר פלעגן זיך אַלע אַפּקילן, און דאָס איז געווען זיין וויכטיקסטע ראַלע, וועלכע ער האָט געשפּילט אין אונדזער אַלעמענס אַרבעט.

דער לייענער וועט מיינען, איך לצעווע אַפּ פון פּיראָן, אַ האָר ניט. ער האָט אויפגעטאָן אַ היבש ביסל פאַר אונדז אין יענער צייט. איך בין זיכער, ער וועט טאָן, ווען די צייט וועט קומען. איך גלויב ניט, אַז אין אים קענען פאַר־קומען שינויים. ער האָט זיך געהאַלטן אויפן פאַרגליווערונגס־פינטל. און אַלס אַזוינער האָט ער געהאַט פאַרדינסטן, פאַרגעסט ניט, אַז די צייט איז געווען אַ היציקע און אויב מיר האָבן געדאַרפט האָבן און געהאַט „הייסע“, האָבן מיר אויך באַדאַרפט האָבן „קאַלטע“. און דאָ איז ער געווען, און ער איז געווען איי־נער פון אונדזערע ערשטע אין ערשטן פּעריאָד פון דער אַרבעט.

דער לייענער וועט שלעכט אויסטייטשן די כאַראַקטעריסטיק, אָבער פּיראָ בין איך זיכער, וועט מיך פאַרשטיין. מיר פלעגן אַלעמאַל פאַרשטיין איינער דעם אַנדערן. און דורכווערטלענדיק זיך פלעגן מיר בלייבן די בעסטע גוטע פּריינט. איין זאָך פלעגט אים אַרן און ער פלעגט זיך אַלעמאַל באַקלאַנגן אויף מיר, ווען מיר פלעגן בלייבן ביחידות:

איך בין ניט „עקזאקט־וויסנשאַפֿטלעך“ אין מיינע אַרױסטרעטונגען הן אין שרייבן הן אין ריידן — פֿלעגט ער זיך קלאַגן מיט פֿאַרדרוס, כּמעט מיט אַ האַרצױיטיק אויף מיר.

— פּיראַ, עסט זיך ניט־אָפּ דאָס האַרץ, — פֿלעג איך אים טרייכטן. — װען עס װעט קומען די רעאַקציע און איך װעל ניט האָבן װאָס צו טאָן, װעל איך שרייבן שװערע דיקע „װיסנשאַפֿטלעכע“ בענדער.

און בנוגע דעם ענין רעאַקציע האָב איך בעסער פֿאַרױטגעזען.

פּיראַ פֿלעגט צושאַקלען מיטן קאַפּ, װערן שטיל און פֿאַרטראַכטן זיך.

ער װאָלט, מסתּמא, װעלן ביידע זאָכן אויף איין מאל. רעױאָלוציאַנערע טע־טיקייט מיט „װיסנשאַפֿטלעכע“ אויספֿאַרשונגען צוזאַמען. און זייער פֿאַרנאַנדער־שיידונג האָט אים באמת פֿאַרשאַפט עגמת־נפשׁ.

ױ מיכאַילאָװ האָט ליב געהאַט דאָס בוך װי אַן „אױסגאַבע“, אַזױ האָט פּיראַ האָלט געהאַט די אױדיע װי אַ דאָקטרינע. די פֿראַקטיקע פֿלעגט ער, גלױב איך, מער ניט צוגעבן װי נאָר אַלס אַ מוז, אַ שלעכטס, װאָס מען מוז לײדן פֿון דעם, װײל דאָס באַפּוצט און באַהנט די טעאָריע.

און ער האָט נעבעך געליטן אין דער הייסער צײַט פֿון דער ברענענדיקער פֿראַקטיק. און איך האָב אים מיטגעפֿילט, האָב אָבער ניט געקענט העלפֿן...

זײַן גרעסטע לײדנשאַפט איז געװען אַרכױואַרבעט. — זאַמלען דאָקומענטן, זײ אױפֿהיטן, זײ סאַרטירן, קלאַסיפֿיצירן — דאָס איז געװען זײַן חיות. זײַן נשמה האָט געפֿלאַטערט אין די „שמות“ פֿון דער אַנאַרכאַ־רעױאָלוציאַנערער טעטיקייט. יעדע פֿראַקלאַמאַציע, יעדער אױפֿרוף, יעדע מעלדונג, יעדן אַנאַנס, יעדן אַפֿיש אונדזערן האָט ער אױפֿגעקליבן מיט גרויס זאַרגפֿעליקייט און מוטערלעכער צערטלעכקייט.

איך פֿלעג עס פשוט ניט קענען באַגרייפֿן:

— אין אַזאַ צײַט, חבּר, פֿאַרנעמט איר זיך מיט אַט־די „נאַרישקײטן?!“ —

פֿלעג איך זיך רײצן מיט אים.

— דאָס װעט מען זוכן דערנאָך און ניט קענען געפֿינען?! — פֿלעגט ער ענט־

פערן קאַלטבלוטטיק.

ער האָט זיך אַליין באַשטימט פֿאַר דעם אַרכױוהײטער פֿון דער אַנאַרכױס־

טישער באַװעגונג אין רוסלאַנד בשעת דער רעױאָלוציע.

ניט מאַכן געשיכטע, נאָר אָפֿהיטן געשיכטע װי זי איז פֿאַרטראַטן אין גע־דרוקטן װאָרט, — דאָס איז געװען זײַן באַרוף. איך פֿלעג טראַכטן: אין די שפּע־טערדיקע יאָרן, אַז איך װעל שרייבן מײנע זכּרונות, װעט פּיראַ מיר צושטעלן דעם מאַטעריאַל, מײנע פֿאַרעפֿנטלעכע עסייען, פֿאַרטראַגן, רעדעס, דאַטן, דע־טאַלן.

איך לעב איבער אַ טיפע אַנטױשונג. ער איז פֿאַרשיקט ערגעץ אין סיביר.

און װוּ זײַן אַרכױו געפֿינט זיך װײס איין גאַט אָדער די געפּען.

„פּיראַ“ מײנט פּײער, — דער פֿאַר איז ער געװען אַזױ קאַלט װי אײ...

א פסיכאלאגישער מאַמענט

גיי איך מיר אַרויס אויף „קאלוזשעסקע פלאַשטשאַד“ (קאלוגער פלאַץ). דער פלאַץ איז באַוואַקסן מיט בערד, מיט קעפּ, מיט רויטע און ווייסע און פאַרשיידנפאַרביקע קאָפּטיכלעך. און אַן „אַראַטאַר“ שטייט און רעדט און אויערן שלינגען דאָס ברויט פון קלאַנגען און ווערטער.

קאלוגער פלאַץ. וואָס איז דאָס פאַר אַ „פרעמדן“ כמעט ווי גאַרניט. אַן אַרט ווי אַלע אַנדערע ערטער אונטערן הימל. שטיינער האַרטע, אומברחמנות־דיקע. אַרום זיי די פאַרלאָזענע הייזלעך שטייען צעשטעלט אויף אַלע פיר זייטן, אויב איר ווילט, אין אַ קויק, אַנדערע העכער, אַנדערע נידעריקער, אַנדערע שער־נער, פאַרפּוצט מיט נייע דעכער, מיט נייער פאַרב, אַנדערע מיאוסער, אַביסל איינגעהויקערט, פאַרשלוּמפּערט.

מילא, ווי די איינוווינער אַזוי די הייזער. וווּ שיינע באַלעבאַטים וווינען, פלייסט זיך דאָס הויז אויסצוהאַלטן דעם טאַן און מאַדע און סטיל.

נו, וואָס איז קאלוגער פלאַץ? אַ געאַמעטרישער אַרט, אַ געאַגראַפישער אַרט. אויב איר זענט אַן אַרכיטעקט, וועט איר דאַרטן ניט זען קיין זאַך, וואָס איז אַויסערגעוויינטלעך און חשוב און וואָס עס איז כדאי זיך אַפּצושטעלן אויף דעם. אַלץ וואַכעדיק; דאָס גערטל, די בענקלעך, דער צאָם אַביסל פאַראַצט, ווי דער שטייגער איז מיט אייזן, ווען טוי און רעגן פאַלן אויף אים. ער וואַקסט ניט — נאָר ער ראַצט.

יא, פאַר אַ פרעמדן איז דאָס אַ געוויינלעכער אַרט, און מאַסקווע פאַרמאַגט אַ סך אַ סך שענערע ערטער און פּלעצער.

פאַר מיר אַבער איז דער פלאַץ אַ פסיכאלאגישער אַרט. דאָ איז דאָס פעלד, אויף וועלכן איך האָב געזיט זוימען פון גייסט, און מיר דוכט זיך, אַז זיי ליגן פאַרטאיעטערהייט, ווי דערשראַקענע, און טוליען זיך צו צו די שטיינער פון ברוק. „דעקט אונדז צו“. ווי שניי ווינטער פאַרבאַהאַלט די זריעה פון אַכור פּראַסט, אַזוי פאַרבאַהאַלטן די שטיינער די גייטיקע זריעה.

עס וועט קומען אַ צייט, ווען דער טיראַן וועט אַוועק — אַ טיראַן מוז אַוועק, די טבע איז מחייב — און די זיינג וועט נעמען שפּראַצן פון ברוק אַרויס, פון די אייזערנע רעלצן אַרויס, און בלומען און פרוכט וועלן זיך באַווייזן.

איך זיך איצטער אַזוי ווייט פון דאַרטן, אַבער איך זע, איך הער, דאָס שעפטשען פון די פאַרווייטע קערנדלעך. ווי איך האָב געזאָגט: „קאלוגער פלאַץ“ איז פאַר מיר אַ בלומענבייט אָדער אַ גאַרטן.

ארים און ארום צעלויפן זיך וועגן. איין וועג פירט גלייך צו די בעקעריעס. אביסל ווייטער פארקירעוועט זיך עס צום טראמוייפארק.

מיין הערצלעכן גרוס דיר, טראמוייפארק. איך בין זיכער, אז דארטן קלאפן הערצער פאר מיר. אונטער דער פארשטיקטער שטילקייט, אונטער דעם איין פליסן הייסע שטרעמונגען, דער צווייטער וועג פירט צו ארדינקע. אז ארט, ווי איך קען אנטרעפן שטיקלעך פון מיין "איך", גאנצע קריסטאלן פון נשמה. און אנטקעגן לאזט זיך א וועג, וואס פירט צו מיכעלסאנען, (א פאבריק, ווי איך פלעג אין די זונטיקן פארברענגען מיט די ארבעטער און ווי לענין איז נאכדעם פארוואנדעט געווארן פון קאפלאן-רויד), צו "דאבריןאבאלץ" (אונדזער ערשטע פאבריק), און ווייט אוועק שטייט דער "דאנער מאנאסטיר" און נעבן אים דאס הויז פון באקעטאוון פארנומען שפעטער פון דער "דאנער גרופע" (איך יאג איבער די צייט פון דערמאנענישן).

דער דאנער מאנאסטיר איז מיר טייער, ווייל דארטן זונטיק, ווען מען גייט פון קלויסטער, איז געבארן געווארן מיין ביכלרעדע-פארציילונג "פארוואס?" — וועלכעס האט זיך פארקויפט איבער הונדערט טויזנט עקזעמפלארן.

(א צרה מיט די דערינערונגען; זיי קריכן פון הויט און שפרינגען איבערן צאם פון צייט און צעמישן דעם מוקדם און מאוחר, זכרונות זענען ווי ווילדע פערד, שווער צו האלטן אין צאם).

און נאך ווייטער פארפירט עס איך צו "בארי" (א פאבריק). פאר באלע-באטיים — פאבריקן, פאר מיר — אוידיטאריעס אדער גייסטיקע "פעלדער און וועלדער".

יא לאמיר זיך אומקערן צום אנהויב.

גיי איך מיר ארויס אויפן פלאץ. א שיינער טאג. די זון גיסט ליכט אויף יענע, וואס זענען ווערט און ניט-ווערט, אויף גערעכטע און אומגערעכטע. דער הימל ליגט אן אויסגעשפרייטער איבערן קאפ און ווי אויף צו להכעיס איז ער בלויז ניט רויט און ניט שווארץ.

אן עולם מענטשן צוזאמענגעבונדן מיט איין פארלאנג צו הערן עפעס, צו פארשטיין עפעס, צו וויסן ווי אזוי צו לעבן, ווי אזוי איינצוארדענען דאס לעבן אביסל בעטער, אביסל קליגער, אביסל פאסיקער, אזוי, אז די זון זאל ניט דארפן שיינען פאר די בהמות-וועגן אין זכות פון די אומשולדיקע קי און פערד.

דער רעדנער רעדט: מען דארף מלחמה-האלטן, זיגן, און דעמאלט וועלן מיר גליקלעך זיין. דער פארזיצער איז אן אפיציר, אבער א ס. ר. ווער איז דעמאלט קיין ס. ר. (סאציאליסט-רעוואלוציאנער) ניט געווען? כמעט אלע זענען עס געווען. און פרייהייט? כ'לעבן, עס איז ניט קיין שלעכטע זאך. ווער וואלט זיך אנטזאגט פון אזא גליק. וואס דארף דאס פאלק מער?! פשוטע מענטשן פון פאלק זענען ניט קיין "אויסטרעכטער"; זיי וועלן ניט בעטן דאס "טעלערל פון הימל". "לאנד און פרייהייט" איז גענוג און איבערגענוג פאר זיי. און אלע האבן געשטימט פאר ס. ר. און זיי האבן אפגעהאלטן אזא גרויסן נצחון אין די דומעוואלן אין מאסקווע, אז ער האט אריבערגעשטיגן אלע דערווארטונגען.

אבער מאדנע, דאס פאלק הערט זיי ריינדדיק, און די זאך זעט אויס ניט אזוי פשוט ווי די צוויי ווערטער. בכדי צוצוקומען צו דער פרייהייט, דארף מען

דורכבראדזשען דורך א ים פון בלוט און דאָס שטיקל ערד איז אויך ניט אַזוי גרינג צו קריגן. מען דאַרף וואַרטן און וואַרטן און וואַרטן. דריי הונדערט יאָר געוואַרט אין נאָך אַלץ זיך ניט דערוואַרט. אַ מין משיח-וואַרטעניש.

דער רעדנער רעדט. דער עולם הערט. און ער איז עפעס ווי אין אַ פאַר-לעגנהייט. עס איז עפעס ניט דאָס, עס שטימט ניט מיטן פּאָלקס פּסיכאלאָגיע. אַ רעוואָלוציע געמאַכט, מען האָט געמיינט, מען ווערט פּטור פון דער מלחמה מיט אַלע אירע צרות. שטעלט זיך אַרויס: מען דאַרף ווייטער מלחמה-האַלטן, און דווקא מלחמה-האַלטן.

דער עולם איז ווי פאַרפּלאַנטערט אין אַ געזי. ער קען זיך ניט אַרויס-פּלאַנטערן.

מיר קומען צו גענטער, מיר שטויסן זיך דורך דורך די געדיכטע רייען מענטשן. איך זאָג מיר: איך און טיכאַנאָוו. מיר שטעלן זיך אַוועק לעבן דער „פּלאַטפּאַרמע“, וועלכע איז געווען אימפּראָוויזירט פון אַ קיכבאַנק.

טיכאַנאָוו קען זיך ניט איינהאַלטן. דעם רעדנערס ווערטער שטעכן אים ווי מיט שפיזן. שטעכן אים, זיין געוויסן און איבערצייגונגען, ווי מיט דערנער. טיכאַנאָוו, אַ רוסישער בחור פון אַ יאָר 25, אַ ריינער גרויסרוס; אַ יונגער שרייבער; געמט אַן אנטיל אין די „פּאָלקסטימלעכע“ אויסגאַבן פון מאַסק-ווע. קען דעם לשון פון פשוטן המון-עם, און מאַכט נאָך אַלע זיינע תּנועות. און ער אַליין איז אַ ריינער טיפּ, פון פּיענטע ביז צו דער פאַרקעמאַכץ, וואָס אויפן קאַפּ. און די אויסשפּראַך — אַ ברכה צו מאַכן. און די קאַסעוואַראַטקע — אַלע זיבן טעמים פון קאַצאַפּן-לאַנד.

כאַפּט ער זיך אַרויס, גיט זיך אַהייב-אויף, „נעמט אַ וואַרט“, ד״ה, קריגט אַן אַרט אויף דער „פּלאַטפּאַרמע“. דער פּאַרויצער, אַז ער האָט נאָר אַ קוק גע-טאָן אויף אים, איז אַנגעשוואַלן פון גרויס הנאה. ער איז זיכער געווען, אַז ער וועט אים אַרויסהעלפּן.

און טיכאַנאָוו געמט דברן. צום אָנהייב גייט עס נישקשה, דער עולם וואַרט... ווי איינער זאָגט: „וואָס ווייטער?“ וואָס וועט ווייטער זיין? ער גייט אַביסל אַהער, אַביסל אַהין, שפּילט זיך מיטן וואַרט, מיט עטלעכע גלייכווערט-לעך, וועלכע ער סמאַקעוועט, און דער עולם איז צופּרידן. אָבער ווען ער קומט צום עיקר, צו דער מלחמה און סאַציאַלן שטייגער, וואָס הערשט אין רוסלאַנד, און געמט האַבלמויליק קריטיקירן... דעמאַלט לאַזט זיך הערן פון אָנהייב פון איינעם: „גידער!“ דערנאָך פון אַלעמען: „גידער!“ וואָס רעדט ער עפעס? און קולות לאַזן זיך הערן: „ווער איז ער?“

„ווער ביסטו?? פון וועלכער פּאַרטיי?“ „פון וואַנעט?“ טיכאַנאָוו ווערט רויטלעך, קווענקלט זיך, פאַרלירט זיך. ער ווערט שוואַכער און דער עולם, זיין קעגנער, ווערט שטאַרקער. און מען שרייט, מען ליאַרעמט, מען זידלט אים, און הענט הייבן זיך. אין יענע טעג האָבן די הענט שפּאַצירט פּראַנק און פּריי, און אַז זיי פּלעגן אַנטרעפּן אַ באַק פון אַ רעדנער, וואָס פּלעגט עפעס זאָגן „ניט צו דער זאָך“, ניט ווי עס געפּעלט, פּלעגן זיך די הענט זעצן אַפּרוען אויף זיינע באַקן אַדער רוקן, אַדער גלאַט אזוי ערגעץ אויף אַן אַרט אין גוף. און צייטנווייז פּלעגן די הענט מיטשלעפּן אַ שטעקל, אַ שטעקן און אַמאָל אַ האַרטערן חפּץ. עס זענען

געשען אזעלכע זאכן, און חבר טיוכאנאָוו ווייסט וועגן דעם און ער פאַרשטייט די פסיכאלאָגיע פון ביידן: פון שלעגער און געשלאָגענעם.

קולות: „אַ פאַררעטער!“ „שלאָגט אים!“ „אַרעסטירט אים!“
אַרעסטירן איז געווען אין אזעלכע צופאלן דער בעסטער אויסוועג.
וואָס טוט מען?

איך כאָפּ זיך פאַר אַ פשוטער המצאה. איך הייב זיך אויף און נעם ריידן. און דער עולם שטעלט אָפּ דאָס שרייען און נעמט זיך איינהערן: וואָס וועל איך זאָגן... זיי לאָזן מיר ריידן אַ פאַר מינוט און דאָן נעמען זיי שרייען: „ווער ביסטו, פון וועלכער פאַרטיי?“

איך וויל ענטפערן. טיוכאנאָוו, שטייענדיק לעבן מיר, ציט מיר פאַרן רעקל. ער האָט מורא, אַז איך וועל זאָגן, ווער איך בין, וועלן זיי מיך זיכער ממיתן. איך פאַרשטיי עס דווקא פאַרקערט: ווער ביסטו?

— אַן אַנאַרכיסט! — ענטפער איך מיט זיכערקייט און מיטן פולן מויל און אַטעם.

און עפעס ווי אַ ווונדער איז געשען. דער עולם ווערט שטיל, באַרוקט זיך. — רייד! — שרייען זיי פון אַלע זייטן.

איך פּאַלג. עס גייט אַוועק איין האַלבע שעה, אַ צווייטע האַלבע שעה. דער עולם איז שטיל ווי אַ שעפעלע.

דער פאַרויצער איז אויסער זיך: „ס'טייטש, וואָס רעדט ער!“ „אזעלכע רייד אין אַזאַ צייט! עס איז מלחמה-צייט!“...

דער עולם ענטפערט: ער רעדט צו דער זאך.
קולות: ער איז גערעכט.

דער פאַרויצער: „צו-לאַנג רעדט ער“. ער איז געבען געשטאַנען ווי אויף קוילן; זיין ס'רעיש אויער האָט ניט געקענט פאַרטראָגן מיינע דבורים.

דער (עולם): מיר האָבן צייט.
פאַרויצער: איך זאָג זיך אָפּ פון צו זיין פאַרויצער.

דער עולם שרייט: „רייד, מיר וועלן זיך באַגין אַן אים, אויף וואָס דאַרפן מיר אים?“

דער פאַרויצער איז אַוועק, פאַרן אַוועקגיין האָט ער מיר צוגעוואָרפן אַ גיפטיק וואָרט: „ער איז אַ דייטשער שפיאָן!“

איך: „וואָס מיינט איר עפעס? דעם אמת זאָגן קענען קיין אַנדערע ניט, ווי נאָר דייטשע שפיאָנען!“

דער עולם לאַכט שרייענדיק צו דעם פאַרויצער: דו ביסט אַליין אַ שפיאָן!
דער אינצידענט איז אומוויכטיק. אָבער דאָ איז געווען אַפגעחתמעט דער פסק איבער די ס. ר. זיי פאַרלירן דעם צוטרוי פון די מאַסן.

זיי האָבן געמוזט אַוועקגיין.
נאָכדעם ווי איך האָב געענדיקט און דער עולם איז זיך פונאַנדערגעגאַנגען,

ווונדערט זיך חבר טיוכאנאָוו:
— איך האָב דאָן געזאָגט די זעלבע זאך וואָס איר, — פאַרוואָס האָבן זיי

מיר געוואָלט דן זיין?

— פארוואס? ווייל איר האָט זיך געשראַקן, מורא געהאַט אויסצוואַנגן, אַז איר זענט אַן אַנאַרכיסט.
 — אן אינטערעסאַנטער „פּסיכאָלאָגישער מאַמענט“, — זאָגט טיובאַנאָו און פאַרקירעוועט צוריק אין דער פּעדעראַציע, צו דערציילן די „מאַדנע“ גע-
 שעעניש... דעם אמת, וואָס איך האָב באַוויזן. יא, אַ „פּסיכאָלאָגישער מאַמענט“.

XVIII

כאַדונאַוו, מיין בעסטער חבר

אַ שלאַנקע, הויכע פיגור, יונג און פול מיט לעבנספּרייד און פאַרט עפּעס אן אומעט שוועבט אַרום אים; שוועבט און פּלעכט אַ דינעם, זיידענעם וואָל, וואָס באַשאַטנט זיין געזיכט. ברייטע, אָפּענע אויגן, וואָס קוקן אַזוי נישטער און טיף אין די זאַכן פון דער וועלט און ווירקלעכקייט אַריין און פאַרט עפּעס אַ חלומ-דיקייט לויערט האַלב-פאַרבאַהאַלטנדיק זיך אין זייערע טיפּן, און ער, דער זלזם, קוקט אַרויט פון צייט צו צייט און טונקט זיך אָפּ מיטן קאַפּ און לייב און לעבן אין דער טיפעניש פון די ברוינע שוואַרצאַפלען אַלע מאַל. אַ שמייכל האָט קוים-קוים געקרייזלט די ליפּן און אויסגעקאַשערט אַביסל אויף אַרויף-צו זייערע ווינקלעך, און דערצו האָבן חן-גריבעלעך גענעסט אין זיינע באַקן. אַ זאך, וואָס פאַסט פאַר אַ מיידל. ער שמייכלט. ער ווערט רויטלעך. אַ מין רוח-ניוּתדיקע שעמעוודיקייט באַגלייט יעדעס וואָרט זיינס.

שטילע, קיילעכדיקע באַוועגונגען פּולע מיט האַרמאָניע, קיינמאַל האָב איך אים נישט געזען אין כּעס, צעטראַגן, אויפּגערעגט. אַן אייזערנער ווילן, אַ שטאַל-לענע אַנטשלאַסנקייט און דירעקט אין געווען זיין טראַכטן און טאַן. פּעלדער האַלב-פאַרזייעט אין האַרבסט און כּוואַליעס-טרייבנדיקע אין זון-מער האָבן זיך געשפּרייט אַרום אים, דער גערוד פון קאַרן און ווייץ, די פּריש-קייט פון דער לאַנקע באַשנירלט מיט פּערל אינדערפּרי, אויף וועלכע באַרוועסע פּיס שטעלן-אָפּ שליאַדעס. וועלדער פול מיט שוועמעלעך און שוואַרצע יאַגע-דעס. כּמעט אַז דאָס געזאַנג פון די שניטערנס און דאָס צופּייפּן פון בחורל-פּאַס-טעכל און די שפּאַטיקע קנאַלן פון זיין לאַנגן בייטש — דאָס אַלץ האָט זיך געשפּרייט אין גערוד-אַסאַציאַציעס אַרום כאַדונאַוו און זיין מהות.

אַ רוסישער פּראַלעטאַריער. דאָס האַרץ — אין דאָרף, דער קאַפּ — אין שטאַט, דער טאַטע — אַ פּוילער און אַרעמאַן. מער קינדער ווי אַקערס-ערד; מער זאָרגן ווי זוימען צו פאַרזייען. פון קאלוגער גובערניע, וווּ ווינטן שפּאַצירן אי-בער שנייפעלדער אין ווינטערדיקע טעג און וועלף היילן ביידערנאַכט. און צייטנווייז קומען זיי צו זייער נאָענט צום דאָרף, באַזוכן די הויפּן, כאַפּן אויף טויט און לעבן אַ שמועס מיט אַ קאַלב, אַ קו, אַן אַלטן אויסגעפּראַצעוועטן פּערד. כאַדונאַוו געדענקט זיין זיידן. ער איז געווען אַ בן-שמונים, ווען ער איז

געשטארבן. ער פלעגט אים דערציילן וועגן יענע צייטן, ווען „קרעפאסטונאיע פראוואַ“ (פאנשטיזונע) איז געווען אויך „רעכט“ און גערעכט. און שנאה צו אַט יענער צייט האָט דער זיידע געפלאַנצט אין אייניקל בלאַ-יודעים, אָן אַ ספּע-ציעלער כוונה, בלויז פון ריינעם געלוסט איבערצולופטערן די אַלטע דערמאָ-גענישן און זיי דורכצולעבן אין קאָנטראַסט מיט דער קעגנזאָרט אויף די עלטערע יאָרן, ווען דער אויוון, גוט אָנגעהיצט אין ווינטערצייט, איז דאָס בעט, געלעגער, שטול, דיוואַן און מקום-מנוחה פאַר אַלטע איבערגעהאַרעוועטע ביינער.

און דער זיידע פלעגט ליגן אויפן אויוון אין די לאַנגע, קאַלטע ווינטער-אָונטן און מיט אַ ציטערדיקער שטימע, ווי אַ סטרונע, פלעגט ער דערציילן דעם אייניקל די צרות, וואָס ער האָט זיך אָנגעליטן דערפאַר, וואָס ער האָט געוואַלט חתונה האָבן מיט דער באַבען, איצטער אַ זקנה, דעמאָלט אַ יונגע, אַ מיידל אַ פרישע, מילך און בלוט.

און כאַדונאַוו זאָפט זיך אָן מיט די מעשיות, מיט זייער ביטערקייט און ביטול צום מענטשן, און זיין קינדערשע נשמה ווערט אַ בעכער פול מיט גאַל. און ניט-ווילנדיק און ניט-פאַרטראַכטנדיק זיך, שווימען ביי אים אין געדאַנק אַרויף די מעשיות פאַרציילט פונעם זיידן. און ווי פון זיך אַליין פאַרבינדן זיך דורכגעפירטע פאַראַלעלן אין זיין פאַרשטאַנד פון אַ געזעל פון אַ יאָר 16.

דער האָס און שנאה צו דעם אַדללייט-שיכט פאַרבייט זיך מיט אַ קלאַסן-האַס; דער פריץ טוט זיך איבער, נעמט אַראָפּ דעם טיטל און שיט אים אָן מיט רענדלעך — און גאַטערט און טרעט מיט די דבר-אַחרשע פיס זיין יונגן אַבער אומבויגזאַמען ווילן. און דאָ איז דער רוסישער צאַר, דער פריץ פון די פריצים — און כאַדונאַוו ווערט זייער פרי אַ רעוואָלוציאָנער. דער זיידע האָט געקעמפט קעגן דעם פריץ, האָט געליטן חרפות און בישות און קערפערלעכע באַשטראַף-פונג, פשוט גערעדט, שמיץ, פאַר זיין ליבע צו דער באַבען. און כאַדונאַוו, דאָס אייניקל האָט אַ העכערן אידעאַל: ער וויל „גערעכטיקייט פאַר זיך, פאַר זיין פערזאָן, און פאַר אַלעמען. און ער וויל עס זאָל זיין פרייהייט“.

כאַדונאַוו, 22 יאָר אַלט, ווען מיר האָבן זיך דעם ערשטן מאַל געטראָפן אויף די פּרעטישטיענסקע קורסן בייִדערנאַכט, אַזוי יונג און לעבנסלוסטיק, האָט שוין געהאַט אַ גאַנצע „פאַרגאַנגענהייט“ פון אַ רעוואָלוציאָנער, מיט טורמעס, מיט פאַרשיקן, מיט הכל-שבהכל.

רוסלאַנד, דער סאַטורן אויף דער ערד, וואָס פאַרצערט זיינע אייגענע קינדער.

אומגעהויער, וויפל האָסטו אויפגעגעסן, וויפל וועסטו אויפגעסן — און דו ביסט עד-היום ניט זאָט; דו האָסט געביטן דיין נאַמען און פעל — אַבער ניט דיין טבע, דו מעגסט זיך רופן „פאַרבאַנד פון סאַוועטישע סאַציאַליסטישע רע-פובליקן“ — אַבער דו ביזט פאַרבליבן די זעלבע חיה-רעה, וואָס עסט מענטש-לעך פלייש טאָג און נאַכט און ווייס ניט פון אויפהער.

כאַדונאַוו איז געווען אַ סאַציאַליסט-רעוואָלוציאָנער ביז דער צייט פון אונ-דזער טרעפן זיך. ער איז געווען אויסגעקליבן אַלס אַ „גלאַסנער“ אין מאַסקווער דומע. אַבער ער, בייטנדיק זיינע איבערצייגונגען, אַדער איינזענדיק, אַ זיינע

איבערצייגונגען זענען ניט אין הסכם מיט דעם פראגראם און טאקטיק פון דער פארטיי, צו וועלכער ער האט געמיינט, אָז ער האט געהערט — האָט איבערגע-
ריסן אַלע זיינע באַצונגען מיט זיי און האָט זיך אָפגעגעבן מיט לייב און לעבן
דעם אידעאַל פון באַפרייען דעם מענטשן, וואָס אין אַרבעטער, און דעם אַרבע-
טער, וואָס אין מענטש.

כאָדונאָו איז געווען אַ שוויגער. איך האָב אים קיינמאָל ניט געהערט ריידן
פאַר אַ פאַרזאַמלונג פון אַרבעטער. ער האָט מער ניט ווי גערעדט פרייַוואַט, איי-
נער צו איינעם. אָבער ער האָט ניט באַלאַנגט צו יענע, וואָס רימען זיך מיט
זייער "טעוודיקייט" און פאַרהאַסן דאָס וואָרט. ער האָט געוואוסט און געשאַצט
דעם כוח פון דיבור. ער האָט טיף פאַרשטאַנען מיט זיין באמת אַרבעטערשער
פסיכאָלאָגיע די גבורה, וואָס שטעקט אין וואָרט.

ער האָט אַלע מאָל אָנגעהויבן פון זיך, פון זיינע פיר איילן.

זיך באַגענגט, מיך אויסגעהערט, איבערגעטראַכט און געפונען, אָז גערעכ-
טיקייט און די פאַרטיידיקונג פון די אַרבעטער־אינטערעסן איז בעסער, ריכטיג-
קער, "אַרבעטאַרישער" אויפגעפאַסט און פאַרגעשטעלט אין אונדזער קאַנצעפּ-
ציע. די ערשטע זאָך, וואָס ער האָט געטאָן, איז צו ברענגען זיך און איבערגעבן
צום אידעאַל. אין דער צייט פון אַרבעט האָב איך געהאַט די געלעגנהייט זיך
צו טרעפן מיט טויזנטער און טויזנטער אַרבעטער. ניט יעדערער האָט באַזעסן
אַט־די אַנטשלאַסנקייט, די פאַרגאַנגענהייט און סעניאריטעט. אין רוסיש רופט
מען עס "סטאַזש". עס האַלט אויף אַ סך פון צו פאַרברענען דאָס, צו וואָס זיי
האַבן זיך געבוקט, און צו בוקן זיך צו דעם, וואָס זיי האָבן געברענט... חברים,
פאַרטיי־פאַרבינדונגען, נאָמען, פאַרדינסטן, אַט יענע אַלע קייטן פון קאַנסער-
וואַטיום זענען אַנטוויקלט און איינגעגעסן אין דעם פלייש און ביינער פון דעם
רעוואָלוציאַנער כמעט ניט ווינציקער ווי פון אַ פשוטן בשר־וודם.

כאָדונאָו איבערצייגט זיך, אָז ער איז געווען אין טעות, און אָז ער האָט
אויפגעעפנט די אייגענע אויגן, פילט ער זיין חוב צו עפענען די אויגן פון זאָ-
וואָד, אויף וועלכן ער אַרבעט, לעבט, טראַכט און טרוימט וועגן אַ בעסערער
צוקונפט.

ער קלינגט מיר אָן, ער וויל איך זאָל "רעפערירן" אויף דעם טעלעפאָנען-
זאָוואָד.

איך רוף עס רעפערירן; באמת איז דאָס געווען מער אַ פראַקטישער דורכ-
שמועסן זיך בציבור.

די פראַקטיק אין פשוט. פאַרדרייט און פאַרשפּיצלט און פאַרמוחט איז די
דאָקטרינע.

פשוטע זאָכן — אַרבעטער דאַרפן הייער; זיי קענען ניט, זיי דאַרפן ניט
וויינען אין קעלערן.

פשוטע זאָכן — די אַרבעטער דאַרפן ניט אַרבעטן אויף יענעם. דער אַכט-
שעהדיקער אַרבעטסטאָג איז אַ פאליאטיוו צו פאַרדרייען דעם קאַפּ, צו מאַכן

אן אַנשטעל, אַז די צרה ליגט אין פּראָצעס פון אַרבעט, עפעס אַזוי, ווי צו אַר-
בעטן איז שלעכט, איז אומהיגייעניש, עפעס אַזוי ווי אַרבעט איז באמת אַ קלה
ניט קיין ברכה פאַרן מענטשן; פאַרן באַלעבאַס, אויפן באַלעבאַס — קיין איינ-
אינציקע מינוט; פאַר זיך, פאַר די אַרבעטער — אַפילו 18 שעה.

פשוטע זאכן — די טעאָריע איז זייער פאַרוויקלט, קאָמפּליצירט און איך
וואָלט אַפילו מוסיף זיין, אַז די „טעאָריע איז לשם טעאָריע“, ווי קונסט לשם
קונסט.

און כאַדונאַוו אַרדנט איין אַ לעקציע אויף זיין זאַוואַד. און ווען זי גיט זיך
אין, די אַרבעטער זענען צופרידן, טוט ער אין קלייניקייט; ער פאַרבעט פאַר-
שטייער פון אַנדערע, נאָענטע פאַבריקן, זיי זאָלן בייזיין און פון זיין פאַבריק,
ווי אַ ריכטיקער סטראַטעג, רוקט ער זיך אין אַ ראַדיוס אַרום און אַרום, פון
פאַבריק צו פאַבריק.

איר מיינט ער רעדט, ער אַנטוויקלט זיין פּלאַן? ער האָט מיר וועגן דעם
אַ וואָרט ניט געלאָזט הערן. אָבער איך זע, איך פיל זיין פּלאַנמעסיקייט, זיין
„אינסטינקטיווע“, אויב מען קען אַזוי אַנרופן, אויסגערכענטקייט פון אַרבעט.

ער פוילט זיך ניט, ער פאַרלאָזט זיך ניט אויפן טעלעפאָן און מיין צוזאַגן
צו קומען, ער קלינגט אָן. באַשטימט די צייט, קריגט אַ צוזאַג און ניט-גערײכ-
טערהייט קומט ער צו גיין, דורכמאַכנדיק היין און צוריק צענדליקער וויאַרסט
אַ טאַג, קומט נעמען מיך און פירט מיך אַוועק צום מיטינג אויפן זאַוואַד. און
דערנאָך צוריק שפּאַנט ער צוויי-דריי אַזייער ביידערנאַכט אַהיים און אויף
מאַרגן — די זעלביקע זאָך. עס איז פּאַלג מיך אַ גאַנג פון סאַקאַלניקי ביז ווייט
אין זאַמאַסקווערעטשיע. און אין יענע צייטן זענען מיר נאָך פּוסגייער געווען,
מיר האָבן ניט געהאַט קיין אויטאָמאָבילן, און די אַרבעטער האָבן עס אַוואַזי
ניט געהאַט. און מיר פלעגן שפּאַנען און „טראַגן“ דאָס וואָרט, ניט פירן עס. און
ניט אומעטום געברויכט. דעם טראַמוויי, פשוט דערפאַר, ווייל ניט אומעטום
גיט ער.

כאַדונאַוו האָט ניט געהאַלטן פון אַנדערע אוידיטאָריעס. די בעסטע אוי-
דיטאָריע איז דער זאַוואַד צום סוף פון אַרבעט, אַדער אינדערפרי אין אַ זונ-
טיקדיקן טאַג.

און אַזוי טריט ביי טריט נעמט כאַדונאַוו אין אין פאַבריק נאָך דער צוויי-
טער, אין זאַוואַד נאָכן צווייטן. ער מאַכט עס אַזוי אַרויק-שטיל, עפעס ווי ער
מיינט גאַרניט. ער רעדט זיך דורך מיט עטלעכע אַרבעטער פון דעם שכנישן
זאַוואַד און זיי לאָדן מיך איין פאַר אַ לעקציע. דאָס איז אַלץ; און דאָן ווערט
דאַרטן, אויפן אַרט, אַרגאַניזירט אַ גרופע פון די אַרבעטער, וואָס אַרבעטן אויף
דער פאַבריק. און „זיין“ זאַוואַד איז אַרומגעוואַקסן מיט שכנישע סימפּאַטישע
זאַוואַדן. אז איין פעסטונג פון די מענשעוויקעס אַדער רעכטע ס. ה. איז געפאַלן
נאָך דער אַנדערער. אַזוי אַרום זענען אַריבער די טראַמוויי-פאַרקן צו אונדז. און
אַזוי, סיסטעמאַטיש, אין אַ משך פון פיר-פינף חדשים, האָבן מיר געהאַט אַ

מאיאריטעט פון אונזערע חברים אין אלע „זאוואדסקע“ קאמיטעטן פון זאמאס-
קווערעטשיע און גאנצע פאבריקן, ווי למשל, „דאברי נאבאלץ“, האבן „גע-
הערט“ צו אונדז מיט זייערע גאנצע מאסן ארבעטער. „געהערט“ מיין איך גייס-
טיק, אבער דעמאלט איז געווען א צייט, ווען דאס ווארט איז פארויסגעגאנגען
און געשלעפט נאך זיך דאס טאג, און דאס „גייסטיקע“ — דאס קערפערלעכע.
געהערן צו אונדז האט געהייסן: אטאט וועט עס, די פאבריק מיט אלעם, וואס
איז איר מיט איר פליסנדיקער רעכענונג, געהערן צו די ארבעטער און א צו-
גאב די געביידעס און הייזער, וואס אויף דער טעריטאריע פון פאבריק אדער
אין שכנעשאפט.

דעמאלט איז דאס ווארט ניט געווען קיין שפילצייג פאר די אויערן אדער
אויגן. דאס ווארט האט אפעלירט דורך זיי צו די הענט און זיי, די לעצטע, האבן
געפאלגט און געטאן.

טאג נאך טאג, אונט נאך אונט, און כאדונאוו האט זיך געשפרייט און
נאכגעצויגן מיך. איך בין מער ניט ווי געווען דאס מויל. איך האב געדרשנט.
ער פלעגט שטיין און הערן מיט גרויס אויפמערקזאמקייט די זעלבליקע רעדעס,
וועלכע ער האט געהערט, הגם מיט קליינע שנויים, צענדליקער מאל. אבער די
זאך איז פאר אים פריש און ניי און טייער געווען, ווייל זיין אויער איז געווען
דאס אויער פון די מאסן, פון די ארבעטער, וואס האבן זיך דא אויפגעקליבן,
און די קלענסטע פגימה פלעגט ער אויפכאפן און מיך אויפמערקזאם מאכן.
פגימה מיין איך ניט אין ווארט, אין פראזע, דאס איז גארניט, נאר אין דער
פארשטעלונג, אין געבן צו פארשטיין די אויפגאבן פון דער גרויסער צייט צום
ארבעטער אין זיין גרויסער היסטארישער ראָל. און ער האט געפילט מיט אלע
זיינע חושים, אז אויב דער מאמענט, דער ווונדערבארער מאמענט, וועט ווערן
דורכגעלאזט, וועלן מיר, וועלן די ארבעטער אין רוסלאַנד, אנווערן צענדליקער
יאָרן, און זייער טעות וועלן זיי דארפן פארריכטן מיט קרבנות און ליידיג, מיט
געפענגעניש און פארשיקט-זיין און פון הונגער שטארבן.

און זיין גאנצע ענערגיע און ווילן איז געווען קאנצענטרירט אויף דעם
איינציקן פונקט: אייננעמען די פאבריקן גייסטיק און דערנאך פראקטיש, עקא-
נאמיש.

און אדאנק כאדונאוו זענען מיר געגאנגען פון נצחון צו נצחון איז די
פאבריקן, ארום די פאבריקן, און ער איז געווען גערעכט. דא איז געלעגן און
ליגט עדהיום דער לעבנס-כוח פון דער רוסישער רעוואָלוציע.

איך קען זאגן אן איבערטרייבן, אז עס איז ניט געווען כמעט קיין איין
פאבריק, זאוואד, קאאפעראטיווע אדער אן אנדער ארט, ווו ארבעטער טרעפן
זיך, קומען זיך צוזאמען פאר ארבעטצוועקן, איינשליסנדיק די פאסט, טעלע-
גראף, עלעקטרישע סטאנציע אאז״וו, ווו כאדונאוו זאל ניט איינארדענען פאר
מיר א לעקציע, אדער ריכטיקער, א סעריע פארטראגן און ארויסטרעטונגען
— „אייננעמען די פאבריקן“.

און איך וועל קיינמאל נישט פארגעסן זיין זונליכטיקן פנים, ווען ער איז אריין מיט זיין שוועבנדיקן האלב-מיידלשן גאנג אין שפיטאל (איך פארלויף אביסל) צו מיר, וווּ איך בין געלעגן און געזשיפעט, פארווונדעט אין אקטאבער-אויפשטאנד, און ער האט מיר אריינגעשושקעט אין אויער (איך בין געווען צו שוואך צו הערן אַ נארמאל קול): „איך בין אויסגעקליבן געווארן פארן דירעקטאר פון טעלעפאָנען-זאַוואַד“.

ער איז געווען דער ערשטער אַרבעטער-דירעקטאר פון ערשטן זאַוואַד פאַרנומען פון די אַרבעטער.

און זיין שמייכל האט געשיינט און זיין פנים האט געלויכטן מיט די שטראַלן, — נישט פון אייגענעם כבוד, אָדער אַפילו גייסטיקן לויזן פאַר אַזויפיל מסירות-נפש און איבערגעגעבנקייט, — פון אַ שכינה-באַוווּסטזיין; מיר דערנענטערן זיך צום פאַרווירקלעכן אונדזער גרויסן אידעאַל...

און אַ שוידער נעמט מיר דורך, דערמאָנענדיק זיך, אַז דיין האַרץ, כאָדו-נאָוו, איז דורכגעלעכערט געוואָרן פון אַ קאָמוניסטישער קויל.

און דיין שמייכל אין אונדזער זיכרון איז די איינציקע מצבה, וואָס באַ-שיינט דיין פאַרוואַרפענעם קבר, דיין איינזאַמען קבר, הכמות נבל ימות, כאָדוּנאַוו?!...

XIX

סאַקאַלניקי — כאַדינקע

אינאַוונט, אַ חבר פון דעם צווייטן עק שטאַט קומט צופאָרן נאָך מיר, אַ מיטינג אויף כאַדינקע,

מיר זעצן זיך אויף דעם רוקן פון פערדטראַמוויי נומער 10 און ער היר-זשעט-קלינגט, אַן עלעקטרישע בהמה, וואָס עסט האַבער-וואַלטס, טראַגט זיך אַוועק פון סאַקאַלניקי צו כאַדינקע, טרעטנדיק מיט זיינע קאָפיטעס דעם לייב פון מאַסקווע, דורכהאַקנדיק זי כמעט ווי אין דער העלפט. איבערגעפאָרן לוביאַנ-קע און טעאַטערפלאַץ, און איילט אַוועק דורכן ליידנשאַפטספלאַץ אַהין, אַהין, פון איין זייט הינטערן שטאַט צו דער צווייטער זייט הינטערן שטאַט.

צוויי זייטן, צוויי וועלטן, סאַקאַלניקי איז פול מיט זומערווינונגען. דאָ האַט מען הנאה פון לעבן, אַ שיינער הויכער וואַלד, איינגעטיילט אין „שטראַלן“ (לוטשי) צוגעקאָמט-אויפגעראַמט. ערטער צו באַדן זיך, צו שפילן טעניס און אַנדערע פאַרוויילונגען, ווי ביליאַרד וכדומה, אָבער דער וואַלד איז אַ וואַלד. ביימער זענען גאַנץ ערנסט און שאַטנדיק, אַ טייוואַלים-בריק הענגט ערגעץ-ווּ איבער אַ כלומרשטן וואַסערל. מער שפיל פון פאַנטאַזיע און מער פוסטער שרעק ווי באמת שרעקלעך.

אָבער ניט לאַנג צוריק האָט מען געפונען איינעם אַ געהרגעטן לעבן בריק. פאַרוואָס? פאַר ווען? אויב אויפן באַדן פון אַ ראַמאַנס אַרט עס ניט די סאַקאַל-ניקי-איינווינער. די וועלט פירט זיך אַזוי. אָבער טאַמער צוליב געלט, פאַר רייכקייט, באַראַבעוועט? — און סאַקאַלניקי נעמט זיך שרעקן. און שומרים ווערן געדונגען און אַוועקגעשטעלט לעבן די טירלעך פון די היימען. רייכע זומער-איינווינער לייגן זיך צוזאַמען און דינגען היטער פאַר זייער גוטס. רייכערע טוען עס ביחידות. יעדערער קויפט זיך אַ שומר. נאָך רייכערע — עטלעכע שומרים.

מען היט זיך. פון וועמען? פון אייגענעם ברודער-מענטש. און ווער קען היטן פון היטער? און ווער קען היטן דעם היטער?

סאַקאַלניקי קריגט האַרצקלאַפעניש. דער זומער גייט ניט איין. אויף די מיליציעלייט קען מען זיך ניט פאַרלאָזן. אַלע כמעט יונגע שנעקעס. זיי ווייסן אַפילו ניט דעם פלאַץ פון מאַסקווע און ארומגעגנט.

איניקע זיפצן; די אַלטע סטראַזשניקעס, די פּאָליציילייט, האָבן כאַטש דעם וועג געקענט איין ווייזן. די נייע זענען אַן אַ ברעקל דערפאַרונג.

דעם אַריינטריט צו סאַקאַלניקי היט דער „קויק“ אַ שיינער, פיינער רעס-טאַראַן-קאַפּעהויז שטייט אין צענטער פון קויק, אכן זה בית אלהים וזה שער השמים. באמת, דאָ איז אַ גאַטסהויז און דאָ איז דער טויער צום הימל.

דער גאַט, פאַרשטייט זיך, איז דער כל-יכול פון אַכלען; עסן און פרעסן און טרינקען און זויפן. מען פאַרדינט גרינג. אַ קלונג דורכן טעלעפאָן און געלט קומט ווי פון זיך אַליין. יא, עס היידעט זיך אונטער די פיס — אָבער דוקא דערפאַר דאַרף מען פריילעך זיין. מען קען ניט בלויז עסן און טרינקען און פלירטעווען; מען דאַרף מוזיק; און אַ קאַפעליע קומט צוגיין און שטעלט זיך אויס אין אַ קויק אויף אַ פּלאַטפאָרם, און אינסטרומענטן קומען מיט זיי, און אַ סימפאָנישער אַרקעסטער וואַקסט אויס עפעס אַזוי ווי אַרויס פון די קוסטעס, וואָס באַזימען דעם קויק מיט פריש גרינס, איבערגעשפרינקלט מיט ראָזע און בלויע בלימעלעך; און אַ מאַן שטייט אין רעכטן מיטן און מאַכט מיט די הענט, מאַכט מיט די זייטן — און כוואַליעס פון האַרמאָניע גיסן זיך, גייען פונאַנדער אין קויקן און קייקלען, שפרייטן זיך ווי אויף פליגלען צו די הויכע טונקל-בלויע, אַוונט-פאַרשעפערטע תכלת-הימלעך, עפעס ווי אויסגעדעמפטע הוי-באכצן קריכן זיי אַוועק אַהין, צום הויכן אין סוף, און אַנדערע קלאַנגען ווידער פאַלן צו צו דער מוטערערד, טוליען זיך צו איר בוזעם, ווי פאַרשטויסענע, פאַר-טריבענע, פאַרוואַגלטע און פאַריתומטערהייט כליפען זיי און וויינען זיך אויס און נעמען שיינען מיט ליכטיקע פנימער און פינקלענדיקע אייגעלעך און לאָזן זיך טאַנצן, קויקלען זיך איבערן קויק, פּלאַנטערן זיך צווישן די פיס, צעלייגן זיך אויף די זעמדלעך פון די שטעגן.

סאַקאַלניקי הערט מוזיק, אָבער ניט-לאַנג, אַ שעה-צוויי. עסט אָבער כמעט אַ גאַנצן טאַג, און שטאַפט זיך און קרעפטיקט זיך מיט שאַקאַלאַד, מיט געבעקס פון די פיינסטע, פון די זיסטע, הגם מאַסקווע זעט שוין לאַנג ניט קיין ווייס ברייט. און ווען מען פאַרקויפט אייך יאָ ברויט, וועגט מען עס אייך אויס, איר

זאלט ניט קריגן, אפילו פאר אייערע גראַשנס און קאָפּיקעס (מ'שטיינס געזאַגט געלט), אן איבעריקן שטיקל פענעץ.

סאָקאַליקיי לעבט אין רחבות... אָבער עס איז ניט שטיל אויפן האַרצן. וויסטע חלומות, שוואַרצע שאַטנס פּאַכען מיט גרויסע אַרעמס... און שרעקן דעם פעטן, בויכקילעכדיקן עולם.

גאַר פון אַן אַנדער טייג איז אויסגעקנאַטן כאַדינקע.

דאָס זענען צוויי עקן. אינמיטן ליגט מאַסקווע, מיט אַן אַפענעם מויל און אַנגעשטרענגט אויער. סאָקאַליקיי אויף איין זייט, כאַדינקע אויף דער צווייטער.

עפעס ווי אויף צו להכעיס, אינמיטן וועג, שטייט "יאר", דער באַרופענער רעסטאָראַן, וווּ מען האַלט אַפּ משמורים, מען ריכט אַפּ חצותן, מען באַוויינט דעם חורבן פון יונגשאַפט. אַ הויכע גלעזערנע געביידע. דער גרעסטער און רייכסטער טעמפל פאַרן קולט פון פרעסן. דאָ פּלעגט פאַרברענגען זיינע אַוונטן, נעכט און מאַרגנס מיכאיל, ניקאָלאַיס ברודער. דאָ פּלעגט קאָסאָ, דער געוועזענער בילדונגסמיניסטער, עסן זיינע מיטאָגן און טראַכטן ווי אַזוי צו שטיקן די סטודענטן בכלל און די יידישע בפרט. אַ ציגיינערבאַר מיט אַלע קליפּערלעך...

איר ווייסט אַלע די לעגענדע, און אפשר איז עס אַ היסטאָרישער פּאַקט, אַז ווען די רומאים זענען שוין געווען אַריין אין דער עזרה און פּיילן זענען גע- פּלויגן איבער די קעפּ פון די כּהנים און בלוט האָט זיך געגאַסן, איז די עבודה אויף איין איינציקער מינוט ניט איבערגעריסן געוואָרן. אַלץ איז געאַנגען כּסדר. די כּהנים האָבן געשאַכטן די לעמער, די לווים האָבן געזונגען און געשפּילט. וואָס אַרט זיי דער מאַמענט, ווען זיי שטייען אויף די שפיצן פון אייביקייט!

דאָס זעלביקע מעג מען זאָגן וועגן דעם מאַסקווער בית-המקדש. בלוט האָט זיך געגאַסן, מיליאָנען זענען געפּאלן ווי פּליגן. די שטאַט מאַסקווע האָט זיך גע- וואַרפן ווי אין קדחת. מיניסטאַרן אַרויף און אַראָפּ. דער קייסער איז געפּאלן פון טראַן — אָבער די עבודה אין בויכטעמפל, אין קודש-קדשים פון פרעסעריי, האָט ניט אויפּגעהערט אויף איין איינציקער מינוט. וויין האָט זיך געגאַסן ווי וואַסער. דאָס זענען געווען די נסכים. און די קרבן-תמיד. די פּרישטיקן און וועטשערעס און מוספים-מיטאַג-מאַלצייטן, האָבן די קעלנערס-כּהנים דערלאַנגט אין דער צייט און מיטן בעסטן גערוך און געשמאַק — אַ ריח-ניחוח — צום זולל-וסובאַ.

"יאר" האָט אָבער צו כאַדינקע קיין שום שייכות ניט געהאַט. כאַדינקע, אַדער כאַדנער פעלד, איז אַ שם-דבר אין מאַסקווע און איבער גאַנץ רוסלאַנד. איר געדענקט מסתמא די שרעקלעכע געשעענישן אויף כאַדינקע בשעת קאַראַ- נאַציע פון ניקאָלאַי דעם צווייטן און לעצטן.

סערגיי, דעם קייסערס פעטער, האָט געבאַלעבאַטעוועט איבער מאַסקווע. אויף כאַדינקע האָט מען געגרייט טישן פאַרן המון-עם, ער זאל וויסן און פאַר- זוכן דעם טעם פון זאַלבן אַ צאַר. און הונדערטער טויזנטער האָבן זיך צונויפ- געקליבן, און הונדערטער זענען צעטראַטן געוואָרן — אין גריבער אַריינגעפּאלן און לעבעדיקערהייט פאַרשאַטן געוואָרן. ניקאָלאַי, דערוויסנדיק זיך פון דער געשעעניש — אין זיין איבערגעשראַקענעם שפּיגל — האָט זיך עס פאַרגעשטעלט

ווי אן אויפשטאנד — האָט ער גענומען און זיך פאַרבאהאַלטן אונטערן בעט... אין דעם הויז פון איינעם פון זיינע הויכגעשטעלטע פריינט...

כאָדינקע טראַגט אויף זיך פאַטאַלע סימנים מיט שלעכטע אַנצוהערענישן; דאָ וועט מען מאַכן אַ סוף צו דער אַכזריותדיקער הערשאַפט, וואָס האָט אָנגע- הויבן מיט מענטשן-טרעטן און וועט מיט דעם ענדיקן.

כאָדינער פעלד (כאָדיאַנסקאיע פּאַליע) — ווי זיין נאָמען, אַזוי איז עס. אַ פעלד. פעלד, פעלד — אַן אַ שיער און אַפּשטעל; לויפן בערגלעך איבער בערג- לעך, פלעכטן זיך, ווי צו רייצן זיך, מיט אַריינפאַלונגען, טאַלכעלעך, כלומרשט ווי כוואַליעס פון „רויס“, פון גיין און קומען, אַדער די ברוסט פון דער ערד הייבט זיך און פאַלט.

ווען איר שטייט דאָרטן, לאַזט זיך איינריידן, אַז די גאַנצע וועלט איז אַ ים פון „פּוסט און מדבר“; זאָמד, טיפע, געלע, הייס אין אייניקע פלעצער, קיל און אַנדערע, קיל און פייכט. פאַרהאַרטעוועטע שנורן שניידן עס אַדורך און זיי זענען באַוואַקסן ווי מיט אַ מין קאַרע, אַ ווילדער גראַז אַדער אויסגעגרויטער מאַך.

דאָ האַלט זיך אויף דער גארניזאָן אין זומערצייט. עס ווייסן געצעלטן אויס- געשטרעקט אין דער לענג און דער ברייט, ביז זיי ווערן כמעט ווי פאַרפאַלן אין שטח, דערטרונקען ווי זעמדלעך אין וואַסער פון גרויקייט אַדער ווערן איינגע- שלונגען פון דער טונקליקייט פון אַוונט.

עראַפלאַנען טראַגן זיך איבערן קאַפּ, מאַכן אַ גערויש, פאַסעווען די הייך, קאַטעווען די וואַלקנדלעך, וואָס שלעפּן זיך ווי בעטלערס מיט זעקלנע, אַמאַל זיידענע, טאַרבעס. די שטאַלענע לופטפויגלען פלעכטן טויטקניפלעך און לאַזן זיך אַראָפּ מיט אַ צוואַגעניש אויפן פעלד.

דאָ איז די אַוויאַציעשול.

פלאַץ קלעקט דאָ פאַר אַלעמען.

ניט-ווייט פון דאַנעט געפינען זיך די קעלערן פול מיט קאַרטאַפּל-באַמבעס און מעל-פּולווער.

כאָדינקע איז די היטערן פון מאַסקווע, זי היט אַפּ סאַקאַלניקי פון שלעכטע מחשבות און בייע הענט, זי היט מאַסקווע פון זאַמאַסקווע-רעטשיע אַדער פון פרעסנע.

און כל זמן כאָדינקע שטייט שטאַל און אייזן פאַר דעם איינגעשטעלטן סדר, שלאַפט סאַקאַלניקי און זעט חלומות מיט אַסטראָנאָמישע ציפּערן פון גרינגע פאַרדינסטן.

אַבער, וואָס איז דער מער מיט כאָדינקע? זי נעמט זיך רייבן די אויגן און אַרומקוקן, ווי זיך אויפגעכאַפט פון שלאַף. די קאַנאַנען און ביקסן — עפעס ווי אַ פונק פון פאַרשטאַנד, נעמט זיך שעמעדיקערהייט פונאַנדערגליען אין זיי. כאָ- דינקע וויל וויסן, וואָס עס טוט זיך אויף דער וועלט, נעמט פרעגן דעם גרויסן „פאַרוואָס?“

און, אַז כאָדינקע פרעגט, ווער וועט ענטפּערן; „דערפאַר! אַזוי וויל איך, אַט אַזוי הייס איך!“ ווער הייסט?

כמעט צוויי שעה האָט געדויערט דער וועג.

אַבער מיר זענען שוין אויף אַן אָרט.

מיר, די „ריידער“, שטייען אויף אַ באַרג. זיי, די „הערער“ — אין טאַל, אונטערן באַרג. און לעבן זיי, ניט ווייט, בלייבן זייערע לייזונטענע געצעלטן מיט שוואַרצע, דיקגעדיכטע פּאַסן אויסגעשטעלט אין אייזערנע רייען פון האַרמאַטן, רויטלעך-געלן זיך די קופּערנע קאַנאַנען. די לעצטע שפּילן זיך מיט די שטראַלן. מען האָט זיי נאָרוואַס פּאַלירט, ווי קינגעפּעס אויף די פּאַליצעס ערבֿ-יום-טובֿ.

איך שטיי און רייד, און איך פּיל, אַז דאָ אַ וואָרט בלאַנדזשעט ניט אַרום לאַנג אין כּף-הקלע פון פּוסטייט און אומאַנטשלאַסנקייט. די צוהערער זענען ניט קיין חקרנים, אינטעליגענטן מיט שטרוענע קעפּ און לעכערדיקע ווילנס; אַט-די זענען אַפּילו ניט קיין אַרבעטער. זיי זענען זעלנער, ניט לאַנג פון דאָרף — זיי ווייסן ניט און ווילן ניט און וועלן ניט וויסן פון די „נאַטירלעכע פּראָ-צעסן“, וואָס דאָרף זיך שלעפּן הונדערטער יאָרן, ביז זיי וועלן זיך דערשלעפּן צו אונדז און ביז די טעאָריע, וואָס רעדט וועגן אַט-די פּראָצעסן, וועט צען מאל פּאַר דעם אַפּגעפּרעגט ווערן איידער זי וועט מאַכן אַן אָנהענגער אירן אויפצו-הייבן אַ שטרוי פון דיל.

דאָ איז אַ וואָרט — אַ כּלי, אַ ישׁ.

רייד, און די האַרמאַטן וועלן נעמען דונערן און מיטריידן מיט דיר.

איך רייד, קוק אויף די קאַנאַנען און פּיל, אַז די ווערטער מיינע קריכן זיי אין די אַפּענע אויערן אַריין, און זיי נעמען שטשירען מיט די ציין.

אַ וואָרט גייט אַרויס פון מויל און עס זעצט זיך אַוועק אויפן רוקן פון האַרמאַט, פּאַרקירעוועט אים... און דעמאַלט... אַ דעמאַלט...

איך רייד און האָב דעם געפּיל, אַז דאָס איז ניט קיין ריידעניש, נאָר אַ צוגרייט צו אַ גרויסער טאַט.

און אַט-דעם פּשוטן געדאַנק גיב איך טאַקע צו פּאַרשטיין דעם זעלנער: אונדזער געזעלשאַפט איז מעיקראַ פּירכאַ, ווי יענץ קינד, וועמען מען האָט אָנ-געטאַן אויף צוויי צוזאַמענגעלייגטע פינגער אַ שלאַס און מען האָט אים פּאַר-שלאַסן, און דאָס קינד, אין זיין נאַרישקייט-קינדישקייט, מיינט באמת, אַז עס מוז זיך אַרומטראַגן מיטן שלאַס, בשעת עס איז גענוג פּונאַנדערצונעמען די פינגער און דער שלאַס וועט פון זיך אַליין אַראַפּפּאַלן.

איך דבר, האַרמאַטן שטייען און הערן זיך איין. עס דוכט זיך, אַז זיי ציילן זייערע רייען, רייניקן זייערע שטימעס...

אַפּיצירן באַווייזן זיך אויף דער פּעריפּעריע, זיי האָבן אַבער קיין העזה ניט צוצוקומען נאָענט.

מיין צייט איז אויסגעגאַנגען. צען מינוט האָט מען געגעבן יעדן רעדנער. אַבער די חברים, די באַלשעוויקעס, האָבן מיר אַנגעשאַנקען מיט אַ גאַנצער שעה — יעדער האָט מיר, בתּורת נדבּה, אַוועקגעגעבן די צען מינוטן, וועלכע מען האָט אים געגעבן.

וואָס פּאַר אַ גוטע פּריינט זיי זענען געווען... (שפּעטער-צו האָבן זיי עס ביי מיר אַפּגענומען מיט אַ היפּשן פּראָצענט...).

איך ענדיק מיין קורצע רעדע. די זעלנער אפלאדירן.
א טייל פון זיי זענען מיינע אלטע באקאנטע פון דער הויפטוואכט און פון רעגיימענט... איך דערקען מיין שומר... איך דערקען דעם שוסטער. און נאך און נאך. דעם מיליטארישן דיבוק האב איך, דוכט מיר, פון זיי ארויסגעטריבן. דער פארזיצער, א מיטגליד פון עקזעקוטיוו-קאמיטעט פון צווייטן צוגויפ-רוף פון אלוסישן סאוועט-קאנגרעס, אן ס. ר. — איך געדענק איצט זיין גאט-מען ניט — שטעלט זיך אוועק און זאגט:
— איידער איך וועל נעמען ריידן, וויל איך אייך פרעגן איין פראגע: ״וועט איר גיין נאך גארדינען און נעמען מאסקווע, ווי ער הייסט אייך?״ — ער מאכט א קורצע פויזע אין פארלעגנהייט.
דער גארניזאן אין איין קול ענטפערט אן א מינוט קווענקלעניש:
— מיר וועלן גיין! מיר וועלן נעמען! — און אן עכא צעטרעגט זיך איבער די בערגלעך, ווי א דונער אין בירגערלעכן הימל.
די וואלקנס ווערן רויט, ברענען אין גלוט און בלוט. טראגן זיך איבער אונדזערע קעפ, א גרינג ווינטל יאגט זיי אהין, ווי עס שיינען די גאלדענע שפיצן פון די טעמפלען... אהין, קיין מאסקווע... צוויי-דריי וויארסט פון דאנעט. די שאטנס ווערן דיקער. די באזונדערע פנימער פון די זעלנער ווערן צע-שווומען און אלע פנימער גיסן זיך צוזאמען און ווערן איין פנים, איין ווילן, איין מויל און איין פויסט.
זיי זאגן: מיר וועלן גיין און וועלן נעמען — פאדיאם אי וואזמיאם!

XX

אונדזערע לאזונגען

וועלכע לאזונגען האבן מיר דעמאלט ארויסגעשטעלט?
איך רעכן, אז די דאזיקע פראגע איז פון גרעסערער חשיבות ווי בלויז א דערמאנעניש. בכלל, בין איך א גרויסער אפיקורס אין „ניט-גלויבן“, און איך בין זיכער, אז דער „מארגן“ דארף זיין זעעדיק... און רוסלאנד געהערט צום מארגן, מעג דער היינט זיין פינצטער ווי א בלינד פערד אין א טיפן גרוב. ווען איך זאג מארגן, מיין איך דעם והיה כי שאלך בנך מחר לאמר, איך מיין, און האב אינזינען טאקע דעם מארגן. נאך דאס האט צו זכרונות-שרייבן קיין דירעקטע שייכות ניט, איר מעגט ניט גלויבן אין מיין אפיקורסות.
איך רעכן, אז אונדזערע לאזונגען זענען א לעבעדיקע זאך נאך עדהיום, און האבן, דער תמצית פון דעם, א פראקטישן געוויכט אויף די וואגשאלן אין רעאלן לעבן אין רוסלאנד, אין דעם היינט און מער א סך מער אין דעם מארגן. נאך לאמיר זיך צורוקן צו דער זאך.
דאס לאנד — צו די פויעריס, אדער צו יענע, וועלכע באארבעטן די ערד. דאס איז א לאזונג פון גרויסער ממשות, אבער מיר וועלן זיך אויף אים ניט

אָפּשטעלן, ווייל מיר האָבן דאָ אינזינען בעיקר די שטאַט און די אַרבעטער. מיינע זכרונות זענען איבערלעבענישן און איך האָב ניט געאַרבעט אין דאָרף. בכלל, טרייבט מען אָן אַ שיער רכילות אויף דעם חשבון פון דער רוסישער רע-וואַלוציע און די ראַלע פון די אַנאַרכיסטן אין איר. ווען איך זאָג טרייבן רכי-לות, מיין איך ניט צו באַגרענעצן די „באַריידער“ און זיי באַצייכענען אַלס „שונאים“. קעגנער אונדזערע אָדער בכלל פון רעוואַלוציעס; ניין, דווקא אונדזער רע פריינט טוען עס גאַנץ געשמאַקלעך. און עס איז דאָ אַ פּסיכאָלאָגישע דער-קלערונג דערפאַר. ווי באַלד מיר זענען דורכגעפאַלן, — אָדער מען האָט אונדז דורכגעוואַרפן, אַ טייל פון די חברים ארויסגעטריבן פון לאַנד, אַ טייל אומגע-בראַכט פון דער וועלט, אַ טייל פאַרשפאַרט אין תּפּיסות און אַ טייל געשיקט אַפּקילן זיך אין די קאַלטע געגנטן — מוזן מיר זיין שולדיק. אַביסל אמת איז דאָ אין דעם, אָבער ניט אינגאַנצן. מען הערט אַמאַל מיינונגען, באַשולדיקונגען; מיר האָבן זיך מיט די פּויערים ניט אינטערעסירט. עס איז ניט אמת. מיר האָבן געהאַט אַרבעטער און אַ סך אַרבעטער צווישן די ערדאַרבעטער.

לאַמיר עס לאָזן אויף אַ צווייטן מאָל, ווען מיר וועלן קומען נענטער צו די „חשבונות“ און זיך אומקערן צו די לאַזונגען.

„די פאַבריקן צו די אַרבעטער“

אין יענער צייט האָבן די באַלשעוויקעס אַרויסגעשטעלט זייער לאַזונג וועגן קאַנטראַל. מיר האָבן עס שטאַרק קריטיקירט. און, פאַרשטייט זיך, אַז די אַרבע-טערמאַסן איז מער געווען צום האַרצן דער לעצטער פּאָדערונג-באַפעל: פאַר-נעמט די פאַבריקן!

וועגן אַט-דער לאַזונג וויל איך זיך אָפּשטעלן אַביסל לענגער.

די פאַבריקן צו די אַרבעטער — און וואָס וועט זיין ווייטער? — האָבן אונדז געשטעלט די פּראַגע נאַענטע און ווייטע, אָבער קיינמאַל ניט אַרבעטער-מאַסן, וועלכע האָבן פאַרשטאַנען, תּופּס געווען, דעם גרויסן אמת, וואָס ליגט אין לאַזונג.

עס זענען פאַראַן מענטשן, וואָס ווילן איבערהאַקן, אָדער פּונאַדער-קניפלען אַלע סאַציאַלע פּלאַנטערן אויף איין מאָל. און דאָס איז, לויט זייער מיי-נונג, די אויפגאַבע פון אַרבעטערקלאַס אין אונדזער צייט.

איך טראַכט פשוטער און איך רעכן, אַז דער רוב פון אַרבעטער איז מיט מיר אין דעם.

אַביסל מער באַשיידנקייט. ניט אַלץ אויף אַמאַל. די פאַבריקן צו די אַר-בעטער מיינט ניט, אַז אַלע סאַציאַל-עקאָנאָמישע סתירות און פאַרדרייענישן זענען אויפגעלייזט געוואָרן; עס הייסט מער ניט, אַז די פּראַגע מכוּח דעם צו-זאַמענשטויס פון אַרבעט און קאַפיטאַל אין אינדוסטריע וועט דעמאָלט זיין גע-לייזט. און אַט-די לאַזונג האָב איך זיך געפלייסט צו פאַרשפּרייטן צווישן די אַרבעטערמאַסן אין רוסלאַנד.

און איך מוז עדות-זאָגן, אַז זי איז אומעטום אויפגענומען געוואָרן מיט גרויס ענטוויאָזם. זי האָט גערעדט צום האַרץ און צום רעאַלן חוש, וועלכן דער רוסישער אַרבעטער פאַרמאַגט.

די צרה מיט לאַזונגען אָדער פּאָדערונגען איז דאָס, וואָס די קומענדיקע דעפיניציעס פאַרצאַמען זיי צו אַזאַ מדרגה, אַז פון זיי בלייבט כמעט ווי גאָר- ניט אויסער די וויברירונגען, וואָס זיי רופן אַרױס אין לופט. די פּאַבריקן צו די אַרבעטער! כ'לעבן אַלע זענען פאַר דעם, און וואָס איז דאָ דער אויפטוּ?

זיכער, דאָ איז קיין אויפטוּ ניטאָ, און מען דאַרף קיין אויפטועכץ ניט האָבן, ווען פּשטות גילט, אַ פּשיטא שוין בשעת אַ רעוואָלוציע, ווען אַ לאַזונג דאַרף האָבן אַ כוח-הדיבור איינצונעמען מיליאָנען מוחות און הערצער. די פּאַבריקן „ווי זיי שטייען און גייען“ און די אַרבעטער גענומען ווי זיי זענען, אָן חדושים אין די פּאַרמען פון אַרגאַניזאַציע.

איך שטעל זיך אָפּ לענגער ביי דער לאַזונג, ווייל איך וויל, דער ליענער זאָל פאַרשטיין, ווי אַזוי מיר האָבן געווונען דעמאָלט די מאַיאָריטעט פון די אַרבעטער אין די גרויסע אינדוסטריעלע צענטערן. און אַזוי איז דאָס געווען. די אַרבעטערמאַסן זענען געווען מיט אונדז.

ווי אַזוי זענט איר אַזוי מיאוס דורכגעפאַלן, אויב אייער באַהויפטונג איז אמת? — וועט מען שטעלן די פּראָגע. איך האָף כ'וועל געבן דעם ענטפער, ווען כ'וועל זיך רוקן כסדר דורך די „זכרונות“.

די פּאַבריקן ניט צענטראַליזירט, ניט סאַציאַליזירט, נאָר פשוט ווי זיי זענען געווען. נעמט אַראָפּ דעם באַלעבאַס, שטעלט אַוועק די אַרבעטער, וואָס אַרבעטן דאַרטן, און אָן דער שפיץ — אַ ווערקשטאַט-קאָמיטעט. דאָס איז אַליין. מיר איז אויסגעקומען צו הערן סילאַגיסטישע קוריאָזן. די באַלשעוויקעס פלעגן טענהן: מיר זענען אויך דערפאַר. ווי אַזוי?

פשוט. די פּאַבריקן וועלן ווערן נאַציאָנאַליזירט, ד"ה, וועלן געהערן צו דער מלוכה. און די אַרבעטער וועלן געהערן צו דער מלוכה. דער פּועלייזאַ פון דעם איז, די פּאַבריקן וועלן געהערן צו דער אַרבעטערשאַפט. איך רעכנען, מען דאַרף קיין לאַגיק ניט שטודירן, צו פאַרשטיין די אומגע- לומפערטקייט פון אַזאַ סילאַגיסטיק.

„אומזיסטע קוואַרטירן פאַר דער אַרבעטנדיקער באַפעלקערונג“.

און מיר האָבן אָנגעפירט אַ קאמפּאַניע פאַר „נעמען די הייזער“. אין רו-

סיש: „זאַכוואַט אַסאַבניאַקאָוו“!

אויף דער לאַזונג האָבן זיך אָפּגערופן טויזנטער און טויזנטער. און וואָס איז דער ווונדער? איר וואָלט זען, ווי אַרעם און פאַרשטיקט די אַרבעטער האָבן געוויינט אין מאַסקווע — זיי האָבן געדונגען „ווינקלעך“. איך ווייס ניט, צי אין אַמעריקע עקזיסטירט אַזאַ מין זאַך. אין מאַסקווע איז דאָס געווען אַזוי גע- וויינטלעך.

ווען איר פלעגט זיך לאָזן גיין איבער זאַמאַסקווע-רעטשיע, פלעגט איר הערן פון אַלע הייזער און פענצטער און טירן אַראָפּשרייענדיק צו אייך, פון צעהרגעטע (אין אַרטאָגראַפישן און קאַליגראַפישן זינען) אַנאַנסן, אָן „ווינקלעך“ פאַרדינגען זיך. מען האָט געפּראָצעוועט אין רוסלאַנד, ווי אַקסן אָבער געוויינט האָט מען ווי אין שטאַלן.

לאַנד, פאַבריקן, הייזער! — דאָס איז געווען דער דריילינג פון אונדזער עקאָנאָמישן „פּראָגראַם“.

שלוס־מאַכן, אָדער, פשוטער: אויפהערן מלחמה צו האַלטן, און דער באַיִ-קאָט, אָדער פּונאַנדערטרייב, פון די פּאָליטישע קלאַסנגעמישטע אינסטיטוציעס. — דאָס איז געווען דער צוויילינג פון אונדזער פּאָליטישער פּראָגראַם.

געוויינטלעך זענען אויך געווען טאַגלאַזונגען, צייטווייליקע פּאָדערונגען, וואָס האָבן געהאַט אַ באַציונג צו די פאַרביילויפּנדיקע געשעענישן. מיט אַנדע־רע ווערטער: ביי־לאַזונגען, וואָס זייער ראַלע איז באַשטאַנען אין קלאַרמאַכן און אויסטייטשן די הויפּטלאַזונגען אונדזערע.

וועגן דעם כּוח פון די לאַזונגען און זייער געזונטער ממשותדיקייט קען יעדער משפּטן פון דעם פּאַקט, אָז זיי זענען אַלע פאַרווירקלעכט געוואָרן, כאַטש אין אַ צעקאָליעטשעטער פּאַרם. ווייל דורכגעפירט האָבן זיי מענטשן, אָדער אַ פּאַרטיי, וועלכע איז געווען כּנגד דעם, און זי האָט עס געטאָן, מחמת זי איז געווען גענויט פון די מאַסן און זייערע אינטערעסן — עס צו טאָן.

אַבער עס איז נאָך צופרי צו ריידן וועגן דעם. דאָ האָב איך מער ניט ווי געוואָלט וואַרפּן אַ פאַר שטראַלן אויף אונז דזער מעכטיקן באַפעל, וואָס האָט געקלונגען אין די אויערן פון די אַרבעטער און פּויערים.

נעמט דאָס לאַנד! נעמט די פּאַבריקן! נעמט די הייזער!
ווי אַזוי, נעמענדיק, האָבן זיי עס אַנגעוויירן, — דאָס איז אַ ווייטערדיקע

זאך.

ווי אַזוי, האָבנדיק עס גענומען, האָט מען עס ביי זיי, ביי די אַרבעטער, אַ צווייטן מאָל צוגענומען — דאָס איז אויך אַ ווייטערדיקע זאך. מיר זענען אַבער פול מיט האַפענונג. זיי וועלן עס ווען עס איז צוריקקריגן.

XXI

װאַכנבלאַט „אַנאַרכיע“

מיר האָבן זיך אויפגעקליבן. עס איז צייט אַרויסצוגעבן אַ פעריאָדישע שריפט. די אַרבעטער האָבן צוגיפגעזאַמלט די הוצאות־מיטלען. אַלץ איז דאָ. עס פעלט מער ניט ווי אַ נאַמען.

אַ נאַמען איז אַ זאך. אַ נאַמען איז אַ גרויסע זאך. דאָס איז אַן אַריינגאַנג. מען האָט זיך געישובט און גאַרניט אויסגעישובט. אַלע סאַרטן נעמען זענען פאַרגעלייגט געוואָרן. זיי האָבן זיך אַבער ניט געקלעפּט. ניט געשיקט. האָט מען זיך אַפגעשטעלט אויף דעם וואַרט „אַנאַרכיע“.

(איך פאַרלויף זיך דעם וועג: ניט פיל שפעטער איז עס געוואָרן אַ טעג־לעכע צייטונג פון אַ גרויסן פאַרמאַט).

און מיר האָבן אָנגעשריבן אין דער הויך מיט שוואַרצע אותיות: „אַנאָר-
כינע“ און אזוי האָט געהייסן אונדזער וואַכנבלאַט, דערנאָך אונדזער טאַגבלאַט.
דער פאַרמאַט איז געוואקסן, און אויך די אָפטיקייט פון אַרויסגעבן, אָבער דער
אינהאַלט, נאָמען און טענדענץ זענען געווען די גאַנצע צייט די זעלביקע. דאָס
בלאַט איז געווען דער אָרגאַן פון דער מאַסקווער פּעדעראַציע.

פּראָנקס הויז

מען האָט געדאַרפט קריגן אַ דערלויבעניש. עס איז געווען די צייטן פון
קערענסקיין, האַלב־פּרי, ניט קאַלט און ניט וואַרעם. די פּרעסביראַ האָט זיך
דעמאָלט געפונען אויף סריעטינסקי בולוואַר (קיסלאַווסקע). אַביסל אָן אַ זייט
שטייט פּראָנקס גרויסע הויז, אַ הויז, וואָס איז ווערט געווען אַ מיליאָן רובל
און איז געווען אַ שם־דבר אין מאַסקווע.

פּראָנקס האָב איך געקענט. מיר פלעגן זיך טרעפן ביי האַכבערגן. ער איז
כמעט געווען אזוי הויך און אזוי דיק ווי דאָס הויז זיינס, אָדער פאַרקערט, דאָס
הויז — ווי ער. הגם, דער חידוש איז: ער האָט דאָס הויז ניט געבויט, נאָר אָפֿ-
געקויפט עס פאַר אַ מציאה.

ווי אַלע מאָל, אין יעדן קלאַס מענטשן זענען דאָ בלינדע און זעענדיקע.
און דער בורזשואַזיע־קלאַס אין רוסלאַנד איז ס'רוב באַשטאַנען פון בלינ-
דע פּערד, נאָר אַלס אַ יוצא מן הכלל האָבן זיך געפונען צווישן אים יחידים.
וואָס האָבן פאַרויסגעשפּירט אַ קאָטאַסטראָפּע.

די איבעריקע זענען געווען אָן חושים. געקויפט הייזער און געצאַלט גרוי-
סע געלטער, אַ צוויי, אַנדערטהאַלבן חדשים פאַרן פאַרלירן זיי.
פּראָנק, ווי אַלע פון דעם סאָרט, האָט געמאַכט זיין באַרג מיט געלט בשעת
דער מלחמה. — נאָך בעסער: בשעת די צוויי מלחמות, די רוסיש־יאַפּאַנעזישע
און די אַלוועלטלעכע. א, וואָס פאַר אַ שניטצייט דאָס איז געווען פאַר אַזעלכע
מיני מענטשן.

„דאָס גאַלדענע יאַרהונדערט“, משיח־צייטן, פון בלאַטע — גאַלד, פון
בלוט — גאַלד. אַ קאָנסערוונפאַבריקל, מען האָט קאָנסערווירט פלייש און גע-
שיקט עס אויפן פּראָנט פאַר די זעלנער. וואָס קען אַ זעלנער ניט עסן אויפן
פּראָנט?

מאַפּאָסאן שילדערט אין עטלעכע מעכטיקע שורות „אויפן וואַסער“, ווי
מען עסט. מען איז גרייט צו עסן די נבלות פון פּערד און טרינקען אַפילו דאָס
אייגענע וואַסער... די מיר־גלים... און די גענעראַלן... און כאַבאַר... האָט מען
טאַקע געפאַקט אין די בלעכלעך מיט קאָנסערוון בלאַטע, זאַמד, שטיינדלעך...
אָדער נאָך בעסער, — געשיקט זיי פּוסטע... און פאַרקויפט פאַר גוט געלט,
פאַריקרט די סחורה...

אַ טייערע צייט געווען. וווּ טוט מען אָבער אַהין דאָס געלט? וווּ פאַררוקט
מען עס? האָט מען געקויפט הייזער אין רעכטן ברען, און אַפילו הויפן, וועלדער,
— וואָס נאָר מען האָט געקענט קויפן האָט מען געקויפט.

אַנדערע פון זיי האָבן אַפילו געשפּילט ראָלן פון „מעצענאַטן“ און אונטער-

געווארפן אין יענער צייט אַ פאַר קרישלעך ווי צו אַ הונט אויף „קולטור“... מען האָט געעפנט „פאַרלאַגן“, — כמעט אַ גאַנצן „רענעסאַנס“ געשאַפן, געצאָלט האָט דערפאַר דער זעלנער אויפן פראַנט מיט זיין לעבן. דאָס ווערעמל, וואָס הייסט געוויסן, האָט גערופעט, געמאַטערט... און מען פלעגט עס וועלן שטיל-מאַכן מיט אַזעלכע נדבות...

איך וויל ניט אַנרופן קיין נעמען. איך רעכן, אַז די ליינער וויסן זייערע נעמען, און די נעמען פון די אויסגאַבעס. דאָ שמעקט מיט בלוט און טויזנטער לעבנס, וואָס זענען אומגעבראַכט געוואָרן אַדאַנק אַט-די מאַכונגאַציעס... און זיי האָבן זיך אָפגעשלאָגן על-חטא מיט דריי-גראַשענע נדבות און פיאַטאַקעס-האַ-נאַראַרן צו ליטעראַטור...

פראַנקס הויז. איך האָב זיך אָפגעשטעלט אויף דעם הויז, וויל עס איז געווען דורך און דורך אַן אילוסטראַציע פון גרינג רייך ווערן, און פון דער בלינדקייט פון דעם הערשנדיקן קלאַס.

בריוסאָון

אַריין אין פרעסביריאַ נעמען אַ דערלויבעניש פאַר אונדזער וואַכנבלאַט. איך בין געווען דעמאָלט מיט באַרמאַשן. איך האָב זיך געריכט צו טרעפן מיט ביוראָקראַטן, רוסישע אַלטע אַדער נייע טשינאַוויקעס, מיט זייער טיפישער נאַז, טיפישע גלעזערנע אויגן, צעדרייטע רוקנס וכדומה. סימנים מובהקים, וואָס אַלע קענען און וויסן זיי. עס האָט געהייסן פרעסביריאַ און לויט דעם נייעם געזעץ, האָבן מיר מער ניט ווי געדאַרפט מעלדן און רעגיסטרירן אונדזער צייט-שריפט.

אַבער עס איז דאָך פאַרט געווען עפעס אַ מין צענזוראַניסטיטוציע.

און עס האָט מיך געעקלט פון אַט-די פאַרמאָליטעטן.

מיר ווילן אַרויסגעבן אַ צייטונג. וואָס איז עס זייער דאָגה. זענען זיי משגיחים אויף דער כשרות פון געדרוקטן וואָרט?!

מיר זענען אַריין מיט אַ שווערן געמיט, „אַפצוקומען“ און דורכצוגיין די אומאַנגענעמע פראַצעדורע.

וועמען האָב איך געטראַפן? פאַר מיר איז דאָס געווען אַן אָפּגרונד מיט קאַלטן וואַסער...

וועמען? ניט מער און ניט ווייניקער ווי — בריוסאָון.

בריוסאָון... עס איז מיר פינצטער געווען אין די אויגן און איך בין כמעט

רויט געוואָרן פאַר בושע פאַר די מוזעס פון גריכנלאַנד ועד הנה...

ער קוקט אויף מיר, איך קוק אויף אים.

מיר האָבן זיך געקענט. איך האָב אים אַמאַל געגעבן דורכקוקן מיין זאַמל-

בוך פאַעמעס אונטערן נאָמען „אַנאַרכיע פון גייסט“ (אַרויסגעגעבן שפעטער

אין 1919, אין מאַסקווע. אויסגאַבע פון סאַציאַטעכניקום).

בריוסאָון ווי אַ דערלויבעניש-אַרויסגעבער פאַר ליטעראַרישע זאַכן?

ס'טייטש!

איד האָב אים געקענט — און דעמאָלט איז ער געזען אויפן פּאַרנאַס, געווען פאַרוויקלט אין זיבן וואַלקנס פון ריינער פּאַעזיע און ריינער עסטעטיק און כמעט אַביסל מיסטיש געשטימט.

און ער איז טאַקע באמת געווען אַ דיכטער. יא, צופיל געשליפן, צופיל געזאַצקעט, אָבער די פּאַעזיע, ניט קוקנדיק אויף דעם דרעקסל, איז פאַרט גע-ווען עכט און כמעט נאַטירלעך.

אַ מאָדנע קאַמבינאַציע, — טראַכט איך — פּאַעזיע מיט פּרעסביראַ. מען קען נישט שאַצן קיין „פּאַעטישע“ קישקע...

מיר איז געווען דאָס טרעפן זיך דאָ ניט צום האַרצן. און אים, בריסאָוון, איז דאָס אויך געווען דערווידער, און ער האָט זיך געפלייסט אונדז אָפּצו-פטרן וואָס אַמשנעלסטן.

ער האָט ניט געמאַכט קיין שהיות, ניט געפרעגט וועגן דעם מאָדנעם... נאָמען פון וואַכנבלאַט. מיר האָבן זיך געריכט, אַז דער פונקט וועט ווערן אַטאַ-קירט.

אינס און צוויי איז די דערלויבעניש פאַרטיק געווען און מיר האָבן זיך צענויגט און פונדאָדערגעגאַנגען.

איד האָב זיך אָבער ניט געקענט באַרויקן. און אַפילו באַרמאַש, וואָס איז געווען זייער ווייט פון פּאַעטישע אָדער ליטעראַרישע חולשות, האָט עס אויך געפילט און אַרויסגעזאָגט מיט אַ קוועטש פון זיינע געזונטע האַלב-פּריזישע, האַלב-פּויערישע פלייצעס:

— כ'לעבן, בריסאָוון, דאָ... אין אזאַ אַמט...

בריסאָוון האָט זיך גערעכנט דעמאָלט פאַרן צווייטן גרויסן פּאַעט פון רוסלאַנד. דעם אויבנאָן האָט פאַרנומען באלמאַנט. דער צווייטער אַרט האָט געהערט צו אים.

„צי ווייזט עס ניט, אַז די פּאַעזיע האָט זיך אויסגעוועפּט, אַנגעוויירן דעם אינהאַלט, געוואָרן בלויו אַ פּוסטע שפּיל פון שיינע ווערטלעך?“ — האָב איך ביטערלעך, מיט נקמה-געפיל, געזאָגט צו זיך.

און מיט דעם זיך אַ שטאַך געגעבן פאַר מיין שווערער זינד צו שרייבן לי-דער אין רוסיש.

שילער האָט אונדז געוואַלט איינריידן, אַז „דאָס לעבן איז אַ שפּיל און ערנסט איז די קונסט“.

אָבער אונדזערע פּאַעטן און קינסטלער נעמען זייער פּריוואַט לעבן, זייער קאַמפּאַרט, זייערע מאַטעריעלע אַקוויזיציעס, זייערע גיטער, נכסים, הענוגים שוין גאָר צו ערנסט... און די פּאַעזיע און קונסט איז ביי זיי אַ פּוסטער שפּיל, אַ שפּיל פאַרן טייוול פון פּוסטער גאוון אָדער פולער פּרנסה...

איד האָב געזען אין בריסאָוון אַ סימבאָל פון אונדזער דור, אַ געפּאַלע-נעם דור פון געפּאַלענעם וואַרט, פון פּראַסטיטוירטער פּאַעזיע, פון ווילגאַריזיר-טער פּאַרקויפטער קונסט. מען וויל זיך אויסדינען אָדער, פשוטער, פאַרדינען. און אויב די רעוואַלוציאַנערע רעגירונג צאָלט, — פאַרוואָס זאָל מען איר ניט דינען אין דער בחינה פון לאַקיען, פון צענזאָרן, פון אונטערשמשים, פון שיק-יינגלעך!

בריוסאוו איז געווען איינער פון די ערשטע, וועלכע האָבן זיך מטמא געווען, גענומען טאָן די שמוציקסטע, ברודיקסטע אַרבעט פאַר אַ גוטן לוינ מיטן אויסרייד, אַז איצט מעג מען... מען טוט דאָך, כלומרשט, נוצלעכע אַרבעט, מען העלפט בויען אַ ניי לעבן.

ער איז, אפשר, געווען דער ערשטער, אָבער באַיאן־אופן ניט דער לעצטער. אַ היפשע צאָל גרויסע שטערן האָבן זיך אַראָפּגעקייקלט פון קונסט־קרייטיק־פּאַעזיע־הימל און זיך צעשאַסן און זיך אויסגעלאַשן אין גערטנער פון קעפֿלעך קרויט.

ניט רעליגיע אַליין איז מיסברויכט געוואָרן. צווישן די פּריסטער זענען דאָ ווייניק צדיקים; מער רשעים ווי בינונים. פּריסטער מיין איך פון אַלע מינים, און אויך די, וואָס זענען מכהן אין טעמפל פון שיינקייט... ערשט אַט־די גלחים זענען די מיאוסטע נפשות.

פונקט ווי רעליגיע, אַזוי וואָרט אויך פּאַעזיע אויף איר גאולה, אויף איר רייכן אינהאַלט און געזונטער פאַרם; איר גואל וועט זיין דער נייער דיכטער מיטן טיפן וועלטגעפיל און איך־שמערץ...

XXII

סערגיעווסקי פּאַסאַד

אַ שעה פיר־פינף פון מאַסקווע, אינמיטן פעלד, האָלב פאַרבאָהאַלטן אין אַ קיילעכדיקן טאָל, ליגט האַלב־שלאַפּנדיק אַ קליינער ישוב, וואָס טראַגט דעם נאָמען סערגיעווסקי פּאַסאַד.

דאָרטן רייסט זיך צום הימל אַ מאַנאַסטיר מיט הויכע חוצפהדיקע שפיצן און שרייענדיקע גלאַקן.

ווי דורך אַ וויסטעניש פון שטילקייט שלאָגן זיך אַדורך קלאַנגען ווילדע, פאַרחבדעטע, פאַרשטיקטע, כאַרכלדיקע, מיט ראַסט אַנגעגאַסענע קלינגערייען.

סערגיע פּרעפּאָדאָבני האָט דאָ געלעבט אין התבודדות, אַפּגעזונדערט פון

דער וועלט, אינמיטן געדיכטן וואַלד, אין אַ מערה געלעבט, געפאַסט, מתפלל גע-

ווען און געבענטשט. מיט וועלף אין וואַלד געהויזט, זיי געטאַמעוועט. ווער עס

קען מלחמה האַלטן מיטן יצר־הרע, וואָס איז ערגער פון אַ טיגער, פאַרוואָס זאָל

ער ניט קענען דורכקומען מיטן וואַלף און בער און אַנדערע חיות־רעות!

און ער מיט זיינע ציטערדיקע הענט און פילבאַרע פינגער, וואָס האָבן

תמיד געהאַלטן אין טייטלען די הייליקע כתבים, האָט געלייגט די ווינקלשטיי-

נער פאַר דער גרויסער געביידע פון מאַנאַסטיר, וואָס טראַגט זיין נאָמען.

ער שטייט אַפּגעמאַלן אין זיין פולער סטאַטור אויף די ווענט און אַרקן

פון די טויערן, שווערע אייזערנע טויערן, וואָס עפענען זיך און לאָזן אייך אַריין

אַין אַ מיט אַ הויכער מויערוואַנט פאַרצאַמטן, גרויסן שטת, דריי־פיר מאָל אַזוי

די גרויס ווי דער גאַנצער פּאַסאַד.

ווייל דער גאַנצער ישוב איז מער ניט ווי אַ צוגאַב צום מאַנאַסטיר מיט זיינע פעסטע היכע בנינים, וואָס קוקן־אויס, און האָבן באמת געדינט, ווי אַ פעסטונג, אַזוי שטאַרק און זיכער איז די מויערוואַנט, וואָס רינגלט אים אַרום. צוויי איילן אין דער דיק.

דאָ ליגן זיינע הייליקע ביינער „מאקאבאשטצעס“, וועלכע אַ הויכער לאַנג־אויסגעצויגענער מאַנאַך ווייזט אייך און צו וועלכע מענטשן בוקן זיך, און איי־בער וועלכע זיי צלמען זיך און קושן זיי מיט אַזאַ התלהבות.

דאָס שטעטל איז אויסגעוואקסן ווי אַ שוואַם אויפן זייט פון מאַנאַסטיר. און דער מאַנאַסטיר מיט אַלע געביידעס, וואָס זענען שייך צו אים, זענען אויס־געוואַקסן פון די תפילות און תחינות, תעניתים און סיגופים פון סערגעי־פרע־פאדאבני. תפילות זענען שטיינער געוואָרן — און אַ מויער האָט זיך אוועקגע־שטעלט, וואָס קיין תפילה שבעולם קען זי ניט אייבעטן זיך אַ רוק צו געבן און קיין שפּונג קען זי ניט אַריבערשפּרינגען.

און טורעמט קלעטערן צו דעם גרויען פאַרטוך, וואָס הענגט ווי בליי איי־בערן קאָפּ אין אַ וואַלקנדיקן וועטער.

און אין זיי אַלטע, פון מאַדע שוין לאַנג אַרויסגעגאַנגענע קאַנאָנען. ניט מיט תפילות אַליין האָט מען געשאַסן, און ניט מיט קוילן אַליין, נאָר מיט ביידע צוזאַמען. אַ קויל איינגעוויקלט אין אַ געבעט.

און עולה־לרגל (פּילגרימען) קלייבן זיך אויף פון דער אַרומיקער געגנט, פון הונדערטער מיילן ווייט, און מען קומט, און מען בוקט זיך, און מען קושט די הייליקע „ביינער“, וואָס קיין ווערעם האָבן אויף זיי קיין שליטה ניט. דערצו ברענגט מען מיט אַביסל געלט, אַנדערע אַביסל, אַנדערע אַ סך, און מען לאָזט עס איבער דאָ. מען צאָלט פאַר תפילות, ברכות. הינקעדיקע ווערן גייענדיק, בלינד־דע ווערן זעעדיק וכדומה נסים טרעפן דאָ. על־כל־פנים דאָס איז אַ זיכערע זאָך. עקרות ווערן דאָ זייער אַפט טראַגנדיק, כאַטש די מאַנאַכן דאָ זענען פרושים און זייער שטרענגע פרושים... אָבער דאָס איז דאָך דער נס, און נסים טרעפן דאָ.

וויילט איר שטודירן דעם אַלטן רוסישן איקאָנענסטיל (איקאָנאָפּיס), — פאַרט קיין סערגיעווסקי פּאסאד.

וויילט איר זען דעם סטיל פון אַלטער אַרכיטעקטור — פאַרט קיין סערגיעווי־סקי פּאסאד.

דאָ איז אַלץ אַפּגעטונקט אין הייליקן גריכישן אַרטאָדאָקסישן מיטלאַלטער. הן די געביידעס, הן די מענטשן, וואָס זעען־אויס ווי מילבן אין פאַרגלייך מיט דער הויך פון די טורעמס; וואָס איז שייך צו דער דיקקייט, גיבן די מאַנאַכן ניט נאָך די געביידעס, און זיי זענען דיק. ווי די מויערן, הגם זיי פאַסטן און ריכטן אַפּ סיגופים... אָבער דאָ איז דאָך אַן אַרט פון נסים, און נסים טרעפן דאָ אַפילו גרעסערע.

אויב דער מאַנאַסטיר איז באַרימט מיט זיין הייליקן וואַסער, רימט זיך דער קליינער ישוב, וואָס אַרום, מיט זיינע ווונדערבאַרסטע בלינדעס מיט סמע־טענע.

און די חברים האָבן מיר פאַרזאָגט: „דו פאַרסט אין סערגיעווסקי, גיי פאַר-
זוך זייערע בלינעס (אַזוינע לאַטקעס), און איך מוז זיך מודה זיין, אַז דער טעם
פון די לאַטקעס ליגט מיר עדי-היום אין מויל. און ווען איך בין צייטנווייז הונד-
געריק, דערמאָן איך זיך אָן יענע לאַטקעס, און ווער זאַט...“

אַ מין טיפעניש עפעס ווי פון זיך אַליין, בדרך הטבע, אָדער זיך אויסגע-
גראָבן. אַרום און אַרום טישלעך מיט דעכלעך איבער זיי. לעבן יעדער טישל
אַ ווייבל און אַ פאַר שטולכעלעך, כלומרשט אַ גאַנצער צימערל אָן ווענט, אָבער
מיט אַ דעכל. דאָ קריגט איר בלינעס, בחיר-שבבחר. עס איז שוין לאַנג קיין
ווייס מעל ניטאָ אין מאַסקווע, אָבער סערגיעווסקי פאַסאד האָט עס יאָ.

שוואַרצע תפילות, שוואַרצע מאַנאַכן, ווייס מעל און ווייסע סמעטענע —
דאָס איז דער תמצית פון סערגיעווסקי פאַסאד.

נייע צייטן און נייע מנהגים.

סערגיעווסקי פאַסאד האָט אַ סאָויעט. דאָרטן, אין די הויכע דיקע געביי-
דעס, וואָס ציען זיך און טוליען זיך אַרום דעם מויער, איז פאַראַן אַ דריי-
שטאַקיקער בנין, צוויי שטאַק אין דער ערד, איינער איבער דעם גרונט. דער
בנין שטייט האַלב אויף אַ באַרג און האַלב אין טאַל. אַזוי, אז פון איין זייט זעט
עס אויס נעבעכדיק און קליין, פון דער אַנדערער זייט — ריזיק און שטאַלץ.
דאָ אין אונטערגרונט האָט געאַרבעט אַ דרוקעריי. איינע פון די רייכסטע אין
רוסלאַנד. דאָס איז געווען די דרוקעריי פון הייליקן סינאָד. נייע מאַדערנע מאַ-
שינען, ראַטאציע-דרוק-פרעסן. שריפטן פון אַלע שפראַכן, גריכיש און העב-
רעיש איינגעשלאָסן.

די זעצער זענען געווען מאַנאַכן. זיי זענען געזעסן דאָ האַלב-באַגראַבענע.
פון דער וועלט אָפגעזונדערטע, ניט קיין נאַכט, ניט קיין טאַג, ביי דעם ליכט
פון „עדיסאָנס אויסטראַכט“ האָבן זיי געזעצט די הייליקע ספרים.

אָבער ניט דערוואַרטנדיק זיך אויף אַקטיאָבער האָט דער סאָויעט די דרו-
קעריי קאָנפּיסקירט.

און אין בוך פון השגחה עליונה איז געווען אַנגעשריבן, אַז דאָ, אין דער
הייליקער דרוקעריי פון הייליקן סינאָד, זאָל געזעצט און געדרוקט ווערן אונד-
זער וואַכנבלאַט „אַנאַרכיע“.

און דאָס בלאַט „בעזנאטשאליע“, דער אַרגאַן פון פינפּבונד, האָט דאָ, אין
דער טיפער מיטלאַלטערלעכער קעלערגעביידע, דערזען דאָס ליכט...

מאַנאַכישע הענט האָבן עס געדרוקט און טיילווייז געזעצט — און שטי-
לערהייט זיך געצלמט און געשאַלטן, ווען קיינער הערט ניט. געוואַשן די הענט,
אַפצוואַשן די טומאה פון די טריפהנע ווערטער... „ניטאָ קיין גאַט, ניטאָ קיין
נאַטור“, — דער מאַטאָ פון דעם „פינפּבונד“.

אַ יאָ. עקן טרעפן זיך.

בוכארין און דער לאַמטערנע-סלופ

דער זעלנער אין פאבריק זעט קיין סוף, קיין אָנהויב ניט; אַלץ שלעפט זיך ווי פון פעך אַרויס.

אַלץ איז כמעט געבליבן ווי געווען.

אינער אַרבעט, דער צווייטער ווערט רייך.

עשירות שטאַפט זיך אָן, דאָ פאַר די אויגן, פאַר די רויטע אויגן פון דער רעוואָלוציע.

דער אַרבעטער ווערט אומגעדולדיק. דער האַמער פאַלט אויפן רויטן אַנגע-

גליטן אייזן מיט כעס און אינעווייניקסטן ברען.

אויפן פּראָנט, ווייטער, איז אַלץ געבליבן ווי געווען.

וואָס הייסט אַלץ? — דער עיקר: די מלחמה ציט זיך און מען זעט קיין ענד ניט.

מיט שיינע דבורים קען מען דעם טויט ניט פאַרריידן.

מיט טיפן פאַרגלאַצן די אויגן קען מען אים ניט אַפּשרעקן.

דער טויט גייט איבערן פעלד און שניידט מענטשן ווי זאַנגען, שניידט און זיין סערפ ווערט ניט טעמפ.

איז דער מענטש מער ניט ווי גראָז?

און די רעוואָלוציע — ווער האָט זי געמאַכט?

דער „פאַרוואַס און פאַר ווען?“ שרייבט זיך אריין אין די אויגן פון דעם

מענטשן, וואָס וויל ניט שטאַרבן און וויל ניט הרגענען, נאָר וויל גיין אַהיים,

צו זיין מאַמע, ערד און טאַטע, אַקעראַייזן.

קענען דען שניטער זיין קיילער?

„און ווי לאַנג, ווי לאַנג וועט זיך עס ציען? — אַ סוף זאָל עס נעמען“ —

רייסט זיך פון יעדן האַרץ. דער אויסגעשריי ברענט אין דער לופט.

קערענסקי רעדט היסטעריש-הייס, אַבער פוסט ווי פון בלאַזזאַק אַרויס. ער

ווינט אין „ווינטער-פאַלאַץ“, שלאָפט אין קייסערס בעט, זעט קיזערלעכע חלור

מות. ער פלייסט זיך די זעלנער אינצוריידין: מען דאַרף מלחמה-האַלטן.

די זעלנער זענען לעבעדיקערהייט באַגראַבן אין די טראַנשייעס. זיי ווייסן

בעסער, וואָס מען דאַרף טאָן, בכדי צו מאַכן אַ סוף צו דער מלחמה.

יולי-חודש רוקט זיך. מפלות נייע, פרישע ברענגט דער טעלעגראַף.

פריש בלוט גיסט זיך.

אַ די רויטע פאַרב, דער פריינט פון פרופור און פון הענקער...

„פרייהייט“ נעמט שמעקן מיט טויט.

א, יא, די טויטע זענען אַלעמאַל „פריי“ געווען; זיי פאַלגן ניט קיין שום

געזעצן, היטן ניט אַפ קיין שום באַפעלן...

די רויטלעכע דעמאָקראַטיע ווייזט אַרויס איר הילפלעזיקייט; זי איז ניט בכוח זיך צו באַפרייען פון מיליטאַריזם, גוצקאָוס פּאָליטיק, די אַרבעטער — פּרעסן פּויסטן.

דער זעלנער נעמט תּופּס זיין, אַז די ביקס, וואָס ער האַלט אין האַנט, וועט ער אפּשר דאַרפן אָנשטעלן קעגן יענעם, וואָס האָט זי אים געגעבן. לעת-עתה — אַ פּרידלעכע, וואָפּלאַזע דעמאָנסטראַציע ווערט אַרגאַניזירט. כאַדינקע וועט קומען אויף אַ ווייזט צו מאַסקווע. געוויינלעך, די באַלעבאַטים חשובים, די דעה-זאָגער, די קאַנאַצען, וועלן בלייבן שטיין אויף זייערע ערטער. אַפילו זייערע קינדער, די ביקסן, וועלן דאַרטן בלייבן מיט זיי. אין שטאַט אַריין לאַזט זיך דער „נאַקעטער“ זעלנער.

די סאָלדאַטן קומען אָן אין שערענגעס. גייען אַוועק צום קרעמל. באַקוקן די הייליקע און גרויסאַרטיקע פּלעצער — און ריידן על-גננתקה.

דער קרעמל האָט אויף זיי קיין ווירקונג ניט געמאַכט. דווקא פאַרקערט, ער רייצט זיי אויף. פון די סופּיטן אַראָפּ מיט דער גאַלערייע פון די פּרעזופּים פון די קייסאַרים קוקט אויף זיי אַ חרפה און אַ שאַנד, וועלכע בעט זיך מען זאָל זי אַפּוואַשן.

די קדושה און אַפּשיי האָט זיך אַפּגעטאַן פון די פאַרטרעטן; פּנימער פון רוצחים קוקן אויף די זעלנער. די פּאַלאַצן — די שטייגער, שרייען פון די ווענט און דערציילן שרעק-לעכע מעשיות.

פון דער גלאַקנגעביידע פון וואַסילי דעם גרויסן שרייט-אַראָפּ צביעות, חוצפה און אויסגעלאַנסקייט — עס ווילט זיך אַ שפּיי טאַן דער געביידע מיט איר גאַנצער געמאַטערטער הויך אין פנים אַריין.

דער צויבער-שפרוך איז אַראָפּ פון זעלנער. ער דערוויסט זיך, אַז ער איז דער אמתער פּרינץ... און דער כלומרשטער פּרינץ, דער מכשף, איז גאַר אַ קלב.

אַ, היינע, דיין לידלעגענדע איז ניט אויסגעהאַלטן... דער כישוף איז אַראָפּ און וועט צוריק ניט קומען... אויס... אַרויס פון פעל... און אין דער הינטישער פעל און אין לייב-און-לעבן וועט אַריין דער שוואַרצער כישוף-מאַכער. די זעלנער ווערן מוטיקער.

די זון וואַרעמט און שרייט פון הימל מיט קולי-קולות: מער ליכט און מער ליכט! איך גיב גענוג און עס וועט קלעקן פאַר אַלעמען. די זעלנער קומען צום סקאַבעליאַווער-פּלאַץ. אַבער מעשה-וונדער.

סקאַבעליאַוו, כאַטש ער רייט אויפן מירמלשטיינערנעם פּערד און אַרום אים זעלנער מיט פיקעס, איז אויס „קאַפעליוש-מאַכער“... עס האָט זיך אַפּגע-טאַן פון אים זיין פחד-אַנוואַרפּנדיקער כוח. אַראָפּגענומען די איינריידעניש-קליי-דער, און דער זעלנער זעט אים אַ הוילן. — אַ גולן אין וואַלד... וואָס הייסט מלוכה...

סקאַבעליאַוו זיצט אויפן פּערד מיט אַ שווערד אין האַנט, פאַרמאַסטן אויף דער סאָויעט-געביידע.

קיינעם קימערט עס ניט... מען ווייסט, די האַנט איז אַפגעדאַרט... אַפגענו-
מען. אַ מיטינג ווערט דאָ אימפּראָוויזירט.

קאַסטנס, קעסטלעך קומען ווי פון זיך, ווי זיי וואָלטן פּיס האָבן. טרעפלעך
לייגן זיך אויס. בעטן אייך אַרויפקלעטערן אויפן מאָנומענט און שטעלן זיך מיטן
רוקן צום גענעראַל.

רוסלאַנד קערט זיך מיטן רוקן צו דער אַלטער, אַפגעלעבטער און אַזוי
מיאוס און רוצחיש דורכגעלעבטער „פאַרגאַנגענהייט“.

ווער עס האָט ניט געזינדיקט, וואַרפט שטיינער-ווערטער פון באַשולדיקונג.
פון פּיעדעסטאַל אַראָפּ האַלט מען רעדעס, שטאַרקע, האַמערדיקע, שאַרפע,
שפּיזעדיקע, הייסע, פּייערדיקע; דער ווילן ווערט געשמידט; דער פאַרשטאַנד
אין מעטאַל איבערגעשמאַלצן.

עס קומט מיין צייט.

„אַלץ איז מיינס, האָט געזאָגט גאַלד;

אַלץ איז מיינס, האָט געזאָגט אייזן;

אַלץ וועל איך קויפן, האָט געזאָגט גאַלד;

אַלץ וועל איך נעמען, האָט געזאָגט אייזן“ (פּושקין).

„וואָס האָט איר, זעלנער?

וואָס פאַרמאַגט איר, אייזן צי גאַלד?

איז דען מאַסקווע ניט נענטער פון בערלין און ווין?

איז דעם מאַסקווע ניט בילכער?

געהערט דען מאַסקווע ניט צו אייערע שונאים?

פאַרנעמט מאַסקווע — און דערנאָך בערלין און ווין...“

די זעלנער הערן, פאַרשטייען, זענען איינשטימיק. על כל פנים האָט עס
מער זינען, ווי צו גיין אייננעמען בערלין. פאַר וועמען? פאַרן טייוול!

אַבער בוכאַרין, וואָס איז דאָ לעבן מיר געשטאַנען און געפלאַטערט, כאַפט
זיך אַרויף אויף אַ לאַמטערנע-סטאַלב און זענדט זיך צו די זעלנער:

— פאַלגט אים ניט! — שרייט ער ווי ניט מיט זיין אייגענעם קול, אַזוי
ווי דער בורזשואַזנער דבוק וואָלט פון אים אַרויסריידן. — פאַלגט אים ניט,
אַניט וועט זיין אַנאַרכיע... — שרעקט ער די זעלנער מיט אַ וואָרט, וואָס שרעקט
זיי גאַרניט.

דערהערנדיק דאָס וואָרט „אַנאַרכיע“, נעמען די זעלנער אַפלאַדירן און
באַגריסן דאָס וואָרט מיט אַן אַוואַציע פאַר דעם געטאַדלטן כּנגד דעם טאַדלער.
בוכאַרין ווערט-אַן דעם פאַדעם פון מליצה און דעם באַדן פון אונטער
די פּיס, און ער פאַרשטייט, אַז זיין ריידן איז אַ מין בילן אויף דער לבנה. ער
ווערט אַנטשוויגן.

אַגב קען מען זיך לאַנג ניט האַלטן אויף אַ לאַמטערנע-סטאַלב... בכלל איז
עס אַ שלעכטער סימבאָל...

עס שטעלט זיך אַרויס, אַז דער דעמאָלטיקער בוכאַרין און דער היינטי-
קער מיט זיין לאַזונג: „ווערט ריידן“ (אַבאַנאַשצאַיטעס) איז די זעלביקע פּערוואַן...
אַבער אַנטקעגן שטראָם קענט איר ניט שווימען. און ניט נאָר די זעלנער.

האַבן געפאַלגט, אַפילו בוכאַרין האָט אונדז געפאַלגט... נאָר אַביסל שפּעטער, מיט אַ פיר חדשים נאָכדעם... און דערפאַר, בין איך חושד, זענען זיי אויף אונדז אַזוי מלא-רציחה... זיי האָבן ניט געוואָלט פאַלגן... זיי האָבן אָבער געמוזט פאַלגן...

די זעלנער זענען אַוועק צוריק אין לאַגער אַרין... מיט געשלאָסענע שורות און געשמידטע שטאַלענע ווילנס. — זייערע שטיוול האָבן געפויקט אין טאַקט אין די אָנגעבלאָזענע באַקן פון טווערסקאַיאַ ברוק, די שויבן אין די „הויכע פענצטער“ האָבן געשוידערט, זיך געשראַקן:
„זיי גייען... זיי יועלן קומען...“

פּוּסט איז געבליבן דער פּלאַץ... מער ניט ווי אַ גערוד פון פּולווער און זעלנעריי האָט זיך אַרומגעטראָגן אַ פאַרוואַרלאָזטער. דאָס פנים פון סקאַבעליאָוו איז געוואָרן חושדיקער. כמעט, אַז ער האָט זיך גענומען שרעקן פאַר די שטיינערנע זעלנער, וואָס אַרום אים אויפן פע- דעסטאַל...

וואָס איך האָב געזאָגט

איך גיי אַהיים, פּול מיט שווערע געדאַנקען. די שטאַט קאָכט און זידט. מען ווייסט נאָך ניט, אַז אין פעטראַגראַד איז געווען אַ דורכפאַל. די דעמאָנסטראַציעס צעטריבן. חברים אַרעסטירט. דאָטשע דורנאוואַ אי- בערגעפאַלן. לענין אָפּגעצויגן. אָבער עס לאָזט זיך עפעס ווי פאַרויספילן. די דעמאָלטיקע געוועלטיקער, „די קאליפן אויף אַ שעה“, וועלן עפעס מוזן טאָן, אַריינצושלאָגן אַ פאַר פּיסלעך אין דעם טרייסלענדיקן שטול, וואָס אונטער זיי.

די גאַסן ווערן פּול מיט פאַרשיידענע קלאַנגען. דאָס, יענץ, איין קלאַנג — און אַן אנדערער אַנטקעגן. „מען האָט גענומען פעטראַגראַד!“ „מען האָט אַלעמען אַרעסטירט!“ אַ געלויפּעריי. מען שלעפט אַראָפּ איינעם פון טראַמוויי, ער האָט געהאַט די העזה צו ריידן אַנטקעגן דעם גאַט פון מלחמה. איך גיי אַהיים איבער „טווערסקאַיאַ בולוואַר“. איך פיל, אַז עס וואָלט בעסער זיין פאַר מיר, ווען איך קויף עפעס אַביסל פּרוכט. איך וואָלט אויסגעזען מער פּרידלעך. אַגב איז מיר איבערגעטריקנט אין האַלדז. איך קויף וויינטרויבן. אַזאַ אומשולדיקע פּריימוטער פון אַזאַ שולדיקן זונגעטראַנק.

פּלוצים, ווי פון דער ערד, וואָקסן-אויס פאַרוטשניקעס, אוקראַינער, און אַ הויכער בויך מיט אַ גאַלדענער קייט אויסגעלייגט אין דער ברייט... די קייט וויגט זיך און פאַרוויגט זיך אין די פאַלבן פון דער גדולהדיקער וועסט, שטייט

לעבן מיר און זיי... און צום בויד איז צוגעטשעפעט אָדער אַראָפּגערוקט עפעס
אַ מין צעבער, וואָס רופט זיך אָן קאַפּ... און צוויי לעכער אין צעבער...

איך קוק און הידוש זיך: עס רינט ניט.
דער צעבער מוז זיין פּוסט און לער, ווי אין "שמות" אַ פּאַרוואָלגערטער
"שלאַראַש".

די משונהדיקע פיגור רוקט זיך אַרויס, שטעלט זיך אָן, טייט אין מיר
אַריין:

"דאָס האָט ער גערעדט" — בלישטשען גאַלדענע ציין, פּאַלשע ווי די
עבודה־זרה.

די פּאַרוטשניקעס קוקן אויף מיר מיט וועלפישע אויגן... צעיאָגט, צע-
טראָגן... די בליקן בליצן:
"יאָגט, כאַפּט, שלאָגט"...

אַ קויק וואָקסט אויס אַרום אונדז, אַ קויק פון מענטשן, ציווילע און
זעלנער.

"דאָס האָב איך גערעדט... און וואָס האָב איך געזאָגט?
"האָב איך דען געהייסן אייך שלאָגן, הרגענען?" — רייד איך צום בויד. —
"איך האָב מער ניט געזאָגט, אַז מען זאָל ביי אייך צונעמען די הייזער, די בענק,
די פּאַבריקן... ווען איר האָט שכל אָדער יושר, גיט איר עס אַליין אַוועק, וועט
מען עס ניט דאַרפן נעמען".

"וואָס האָב איך דען געזאָגט?...?" — ווענד איך זיך צו די אַנגעלאָפּענע
זעלנער.

דער בויד צעסאָפּעט זיך און רוקט זיך אַוועק טריט־בלי־טריט און לאָזט
זיך אַראָפּ אויף אַ באַנק. די פיס זענען, אַפּנים, צו שוואַך צו שלעפּן די משא.
די פּאַרוטשניקעס קוקן זיך איבער אין פּאַרלעגנהייט.
די זעלנער שמייכלען:

"וואָס האָט ער געזאָגט?... ער איז גערעכט... מען דאַרף אים ניט טשעפּען..."
און די פּאַרוטשניקעס זאָגן איבערגעוואַלד אָמן: — "זאָל ער גיין".
וואָס האָב איך געזאָגט? בוכאַרינען איבערגעשראַקן...
און בשלום בין איך געקומען אַהיים.

XXIV

"איך בין אַ זינדיקער"

און מיאוסקי־פּלאַץ צעבוטשקעט זיך מיטן שטערן מיט דער גאַס, וואָס
איילט דאַרטן פּאַרביי. אַ בייל לויפּט־אויף, אַ האַרטע בייל אויפן אַרט פון צור-
זאַמענשטויס. די בייל איז האַרט ווי שטיין. אפשר איז דאָס באמת אַ שטיינערנע
מויער. דוכט זיך, ער איז הויך און שטאַלק, ביי זיך פּאַריסן. פייגעלעך דרייען
זיך איבער זיין קאַפּ. זיי טוען אים אָן אַ היטל פול מיט פּיסקעס, דאָס היטל

רוקט ער אַראָפּ איבער די אויגן... שוואַלכן בויען נעסטן איבער די קאַרניזן פון די העכערע פענצטער.

דאָס איז אַלץ גערעדט זומערצייט.

ווינטער איז ער אָנגעטאָן אין ווייסן שניי, וואָס הענגט אַראָפּ פון אַלע זייטן.

ער קוקט מיט די קוימענס ניט-ווייט אַריבער די דעכער קיין פּוטירקע... מער ניט ווי דעם ברייטן פּלאַץ דורכצוגיין אָדער דורכצולויפן אויף שניישיך, שטייט אַנטקעגן אים אַ שפיטאַל, אָן עלטערע אָדער אַ יינגערע ברודער-געביידע. ווי צוויי ריזיקע וועכטער שטייען זיי און היטן דעם אַרט פון פּוסט-קייט און פאַרוואַרפּנקייט.

זיי שטייען אַזוי גאַנצע טעג און נעכט און קוקן איינער דעם אַנדערן אין די אויגן אַריין.

אַן אַ זייט שטייט אַ ניט-פאַרענדיקטער בנין פון אַ צערקווע. אָנגעשטויסן און כמעט ווי מיט קנאה-שנאה, קוקט עס אויף די צוויי גופימדיקע געביידעס...

אַט-די גרויסע שטיינערנע מויער האָט זיך אָנגערופן „שעניאַוסקיס אויג-ווערזיטעט“.

די אוניווערזיטעטן אין רוסלאַנד אין יענע טעג זענען געווען אָנגעטאָן אין מונדירן, מיט שווערדלעך ביי די זייטן. און די פּראָפעסאָרן זענען געגאַנגען מיט שלעסלעך אויף די מיילער.

מישטיינס געזאַגט אַ פּראָפעסאָריש מויל, אָן ציין. זיי זענען לאַנג אַרויס-געפאַלן פון איבערקייצען געקייטע שפייז, פון איבערזאָגן, וואָס מען האָט שוין טויזנטער יאָרן צוריק געזאַגט און איבערגעטראַכט, וואָס מען האָט שוין פאַר טויזנטער יאָרן צוריק געטראַכט.

אַפילו פאַר אַזאַ מויל האָט מען אויך מורא געהאַט אין דעם אַלטן רוסלאַנד און קאססא האָט געהאַלטן אַ לאַנגע בייטש אין האַנט, פאַרמאַסטן אויף ביידע: פּראָפעסאָרן און סטודענטן.

מען האָט אַפילו מורא געהאַט פאַר די „אַפיקורסישע רעיונות“, וואָס שטעקן אין דעם שאַרבן פון דעם „וויסנשאַפטלעכן גייסטלעכן“... נאָר גאַרניט, אין אַ פינצטערן אָונט מאַכן פייערלעך אַפילו פאַרפוילטע שטיקלעך האַלץ...

און „שינאַוסקיס אוניווערזיטעט“ איז געבויט און איינגעשטעלט געוואָרן אַלס אַ „פּרייער אוניווערזיטעט“.

פאַרשטייט זיך, אַז די „פּרייקייט“ דאָרטן איז געווען גענוג געפענטעוועט... אַ שטריק אויפן האַלדז און אַ שטריק אויף די פּאָדערשטע פּיס... קען מען דען די ווילדע ציג פּרייהייט לאָזן פּריי לויפן! על-כל-פּנים ניט אין רוסלאַנד...

געהאַלטן לעקציעס האָבן דאָרטן ס'רוב „קאָדעטישע“ פּראָפעסאָרן. און אין יענע צייטן איז דאָס געווען „גבורת-הבורא“... זיי פּלעגן אַמאָל אַזוי זיך, ביי דער זייט-גייענדיק, עפעס ווי ניט אומישנע, אַ שטאָך געבן מיט אַ טעמפּער נאָדל דעם עקזיסטירנדיקן סדר... טאָן עס... און אַפּכאַפּן דעם אַטעם... ווערן רויטלעך... אַרומקוקן זיך...

גבורות פון אַ שעשעק... און רעוואָלוציאַניזם פון אַ קאָדעט (קאָנסטיטור-

ציאנעלן דעמאָקראַט), וועגן כמעט גלייך אויף גלייך אויף די וואַגשאַלן פון דרייַסטקייט.

כ'לעבן, אַלץ נאָך דער צייט נאָך.

עס איז פאַרט געווען אַ פרייער אוניווערזיטעט.

מיט פרייע צוהערער, מיט אַ פרייער ביבליאָטעק.

די פיגור פון גרינדער, אויסגעהאַקט פון שטיין, שטייט אין וועסטיבול. זי איז באַהאַנגען מיט צאַצקעס, סימנים פון גדלות, פון אַרדענס פון כל-המינים... מיט אַ שווערד ביי דער זייט... אַן אַנדענק פון מיליטאַריזם.

די שווערד נעמט זיך קיינמאַל ניט אַרויס פון שייד. אַ האַנט פון שטיין באַוועגט זיך ניט...

דאָס איז אונדזער גליק, וואָס סטאַטועס לעבן ניט... אַ ניט וואַלטן מיר קיינמאַל ניט פטור געוואָרן פון די פאַרצייטיקע גולנים.

די שווערד נעמט זיך קיינמאַל ניט אַרויס... אָבער פאַר דער וועלט פון שאַטנס און דערמאַנעניש איז עס גענוג שווערדיש.

שאַטנס און שאַטנדיקע באַשעפענישן שרעקן זיך פאַר אַזעלכע כלי-זיין.

איינס ציט צו דאָס אַנדערע. אַ וואָרט רעדט און זאָגט עפעס; אַ פרייע אוני-ווערזיטעט. מיר דאַרפן דאַרטן זיין.

אַגב האָבן עטלעכע סטודענטן סימפּאַטיזירט מיט אונדז. צווישן זיי אַנ-דרייעוו דער בוכהאַלטער: אויב אַנאַרכיזם איז אַ נאַרדפאַל, דעמאָלט איז ער דער ווייסער בער... אויב אַנאַרכיזם איז דער קודם-בריאת העולם פון דער צוקונפטי-קער ציוויליזאַציע, דעמאָלט איז ער אַ גלעטשער פון קדמונים...

מילא, אַהער האָט עס ניט.

מיינע אַ לעקציע איז ערשטנס פאַרפאַרן אַהער, צו שעניאַווסקי. פאַרט אַ פרייע, כלומרשט פרייע קרעטשמע.

אַ לעקציע: „וואָס איז דער מהות פון אַנאַרכיזם?“

דער אוידיטאָריום איז לאַנג און שמאַל, פאַרהעלטנישמעסיק.

די בענקלעך קריכן אַרויף-אַרויף... כמעט איינס איבערן אַנדערן...

דער זאַל איז פול... ביזסטן זענען אויסגעזעצט אויף די בענקלעך...

די פיס ווערן פאַרפאַלן אונטן. מען זעט זיי ניט און מען דאַרף זיי ניט... אויף די העכערע ערטער-שורות שטעקן מער ניט אַרויס ווי קעפ, און אויערן און אויגן אין זיי.

און ביידע נייגערק: וואָס איז אַנאַרכיזם? טאַקע באמת!

שטעלט אַפּ 99 פּראָצענט פון אינטעליגענטע מענטשן, קעגנער פון אַנאַר-כיום, פּרעגט זיי: וואָס איז אַנאַרכיזם?

כ'שווער ביי מיין באַרד און פּיאַות (לאַנג-לאַנג אַפּגעשאַרענע און אַפּגע-גאַלטע); זייער צונג וועט זיך פאַרפלאַנטערן... און אַ מאַך מיט דער האַנט וועט זיי אַרויסראַטעווען פון פאַרלעגנהייט.

ווער קריטיקירט? אַלע!

ווער פאַרשטייט? זייער ווייניק.

דאָס איז מיין מאַטאָ צו מיין ערשטער „רעדע פון אַן אַנאַרכיסט“ אַרויס-געגעבן פון דער מאַסקווער פעדעראַציע, 1917.

דער שפרוך איז אַ כשרער אמת.

עס בלישטשען מונדירן פון מיליטערישע מענטשן. אַ מונדיר, — דאָס איז אזא מלבוש, וואָס ווען מען טוט אים אָן אַ מענטשן... האָט דער מלבוש אזא טבע, אַז ער נעמט פונעם אַנגעטאַענעם צו אי דעם שכל אין דעם געוויסן... און ווי עפעס דורך אַ כשוף רעדט ער זיך איין, אַז ער איז אַ ווילדע חיה... אַ שלעכטע איינרעדעניש...

דאָס איז אזא אַנטוועכץ...

אַבער אין אזא צייט... ווילט זיך אַלעמען עפעס הערן... און עס איז דאָך רוסלאַנד... און אַ דריי־שטערן האָט דאָך פאַרט געשטעקט אין דעם רוסישן פינצטערן, מיט וואַלקנס-באַקליידטן הימל... באַקונין... קראַפּאַטקין... טאַלסטאַי... אַ, דער רוסישער מזומן... עס איז דאָ מיט וועמען צו גיין צום טיש... און עס ווילט זיך וויסן... וואָס איז דאָס אַזוינס, וואָס דריי גרויסע מוחות האָבן געטראַכט און געלערנט...

דער זאַל-אוידיטאָריום איז פול. און נייגעריק.

רעדט וואָס איר ווילט.

עס איז ניטאָ אזא זאך, וואָס זאַל אַזוי אויפּרעגן, אויפּרייצן מענטשן ווי אַ „נײַ וואָרט“, אַ נייע לערנונג.

איך מיינ ניט דווקא אַ סאַציאַלע. עס מעג זיין ריינע פּילאָזאָפּיע. עס מוז זיין נײַ, און דעמאָלט איז דאָס רייצנדיק.

די צרה איז, וואָס גאַנץ אָפּט ווערן נייע לערעס אויסגעדריקט אויף אַן אַלטן שאַבלאַנישן אופן, און דעמאָלט פאַרלירט זיך די נייקייט. דער עולם דערטאַפּט ניט די חידושקייט פון דער זאך.

איר ווילט ראיות? דאַרווייניג... אין זיין צייט האָט ער גערירט פון אַרט... „עס אַנטוויקלט זיך“... אַ שפּאַס! אַ קלייניקייט עפעס!

איך בין געווען אַמאָל אַ יינגל און איך געדענק, אַז אַפּילו מגידים האָבן קעגן דאַרווייניגן מלחמה-געפירט... „דאַרוויין דער טיפּש...“ האָט געזאָגט דער מגיד.

און איצטער איינשטיין. — ער האָט אויפּגערוּדערט אַ גאַנצע וועלט — די שטה טראַגט אַריין שינויים אין פיזיק, אין מאַטעמאַטיק... סיסטעמען, וואָס זען נען פאַרשלאָסן פאַרן ברייטן עולם... און אזא לעבעדיקער אינטערעס.

מילא, דאָס איז שייך און ניט-שייך צו אונדזער ענין...

דער זאַל איז געווען פול-איבערפול. וואָלט ער געווען פון גומע וואָלט מען אים פונאַנדערגעצויגן. די ווענט אַבער זענען ניט געווען עלאַסטיש. און מענטשן האָבן זיך אריינגעפאַקט. אַריינגעשטופּט...

דער מהות פון אַנאַרכיזם.

רוסלאַנד שטייט אויפן וועג.

וועגן צעשיידן זיך, צעלויפן זיך אַהער, אַהין.

ביז היינט איז מען געגאַנגען היסטאָריש-אינסטיטיוון.

איצטער הייבט מען אָן אַ נײַ לעבן; היסטאָריש-באַוווסטזיניק.

ווהיין גייט מען?

די סאציאליסטן זענען פילצאליק... די רייכע זענען כנגד זיי. א דאגה דאס איז! זייער קעגנערשאפט מיינט גארניט. זיי ווילן זייער געלט ניט אוועקגעבן. אבער אין זייערע אייגענע שורות האבן זיי פארביסענע קעגנער... וועלכע הייסן אנארכיסטן... די מלוכה-סאציאליסטן מאכן פון זיי בלאטע... אבער מען דארף וויסן וואס זיי זאגן.

און עס איז דאך אין רוסלאנד.

דריי גרויסע קינדער אויפגעהאדעוועט... מיט דער ברוסט געזויגן... צוויי פון זיי פארטריבן... פארוואגלט... אין פרעמדע הייזער געוואקסן... אבער פארט אייגענע קינדער, אייגן פלייש און בלוט...

די רוסישע סאציאליסטן האבן ניט געהאט איין גרויסן מענטשן, וואס זאל זיך קענען מיט זיי, די ריזן, פארגלייכן...

וואס איז דער מהות פון זייערע לערנונגען?

קיין ספק ניט, אז רוסלאנד האט א ספעציעל-גינציקן באדן פאר אנארכיסט-טישע זוימען.

איך רייד. דער עולם ווי איין אויער, איין פארקנייטשטער שטערן, פאר-טראכט זיך.

באמת: איז ער ניט גערעכט? וואלט אזוי ניט גלייכער געווען? איך ענדיק, און טשערטקאוו גייט ארויף אויף דער בימה.

ווי קליין איך בין, אזוי גרויס איז ער.

עפעס ווי א מאס אראפגענומען פון רוסלאנד, פון דער מוטער-ראסייע.

איך — דער סימבאל פון יידישקייט, — א נשמה אן א גוף.

ער — דער סימבאל פון „זעקס טיילן פון דער וועלט“. א גרויס! א הויך! א ברייט!

אבער אין דעם בעל-הגופישן הויז וויינט א רייכע נשמה, באמת, א רייכע הויכע נשמה, מיט אזא צערטלעכן אויער פאר דער מוזיק פון עטיק. וואלט איך אים ניט קענען, וואלט איך קיינמאל ניט געגלויבט, אז אזא איידעלע נשמה און אזא פיינער געשמאק פאר עטישער שפייז זאל זיך באזעצן אין אזא מגושמ-דיקן בנין-קערפער.

טשערטקאוו: „ברודער גארדין איז גערעכט, ווען ער זאגט: א גנב איז ניט יענער, וואס ווייס, ווי מען גנבעט, נאר יענער, וואס גנבעט... און אן אנאך-כיסט איז ניט יענער, וואס קען דעם אנארכיזם, נאר יענער, וואס לעבט און פירט זיך אויף אין איינקלאנג מיט אט-דעם אידעאל... און ער וויל עפעס וויי-טער זאגן...“

דער עולם צעשרייט זיך:

„און אייערע אימעניעס...!“ און זיי רעכענען אים אויס אלע זיינע הויפן און גיטער אין פארשיידענע מקומות ניט ווייט פון מאסקווע... זיי זענען בקיאים. זיי ווייסן זיין באזיץ ניט ווינציקער ווי ער אליין.

טשערטקאוו ענטפערט:

א, יא, איך בין זיך מודה ומתודה!... איך בין א זינדיקער מענטש... איך האב... אבער איך האב עס שוין צעטיילט!...

און די ווידוי מאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק אויפן עולם. מער ווי זיין פאַר-
טראַג וועגן טאַלסטאַיס לעבן און לערע.

ווען אַ גאַנצער קלאַס, אַ „זינדיקער“ הערשנדיקער קלאַס, וואַלט געקענט
אַרויפגיין אויף דער וועלט־בימה און זיך אַ קלאַפ־טאַן אין האַרצן „על־חטא“...
וואַלט די היסטאָריע פון דער מענטשהייט גאַנץ אַנדערש אויסגעזען.

איך בין זינדיק...

דער איינצלנער שטייט אַלע מאָל העכער פאַרן כלל... הן אין הינזיכט פון
זינדיקן, הן אין זיך מתוודה־זיין...

און איך טראַכט:

ס'איז כדאי אַמאָל צו זינדיקן, כדי צו האָבן נאַכדעם אַזאַ שיינעם מאָ-
מענט, ווי צו זאָגן צו אַ גרויסן עולם מיטן פולן מויל און גאַנצן האַרצן: „איך
בין אַ זינדיקער...!“

XXV

מיר באַיקאַטירן דעם מאַסקווער סאַויעט

מיר האָבן זיך צונויפגעקליבן, איינס צו איינס, פאַבריק צו פאַבריק. אַפילו
דער וואַסערפאַמפ, וואָס הינטער דער שטאַט, איז אויך געווען פאַרטראַטן. דאָ
זענען אויך געווען די פּני, עטלעכע מעטאַליסטן פון די בעסטע זאַוואַדן. ווי? —
אויף די פּרעטישטענסקי־קורסן, אויף אַ העכערן שטאַק, אין אוידיטאָריום, אַ
שיינער ליכטיקער זאַל מיט אַפּענע אויגן. זיי קוקן אַרויס און נעמען אַריין אַלץ
פון דערווייטנס: אַריבערשפּרינגענדיק אַ שורה דעכער מיט אויסגעשריי־צייכנס.
פון קוימענס, כאַפּן זיי אויף טעפּ פּול מיט גרינס, קוסטעס און אַפילו ביימער.
וואָס אַדאַנק טעלעמעכאַניק קאַכן זיי זיך און אין די וואַסערן פון מאַסקווער
טייך... פון די הויכע פענצטער זעט עס אַלץ אויס אַזוי נאַענט, ווי אויף דער
האַנט.

דאָס איז די טבע פון הויכקייט: עס עסט־אויף די ווייטקייט.

ווען? זונטיק. די גלאַקן הוידען זיך און בומען, קלאַנגען הודזשען אין די
אויערן פון מאַסקווע.

מיר זענען אַזוי נאַענט צום טעמפל פון קריסטוס דעם דערלייזער (כראַם
כריסטאָ ספּאַסיטעלאַ) מיט די גילדערנע צלמים און הייכער סקולפּטור־אַרבעט.
נביאים און קדושים שטייען לעבעדיקערהייט צוגעקלעפט צו די ווענט.

זיי מוזן ליידן גרויסע יסורים: צו שטיין אַזוי פאַר יאַרן און יאַרן ווי
לעבעדיקע און זיך ניט קענען רירן פון אַרט, ניט קענען אַראַפּגיין פון די באַרע־
ליעפּן, אַרויסמאַכן זיך פון די קאַרניזן, אַפילו קיין ריר זיך ניט טאָן. אַפילו
קיין באַוועגונג ניט מאַכן, כאַטש אַ קנייטש טון דעם שטערן, אַ צי טון מיט
אַן אַקסל.

מענטשן, מבינים זאגן מיר: אזוי דארף עס זיין: קאלט און אומבאוועגלעך ווי מירמלשטיין.

אבער איך בין א תנא ופליג — מיר געפעלט עס ניט. דאָ שטייט אַ גרויסער פאַרדריסלעכער ליגן פאַר די אויגן. ער שטייט טעמפ און טאַמעוואַטע. אַ טויטקייט ליגט אויסגעשפּרייט פאַר אַלעמענס אויגן. בפני כל עם ועדה.

דער גאָט פון שיינקייט איז אַ גאָט פון לעבן און באַוועגונג — טענהט דער ייד אין מיר.

שיינקייט איז אין פלוס, אין אַ שורה פון איבערגאַנגען. מוזיק איז שייך, ווייל זי שטראַמט; סקולפּטור איז מיאוס, ווייל זי איז שטייאַיק, זי איז אַלעמאַל באַדעקט מיט זומפּן־גרינס.

אויך היינט צו טאָג וואַלט איך באַפוילן:

מאָך זיך ניט קיין געטש, ווייל עס איז אומעסטעטיש. אַדער סימבאָלן פון פיגורן, אַדער סטאַטועס מיט אמתן באַוועגונגס־כוח, אַ מאַנומענט, וואָס אַטעמט ניט, אַ ברוסט, וואָס פאַלט ניט און הייבט זיך ניט — איז ניט ווערט אַ צע־בראַכענעם שאַרבן. אזוי פיל איך. אַדער לעבן אַדער גאַרניט — פאַראַייבן דעם טויט איז אומזיך. חי אנכי לעולם...

איך בין אַבער אַראַפּגעקראַכן פון דער טעמע. איין היינע און בלויז אין זיינע „אידיען“ וואַלט מיר עס געקענט פאַרגעבן, ווייל ער האָט געזינדיקט מער. מילא, עס קלינגען די גלאַקן, און די קלאַנגען קומען אומגעבעטענע אין זאָל אַריין, זיי קריכן אין די אויערן אַריין, ווילן אייך אַפּשמדן, פאַרזונטיקן. מיר פאַרמאַכן די פענצטער. איידער מיר זאָלן טויב ווערן, זאָלן זיי, די גלאַקן, בעסער שטום ווערן.

מיר זענען פאַרנומען. אַ וויכטיקע פּראַגע שטייט פאַר אונדז: אַנטייל־נעמען אין מאַסקווער אַרבעטער, פּויערים און זעלנער־ראַט, אַדער ניט? פאַר וואָס ניט? ווי אזוי פאַלט עס אונדז גאַר איין זיך צו אַנטזאָגן פון אַזאַ ריינער, שיינער קלאַסן־אינסטיטוציע, דאָס לעצטע און נייסטע וואָרט פון „מאָדערנער“ אַרבעטער־פּאָליטיק?

באמת, איצטער איז זייער גרינג צו פאַרענטפּערן די פּראַגע. אַבער דע־מאַלט, אין יולי־חודש, איז ניט לייכט אַנגעקומען דאָס שטיקל אַרבעט. דורכ־בויערן אַט־די אינסטיטוציע, וואָס איז מיט דער צייט אַזוי אומגליקלעך־פּאַפּו־לער געוואָרן איבער דער גאַרער וועלט, מיט אַ שאַרף קריטישן אויג, פאַרויס־זען און אַנטדעקן אין איר אַלע אירע חסרונות, וועלכע זענען דעמאַלט געווען ניט גענוג בולט — האָט פאַרלאַנגט און פאַרויסגעשיקט אַ שטאַרקן פּאָליטישן חוש־הראיה.

ס'איז אַ צרה מיט די סאַציאַלע דערשיינונגען, וואָס ווילן ניט אַרומגיין הויל, וואָס שעמען זיך אַרומצולויפן נאַקעטערהייט. זיי גייען זיך אויף העמדער פון גרינע פייגן־נעמען.

ווערטער באַקליידן די אינהאַלטן.

„צירע די זויל, עס ווירד אַ פּרויל“ (געטע), פּוץ אַ סטאַלפּ, עס קוקט אויס ווי אַ שייך מיידל.

אפילו דעמאלט, נאך אין רעכטן גנהויב, ווען די אינסטיטוציע האט נאך געהאט מאָרגנפרישקייט ארום זיך און פריילינגסזאָפּט אין זיך, האָט מען שוין געקענט דערשמעקן די פוסטקייט און פוילקייט, וואָס זי האָט אַרויסגעוויזן צום סוף, אָבער וועלכע האָבן שוין אָנגערירט איר האַרץ.

אַ ראַט פון אַרבעטער.
אַ שיינע זאך. וועלכע אַרבעטער? ווי אַזוי ווערן זיי, אַט-די אַרבעטער, אַר-גאַניזירט, ווער שטעלט זיי פאַר? ווי אַזוי ווערן זיי פאַרטראַטן?
דאָס זענען פּראָגן, וועלכע פּאָדערן אָן ענטפּער.

מיינט ניט, אַז די שלעכטע באַלשעוויקעס האָבן גענומען די ריינע-שיינע אינסטיטוציע און זי מיט אַ בייזער כּוונה און אייגענער פּאַרטייאישער פּניה פּאַרדאָרבן.

אמת, זיי האָבן שטאַרק פּאַרטיפּט דעם פּונאַנדערפּאַל-פּראָצעס, פּאַר-שנעלערט די פּונאַנדערלייג-אַרבעט און געמאַכט דורך דיאלעקטיק-קונצן, אַז זי זאָל אַריבערגיין צו אַ ווידערשפּרוך פון דעם, וואָס זי האָט געדאַרפּט זיין. אָבער דער ביטערער וואַרצל, דער „סם“, איז שוין דאָרטן געווען פון דעם פּריסטן ראשית. נאָך איידער די באַלשעוויקעס האָבן גענומען באַלעבאַטעווען.

ווער איז געווען פּאַרטראַטן אין אַרבעטערראַט? פּאַרטייען זענען געווען פּאַרטראַטן און זיין גאַנצע פּאַליטיק איז געווען אַ פּאַרטיפּאַליטיק, ניט קיין אַרבעטער-קלאַס-פּאַליטיק.

די ערשטע, וואָס האָבן עס קלאָר דערזען, זענען געווען דווקא ניט מיר „אינטעליגענטן“, נאָר אַרבעטער, וואָס שטייען פאַרן ווערקשטאַט. זייער חוש האָט זיי אונטערגעזאָגט וועגן דער סכנה און שעדלעכקייט פון דער כלומרשט-ריינער פּראָלעטאַרישער אינסטיטוציע.

דער סאָויעט איז ניט קיין פּאַרלאַמענט, רחמנא ליצלן, דאָ איז ניט פּאַר-טראַטן „דאָס פּאַלק“, די פיקטיווע „נאַציע“ ווי אַזוינע, דאָ זענען רעפּרעזענטירט בלויז אַרבעטער, איין קלאַס פון דעם אַרבעטנדיקן פּאַלק.

האָט מען געזונגען זיסנקע לידלעך צו פּאַרוויגן דאָס פּראָלעטאַרישע אויער און פּאַרשלעפּערן דאָס פּראָלעטאַרישע אויג.

אָבער דאָס אויג איז געבליבן אָפּן. און האָט געווינקען און סיגנאַליזירט: איר זעט די רויטע פּאַרב; עס איז אַ געפּאַר! אינטער דער מאַסקע פון אַרבע-טערקלאַס גייט אַרויס אויף דער סצענע אַ צווייטער קלאַס, וואָס אַרבעט ניט, נאָר אַרגאַניזירט די אַרבעט.

דאָס אין אַ הערשנדיקער קלאַס... און דער „ראַט“ איז אַ צוויי-קלאַסן-אינס-טיטוציע. ער באַשטייט פון צוויי קלאַסן, וועלכע זענען אין אים פּאַרטראַטן. דער חלוק באַשטייט אין דעם, וואָס דער דעמאָקראַטישער פּאַרלאַמענט האַלט אין זיינע ווענט אַלטע הערשנדיקע קלאַסן אַנטקעגן דעם אונטערדריקטן קלאַס פון אַרבעטער, בשעת דער סאָויעט האָט אַ שפּאַגלנייעם הערשנדיקן קלאַס, וואָס איז איצט טועם דעם טעם פון געוועלטיקן. אָבער דער אומשטאַנד, וואָס ער פּאַרוכט איצט דעם מאַכל פון אַ מאַכט, מאַכט אים ווילדער, גרויזאַמער. די געפּאַר איז דאָ שטאַרקער, וויל דאָ איז אַ שונא, וואָס פּאַלט אויף אייך

ניט ארויף מיט פויסטן און ציינערשטשירען, נאָר מיט האַלדזן און קושן... און שטיקן...

די מעשה פון דער היסטאָריע איז אַזאַ געשיכטע. סאַציאַלאָגיע איז ניט קיין טויטע סקולפּטור, זי איז דינאַמיש, ניט סטאַטיש, און קלאַסן זענען ניט קיין מאַנומענטן... זיי זענען כסדר אין וועג, זיי געפינען זיך אין אַן אומאויפֿ־ הערלעכן פּראָצעס פון פליסן און גיסן... קלאַסן־געטשן ווערן געבראַכן און נייע געטער ווערן אָפּגעגאַסן, אין די פּאַרמעס פון סאַציאַלן קאַמף. קני בייגן זיך. רוקנס בוקן זיך... און מען דינט נייע האַרן. אין סאַמע פּראָצעס פון דער רע־ וואַלוציע ווערט געשאַפּן אַ קלאַס פון נייע ווערשער. און עס איז באַשלאָסן גע־ וואַרן צו באַיקאַטירן... איר הערט: צו באַיקאַטירן דעם „סאָויעט“.

ווען עטלעכע חברים זענען צוגעשטאַנען, אַז מען זאָל אַזאַ מינאַליטעט ניט אָננעמען אין אַזאַ איילעניש, האָט מען דעלעגירט אַ חבר, צו פירן אונטערהאַנד־ לונגען מיט דעם פרעזידיום און קריגן מער אינפּאַרמאַציע־מאַטעריאַל וועגן דעם געבוי און פיר פון די סאָויעטן און אונדז עס מיטטיילן.

אויף וויפל איך געדענק, האָבן מיר זיך צו דער פּראָגע אַ צווייטן מאָל ניט אומגעקערט (אין העראַישן פּעריאָד פון אונדזער אַרבעט). עס איז ביי אַלעמען געווען אָפּגעפּרעסט: דער „אַרבעטער־אַט“ איז אַ פּאַלשע פּרעטענזיע. ניט די אַרבעטער האָבן דאָרטן די דעה, נאָר די רעדפירער. און פאַר אונדז איז דאָרט קיין פּלאַץ ניטאָ.

איך ווייס ניט, צי מיר האָבן געהאַנדלט אזוי ווי „רעאַל־פּאַליטיקער“ וואַלטן האַנדלען.

איין זאַך איז פאַר מיר איצטער קלאַר:

מיר האָבן געהאַנדלט פּרינציפּעל אַן אַן קאַמפּראַמיסן.

מיר זענען געווען גערעכט, ווי דאָס שפּעטערדיקע וועט ווייזן באַשיינ־ פּערלעך.

אונדזער „אידעאָפּאַליטיק“ איז געווען מער רעאַליסטיש ווי די שפּעטער־ דיקע „רעאַפּאַליטיק“ און עד היום פיל איך אַ גרויסן רעספּעקט פאַר יענע פּאַבריקאַרבעטער, וואָס האָבן די ערשטע זיך אַרויסגעזאָגט קעגן די אזוי גער־ פּענע „אַרבעטערסאָויעטן“.

אַ געזונטער אינסטינקט איז אַמאָל קליגער פאַרן קליגסטן פּאַרשטאַנד.

XXVI

די מלוכהשע באַראַטונג

דער גרויסער טעאַטער. — אַ גרויסע געביידע מיט קאַלומנעס. וווּ איז דער בלינדער שמשון, ער זאָל עס איינוואַויפּן אין נקמה און אויס־ שרייען: „תמות נפשי עם פלשתים!“ דאָס אָפּערהויז פון מאַסקווע.

א פלאץ איז דא דערביי.
 א ליניע. א טראמוויי לויפט פארביי, קלאפט, שרייט און טראגט זיך אוועק.
 דער טעאטערפלאץ.
 דער לעבעדיקער נערוו פון מאסקווע
 אויב לוביאנקע איז דאס הארץ, איז דער טעאטערפלאץ די לונג.
 עס אטעמט אריין און אטעמט ארויך מחנות מענטשן.
 א ריזיקער בנין.
 ער איז פול אנגעפאקט מיט דעפוטאטן.
 א באראטונג קומט פאר; די מלוכהשע קאנפערענץ.
 וואס, ווען?
 פשוט, א קלייניקייט: מען וויל אפשטעלן די כוואליעס פון סאציאלן ים.
 מען שמייסט זיי ניט, נאר מען גיטט אויף זיי בוימל פון גלאטע ווערטער.
 אבער דער ים זידט, קאכט און שטעלט זיך ניט אפ אויף איין מינוט.
 און זיי שעכטן עטלעכע זקנים-רעיוואלוציאנערן און זיי גיסן זייער רויט.
 הייס בלוט אויף די כוואליעס.
 דער ים קאכט און ווערט ניט שטילער...
 אויפן פלאץ שטייען בינטלעך מענטשן.
 ווי געבונדן מיט שטריק פון שמועסן.
 זיי שטייען און אמפערן זיך.
 פרעגן און ענטפערן, און דיסקוסיעס פילן-אן די לופט.
 איך לייג צו מיין אויער.
 אט שטייט אן ארבעטער אין א העמדל... מיט שווארצע פארהארטעוועטע
 הענט... א פארברענטע צורה... און א דרייסטער שטערן.
 און לעבן אים א פרוי... ווייסע הענטלעך ווי ליליעס, ווי פארחלומטע,
 וואלט דער פאעט זאגן... א פנימל דין אין פארשפיציקט... און גערוכן פון גוטע
 פערפיומען שפרייטן זיך ארום איר, ווי זיי וואלטן צייכענען מיסטישע צירקלען.
 זי, (מיט א זאנפטער שטימע פון א שפילעוודיק הארץ):
 — סטייטש... וואס הייסט עפעס... מיר מוזן פארטיידיקן דאס פאטערלאנד...
 ער (מיט א טיפער געזונטער שטימע, ווי א האמער קלאפט):
 — וואס הייסט פאטערלאנד?... ארבעט האט ניט קיין פאטערלאנד... ליידיק-
 גייעריי האט עס, זאל זי עס פארטיידיקן... אבער דאס ליידיק ארומגיין פוילט
 זיך עס צו טאן... און עס וויל, ארבעט זאל קומען און טאן עס...
 — איר זאלט עס זאגן! — סקריפן-ארויס סטרונעס פון קולכל, — איר
 זענט דאך א רוסישער... ניט אבי-ווער... האט איר דען ניט האלט מאסקווע,
 רוסלאנד?!
 — איך האב ניט קיין פאטערלאנד! — ביזערט ער זיך און שטעכט זי
 דורך מיט זיין ברוגזדיקן קוק.
 — וואס הייסט עפעס? וואס איז דער מער מיט אייך!... א רוסישער זאל
 עס זאגן... די אויערן חלשן אפ, הערנדיק אזעלכע אומפריינטלעכע דיבורים.
 — איך זאג, וואס אונזער פאעט האט געזאגט:

אונדזער פאטערלאַנד איז דאָרט, ווּוּ מ'האַט אונדז האַלט און מ'גלויבט אונדז — ציטירט ער לערמאַנטאָון, אָן איבערפראַזירונג פון אַ לאַטיינישן פּאָעט: — נו, זאָגט באמת, איר גלויבט מיר? נו, זאָגט באמת, איר האָט מיך ליב? זי ווערט אַנטשוויגן און טראַגט זיך אָפּ. זי שאַקלט מיטן קאָפּ. אָבער קעגן לערמאַנטאָון — וואָס קאָן זי אַנווענדן! דאָ ניט ווייט שטייט טשאַיקאָוסקי. מיטן געזיכט צוגעשמידט צו דער געביידע, מיטן רוקן צום פּלאַץ. הויך און גלייך, עפעס ווי די יאָרן זיינע וואַלטן פאַרבייגעלאָפן די פּלייצעס און זיך כמעט ניט אָפּגעשטעלט... יאָרן ווי טייבעלעך אַוועקגעפּליגלט. גרוי איז ער ווי אַ טויב. ער הערט די לעצטע ווערטער פון אַרבעטער. די ווערטער שטעכן אים. ער ווערט רויטלעך אין פנים. קוקט ביז, אָבער שוויגט, קלאַפּנדיק זיינע בליקן אָן די דיקע זיילן. אַ שמשון וואַלט ער געקענט זיין, אָבער ער האָט זיך אָפּגעשאַרן... אַנגעוואָרן זיין כוח... דאָ שטייט דער טאַטע פון דער רעוואָלוציאָנערער באַוועגונג און ער וואַלט וועלן זיין אייגן קינד דערווערגן. אָבער דאָס קינד איז אויסגעוואַקסן, אַרויס פון זיין רשות, שטייט שוין אויף די אייגענע פיסלעך, און האָט אַן אייגענעם פאַרשטאַנד. הויך, שטאַלץ מיט אַ גלייכן רוקן... אָבער ווי צעבראַכן איז זיין נשמה... צעבראַכענע לוחות דאַרף מען האַלטן אין אַרונ... ער האָט זיך אַריבערגעלעבט אַדער זיך איינגערעדט, אַז ער לעבט... און אַרויס פון אַרונ און זיך אַוועקגעשטעלט אויפן טעאַטראַלן פּלאַץ... ער חזרט־איין די ראַלע, וועלכע ער האָט שפּעטער אַזוי טרויעריק געשפּילט אין אַרכאַנגעלסק... פאַר קיין רעוואָלוציע געדאַכט... די אַלטקייט לעשט־מעקט, וואָס די יוגנט האָט מיט פייער געשריבן...

עס עס רודערט זיך אין די אַרבעטער־קוואַרטאַלן. וואָס וויל די מלוכהשע קאַנפּערענץ? פאַר וואָס היט זי זיך אָפּ פון זיי, פון די אַרבעטער? פאַרוואָס איז זי אַנטלאָפן פון פעטראַגראַד? וואָס מיינט זי? איז עפעס מאַס־קווע עלטער און קעלטער און שטילער? מאַסקווע, די אַרבעטערישע מאַסקווע, וועט ווייזן, אַז זי איז אַ געטרייע שוועסטער פון ברודער פעטראַגראַד. און מאַסקווע ווערט אַנגעשטויסן. זי דאַרף ניט, וויל ניט לייזן אַזעלכע אַנקומענישן. די טראַמוי־אַרבעטער נעמען אויף דעם געדאַנק מיט גרויס ענטוואַזום און זיי שטעלן אָפּ די טראַמוייען. מען רעדט וועגן ניט געבן „זיי“ קיין עלעקטרישע לייכטונג.

דאָס גיט זיך ניט איין.
אָבער אָן טראַמוויען בלייבט מאַסקווע, און זי גייט צופּוס דעם טאָג פּון
עפּענען די ערשטע זיצונג.

די בלינדע פּירער זענען אָבער קיין זאך ניט.
דאָס זענען פּאַר זיי „אויסגעלאַסענע“, „צעלאַזענע“ אַרבעטער, וואָס שלעכט
טע אַגיטאַטאָרן האָבן זיי אָנגערעדט צו כל-הבינו.
די טעגלעכע בלעטער צעטראַגן און צעוואַרפּן איבער דער שטאַט אַזעלכע
פּריילעכע בשורות:

רעכט און לינק האָבן זיך הענט דערלאַנגט און זיך צעקושט...

די אַרבעטער לאַכן:

די רייכע האָבן אונדז דערלאַנגט זייער האַנט... אָבער אַ פּוסטע...

— זיי ווילן בלאַקירן מיט אונדז, — וויצלען זיך די אַרבעטער. — גאַנץ
שיין... אָבער מיר פּאַרלאַנגען אַ העלפט פּון זייער פּאַרמעגן... אַ העלפט פּון די
פּאַרדינסטן און שפּאַרונג-רעכענונגען...

זיי זשאַלעווען קיין קושן ניט...

מאַסקווע גלויבט ניט קיין טרערן, ניט קיין קושן...

זיי ווילן אַ קאָאָליציע, אָן ערלעכע... אַזוי האָט געזאָגט בפּירוּש בובליקאָוו.

מיר ווילן עס אויך... אָבער אָן עקאָנאָמישע קאָאָליציע...

די בלינדע פּירער האָבן זיך איינגערעדט, אַז דאָס פּאַלק, דאָס אַרבעטן-

דיקע פּאַלק, איז מיט זיי, גייט זיי נאָך, הגם זיי פירן פּון גרוב צו גרוב...

אַ שפּאַס! אַלע זענען דאָרטן געווען פּאַרגעשטעלט: פּון קאלעדניען ביז...

טשכעאידזען... און אַפילו ווייטער און עלטער... ביז פּלעכאַנאָון און קראַ-

פּאַטקניען.

אָבער וועמען האָבן זיי פּאַרגעשטעלט?

קערענסקי האָט שוין דעמאָלט גענומען איינפירן די טויט-משפּטים.

און אַזוי אַרום האָט ער זיך פּאַרמשפּט, אַרויסגעטראַגן זיך און דעם צייט-

ווייליקן מלוכה-פיר אַ חייב-מיתה-פּסק.

און אנשטאַט צו לייצען די „ק“ ווי קערענסקי, האָבן מיר זי געלייענט קין...

ער האָט געמאַכט אַ סוף צו דער אידיליע, צו דעם גן-עדן-פּעריאָד פּון דער

רעוואָלוציע... אַ סוף צו דער ברודערליכע...

די אַרבעטער און די זעלנער האָבן געקריצט מיט די צייט... און געשאַטן

קללות אויף זיין קאַפּ און די קעפּ פּון יענע, וואָס זענען געווען מיט אים.

זיי האָבן זיך אָבער ניט-וויסנדיק געמאַכט.

זיי האָבן געמיינט, אַז וויבאַלד זיי מאַכן זיך ניט וויסנדיק, וועט עס זיי

צייט-זשאַטן.

קאַרנילאָוו האָט געהאַלטן אַ רעדע פּול מיט גיפּט און שנאה צו די

אַרבעטער.

מער ניט ווי טויבע האָבן עס ניט געהערט.

מער ניט ווי נאַראַנים האָבן אים ניט פּאַרשטאַנען.

ווען האָט ער זיין פרצוף-פנים באַוויזן? דעם 29טן אויגוסט, ווען ער האָט

זיך דערקלערט פּאַר אַ דיקטאַטאָר.

און קאלעדין, דער קאזאקישער גענעראל, האָט שוין כמעט ווי געפאָכטע מיטן שווערד...

די אַרבעטערשאַפט, ווי אַלע מאָל אַזוי אויך דאָס מאָל, האָט באַזעסן מער געזונטן פאַרשטאַנד ווי די כלומרשטע פירער זייערע, וואָס האָבן זיך נאַר-שעהייט געשפּילט מיטן טויט...

איין מאָך מיט קאַלעדינס אָדער קאַרנילאָוס שווערד... און דער קאַפּ פון דער פּרייהייט וואָלט ליגן אַ צעטראַטענער אונטער די פּיס פון ווייסן פּערד, אויף וועלכן עס רייט דער ווייסער גענעראַל.

פאַרן אַרבעטערקלאַס האָט זיך געשטעלט די פּראַגע אין איר גאַנצער גרויזאַמקייט:

אָדער אַנצוווערן אַלץ, אָדער זיך אַפּזאָגן פון די צושטייענדיקע פאַרפיר-רעישע „פירער“ זייערע.

די אַרבעטער האָבן דעמאָלט דערשפּירט, אַז אַ תּהום פון פאַרשיידנקייט פון אינטערעסן ליגט צווישן זיי און די אַזוי-אַנגערופענע פירער זייערע.

אַניט, ווי קאָן עס זיין, זיי זאָלן אַזוי בלינד זיין און ניט זען די סכּנה, וואָס שוועבט איבער זייערע קעפּ!

די אַרבעטער קלייבן זיך אויף, האַלטן מיטינגען און זענען שטאַרק זיך מיישב: וואָס טוט מען?

זיי פּילן, זיי מוזן נעמען דעם רודער אין זייערע אייגענע הענט.

איך גיי מוטיק פון מיטינג צו מיטינג, העלפן די אַרבעטער זיך קלאַר-מאַכן די סיטואַציע. און אומעטום מוז מען זאָגן אַ פאַר ווערטער.

איך בלייב אַן אַ שטימע.

הייזעריק ווי די וואַנט. — די שטימע זאָגט זיך אַפּ צו דינען.

אַבער איך קום אַן צו דער טיפּאַגראַפיע פון די קורסקע ווערקשטאַטן.

די אַרבעטער פּאָדערן: רייד.

זיי נעמען זיך צונויף אין אַ קרייז, רינגלען מיך אַרום און אַרום. איך, קוים, וואָס איך שעפטשע. אַבער זיי שליינגען יעדע וואַרט-טרייסט און חשק-צוגאַב...

די אַרבעטער זענען איבערצייגט: אַ קריזיס הענגט אין דער לופט. די רעוואָלוציע מיז זיך אַ בראַך-טאָן: אָדער אַהער אָדער אַהין.

ווער וועט אָנהייבן?

זיכער, אַז די גענעראַלן, אַז די העכערע, פעסטערע קלאַסן וועלן וואַרפן די הענטשקע.

די אַרבעטער גרייטן זיך זי אויפצוהייבן און אַ שמיץ-טאָן זיי אין פנים אַריין.

זיי נעמען זיך אַרגאַניזירן זעלבסטשטענדיק.

זיי ווערט קלאַר: די מענשעוויקעס און די סאַציאַליסטן-רעוואָלוציאַנערן פירן זיי אין זומפ אַריין... און הענגען זיי אויף אויפן האַלדז מילשטיינער פון נאַרישע טעאַריעס און פאַלשע קלינגערייען...

און ווען ברעשקאַ-ברעשקאַווסקאַיאַ רעדט וועגן דער אייניקייט פון רוס-

לאַנד, ווערט דער תהום טיפער און טיפער און ער פארשלינגט זי מיט דער
געביידע פון גרויסן טעאטער מיט אַלץ, וואָס איז אין אים.
דער בלינדער שמשון נעמט זיך פאַר די זיילן...
דער בנין פאַלט און יענע, וואָס זענען אין אים, ווערן געהרגעט פאַליטיש...
אַבער זיי ווייסן פון דעם ניט... זיי זעען עס ניט, זיי פילן עס ניט...
אין צוויי חדשים שפעטער האָבן זיי זיך אפשר דערפון דערוויסט... און
אפשר אין צוויי יאָר אַרום...
אַנדערע ווייסן עס נאָך עד-היום ניט, אָז זיי זענען טויט, און גייען אַרום
אויפן עולם-התוהו...
און ווען זיי דערווייסן זיך עס, איז דאָס פאַר זיי אַ ניס... און זיי נעמען
זיך דאָס לעבן...
טיטע נעמען זיך דאָס לעבן...

XXVII

דער שטרויענער קאָזאַק...

אַן אַוונט. ביי טאָג זענען געגאַנגען די זיצונגען פון דער מלוכה-באַראַטונג.
אינאָונט, אין זימינס טעאטער, האָט באַדאַרפט אַרויסטרעטן צערעטעלי.
מאַסקווע, ווי גאַנץ רוסלאַנד, איז געווען צעטיילט. די אַרבעטער זענען
ווייט אַוועק פון זייערע סאַציאַלדעמאָקראַטישע פירערס, פאַר וועמען סאַציאַליזם
איז געווען אַ ליפּן-עבודה און דעמאָקראַטיזם גלאַט אַ צוטשעפעניש אַדער אַ
כלומרשטיקער נאַכגאַב דער ליבעראַלער וועלט. מהיכי תיתא, אָן דעם וואַלטן
זיי ניט געקענט ווערן לעגאַליזירט אין דער ליבעראַל-בורזשואַזער וועלט. אַזוי
איז דאָס איינגעפירט געוואָרן אין דייטשלאַנד, און נאָכדעם איז עס געבליבן ווי
אַ הייליקע טראַדיציע.
די פירער פון דער פאַרטיי זענען געפאַלן פון טאָג צו טאָג טיפער אין אַפּ-
ברונט פון אַפּאַרטוניזם, ווען די אַרבעטער, פויערים און זעלנער האָבן זיך גע-
פלייסט צו קלעטערן דעם באַרג פון סאַציאַלן אויפטו אַרויף. די וועגן האָבן זיך
צעשפאַלטן. ד"ה, דער שפאַלט, דער ריס, די סתירה פון אינטערעסן, אויף
וועלכע עס האָט מיט צענדליקער יאָרן צוריק אַנגעוויזן דאָס נביאישע אויג פון
אַ באַקונין, האָט געריסן, אויפגעריסן די אויגן פון אַלטעגלעכן, מער אַדער
ווייניקער קלאַסנבאַוויסטיניקן אַרבעטער.
אַלע האָבן עס געזען, אַלע האָבן עס געשפירט — אויסער די בעל-דברס.
אַזוי פירט זיך עס אַלע מאָל. זיי, די מענשעוויקעס און רעכטע ס. ר. האָבן
נאָך אַלץ געמיינט, אָז עס איז „פאַרצייטן“, איידער דער אַרבעטער האָט זיי
דערקענט. און מערקווירדיק: זיי מיינען עס נאָך עד-היום, און זיי זענען ערנסט
אין זייער טעות און איינגלויבעניש, אָז זיי וועלן קומען צוריק און אַנפירן מיט
דער אַרבעטערשאַפט און פויערים אין רוסלאַנד.

מען האָט גערעדט אויף טיש און אויף בענק, געאַמפּערט זיך מיט בוב-ליקאַוון און זיך געישקנוט, פשוט אויף ייִדיש, געקושט זיך און אַ קאַאליציע גע-שאַפּ, וועלכע איז געווען שטאַרק ווי שפינוועבס צום סוף-זומער. פאַרייניקט אלעמען, געוונען אלעמען — אַפילו קאַלעדינען, דעם קאַזאַקישן גענעראַל, און האַרנילאָוון. און געוויינטלעך האָבן זיי ניט געזען, אַז זיי אַליין, די רעדלפירער, זענען גענעראַל אָן זעלנער. די אַרבעטער זענען אַוועק פון זיי, פאַרלאָזט זייער לאַגער. זיי האָבן עס ניט געזען. זיי האָבן זיך מיט דעם ניט גערעכנט. דער תירוץ איז געווען צוגעגרייט פאַר זיי פון סטאַליפּינס צייטן; די שלעכטע אַגידע טאַטאַרן פאַרדרייען די אַרבעטער די קעפּ. עס איז אָבער גאַרניט, זיי וועלן עס באַלד אַפּדרייען, — האָבן זיי זיך געטרייסט.

ווי קאַמיש זיי זענען געווען! ווי קאַמיש איז קערענסקי געווען, סטראַשענ-דיק מיט זיין הילצערנעם שווערל אויף רעכטס און אויף לינקס. בשעת ער איז ניט געווען בכוח זיך איינצוהיטן ניט פון רעכטס, ניט פון לינקס.

דערווייל איז אָבער געווען „ליהודים“, פריילעך, און די שטימונג אַזוי גע-הויבן, אַז זי איז געזעסן אויפן שפיץ דאָך פון קייזערלעכן פאַלאַץ.

צערעטעלי דאַרף אַרויסטרעטן. דער טעאַטער זויפט ממש ליכט, עס ברענט און פלאַקערט. עלעקטריציטעט ווי די זון לייכט, ניט זאָרגנדיק ווער עס איז אין זאַל — אַ זעענדיקער אָדער אַ בלינדער עולם.

די גאַלערייען פאַרפיקעוועט, פאַרווייט מיט קעפּלעך.

אונטן זענען געזעסן די באַלעבאַטים חשובים, די „גרויסע“ דעמאָקראַטן. צערעטעלי איז דעמאָלט געווען דער מיניסטער פון פּאַסט און טעלעגראַף.

זאַכט זיך, ער האָט זיך אַנטזאָגט פון גרויסן כבוד צו זיין דער מיניסטער פון אינערלעכע ענינים. די „ענינים“ זענען אים, משמעות, געווען ניט-שטאַרק צום האַרצן. אין יענע צייטן האָבן זיי די קאַליפן אויף די פאַרביילויפיקע פאַר שעה, שוין געטראַכט גאַנץ ערנסט וועגן... שווער אויסצוריידן... וועגן שטראַפונגס-עקספּעדיציעס... אַנטקעגן די פּויערים, וואָס אין אַנדערע מקומות האָבן זיי זיך ניט אויפגעפירט כּדּת טשערנאַו און ס. ר. פאַרטיי, און האָבן געטריבן די פּרי-צים פון די הויפן און פאַרכאַפט די ערד. מיט איין וואָרט, גרויסע פאַרברעכן באַגאַנגען. די זעלביקע זאך האָט שיער ניט פּאַסירט ביי די אַרבעטער, וואָס האָבן שטאַרק בדעה געהאַט צו פאַרנעמען די פאַבריקן. זאַכן, וואָס אַ גוטער, כשרער „סאַציאַליסט“ האָט ניט געקענט פאַרליידן.

ס'טייטש, אָן אַן אַרויסגעגעבענעם געזעץ, ווי קען מען עס טאָן אַזעלכע זאַכן!

טאָ גיט-זשע אַרויס אַ געזעץ!

פאַרשטייט איר מיר, זיי זענען ניט באַפולמעכטיקט. די קאַנסטיטוציאָנע, די איינאַרדענונגס-פאַרזאַמלונג, קען עס טאָן.

טאָ רופט זי צוזאַמען!

עס איז אַלץ קיין צייט ניטאָ! זיי האָבן זיך ניט געקענט אויסקלייבן, לאַמיר גיין צוריק צום טעאַטער.

צערעטעלי אַנטוויקלט זיין פּראָגראַם, די פּראָגראַם פון דער צייטווייליקער רעגירונג.

און די פראַגראַם, פשוט גערעדט, איז געווען זייער איינפאך.
קיין זאך ניט טאן און קיינעם ניט לאזן טאן פארן צוזאמענקום פון דער
גרינדונג-פארזאמלונג. און מיט דער פארזאמלונג צו ציען ווי לאנג מעגלעך.
כדי קיינער זאל גארנישט קענען טאן, און זי, די צייטווייליקע רעגירונג, זאל
קיינעם ניט לאזן גארנישט טאן.

ער האָט גערעדט אַ שעה צוויי.

דער עולם פון אונטן איז געווען זייער אַנטזיקט. דער עולם, וואָס האָט
פאַרנומען די ערשטע בענק, איז געווען אַ גאַנץ שיינער עולם, הויכע בייכער,
פעטע, גלאַטע פנימער... חסידיש און נגידיש...

זיי זענען געווען אויסער זיך פון דער ווונדערלעכער פראַגראַם. זיי האָבן
געמאַכט צערעטעלין אַ לאַנגע, קינסטלעך-אויסגעצויגענע אַוואַציע. זיי האָבן
„געשלאָגן קיכעלעך“ מיט גרויס הנאה, אַריינלייגנדיק כמה וכמה טעמים אין
דעם, בעיקר די גאַלאַרקע זאל צעפיקעט ווערן.

בת-קולס האָבן זיך געטראָגן ניט פון הימל, נאָר פון אונטן, פון די ערש-
טע שורות: „לאַנג זאל לעבן דער מנהיג פון דער דעמאָקראַטיע“

אַ דונער פון הוראַס האָט עס באַדעקט. זייערע אַפגעגעסענע פנימער האָבן
געשוויצט, געברענט, און די מיילער זענען געווען אַפן; גאַלדענע ציינער האָבן
געבלישטשעט... זיי האָבן געקולעוועט און גערעשט.

דער מנהיג! הוראַ!

די גאַלערייען זענען שטומע און זיי נעמען אַרום דעם זאל פון אַלע זייטן,
לויפנדיק אין קוויק און קלעטערנדיק איינע איבער די אַנדערע, פאַר פינף מאָל
איבערגעזחורט.

די גאַלערייען זענען שטום. און דאָ אויבן איז דאָס האַרעווענדיקע רוס-
לאַנד, יענע טייל, וואָס פראַצעוועט ווי אַן אייזל און שטאַרבט ווי אַ טויב, אויס-
ציענדיק דעם האַלדז צום שוחט:

נאָ, שנייד-איבער די רוב-סימנים. נאָר מאַך אַ ברכה ווי געהעריק און
פאַרגלאַץ יראת-שמימדיק די אויגן...

עס וויל אַבער מער קיין טויב ניט זיין! וויפל איז דער שיער?!

און עס קריגט גאַל און שפייט מיט גאַל אין די פעטע פנימער אַריין פון
די פעטע שוחטים און קצבים...

די ערשטע בענק „קערן וועלטן“, „מעקירן מעשים“. עס קאַסט דעם פאַר-
זיצער אַ סך „מי“ און אַנשטרענגונג כלומרשט אַפצוקילן זייער צו-הייסע קעל-
בערנע התלהבות...

עס פאַנגט זיך אָן די דיסקוסיע.

מען דערלאָזט פרעגן פראַגן.

מען גיט מיר צען מינוט.

איך בין געווען דער איינציקער אַפאַנענט, פראַגנשטעלער, אויב ניט צו
דעכענען יענעם, וואָס האָט געמורמלט עפעס וועגן די יידן און די „אַנדערש-
געבאַרענע“, וואָס האָבן פאַרכאַפט אַלע קאַמיסאַריאַטן. האָבן מיט גרויס טומל
און ליאַרעם אַ פאַר יונגעלייט אים אַפגעפירט אין קאַמיסאַריאַט, אויפן אַלטן

לשון אין נייעם „אויטשאַטאַק“. גיי אָפּאַניר, ווען די אַלטערנאַטיווע איז אַדער רסוק-אַברים דאָ אויף אַן אַרט, אַדער דער אַלטער אייביק-נייער „איר זענט אַרעסטירט“... און מען פירט אייך אָפּ בכבוד, מיט באַגלייט.

איך שטעל די פאַר פּראָג, וועלכע האָבן זיך אַליין געשטעלט, וועלכע זענען געלעגן אויפן שפיץ צונג פון דעם האַראַפּאַשענדיקן רוסלאַנד.

און דער „אונטן“, דער „פעטער דעמאָקראַט“, דעמאָנסטרירט זיין גרויס סבלנות און טרייקייט צו פרייהייט פון וואַרט. כמעט, אַז זיי וואַרפן זיך אויף מיר מיט די פּויסטן, זיי ווילן מיך צערייסן ווי אַ הערינג פאַר די לעסטערדיקע רייד פון מיינע זינדיקע לעפּצן און אַ וואַלד מיט שטעקנס וואַקסט ארויס פון אונטער די בענקלעך.

אַבער דער פּאַרזיצער באַהערשט זיי, באַרויקט זיי, דערמאַנט זיי, אַז הגם זיי זענען שלאַ-כּדרך-הטבע גרויסבייכיק, זענען זיי דאָך דעמאָקראַטן... און פריי-הייט פון וואַרט איז איינע פון די עשרת-הדברות. זיי קענען זיך אַבער ניט איינהאַלטן און זיי טופּען מיט די פּיס, קלאַפּן מיט די בענקלעך, קוויטשען, פּיס-קעווען. זיי קענען ניט דולדן אַזעלכע חרוף-וגדוף-ווערטער... און די שטעקנס אין זייערע הענט קלאַפּן זיך אָפּ אַן דיל.

די גאַלערעיעס אַבער, זיי אויף צו-להכעיס, אַפּלאַדירן און ווייזן דייטלעך אַרויס, אַז זיי זענען פאַרן אָפּאַנענט, קעגן רעדנער. זיי זשאַלעווען ניט זייערע פּאַרמאַזאַלעטע הענט.

עס איז באמת כמעט קיין מעגלעכקייט ניטאָ צו ריידן.

איך ברענג קוים אַרויס איין וואַרט — דער „אונטן“ רייסט די ערד, דער „אויבן“ דונערט מיט איינשטימונג.

אַזוי אַז אַפילו דער פּאַרזיצער האָט איינגעזען, אַז אין צען מינוט קען מען אונטער אַזעלכע אומשטענדן גאַרניט באַווייזן צו זאָגן. און ער איז מיר מוסיף און מוסיף.

למה רעשו גויים? — וואָס האָט דער „אונטן“ אַזוי געפילדערט אַנטקעגן מיר? וואָס האָב איך געפרעגט? — פשוטע פּראָגן.

ערשטנס: אויף וואָס דופּעט דער אַפּאַרטוניזם? אויף דעם שפרוך: „אינמיטן פאַרט מען אויפן גאַלדענעם שליטן“, אַ שיטה, וואָס האָט אַ גרויסע באַרד, וועל-כע די אייניקלעך האָבן לאַנג שוין אויסגעצופּט...

די לערע מכוח דעם מיטן, דאָס האַלטן זיך צווישן צוויי עקן, איז פאַרמור-לירט געוואָרן פון אַריסטאָטלען, איבערגעחזרט געוואָרן פּאַעטיש פון ווירגילן אַריינגעבראַכט צו די יידן דורך מאַימאַנידן.

היינט איז אַט-דער לעפלעכקייט-שטאַנדפונקט אָפּגעפרעגט. ער איז פאַר-שטאַנענע געקעכץ צום אַרויסגיסן.

אויב אַ זאך איז גוט — דאַרף מען זיין עקסטרעם אין דעם און פאַר דעם! אויב אַ זאך איז שלעכט — דאַרף מען זיין עקסטרעם קעגן דעם.

אַזוי האַלטן היינט היינטיקע דענקער און לערער. דער מיטן איז ניט אַהער און ניט אַהין, אַ דורכפאַל פון ביידע צדדים.

אויב מלוכה-סאציאליום איז אַ ווילע זאך — דאַרף מען זיין מיט כל-הכחות פאַר אים.

אויב ער טויג אויף-כפרות, דאַרף מען זיין כנגד אים, באַקעמפן אים מיט כל המיטלען.

דאָס גאַנצע סיסטעם און פסיכאָלאָגיע פון מענשעוויזם, וווּ איר טרעפט זיי, זיינען פרוכטע.

עס ווייזט בלויז, אַז עס פעלט ווילן און אַנשטאַט ווילן געברויכט מען אַן אַנגעבלאָזענעם פענכער מיט פוילעריי און טואונגס-פחדנות.

ווייטער: טויט איז אַן אייביקע (אין אונדזער היינטיקן פאַרשטיין) קאַטע-גאַריע.

די רעגירונג אונדזערע איז אַ צייטווייליקע.

ווי אַזוי נעמען זיך די צייטווייליקע רעגירער דאָס רעכט אַרויסצוטראַגן

טויט-אורטיילן?

זיי האָבן עס געוואַגט צו טאָן. זיי האָבן איינגעפירט טויט-פסקים פאַר די יע-

ניקע, וואָס זענען אַפגעשטאַנען יאָרן-לאַנג אויפן פראַנט און וועלכע האָבן זיך,

צום סוף, ארומגעזען, אַז זייערע כוחות לאַזן זיך אויס, אַז זיי קענען עס מער

ניט אויסהאַלטן, און זיי האָבן פאַרלאַנגט צו גיין אַהיים. אַט-די פרישינקע, נאָר-

וואָס פון נאָדל-אַרויס שררות האָבן עס אַנגערופן די אויסגעשעפטע, אויסגעמאַ-

טערטע זעלנער — דעזערטירן. וואָס זיי זענען באמת געווען, איז: פשוטע

מענטשן, וואָס האָבן ניט געוואַלט זיך מוסר-נפש-זיין פאַר מיליוקאָווס דאַרדאָ-

נעלן און פאַר קערענסקיס פוסטע פראַזן מכוח דעמאָקראַטיע.

אַפנים זיי מיינען, אַז די „קאָנסטיטואַנטע“ וועט מחיה-המתים זיין, לעבע-

דיק-מאכן צוריק יענע, וועלכע זיי וועלן טויטן.

ווייטער: אויב די מלוכה האָט ניט קיין רעכט צו געבן די פויערים לאַנד,

ניט אַנפּרעגנדיק זיך פאַר דעם ביי די פאַרשטייער פון פאַלק, פאַרוואָס האָבן זיי

דאָס רעכט צו הייסן די זעלנער אַטאַקירן די דייטשן נאָכן שטילשטאַנד, וואָס

דאַרטן האָט געהערשט, ניט פּרעגנדיק די „פאַרשטייער“ פון פאַלק?

ווייטער: אויב שוין יאָ אַפאַרטוניסטן און פשרה-מאַכער, פאַר וואָס זענען

זיי דאָ, אין דעם ענין פון מלחמה, ניט געווען קיין „ניט אַהער און ניט אַהינ-

קע“? דאָ זענען זיי שוין דווקא געווען עקסטרעמיסטן און אַנגעווענדט אַזעלכע

שטרענגע מיטלען ווי טויט-אורטיילן... און דווקא קריג... אַגרעסיוו...

וואו און ווען עס האָט זיך געהאַנדלט מכוח טאָן עפעס פאַרן פאַלק, דאַרט

און דעמאָלט זענען זיי געווען וואַקלדיק, אַבער קעגן פאַלק — זענען זיי געווען

גאַנץ שטייף און תקיף.

דער „אונטן“ האָט זיך די שייך צעריסן טופענדיק, הייזעריק געוואָרן שריי-

ענדיק: „פאַררעטער“, „פאַררעטער!“ געבושעוועט ווי ווילדע חיות ווען אַראַפ-

געלאָזן פון קייט פון שטילקייט.

ביי דער געלעגנהייט וואַלט ניט שאַטן אַנצומערקן, אַז צום ערשטן האָבן

איינגעפירט דאָס נוצן ברבים דעם דאָזיקן שוין גוט-באַקאַנטן עפיטעט דווקא

יענע, וואָס זענען אזוי ברוגז און מלא-רוגז געווען, ווען מען האָט אים שפע-

טער אַנגעווענדט אויף זיי.

דאָס זעלביקע כּונוגע טויטאורטייל. זיי האָבן קיין צייט ניט געהאַט זיי אַריבערצופירן פון פּאַפּיר אין לעבן אַריין און פּראַקטיצירן עס אויף אַ גרויסן מאַסשאַטאָ — אָבער חשק האָבן זיי געהאַט דערצו און נאָך וואָס פאַר אַ חשק! נאָר מילא. אַלע קענען דאָס ווערטל פונעם האַטענטאַט וועגן דעם, וואָס ס'איז "רעכט" און וואָס ס'איז "אומרעכט".

אַן אַוואַציע פון "אונטן" און אַ טופּעריי, דאָס מאָל, פון "אויבן". צערעטעלי שטעלט זיך פאַרענטפערן די פּראַגן, צעזעגן די קלאַץ-קשיות, וואָס איך האָב אַוועקגעלייגט אויף דער בימה.

ער איז הויך און דין. די אויגן טיף און אַ פּייער אין זיי.

ער ברענט ווי אַ ליכט פאַר אַן איקאַנע.

עס שמעלצט דער חלב פון פּראַזן.

שוים טרעט אַרויס ביי די ווינקעלעך פון מויל.

דאָס וויסע פאַרטיפט דאָס שוואַרצע פון זיין געזיכט.

ער שלאָגט זיך אין האַרצן כּמעט על-חטא, אויסשרייענדיק:

יא, די "בגדי כּהונה" פון דער רעוואַלוציע זענען פאַרפלעקט מיט בלוט...

און אַזוי ווייטער און אַזוי ווייטער. די זעג איז טעמפּ און די קלעצער

בלייבן ליגן ניט צעזעגטע. ער, דער זעגער, סאַפעט, ווערט פאַרמאַטערט,

שוויצט... דעכעט...

אַ פּראַגע איז ניט גענוג, איר ווייסט דאָך אַלע מן הסתם, כּדי מ'זאָל זי פאַר-

ענטפערן, דאַרף מען זי אַראַפּנעמען אַזוי, אַז עס זאָל גאָר קיין פּראַגע ניט זיין.

און דאָס האָט ער בשום-אופן ניט געקענט באַווייזן.

אַפילו דער פעטער חלק פון די הערער פאַרלירן זייער באַגייסטערונג.

עס פילט זיך אַן אַנגעבראַכנקייט.

אַנגעבראַכנקייט — ניט איבערגעבראַכנקייט; אַ קווענקלעניש, אַ וואַקלע-

ניש. פּאַליטישע פּאַמפּעדיקלען.

אַ גרויסע חולשה, רחמנא ליצלן.

זיין הייסער טעמפּעראַמענט העלפט אים ניט.

עס ברענט שטרוי, עס שטייגט אַרויף אַ זייל רויך פון פאַרטונקלענישן.

עס רעדט דער גרעסטער ראַמאַנטיקער, דער לענסקי, ווי איך האָב אים

דעמאָלט עפּיטעטירט, פון דער רוסישער רעוואַלוציע, דער "ערשטער פאַר-

ליבטער".

שיין און צערטלעך, האַרציק — אָבער אַן כּוח און אַן גאַנצקייט. ער קען

זיך פאַרליבן — ער קען אָבער ניט ליבן.

קיין רעוואַלוציאַנער ביזן סוף, אַן אַפּשטעלענישן און פאַרקירעווענישן, האָט

ער ניט געוואָלט זיין; און אַ טיראַן — ער וואָלט עס אפשר וועלן, אָבער ער

קען עס ניט באַווייזן. עס פעלט אים אַכזריות... גראַבקיט, ווילדקיט. און אַזוי

איז ער געבליבן הענגען צווישן צוויי אוממעגלעכקייטן.

און ווען ער און זייער גאַנצע חבּריא האָבן געסטראַשעט, גערעדט שרעק-

לעכע דיבורים, האָט עס געמאַכט אַן איינדרוק ווי אַ דעקלאַמאַציע אין דעם

מויל פון אַ קליינשטעטלידיקן אַקטיאָר.

קיין רעוואַלוציאַנערן ווילט איר ניט זיין.

קײן טיראַנען קענט איר ניט זײן. הייסט עס, איר וועט אינקורצן אַוועק...
דאָס איז געווען קלאָר באַתור־שעה, צו טויזנטער, די וועלכע האָבן בייגעווינט
אַט־דעם טורניר.
אַ שטרויענער קאַזאַק! זענען געווען מײנע לעצטע ווערטער־געדאַנקען.

XXVIII

ד ע ר ה א ל ב - י א ר

אין אױדיטאָריום פון מאַרקן אין „זאַמאַסקוואַרטשיע“, „מעבר־לנהר“, אין
דעם קוואַרטאַל, וווּ עס ווױנען די אוכלוסין פון די מאַסקווער אַרבעטער.
דער זאַל איז אַנגעפאַקט מיט אַרבעטער און אַרבעטערנס.
די שטימונג אַ געהױבענע און אַ געדריקטע.
עס איז טונקל אַרום און דער וועג פאַרלירט זיך אין שטעג־פאַרדרייענישן.
די אַרבעטער ווערן אומגעדולדיק.
די רעוואַלוציע ציט זיך ווי פון פעך.
דאָס מױל רעדט און מײנט גאַרניט.
די פען שרייבט און האָט ניט קײן כוונה דערביי.
דער אַרבעטערקלאַס אַלס אַזױנער איז ניט קײן פּילאַזאַף.
ער הערט די קלוגע רײד און „טיפע“ רעיונות פון די אַדוואַקאַטן פון קאַ־
פּיטאַליזם און ליבעראַליזם, (וואָס מײנט באַמת אין זײער אױסטייטשונג רײן
קאַפּיטאַליזם און אַ צומיש פון פעאַדאַליזם) — וואָס שלאָגן זיך אין ברוסט און
שרײען מיט קול־קולות, אַז זײ זענען סאַציאַליסטן — און דער קאַפּ דרייט זיך אים.
מיט אַ קורצער צײט צוריק האָט ער געמײנט, אַז אַט־די מענטשן, אַט־די
פאַרטייען, זענען זײנע באַשיצער.
און איצטער — עפעס נייע מענטשן, נייע געשטאַלטן.
זײערע וועגן זענען ניט זײנע וועגן.
זײנע פאַרלאַנגען — זענען ניט זײערע.
וואָס ער, דער אַרבעטער, וויל — זאָגן זײ, אַז מען טאָר עס ניט וועלן, אַז
עס איז אַסור חזיר.
וואָס ער וויל ניט, וויל בשום־אופן ניט, זאָגן זײ, זײנע סאַציאַליסטישע פּי־
רער, אַז מען מוז עס טאָן, זײן חוב איז עס יאָ צו טאָן.
די פאַבריקן נעמען — אַסור.
אַהײמגיין, אױפהערן די מלחמה, וועלכע קײנער דאַרף ניט, וועלכע איז פאַר־
שפּילט אױף אַלע אופנים, ווען מען געווינט זי אַפּילו — טאָר מען ניט; מען דאַרף
זי פאַרזעצן. ביז וואַנעט? ביזן נצחון.
פאַר וואָס? פאַר די דאַרדאַנעלן!
אױף וואָס דאַרף מען זײ, די דאַרדאַנעלן?

רוסלאַנד איז צו גרויס, צו ברייט, צו לאַנג, אַ זעקסטל טייל פון דעם וועלט-
שטח פאַרנומען, און דער פּויער גייט אין לאַפטשעס, און דער אַרבעטער ווערט
אויסגעריסן — וואָס איז דער נוצן פון אייננעמען נייע געגנטן, נייע „לענדער“!
איינפירן ליבעראַליזם!

עס זענען דאָ לענדער, וווּ אַט-די שיטה איז פאַרווירקלעכט און דער אַרבע-
טערקלאַס איז דאָרטן ווייט ניט צופרידן, די רוסישע אַרבעטער ווייסן עס.

דער אַרבעטער פּילט, אַז די מענטשלעכע געשיכטע איז אַן אוניווערסאַלע,
ניט קיין נאַציאָנאַלע.

צי דען מוז מען איבערחזרן אַלע טעותן, וואָס אַנדערע לענדער האָבן געמאַכט!
רוסלאַנד איז אַפּגעשטאַנען.

יא, אָבער איז דאָס אַ מוז-זאך, אַז עס דאַרף נאַכמאַלפּעווען די אייראָפּעיִשע
לענדער?

און וואָס נעמען פון זיי?

דאָס ערגסטע, דעם גרויסקאַפּיטאַל.

אַן אַרבעטער איז ניט קיין גרויסער טעאַרעטיקער.

אָבער ער האָט אַן אינסטינקט און ער פּילט בחוש, אַז די אַזויגערוּפּענע
אַרבעטער-פּריינט זענען באמת היציקע דרשנים און פאַרטיידיקער... פון וואָס?
פון הויכן, קאַנצענטרירטן קאַפּיטאַל.

דער אַרבעטער, דער פּויער פּילט — זיי זענען זיינע דם-שונאים, זיי שטעכן
אים אַ מעסער אין האַרצן אַריין.

ער פּילט, ער האָט אָבער מורא. ער טרויט ניט זיינע געפילן. נאָך נעכטן
האָט ער געמיינט, אַז זיי זענען הייליקע גייסטער, אַן גופים, אַן פּניות און אַן עקאַ-
נאַמישע כּוונות, אַז זיי זענען גאָט די נשמה שולדיק.

עס איז אים אַזוי שווער צו פּוועלן ביי זיך, אַז מען דאַרף זיך זיינע „גוטע
פּריינט“ און „בעל-עצות“, געבן אַ בייגל און זאָגן ווי ר' רבי העשעלע: אַפּ-חבר!

כי נבוכים הם... דער אַרבעטער איז צעשלאָגן אין זיינע געדאַנקען. ער
זוכט אַ וועג, אַן אויסוועג, ער טאַפט מיט די הענט, מיט די פּיס, ער וויל שפּירן
דעם גרונט און אַליין נעמען געפּינען דעם שליאַך.

ער ווייסט, אַז ער איז פאַרפּירט.

ווי אַזוי ווערט מען פּטור פון זיי, פון זיינע „ידידים בלב-ונפש“, וואָס „צע-
רייסן זיך דעם פעלץ“ פאַר זיינעטוועגן, שרייענדיק אין איין קול, אַז נאַר קאַפּי-
טאַליזם, אין איינער אָדער אַ צווייטער פאַרעם, איז די בעסטע אַרדענונג פאַר די
בעסטע פּון די געזעלשאַפטן.

דער אַרבעטער איז בפּועל-ממש אַ שוואַם.

דער באַזוך אויף מיטינגען און פאַרזאַמלונגען איז אין-לשער גרויס.

דער אַרבעטער ברעכט זיך דעם קאַפּ, עס אַרבעט זייער אינטענסיוו זיין
טראַכטונגסמאַשין, — ער וויל זיך דערקענען און געפּינען די מיטלען, די כּוחות,
מיט וועלכע זיך צו באַפּרייען.

דער זאַל איז איבערפּול; אַן עפל האָט ניט וווּ אַראָפּצופּאַלן. מען שטייט
בפּועל-ממש איינער אויפן אַנדערן.

א טיש איז צוגעדעקט מיט אַ וויסן טישטוך און עפעס רויטס בלוטיקט אויף אים; אַ רויט בעקל אויף אַ בלאַסן פנים.

עס זיצן אַרום טיש די פאַרשטייער פון דעם גאַנצע ביסל גוטס, וואָס מיר האָבן דעמאַלט פאַרמאַגט, דאָס הייסט, אַלע יענע פאַרטייען, וואָס וויסן גאַנץ גוט, אַז אזוי ווי דער פראַלעטאַריאַט האָט גאַרניט וואָס אַנצוווערן, האָבן זיי „זיינע“ פאַרטייען, וואָס צו געווינען...

דאָ זענען פאַרטראַטן אַלע שאַטירונגען; די רעכטע און לינקע און אויסגעלונב-קענע אין די מלוכה-סאַציאַליסטישע רייען.

דאָ איז דער פרעזידיום. אין אים זענען פאַרטראַטן אַלע פאַרטייען, די רעכט-טע ס. ר. און לינקע ס. ר., די רעכטע מענשעוויקעס, די „לינקע מענשעוויקעס“, די „אינטערנאַציאָנאַליסטן“, און וואָס אין דער פאַרטייאיש-פּאַליטישער קאַרט שטייט. מען עפנט דעם יום-טובדיקן מיטינג. אַ האַלב יאָר איז אַריבער זינט דער פעברואַרער רעוואַלוציע.

מען רעדט. מען באַרימט זיך. מען דרייט דעם אַרבעטער אַ קאַפּ, און אַלץ אזוי קלוג און חכמהדיק, שכלדיק, וויסנשאַפטלעך.

מען דאַרף באַמת זיין אַ שוטה-אַרץ, צו מיינען, אַז די עקספּלואַטאַציע פון אַרבעטערקלאַס הייבט זיך אָן און ענדיקט זיך אין דער פאַבריק.

מען דאַרף באַמת זיין אַ בלינד פּערד, ניט צו זען, אַז די טראַנשייען פון דעם הערשנדיקן, אָדער צו הערשאַפט גייענדיקן, קלאַס, ליגן ווייט פאַרבאַהאַלטן אין זייערע כלומרשט ריי-אַקאַדעמישע, היסטאָריש-פּילאָזאָפּישע חקירות מכות „נאַ-טירלעכע פּראַצעסן“ וכדומה מיסטישע פאַרמולעס.

מיר באַטייליקן זיך ניט אין פרעזידיום.

בכלל האָבן מיר זיך אין רוסלאַנד בשעת דעם העראַישן פעריאָד פון דער רעוואַלוציע געהאַלטן אָן אַ זייט פון דער גאַנצער שאַטיע. מיר זענען קיינמאַל, אויף וויפל איך ווייס, על-כל-פנים באַהויפט איך עס זיכער פאַר מאַסקווע, ניט אַריינגעטראַטן מיט זיי אין קיין בלאַק אָדער אַפּמאַך; אַפילו ניט מיט די מאַק-סימאָליסטן.

מיר זענען געווען קעגן וועלכער ניט איז קאַאָליציע.

דאָ אין זאָל בין איך בלויז אַ „גאַסט“. אייגנטלעך זענען דאָ אַלע אַרבעטער בלויז געסט. די באַלעבאַטיים, די מהותנים, די בעלי-שמחה, זענען די רעדל-פירער.

איך בעט דאָס וואַרט.

דער פרעזידיום וויל מיך פאַררוקן טיף אין אויוון אויף טשאַלנט.

דער עולם פּאָדערט אַבער, מען זאָל מיר גלייך געבן דאָס וואַרט, איידער עס וועט זיך ענדיקן די לאַנגע שרענגע פון דער ענדלאָזער צאָל פאַרשטייער פון די „צאָלרייכע“ פאַרטייען.

דער פרעזידיום גיט-נאָך.

מען גיט מיר דאָס וואַרט, און אַ באַשטימטע צייט, וויפל עס פּאָדערט זיך פאַר יעדן רעדנער.

מיין צייט גייט-אויס.

דער עולם, די אַרבעטער, וואָס זענען געווען אין זאָל, און אויסער אַרבעטער

איז אין זאל קיינער ניט געווען, די פראצעפריצים, זענען געזעסן אויבנאן ביים טיש, פאדערן, מען זאל מיר לאזן ווייטער ריידן, דער פרעזידיום אנטזאגט. די ארבעטער באשטייען אויף דאס זייעריקע. דער פרעזידיום סטראשעט; ער וועט זיך אנטזאגן און פארלאזן דעם זאל. די ארבעטער באגעגענען זייער סטראשונעק מיט א גרויסן געלעכטער. דער פרעזידיום פארלאזט דעם אויבנאן און רוקט זיך ארויס פון זאל, דער ארבעטער-עולם באגלייט זיי מיט דונערן און געלעכטער. איך דערמאן די דאזיקע איינצלהייט, כדי אויפצודעקן די באצונג פון די ארבעטער צו „אונדז“ און צו זיי. צו אונדז מיין איך חסדחלילה ניט צו מיר פערזענלעך. די ארבעטער האבן מיך ניט האלט געהאט פאר מייע „שיינע אויגן“. „זיי“, די „פארטייען“ האבן שענערע אויגן געהאט. זיי זענען געווען בעסער באשמינקט און באפודרעוועט. זיי האבן מיך ניט האלט געהאט פאר מייע „שיינע רייד“. זיי האבן שענערע פראזן געהערט. ווער קען שענער ריידן פון א פראצעפריין, ווען ער נארטאפ דעם ארבעטערקלאס. און אזוי ווי עס האנדלט זיך וועגן מיר, מוז איך זאגן: איך בין קיינמאל קיין שיינער רעדנער ניט געווען און איך האף, אז איך וועל עס ניט זיין. די מעשה איז פשוט: איך האב געזאגט דעם אמת דעם ארבעטערקלאס. איך האב אויפגעדעקט אן אמת, א קלאסן-אמת, צו אן אונטערדריקטן קלאס. דעם אמת האבן אלע פיינט. עס זענען אבער דא צייטן, ווען מען האט אים האלט מיט לייב און לעבן, און דאס איז די צייט פון א רעוואלוציע, בשעת זי האלט אין איר סאמעבראשית. די ארבעטער, הערנדיק מיך זאגן דעם אמת, זענען געשטאנען פאר מיר שטאל און אייזן, און זיי האבן זיך ווייניק געקימערט, וואס זיי קענען אנווערן צו ליבן אמת זייער פאלשן פרעזידיום. איך רייד, ווי עס רעדט א הארץ צו א הארץ, א קלארער פארשטאנד צו א קלארן פארשטאנד. דער פארזיצער, וועלכן די פארזאמלונג האט אויסגעקליבן, נאכדעם ווי דער פרעזידיום האט זי פאריתומט, האקט מיר איבער: — חבר גארדין, איך וויל עפעס איבערגעבן, א וויכטיקע טעלעגראמע איז אנגעקומען, ער לייענט איבער די נארוואס דערהאלטענע טעלעגראמע, זי טיילט מיט, אז קארנילאוו האט אויפגעהויבן אן אויפשטאנד קעגן קערענסקין, דאס דערהערנדיק האב איך געזאגט: — איצטער איז אונדזער זיג זיכער. באמת, אין אט-דעם אויפשטאנד איז געשמידט געווארן דאס געווער פאר דער אקטאבער-רעוואלוציע. אין יולי זענען מיר דורכגעפאלן. פארוואס?

פשוט, דער ארבעטער האָט נאָך אַלץ געמיינט, אַז לכל־הפחות זענען די רעכטע פראצעדור־פריצים פעיק אפצוהיטן דאָס לאַנד און פאַרזיכערן עס קעגן אַ רעסטאָוראַציע פון דער פאַרשאַלטענער זעלבסט־הערשונג. צוויי חדשים זענען אַריבער און דער אַרבעטער האָט זיך איבערצייגט, אַז אפילו אויף דעם זענען זיי אויך ניט פעיק. און ער האָט באַשאַסן איבערצושפרייזן אומברחמנותדיק איבער זייערע פּאָליטיש־טויטע קערפערס.

קאַרנילאָווס אויפשטאַנד, אין וועלכן עס איז געווען פאַרמישט סאוניקאָוו און נאָך „גרויסע פיגורן“ מיט אַ קאַלירפולער פאַרגאַנגענהייט, האָט באַוויזן קלאַר, אַז די סכנה פון רעכטס איז גרויס און אַז קערענסקי און די גאַנצע חבריאַ, וואָס אַרום אים, וועלן זיך ניט קענען קיין עצה געבן קעגן די רעאַקציאָנערן. ווי אַזוי וועלן זיי לייזן די אַרבעטער־פראַגע?

דער אָפגעשטאַנענסטער אַרבעטער האָט געוואוסט, אַז די פראצעדור־פריצים זענען צו פויל און צו פאַרפּוילט, זיי זאָלן זיך עס אונטערנעמען צו טאָן.

די אַרבעטער האָבן אָבער געגלויבט, אַז זיינע פראצעדור־פריצים ווייסן דעם ווונדערבאַרן סוד, ווי אַזוי איינצוהאַלטן דאָס לאַנד אינמיטן און עס באַלאַנסירן צווישן אַלע שטרייטנדיקע ריכטונגען און קלאַסן. ווען די האַרעפאַשניקעס האָבן אַנטדעקט, אַז דאָס קענען זייערע נייע אַדונים ניט אויפטאָן — האָבן זיי גלייך אונטערגעשריבן און אָפגעחתמעט זייער גור־דין.

קאַרנילאָווס בונט האָט געשאפן דעם פאַרבאדינג פאַר דעם אַקטאַבער־רעוואַלט.

אַקטאַבער איז געלעגן אין בויך פון אויגוסט. אַקטאַבער־רעוואַלוציע איז אַ קינד פון דער אויגוסט־קאַנטראַרעוואַלוציע. אַז קאַרנילאָוו וואַלט לענין גאַרניט געקענט אויפטאָן.

XXIX

ריגע איז געפאלן

ריגע איז געפאלן. אַ קלייניקייט: ווען מען שערט די לאמען, ציטערן די שעפסן. און דער שעפס פעטערבורג האָט געציטערט. אָבער וועמעס פעטערבורג... יעדער האָט געהאַט זיין רוסלאַנד און זיין פעטערבורג. באלמאַנט, דער גרויסער פּאַעט, האָט אַרויסגעלאָזט אַ ברום־קללה: פאַר־שאַלטן איז יענער, ווער עס פאַרטידיקט ניט זיין מאַמען. און איך האָב געזאָגט אין פּאָליטעכנישן מוזיום פאַר אַ גרויסן קהל פון אַרבעטער:

„עס איז געווען אַ ציגיינער, האָט ער געהאַט 12 פּערד. 11 געגנבעטע און איינס אָן אייגנס. ווען עמעצער פּלעגט אַ טשעפע טאָן אַ פּערד, וועלן אים עס צונעמען, פּלעגט דער ציגיינער יעלהן: „מיין פּערד“, הגם עס זענען אים נאָך פּאַרבלעבן צען געגנבעטע.

„ווען מען וואָלט נעמען מאַסקווע — דעמאָלסט, אפשר, וואָלט זיך עס האַנדלען וועגן דער מאַמען. מען נעמט ריגע — און דאָס איז שוין די מאַמען.“ ריגע איז געפּאַלן.

און דער אַרבעטער האָט זיך ווייניק אָפּגעגעסן דאָס האַרץ. וואָס-וואָס. פון דער טעריטאָריע איז געבליבן אין רוסלאַנד גענוג אָן ריגע. ווער האָט עס געדאַרפט.

ווער האָט עפעס געהאַט פון דעם?

ריגע איז געפּאַלן און קאַרנילאָוו איז אויפגעשטאַנען. ער האָט ניט פּאַר-שטאַנען, דער נאָר, אַז וויבאַלד ריגע איז געפּאַלן — וועט ער אויך פּאַלן.

קאַרנילאָוו האָט זיך געחלומט אַ מיליטערישע דיקטאַטור.

נאָך אין יולי-חודש האָט ער געפּאַדערט טויט-פּסקים פאַר יענע, וואָס האָבן ניט געוואָלט זיין קיין מערדער און זענען געלאָפּן פון פּראַנט אַהיים.

קערענסקי איז געוואָרן דיסקרעדיטירט פון ביידע זייטן.

איך מיין ניט קערענסקין אַלס אַ מענטשן, איך מיין אים אַלס דעם פּאַר-שטייער פון דער צייטווייליקער רעגירונג.

ערשטנס האָט ער באַוויון זיין שוואַכקייט דורך דעם, וואָס ער איז ניט גע-ווען פּעיק אָפּצוהיטן זיין גאַלדענעם שליטן, מען זאָל אים ניט איבערקערן אויף רעכטס.

צווייטנס — די מעשה סאווינקאָוו און די מעשה וועגן די מיליטערטיילן, וועלכע האָבן זיך געלאָזט אויף פעטראַגראַד, און אַ סברא. אַז ער האָט לכתחילה מסכים געווען דערצו און אַפילו אַליין פאַרבעטן זיי, דערנאָך האָט ער זיך איבער-לייגט, ער האָט זיך דערשראַקן...

קאַרנילאָוו האָט ניט פאַרגעשטעלט קיין אמתע געפּאַר.

קאַרנילאָווס ארמיי איז צערונען געוואָרן אויפן וועג... צעשמאַלצן געוואָרן צוקומענדיק נאָענט צום קאַלכאוויין פון דער רעוואָלוציע.

אַבער קאַרנילאָוו איז געווען אַן אַנצוהערעניש און אַ וואַרענונג.

עפעס ווי די השגחה עליונה פון דער רעוואָלוציע האָט אים געשיקט צו געבן אַ לעבעדיקע אַביעקטלעקציע די אַרבעטער.

איר ווייסט דאָך: „גדולה הסרת הטבעת“. דאָס בלויזע אַראַפּנעמען מצד אחשוורושן דעם רינג און אים געבן המן הרשע, האָט אויפגעטאָן מער פון אַלע נביאים צוואַמענגענומען.

איין קאַרנילאָוו-מעשה האָט אויפגעטאָן מער, צו געבן צו פאַרשטיין די סי-טואַציע, איידער מיר אַלע אַגיטאַטאָרן.

און ניט נאָר פאַרשטיין; אין אַ רעוואָלוציע איז ווייניק צו פאַרשטיין; מען דאַרף וועלן עפעס טאָן, מען דאַרף וואַגן און ריזיקירן.

קארנילאָון האָט באַוווּזן, אַז עפּעס מוז געטאָן ווערן, אַז קערענסקי שפּילט זיך די גאַנצע צייט מיט פּייער, אַז ער האָדעוועט און וואַרעמט אין בוזעם פון דער „דעמאָקראַטיע“ אַ שלאַנג, די שלאַנג מיט די צוויי קעפּ, וואָס האָט די געשטאַלט, כלומרשט, פון אַן אַדלער.

און מען דאַרף ניט מיינען, אַז מיטן זיג, וואָס מען האָט אָפּגעהאַלטן איבער קארנילאָון, איז די זאַך געווען אָפּגעטאָן. קארנילאָווים האָט געהאַט טיפּע וואַרצלען

אונטער קארנילאָווים מיינ איך אַ מיליטערישע דיקטאַטור אָנגעפירט פון די שוואַרצע מאַהניקעס אונטער די פּליגלען פון דער טויב פון דער דעמאָקראַטיע, אונטער זייער צודעק ביז אַ צייט.

דער כוח פון אַט-דער אידיע פון מיליטערישער דיקטאַטור איז געלעגן אין דעם, וואָס זי איז געווען לכול-הפּחות אויסגעהאַלטן; אויב אָנפירן ווייטער די מלחמה, מוז מען האָבן אַן אייזערנע דיסציפּלין. אַן אייזערנע דיסציפּלין קענט איר ניט שאַפּן סידן דורך איינפירן טויט-פּסקים — אין אָנהייב אויפן פּראָנט, דער-נאָך אויך אין לאַנד.

ווי איז די דעמאָקראַטיע-ליניע צווישן פּראָנטגרונט און הינטגרונט בשעת אזא מלחמה, ווען אַלץ איז אַריינגעצויגן, און די תּחומים רירן זיך אַן צוליב זייער נאַענטקייט אין אַרט.

איך זאָג עס, ווייל עס ווילט זיך קלאַר-מאַכן דעם ענין פּסיכאָלאָגיש, ווי אַווי די פּרוי-רעוואָלוציע איז שוואַנגער געוואָרן מיטן אָקטאַבער-קינד.

עס איז געווען כלומרשט אויף צרות אַ דעמאָקראַטיזם. איך בין זיכער, אַז אייניקע וועלן אויף מיר פּאַריבל האָבן פּאַרן פּאַרטשעפּען דעם „דעמאָקראַטיזם“ פון יענער קורצער אָבער שווערער צייט.

איך וועל איין וואַרט שלעכטס ניט זאָגן וועגן יענע פּירער, וואָס איז שייך סוביעקטיוו. אָביעקטיוו — איז דאָס בילד מכל-כּל אַן אַנדערס.

מען האָט גערעדט, טאַג און נאַכט, בפּועל-ממש, געפּלאַפּלט, וועגן דער רוסישער דעמאָקראַטיע, און אויב איר ווילט, אפילו וועגן סאַציאַל-דעמאָקראַטיע, וואָס איז דער גרונטגעדאַנק פון דעמאָקראַטיזם?

איך וויל דאָ ניט אַנרירן די פּראָגע, צי אַט דאָס סיסטעם פון מלוכה-פּירונג איז אַ געזונטע צי אַ קראַנקהאַפּטע.

איך וויל בלויז וויסן, וואָס עס איז.

וואָס איז דעמאָקראַטיע?
איך וועל געברויכן די טערמינאַלאָגיע, וואָס ס'האַבן אַריינגעבראַכט די פּראַנ-ציוזישע סינדיקאַליסטן.

דעמאָקראַטיע איז סאַציאַלע אַטאַמיסטיק אָנגעווענדט.

ניטאַ קיינע קלאַסן, קיין אונטערשיידן פון רייך, אַרעם, קלוג, נאַריש, אַרנט-לעד, ניט-אַרנטלעך. אַלע זענען גלייך פאַר דער אורנע, פאַר דעם שטימקעסטל, און שטימען וועגט מען ניט, שאַצט מען ניט — נאָר, פשוט, מען ציילט זיי.

די זאַך איז תּמיד אַ פּראָגע פון כּמות. מען לייגט צוזאַמען מעכאַנישע איינסן. עס איז אַ מין פּאָליטישע סטאַטיסטיק, אַ שטימענגלייכהייט. ניחא.

האָט מען עס דורכגעפירט אין רוסלאַנד, לכל־הפחות, אויף וויפל די צייט
האָט עס דערלאָזן?

איז מען געווען טריי צו דעם פרינציפ? — אַ האָר ניט!
ווי פלעגן זיך צוזאַמענשטעלן די רעגירונג־פירעניש־אַנשטאַלטן פון יענער
צייט?

ווי האָט מען צוזאַמענגעשטעלט די קאַבינעטן בשעת די קריזיסן און נאָך
די קריזיסן?

איך וועל ברענגען די ציפערן וועגן דער „דעמאָקראַטישער קאַנפערענץ“ און
„פאַרפאַרלאַמענט“, אַן אינסטיטוציע, וואָס האָט געדאַרפט זיין אַ צייטווייליקער
„במקום“ פון דער „גרינדונגס־אַסיפה“.

די „דעמאָקראַטישע קאַנפערענץ“ האָט זיך געעפנט דעם 27טן סעפטעמבער.
די פאַרשטייעריי איז געווען מער דעמאָקראַטיש איידער די „מלוכהשע באַראַטונג“.
און אַט איז די „דעמאָקראַטישקייט“ פון דער דעמאָקראַטישער קאַנפערענץ.
זעמסטוועס האָבן געשיקט 200 דעלעגאַטן. ווער האָט געאַרבעט אין די זעמסט-
וועס? וועמען האָבן זיי פאַרגעשטעלט? מערסטנטייל פריצים, די גוטבאַזיצער.

דעם אַרבעטער, זעלנער און פויערים־ראַט האָט מען געגעבן 230 דעלע-
גאַטן. אַרבעטער און זעלנער אין יענער צייט, ווען דאָס לאַנד איז געווען מאַכט-
ליזירט, און פויערים האָבן באַטראַפן מער ווי ניינציק פראָצענט פון דער באַ-
פעלקערונג. איך נעם דעם מינימום, ווייל די פויערים אליין אָן די אַרבעטער
און אָן די זעלנער שטעלן צוזאַמען אַט־דעם פראָצענט.

פאַרטרעטער האָבן זיי געקראָגן בלויז אַזויפיל וויפל די זעמסטוועס.

די שטעט האָבן געקראָגן 300 דעלעגאַטן, די אַרגאַניזאַציעס פון די אַר-
בעטער — 100 דעלעגאַטן, אַרמיי־אַרגאַניזאַציעס — 83, קאַזאַקן — 35, קאַאַפּע-
ראַטיוון — 120.

אַזוי אַרום האָט 90 פראָצענט פון דער באַפעלקערונג געקראָגן 300 דעלע-
גאַטן פון 1048.

און דאָס, האָט מען געוואַלט איינריידן דעם עולם, איז „דעמאָקראַטיש“, ווען
באמת איז עס געווען אַ ריינע קלאַסנפאַליטיק, ד"ה, מען האָט באַשטימט די צאָל
פון די דעפוטאַטן ניט נאָך דער צאָל נפשות, נאָר נאָך דעם פאַרמעגן פון קלאַס.
אמת, עס איז ניט געווען קיין צייט צו גיין צו די וואַלן און דאָס אַלץ איז
אַפגעטאָן געוואָרן אויף אַ „היימישן“ אופן. אַ קלאַס מיט אַ קלאַס האָט זיך צו-
זאַמענגערעדט זיצנדיק אַרום דעם „קילעכדיקן טישל“.

דאָס איז אַבער קיין תירוץ ניט. וווּ איז דאָ געווען די דעמאָקראַטיע?
אמת, עס זענען דאָ לענדער, וואָס הייסן דעמאָקראַטיש און די מאַיאָריטעט
פון דער באַפעלקערונג איז נאָך ערגער פאַרגעשטעלט.

יא, אַזעלכע זאַכן פאַסירן. אַבער דאָס האָט ניט געהאַט צו טאָן מיט רוס-
לאַנד. אויב דאָס פאַלק לאַזט זיך אַפנאַרן, פאַרפירן בשעת וואַלן — קען מען
זאָגן, עס איז זיין שולד. אָדער ער לאַזט זיך פאַרקויפן — די רייכע קלאַסן שיטן
מיט געלט, קויפן שטימען. דעמאָלט קאָסט עס זיי געלט, צייט, אַנשטרענגונג

און אן קיין ספק א טייל פון עקאנאמישע אונטערווארפענישן אין דער פארעם פון הנחות. אדער דער הערשנדיקער קלאס האט היסטארישע פארדינסטן. דער פאל איז אין דעם רעוואלוציאנערן רוסלאנד ניט געווען. די בורזשאזיע, אדער ריכטיקער: די פריצים, האבן זייערע שטימען ניט געקויפט. מען האט זיי עס געגעבן, געשאנקען, און געשריגן האט מען, אז דאס איז דעמאקראטיש. א היי-פעלע מענטשן זאל קריגן א גרעסערע פארטרעטערשאפט איידער דער רוב-בנין און רוב-מנין פון פאלק.

איז דען א ווונדער, וואס די ארבעטערשאפט און פויערטום פון רוסלאנד האבן באטראכט אט-די דעפוטאטן ניט אלס פארטרעטער, נאר אלס פאררעטער... אט-די אלע אומריכטיקייט האבן געטריבן מיט א גוואלדיקן כוח צו דער אקטאבער-איבערקערעניש.

וועלכע מיינונג מען זאל ניט האבן וועגן דעמאקראטיזם — אבער עס איז דאך א שיטה.

דא, אין רוסלאנד, בשעת דער רעוואלוציע, איז ניט געווען קיין זכר פון קיין דעמאקראטיע. דא זענען געווען קאפריזן פון קערענסקיין, בלינדקייט און טויטע עקשנות פון די לעפלעכע סאציאליסטן, און א פלוטאקראטיע אן קיין שום פאר-ענטפער האט געוועלטיקט. דאס האט אויפגעריסן די אויגן פון פשוטן ארבע-טער, זעלנער און פויער.

דא איז געווען אן אפענער אפמאך, א יד-אחת, געשלאסן צווישן א נייעם קלאס פון ארגאניזאטארן אדער ביראקראטן מיט אן אלטן קלאס פון פעאדאלן און פלוטאקראטן. און דאס איז געווען געמאכט אזוי פארטאטשנע, אזוי אויבנ-אויפיק, אזוי אן חרפהדיק. אז דער גרימצארן פון די ברייטסטע מאסן האט אויפגעברענגט און זייער שווערע פויסט האט זיך אראפגעלאזט אויף די קעפ פון די פארפירער און הערשער מיט א קנאל ווי א דונער. דער דונער האט געהייסן אקטאבער.

XXX

ד ר י ר ע ד נ ע ר

איך האב זיך אזוי בהרחבהדיק אפגעשטעלט אויף דעם קאפיטל ריגע, ווייל דא איז א קער-פינטל.

ריגע האט באוויזן באשיינפערלעך, אז פראן בלייבן פראן, בלעזלעך פון לופטזייף, אז מיט פוסטע דיבורים מכוח „דעמאקראטיע“ קען מען ניט שאפן קיין אמתע התלהבות און שטארב-גרייטקייט.

קערענסקי האט געטריבן די זעלנער איבערגעוואלט צו דער אפענסיווע און ריגע איז געפאלן.

האבן געמוזט אנגענומען ווערן מיטלען.

וואלטן די אזויגערופענע סאציאליסטן, סיי מענשעוויקעס, סיי ס. ר. גע- האט פאליטישן שכל און מער סאציאלע העזה, וואלטן זיי אנגענומען אלע מיט- לען; און דאס ערשטע, וואס מען האט געדארפט טאן, איז אויפצופעפענען די אויגן און זען, וואס עס קומט פאר ארום אונדז. זיי זענען אבער פארבליבן בלינדע בעטלוירים. אפילו מיט די בעלמעס אויף די אויגן ניט א שאקל געטאן; אזוי זיכער, אזוי איינגעגלויבט זענען זיי געווען אין דער „ריכטיקייט“ פון זייער ריכ- טונג. אלא וואס דען די זעלנער, די פויערים, די ארבעטער קערן זיך אפ פון זיי? — זענען זיי אויסגעלאסן, „פארדארבן“, און מען דארף זיי „אפשמיסן“, אדער אנשרעקן.

פינף יאר שפעטער. איך בין געזעסן אין דער בוטירקער תפיסה מיט א מיטגליד פון דעם צענטראלקאמיטעט פון די ס. ר. ער האט מיר געזאגט: „דער אקטאבער איז געווען אן אויפטועכץ פון א שייקע באנדיטן, אין דער שפיץ פון וועלכע עס זענען געשטאנען עטלעכע מאַראַליסטן ווי איר און אייער גלייכן.“ אויב מענטשן משפטן אזוי וועגן דער אקטאבערערעוואלוציע, מעגן זיי גיין און נעמען אויף באַרג אַ פאַר אויגן ביים ערשטן קראַט, וואָס איז נאַרוואַס אַרויס- געקראַכן פון זיין אונטערערדישן לאַך.

די „זעלנער“ זענען צעלאָזן, עגאָיסטיש, אַלץ וואָס אין קאַרט שטייט, — האָבן זיי געטענהט. — קיין ספק ניט, אַז עגאָיזם איז געווען אויף דער זייט פון די יעניקע, וואָס האָבן פשוט געהייסן לויפן פון פראַנט אַהיים, הגם אַנדערע האָבן געטענהט, אַז דאָס איז אַ פאַרברעכן קעגן „פאַטערלאַנד“.

די נאָך איז אַבער אַזוי: ווען דאָס אַלטע שטייט אויפן סטאַטוס-קוואַ און גיט אַ מאַקסימום באַקוועמלעכקייט ביי אַ מינימום אַנשטרענגונג און קרבנות, דעמאָלט זענען ס'רוב מענטשן בטבע פוילאָקעס, שטעלן זיך אַרויס פאַרן אַלטן, ווייל דאָס „נייע“, ווייסן זיי, וועט פאַרלאַנגען אַרבעט, לעבן, פאַרמעגן, ווען אַבער דאָס אַלטע, כדי זיך אַנצוהאַלטן, פאַדערט ניט ווייניקער, אַדער כמעט אַזוי פיל ווי דאָס נייע, דעמאָלט זענען די שאַנסן פון אַריבערגיין צו נייע פאַרמעס זייער גרויס. דאָס איז אַזוי פשוט דערפאַר, ווייל „דאָס אַלטע“ איז אויסגעפרוּבירט און דערעסן און „דאָס נייע“ איז, על-פי זיין מהות-נאָך, ני, רייצנדיק און צוזאַנדיק.

ניטאָ קיין שוואַכערע ברואה ווי אַן עטישער מאַטיוו. ווען אַבער ער פאַלט צוזאַמען מיטן עגאָיסטישן, ווען עס גיט זיך עמיצן איין אַט-די צוויי צו פאַר- בינדן — דעמאָלט ווערט מאַראַל דער כוח, וואָס דרעשט בערג און צעווייט זיי ווי פלעווע.

דער זעלנער האָט אַוודאי ניט געוואָלט שטאַרבן, פשוט דערפאַר, ווייל ער האָט געוואָלט לעבן, ווייל וועלן לעבן איז, כ'לעבן, קיין גרויסע עוולה ניט. אַבער ווען דעם לעבנסגעלוסט קומט צו הילף דער עטישער אימפעראַטיוו, דעמאָלט איז ניטאָ דער כוח, וואָס זאָל ביכולת זיין אים, דעם „נאַרישן“, „פאַרדאַרבענעם“ זעלנער, איינצוהאַלטן אויפן פראַנט און אים צווינגען זיך באַדן אין דער קאַלאַסאַ- לער בלוטבאַד.

ווייטער: דער באַגריף „זעלנער“ איז לחלוטין געווען אַ פאַלשער פאַר יע- נער צייט. דאַרטן זענען קיין זעלנער ניט געווען; עס זענען געווען „גרויע פוי-“

ערימלעך" אריינגעווארפענע אין גרויען געוואנט. די ארמיי איז באשטאנען פון פויעריים, ניט פון מיליטערישע "אויטאמאטן". ריגע איז געווען דער פרובירשטיין פאר דער "קערענשטיינא", קערענ-סקיס עפאכע.

די איניציאטיוו אין דער אפענסיווע האבן גענומען די רעכטע, קארנילאוו וכל כת דיליה.

עס איז זייער כאראקטעריסטיש, אז ניט נאר די ריאבושינסקי-גרופע, נאר אפילו די ק. ד. פארטיי פון פרייהייט, האט געשטיצט דעם גענעראל קאר-נילאוו. בלחישא דארף מען צוגעבן, אז אפילו פון אויסלענדישע 'מאכטן' האט ער אויך באקומען הילף — און אויב קארנילאוו איז דורכגעפאלן, איז דאס ניט דערפאר, ווייל די "דעמאקראטיע" (ווי דער פאל איז געווען ביי די פוטשן אין דייטשלאנד), האט אים באקעמפט. נאר דערפאר, וואס די גאנצע פויסט פון די "שטארקע און רייכע" האט ניט געקענט אריבערוועגן איין פינגער פון רוסישן פויערטום און ארבעטערשאפט, ווען זיי האבן זיך געשטעלט געזיכט צו געזיכט און זיך פארמאסטן מיט די כוחות.

ריגע און קארנילאוו זענען באמת איין עפיזאד, וואס באשטייט פון צוויי פאלן. און האט באוויזן קלאר און דייטלעך, אז קערענסקי מיט זיינע פליגל-אדיוטאנטן הענגען אין דער לופטן ווי מאכמעדס ארום, און אז פון ביידע זייטן האבן זיך אויסגעשטעלט צוויי מחנות, גרייט צו א בלוטיקן צוזאמענשטויס. און נאך מער: דער ערשטער "צוזאמענכאפ" איז שוין פארגעקומען און דער נצחון-קראנץ האט זיך אוועקגעלייגט ביי די פיס פון אויפגעשטאנענעם פאלק, דעם חוט-המשולש: ארבעטער, פויער, "זעלנער" (באמת פויער אין א פארשטעלעניש). ניט מיט דער הילף פון קאנאוואלאוו, טערעשצענקאן וכדומה איז קארני-לאוו באזיגט געווארן. זיי — אדער זיי זענען געווען אפן אויף זיין זייט, אדער זיי האבן זיך איינגעהאלטן און געווארט אויף דער לעצטער דעפעשע, ניט וועלן-דיק זיך דיסקרעדיטירן.

איין זאך איז געווען קלאר אלף-ביתיש און פארויס באשטימט: אקטאבער איז געלעגן פארוויקלט אין שפיר-ושליה פון אויגוסט.

אויב די ס. ר. און ס. ד. (מענשעוויקעס) האבן עס ניט פארשטאנען, איז עס נאר דערפאר, ווייל זיי האבן עס ניט געוואלט פארשטיין. פונקט ווי יענער צדיק, וואס האט זיך אויסגעלעכערט די אויגן, כדי ניט צו קוקן אויף דער אויסגעלא-סענער יפהפיה, האבן זיי זיך בכוונה בלינד און טוביב געמאכט, כדי ניט צו זען די רעוואלוציאנערע ווירקלעכקייט און ניט צו הערן דעם קול פון פאלק, וואס האט געברומט דעמאלט ווי א לייב, און מען האט געדארפט זיין א גרויסער "טויבער גבור" אים ניט צו הערן — — — — —

קאלאיעווס פאלקסהויז

דאס איז א שנוי-השם. אלע ווייסן, אז בשעת רעוואלוציעס בייט מען די נעמען פון גאסן, פון אינסטיטוציעס. אבער ס'רוב פאסירט, אז ביי דעם נאמען איבערבייט בלייבט עס. אמאל בייט מען עפעס מער ווי בלויז די נעמען...

די נעמען בייטעכץ איז ניט אלעמאל גוטקלינגענדיק און איינגעגעבן. למשל דער טעאטערפלאץ ווערט סווערדלאָוו-פלאץ. טעאטערפלאץ הייסט עס — וויל דארטן שטייט ברייטלעך אָנגעשפּאַרט אויף קאַלומנעס די טעאטערגעביידע... אָבער סווערדלאָוו-פלאץ, פאַר וואָס? שעניאַווסקיס אַניווערזיטעט ווערט אַ נאָ-מען געגעבן סווערדלאָוו אַניווערזיטעט. שטייט דער מקשן און פּרעגט: וואָסער שייכות האָט סווערדלאָוו צו שעניאַווסקין, וואָס ער האָט אים געירשנט? צי פעלן דער געביידעס, אין וועלכע מען האָט געקענט באַהויזן סווערדלאָוו פאַרטיי-אַניווערזיטעט? נאָר דאָס איז דרך-אַגב.

דאָ, אין דעם פּאַל, האָט מען שענער און פשוטער ניט געקענט בייטן. דאָס הויז האָט געהייסן „סערגיעווסקי נאַראַדני דאָם“ (סערגייס פּאַלקס-הויז).

ווער איז געווען סערגיי? דער גרויספירשט. אַן אַכור ווי אַ טיגער און ווילד ווי אַ ווילד חזיר אין אַ ווילדן וואַלד אין פּאַלעסיע. ער האָט געבאַלעבאַטע-וועט איבער מאַסקווע. ער איז געווען דער גענעראַל-גובערנאַטאָר פון דער גאַנ-צער געגנט.

דעם 4טן פעברואַר 1905 האָט קאַלאַיעוו געוואָרפן אַ באַמבע אין דער קאַרעטע, אין וועלכער סערגיי איז געפאַרן.

דעם 5טן אַפּריל האָט דאָס געריכט, אַ ספּעציעלע זיצונג פון סענאַט, אים פאַרמשפט צום טויט.

דעם 10טן מאַי האָט מען דעם פּסק-דין אויסגעפירט בסוד צווישן די דיקע שווייגנדיקע ווענט פון שליסלבורגער פעסטונג.

האַט מען דאָס פּאַלקסהויז אויפן נאָמען פון סערגיעוו איבערגעביטן אויף קאַלאַיעווס הויז.

אַ שיינן הויז אויף דאָלגאַרוקאָווסקי, גרויסע שיינע אוידיטאָריעס, ליענזאַל, אַ סצענע וכדומה איינריכטונגען, וואָס זענען שייך צו אַ פּאַלקסהויז.

די אַרבעטער פון יענעם ראַיאָן האָבן צוזאַמענגערופן אַ מיטינג מיט אַ קאַנצערטאַפטיילונג. דריי רעדנער זענען געווען פאַרבעטן.

דריי נעמען, דריי פאַרשידענע ריכטונגען און דריי פאַרשידענע מערכות. יאַראַסלאָווסקי, טשערעפּאַנאָוו, אַ. גאַרדין.

ווער וואַלט דעמאָלט זאָגן, אַז אויף דער בימה זענען געשטאַנען אַ רוצח און אַ נרצח!

טשערעפּאַנאָוו איז געווען אַ מיטגליד פון צ. ק. פון די לינקע ס. ר. יאַראַסלאָווסקי איז איצטער, זינט שוין עטלעכע יאָר, דער פאַרויזער פון

צ. ק. פון דער צענטראַלער קאַנטראַלאַקאַמיסיע פון דער רוסישער קאַמפּאַרטיי. וווּ איז איצטער טשערעפּאַנאָוו?

אויפן עולם-האמת. ווער האָט אים אַהין אַוועקגעשיקט פאַר דער צייט? יאַראַסלאָווסקי, דער מיטרעדנער. איך מיינן ניט, אַז יאַראַסלאָווסקי מיט זיין איי-

גענער האַנט האָט אים דערשאָסן, ער איז פאַרמשפט געוואָרן פון דער פאַרטיי און פירערשאַפט, צו וועלכער יאַראַסלאָווסקי געהערט.

דאָס האָט אַלץ פאַסירט שפּעטער און אַפילו אַ שטערנזענער האָט עס ניט געקענט ליענען אין די רעוואָלוציאָנערע שטערנס.

דעמאלט זענען מיר געקומען צוליב איין ענין: ריידן קעגן דער מלחמה, און, בעיקר, מכוח דעם פאלן פון ריגע. מען האט מיר פארגעלייגט דאס ערשטע וואָרט. איך האב עס איבערגעגעבן יאָראַסלאָווסקין. ער האט גערעדט קעגן דער מלחמה. לעבן מיר איז געזעסן אַ באַלערינע, וועלכע האָט זיך באַטייליקט אין קאַנ-צערט. זי איז געווען אויסער זיך.

— ער שניידט מיר דאָס האַרץ ווי מיט אַ מעסער, — טענהט זי צו מיר, — און ער איז דאָך אַן אינטעליגענטער מענטש. און ווי רעדט ער דאָס אַזוי! ווי קען ער זיך דאָס דערלויבן! — קלאַגט זי זיך פאַר מיר, און זי שטעלט זיך ניט פאַר, אַז איך בין ניט „בעסער“ פון אים, און אַז איך וועל איר אויך באַלד שניידן דאָס האַרץ ווי מיט אַ שאַרפן מעסער.

די טענצערנס און זינגערנס, געלויבט איז השם-יתברך, זענען זייער ווייט פון פאַרשטיין פאַליטיש-סאָציאַלע פראָגן.

איר האט יאָראַסלאָווסקי געשניטן דאָס האַרץ, אָבער די אַרבעטער האָבן אויסגעהערט דעם חרוף-וגדוף קעגן דעם גייסט פון פאַטריאַטיזם גאַנץ ריזיק און האָבן גאַנץ געשמאַק אַפּלאַדירט. דער צווייטער האָב איך גערעדט.

און וואָס איז דאָ געווען אַ סך איינצוטענהן; דער אַרבעטער האָט געוואָסט, אַן מיר און אַן מיין זאַגן, אַז אויב ער קומט קיין ריגע מיט פולע קעשענעס, מעג ריגע געהערן צו וועלכער מלוכה עס איז, וועט מען אים אויפנעמען אויפן שענסטן אופן, ווייל ער „וועט באַצאָלן אויף אַ שיינעם אופן“. וועט ער, דער אַרבעטער, חס-וחלילה, קומען מיט ליידיקן, איז — „מיט גאַרניט קען מען גאַר-ניט מאַכן“; מעג ריגע געהערן צו רוסלאַנד אַליין, וועט זיך פאַר אים קיין איין טיר ניט עפענען. אַט-דער דעיון איז צו פשוט און, אפשר, אויך צו נאַיוו, אַז אַ מופלפּלדיקער קאַפּ זאָל אים קענען תופס זיין. אָבער אַ פשוטער אַרבעטער גייט-צו צו זאָכן אויף אַ פשוטן וועג.

פאַטריאַטיזם גיט אַוועק דאָס גאַנצע לאַנד צו יעטוועדן, אָבער נאָר אין צייט, „אין געשיכטע“, די אַרבעטער האָבן עס געוואָלט באַזיצן אויף אַ מער ממשותדיק אופן, אין רוים...

דער דריטער, טשערעפּאָנאָו, האָט ניט גערעדט... די אַרבעטער האָבן גע-שטימט, אַז מען זאָל מיר אַוועקגעבן זיין צייט. און איך האָב פאַר אים אַפּגעטאַן דאָס שטיקל אַרבעט.

ער האט אויף דעם קיין פאַריבל ניט געהאַט. הגם די סכסוכים און פאַרשיידנהייטן פון מיינונגען זענען אויסגעוואַקסן גאַנץ באַמערקעוודיק, אָבער בנוגע דער פראַגע מכוח פירן ווייטער די מלחמה זענען מיר אַלע געווען אייניק, דאָס אייגענע בנוגע אונדזער נעגאַטיווער שטע-לונג צו דער דעמאָלטיקער, מ'שטיינס געזאַגט, „דעמאָקראַטיע“. אין יענע טעג פלעגן מיר איינער דעם אַנדערן גערן איבערגעבן אונדזערע ווערטער און אונ-דזער צייט פון ריידן.

דא זענען געווען די דריי ריכטונגען מיט איין דעסטינאציע-פונקט: אקטאבער...
 וואלט עס מיר גאר דעמאלט איינגעפאלן, אז איך וועל זיין פון יענער בינע
 א שיינע עטלעכע טויזנט מייל!
 און טשערעפאנאו נאך ווייטער.
 מיר האבן ניט באמערקט... אבער שווארצע ראבן האבן שוין געפאכעט,
 הגם ניט געהערט, ניט געזען, מיט זייערע נאכטיקע פליגלען, און פארויסגעזאגט:
 א „ברודערקריג אין א בירגערקריג“.

XXXI

ערב אקטאבער

אויפן פארמעט פון לופט זענען געווען אנגעשריבן קללות און חרמות איינ-
 געקריצט מיט ציין און ליפן פארביסענע ביז בלוט.
 אויפן עקראן זענען געווען פנימער פול מיט רציחה, אויגן — פייערשפי-
 ענדיקע, און פויסטן, וואס האבן זיך אנגעטאן א כוח און איינגעהאלטן זיך ניט
 אראפצולאזן אויף עמעצנס פרצוף אדער באק וכדומה מקומות פון לאנדונג.
 עס האט געשמעקט מיט פולווער און שוועבל.
 עס איז גענוג געווען אריינצוגיין אין א טראמוויי און זיך אוועקזעצן און
 אויסריידן א פאר אומשולדיקע ווערטער און איר זענט געווען חיות ניט זיכער.
 קארנילאווס קלאפ, זיין מיאוסער פסק, האט די רעכטע קנאפ-וואס אויסגע-
 לערנט. זיי האבן ווייטער גענומען אויפהייבן דעם אראפגעלאזענעם קאפ, די
 צוויי קעפ פון אדלער, דעם רויבפויגל.
 זיי האבן זיך גענומען בעסער ארגאניזירן, גרייטן זיך צו עפעס... זיי האבן
 ניט געווסט, אז זיי גרייטן זיך צו זייער גרעסטער מפלה און איבערבאך.
 זיי האבן געמאכט א מאדנעם איינדרוק.
 פרעמדע צווישן זייער „אייגן“ פאלק, אין זייער „אייגן“ לאנד.
 זיי האבן געדופעט אויף דער פארגאנגענהייט, אויף דער הייליקער טראדי-
 ציע פון פאלק, צו קושן זייערע שטיוול... און בוקן זיך צו זיי.
 זיי זענען געווען אזוי איינגעלויבט אין עבר, אז די קעגנזארט האט פאר
 זיי ניט עקזיסטירט.
 „דאס איז אלץ עפעס א מין פארשטעלעניש... עפעס א מין פארזעעניש... אן
 אנשוויס... ניט היינט איז מארגן וואשט זיך עס אפ און גייט אוועק מיטן שוים פון
 די ברוינדיקע כוואליעס.“
 אין אזא גייסט האט געשריבן ניט נאר „פאנאר“ (די לאמטערנע), אן
 ארגאן פון די שווארצע מאהניקעס, אויף היינטיקן לשון: פאשיסטן, נאר אפילו
 דער „פרימארגן פון רוסלאנד“: אן ארגאן פון דער „לייטישערער“ גרופע, בראש
 פון וועלכער עס איז געשטאנען ראבושינסקי.

ריין אביעקטיוו משפטנדיק און באַבאָכטנדיק האָט זיך געפילט, אז מען וועט זיך אַ צווייטן מאל צוזאַמענכאַפן, מען וועט זיך אַ מעסט-טאָן מיט די כוחות, צו זען, ווער עס וועט וועמען גובר-זיין; צי די רעוואָלוציע איז געמאַכט אויף צו-פליסן, ווי די שוואַרצע-רעכטע האָבן זיך איינגעשמועסט, אָדער עס ליגט אין איר אַ גרויסע מעכטיקע ממשות, אן אמתע גבורה. די רעכטע האָבן אָפן דעבאַטירט און אַרומגערעדט אין דער ברייט און לענג די מעשה-קאַרנילאָוו. זיין דורכפאל האָבן זיי אויסגעטייטשט אַלס אַ צופאל און אַ רעזולטאַט פון אַ סופרזיקער שטיקל אַרבעט.

די ליפן פון זייערע שמוציקע צייטונגען האָבן געסמאַקעוועט און האָבן פאַרויסגעפילט דעם טעם פון רעוואָלוציאָנערן פלייש.

דאָס וואָרט „לאַמטערנע“ האָבן זיי גענוצט אין אַ צווייזיניקן פשט, כלומרשט ליכט, אָבער בעיקר אַ תליה, וואָס שטייט גרייט און וואָרט אויפן קרבן. צו אַ צוזאַמענשטויס האָט געמוזט קומען.

דער מיטן, די ניט-אהער- און ניט-אהין-פאַליטיק, האָט גערייצט די רעאַק-ציאָנערן ניט ווייניקער ווי עס האָט געברענגט און פאַרדראָסן די אמתע רעוואָ-לוציאָנערן.

נעכטן אַ הערשנדיקער קלאַס — היינט בשפּל-המדרגה, וואָלט ער כאַטש זיין פאַרטייאיש-סאָציאַל איבערגעשניטן רוב-סימנים, וואָלט עס געמען אַן עק; אָבער ניין, כלומרשט געשלאָגן. ניט דערשלאָגן, גיכער מוט פאַרלוירן ווי כוח אַנגעוויירן, האָט זיך די „אוועקגייענדיקע“ געוואָלט אַ פרוו טאָן זייערע „מיידל-שע“ כוחות.

מען קען צו זיי גאַרניט האָבן. ווייל סוף-כל-סוף איז אַן עקספּערימענט דער בעסטער מעטאָד צו באַווייזן אָדער אַפצושלאָגן אַ טעזיס, און אַ סאָציאַל טע-זיס בכלל.

אַ קלאַס שטאַרבט קיינמאל ניט רוניק, אויסגייענדיק אויפן בעט שטילער-הייט, אָפּשעפטשענדיק זיין ווידוי און אויסרעכענענדיק זיין היסטאָרישן צעטל פון עוונות, פשעים וחסאים.

ניין, ער שטאַרבט אין געראַנגל, אין בלוטדרשטיקן געפעכט. אַרויפּוואָרפּן-דיק זיך אויפן לעצטן, היסטאָריש גענומען, קרבן, ברעכט ער ציין, האַלדז און נאַקן.

דעמאָלט ערשט נעמט ער נאַכגעבן און צוגעבן:

„באמת, עס איז ניט אַמאָליקע צייטן, אַמאָליקע כוחות“...

ערשט דעמאָלט הייבט ער אַן זיך צוצופאַסן צו די נייע באַדינגונגען און פרובירט אַריינקריכן דורכן פענצטער, אָדער דורך דער הינטערטיר, זיך צוצו-לעקן און אונטערהנפענען צו די נייע שררות.

פאַר מיר פּערזענלעך איז קיין ספק ניט געווען דעמאָלט, און קיין ספק ניט איצט, שרייבנדיק די שורות, אַז וואָלטן אין אַקטאָבער די רעוואָלוציאָנערע מאַסן ניט גענומען אויף זיך די אינציאַטיווע פון אויפשטאַנד, וואָלטן עס געטאָן די רעכטע.

קערענסקי וואָלט סיי ווי סיי דורכגעפאַלן.

אין צווייטן פאל וואָלט די צאָל, קרבנות געווען אַ גרעסערע, די מהומה און

צעמישעניש — אַ שרעקלעכערע, הגם פאַר אונדז איז קיין שום צוויפל ניט געווען, אַז ווען די שוואַרץ-געלע-גרויע מאהניקעס וואַלטן געהאַט גענומען די איניצאַטיוו אין זייערע הענט, וואַלט דער האַמער פון רעוואַלוציע זיי צע-שמעטערט אַזוי, אַז שטויב וואַלט פון זיי קוים בלייבן.

די רוסישע רעוואַלוציע איז געווען און איז נאָך עדהיום פון אומגעווענער טיפּקייט, ברייטקייט און לענג... און ניט די „אַהין-און-אַהער-וויילד-דרייער“ האָבן זיי געעקנט אָפּשטעלן, אָפּהאַלטן, פאַרצאַמען מיט די שפענדלעך פון זייערע פרוכנע פראַגראַמען און ניט די רעאַקציאָנערן זענען בכוח געווען אויף איר זייערן טעמפּן שווערד הייבן און זייער האַנט זאָל ניט אָפּגעהאַקט ווערן אויפן אָרט.

ווען די דרייהונדערט-יאַריקע שווערע קייטן זענען אַראָפּגעפאַלן, האָבן זיי געגעבן אַזאַ זעץ, אַז די סאָציאַלע ערד האָט אַזש געציטערט און דער הימל האָט זיך אַזש געוואַקלט.

אויב די באַלשעוויקעס האָט זיך איינגעגעבן — על-כל-פנים פאַר אַ גע-וויסער צייט — צו פאַרגליווערן די רעוואַלוציע אויף אַ פונקט, וואָס איז פאַר זיי גינציק, האָט עס געקאָסט אַן אַ שיער בלוט, כוחות, אַנשטרענגונג, קליגריי, כיטרעריי און כל-המיני ערמומיות שבעולם; און אכזריות אַן שיער איז אָנגע-ווענדט געוואָרן דערביי, אַזוי אַז אַ שוידער נעמט אַדורך.

די אינטערעסן פון די אַרבעטער און פויער זענען צוזאַמענגעפאַלן, ניט נאָר דערפאַר וואָס די רוסישע אַרבעטער, אַ טייל פון זיי, פאַרן אַוועק אַהיים אויף זונטיק און העלפּן זייערע ווייבער פירן די ערדאַרבעט-באַלעאַטישקייט, אין פאַל, ווען זייערע שטיקלעך לאַנד זענען אַרום די צענטערן פון אינדוסטריע; נאָר בעיקר דערפאַר, וואָס דער קאַמף האָט זיך אָנגעפירט אַנטקעגן דעם גוט-באַזיצער און קאַפיטאַליסט אויף איינמאַל, דערפאַר, וואָס די ביידע פערזאָנען, קינדער פון צוויי סאָציאַלע פאַרמאַציעס, איינער אַ זון פון אַ הערשנדיקן שטאַנד (סאָסלאָויע), דער צווייטער פון אַ געוועלטיקדיקן קלאַס, זענען אין רוסלאַנד, צו דער צייט פון דער רעוואַלוציע, געווען כמעט ווי אידענטיפיצירט, על-כל-פנים זענען זיי קיינמאַל ניט בכוח געווען, צוליב סוביעקטיווע און אַביעקטיווע מכשולים, דורכצופירן אַ דעמאָרקאַציע-ליניע אין זייער פראַגראַם. מיר האָבן ניט געהאַט אין רוסלאַנד, אין קאָך-און-ברען פון רעוואַלוציע — און פאַרטייען און גרופירונגען זענען געוואַקסן, געקומען און געגאַנגען — איין פאַרטיי פון די באַזיצנדיקע קלאַסן, וואָס זאָל האָבן געהאַט די דרייטטיקע אויסצורעכענען, אַז עס איז כדאי מקריב צו זיין די אינטערעסן פון גוטבאַזיצער, פון די פרי-צים, אַבי צו ראַטעווען דעם קאַפיטאַליסט, אַוועקגעבן דאָס לאַנד אין דאָרף, אַבי צו פאַרברייבן אין באַזיץ פון פאַבריק, הויז און באַנק אין שטאַט.

זיי האָבן עס ניט געקענט טאָן. ווייל נאָך זייער פערסאָנאַל-צוזאַמענשטעל איז ניט געווען אין רוסלאַנד קיין איין פאַרטיי, וואָס זאָל באַשטיין בלויז פון קאָ-פיטאַליסטן און פאַרטרעטן אַ „קאַפיטאַליטישע“ פראַגראַם. די „ריינע בורזשור-יען“ אין רוסלאַנד האָט מען געקענט איבערציילן אויף די פינגער, און זיי האָבן ניט געהאַט גענוג זעלבסטשטענדיקייט צו קענען זיך אַפרייסן פון זייער כלל, און

ריידן און פארטיידיקן זייערע, אויטשליסלעך זייערע אינטערעסן, אַנרירנדיק, פאַרשווענדיק די „רעכט“ און פּריווילעגיעס פון די פעאַדאַלן, אויף וויפל עס האָט זיך געהאַנדלט וועגן אייגנטום.

ווייטער: זיי האָט געשראַקן דער געדאַנק פון אַנרירן דאָס אייגנטומערעכט, ווייל זיי האָבן גאַנץ גוט געוויסט, אַז לאַגיש איז זייער שווער דורכצופירן דעם אונטערשייד פון ערדאייגנטום און פאַבריק-הויזאייגנטום.

געוויינטלעך זענען געווען יחידים — מיט אייניקע איז מיר אויסגעקומען צו רעדן פּריוואַט — בעיקר צווישן די פינאַנסיסטן, וואָס האָבן עס יאָ תּופּס געווען. זיי האָבן פאַרשטאַנען די גאַנצע פאַרפּלאַנטערטקייט פון זייער לאַגע און זיי האָבן איינגעזען, אַז זייער איינציקער אויסוועג וואָלט געווען אונטערצוואַרפן די פּויערים דאָס שטיקל ערד פון די פּריצים און שפּאַלטן דעם פּראָנט פון די רעוואַלוציאָנערע מאַסן, אַפּרייסן דאָס דאָרף פון שטאָט — דאָס שפּיצל, וואָס די רוסישע צאַרישע רעגירונג האָט דורכגעפירט אין פּוילן בשעתן אויפשטאַנד און אים אַזוי אַרום דערשטיקט — זיי זענען אָבער געווען צו שוואַך עס דורכ-צופירן, זיי האָבן אַפילו מורא געהאַט כמעט עס אַרויסצוואַגן... אַ פּשיטא שוין עס אַנשרייבן שוואַרץ אויף ווייס אין אַ פּראָגראַם.

איך געדענק, אַז רעפּערירנדיק דעמאָלט אין פּאַליטעכנישן מוזי אין מאַס-קווע איבער די פּאַרטייען אין רוסלאַנד און זייערע פּראָגראַמען, האָב איך אַרויס-געזאָגט דעם געדאַנק, אַז די איינציקע פּאַרטיי, וואָס האָט באַמת אַ ריין הויכקאַ-פּיטאַליסטישע פּראָגראַם, איז געווען די ס. ד., מענשעוויקעס.

און עס איז באַמת געווען אַזוי.

געוויינטלעך ניט סוביעקטיוו גענומען. די סאַציאַלדעמאָקראַטן האָבן גע-שאַטן פּעך און שוועבל אויף די פּליכעוואַטע קעפּ פון די „עקספּלאַטאַטאָרן“, אָבער אַביעקטיוו איז די זאַך אַזוי געווען.

דאָס איז געווען דער שוואַכסטער פּונקט פון ביידין, סיי פון די קאַפּיטאַ-ליסטן — וואָס האָבן נעבעך געמוזט אַנקומען צו אַזעלכע פּאַרטיידיקער — און סיי פון די מענשעוויקעס, וואָס ריינדנדיק וועגן סאַציאַליזם און וועלנדיק איינ-ריידן די מאַסן, אַז דאָס איז אַן אידעאַל, וואָס נעמט כמעט אַראָפּ דאָס טעלערל פון הימל, האָבן זיי עס, צו דער זעלבער צייט, אויסגעטייטשט גאַנץ נישטערלעך און קריסטאַלקלאַר, אַז סאַציאַליזם פּאַדערט, מען זאָל איינפירן אַ הויכעזענטראַ-ליזירטן קאַפּיטאַליזם און ממילא דאָרף מען מיט כל-הכּוחות אונטערהאַלטן לעת-עתה דעם נאָך ניט אינגאַנצן קאַנצענטרירטן קאַפּיטאַליזם.

דאָס איז אָבער געווען דער שטאַרקער פּונקט פון די „פעאַדאַלן“. זיי האָבן געזען, אַז די בורזשואַזיע האָט פּאַרלוירן דעם קאַפּ, איז אַן אַן אויסדריקלעך-אַרויסגעבולטער צורה-פּראָגראַם, האָבן זיי זיך געפּילט שטאַרק און שטייף אויף די פּיס, און זיי האָבן אַלעמאַל פּרובירט בויגן און צווינגען די בורזשואַזיע צו זיך, זיי זאָלן נאָכגעבן דעם גוטבאַזיצער ניט נאָר עקאַנאָמיש, נאָר אויך פּאַ-ליטיש.

כדרך-הטבע האבן זיי קיין גרויסן געוויכט ניט געלייגט אויף די פראגראַ-
מען-שפיצלעך. זיי האבן מער געהאלטן פון דעם שפיץ פון דער קאָזאַקישער
פיקע און פון יונקערס שפיו און דאָס האבן זיי געשאַרפט זייער פלייסיק און
געטשאַטעוועט די מינוט, ווען מען וועט עס קענען אַריינשטעכן אין ברוסט
פון אַרבעטער און פויער.

דער צוזאַמענשטויס איז געווען אַ מחוייב-המציאות.
דער געזונטער אינסטינקט האָט אונטערגעזאָגט די אַרבעטער, דעם אויפ-
געשטאַנענעם פאַלק, אַז מען טאָר ניט וואַרטן און זיך לאָזן פאַרשלעפּן — נאָר
מען מוז אליין גלייך אָנהייבן, אויב מען וויל פאַרזיכערן דעם נצחון.

XXXII

די צווייטע קאָנפערענץ פון די ווערקשטאַט-קאָמיטעטן (זאָרקאָמי)

די קאָנפערענץ איז צוזאַמענגערופן געוואָרן דעם 22טן אַקטאָבער לויטן
אַלטן סטיל פון קאַלענדאַר, אין 1917, ד"ה, פונקט ערב אַקטאָבער.
די אויפגאַבע אירע איז געווען, נאַטירלעך, צוצוגרייטן די ברייטערע און
טיפערע מאַסן צו דעם „גייסט“ פון אַקטאָבער, וואָס האָט געשוועבט איבער אונ-
דזער אַלעמענס קאַפּ, און איז געווען די לופט, וועלכע מיר האָבן אַלע געאַטעמט.
געוויינטלעך איז געקומען צו דער קאָנפערענץ די גאַנצע „פני“ פון דעם
באַלשעוויסטישן מאַסקווער קאָמיטעט.

דאָ איז געווען נאָגין, דאָ איז געווען סמידאָוויטש, דאָ איז געווען בוכאַרין
און די איבעריקע פירער און אָנפירער פון דער באַלשעוויסטישער פאַרטיי-
אַרבעט.

ווי איך האָב געזאָגט, אויף וויפיל איך געדענק, איז דאָ געווען די סמעטענע
פון מאַסקווער באַלשעוויסטישן פאַרטייקאָמיטעט מיטן סעקרעטאַר בראש.
די קאָנפערענץ האָט זיך צונויפגעקליבן אין אַ פאַלקסהויז, ווי דער שטיי-
גער איז און כדרך-הטבע אין אַן אַרבעטערראַיאַן.

ווי דער נאָמען זאָגט, זענען דאָ געווען פאַרטראַטן די ווערקשטאַט-קאָמי-
טעטן, אַלע יענע, וואָס האָבן געהאַלטן אין זייערע, הגם שוואַכע און נאָך ניט
דערפאַרענע, הענט, דעם רודער פון דעם אינדוסטריעשיפל, וואָס האָט געהייסן
פאַבריק אָדער זאָוואָד.

וועגן וואָס האָט זיך עס געהאַנדלט?

וועגן אָפגיסן די „נשמה“, אויסשמידן דעם „גייסט“ פון אַקטאָבער לויט
דעם מוסטער און פאַרעם פון לעניניסטישן מאַרקסיזם.

איך האָב שוין דערמאָנט, אַז צווישן די קאָמיטעטן און זייערע פאַרוזיצערס
האָבן מיר געהאַט אַ גרויסע צאַל אָנהענגער.

אַבער אין יענער צייט זענען די תחומים אין אַרבעטערפאַרשטאַנד און אַר-

בעטערבאוויסטיין ניט געווען גענוג פעסט פונאנדערגעטיילט. די ארבעטער האָט זיך אויסגעדאַכט אַלעמאַל, און מיר פאַרגרעסערן די פאַרשיידנהייטן און פאַר-קלענערן די צוזאַמענפעליקייטן. און בכלל האָט זיך אויסגעדוכט אַ גרויסן טייל פון די „אויפגעקלערטע“ ארבעטער, און זיי וועלן איבערקליגן די פאַרטייפירער, זיי איבערשפּיצלען, און זיי האָבן זיך אַלעמאַל געמאַלן דאָס בילד פון רעוואָלוציע אינגאַנצן אַנדערש ווי ליבקנעכט און בעבל און די איבעריקע „גדולים“ האָבן עס געטאַן.

די גדולים האָבן אָפּן, ניט שעמענדיק זיך, אַרויסגעזאָגט דעם רעיון, און דער „אַנאַרכיסט“ איז גוט אין ערשטן טאַג פון רעוואָלוציע, און מען דאַרף אים אויסנוצן.

ער טויג אָבער אויפן פייער אין צווייטן טאַג פון רעוואָלוציע — און דע-מאַלט דאַרף מען אים דערשיסן.

דער ארבעטער האָט געטראַכט קאַפּויר: און דער „באַלשעוויק“ איז גוט פאַרן ערשטן טאַג פון דער רעוואָלוציע, און עס וועט קומען דער צווייטער טאַג, וועט ער איבער אים אַריבערשפּרייזן און אַריבערגיין צום „אַנאַרכיסט“.

דאָס מאַדנע אַרגומענטירן האָבן מיר געהערט ניט פון איין ארבעטער; דאָס איז געווען אַ „מאַסנאַינריידעניש“.

„מיר וועלן זיך ניט אָפּשטעלן... מיר גייען פון רעכטס צו לינקס... און מיר זענען אין וועג... און מיר וועלן דורכגיין דורך דעם באַלשעוויזם ווי דורך קע-רענסקיין.“

אזוי פלעגן וועלן זיך באַרוינקן די ארבעטער, וואָס זענען געשטאַנען אין פאַרבינדונג מיט די באַלשעוויקעס און זענען געווען „אידעאָלאָגיש“ אינגאַנצן אויף אונדזער זייט.

ווי דאָס זאָל ניט זיין — מיין באַציונג צום ארבעטער און ארבעטערשאַפט איז לחלוטין געווען אַן אַנדערע ווי ביי די באַלשעוויקעס.

מיר האָבן געוואָלט, די ארבעטער זאָלן זיין וואָס מער אַליין-טעטיק; די באַלשעוויקעס — וואָס מער זיי זאָלן זיי פירן פאַרן נאַז און אַרויפצווינגען אַז-זונגען, פראַגראַם און טאַקטיק.

און דאָ איז געלעגן, און ליגט, צו אַ געוויסער מדרגה און ביז אַ געוויסער צייט, אונדזער „שוואַכע זייט“, וואָס איז באמת אונדזער שטאַרקסטער פונקט; ווייל צו אַט-דעם שטאַנדפונקט געהערט די נאַענטע צוקונפט. ווען דער אַרבע-טער וועט ווערן באַוויסטזיניקער, נעמען בעסער פאַרשטיין זיינע קלאַסנאינטע-רעסן און זיך ניט לאָזן אַרומפירן אויף אַ שטריקל... דאָס „קינדאַרבעטער“ מוז אויסוואַקסן און די ניט געבעטענע „אַם“ וועט מוזן קריגן, צו זי וויל צי זי וויל ניט, מיר מאַרשירצעטל.

בנוגע דער קאַנפערענץ די אייגענע זאָך:

אַ צוזאַמענקום פון ווערקשטאַט-קאַמיטעטן — וואָס האָט דאָ צו טאָן דער שטאַטקאַמיטעט פון דער ר. ק. פ.ז. צו וואָס האָבן זיי מאַביליזירט זייערע אַלע „ציינפאַרריידער?“ — האָבן מיר געפּרעגט, און מיר האָבן געקריגט אויפן גאַנצן ענין, אויף דער פאַרעם, וועלכע די קאַנפערענץ האָט אָנגענומען.

מיר האָבן געוואָלט, און די ארבעטער, אַלס אזוינע, זאָלן באַשטימען זייער

גורל אליין, זעלבסטשטענדיק און ניט געפענטעוועטערהייט ראנגלען זיך מיט בוכארניצען, סמידאוויטשן און די איבעריקע, כלומרשטע גוטע פריינט פון אר- בעטערקלאַס.

די פראַגע, האָבן מיר פאַרשטאַנען און פאַרשטייען עס עדהיום, איז ניט וועגן די צוזאַמען-שייכותן פון „קלאַס“ און „פאַרטיי“, נאָר וועגן די שייכותן צווישן צוויי קלאַסן, — איינער אַ הערשנדיקער אין דער צורה פון אַן אַרגאַ- נזירער, און דער צווייטער אַן אונטערדריקטער אין דער געשטאַלט פון אַן אַרגאַניזירטן.

און אפילו איצטער דאַרף מען נאָך וועגן דעם פיל טענהן און אויפווייזן עס, הגם דער ווידערשפרוך ווערט פון טאַג צו טאַג בולטער, און די היפוכים, וואָס ליגן צווישן די דאָזיקע צוויי קלאַסן, ווערן שפיציקער און שטעכעדיקער. און וואָס איז דער ווונדער — בשעת דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע האָבן אַ סך האַלב בלינדע אויגן געזען, אַז דער דריטער שטאַנד איז ניט איינאַרטיק, און אַז ער אַנטהאַלט אין זיך צוויי קלאַסן, וואָס וועלן אין קורצן זיין אויף מעסערס עקאָנאָמיש ווי פאַליטיש.

די זעלביקע זאַך ערב און בשעת דער רוסישער רעוואָלוציע.

דעם אַרבעטער איז די זאַך ניט אינגאַנצן קלאַר געווען און עס איז אים ניט קלאַר עדהיום דאַרטן. ווי ער טרעפט דעם „נייעם, אויפקומענדיקן קלאַס“ מער ניט ווי אין דער געשטאַלט פון אַן אַרונטעררייטער פון דער עקזיסטירנדי- קער אַרדענונג. כדרך-הטבע אונטער יענע אומשטענדן איז ער אַ גרויסער בעל- צדקה אויפן חשבון פון הערשנדיקן קלאַס, פון קאַפיטאַליסט.

דער נאַיווער אַרבעטער נעמט עס אַז פאַר „גוט-געלט“, פאַר אמתע נדבנות, און אים פאַלט גאָר ניט איין, אַז דער „נדבן“ וועט ווערן אַ גרויסער „קמצן“, ווען דאָס בייטעלע וועט זיין אין זיינע הענט... און אַז די לערע וועגן עקספּלאַ- טאַציע איז אַ מעסער מיט אַ צווייטאַרפן-קלינגל.

דער פירער פון די מענשעוויקעס האָט געסטראַשעט די באַלשעוויקעס. ער האָט געוואָלט, זיי זאָלן ניט צווייט פאַרקריכן און „נאַכגעבן“ דער „צעלאַזנ- קייט“ פון די אַרבעטער אין די אומבאַרעכטיקטע אַפעטיטן פון די לעצטע.

ער האָט גערעדט צו זיי בזה הלשון:

„אויף דער ערשטער קאָנפּערענץ זענען מיר, מענשעוויקעס, געזעסן אין פרעזידיום און איר, באַלשעוויקעס, אויף די ערשטע ערטער.

„איצטער, אויף דער צווייטער קאָנפּערענץ, זיצט איר, באַלשעוויקעס, איז פרעזידיום, די אַנאַרכיסטן אויף די ערשטע ערטער און מיר, מענטשעוויקעס, שטייען לעבן טיר. די דריטע קאָנפּערענץ — און די אַנאַרכיסטן וועלן זיצן אין פרעזידיום, מיר, מענשעוויקעס, אויף די ערשטע ערטער און איר, באַלשעוויקעס. — לעבן טיר אָדער אויף יענער זייט טיר.“

ווי געוויינטלעך, איז איבעריק צוצוגעבן, אַז זיינע „סטראַשונקעס“ און פחד-פחדים פאַרן גאַנג פון דער רעוואָלוציע האָבן אַרויסגערופן מער ניט ווי אַ געלעכטער ביי די אַרבעטער. און דאָס האָט מער ניט ווי באַוויזן, ווי טיף עס איז געווען דער אונטערשייד אין פילן און פאַרשטיין צווישן אים, דעם פאַרשטייער פון די מענשעוויקעס, און דעם אַרבעטערקלאַס.

די ארבעטער האָבן דאָס טאַקע געוואָלט. זיי האָבן געמיינט, אַז זיין „שלעכט-טע“ נבואה וועט טאַקע מקוים ווערן.

זי איז אָבער, עדר-היום, ניט מקוים געוואָרן. פאַרוואָס?

דאָ דאַרף מען אַ סך זאָגן און דעריבער וועלן מיר גאַרניט זאָגן און לאָזן עס פאַרן המשך פון די חשובות, וואָס וועלן עס קלאָר מאַכן...

וואָס זענען אויסן געווען די באַלשעוויקעס? וועלכע לאָזונגען האָבן זיי גע-וואָלט דורכפירן? וועלכע רעזאָלוציעס אָננעמען?

„נעמען די מאַכט“ — דאָס איז געווען דער ראש וראשון, דאָס ערשטע, צו וואָס זיי האָבן זיך געוואָלט דערשלאָגן. צונויפרופן די גרינדונגספאַרזאַמלונג אין צייט — דאָס איז געווען אַ צוטשעפּ, אַ דעמאָגאָגישער שפיצל.

די וועלט־רעוואָלוציע און איר פונאַנדערוויקל — דאָס איז געווען די גרונטפאַן און די וויסנשאַפֿטלעכע באַגרינדונג פון דער ערשטער טעזיס.

מיר האָבן זיך געאַמפּערט וועגן אַלע דריי זאַכן.

איר געדענק זייער גוט סמיטאָוויטשעס רעפּעראַט און זיין באַגרינדונג פון דעם ערשטן פונקט דורך דעם באַלידן אַנקום פון דער וועלט־רעוואָלוציע.

זיין באַריכט איז געווען דער אויסשעפּנדיקסטער.

נאָך אים בין איך אַרויסגעטראָטן.

איר האָב אָנגעהויבן מיט דער באַזירונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע אויף דער וועלט־רעוואָלוציע.

און דאָס זענען געווען מיינע אויסזעצונגען:

רוסלאַנד האָט אַ גרויסן שטח. עס איז גענוג גרויס און לאַנג ניט מורא צו האָבן פאַר אַן אינטערווענציע. אַ זעקסטל טייל פון דער וועלט איז ניט קיין שפּאַציראַרט פאַר אַ פרעמדער אַרמיי. אַ רעוואָלוציאַנער לאַנד איז בכלל ניט קיין שפּאַס, אַ דיסציפּלינירטע אימפּעריאַליסטישע אַרמיי דאַרף פון דעם ווייכן ווי פאַקעלן פון פייער.

די ווירטשאַפֿט איז, ביז צו אַ געוויסער מדרגה, אַ פרימיטיווע, עס זעט זיך נישט אָן, אַז ערדאַרבעט זאָל דאַרפן לייזן פון דער רעוואָלוציע, ווייל דאָרט איז כמעט קיין צוזאַמענשטויס ניט געווען. די פויערים האָבן „אויסגערויכערט“ די פריצים און דאָס איז אַלץ. דער בעל־מלאכה — דאָס אייגענע. די אינדוסט־ריע קען יאָ צוהינקען בשעתן איבערגאַנג פון באַלעבאַס צום אַרבעטער. דאָס איז צו פאַרליידן און די ווונדן וועלן גיך פאַרהיילט ווערן.

אַזוי אַרום האָט זיך רוסלאַנד ניט וואָס צו שרעקן פאַר די איבעריקע לענד-דער, אויב זיי זאָלן אַפילו בלייבן פיינטלעך צו איר.

מיין טעזיס איז געווען, אַז מען דאַרף באַגרינדן די רוסישע רעוואָלוציע אויף די אינעווייניקסטע כוחות און סיטואַציעס, וואָס ליגן אין לאַנד.

אַ וועלט־רעוואָלוציע? די מלחמה וועט זיך ענדיקן מיט זיגער און באַזיגטע. די געשיכטע לערנט אונדז, אַז זיגער זענען קנאַפּע בעלנים אויף מאַכן רעוואָלוציעס. רעוואָלוציעס פון אַ קלענערער און גרעסערער טיפקייט וועלן מיר זען מער ניט ווי אין די באַזיגטע לענדער.

פאַרוואָס קריגן מיר זיך איבער דער באַגרינדונג? וואָס אַרט אונדז, אַז סמיטאָוויטש און די באַלשעוויקעס זאָגן אייך צו אַ וועלט־רעוואָלוציע? זאָל ער

גיין און מאַכן אַ רעוואָלוציע אין פאַרזי, לאַנדאַן וכדומה. וואָס שטעלן מיר זיך אַזוי איין כּונג? — האָב איך געפרעגט די אַרבעטער, און זיי געגעבן צו פאַר- שטיין, אַז די זאך איז ניט אַזוי פשוט.

דער צוזאַג פון דער וועלט־רעוואָלוציע האָט אַ צווייטע זייט, און די צוויי- טע זייט דאַרף אונדז שטאַרק אינטערעסירן.

די באַלשעוויקעס — האָב איך עס דעמאָלט פאַרשטאַנען און געגעבן די אַרבעטער צום פאַרשטיין — גרייטן צו דעם וועג פאַר אַ צוריקטריט; זיי לאָזן אַפן די טיר, דורך וועלכער זיי וועלן די ערשטע אַנטלויפן פון רעוואָלוציע- קאַמף און פאַרראַטן אים. דער תירוץ איז שוין פאַרטיק;

זיי וועלן זאָגן: — מיר האָבן געוואַרט און געהאַפט אויף אַ וועלט־רעוואָלוציע, — אונדזער האַפענונג איז ניט מקוים געוואָרן, דער וועלט־פּראָלעטאַריאַט האָט אונדז ניט געשטיצט — זענען מיר געצווונגען צוריקצוגיין, נאַכגעבן, זיך אונטערגעבן וכדומה טענות.

די וועלט־רעוואָלוציע וועט ניט פאַרקומען אין די עטלעכע קומענדיקע יאָר און זיי וועלן האָבן אַ תירוץ און אַן אויסרייד צו דערשטיקן די רוסישע רעוואָלוציע. אַט דערפאַר האָבן זיי אַזוי „אַרכי-רעוואָלוציאָנעריש“ באַגרינדעט די רו- סישע רעוואָלוציע.

דער „תּפּסת-מרוּבה“ פון די באַלשעוויקעס איז געווען געמאַכט מיט אַ טיפן מיין און אַן אויסגערעכנטער, כיטרער כּוונה דורכצוואַרפן די רוסישע רעוואָלוציע.

מיט עטלעכע יאָר שפּעטער האָב איך ניט איינמאַל געהערט און געזען לעינינען, קלאַפּנדיק זיך אין האַרצן „על חטא“ און מתוודה-זיין זיך:

„מיר האָבן געמאַכט אַ טעות; די וועלט־רעוואָלוציע גייט ניט מיט דעם טעמפּ, אויף וועלכן מיר האָבן אויסגערעכנט...“

מיר זענען געווען זיכער, אַז ער איז אין זיין ווידוי געווען ניט ווייניקער „אויסגערעכנט“ ווי אין „טעות-זינד...“

אין זיי, אין די באַלשעוויקעס, האָט גערעדט דער אינסטינקט פון אַן אויפ- קומענדיקן קלאַס, וואָס הייבט אַן אַלעמאַל זיין קאַריערע מיט שקר, כּזב, כיט- רעריי, סאַציאַלפּאָליטישן שווינדל.

איצטער איז עס אַ סך מענטשן קלאָר, איצטער, נאַכדעם ווי מען האָט געזען דעם איינפיר פון „נעפּ“ (נייע עקאָנאָמישע פּאָליטיק) און „נעפּ“ אויף „נעפּ“ (די נייסטע ריכטונג) און קראַנשטאַט-אונטערדריקונג און נאָך און נאָך כּדומה אַקטן; דער אַפּמאַך מיט היטלערן, דער אַנפאַל אויף פּוילן און פינלאַנד...

אַבער אויך דעמאָלט, אין רעכטן אַנהויב, האָט אַ שאַרף אויג געקענט זען, אַז דער „וועלט־רעוואָלוציאָנאַריזם“ פון די באַלשעוויקעס, די נעכטן געוועזענע סאַציאַלדעמאָקראַטן, איז ניט גלאַט אַזוי „אין דער וועלט אַריין“... אַז דאָ ליגן סתּרית-תּורה, און איבערשפּיצלערייען און הינטער-מחשבותן, ווי אַזוי צו מאַכן אַ שטרענג-כּשרע רעוואָלוציאָנערע מינע אין אויסזען און דערשטיקן די רוסישע רעוואָלוציע איז טאַט.

אין דער באַגרינדונג פון דער רוסישער רעוואָלוציע איז שוין געלעגן אי קראַנשטאַט, אי „נעפּ“, אי אַלע זייערע מעשים תּעוועים — און וועגן דעם האָב

איך געווארנט די ארבעטער נאך ערב־אקטאבער אויפן צווייטן צוזאמענקום פון די ווערקטשטאט־קאמיטעטן.
„נעם די מאַכט!“

דאָס איז געווען דער לאַזונג־רוף פון די באַלשעוויקעס.
איך בין געשטאַנען אויף דער בינע, ביי דער זייט פון די מאַסקווער באַל־שעוויסטישע פירער און אַנטקעגן מיר — די פאַרזיצער און מיטגלידער פון די „זאווקאמס“ (זאוואַד־קאָמיטעטן), און געגעבן זיי צו פאַרשטיין, אַז אונדזער לאַ־זונג — „נעם די פאַבריקן!“ — איז פשוטער, צוגענגלעכער צום אַרבעטער.
איך פשוטות גערעדט: אַן אַרבעטער ווייסט מער, וואָס עס טוט זיך ביי אים אויפן פאַבריק, איידער וואָס עס האָט זיך געטאָן אין דעם קאַבינעט פון מיניסטאַרן.

און פאַרוואָס — האָב איך געפרעגט — האָבן די באַלשעוויקעס מורא פאַר דעם לאַזונג „נעם די פאַבריקן“ און סטראַשען, אַז בזה־האופן וועט די אינדוסט־ריע ליידן, אָבער זיי שרעקן זיך מכל־וכל ניט, אַז פון אַרויסלאָזן דעם אויפרוץ „נעם די מאַכט!“ — וועט די מלוכה צעפאַלן?

ס'איז איינפאַך דערפאַר, ווייל די מאַכט וועט ער, דער באַלשעוויק, ריכטיקער, דער נייער אויפקומענדיקער קלאַס, נעמען, אין זיינע הענט. אַט־די נייע פארמאציע וואַקסט פאַר אונדזערע אויגן; בשעת די פאַבריק וועט באמת נעמען דער אַר־בעטער, דער אלטאַגעדיקער אַרבעטער, אַט יענער, וואָס שטייט פאַרן ווערק־שטאַט מיט פאַרמאָזאַלעטע הענט. און דאָס וויל דער באַלשעוויק ניט; ער וויל עס ניט, ווי דער באַלעבאַס, דער קאַפיטאַליסט, האָט עס ניט געוואַלט.

די באַלשעוויקעס, פריידיקנדיק און פאַרלייגנדיק דעם אַרבעטער „דאָס שווערסטע“, האָבן מיט כל־הכוחות געזען אויסצומיידן, „דאָס גרינגע“, ווייל וואָס עס איז גרינג און גינציק פאַרן אַרבעטער, פאַרן אַרבעטערקלאַס ווי אַזוינער, איז לגמרי ניט גינציק פאַר זיי אַלס אַ קלאַס פון אַרגאַניזירער, וואָס נוצט אויס דעם אַרגאַניזירטן, ווען ער שטייט אויף קעגן זיינע הערשער, אָבער האַלט אין איין הבה־נתחממהנען, ווי אַזוי אויסצופלעכטן נייע קייטן אויף אַזאַ מין אופן, אַז דער אַרבעטער זאָל זיי ניט באַמערקן, זאָל זיי ניט זען די ערשטע מינוט — און שמידן אים אַ צווייטן מאָל אין שטאַרקערע, שווערערע און מער אומפונאַנדער־בינדבאַרע קייטן.

איר וואַלט געווען זיין אין זאָל, הערנדיק די דונערן פון אַפלאַדיסמענטן, ווען איך האָב ביידע לאַזונגען אָפגעוויגן אויף דער פראַלעטאַרישער וואַגשאַל. די אַרבעטער האָבן געמאַכט אַן אַוואַציע.

און פונדעסטוועגן, אַז עס איז געקומען צום שטימען האָבן די באַלשעווי־קעס דורכגעפירט זייער רעזאָלוציע.

און מיינט ניט, אַז מיר האָבן זיך געאַמפערט וועגן אַ מוקדם און מאַוחר. צי איז עס מעגלעך צו פאַרנעמען די פאַבריקן, איבערלאַזנדיק די מאַכט אין די הענט פון די קאַפיטאַליסטן.

ניט וועגן דעם האָט זיך עס געהאַנדלט. עס וואַלט געווען נאַיוו פון אונ־דזער זייט צו גלויבן, אַז מיר וועלן נעמען די פאַבריקן — און די מלוכהשע מאַכט וועט שטיין און קוקן.

עס האָט זיך געהאַנדלט וועגן נעמען די פּאַבריקן און ברעכן די צענט-
ראַלע מלוכהשע מאַשין, איבערגעבנדיק אירע הויפטפונקציעס צו די אַרטיקע
קערפערשאַפטן פון אַרבעטער.

אין דעם פונקט האָבן די באַלשעוויקעס אין אָנהייב כלומרשט ווי נאַכגע-
געבן און זיי האָבן עפעס ווי אויסגעטייטשט זייער רוף: „די מאַכט צו די סאָויעטן“
אָזוי, אָז יעדער סאָויעט וועט זיין זעלבסטשטענדיק און פעדערירט מיט די אַנ-
דערע. אַטדער פונקט איז געווען אין זייערע הענט ווי אַ שטיקל גומקע. זיי
האָבן אים געצויגן, ווען זיי האָבן געוואָלט און ווהין זיי האָבן געוואָלט.

נאָר דאָס אַלץ איז געווען מער ניט ווי אַ פאַרשטעלעניש. דעם ריינעם
פרצוף זייערן האָבן מיר געזען, ווען מען האָט גענומען ריידן וועגן די פּאַבריקן.
מיר האָבן געוויסט, אָז זייער „פּאַליטיק“ וועט זיין אַן אַפּשפּיגלונג פון זייער
„עקאָנאָמיק“, דערפאַר ווייל זיי זענען היסטאָרישע מאַטעריאַליסטן. זיי ווילן
קאָנטראָלירן די אינדוסטריע! פון דעם אַרט האָבן זיי זיך ניט געוואָלט רירן. אָז
עס איז געקומען נאָענט צו אַקטאַבער, איז אַרויס זייער קלאָרער רוף: נעם די
מאַכט! באַהערש דעם מלוכה-אַפּאַראַט! און נאָכדעם די אינדוסטריע. האָבנדיק
אין „זייערע“ הענט די מלוכה-מאַשין, האָבן זיי זיך ניט געשראַקן פאַרן אַרבע-
טערס נעמען די פּאַבריק. זיי האָבן גאַנץ גוט געוויסט און אויסגערעכנט, אָז זיי,
מיט דער הילף פון זייער אַלמעכטיקן געצייג, וואָס הייסט מאַכט, וועלן עס
צוריקנעמען, געבנדיק דעם אַרבעטער איבער די הענט.

און דאָ האָט זיך אָנגעהויבן דאָס ראַנגלען זיך אויף לעבן און טויט פון
די צוויי קלאַסן, די אַרגאַניזירטע מאַסע און דער קלאַס פון אַרגאַניזאַטאָרן.

מען האָט אָנגעווענדט כל-המיני דרידלעך און פּשטלעך, אַבי אַפּצונאַרן
דעם אונטערדריקטן, אַריינאַרן אים אין פּאַסטקע אָזוי, אָז ער זאָל אויסגענוצט
ווערן אין קאַמף קעגן דעם אַלטן-הערשנדיקן קלאַס, וועלכן די היסטאָריע שטופט
אָוועק אויף עולמות; אָבער בשום אופן אים ניט צולאָזן צום שיסל, בשעת דער
נצחון וועט קומען.

פשוט גערעדט, זיי האָבן גענומען לערנען דעם קאַפיטל וועגן עקספּלאַ-
טאַציע מיט אַלע צווייאונדרייסיק פּירושים.

נאָך דער: די גאַנצע רעוואָלוציע איז געפירט און אָנגעפירט געוואָרן אָזוי,
אָז דער פּראָלעטאַריאַט, ד״ה, דער אַרבעטערקלאַס, זאָל אָוועקלייגן זיינע גאַנצע
כוחות אין קאַמף מיטן אַלטן סדר און ווען עס וועט קומען דער טאַג פון שאַפן,
פון אָוועקלייגן די ווינקלשטיינער פאַרן נייעם סדר, זאָל ער זיין אָנמעכטיק, אויס-
געהונגערט, אָפּגעשוואַכט, צאָלויניק, אויסגעהרגעט אויף די פּראָנטן פון אינע-
ווייניק ווי פון דרויסן — און דער נייער „אויפגעקומענער“ קלאַס, זאָל אים קע-
נען גוברן-זיין גאַנץ גרינג, מיט „הוילע הענט“.

וואָס האָבן זיי, די באַלשעוויקעס, אַרויסגעשטעלט קעגן אונדזער לאַזונג:
„נעם די פּאַבריק“? דאָס איז, האָבן זיי געטענהט, אן „אַנאַרכיסטישע דיעלאָזש-
קא“, אַ פּונאַדעריטייל און אויפברוך פון דער אינדוסטריע, בשעת זיי האָבן גע-
וואָלט פאַרכאַפן די אינדוסטריע מיט דער הילף פון אַ צענטראַליזירטן מלוכהשן
אַפּאַראַט און זי באַהערשן, באַוואַרענענדיק זיך פון ביידע זייטן, אי פון קאַפי-
טאַליסט, אי פון אַרבעטער.

אין וואָס באַשטייט דער אויפטו? אַנשטאַט צו באַהערשן און פאַרוואַלטירן דעם אַרבעטערקלאַס דורך „אייגנטום“, ווילן זיי אים באַהערשן דורך „אַרגאַניזאַציע“. זיי טוען אַ פשוטע זאַך און בזה-האופן ראַטעווען זיי די פאַזיציעס פון הערשנדיקן קלאַס און פאַרנעמען זיי, און פאַרפעסטליכן זיך אין זיי.

ווען עס קומט די שעה פון איבערגאַנג, ווען דער אַרבעטער ווערט גענוג אַנטוויקלט צו פאַרשטיין די סאָציאַלע אינדוסטריעלע מאַשין, וועלכע איז אויפֿ־געבויט און אַנגעפירט געוואָרן פון דעם קלאַס קאַפיטאַליסטן, און ער נעמט זיך ערנסט פאַר דער אויפגאַבע צו באַהערשן אַט־דעם אַפאַראַט, ווייל ער, דער אַר־בעטער, ווייסט שוין, וווּ עס ליגן אַלע שרייפֿעלעך פון דעם, ער ווייסט דעם „אייז־און־אויס“ פון דער זאַך — דעמאָלט רוקט זיך אַרויס אַ שפּאַגלנייער קלאַס אויף דער אַרענע, וואָס זיין עובדא, זיין היסטאָרישע עובדא, איז צו פאַרקאָמפּלי־צירן די סאָציאַלעקאָנאַמישע סטרוקטור אַזוי, אַז דער אַרבעטערקלאַס, וואָס איז געווען בכוח אַנצופירן די אַרבעט און אַרגאַניזירן דעם עקאָנאָמישן פּראָצעס, ווען ער, דער פּראָצעס, האָט זיך געפונען אויף אַ נידעריקער מדרגה — זאַל אַנ־ווערן פונדאָסניי דעם קאַפּ, און ער זאַל ווייטער קענען געפירט ווערן מיט פאַר־מאַכטע אויגן; און מען זאַל אים קענען ווייטער צאַפּן און שערן...

זיי הייבן אַרויף די אינדוסטריע פון איין סאָציאַלער פאַרמאַציע צו אַ צוויי־טער, אַ העכערער, און אַזוי אַרום ווערן זיי פטור פון אַרבעטער און זיין זיך־מישן, אין „אַנפירן“ די אַרבעט, ניט נאָר אין אויספירן די אַרבעט.

יעדער בר־דעת קען עס פאַרשטיין.

ווען מיר בייטן דעם באַלעבאַס, ווען אַנשטאַט דעם קאַפיטאַליסט אַדער אַקציעסגעזעלשאַפֿט שטעלן מיר אַוועק די אַרבעטערקערפערשאַפֿט פון דער גע־געבענער אונטערנעמונג, אין דעם פאַל זענען מיר ניט בכוח, בשום־אופן וענין ניט, אין דער זעלביקער צייט, אויף אַמאָל, רעאַרגאַניזירן ניט נאָר פון אינע־ווייניק, נאָר פאַרגרעסערן אויך דעם אומפאַנג אויף הונדערט מאָל.

אַנשטאַט וואָס פאַר דעם איז געווען די איינצלע פאַבריק דער עקאָנאָמישער איינס, ווערט איצטער די גאַנצע לאַנדאינדוסטריע איין אייניקייט.

און אויב דער איבערגאַנג אפילו אין דער געגעבענער היסטאָרישער סטרוק־טור, וואָלט געקאָסט דעם אַרבעטערקלאַס אַ סך אַנשטרענגונג, ווייל ער איז דאָך נאָך, פשוט, ניט צוגעווינט צו אַט־דער אַרבעט, היינט שטעלט זיך פאַר, אַז מ'האַט „נאַציאָנאַליזירט“, „צענטראַליזירט“ די גאַנצע אינדוסטריע אין לאַנד. איז דאָס ניט געווען אַ פשוטער „לועג־לרש“ צו זאַגן צו די אַרבעטער; איצטער וועט איר עס פאַרוואַלטן?

די כוונה איז געווען אַ פשוטע: בזה־האופן צו באַרעכטיקן דאָס שאַפֿן אַ נייעם קלאַס, וואָס וועט פאַרנעמען די פּריווילעגירטע ערטער, מיט גוטער באַלוינונג און עס אַרויסשטעלן ווי אַ היסטאָרישע מוז־זאַך. די אינדוסטריע קען זיך אָן זיי ניט באַגיי.

אין וואָלט וועלן, אַז דער לייענער זאַל זיך קאָנקרעט פאַרשטעלן די סביבה און אומשטענדן, ביי וועלכע די וויכוחים האָבן זיך געפירט.

מיר האָבן ניט גלאַט אין דער וועלט אַריין זיך געמוחט.

עס האָט זיך געהאַנדלט וועגן ממשותדיקע זאַכן: פאַבריקן, שאַכטן, בענק,

היזער און דעם גאַנצן רייכטום, דעם סך-הכל פון רוסלאַנד: צו וועמען זאָל עס געהערן? צו די אַרבעטער, אָדער צום נייעם קלאַס, אָדער גרופע? אַ גרופע, וואָס וואַקסט פאַר אונדזערע אויגן, וואָס דערווייל זענען זיי נאָך צדיקים אין פעלצן, אָבער זייערע שעפּטענע פעלעכלעך וועלן זיי באַלד אַראַפּוואַרפן און דעמאָלט וועט אַרויסקומען אין זיין גאַנצער נאַקעטקייט דער קלאַסנוואַלף מיט די שטשירענדיקע ציין... שאַרפע נעגל און אַ העלישן אַפּעטיט צו גדולה, רחבות און הערשאַפט.

די באַלשעוויקעס קעגן מיר האָבן געהאַט איין טענה:
איך בין אַן אַנאַרכיסט און בין קעגן „אַרגאַניזאַציע“.

דאָ ליגט אַ גרויסער אמת.

ווייל „אַרגאַניזאַציע“ איז דאָס ווערעמל אויף דער ווענטקע, מיט וועלכן זיי, די נייע באַלעבאַטיים, כאַפּן די שטומע פיש, כאַפּן זיי אויף אַ שבת... איר וואַלט געדאַרפט זיין דערביי און זען, מיט וואָס פאַראַ באַגייסטערונג די אַרבעטער האָבן אויפגענומען מיינע אויסטייטשונגען פון די באַלשעוויסטישע לאַזונגען.

איר האָט געדאַרפט זען, ווי תּשעה-באָבדיק, מיט אַראַפּגעלאַזענע קעפּ און אַ גרויסן טרויער אין די אויגן, עס האָט געשטימט דער רוב פאַר זייער רע-זאָלציע.

דאָ האָט געווירקט, אַחוץ די מאַכנאַציעס פון די באַלשעוויקעס פאַרן שטיי-מען, דער טיפּער פאַראורטייל, און „אַנאַרכיסטיש“ מיינט עפעס ווייטער אין דער זעלביקער ריכטונג און אין דער זעלביקער קאַטעגאָריע.

פאַרן אַרויסגיין האָבן מיר אייניקע פון די אַרבעטער, וואָס האָבן געשטימט פאַר דער באַלשעוויסטישער רעזאָלוציע, געזאָגט:

— וואַרט, חבר גאַרדין, אַ חודש, צוויי, און מיר וועלן דורכפירן אַלץ, וואָס איר האָט אונדז געזאָגט. דערווייל זאָלן זיי פירן... זיי וועלן אונדז ניט פאַר-פירן... מיר וועלן גיין ווייטער אָן זיי...

איין איינצלעהייט מער. און דאָס איז וועגן דער לאַזונג „צונויפרופן די גרייב-דונגספאַראַמלונג אין צייט“.

אויף דער טריבונע, הינטער די קוליסן, צווישן איין אַרויסטרעט און צווייטן, האָב איך זיך געוועט מיט סמידאָוויטשן אין דער אַנוועזנהייט פון צענדליקער אַרבעטער, און די גרינדונגספאַראַמלונג וועט ניט צונויפגערופן ווערן בכלל, און אויב יא, וועט זי צעטריבן ווערן.

ווי אין דעם פּונקט אזוי אין די איבעריקע זענען זיי קיינמאָל ערנסט ניט געווען. פאַר זיי איז געשטאַנען איין אויפגאַבע און דאָס איז געווען צו קריגן די מאַסן, זיי אויסנוצן און אַרויסוואַרפן, אָדער, ריכטיקער, זיי אויסנוצן פאַלי-טיש אין קאַמף און דערנאָך זיי נוצן כּסדר, עקספּלאָאָטירנדיק אויפן פאַבריק, אין ווערקשטאַט.

אַ הערשנדיקער קלאַס בנוגע אַן אונטערדריקטן קלאַס איז קיינמאָל ניט אַרנטלעך-ערלעך.

„וועסטו ניט אַפּנאַרן — וועסטו ניט הערשן“ — דאָס האָבן די באַלשעווי-

קעס גאַנץ גוט געוויסט, ווי ערב אַקטאַבער אזוי נאָך אַקטאַבער.

די דווינסקער (דווינצי)

אויפן טייך דווינא איז געשטאנען א פאלק זעלנער; געשטאנען זומער און ווינטער. דארטן איז דורכגעלאפן די ליניע פון פראנט.

בלוט גענוג איז פארגאסן געווארן צו פארפארבן דעם טייך און צו מאכן אים רויט.

א טייך, ווי שטיל ער זאל ניט זיין און ווי פלאך-נאריש ער זאל ניט זיין, איז ער פארט א קרוב פון ים; ער פליסט, ער גייט, ער מורמלט. טרייבט קניי-טשעלעך ברוגזדיק איבער זיין בלייכן פנים.

מיר ווייסן, אז מענטש און נאטור, פיזישע סביבה, איז כמעט ווי איינס. על-כל-פנים ווירקן זיי איינער אויפן צווייטן.

מאטראזן, ווייסן מיר, זענען גוטע רעוואלוציאנערן. דער ים, דער שטורעם לעבט אין זיי און זייערע געפילן זענען ווי די כוואליעס, זייער העזה — ווי זיין ברום. זייער צארן — ווי זיין קאך, און זייער ווילן — ווי זיין סטיכיע.

די דווינא — אזא שטילע באשעפעניש.

מ'שטיינס געזאגט — האָט זי דען ווען א שיפל איבערגעקערט אזוי זיך שפילנדיקערהייט! אפילו אין פרילינג איז זי רוזק. און עפעס א שטיקל דאָמבע שטייט דארטן, איז עס די והותר אין שטאַט דווינסק ניט אַריינצולאָזן. זי לויפט זיך פאַרביי, כלומרשט שפּריצנדיק שוים און גיט אפילו אין שטאַט ניט א קוק-אַרין.

א שטילע באשעפעניש.

און פונדעסטוועגן, עפעס ווי מעשה-שטן; דער פאלק, וואָס איז געשטאנען אויפן טייך, האָט זיך אָנגעשמעקט מיט פאַרשייטקייט און האָט זיך גענומען בונטעווען... וואָס האָבן די זעלנער געוואָלט? ווי קומט עס צו זיי, שטייענדיק ביי אזא צנועה א טייך? פרעגט קיין קשיות ניט; ווער ווייס דעם ראדיאָוועג פון געדאַנקען און גייסט.

ווי געזאָגט — פאַרט א שטיקל טייך און א שניי-בשלישי פון א ים...

און א ים איז אַן אייביקער רעוואָלוציאַנער.

די יאָך איז פאַרגעקומען שוין שפעטלעך, א קורצע צייט פאַר דער פעב-רואַרער רעוואָלוציע.

די חיה-רעה פון מיליטאַריזם האָט זיך געפילט ווי פאַרווונדעט... אָדער די ציין זענען איר אייליק געוואָרן. אזוי פיל גרינע פירות פון בוים פון לעבן אַראָפּגעריסן פאַר דער צייט און אויפגעגעסן.

ער האָט ניט געוויסט, וואָס צו טאָן מיטן פאלק, וואָס האָט זיך צעבונטע-וועט... אַרומרינגלען און אַנטוואָפענען און דערנאָך צעשיסן?

ער האָט מורא געהאַט זיך צו נעמען פאַר אַזאַ שטיקל אַרבעט.
אַן אויפשטאַנד איז אַ קלעפיקע קראַנקייט. ווער קען זיכער זיין, אַז די
דאַקטוירים, אַנדערע רעגמענטן, וועלן זיך ניט אַנשטעקן און אויך קראַנק ווערן
אַנשטאַט צו „קורירן“ די „קראַנקע“ „דווינסקער“.
און מען האָט זיך מיישב געווען איינצוגיין אויף אַ פּשרה...
אחלקם בייעקב ואפיצם בישראל... צעשפרייטן, צעוואַרפן איבער פאַרשיידענע
נע ערטער, און בעיקר פונאַנדערנעמען, פונאַנדערשלייפן דעם קניפל פון מענטשן.
מען האָט זיי צוגענומען פון פראַנט, אַפגעשיקט ווייט און טיף אין לאַנד,
און זיי אויסגעקוואַרטירט אין פאַרשיידענע שטעט און שטעטלעך.
אַ טייל פון זיי, בערך אַ דרייהונדערט צי מער, זענען אַריינגעפאַלן קיין
מאַסקווע.

מכוח דער גאַנצער זאַך האָט מען געמאַכט אַ שווייג.
מען האָט זיי צעשיקט זיך אַפרוען, אויסרוען נאָך דער שווערער און נערוונ-
פרעסיקער אַרבעט פון פאַרטיידיקן די פראַנטליניע פון דער דווינע, — דאָס איז
געווען דער תירוץ.

ווי האָט מען זיי געהאַלטן אין מאַסקווע? — אין אַ שפיטאַל.
אַפגעזונדערט פון דער וועלט האָט מען זיי געהאַלטן, עפעס ווי זיי וואַלטן
געווען אין חרם אַריינגעלייגט אַדער גאָר קרעציק.
ערעץ אַן אַ זייט שטאַט האָט מען זיי געהאַלטן, געגעבן עסן, טרינקען וואַ-
סער געזאַטענע — און מען האָט זיי געהיילט... די קוראַציע איז באַשטאַנען
אין האַלטן זיי אין אַ מין איינגאַרטיקן קאַראַנטין.
קיין מגעזומשע ניט ניט מיט דער ציווילער וועלט, ניט מיט דער זעל-
גערישער.

לאָזן גיין אַהיים? — דאָס וואַלט דאָך דאָ זיין אַן אומגעהערטע זאַך! האָט מען
זיי געהאַלטן אין אַ לאַזאַרטע. די דאַקטוירים און אַמען האָבן געוואוסט פון דער
מעשה — זיי האָבן זיך ניט וויסנדיק געמאַכט.
וואָס האָבן די זעלנער געטאָן?

גאַרניט. געלעגן אויף די בעטלעך, געוואַלגערט זיך, גערויכערט.
געקריגט זיך אַמאָל מיט דער אַדמיניסטראַציע, זיך איבערגעבעטן.
געקריגט זיך מיט די דאַקטוירים, געלעבט אין צו גרויס שלום מיט די
אַמען...

און דער טראַקטאָר, צייט, וואָס דאַרף ניט קיין פאַרע און ניט קיין
עלעקטריציטעט, האָט זיך געאַקערט די פעלדער פון געשעענישן און געלאָזט
וואַקסן נייע משונהדיקע, אין רוסלאַנד ניט-געזעענע תבואה...
יי האָבן געוואוסט מכוח דער פעברואַרעוואַלוציע, הגם מען האָט זיי גיט
אַרויסגעלאָזן פון שפיטאַל.

קראַנקע מענטשן, — ווי קענען זיי זיך אַרומשלעפן איבער די גאַסן...
קראַנקע מענטשן, — ווי קומען זיי זיך צו מישן אין פּאַליטיק...
די רחמנות-שוועסטער מיט די רויטע קרייצן אויף די בוזימער, מיט די
שיינענדיק-שייכלדיקע פּנימער האָבן זיי די זאַך דערציילט, אין אַנהייב אין
קורצן, און דערנאָך מער בהרחבה...

די "דווינסקער" האָבן געוואָרט, זייער ווונטש זאָל באַפרידיקט ווערן; עס זאָל קומען אַ סוף פון דער מלחמה און זיי זאָלן גיין אַהיים... קיין גרויסן צוטרוי האָבן זיי ניט געקאָנט האָבן צו אַ רעזשים, וואָס האַלטן-דיק זיי פאַרשפּאַרט. האָט זיי איבערגעלאָזן אונטער פאַרמאַכטע טיר און טויער, סגור ומסוגר, הגם מיט אַ סך הנחות איינגעפירטע. פונקט ווי דער אַלטער רעזשים האָט ניט געוואוסט, וואָס צו טאָן מיט זיי, וואָרטנדיק אויף בעסערע צייטן, ווען ער וועט קענען זיך מיט זיי אַפּרעכענען. אזוי איז "דער נייער" אויך געווען אין אַ פאַרלעגנהייט און ער האָט געלאָזן די זאָך ווי מען זאָגט, לויפן...

זיי, די דווינסקער, זענען אָבער געוואָרן ביי זיך אַביסל שטייפער. וואָס הייסט עפעס גלאַט אזוי אין דער וועלט אַריין האַלטן און האַלטן? אַ סוף דאַרף עס נעמען! אָדער איבערגעבן צו אַ מיליטערישן געריכט, אָדער שיקן אַהיים... אָדער ערגער אָדער בעסער, אַבי ניט אויף אַן אַרט. ווען די צייטוויליקע רעגירונג האָט גענומען ערנסט אַנפירן ווייטער די מלחמה, זענען זיי געוואָרן דם־שונאים פון אַט־דער רעגירונג. נאַטירלעך, אַז פאַר זיי רעוואָלוציע האָט באַדייט אַפּשטעלן די מלחמה. דער רעוואָלוציאַנערער פּייער, וואָס האָט געברענגט אין זייער האַרצן, נאָר איז געווען פאַרדעמפט אונטער די בערג פון אַש פון גאַרניט־טאָן, וואָלגערן זיך אויף די בעטלעך אין שפיטאַל און וואָרטן פּאַסיוו אויפן גוטן סוף, וואָס דאַרף באַלד אַנקומען — האָט זיך איבעראַגייס געטאָן אַ וועק־אויף. זיי האָבן געוואָלט עפעס טאָן.

ווער וועט זיי ווייזן דעם וועג?
מיט וועמען זיך שטעלן אין פאַרבינדונג?
ווער וועט זיי אויפקלערן? עס איז דאָך עפעס פאַרט אַ נייע צייט און די געשעענישן זענען ניט אַלף־ביתיש פשוט. זיי האָבן ניט געטרויט, ניט געקענט טרויען, די "סאַציאַליסטן", וועלכע זיי האָבן זינט דער מלחמה באַטראַכט ווי פּערזענלעכע פּיינט, און ממילא האָבן זיי געוואָרפן אַן אומחן אויף זייערע שכנים פון לינקס. דער איינציקער פינטל, וואָס האָט פאַר זיי געשיינט — איז געווען די אַנאַרכיסטן.

דאָ וועט מען זיי זאָגן דעם ריינעם, ניט פאַרשטעלטן אמת. און נאָך דעם האָבן זיי געגאַרט. זיי האָבן געשיקט צו אונדז אַ דעלעגאַציע, וועלכע האָט אונדז דערציילט זייער "געשיכטע" און געבעטן אונדז שיקן צו זיי אַ רעדנער, זיי אויפצוקלערן. איך האָב זיך געדרייט אַהער און אַהין, געקלעטערט איבער הויקערדיקע געסלעך, ביי־געסלעך, צום סוף געקומען צו אַ גאַנץ סאַלידער געביידע, וואָס האָט אויסגעזען ווי אַ ריז צווישן קאַרליקעס, די איבעריקע הייזער. געווען איז עס אַ ביידערנאַכט. אַריין אין אַ גרויסן זאָל, פול אַנגעשטעלט מיט בעטלעך. דאָ און דאַרט האָבן אַראָפּגעאַנגען עלעקטרישע לעמפלעך און געוואָרפן גיגאַנטן־שאַטנס אויף די ווענט און פולאַפּ.

„אַ רעדנער איז געקומען פון דער פעדעראציע“ — האָט זיך צעטראָגן איבער אַלע קאָרדאָרן, אויבן און אונטן.

און טריט האָבן זיך געלאָזט הערן פון פּיס אָנגעטאַענע אין שטעקשיך, כאַלאָטן גרויע, טונקעלע האָבן גענומען אַנפילן דעם גרויסן זאַל.

די שאַטנס, ווי צערייצטע, האָבן געשפרונגען מיט משונהדיקע העוויות אי-בער די ווענט.

איך קוק אויף די פּנימער: אייניקע מיט בערד, אַנדערע אָן בערד, יונג און אַלט. — זיי אַלעמען פאַרייניקט איין פאַרגאַנגענהייט, וואָס באַשטייט הויפּט-זאַכלעך פון אַ „באַאַנגענעם פאַרברעכן“, וואָס זיי ווייסן עפעס ניט צי איז עס אַ „טוגנט“ צי אַ „זינד“, ווי מען וויל זיי איינריידן.

זיי קומען אַריין, שטעלן זיך אויס אין אַ רעדל, צעזעצן זיך אויף די בעט-לעך און זענען נייגעריק צו הערן, וואָס וועל איך זיי זאָגן.

זיי פילן זיך אָבער ניט זיכער, — עפעס שרעקט זיי דער רעיון, וואָס וועט זיין, אַז עס וועט זיך אַרויסשטעלן, אַז איך געהער אויכעט צו זייערע „שונאים“?

זיי הערן זיך איין.

אויף זייערע פּנימער — שווערע כמאַרעס פון אַ באַוווּסטזיין, וואָס מאַ-טערט, דריקט:

„ס'טייטש, מיר האַלטן זיך פאַר זיכער גערעכט; אָבער אַלע באַשולדיקן אונדז... ווייכן פון אונדז... מיר זענען אָבער פאַרט גערעכט. צי דען איז טאַקע גאָר קיין יושר ניטאָ אויף דער וועלט...“

זיי קוקן אויף מיר האַלב-וואַלפּיש, פון אונטערן שטערן, איך רייד.

זייערע פּנימער ווערן ליכטיקער, די וואַלקנס פון חשדים צעזייט.

די אויגן ברעכן די שפיצן פון זייערע שפּיזנבליקן, נעמען איך גלעטן מיט צוטרוי, ליבע און דאַנקבאַרקייט.

ווי איינער זאָגט: „אַט האָט זיך געפונען כאַטש איין צדיק, וואָס נעמט זיך אָן אונדזער קריודע“.

און זיי מעגן זיך פילן ווי „מענטשן מיט מענטשן צו גלייך“. גאָר ניט קיין בעל-עבירות, אדרבא, זיי זענען געווען גערעכט און זענען גערעכט...“

„ניט קיין פאַרעטער!“... און זייערע אויגן לייכטן ווי שטערן אין הימל פון טוגנט... און די פּנימער ווערן לעבעדיקער, זיכערער.

דאָס שער-בלעטל בייט זיך אין קאָליר, און דאָס בוך-נשמה ווערט גאָר ווי באַנניט.

איך האָב מיט מיין ריידן אָפּגעמעקט די זינד, אַראַפּגענומען די סירכא — און זיי פילן זיך גליקלעך. וואָס אַרט זיי, וואָס די דאַקטוירים קוקן אויף זיי קרום; וואָס אַרט זיי, וואָס די אַמען, די יעניקע פון זיי, וועלכע זענען קינדער פון העכערע קלאַסן און זענען געקומען אַהער זוכן גייסטיקן ספּאָרט, זאָגן זיי מוסר.

אַט האָט זיך געפונען איינער אַ „רעדנער“, וואָס האַלט מיט זיי, און ער איז ניט איינער, עס איז די פעדעראַציע.

„די אַנאַרכיסטן, זיי זענען אמתע מענטשן, זיי זענען באמת פאַרן מענטשן פון פּאַלק. זיי פאַרהאַסן אים ניט. זיי שטויסן אים ניט אין גרוב אַריין...“ טענהן זיי מיט מיר.

זיי דאַנקען מיר מיט זייער פשוטן לשון און שוואַכן אויסדרוק, אָבער שטאַרקן געפיל.

דריי מאָל בין איך ביי זיי געווען.

דעם דריטן מאָל ערבֿ-אַקטאַבער. און זיי האָבן מיך פאַרזיכערט:

וואָס איר וועט אונדז הייסן, וועלן מיר טאָן.

וווּ איר וועט אונדז שיקן, וועלן מיר גיין.

אונדזער לעבן גיבן מיר אַוועק פאַר „איער“ אידעאַל, וואָס איז אונדזער אידעאַל.

און זיי, די „דווינסקער“, האָבן פאַרזיכערט דעם נצחון פון אַקטאַבער אין מאַסקווע. זיי זענען געווען די ערשטע, וואָס האָבן זיך געוואָרפן אין שטרייט קעגן די „פּראַפּאַרשטיקעס“ (יונקערס). הגם די לעצטע האָבן זיי שטאַרק איבערגע-שטיגן סיי אין צאָל און סיי אין גוט-באַוואָפנט זיין.

די דווינסקער האָבן ארויסגעטראָגן אַקטאַבער אין מאַסקווע אויף זייערע פלייצעס. זיי האָבן געהאַט גענוג רעוואָלוציאַנערע שטימונג אויפצוהייבן די הענטשקע, וואָס די ביי זיך פאַרריסענע נצחון-זיכערע פּראַפּאַרשטיקעס האָבן געוואָרפן אין געזיכט פון אויפשטייענדיקן אַרבעטער און זעלנער.

און ווען די פּראַפּאַרשטיקעס האָבן געגעבן דעם ערשטן שאַס — האָבן זיי געענטפערט די „דווינסקער“ און דער בירגערקריג אין מאַסקווע האָט זיך אַנגעהויבן.

XXXIV :

אַקטאַבער-רעוואָלוציע

פעווראַל, דאָס איז געווען איין דורכזיכטיקער שמייכל.

אַלץ האָט געשמייכלט:

דער הימל פון אויבן, די ערד פון אינטן.

וואָס איז פּרילינגסווייץ?

עס דערקוויקט דאָס האַרץ פון מענטש און גאַט.

און באמת: אפילו די געטער-איקאַנעס פון די קירכעס אַרויס האָבן גע-

שמייכלט און באַגריסט מיט אַ צופרידנקייט דעם פּרילינגסאיבערקער.

ס'רוב רעוואָלוציעס ווערן געמאַכט אין פּרילינג.

נאַטור רייסט די קייטן פון שניי און פּראַסט און מענטש רייסט די קייטן

פון דער געזעלשאַפט. אַדער פון דער שלעכטער אַרדענונג.

אַנדערש, גאָר אַנדערש, האָט אויסגעזען די אַקטאַבער-רעוואָלוציע.

ווער קריגט אויף דער פעברואַר-רעוואָלוציע?

מער ניט ווי די נאכטשווארצע קראַען, אַלטע גרויע סאַוועס און פאַרנאַפּ-טיקע פּלעדערמיין; עפּעס אַ פּאַר, אַ פּאַר צענדליק, הונדערט אַלטע אויסגעדינטע גענעראַלן, אַ פּאַר „מנינים“ טיטולירטע אַנשיקענישן, נאָך עפּעס אַ פּאַר „מזור מנים“ סאַציאַלע אוימגעהויערס, מענטשן, וואָס לעבן ניט אין זייער צייט און ניט אויף זייער וועלט; ברואים, וואָס האָבן געדאַרפט האָבן אויסגעשטאַרבן מיט אַ הונדערט יאָר צוריק.

און דערפאַר, וואָס זיי האָבן זיך פאַרזאַמט, מען האָט זיי גערופן און גערופן אויפן סאַציאַלן עולם-האמת און זיי זענען ניט געגאַנגען — דערפאַר מעשה-אַפּקומעניש, קריגן זיי איצטער געשמיסן.

אַקטאַבער איז גאַר אַן אַנדער זאַך, גאַר אַן אַנדער ענין. וועגן אַקטאַבער קומט זיך אויס, צום צער, צו אַמפּערן מיט מענטשן, ויאַס, באמת און על-פי ישר, האָבן גאַר געדאַרפט זיין פאַר דער רעוואָלוציע.

אַזוי ווי אין געזעלשאַפטלעכן זינען, אַזוי אין „מעטעאראלאגישן“. כביכול, די נאַטור אַליין, איז געווען ברוגז, אַנגעשטויסן, האָט אַנגערוקט די בלייענע ברעמען איבער אירע שליעפּאַוואַטע אויגן.

שווערע וואַלקנס האָבן געהאַנגען איבער מאַסקווע.

דער הימל איז געווען מלא-רציחה.

אויף וועמען? אויף וואָס? אויף וועלכן צד?

דער הימל איז בטבע אַ שווייגער, אין האַרבסט-צייט אַוודאי און אַוודאי. און ער האָט געשוויגן.

עס האָבן געבלאַזן קאַלטע ווינטן, פול מיט גרימצאַרן און ציינקריטשן.

שניי, האַגל און „קאַשע“ איז געפאַלן פון הימל — און עס איז געוואָרן פון דעם גלייך אַ תל אויף די טראַטואַרן און ברוקן.

מיר האָבן געזען די בייזע סימנים, די בלאַטיקע סימבאָלן געשריבן מיט לוזשעס, קאַלזשעס און גלאַט שמוץ איבער דעם פנים פון מאַסקווע.

מיר האָבן זיך געטרייסט מיט איין רעיון:

שקר החן והבל היופי!

וואָס טויג אונדז דער פאַרפּוּצטער באַזונגענער פּרילינג!

וואָס טויגן אונדז די בלומען, די שיינע אייגעלעך, רויטע בעקעלעך, רייצנ-דיקע פאַרבן.

מיר פּרעגן: מה תכלית יש בכאן? וואָס איז דער תכלית?

שיין איז דער פּרילינג, בליט און וועלקט ווי אַ בלום.

אַקטאַבער איז הערבסט — הערבסט איז רייך, פול מיט תבואה, מיט פּרוכט.

און מיר האָבן געהאַפּט...

וואָס געהאַפּט! מיר זענען געווען זיכער, אַז אַקטאַבער וועט זיין די האַרבסט-רעוואָלוציע.

די בלימעלעך פון פעברואַר זענען פאַרוועלקט געוואָרן, איידער זיי האָבן זיך פּונאַנדערגעעפּנט.

דאָ וועלן מיר האָבן אַ סאַציאַלן שניט און פולע שיערן געפאַקט מיט דער-אַבערונגען.

דאָס רייד איך איצטער אַזוי וועגן אַקטאַבער.
דעמאָלט, בשעת מעשה, איז אונדז אין דער לינקער פּאה ניט געלעגן ניט
הימל, ניט די נאַטור.

די סאַציאַלע נאַטור איז געשטאַנען פאַר אונדזערע אויגן און האָט גע-
בעטן אַ תּיקוּן.

מיר זענען געווען זיכער, אַז אויפן וועלטזייגער שלאָגט די שעה, ווען די
אַנגעווייטיקטע און האַרבסטע שאלה וועט פאַרענטפערט ווערן איין מאָל פאַר
אַלע מאָל אין אַ לאַנד מיט אַ פאַרנעם פון אַ זעקסטל טייל פון ערדקוגל, מיט
אַ באַפעלקערונג, וואָס איז פול מיט שאַפונגסדרייסט, מיט יונגשאַפט, און קאַמפּ-
לוסט.

מיר האָבן געהאַט אַן אייגענע זון, אויסגעגאַסן פון אונדזער אידעאַל, און
אַן אייגענעם הימל פון יושר און צדק אויסגעוועבט פון אונדזערע ברענענדיקע
באַשטרעבונגען און, היוצא, זיך ווייניק געקיימערט וועגן דער נאַרישער פיזישער
סביבה, וואָס קרימט זיך און לאָמט זיך אין די טריבע וואסערן פון מאַסקווער
טייך...

ביידערנאַכט האָבן מיר געהאַט זייער אַ שטורעמדיקע זיצונג אין דער
פּעדעראַציע.

אַלע זענען אויפגערעגט, אַלע הערצער קלאַפן, אַלע אויגן בליצן.
אַלע פּילן: מען שטייט אויף אַ שוועל פון אַ נייער עפאַכע אין רוסלאַנד. אַ
ניי לעבן קלאַפט אין טיר און דער אַפּקלאַנג צעטראַגט זיך איבער אַלע צימערן
פון דער נשמה.

איך געדענק די פּנימער. אַט זיצט כאַדונאַוו; ער גיט אַפּ אַ באַריכט וועגן
דער שטימונג פון די אַרבעטער. אַלע זענען גרייט. די אַרבעטער זענען באַ-
וואַפנט. און אַביסל ווייטער פון אים זיצט לייעוו טשאַרני (דער שוואַרצער לייב);
פאַרחלומטע אויגן — און אַ פּייער פון האַפענונג אין זיי. אַזוי פּיל יאַרן גע-
וואַרט אויפן משיח פון דער סאַציאַלער רעוואָלוציע!

די סאַציאַלע רעוואָלוציע! די גאולה!

וויפּל האַפענונגען פאַרפלאַכטן, וויפּל האַרצקלאַפונג רעגיסטרירט איבער די
שורות, וואָס זענען געשריבן אַדער געלייענט געוואָרן מכוח איר, וויפּל מאָל גע-
קנייטשט דעם שטערן און זיך פאַרטיפּט אין אירע עמקותן — און איצט מען הערט
אירע טריט, ער האָט דערלעבט אליין צו גיין איר אַנטקעגן און זי צו באַגעגענען.
וויפּל דורות, וויפּל רייען פון העלדן-קדושים זענען געגאַנגען צום טויט
ווי צו דער חופּה מיט גייסטמוזיק און נשמה-געזאַנג און אַלץ אין איר הייליקן
נאַמען, — און דאָ אַט איז זי, אַ פאַר טריט, בלוז עטלעכע געציילטע טעג שיידן
אונדז אַפּ — און די אויבערפלעכלעכע פּאָליטישע רעוואָלוציע וועט איבערגיין
אין אַ סאַציאַלער, אין אַ באַמט סאַציאַלער רעוואָלוציע, ד"ה, מען וועט לייזן
די פּראַגע פון אַרבעט און ליידיקייט, פון רייך און אַרעם.

אַ רעכט ביסל אומיושרס וועלן מיר אריינזאָרפן אין אַפּגרונט פון געווען,
פאַרגאַנגען און עס וועט מער ניט זיין.

מען האָט געדאַרפט זיין אַ שטיין, אַ ביין אַדער אַ שטיק אייז אַדער אייזן
ניט צו זיין באַגייסטערט.

ליעוו טשאַרני שמייכלט, רעדט שטיל, פונאַנדערגעצויגן, אַזוי ווי מען גיסט בויםל, אָבער אין יעדן וואָרט פילט זיך אַ פאַלן און הייבן פון אַ צע-קאַכטן ים.

„קאוואָזעץ“ (אַזאַ צורופעניש, ער איז געווען אַ גרויזן) רעדט גאַר אַן אַנדער לשון; ער קלאַפט מיטן קולאַק אויפן טיש; ער איז דן ברסוק איברים יעדעס רוסישע וואָרט, וואָס ער רעדט אַרויס, אָבער אַלע פאַרשטייען אים. ער זאָגט, אַז די סאַקאַלניקיווערקשאַטן (מעטאַליסטן) זענען גרייט פון ערשטן ביזן לעצטן אַרבעטער אויפצוהייבן די פּאַן פון דעם סאַציאַלן אויפשטאַנד און אַרײַ-בערשפּרייזן איבערן פּגור פון דער אָפּגעלעבטער רשעות-אַרדענונג. ער פאַרעמט זיך מיטן מויזער, וואָס ער האָט געקראָגן אויפן פּאַבריק. דערציילט וועגן דער מאַסע געווער, וואָס זיי האָבן צוגעגרייט.

אין דעם גייסט, אויב ניט אין זעלביקן טאָן, ריידן די איבעריקע אַרבע-טער, וואָס גיבן אָפּ באַריכטן וועגן זייערע ראַיאָנען.

אומעטום הערשט אַ קאַמפּשטימונג.

די אַרבעטער זענען מיד פון דער רעוואָלוציע-גסיסה, פון דעם טאַפּטשען זיך אויף איין אַרט.

„פּאַרויס פאַר גערעכטיקייט!“ — דאָס איז דער דונערגעשריי פון טויזנ-

טער פאַרשמאַכטע הערצער און באַטריבטע געמיטער.

די פעדעראַציע באַשטימט איינשטימיק אויפצומוטיקן די אַרבעטער און רופן זיי צום קאַמף קעגן דעם אַלטן אומרעכט, פאַר דער נייער גערעכטיקייט.

אונדזערע לאַזונגען: נעמט די פּאַבריקן, נעמט די הייזער, אַדער ריכטיקער: „אומזיסטע קוואַרטירן פאַרן פּאַלק“ וואַקסן אויס צו זייער גאַנצער חשיבות און מעכטיקייט.

עס ווערט באַשלאָסן אַרויסצולאַזן אַן אויפרוף צום פּאַלק אין דער פּאַרעם פון אַ ספּעציעלן נומער פון אונדזער וואַכנשריפט „אַנאַרכיע“, וואָס זאָל זיין אינגאַנצן געווידמעט דער אויפקלערונג פון דעם באַגריף „סאַציאַלע רעוואָלוציע“, אונדזערע לאַזונגען, און די אויפגאַבן פון די אַרבעטער אין איצטיקן מאַמענט.

עס איז ניטאָ קיין צייט צו גיין איבערריידן מיטן דרוקער, צוגרייטן דעם מאַטעריאַל; דאָס דאַרף געטאָן ווערן רגע-כממרא; היינט ביידערנאַכט דאַרף עס געשריבן, געזעצט און געדרוקט ווערן און מאַרגן פאַרטאָג אַזייער זעקס זאָל עס גיין איבער דער שטאַט מאַסקווע און פאַרהילכן די אויערן מיטן געפערלעכען וואָרט „אַנאַרכיע“ און זיך פּאַנאַנדערטראָגן איבער די אַרבעטערקוואַרטאַלן און רופן צום קאַמף פאַר די פּאַבריקן, הייזער, לאַנד און אַל-דאָס גוטס, וואָס אין לאַנד.

מען שטעלט זיך אָפּ אויף אַ טיפּאַגראַפיע, אין וועלכער צוויי פון אונדזערע חברים האָבן געאַרבעט אַלס זעצער, קיין און מיו.

געענדיקט די זיצונג אויף גיך. נעמען מיר זיך גלייך דורכפירן דעם באַשלוס.

מיר לאָזן זיך גיין פון דער פעדעראַציע צו דער בריק צו.

נאכט. פינצטער. מיר גייען און שמועסן גאנץ הייסלעך צווישן זיך; יע-
דערער פילט, אז ווען מיר וועלן ווערן עלטער מיט צוויי-דריי טעג, וועלן מיר שוין
וויסן, וואָס עס וועט זיין דער שיקזאַל פון רוסלאַנד, פון אַרבעטערקלאַס אין
רוסלאַנד פאַר צענדליקער יאָרן. מיר גייען צופּוס, אויטאָמאָבילן פאַרן פאַרביי.
דעם ערשטן פּאַלט עס איין חבר איוואַנאָוו. עפעס על-פי אינטוּיציע, קיי-
נער האָט עס אים ניט געזאָגט. מיר האָבן אַזאַ באַשלוס ניט אָנגענומען, און
וואָס איז מער: מיר האָבן ביי זיך קיין כּוח ניט געהאַט אַזאַ באַשלוס אויסצופירן
— איוואַנאָוו הייסט די אויטאָמאָבילן זיך אָפּשטעלן אויפן בריק איבערן טייך
מאָסקווע און הייסט די פּאַסאַזשירן אַרויסקריכן.

און וואָס עס איז מערקווירדיקער: זיי פּאַלגן אים, עפעס ווי ער וואָלט
האָבן מאַכט צו הייסן עס טאָן. אַזאַ שטימונג האָט געהערשט אין שטאָט. דער
אַרטער רייכער קלאַס האָט געפילט, אַז זיין שאַטן האָט זיך אָפּגעקערט און אַז
זייער גאָט האָט זיי פאַרלאָזן... ער זעצט מיך אַריין מיט ליעווז אין איין אויטאָ-
מאָביל, די איבעריקע פאַר חברים אין צווייטן אויטאָמאָביל — ער אַליין זעצט
זיך אין „אונדזער“ אויטאָמאָביל לעבן שאַפּער און הייסט אים פאַרן, ווהיין
מיר דאַרפן.

דער שאַפּער לאַכט פון די „בורזשויען“, וואָס האָבן זיך איבערגעשראַקן, און
שיקט זיי נאָך אַ פאַר פעטע קללות.

זיי זענען ניט קראַנק צו גיין צופּוס, די פעטע בייכער. אונדזער בלוט גע-
טרונקען! — ער שפייט אויס, טראַכט אַביסל און פרעגט חבר איוואַנאָוו:

איז עס טאַקע אמת, אַז איר וועט מאַכן אַ סוף פון זיי?

— אמת, אַוודאי אמת, — ענטפּערט אים חבר איוואַנאָוו, פול מיט זי-
כערקייט.

דער שאַפּער ווערט ביי זיך שטייפער און ער גיט אַ טרייב דעם אויטאָ-
מאָביל, כדי גיכער צו מאַכן דעם אַנקום פון דעם סוף פון די בורזשויען.

מיר שטעלן זיך אָפּ לעבן דער טיפּאָגראַפיע.

מיר שיקן אַוועק דעם שאַפּער און לאָזן זיך קלעטערן אויף די קרומע
הינטערשטע טרעפּ צום צווייטן עטאַזש, וווּ עס איז ליכטיק: מען זעצט און
מען דרוקט דעם שוואַרץ-מאהדיקן „פּאַנאַר“ (לאַמטערנע).

מיר זענען אַריין, עטלעכע חברים. פאַרויס די „שרייבער“, וואָס זענען
געקומען דאָ אָנשרייבן די אַרטיקלען וועגן דער סאַציאַלער רעוואָלוציע, און
עטלעכע חברים זיי אונטערצושטיצן.

דערווייל האָבן מיר געלאָזט וויסן די „דווינסקער“.

און זיי האָבן געשיקט עטלעכע „חברים“, וואָס האָבן פאַרנומען די אַריי-
גאַנגען און אַרויסגאַנגען פון טיפּאָגראַפיע.

קודם-כל זענען מיר אַוועק פרעגן, וווּ עס איז דער פאַרוואַלטער. און אזוי

ווי ער איז ניט געווען, האָט מען אים אַרויסגערופן.

ער איז געקומען אין גרויס איילעניש. און אַז מיר האָבן אים געגעבן צו

פאַרשטיין, נאָך וואָס מיר זענען געקומען, האָט ער אונדז ניט אַנטזאָגט...

— ווי די אַרבעטער ווילן, — האָט ער אונדז געזאָגט, בייסנדיק מיט די

אויגן.

אָבער בכלל האַלט ער נישט פון דער גאַנצער זאַך פון קאָנספּיראַציע און עקספּראַפּיאציע.

ער איז געוואָרן „צו פעט“, ער זאָל גלויבן אין סאַציאַלע רעוואָלוציעס, און ער האָט זיך אַרײַנגעלאָזן מיט אונדז אין אַ גאַנץ לאַנגן וויכוח מכות יושר און אײַגנטום און די שאַנסן פון אַן אײַנגעבן זיך פון אַ סאַציאַלער איבערקערעניש. מיר האָבן קײן סך נישט געדאַרפט אײַנטענהן מיט די אַרבעטער. מיר האָבן זײ געגעבן צו פאַרשטיין, וואָס מיר פאַרלאַנגען.

זײ האָבן געמאַכט אַביסל אַן אַנשטעל, אַז זײ זענען נישט שטאַרק צופּרידן. — איר דאַרפט נישט פאַרגעסן, אַז דער באַלעבאַס און דער פאַרוואַלטער זענען געווען שוואַרצע מאַהניקעס און כמעט בלויז „הײליקע“ אויסגאַבן פּלעגן דאַרטן אַרויסגעגעבן ווערן — און מיט גרויס חשק און באַגײסטערונג געגאַסן אין בליי דאָס פּײער פון אונדזערע שורות.

איך וואַלט גערן האָבן איצט דאָס בלאַט און אייך געבן פון אים ציטאַטן, און איר וואַלט זען, ווי מען שרײבט ערב אַ סאַציאַלער רעוואָלוציע שפעט בײַ-נאַכט, צוזעצנדיק זיך אויף אַ ווײלע לעבן אַ טישל, וועגן דעם, וואָס ס'דאַרף געטאָן, דערוואַרבן ווערן מיט לעבן און בלוט אין אַ פאַר שעה, אַדער אַ פאַר טעג שפעטער.

איך האָב עס נישט און איר מוזט זיך באַנוגענען מיט פאַרשטעלן זיך.

אויף מאַרגן גאַנץ פרי, קוים־קוים ס'האַט אַרײַנגעקוקט דער בלאַסק פון טאַג דורך די שוויבן פון דער טיפּאָגראַפיע, און גאַנצע מחנות קינדער, „שקאַצימ־לעד“, זענען געשטאַנען אין קאַרדאַר און געבעטן זיך מען זאָל זײ געבן פאַר־שפּרייטן „אַנאַרכיע“.

די אַלטע אויערן פון דער אַלטער מאַסקווע האָט געשניטן דאָס יונגע קולכל פון בחורל, וואָס האָט זיך געטראָגן איבער די בולוואַרן און גאַסן און אויסגע־שריען: „אַנאַרכיע!“ „אַנאַרכיע!“ „סאַציאַלע רעוואָלוציע!“ „נעמט־איבער די פאַב־דיקן, פאַרכאַפט די הײזער!“

XXXV

דער שלעכטער אָנהויב...

און פּראַפּאַרשטשיקעס האָבן זיך גענומען אויסשטעלן איבער די גאַסן, זײ האָבן פאַרנומען די בריקן, וואָס פירן פון „שטאַט“ צו די אַרבעטער־אַינען. זײ האָבן אָפּגעשניטן זאַמאַסקוואַרעטשיע, ווײל דאַרטן, האָבן זײ געוואַסט, איז דער קוואַל פון זודיקער אומצופּרידנקייט; דאַרטן זענען די פאַבריקן מיט די הויכע שטאַלצע קוימענס; דאַרטן זענען די אַרבעטער, וואָס ווילן מער נישט פּראַצעווען פאַר יענעם. זײ, די אָפּצירלעך, האָבן לעת־עתה גאַרניט געטאָן; זיך אוועקגע־שטעלט צו פאַרווייזן פון בײדע זײטן גאַס: דערווײל נאָך נישט אָפּגעשלאָסן. נאָר,

אז זיי וועלן עס דארפן, וועלן זיי עס קענען טאן אין איין אויגנבליק. זיי שטייען גרייט. באוואָפנט מיט מויזערס און מיט האַנטגראַנאַטן. שטייען און קוקן אויף די פאַרבייגייער עפעס ווי אומשולדיקע. און ווי זיכער זענען זיי געווען ביי זיך! זיין-ריין, אויסגעפּוצטע; אין נייע מונדירלעך מיט בלישטשענדיקע קנעפלעך, וואָס דערמאָנען אין קופער נאָכן אויסשייערן ערב יום-טוב. זיי אַליין, הגם זיי שטעכן אייך מיטן בייזן בליק, הגם ס'זעט-אויס, ווי אַ שמיכל וואָלט בלאַנדזשען אויף די רויטע ליפן קוים-קוים פאַרווימט מיט אַ זיך אַרויסשטופנדיקער וואָנסע. יונגעלייט, אויסגעצויגענע רוקנס ווי סטרונעס. אַ מיליטאַריסטישע האַנט שפילט ניט געזענערהייט אויף זיי, אויף זייער האַנאַר.

וואָס הייסט עפעס? אָפּשטיין פון די „קאָדראַווע“ אָפיצירן! מיר זענען ניט אַבי-ווער! הגם ניט-לאַנג אין געוואַנט, אָבער מיר קענען זיך האַלטן. „און מיר וועלן זיין דער שטאַלץ און גרויסקייט פון אונדזער אַרמיי.“ אַ צופרידנקייט און אַ פאַרריסנקייט שרייט אַרויס פון זיי.

אָוודאַ, גיין ווייזן גבורות אויפן פראַנט, זיך מעסטן מיט די כוחות מיטן דייטש — אַ שווערע הלכה, אָבער דאָ — אַן אַ גרויסן געשלעג קען מען שפילן דעם גרויסן העלד. דער נצחון איז זיכער; ער איז אָנגעשריבן אויף זייערע פנימער. מישטיינס געזאָגט — מיט וועמען וועלן זיי דאָ האָבן צו טאָן? מיט די אַרבעטער, — זיי קענען דאָך אַ ביקס אין די הענט ניט נעמען. און ווער זענען דאָס אַטי-ענע, וואָס שטעלן זיך קעגן זיי, קעגן „פאַלק“ און געזעצלעכן סדר? עפעס אַ פאַר אויסוורפן! — מיר וועלן זיי געבן אַ לעקציע! מיר וועלן זיי געבן אַ לעקציע! מיר וועלן זיי ווייזן! זאַלן זיי נאָר פרוּבירן!

אָזעלכע סאַרטן שמועסן האָט מען געקענט הערן צווישן זיי, ווען שטייענ-דיק אויף דער גאַס אַן אַ שטאַך אַרבעט האָבן זיי זיך פאַרווילט, לסירוגין, אָדער מיט אַ באַטעמעוודיקן ריידן וועגן די נצחונות, וואָס וואָרטן אויף זיי פון הינטערן ווינקל; אָדער, וואָס עס האָט זיי נאָך מער פאַרשאַפט פאַרגעניגן, מיט באַגלייטן מיט תחנונימדיקע אויגן די אויסגעפּוצטע מיידלעך, וואָס פלעגן צופעליקערווייזע פאַרבייגיין, — עפעס ווי איינער שעפטשעט:

— פאַר אייערטוועגן אויך, מיידלעך צדקניות, שטייען מיר דאָ, אייער ערע אַפצוהיטן פון די „ווילדע“, וואָס וועלן מסתמא אַ וויבערקאַמונע איינפירן, — אַ, שענקט אונדו כּאָטש אַ פאַרבייגליטשיקן בליק.

און כמעט, אַז זיי זענען אין איין שרעק:

„ס'וועט גאַרנישט זיין. ווער וועט דען זיך שטעלן קעגן אונדז!“ און זיי פאַר-דריסט עס בפועל ממש; עס וועט ניט זיין מיט וואָס זיך צו באַרימען. און זיי וואָלט זיך וועלן „לעשות נקמה בגויים“, אַנצולערנען יענע, וואָס האָבן אַ העזה צו טראַכטן און זאָגן, אַז זיי וועלן ביי זיי, שיינע, מיליטעריש-פאַלירטע יונגע-לייט, אַוועקנעמען די אומזיסטע הכנסות... די סומעס, וואָס די טאַטעס שיקן צו.

און דערווייל ווערט דאָס וועטער ערגער און ערגער; עס שנייט און רעגנט און דרייט; קאַלעמונטע אויף דער נשמה און אויפן הימל און אויף דער ערד. די שול פון די פראַפאַרשטיקעס איז מאַביליזירט; דער ווינט ווערט משוגע, כאַפט הויפנס נאָסן שניי און וואַרפט זיי אין פנים אַרין; זיי נעמען אַרויס נאַזטיכלעך, ווישן זיך אָפּ און כמעט, אַז זיי שעלטן זיך ווי פשוטע זעלנער. און עס וואָלט

זיך זיי וועלן גיין אהיים, זיך אפרוען נאך דער שווערער „הארעוואניע“ פון שטייעמיש. באמת, וויפל איז דער שיער צו דינען דעם פאטערלאַנד... אין אַ שלעכטן וועטער.

עס ווערט נאכט און פינצטערלעך און עס איז קאלט און נאס; עס נעמט אַדורך די ביינער. די זון האט שוין לאַנג צוגעמאַכט די אויגן, שוואַרצע געדיכטע ברעמען באַדעקן די ערד. לאַמטערנעס שניידן זיך אַדורך דורך דער דרייענ-זיקער שטאַקבלינדקייט. אין צוויי טריט פון זיך זעט מען קיינעם ניט. מען הערט מער ניט ווי שטימעס פון ריידער און דאָס קלאַפן פון פּאַדקאוועס פון פאַרבייליפנדיקע פּערד.

עס ווערט שפּעטער; עס גייט צו האַלבער נאַכט. די גלאַקן אין אַלע צערק-וועס רייסן זיך מיט כּל-הכּוחות, זיי פאַרהילכן די נאַכט. עס קלאַפן די הערצער ביי די כּומרים, גלחים... און זיי זעען שלעכטע זעענישן; די קירך איז גאַנץ רייכלעך... און ווער ווייסט... אפשר פּאַלט זיי, די אויסוורפן, איין אַ ווילדער געדאַנק... און אַפילו אַן דעם... אויב מען וועט קאַנפּיסקירן די רייכע... טאָ וווּ וועט מען נעמען הכנסות... יאָ, עס איז זיי שווער אַריינצוגיין אין גן-עדן... אָבער דערפאַר גרינג אַריינצוגיין אין צערקווע...
וואָס טויג גאָט, ווען ער וועט זיין אַן אומזיסטע ביילאָגע צו אַן אַרעמער קירך. אַן אַרעמער גאָט איז גאַר קיין גאָט ניט. לי הכסף ולי הזהב... דאָס איז דיבורים. און די כּומרים, גלחים, הייסן קלינגען.

מען וועקט דעם עולם, מען רופט, מען זאָל זיין אויף און גרייט, הגם אין שטאַט איז נאָך שטיל. עס איז אָבער אַ שטילקייט פאַר אַ שטרעם, וואָס רייסט זיך פון קייט און ברומט פון אונטער דער ערד.

עס גייען אַן פאַרזאַמלונגען און צוגרייטונגען אין אַלע אַרבעטער־אַיאַנען. וואָס וועט זיין מאַרגן?!

*
*

שפּעט ביי דער נאַכט, שפּאַצירנדיק איבערן הויף פון דער טיפּאָגראַפיע, זעען מיר, אַז יונקערס שטעלן זיך אויס לעבן אייזערנעם טויער. פאַרנאַכט זע-נען זיי געשטאַנען מער ניט ווי אויפן ראַג פון געסל און געלאָזט גיין הין און צוריק. איצטער שטעלן זיי זיך אויס אַרום דעם גאַנצן הויף פון דרויסן. אייניקע פון אונדזערע חברים כאַפן מיט זיי אַ שמועס: וואָס טוט איר דאָ? נאָך וואָס זענט איר געקומען? און זיי דערציילן, אַז אַלע אַפּיצירן זענען מאַב-ליזירט. קיין איין זעלבער איז ניטאָ אין זייערע רייען. איינס-צו־איינס, — מענטשן מיט מיליטערישער בילדונג. פּאַלקאוויק ריאַבצעוו שטייט אין דער שפיץ. זיי ריידן דורך אַן אייזערנעם טויער; אַן אייזערנע וואַנט פון סאַציאַלע פאַראורטיילן און קלאַסנאינטערעסן טיילן פונאַדער די שמועסער. זיי פאַר-שטייען ניט איינער דעם אַנדערן.

— ווער זענט איר? — פרעגן די אַפּיצירן אונדזערע חברים. און אַז זיי קריגן דעם דערוואַרטן ענטפּער, ווערן זייערע פּנימער אַנגעגאַסן מיט בליי פון קוילן. זיי זענען גרייט — אָבער די צייט איז נאָך ניט געקומען. זיי זענען דאָך

מענטשן פון דיסציפלין. מען האָט ניט געהייסן שיסן; מער ניט ווי שטיין, בין אַ צייט. זיי ריידן ווייטער כלומרשט קאלטבלוטיק. זיי זאָגן, אַז זיי זענען אויך סאַציאַליסטן... און פאַרן סאַציאַליזם איז אַבער די צייט נאָך ניט געקומען. — וועלכע צייט? — וויצלט זיך איינער פון אונדזערע. — צו נעמען שיסן די אַרבעטער, אָדער איינצופירן סאַציאַליזם... וועלכע צייט איז נאָך ניט געקומען?... און די ערד פאַר די פויערים?

— עס איז די צייט נאָך ניט געקומען, — ענטפערן די פראַפאַרשטשיקעס סטערעאָטיפיש. זיי שמועסן גערן; אַנדערש וואָלט זיי געווען אומעטיק צו שטיין. און מען איז איינער דעם אַנדערן מכבד מיט פאַפּיראַסן. מען פאַררויכערט, דורכ־שטופּנדיק דעם ברענענדיקן פאַפּיראַס דורך די לעכער אין אייזערנעם טויער. די גלאַקן קלינגען. ווי-ניט-ווי לאַזט זיך הערן אַן איינזאַמער אויסשאַס. ער גייט פאַרביי מיט אַ כוואַליע קלאַנגען און ווערט פאַרשווונדן ניט געענט־פערטערהייט. מסתמא אַ צופעליקער, פון ניט־פאַרויכטיקייט. אָדער אפשר יאָגט מען נאָך ערגעץ אַ רויבער...

**

אינדערפרי. די אַפיצירלעך זענען אַוועק פון טויער. מיר האָבן אַפילו ניט געזען, ווען מען האָט זיי אָפּגערופן. אַפילו דאָס געסל באַפרייט פון זייער אַנוועזן־הייט. זיי האַלטן זיך פונדערווייטנס אין גאַס. אפנים זיי האָבן געוואָלט אויס־פאַרשן וויפיל עס זענען דאָ פאַראַן פון די אונדזעריקע. האָבן זיי אונדז געלאָזן פריי אַרויס און אַריין.

איך בין אַוועקגעפאַרן אין סאָויעט. עס קומט דאָרטן פאַר אַ מין דינגען זיך. מען פירט אונטערהאַנדלונגען. עס ווילט זיך ניט גלייבן, אַז אַ בירגער־קריג וועט באמת אויסברעכן אַט־דאָ. אין האַרץ פון לאַנד, אין מאַסקווע, הגם אַלע זענען אויפגערגוט, אַ היפש ביסל אַנגעשרויפט, און אַ נערוועזיטעט פילט זיך איבער טווערסקאיא, ווען איר קומט נענטער צו דער סאָויעטגעביידע, וואָס איז פאַר דעם געווען דעם גענעראַל־גובערנאַטאָרס קוואַרטיר.

פאַרן סאָויעט זענען אויסגעשטעלט אַ סך אויטאָמאָבילן, מער ווי גע־וויינלעך. איך טרעף אינעווייניק יאראסלאווסקיין, סמידאוויטשן און נאָך באַקאַנ־טע. זיי קלייבן זיך צוזאַמענצושטעלן אַ „דריילינג“, וואָס זאָל איבערנעמען די פאַרוואַלטונג פון שטאָט. און עס זעט כמעט אויס, אַז מען וועט קומען צו אַ גמר, צו אַ פשרה. על־כל־פנים גלויבן אַזוי די אַפטימיסטן.

איך בין געקומען אייגנטלעך נאָך אינפאַרמאַציע, וויסן, ווו האַלט עס אין דער וועלט. און איך אייל זיך צוריק. איך זען זיך אַריין אין אויטאָמאָביל. אַ חבר, דער שאַפער, נעמט פאַרן.

— שטייט! — שרייט צו אונדז איינער פון טראַטואַר לעבן הויז פון סאָויעט.

— וואָס איז געשען? — פרעגט דער שאַפער.

— אַ פראַפּוסק! (אַ דורכלאַזפּאָפּיר). איר האָט אַ פראַפּוסק?

דער שאַפער איז אין פאַרלעגנהייט. אים איז ניט איינגעפאַלן, אַז מען דאַרף עס.

דער פרעגער, א יונג מיט ביינער, אן ארבעטער פון די מעטאליסטן — איך האב אים גלייך דערקענט — לויפט צו צום אויטא, קוקט זיך איין אינען ווייניק, ווער עס זיצט; דערזעט מיך, דערקענט, דריקט ער מיר די הענט: — דאס זענט איר! פארט און האט א גליקלעכן וועג!... — זאגט ער האלב-לאכעדיק. — איך האב שוין היינט אפגעשטעלט עטלעכע „וויסע גוארדייצעס“ און אפגענומען זייערע אויטאס. מיר לאזן זיי ניט דורך... — מער האב איך ניט געהערט. דער שאפער איז אפגעפארן... ווער עס זענען די „מיר“, דאס האב איך פארשטאנען, אבער ווער האט אים געהייסן אפשטעלן די אויטאמאבילן און זיי צונעמען? דאס איז געווען איי-גענע איניציאטיווע, די איניציאטיווע פון א גרופע ארבעטער, וואס האט גענו-מען אנפירן און ארגאניזירן דעם קאמף, ווען די „קעפלעך“ האבן זיך נאך גע-דונגען און אנגעפירט אונטערהאנדלונגען... מיט ראבצעוון. ראבצעווע האט געהאט א כוונה, געווינען צייט; ער האט געווארט, אז כוחות וועלן צוקומען דורך דער נאכט.

**

אין א שעה צוויי אַרום איז מען געקומען פון סאוועט און געבעטן, מיר זאלן אפשיקן אונדזערע „דווינסקער“ צום סאוועט, זיי זאלן אים אפהיטן. מיר האבן עס געטאן, הגם מיט א שווער הארץ האבן מיר זיך געשיידט מיט אונדזערע איבערגעגעבענע פריינט. נאך דער סאוועט איז בילכער, האבן מיר געטראכט. און אויף זיי, אויף די „דווינסקער“, קען מען זיך פארלאזן. אנשטאט זיי איז געקומען שייך און געבראכט א צענדליק (ניט מער, זיכער ניט מער) רויע יונגע זעלנערלעך, שקצים פון בערך א יאר 16-17, און אפשר אפילו 18. זיי האבן ניט געווסט, ווער עס האט זיי געהאט... זיי האבן ניט גע-וויסט, וואס דא קומט פאר, וועגן וואס עס האנדלט זיך. מען האט זיי געשיקט — זענען זיי געאנגען, און נאך מער, אז שייך (א קאמוניסט, איצער, אין 1926, דער דירעקטאר פון מלוכה-באנק), האט זיי געבראכט. זיי די זעלנערלעך, ווי געזאגט, ניט קיין באַרויכערטע... רויטע אַנגעגאַסענע באַקן, נאָרוואַס פון דאָרף אַרויס און זיי האָבן נאָך ניט באַוויזן אַנצווערן זייער געזונטן, פרישן אויס-זען. מאַסקווע איז זיי געווען פרעמד — און די גאַנצע זאַך איז זיי געווען ניט צום האַרצן. זיי זענען אַריין, זיך אויסגעזעצט אויף די בענק און געבעטן גלייך עסן, און דערווייל האָבן זיי „געלושטשעט סעמעטשקעס“... וואָס עס איז געווען צום אַכלען האָט מען זיי געגעבן. און אונדזערע חברים האָבן גענומען מיט זיי איינטענהן, זיי געבן צו פאַרשטיין, וואָס עס איז אַ רעוואָלוציע, אַרבעטער, פּויע-ריב, קלאַסנקאַמף, מיט איין וואָרט, — גענומען מיט זיי קנעלן דעם פּאַליטישן אַלף-בית.

דער לימוד האט זיך זייער שוואך גערוקט. די חברה איז געווען צו רוי, צו זיין ביכולת צו באַגרייפן אַזא פאַרוויקלטע סיטואַציע, וועלכע איז גע-שאפן געוואָרן אין לאַנד און אין מאַסקווע, בפרט אין יענעם טאַג. די חברים האָבן זיך באַקלאַגט, הלמאי מיר האָבן אַפּגעשיקט די „דווינסקער“ און געבליבן מיט די גולמים, וואָס האָבן ביקסן, ווייסן אַבער אַפילו ניט, וויאַזוי מען האַלט זיי.

מיר האָבן גענומען קלינגען אין די טעלעפאָנען.

פון סאָויעט האָט מען אונדז געענטפערט, אז מען וועט אונדז צושיקן שטיי-צע פון סאָקאָליניקע און פון נאָך אנדערע מקומות. אַהין האָבן מיר זיך ניט געקענט דערקלינגען. די טעלעפאָנען האָבן שלעכט געארבעט אָדער געווען איי-בערגעארבעט. אנדערע פון די חברים האָבן אַפילו גענומען אַרויסזאָגן דעם גע-דאַנק, אז מען האָט אונדז אומישנע דאָ געלאָזן מיט די „ליימענע געטשן“, כדי פטור צו ווערן פון אונדז... מיר וועלן פאַרברענט ווערן אויפן ערשטן פייער. אָבער זייער ווינציק אויפמערקזאַמקייט האָבן מיר דעמאָלט געשאַנקען דעם חשד. עס האָט אויסגעזען דעמאָלט אומגלויבלעך און צופיל אויסגערעכנט.

אונדזער פאַזיציע איז געווען די געפערלעכסטע, די אַממערסטן אַרויסגע-רוקטע. מיר זענען געווען אונטערן זייט פון דער הויפטקוואַרטיר פון די אַפיצירן. די טיפאָגראַפיע האָט זיך געפונען לעבן דער שולע פון די פראַפאַרשטיי-קעס. פאַרשטייט זיך, אז זיי האָבן גאַרניט געקענט אָנהייבן צו טאָן, איידער זיי זענען ניט פאַרטיק געוואָרן מיט אונדז. אַניט וואָלטן מיר זיי קענען אַלעמאַל אַפּשניידן דאָס צוריקציען זיך. מיר, ווי דערציילט, זענען בשעתן פאַרנעמען דעם פּלאַץ דאָס ניט אויסן געווען און בכלל ניט גענומען אין באַטראַכט דעם סטראַטעגישן פונקט. די פראַפאַרשטיקעס זענען נאָך דעמאָלט ניט געווען אויפן האַריוואַנט. מיר האָבן עס פאַרנומען אַלס אַ טיפאָגראַפיע, ניט אַלס אַ באַזע. אָבער אז די זאכן האָבן זיך אַזוי אַנטוויקלט, זענען מיר געבליבן דאַרטן. אַרומ-גערינגלטע פון אַלע זייטן פון אונדזערע שוואַים. אוועקגיין האָבן מיר באַטראַכט פאַר אַ באַליידיקונג פאַר אונדז, און צופיל כבוד פאַר די אַפיצירן.

די חברים — ניט אַלע האָבן אַפילו געהאַט רעוואָלווערן. די צוגעשיקטע זעלנער האָבן געהאַט ביקסן. זיי האָבן אָבער ניט געוואוסט, וואָס מען טוט מיט זיי. פון סאָויעט האָט מען געהאַלטן אין איין צוואַנג; זיי וועלן אונדז צושיקן הילף. זייער צוואַנג האָבן זיי ניט געקענט האַלטן. זיי האָבן געמוזט טראַכטן וועגן זיך. זיי האָבן זיך כמעט געהאַט עוואַקוירט פון מיטן שטאַט און אוועק אין אַ ראַיאָן.

אויף מאַרגן, גאַנץ פרי, האָט זיך געלאָזט הערן אַ שטאַרקע שיסעריי. די אַפיצירן, אויסגעשטעלט אין שורות און האַלטנדיק זיך פאַרזיכטיק פון דער-ווייטנס פון טיפאָגראַפיע, האָבן אונדז באַגאַסן מיט אַן איבערגעצלמטן פייער. זיי האָבן געשאַסן פון זייערע ביקסן, נאָר מער פון אַלץ באַנוצט די האַנטגראַ-נאַטן, וואָס האָבן זיך געריסן איבערן דאָך, אין די פענצטער.

דער דאָך, אין צווייטן שטאַק, איז, צוליב ליכטיקייט וועגן, געווען ערטער-ווייז אַ גלעזערנער. דאָס גלאַז האָט געקנאַלט. ווערנדיק צעדווגעט און פאַלנדיק אויפן דיל, האָט עס כמעט איבערגעשריען דאָס קול פון דעם גראַנאַטן-אויפרייס. דער קויק אַרום געביידע איז געוואָרן ענגער און ענגער. די אַפיצירן פון די צוויי אַפענע זייטן, דורכן שכנישן הויף, האָבן זיך געלאָזט נענטער און נענטער. איינער פון די יונגינקע זעלנער איז פאַרוואַנדעט געוואָרן, הגם ניט שווער, אָבער אַזוויי ער איז קיינמאַל אַזעלכע סצענעס ניט בייגעווען, איז ער געווען שטאַרק דערשראָקן און גענומען געוואַלדעווען. מיר האָבן אַפילו מיט איין שאַס ניט געענטפערט. און אונדזער ענטפער וואָלט צו גאַרניט ברענגען. מיר האָבן

ניט געהאט מיט וואס אפצווענטפערן, מיט וואס צו שיסן. מיר זענען געווען אַרומגערינגלט, אין אַ געפערלעכער פּאַזיציע, און לגמרי ניט צוגעגרייט דערצו... מיר האָבן ניט פּאַרלאָזן דעם פּלאַץ מער ניט ווי צוליב אונדזער האָנאַר... ווי באַלד מיר זענען דאָ — וועלן מיר דאָ בלייבן ביז דער לעצטער מעגלעכקייט! און די שיסעריי איז געוואָרן אַלץ שטאַרקער און געדיכטער. די אָפיצירן זענען געווען שטאַרק באַגייסטערט; זיי האָט זיך געדוכט, אַז דאָס איז דער אָנהייב און דער סוף פון קריג אין שטאַט. און אַז עס איז גוט און גרינג צו קעמפן קעגן אומבאַוואָפנטע...

אַ צווייטער פּאַרוואַנדעטער פון די יונגע זעלנערלעך. מיר האָבן אים פּאַרבונדן די ווונד. מיר האָבן ניט געהאַט קיין סאַניטאַרע מיטלען. קוים געקראָגן ערגעץ אַ האַנטוך. אַ זעלנערל האָט געפונען אַ נאַזטיכל. עס צוגעבונדן צו דער אייגענער ביקס, צו דער שפיץ, דורכגעשטופט עס דורכן אויסגעבראַכענעם פענצטער און געוואַלדעוועט ווי ניט מיט זיין אייגענעם קול: „סדאַיאַמסיאַ!“ „מיר גיב זיך אונטער!“

נאָך עטלעכע שאַסן האָבן זיך געלאָזט הערן. דערנאָך איז שטיל געוואָרן. עטלעכע אָפיצירן האָבן זיך געלאָזט עפענען דעם אייזערנעם טויער און פּאַר-זיכטיק זיך גענומען רוקן צו דער געביידע. אַ קשיא אויף אַ מעשה. — אפשר נאַרט מען זיי אָפּ! און ווען זיי וועלן קומען נאָענט, וועט מען נעמען שיסן, — האָבן זיי אָפּנים געטראַכט. אַפּאַר טריט נענטער, — זיי ווערן זיכערער. איינער פון זיי לאָזט זיך כמעט לויפן מיט דער ביקס אין האַנט אַרויף די טרעפּ. כאַפט זיך אַריין אין צימער, וווּ ער באַגעגנט אַ יונגן רויטבאַקעדיקן זעלנער און נעמט אים שלאָגן מיטן פּריקלאַד, שרייענדיק מיט אַן אייזערנער צעיושעטער שטימע: „דו ביסט שולדיק!“ און שלאָגט אים איבערן קאָפּ, איבערן פנים, וווּ ער טרעפט.

די חברים, אַ גרויסער טייל פון זיי, זענען שוין געווען אויפן הויף. די אָפיצירן האָבן זיי אויסגעשטעלט אין אַ שורה און אַזוי-זיך, פון שפּיל זענען, האָבן זיי אויסגעשאַסן אין איינעם פון זיי, דורכגעשאַסן דעם ברוסטקאַסטן. ער פּאַלט. עס איז געווען דער פּאַרויצער פון ווערקשטאַטקאַמיטעט פון „דאַבריאַ-באַלץ“, אַן אַרבעטער פון אַ יאָר פּופּציק.

מען האָט אים אויפגעהויבן און אַוועקגעטראָגן. דער פּאַרטשניק האַלט אין איין שרייען: „דו ביסט שולדיק!“ — וואָס איז זיין שולד? וואָס זייס ער? ער איז דאָך נאָך אַזאַ יונגער! — ענטפער איך, ניט אויסהאַלטנדיק.

— דו רעדסט נאָך! — גיט ער זיך אַ לאַז צו מיר און איז מיך מכבד מיט אַ זעץ פון הענטל פון ביקס. איך פּאַל אין אַנמאַכט. אין אַ פּאַר מינוט אַרום קום איך צו זיך. אַרום מיר עטלעכע חברים. אַפּיר-צירן לויפן אַרום ווי פּאַרסטע איבער די פּוּסטע צימערן, זוכן סקלאַדן פון גע-ווער, וואָס האָבן זיך זיי געמאַלן אין פּאַרשטעל. זיי געפינען גאַרניט. זענען שטאַרק צעקאַכט. עס לויפט אַריין אַן אַלטער פּאַלקאַוויק, הייזעריק ווי די וואַנט, דאָס קול פּאַרטרוקען מיט נאָך יאָרן לאַנג צוריק, ער שרייט און סקריפעט: „דערשיסן זיי, די אויסוואַרפן!“ דרייט זיך אין אַ ראַד איבערן גרויסן

צימער און ווי אן אונטערגעשאַסענער לויפט ער אַרויס און צווישן זיינע ציין קייקלען זיך די ר'שן און ס'ן פון רררססס... טריעליאַט...! (דערשיסן).

ווען איך בין געפאלן פון קלאַפּ, בין איך געווען אָנגעטאָן אין אַ האַרבסט־מאַנטל. עס איז געווען קאַלט אין טיפּאָגראַפֿיע, ניט געהייצט, און די פענצטער אויסגעזעצט.

אַן אַפֿיצירל האָט מיך גענומען בודק זיין. זוכן אין די הויזנקעשענעס, אין די בוזעמקעשענעס, טאַמער וועט ער זיך קענען פּאַזשיווען מיט עפעס און צוליב דעם האָט ער מיך געקערט פון זייט צו זייט. געזוכט און געטאַפּט.

ער האָט אויסגעזען אַ גאַנץ רייך יינגל, נאָר געווען מסתמא זשעדנע... גע־פונען אַפּאַר רובל אין די קעשענעס — זיי צוגענומען; געפונען מיין פּאַס — צוגענומען; געפונען אַ זייגער — צוגענומען און אַלץ אַריינגעלייגט אין דער איי־גענער קעשענע.

— איר זענט דאָך עפעס מענטשן מיט בילדונג. אַזוי באַהאַנדלט מען גע־פּאַנגענע? וואָס מאַראַדירט איר? — פּרעג איך אים, ליגנדיק, — איך בין ניט געווען בכוח אויפצושטיין.

— שווייג! ניט דיין זאַך! מיר וועלן אַיך ווייזן! — און ער נעמט זיך נאָך בעסער זוכן. ער איז שוין אין בוזעמקעשענע פון וועסטל. געפונען. ער האָט געפונען אַ בריוו צו מיר, אָנגעשריבן פון ברודער, וואָס איז געווען אין פעט־ראַגראַד. אין בריוו באַשרייבט ער די „היסטאָרישע נאָכט“ אויף דאַטשע דור־נאווא, ווען דער יוסטיצמיניסטער, פּערעווערזיעוו, איז זיי באַפּאַלן און חבר אסין איז דערהרגעט געוואָרן פון די קאַזאַקן.

— „דאַטשע דורנאווא!“ — נעמט ער סקריטשען מיט די ציין און שיפען ווי אַ שלאַנג. און מיטן בריוו אין די הענט, אינמיטן לייענען, לויפט ער אַוועק צו די איבעריקע אַפֿיצירן.

אין אַ פּאַר מינוט אַרום דערהערט זיך אַ קנאַל. איך פיל אַ ווייטיק אין פּוס. עפעס אַ מאַדנער טעמפּער ווייטיק. עס געדויערט אַ מאַמענט און דער וויי־טיק הערט אויף. ניט ווילנדיק גיב איך אַ שאַר מיט דער האַנט. איך דערפיל עפעס נאַסלעך איך גיב אַ קוק אויף דער האַנט — עס איז אין בלוט! איך ליג אין אַ קאַלדזשע... איך בין תּופּס: פּאַרווונדעט. „מסתמא גרינג...“ טרייסט איך זיך אין האַרצן.

דער קאַפּ ווערט מיר שווער; פינצטער אין די אויגן; איך פּאַל אין אַנמאַכט.

אַ קול פון אַ פּרוי וועקט מיך אויף. איך הער:

— ווי שעמט איר זיך עס ניט! אַ פּאַרווונדעטער ליגט אַזוי לאַנג אין אַזאַ שמוץ, אויפן דיל, און איר, אַפֿיצירן, שטייט דערביי און טוט גאַרניט. ער וועט דאָך אויסגיין פון בלוטאויסגוס...

איך עפּן די אויגן און דערזע:

הברטע זינע וואראניא מיט אַ גרויסן רויטן צלם אויסגענייט אויף דער ברוסט, אָנגעטאָן ווי אַ רחמנות־שוועסטער, בייגט זיך איין איבער מיר און שעפטשעט:

— איך וועל אייך פארבאנדאזשירן די ווונד... מיר וועלן אייך אפפירן אין שפיטאל... — און שטילערהייט דערציילט זי מיר, אז פון סאקאלניקי זענען גע- קומען חברים, זיי האבן אבער פארשפעטיקט... זי וואַשט מיר אַרום די ווונד, פאַרבינדט זי אויף גיך און נעמט ווייטער איינטענהן מיט די אַפיצירלעך:
— אויף גיך קריגט ערגעץ אַ נאַסילקע, מען דאַרף אים אַפטראַגן אין שפיטאַל.

די יונגע אַפיצירלעך שטייען אין פאַרלעגנהייט און שווייגן... דאָ כאַפט זיך אַריין אַ צווייטן מאָל דער הייזעריקער פּאַלקאַוויק, טראָגט זיך דורך ווי אַ זאַווערוכע דורכן צימער, דערזעט מיך, טייט מיטן פינגער און שרייט הייזעריקערהייט:
— דערשלאָגן אים צום טויט! רעוואָלוציעס וועלן זיי מאַכן! מיר וועלן זיי ווייזן! — און ער לויפט אַרויס משוגענערווייז, מאַכנדיק ווילדע העוויזות. זינע קומט צוריק אין באַגלייטונג פון אַ סטודענט און אַ קורסיסטע מיט באַסילקעס.

מען טראָגט מיך איבער גאַסן. קוים איך דערקען זיי. איך הער, ווי מענטשן אין גאַס רופן מיך אָן פאַרן נאַמען, און שאַקלען עפעס רחמנותדיק מיט די קעפּ. מען טראָגט מיך אַריין אין שול פון די פּראַפּאַרשטיקעס, אַבער די סטור-דענטן. טראָגן מיר גלייך אַרויס.

— דאָ איז פאַר אים קיין אַרט ניט. זיי וועלן אים דאָ דערקאַנטשען! — זאָגט זיי זינע, און מען טראָגט מיך אַוועק אין אַ שפיטאַל. אַן אַפיציר לויפט אונדז נאָך. אַז מען ברענגט מיך אין שפיטאַל, הייסט ער דעם עלטסטן דאָקטאָר זיך אונטערשרייבן, אַז ער האָט מיך אויפגענומען. — איר וועט זיין פאַראַנטוואָרטלעך פאַר אים... ער זאָל אין ערגעץ ניט אומקומען... מיר וועלן אים משפטן!... — זאָגט דער אַפיציר. דער דאָקטאָר קוקט זיך צו, שאַקלט מיטן קאַפּ, ווי איינער טראַכט: אויפן עולם-האמת וועט מען אים משפטן... און ער זאָגט:
— זייער שווער פאַרווונדעט... דעם ביין איבערגעבראַכן... זייער שווער...

XXXVI

דער שווערער מיטן

דער ערשטער טאָג פון בירגערקריג אין מאַסקווע איז געווען דער בעס-טער טאָג פאַר די ווייסע. און פשוט.

זיי זענען געווען צוגעגרייט, אויסגעדיסציפלינירט, אויסגעמושטירט — און דאָ אַלע אויף אַן אַרט, גרייט להרג ולאבד, צו מאַכן אַ תל פון אויפשטייענדיקן אַרבעטערקלאַס.

מיר זענען לגמרי ניט געווען צוגעגרייט, על-כל-פנים ווייט הינטערשטעליק אין דעם פרט אין פארגלייך מיט זיי, א מיליטערישע קאסטע, וואָס שטייט און ווארט אויף אַ שטיקל אַרבעט.

אַבער דאָ, ווי אין ענלעכע פּאַלן אין דער געשיכטע פון רעוואָלוציעס און רעוואָלוציאָנערער מלחמות-פירער, האָט זיך אַרויסגעוויזן בחוש דער גרויסער אמת, אַז באַגייסטערונג און זיכערקייט אין דער גערעכטיקייט פון דער זאַך, פאַר וועלכער מען שלאָגט זיך, איז שטאַרקער, ווען עס קומט צום לעצטן פרוּוו, איידער אויסגעלערנטקייט און געזיכטיקייט.

און באמת: די לעצטע — אויסשטאַטונג און טעכניק — איז אַ שטענדיקע גרויס, בשעת באַגייסטערונג און מסירת-נפש איז אַ וואַקסנדיקע צאַל.

שוואַכע ווערן שטאַרק, צעזייטע און פאַרשפרייטע ווערן אויפגעזאַמלט, און אומוויסנדיקע — ווערן געלערנט.

ווען די ערשטע קרבנות זענען אָנגעקומען אין די לאַזאַרעטן, האָבן זיי אַרום זיך גלייך געשאַפן אַ געהויבענע שטימונג.

פאַרוואָס? פאַר ווען? ווי? פון וועמען? — דאָס זענען געווען די פּראַגן, וואָס האָבן זיך אויף אייך געשאַטן פון אַלע זייטן, פון אַלע שכנישע בעטלעך, פון אַלע יענע האַלב-קראַנקע, האַלב-אויסגעהיילטע זעלנער, וואָס שטייען דאָ. אין שטאַט, אין לאַזאַרעט, חודשים-לאַנג און אַנדערע אַפילו אַ יאָר.

— פאַרווונדעט נאָכדעם ווי מען האָט גענומען געפאַנגען?

— זיי ווייסן ניט פון קיין חרפה און שאַנדע און געוויסן! — דאָס איז גע-ווען די אַלגעמיינע מיינונג פון די חולאים אין שפיטאַל, ווהיין מען האָט מיך און דעם צווייטן חבר געבראַכט.

און ווי זענען זיי זיך באַגאַנגען מיט די איבעריקע געפאַנגענע?

אַפגעפירט אין קרעמל, פאַרשפאַרט אין פינצטערע קעלערן. זיי ניט געגעבן עסן. אויסגעשטעלט עטלעכע מאָל אַ טאָג אויפן הויף, צוואַנגנדיק זיי צו דער-שליסן.

אַבער אַזוויי זיי האָבן ניט אויסגעפירט זייער צוואַג, מחמת מאַנגל אין צייט, אָדער ווייל זיי האָבן זיך געוואַלט אַנזעטיקן מיטן מאַטערן און שרעקן און הונ-גערייסורים-אַנטאָן, פלעגן זיי זיי צוריק אַפפירן אין די קעלערן און פאַר-שפאַרן צושרייענדיק: — מאַטערט זיך!

עס איז ניטאָ קיין סודות, און אַלע האָבן עס געוואוסט. זיי אַליין האָבן זיך באַרימט מיט זייער שיינעם אויפפיר. דאָס האָט אַבער אויפגעקאַכט דעם צאַרן פון די זעלנער, וועלכע האָבן געפילט, אַז זיי פייניקן און פאַרווונדן און דער-שיסן זייערע אייגענע ברידער, זייער פלייש און בלוט.

און וואו ראייה: מען ברענגט די פאַרווונדעטע צו זיי אין לאַזאַרעט, מען האַלט זיי אין די זעלביקע צימערן, אויף די זעלביקע בעטלעך און מען שענקט זיי דעם זעלביקן אומגאַנג און השגחה און דעם זעלביקן קוק פון אויבן אַראָפּ, וועל-כער איז פול מיט שנאה.

די זעלנער אין די לאַזאַרעטן האָבן געקראַגן אַ פראַקטישע לעקציע מכוּח וואָס עס האַנדלט זיך.

אז עס פלעגן אַנקומען זייערע „פאַרווונדעטע“ אַפיצירלעך, כלומרשט פאַר-
טשעפעט אַ האַנט, צעדראַפּעט אַביסל די פּוס, פּלעגט ווערן אַ געלויפּעריי און
אַן איילעניש איבערן לאַזאַרעט. דער דאָקטאָר, די שוועסטער, — זיי האָבן ניט
געוויסט, וואָס צו טאָן מיט זיי, און דער לאַזאַרעט, ווי אונדזער געזעלשאַפּט, איז
געווען צעטיילט אין קלאַסן; דער צווייטער שטאַק — פאַר די אויסדערוויילטע
אַפיצירן און העכערע סאַרטן מענטשן; דער אונטערשטער עטאַזש — פאַר די
פשוטע זעלנער.

וויזן האָט מען די אונדזעריקע געפירט און געהאַלטן?
פאַרשטייט זיך, אַז צווישן די זעלנער, וואָלטן זיי געהאַט קעלערן, וואָלטן
זיי אונדז מסתמא נאָך נידעריקער אַראַפּגעלאָזט. האָבן די זעלנער אַ סך גע-
דאַרפט? האָבן זיי דען ניט פון ערשטן קוק איינגעזען, אַז מיר זענען אייגענע,
אַז דער ערשטער שטאַק באַקעמפט דעם צווייטן?

צו וועמען דאַרפן זיי, די פשוטע זעלנער, וועלכע מען האָט ערגער געגעבן
עסן און אויף וועלכע מען האָט ערגער אויפגעפאַסט, אי ערגער זיך מיט זיי
באַגאַנגען, אי שמוציקער געהאַלטן זייערע צימערן, — צושטיין? צו וועמען,
אויב ניט צו אונדז, וועלכע געהערן צו זיי לויטן גאַנצן באַנעמען זיך פון דער אַד-
מיניסטראַציע? מען האָט אונדז געקענט אַן טעות משפטן, אַז מיר געהערן צו
זיי, זענען זייעריקע...

און זיי האָבן אַזוי געטאַן. זיי זענען גלייך צוגעשטאַנען צום בירגערקריג
און זיך געשטעלט אויף אונדזער צד, וועלכער איז געווען, לפי זייער השגה,
זייער צד.

אין שפיטאַל איז ניט שטיל געוואָרן אויף איין מינוט. די זעלנער האָבן
געהאַלטן אין איין אויספרעגן וועגן די פּרטים פון „שלאַכט“, די שוועסטער
האָבן געהאַלטן אין איין אַגיתירן קעגן אונדז, „פּושעים“, אָבער זייערע ווערטער
האָבן קיין שום ווירקונג ניט געקענט האָבן.

מיר — מיט דעם לעצטן אַטעם; אַנדערע פון אונדז, קרבנות פון אַקטאַ-
בער, בפועל-ממש, אויסגייענדיק פון די כוחות און אַנווערנדיק דעם לעצטן
לעפל בלוט, אַן וועלכן מען קען ניט לעבן, האָבן געגעבן צו פאַרשטיין, וועגן
וואָס עס האַנדלט זיך און באַשוואַרן די זעלנער אַפצורעכענען זיך מיטן שונא
און קעמפן פאַר פרייהייט און יושר.

די לאַזאַרעטן האָבן זיך שטאַרק אויפגערודערט. ניט אַלע זענען געווען
צוגעשמידט צו די בעטלעך. אַ סך זעלנער האָבן געהאַלטן ערב אויסשרייבן זיך;
אַ סך האָט מען געהאַלטן פאַר אויסקורירט. זיי האָבן גענומען זיך בעטן צו גיין
אין שטאַט.

— נאָך וואָס אין שטאַט? — פּרעגט די עלטערע שוועסטער.
— גלאַט אזוי... — און דער זעלנער קוקט ווי אַ כמאַרע.
מיר אַלע ווייסן נאָך וואָס. די שוועסטער פאַרשטייט אויך נאָך וואָס. אָבער
זי מאַכט זיך ניט-וויסנדיק און אַנטזאָגט אים.
— עס איז אַ סכנה איצטער צו גיין. וואָס ווילסטו? ווידער כאַפן אַ קויל?
ניין, וואָרט ביז דו וועסט געזונט ווערן.
און די זעלנער אַנטלויפן איינציקווייז פון די לאַזאַרעטן; אַנטלויפן אַנגע-

טאן אין כאלאטן, אין שטעקשיך, ווייל די אדמיניסטראציע האט זיי ניט ארויס-געגעבן זייערע שטיוול און זיי ניט געלאזט בעמען זייערע קליידער. זיי קענען ניט איינזיצן אדער איינליגן אין לאזארעט, ווען דאס קנאלן טראגט זיך איבער אונדז און פארהילכט די אויערן. זיי ווייסן, אז זיי וואלטן איצטער צונוצגע-קומען, אז זיי פעלן אויס, אז אן זיי ווענדט זיך דער נצחון. און זיי גבענען זיך ארויס. קומען צו דער סאוועטגעביידע, בעטן שטיוול, שינעלן, געווער און לויפן אויפן פראנט, וואס איז מיט צוויי גאסן ווייטער.

מען שלאגט זיך פאר די בריקן, וואס פירן איבערן מאסקווער טייך; מען שלאגט זיך פארביטערט און פארצווייפלט לעבן די ניקיטסקע טויערן.

עס גייט אן א שלאכט אין סאקאלניקי און אויף א סך אנדערע ערטער. זעלנער לויפן זיך צוזאמען פון ארום מאסקווע, פון לאסינע; זיי אילן זיך העלפן זייערע ברידער-ארבעטער אין קאמף קעגן דעם אלגעמיינעם שונא. דעם פאר-האסטן אפיציר.

דער גערויש און טומל זאגט עדות, אז שווערע ארטילעריע ארבעט אין די גאסן פון מאסקווע.

*
*
*

מען מאכט מיר אן איבערבונד פון דער ווונד.

א גראנאט פליט איבערן דאך פון לאזארעט. אן אפברוך פון אים לויפט אריין ניט קיין געבעטענער דורכן פענצטער, דערהרגעט אויף אן ארט די „שוועסטער“, וואס שטייט דא לעבן מיר.

דער דאקטאר פראנשטיין, — א בארימטער כירורג, עפעס ווי דער מלאך-המוות שאנעוועט אים — בלייבט ניט געריירט.

די חולאים, דערהערנדיק דעם קלאפ און דערפילנדיק דעם לופטציטער, גיבן זיך א ווארף פון די בעטלעך, פויזשען אויף די בייכער. אלע קאליקעס, קע-נען, נעבעך, ניט לויפן און ניט גיין, נאר דאס איז דער כוח פון אינסטינקט. זיי ווילן זיך ראטעווען, הגם זיי קענען ניט. א מהומה ומבוכה.

איך ליג אין געהאקטע ווונדן, קען אפילו מיטן קאפ ניט א ריר-טאן. די חולאים לייגט מען אריין אין די בעטלעך.

די טויטע קראנקשוועסטער טראגט מען ארויס אויף יענער זייט פון לעבן און שטארבן; אונדז פירט מען אריבער אין א צווייטן צימער.

אלע ריידן וועגן דער געשעעניש.

דאס בומען פון דער שווערער ארטילעריע ווערט ניט שטילער.

עס פלאקערט א פאן איבערן לאזארעט. דער רויטער צלם שרייט פון דער-ווייטן; „משעפעט ניט די געביידע!... דא ליגן יענע, וואס קענען זיך אין קריג ניט באטייליקן“.

אין משגיחים. מען קוקט אויף דעם ניט. גראנאטן זשוזשען ווי ריזיקע בינען ארום דעם בנין.

חברטע מינע פרידלאנד קומט רעגולער, אזוי ווי זי וואלט שפרייזן צווישן די קוילן, אין לאזארעט אריין אפגעבן גרוסן פון חבר ליעו טשאַרני, דער-ציילט ניס.

ווער וועט זיגן? — דאָס איז די פראַגע, וואָס לעכערט מיין מאַרך און הייסט שווייגן דעם ווייטיק פון פוס, ווו דער ביין איז צעבראַכן פון אַ דום-דום-קויל, וואָס די יונקערס האָבן באַנוצט קעגן אונדז.

— אונדזערע וועלן זיגן? — באַרויקט זי, און זי מיינט עס, ניט נאָר זי זאָגט עס צוליב טרייסטן מיך.

איך וואָרט אויפן זיג. עס ווילט זיך מיר ניט שטאַרבן, אַוועקגיין אינמיטן דערינען, ניט וויסנדיק אויף זיכער, מיט וואָס עס וועט זיך ענדיקן. דאָס לעבן — דער טויט — וועמען האָבן באוּתה שעה אינטערעסירט אַזעלכע קלייניקייטן?! איך זאָג און פאַרזיכער בפועל-ממש, אז דער אינצלנער באַוווּסטזיין מיי-נער, דער לעבנסאינסטינקט, דאָס פילן ווייטיק, איז אינגאַנצן געווען מטושטש. עס האָט זיך אויסגעבלייכט קעגן דעם העלן ליכט פון באַוווּסטזיין פון כלל, דעם כלל, מיט וועלכן איר האָט זיך פאַרקניפט אויף אייביק. ווייטער פון לעבן, שטאַרקער פון טויט. איך ליג און בין שטאַרק פאַראינטערעסירט אין אַנאַליזירן מיין פּסיכאָלאָגישן צושטאַנד. איך וואָלט עס ניט גלויבן, אַז אַ מענטש קען קור מען צו אַזאַ „ביטול-היש“.

איך ליג און בפועל-ממש איך באַאַבאַכט זיך אַליין און ווונדער זיך: איין געפיל האָט געלעבט און באַוועגט דאָס האַרץ; נצחון! אַ נייע סאַציאַלע וועלט שאַפן! אַ נייע אַרדענונג פאַרווירקלעכן דעם אידעאַליזם... מיין בלוט גיסט זיך, גיסט זיך דורך דעם גרויסן לאַך, וואָס אין לינקן פוס. דאָס בלוט גיסט און שפרייט זיך איבערן געלעגער און פאַרפאַרבט אַלץ אין רויט.

איך מערק עס ניט און פיל עס ניט.
דאָס לעבן זעט אויס ווי אַ געשפּילצייג.

די אַם מיט דער שוועסטער בייטן אונטער מיר די ליילעכער.

אין שכנות מיט מיר ליגט אַן אַרבעטער. אַ שרעק אַקוק צו טאָן אויף אים. די צורה צעמזיקט, צעהרגעט. אַרויסגעהאַקט די ציין אַראַפּגעריסן די אונ-טערשטע ליפ, צעקאַליעטשעט דעם קין (מאַרדע), צעבלוטטיקט און אונטערגע-קלאַפט די אויגן, און דאָס איז אַלץ אַנגעשוואַלן אַזוי, אַז ער איז אינגאַנצן פאַר-אומגעשטאַלטיקט.

קוקנדיק אויף אים, ווונדערט איר זיך, ווי קען עס אַ מענטש אַזוי משונה-דיק אויסזען; און בלוט פליסט פון אים דורכן מויל און מען קען עס ניט אַפ-שטעלן.

די אַם רופט די שוועסטער.

די שוועסטער — דעם דאַקטאָר.

זיי קענען אָבער גאַרניט העלפן, און ער גייט-אויס פאַר זייערע אויגן פון בלוטפאַרלוסט.

ווי בליי הענגט אין דער לופט פון שפּיטאַל; אַט שטאַרבט אַ מענטש, איי-נער פון אונדזערע; ער ווערט ווי אַנטשלאַפן, אַנטשלאַפן אויף שטענדיק. דער גרינגסטער טויט איז פון בלוטאויסגוס, אַפנים.

דער דאַקטאָר גייט פאַרביי מיין בעטל.

די שוועסטער מאַכט אים אויפּמערקזאַם אויף דעם בלוט, וואָס האָט פאַר-

פלייצט דאָס ליילעך, פאַרפאַרבט די קאַלדרע. ער גיט אַ שאַקל מיטן קאַפּ, אַ מאַך מיטן האַנט:

— טשעפעט אים ניט! — און ער גייט אַוועק.

די שוועסטער בלייבט מיט מיר.

הגם איד בין אַ „פּושע־ישׂראל“, אַבער פאַרט אַ מענטש, און עס טוט איר באַנג. איד זע נאָך איר, הן לויטן ריידן, ווינקען, און הן לויטן שווייגן, אַז זי מיינט, אַז אַט־די נאַכט איז מיין לעצטע נאַכט. געזעגנט זי זיך מיט מיר און ופאַרהאַלט זיך לעבן בעטל, קוקט און קוקט.

איד רוף זיך אָפּ צו איר, האַלב אין אַ וויץ:

— ווען טורגעניעוו האָט געהאַלטן ביים שטאַרבן, האָט ער געקנאַקט ניס, און זיין נשמה איז אַרויס מיטן נוסקנאַק; צו קנאַקן ניס האָב איד קיין כוח ניט, אַבער אַן עפל וואָלט איד מיט פאַרגעניגן אויפּעסן! און נאַכדעם, מילא, אויב שטאַרבן, זאָל זיין שטאַרבן. — אַבער איד האָב אַפּילו ניט אַנגעהויבן צוצולאָזן דעם געדאַנק, אַז איד שטאַרב.

— וווּ קריגט מען איצטער עפל? אלע שלאָפּן; עס איז נאָך מיטן נאַכט; אלץ פאַרשלאָסן.

זי איז אַוועק זוכן. איר האָט זיך געוואָלט אויספילן דעם לעצטן ווונטש פון אַ שכיב־מרע.

אַ האַלבע שעה האָט עס געדויערט און זי איז געקומען מיט גרויס פרייד מיט אַ האַלבן עפל אין האַנט.

זי האָט עס געפונען — ווי זי האָט מיר דערציילט — אויף אַ טישל פון אַן אַפיציר, וואָס איז פאַרווונדעט געוואָרן אין בירגערקריג, דאָס הייסט, אין קריג קעגן מיר, קעגן אונדז, און ער האָט עס מיר געשענקט, — האָט זי צוגע־געבן... — ער איז שווער פאַרווונדעט... איד האָב אויפגעגעסן דעם עפל.

און ווי איר זעט לעב איד נאָך עד־היום.

דער אַפיציר, וואָס האָט עס מיר מנדב געווען, איז אויף מאַרגן אינדערפרי געשטאַרבן.

**

אַ ים פון קלאַנגען קאַכט און זידט. דער שטורעם צערייסט די אויערן פון מאַסקווע. שווערע אַרטילעריע האָט געאַרבעט גאַנץ געשמאַק.

שטילער פלעגט עס ווערן צו פאַרנאַכטצייט, און דער עולם טראַכט און זאָגט מיט פרייד: אן עק, אַ סוף!

ווער האָט געזיגט?

און אויף מאַרגן איבעראַניס: עס קלאַפט און רוישט: בו־בו־בו...

איינמאָל איז שטיל געוואָרן.

— וואָס, שלום־פאַרהאַנדלונגען?

— יאָ, אַ פאַרשלומונג.

זיי, די יונקערס, האָבן זיך אונטערגעגעבן, אויסגערעדט כלומרשט, בכבו־

דיקע“ באַדינגונגען, כדי צו ראַטעווען די מיליטערישע „ערע“.

מען האָט זיי אַרויסגעלאָזט פון שטאָט אונטער דעם תנאי, אַז זיי זאָלן צו-
זאָגן אויף זייער הין-צדק מער זיך ניט צו באַטייליקן אין בירגערקריג.
מען ברענגט מיר די אָפּגעדרוקטע באַדינגונגען פון שלום.
ליעוו טשאַרני קלינגט מיר אין דעם טעלעפאָן און איז מיר מודיע מיט
גרויס שמחה:

„אונדזערע האָבן מנצח געווען“.

„אונדזערע!“ — אַ פּאַר יאָר שפּעטער... זענען זיי ווייט ניט געווען זיינע...
נאָר וואָס ווייסט אַ מענטש, וואָס עס שטייט הינטער די פּלייצעס.
די יונקערס האָבן זיך אונטערגעגעבן... אַ ניי לעבן הייבט זיך אָן.
יא, אַ ניי בלאַט אין דער רוסישער געשיכטע.
און אַפילו אין דער אייראָפּעיִשער געשיכטע.
ס'טייטש, גוואַלד-געשריגן! דער גאָט פון מלחמה איז דאָך זייער גאָט!
די אַמען אין שפיטאַל הייבן אויף די קעפּ. און די שוועסטער פון רחמנות
לאָזן אַראָפּ די קעפּ, פונקט ווי יענע הייבן זיי אויף.
צוויי סאַציאַלע וואַגשאַלן.
איין שאַל אַרויף, דאָס אַנדערע שעלעכל אַראָפּ.
די שוועסטער און דאָקטוירים ווילן ניט גלויבן.
זיי שאַקלען חשוּדיק מיט די אַראָפּגעלאָזטע קעפּ.
ווי קענען זיי עס גלויבן!
איז דער הימל אויף דער ערד אַראָפּגעפאַלן?
ווי איז דער אמתער באַלעבאַס פון רוסלאַנד, פון פּאַטערלאַנד?
איז, באמת, זייער צייט אוועק און אַ נייע צייט האָט זיך אונטערגערוקט
און זיי האָבן עס ניט באַמערקט?

ווער? די אַרבעטער? די באַנדיטן, די אויסוואַרפן, זיי וועלן באַזיגן די בחיר
פון פּאַלק?

די בלעכץ פון דער יוגנט איז געווען אין שלאַכט.

— קלאַנגען! אויסגעטראַכט! כדי צו ווירקן אויף די גלויביקע... — טענהן
זיי. — אַבער אַט ברענגט מען אַריין אַ ספּעציעלע אויסגאַבע שוואַרץ אויף בלאַס-
ווייס מיט גרויסע אותיות: זיי האָבן אונטערגעשריבן דעם שלום-אַפּמאַך און דעם
אייגענעם טויט-פּסק...

די באַבע-געשיכטע קנייטשט דעם צעאַקערטן שטערן, פּאַרבייסט די איינ-
געשרומפטע, ווי ראַזשינקעס, ליפּן, פּאַרריכט די טונקעלע ברילן אויף דער
נאָז — און ווילנדיק ניט-ווילנדיק קערט זי איבער אַ בלאַט אין אַלטן ספּר-הדורות.
וואָס ליגט אָפּן פּאַר איר.

זיי קענען זיך ניט העלפּן. די ווירקלעכקייט איז אַן אַכזר. עפעס אַ וועלט-
איבערשטעלעניש. „אַלץ ערגער פּאַר די פּאַקטן“

גאַרנישט, זיי קומען גלייך צוריק! — טרייסטן זיי זיך.
מיליוקאָוו פּאַרויכערט, אַז מער ווי צוויי טעג וועלן זיי, די באַזיגער, זיך
ניט קענען האַלטן.

און אַז מיליוקאָוו פּאַרויכערט, איז דאָס זיכער ווי אין קעשענע.

זיי נעמען אלע פלאַנעווען אַ שטרייק. יאָ, אַ שטרייק. זיי קענען אויך שטרייקן.

וואָס עפעס? זענען זיי ערגער פון די אַרבעטער! זיי זענען גענוג באַווסט-זיניק! זיי קענען נוצן דאָס געווער ניט ערגער פון זייערע קלאַסן-שונאים. ווער זענען די זיי?

אלע אָנגעשטעלטע פון דער שטאַטפאַרוואַלטונג.

און אויב די ווירקלעכקייט איז אַכוריותדיק, וועלן זיי איר ווייזן, אָז זיי קענען אויך זיין אומברחמנותדיק. זיי וועלן ניט אַרבעטן. זיי וועלן אלץ אַפֿ-שטעלן. אַ טויטער שטילשטאַנד.

וואָס הייסט עפעס! וועמען וועלן זיי איצטער דינען! די «פאַרכאַפער»! די באַנדיטן! לא! לאַ מיט אַ גרויסן אלף! זיי וועלן אַראָפּ פון דער אַרבעט, אַוועקלייגן די געצייג — און שבת (שאַבאַטש!).

אָווי טענהן זיי און היצן זיך, די דאַקטוירים, די שוועסטערס.

פאַרשטייט זיך, אָז די אַמען זענען מיט לייב-און-לעבן מיט אונדז.

— און די קראַנקע? — פרעג איך דעם הויפטדאַקטאָר.

ער לאָזט אַראָפּ די אויגן, ער קען מיר אין פנים ניט קוקן.

— מיר קענען גאַרניט טאָן! מיר מוזן שטיצן דעם שטרייק! אלע אָנגע-שטעלטע! — ענטפערט ער, שלינגענדיק די ווערטער און עגבויערנדיק מײַן קאָלדרע מיט זיינע פאַרשעמטע אויגן.

(— די קראַנקע! מען קען דאָך זיי ניט לאָזן מיט די אַפענע ווונדן!... זיי וועלן דאָך פאַרשמוציקט און פאַרגיפטעט ווערן! איז עס געהערט געוואָרן, אָז שפיטאָלן, לאַזאַרעטן זאָלן שטרייקן! — טענה איך איין מיט אים.

— עס וועט ניט-לאַנג דויערן. זיי וועלן זיך ניט האַלטן מער פון צוויי טעג, און נאָך צוויי טעג וועלן מיר צוטרעטן צו דער אַרבעט, — פאַרויכערט ער מיר.

ער גלויבט אין דעם, וואָס ער באַהויפטעט. ער האָט זיך אַנדערש ניט געקענט פאַרשטעלן.

כל-זמן די זון גייט-אויף אין מזרח און פאַרגייט אין מערב, מוז «זיין» קלאַס הערשן און אַנפירן די מלוכה-מאַשין.

— צוויי טעג! — לאַך איך זיך פונאַנדער. — איך וועט זיך מיט אייך.

ד׳ר פראַנשטיק, אָז פאַר צוויי יאָר וועט איר עס ניט מאַכן...

ער גיט אַ מאַך מיט דער האַנט. ער איז אַזוי זיכער, אָז עס לוינט אים ניט אַפילו זיך צו אַמפערן וועגן דעם.

ער מאַכט מיר היינט דעם לעצטן איבערבונד פון דער ווונד, גיט פאַר-אַרדענונגען צו די שוועסטער, זיי זאָלן איבערגעבן די אַמען, וואָס זיי האָבן צו טאָן אין די עטלעכע טעג פון שטרייק.

און —

זיי זענען אַראָפּ פון דער אַרענע.

די בלינדע געפירטע

זיי האָבן דערקלערט אַ שטרייק, און אונדז געלאָזט ליגן מיט די אומגע-
וואַשענע ווונדן. אָבער וועלכע בעלנים זענען זיי עס געווען צו שרייען וועגן דער
אכזריות פון די נידעריקע קלאַסן, און וויפל מאָס פון שיינע רייד האָבן זיי פאַר-
מאַגט, ווען עס איז געקומען צו טאַדלען די נייע ״וואַנדאַלן״.

״דער ״חם״ גייט!״ — האָט מען געשראַקן דעם ברייטן עולם, וועלכער
האַט בשעת־מעשה געטראַכט: דוכט זיך, אַז דער ״חם״ גייט אַוועק...
און אזוי נאָכמאַלפענדיק זענען זיי געוואָרן שטרייקערס, אָנגעווענדט ״די-
רעקטע אַקציע״. דער זינען פון דעם אַלעם איז, פאַרשטייט זיך, געווען אַ גאַנץ
קלאַגעדיקער...
אַ גרויסער אשכל!

צו באַקעמפן יענע, וועלכע זיי האָבן ניט געקענט גובר זיין אין אָפענעם
שטרייט, מיט שווערד און ביקס, באַמבע און שווערער אַרטילעריע, מיט וואָס?
מיט זייער אייגענעם געווער — מיט אַ שטרייק צו גובר זיין שטרייקער.
וואָלט עס נאָך געווען אַ ״לאַק-אָוט!״ דאָס איז אָבער געווען בפועל־ממש
אַ שטרייק.

אַלע אָנגעשטעלטע פון דער שטאַטפאַרוואַלטונג זענען אַראָפּ פון דער
אַרבעט.

פאַרשטייט זיך, אַז די ״קעפּ״ האָבן זיי צוגעזאַגט צו צאָלן פאַר דער צייט,
וואָס זיי וועלן אַרוםגיין ליידיק אין קאַמף קעגן דעם נייעם באַלעבאַס.
שטאַרקע מוחות! אויב זיי האָבן אונדז ניט געקענט בייקומען אין בירגער-
קריג, אַ זאַך, אין וועלכער זיי האָבן זיך ספּעציאַליזירט און געהאַט צו זייער
דינסט די גרעסטע עקספּערטן, מיליטאַריסטן מיט דער דערפאַרונג פון דער
לעצטער מלחמה, נאָך מער: זיי האָבן פאַרשפּילט דעם שטרייט, וועלכן זיי האָבן
אַליין אָנגעהויבן, ניט קוקנדיק אויף זייער צוגעגרייטקייט און פעיקייטן, האָבן
זיי זיך אַ וואָרף געטאָן אויף אַ נייעם געביט — זיי וועלן שטרייקן און צווינגען
די נייע זיגער צו קאַפיטולירן, פאַרשפּילטע, פאַרפירטע, שטאַקבלינדע.

פאַרשטייט זיך, אַז דער שטרייק איז געווען אַ פאַליטישער.
זיי האָבן ניט געוואָלט ״דינען״ ביי די אויפגעקומענע. זיי האָבן געפאַדערט
צוריק די אָפּגעקומענע, און זיי האָבן געוואָלט געווינען צוריק דאָס, וואָס זיי
האַבן פאַרלירן אין האַנט־צוהאַנט־געשלעג.

נאָר דאָ האָט זיך אַרויסגעוויזן, ניט צום ערשטן מאַל, די בלינדקייט פון
די געוועזענע הערשער און זייערע נאַכשפּרינגער און נאַכטאַנצער, די ״דריי-
גראַשענע״ פּריצים.

מען דארף קיין העגל ניט זיין צו זאגן:
אלץ ערגער פאר די פאקטן, אויב זיי שטימען ניט מיט דער טעאָריע.
דער אלטער הערשנדיקער קלאַס איז זיכער געווען, אַז ער און רוסלאַנד
איז איין זאַך.

אַרגאַניזירן דאָס געזעלשאַפטלעכע לעבן קאָן ער, און נאָר ער אַליין.
אַן אים וועט מען זיך בשום אופן ניט קענען באַגייין.
מען וועט קומען אים בעטן און בוקן זיך: האָב רחמנות, קום און קיניג
איבער אונדז!

די איינרעדעניש איז געווען אַזוי שטאַרק. די איינגלויבעניש אַזוי אומ-
שאַקלדיק, אַז די בורזשאַזע מיניסטאַרן האָבן דאָך — מיט אַ חודש צוויי צו-
ריק — אַליין רעזיגנירט. זיי זענען ברוגו געוואָרן און אַוועקגעגאַנגען, ווי איי-
נער זאָגט: אַדרבא, פירט איר, און מיר וועלן זען, וואָס עס וועט ביי אייך
אַרויסקומען.

איך דערמאן דעם פאַקט, כדי דער לעזער זאָל זיך בעסער קלאָר מאַכן
די סיטואַציע.

די קאָאָליציע האָט געפלאַצט פון אינעווייניק. די בורזשאַזע עלעמענטן
זענען אַוועק, זיי האָבן ניט געוואָלט נושא-בעול זיין.
איך געדענק, אַז האַלטנדיק אַ פּאַרטראַג דעמאָלט, האָב איך זיך אַ וויצל
געטאַן:

— גאַנץ שייך; מיר וואָרטן, זיי זאָלן ברוגו ווערן אויף אונדז און אונדז
אַ שליידער-טאַן אין פנים אַריין די בענק, זייערע לויפנדיקע רעכענונגען אין
די בענק, די פאַבריקן, די רויע סחורה, און זאָגן: אַ, נה ווייזט, ווי איר וועט זיך
קענען באַגייין אַן אונדז!

אַזוי קאַנסעקווענט זענען זיי אָבער ניט געווען.
אַן די פאַבריקן, הייזער, בענק און פאַרזיכערונג-געזעלשאַפטן האָבן זיי
זיך געהאַלטן ווי מיט די ציין איינגעביסן. זיי זענען אַפנים געווען „היסטאָרישע
מאַטעריאַליסטן“ און האָבן זיך ניט געקיימערט וועגן דער פּאָליטיק.

מיליוקאָוו, אַליין אַ היסטאָריקער, האָט פאַרגעסן די היסטאָריע פון אויפ-
קום פון דער בורזשאַזיע און איר גיין צו מאַכט, און האָט זיך אַפנים איינגע-
רעדט, אַז דער בורזשאַזער קלאַס איז מתחלת בריתו געבאַרן געוואָרן אין אַ
מלכות-העמדעלע און נאָר ער איז ראוי אַנצופירן דאָס פּאָליטישע לעבן.

ער האָט אַפילו געשריבן אין זיין צייטונג, אין אַ טאָן ווי איינער זאָגט:
עס לױנט אַפילו ניט צו האָבן מיט זיי צו טאָן; אין דריי טעג צייט וועט פון
זיי קיין געדעכעניש ניט בלייבן.

אַז מיליוקאָוו זאָגט, ווייסט ער וואָס ער זאָגט. און די קלוגע אינטעליגענטן
האָבן געגלויבט, אַז עס איז אמת ויצויב. פונדעסטוועגן האָבן זיי גערעכנט, אַז עס
וואָלט זיין אַ יושר, מען זאָל אַביסל אונטערשטופן פון הינטן, כדי די „זיגער“
זאָלן מיט אַ פאַר שעה פאַר דעם כאַפן די מיאוסע מפלה און זיך אַראַפּגליטשן
אין תהום.

אַזא פּערסעקטיווע האָט גערייצט און איז געווען צוציענדיק.
און מענטשן מיט אין דרייען געבויגענע רוקנס, וואָס האָבן געציטערט און

געפלאטערט כל ימיהם פאר זייער „נאטשאַלסטוואַ“ וואָס זענען געווען שטי-
לער פון גראַז אין די ערגסטע צייטן פון דער רעאַקציע, ניט געהאַט קיין העזע
אַ פּיפּס צו טאָן — זיי זענען דאָ געוואָרן „שטאַרק ווי לייבן“ און האָבן זיך
אַנטזאָגט צו אַנערקענען די „פּאַרכאַפּער“, און האָבן זיך „אַנטזאָגט“ צו אַר-
בעטן מיט זיי צוזאַמען.

עס איז זיי ניט אָנגעשטאַנען... און עס איז אויסגעקומען אַנצונעמען נייע
שטאַבן, נייע מענטשן.

נאָך דער שלאַכט אין שטאַט האָט דער שטרייק אויסגעזען ווי אַ פּאַרס
נאָך אַ טראַגעדיע אויפן פּאַרבייסן, כדי אָפּצווישן דעם שווערן איינדרוק פון
דעם טראַגיש-ערנסטן, וואָס איז נאָר-וואָס פּאַרגעקומען.

דריי טעג זענען אַריבער — און מאַסקווע, געוויינטלעך, האָט ניט אַ צי-
טער געטאָן פירהונדערט מייל אויף פירהונדערט מייל... אַלץ איז געאַנגען
כשורה, ווי אין אַזאַ צייט קען גיין.

די טראַמוויען זענען געלאָפן איבער די גאַסן, — הגם די אינזשיניערן
האָבן ניט געאַרבעט; אַזוי האָבן אויך פונקציאָנירט די איבעריקע אַנשטאַלטן.
מען האָט געאַרבעט, געהאַרעוועט, געשטופּט ווי ווייט מען האָט געקאָנט.

דער אַרבעטער האָט פּאַרקנייטשט דעם שטערן, אַ קראַץ-געטאָן די פּאַ-
טילניצע און וווּ מעגלעך און אויף וויפל מעגלעך פּאַרביטן דעם קוואַליפיצירטן
„אינטעליגענט“, פּאַרביטן לפּי-שעה, ביז ער וועט זיך אומקערן צו דער אַרבעט,
ער וועט בעסער ווערן אָדער קליגער ווערן...

אין דריי טעג, נאָכדעם ווי פון מיליוקאָוס נבואה האָט זיך אויסגעלאָזט
אַ בידעם, זענען די רחמנות-שוועסטער און די דאָקטוירים געקומען שעמעווי-
דיקערהייט צוריק, און זיך גענומען צו דער אַרבעט, אָפּלייגנדיק דעם טאָג פון
פּאַלן פון „נייעם רעזשים“ אויף דריי וואָכן, דערנאָך אויף דריי חדשים, דער-
נאָך... ווייס איך שוין ניט אויף ווי לאַנג...

XXXVIII

די געצנדינער

בשעתן מיטן געשלעג אויף די גאַסן פון מאַסקווע זענען לונאַטשאַרסקי און
נאָגין אַרויסגעטראָטן פון „סאוונאַרקאָם“ דערפאַר, וואָס זיי האָבן זיך דער-
וויסט, אַז עטלעכע גראַנאַטן האָבן פּאַרבייליפּנדיק פּאַרטשעפעט די היסטאָרישע
געדענקזיילן און געביידעס פון הייליקן און קונסטרייכן קרעמל. — אַט-די האַנד-
לונג האָט אַינדז אַלעמען, פּאַרווונדעטע און צעהרגעטע, טיף באַליידיקט.

— ס'טייטש, — האָט זיך געהיצט מאַרק, אַ מיטליאַריקער אַרבעטער, אַ
מעטאַליסט, וועמען מען האָט איבערגעבראַכן אַ ריפּ. — איך בין גאַרניט, דער
עיקר די שטיינער אָדער ציגל פון גלאַקטורעם... — און ער האָט אויסגעשפיגן
אין גרימצאָרן אויפן דיל פון שפיטאַל לעבן זיין בעטל.

עס האָט אַלעמען וויי-געטאָן, ווי מען וואָלט זיי באַליידיקט פּערזענלעך.
און באַמט זענען אַרום אונדז געלעגן צעבראַכענע דענקמעלער, צעקריפּלטע
מאַנומענטן...

און דאָס, וואָס זיי האָבן געלעבט, געאַטעמט, געטראַכט און געפילט, צי
דען האָט דאָס קלענער געמאַכט זייער חשיבות און טייערקייט און שיינקייט!
— אַן „אינטעליגענט“ — האָבן זיי באַשלאָסן מיט פאַראַכטונג.
— אַ געצנדינער! — האָט מען לונאַטשאַרסקין פאַרדאַמט.
פאַר אים אַ שטייף, אַ ביין איז וויכטיקער איידער אַ מענטש.
בשעת מלחמה האָבן מיר אַ סך מאָל עס באַמערקט.

ווען די דייטשן אָדער דער צד שכנגד פּלעגט אויסקאַשען, אין די צענ-
דליק-טויזנטער, מענטשן לעבעדיקע, יונגע, פּרישע, געזונטע, וואָס האָבן גע-
שפּראַצט מיט כּוח און שטרעבן, האָבן געמאַכט פּון זיי אַ תּל, אַ הויפּן אומגע-
שטאַלטע פאַרזעענישן, פּלעגט דער אייראַפּעישער עולם זיין גלייכגילטיק;
אַזוי פּירט זיך די וועלט. אַ מנהג ברעכט ביינער און לעבנס און קיינעם
אַרט עס ניט.

אַבער, אַז זיי פּלעגן חס-ושלום אַנרירן ערגעץ-וווּ אַ מוזיי, אַן אַלטע קירך,
דורכשטעכן ערגעץ אַ פאַר לייזונטס פּון אַלטע מאַלעריקניסטלער, צעברעכן אַ
פיסל פּון אַ הינקענדיקער געטשקע — דעמאַלט פּלעגט מען נעמען קריצן מיט
די צייף; מאַכן קולאַקעס, געוואַלדעווען;

וואַנדאַלן! זיי האָבן קיין רחמנות ניט אויף דעם קונסט! אַפּנים, אַז לעבן
איז ניט די גרעסטע און העכסטע קונץ.

אַפּנים די מענטשן, די לעבעדיקע, ליבנדיקע, האַסנדיקע, שטרעבנדיקע,
פאַרלאַנגענדיקע, וואַרעמע, מיט פּולסן, מיט האַרצקלאַפּן, מיט געדאַנקען-געמע-
לעכצן, מיט געפילן-אויסנייעכצן — זיי זענען גאַרניט.

ווען זיי זענען אַבער אויסגעקריצט אָדער אויסגעהאַקט אין שטיין אָדער
אַנגעשמירט אויף לייזונט, אַט דעמאַלט ערשט, ניט פאַר דעם, קריגן זיי זייער
חשיבות און מען טאָר זיי ניט אַנרירן. זיי ווערן אַ דבר שבּקדושה.
עס איז קונסט!

עס איז באַמט אַ קונץ אַזוי צו טראַכטן און אַזוי צו פּילן, און אַזוי נאַריש
צו זיין און אַבערגלויבעריש.

רעדט וויפּל איר ווילט וועגן דער קריסטלעכער ציוויליזאַציע. אין תּוך
נענומען זענען די אייראַפּייער געבליבן טיף געצנדינעריש.

דער מענטש איז גאַרניט ווערט, דער געץ — איז אַן עולם-ומלואוּ.
עס קען זיין, אַז ווען מיר וואַלטן אַליין ניט זיין באוּת-השעה אין דער לאַגע
פּון אַ צעבראַכענעם מאַנומענט, וואַלטן מיר ניט פּילן די גאַנצע אומגעלומ-
פּערטקייט פּון דער גרינגשעצונג פּון מענטשן און די הויכשעצונג פּון סטאַטוע.
אַ מענטש — וואָס איז אַ מענטש?! ער ווערט ערשט דאָן אַ גאָט, ווען ער ליגט
באַגראָבן אין שטיין!

אין מיין יידישן קאַפּ האָט זיך דענסטמאַל דורכגעשלענגלט אַן אַלטער
יידישער ציטאַט, אַ מזמור צו אספּן: „גאָט, עס זענען אַריין גוים אין דיין באַזיץ
און האָבן פאַרשוועכט דיין הייליקן טעמפל... גאַר אַזוי, אַ געזאַנג, אַ קלאַגליד צו

אספן, האָט געדאַרפט שטיין, נאָר ער האָט אויסגעגאַסן זיין כעס אויף שטיינער און
 ביינער און ניט אויף די לעבעדיקע מענטשן... דעריבער זינגט אָספּ.
 אין אייראָפּע איז פונקט פאַרקערט:
 מען קלאָגט, ווען מען גיסט אויס דעם כעס אויף שטיינער-מאַנומענטן, און
 מען זינגט, ווען עס גייט אויס צום מענטשן, צום לעבעדיקן מענטשן, צום פילג-
 דיקן, האַרציקן מענטשן.
 געצנדינער!
 לונאַטשארסקי איז באַלד צוריק אַריינגעטראָטן. נאָגין איז אַזוי געבליבן
 אויסערן „סאָוונאַרקאַם“ פאַרן רעשטל פון זיין לעבן.

XXXIX

ד י ל ו י ה

מען האָט געטראָגן די קרבנות, די רויטע קרבנות פון רויטן אַקטיאָבר.
 זאָלן יענע, וואָס זענען שמוציק, וואַרפן שמוץ און כראַקען מיט בלאַטע,
 ווען זיי ריידן וועגן אַקטיאָבר.
 אַקטאָבער האָט בלוט פאַרגאַסן! — האָבן זיי צו אונדז אַ טענה.
 וועמענס בלוט, פון די „פלוידערזעק“ אין די צייטונגען?
 אייגן בלוט האָבן מיר פאַרגאַסן, אונדזער בלוט. מיר האָבן אונדזער לעבן
 דערפאַר געגעבן.
 וואָס הייסט אַקטאָבער איז געווען אַ בלוטפאַרגיסונג!
 די יונקערס האָבן אונדזער בלוט פאַרגאַסן, — און זיי האָבן נאָך ביי אונדז
 אַן עוולה.
 די באַגייסטערונג און די יום-טובדיק-דערהויבענע שטימונג האָט זיך גע-
 לאָזט פילן איבער גאַנץ מאַסקווע.
 ווער עס האָט נאָר געקענט גיין, כאַטש אויף קוליעס, איז אַוועק באַגלייטן
 אונדזערע חברים צו זייער בכבודיקן אַרט, אויבנאָן, לעבן דער וואַנט פון גרויען
 קרעמל, אויף דעם רויטן פלאַץ.
 גאַנץ מאַסקווע — די אַרבעטנדיקע און קעמפנדיקע און שטרעבנדיקע און
 קרבנות-גרייטע, איז געגאַנגען זיי באַגלייטן. זיי, קרבנות פון יונקערשע קוילן;
 זיי, — דאָס בעסטע און שענסטע און בליענדיקסטע, וואָס מיר האָבן פאַרמאַגט.
 און פאַרמאַגן אין אַנדענק.
 זיי האָבן געגלויבט, אַז זיי קעמפן פאַר אַ נייעם יושר, פאַר אַ נייעם סאָ-
 ציאַלן אמת — און זיי האָבן פאַרחתמעט זייער גלויבן מיט זייער אייגן בלוט.
 וואָס עס איז ניט טייערער פון אייגן לעבן, איז גאַרניט ווערט.
 זיי האָבן זייער בלוט פאַרגאַסן און אַנגעטרונקען דאָס סאַציאַלע פעלד אין
 קאַלטן צפון, און דרום-בלומען וועלן דאַרטן אויפגיין! זיי וועלן אויפגיין!
 בלוטפאַרגיסונג! — קרימען זיך די פאַלשע ליפּן, מאַכנדיק פרומע פנימער.

זענען מיר דען געווען באוואַפנט ביז די ציין, אָדער די יונקערס, אין ווע-
מענס געדאַנק ס'איז געלעגן אויפן שוואַרצן אַפּגרונט איין פאַרלאַנג: צוריק צו דער
זעלבסטטהערשונג.

ווער האָט אָנגעהויבן וואַרפן גראַנאַטן און שישן?
האָט דען אַקטאַבער ניט געקענט זיין אַזוי פּרידלעך ווי פעברואַר, ווען די
„קלוגע נאַראַנים“ וואַלטן געהאַט מער פאַרשטאַנד און זיך ניט געוואַרפן אין
די אַרעמס פון די שוואַרצע מאַהניקעס, זוכנדיק ביי זיי שטיצע קעגן דעם
אויפשטייענדיקן אַרבעטער און פּויער און זעלנער? קעגן אייגענעם האָבן זיי
געזוכט הילף ביי דעם פרעמדן.

דער 6טער יולי, די פאַרבאַרייטונג פאַר אַקטאַבער, און דער אָנפאַל
אויף דער דאַטשע דורנאווא, און דאָס הרגענען אסינען און נאָך, און נאָך,
און נאָך...

אויף וועמעס געוויסן ליגט דאָס בלוט?... וועלכע שיינע בריאות האָבן עס
געטאַן?...

נאַר ווער האָט געזשאַלעוועט די טויטע? — קיינער ניט!
מען האָט זיי מקנא געווען, וואָס זיי האָבן זוכה געווען אַוועקצוגעבן דאָס
לעבן פאַר דעם איינציקן, פאַרוואָס עס איז ווערט אַ לעבן אַוועקצוגעבן.
דער שפּיטאַל איז געוואָרן פּוסט. עס זענען ייִהרליבן מער ניט ווי יענע,
וואָס האָבן זיך ניט געקענט רירן פון אַרט.

מיר האָט זיך געוואַלט בעטן די חברים, זיי זאָלן מיך טראַגן צו דער
לוויה, כדי צו באַגלייטן צו דער אייביקייט אין גרויס לויב מיינע בעסטע פּריינט,
מיינע ברידער אין אַקטאַבער.

דער דאַקטאָר האָט עס ניט דערלויבט.

מען האָט מיך ניט געטאַרט רירן.

און מיין אמתער „איך“, ניט דאָס צעבראַכענע שטיקל שאַרבן פון מיין
קערפער, איז אַוועק אַהין און געפאַכעט ווי מיט אַ פּליגל איבער די הרוגים,
געפאַלענע פאַרן גרויסן אויפבויו. איבער די, וואָס האָבן מיטן רויטן בלוט אָנגע-
שריבן די ערשטע ווערטער אין דעם נייעם קאַפיטל פון דער נייער צייט; איבער
די, וואָס זענען געשטאַרבן פאַר דעם נייעם לעבן.

אַקטאַבער-אויפשטאַנד איז דער תּהוֹם, וואָס וועט אַפּטיילן די אַלטע וועלט
פון דער נייער, בעסערער, שענערער און גרעסערער...

**

די פעדעראַציע האָט זיך איבערגעקליבן קיין דרעזדן, אין שכנות מיט דער
סאָוועט-געביידע, די געוועזענע קוואַרטיר פון גענעראַל-גובערנאַטאָר.
דרעזדן איז אַ געוועזענע גאַסט-הויז, וואָס ציט זיך ווי אַ „ד“, איינשליסנדיק
צוויי גאַסן, מיט איין לענג אויף טווערסקאַיאַ. צימערן זענען דאָרטן געווען אַן אַ
שיער, און אַ פאַר פון זיי האָט פאַרנומען די פעדעראַציע. דאָרטן זענען „איינגע-
שטאַנען“ אַלע פאַרטייען און פאַרטיי-אַנשטאַלטן.

מען האָט מיר געבראַכט ווייזן דעם נומער פון „אַנאַרכיע“, וואָס איז אַרויס שוין אָן מיר. דאָס איז געווען אַ מאַניפעסט מיט אַ פּראָגראַם־פּונאַנדערוויקל. דאָס איז געווען דער לעצטער נומער. מער איז די שריפט ניט דערשינען פאַר דער גאַנצער צייט פון מיין ליגן אין שפיטאַל.

XI.

די פאַרטייען אין אַקטאַבער

וואָס איז געווען די שטעלונג פון די פאַרטייען צו דער אַקטאַבער־איבער־קערעניש?

געווענדט וועלכע פאַרטייען?

פאַרשטייט זיך, אַז מיר וועלן דאָ ריידן בלויז וועגן די פּראָלעטאַרישע פאַר־טייען. פאַר אַקטאַבער זענען געווען די אַנאַרכיסטן; די לינקע ס. ר.; די באַל־שעוויקעס.

נאָר די אַלע דריי זענען געווען ניט בלויז פאַר אַקטאַבער, ווי איינער זאָגט: מהיכי תיתא. ניין, זיי האָבן צוגעגרייט אַקטאַבער: זיי האָבן געפּריידיקט די אידיע פון אַ סאָציאַלער רעוואָלוציע צווישן די מאַסן און נאָך און נאָך. די אַנאַרכיסטן האָבן געטאָן מער ווי דאָס, — זיי האָבן גלייך פון אָנהויב־אָן פאַר־שטאַנען די רעוואָלוציע ווי אַ פּראָלעטאַרישע, ד״ה, אַ רעוואָלוציע, וואָס איר אויפגאַבע איז צו ענדערן די סאָציאַלע, עקאָנאָמישע און פּאָליטישע שייכותן, וואָס הערשן צווישן די קלאַסן, די אַרבעטער און באַלעבאַטים, און ניט בלויז האָבן זיי אַזוי פאַרשטאַנען, — זיי האָבן אַזוי געהאַלטן און גערופן און געוועקט די מאַסן, זיי זאָלן אַזוי האַנדלען, ד״ה, נעמען קאָנפּיסקירן די גיטער, וואָס די רייכע האָבן אָנגעזאַמלט, עקספּלאָאָטירנדיק זיי.

דריי וועגן, דריי פאַרשיידענע ריכטונגען, מיינונגען און כוונות.

אַבער די אַלע דריי זענען געגאַנגען צו אַקטאַבער; זיך באַטייליקט אין רופן די מאַסן דורכצופירן דעם אַקטאַבער.

איך דערמאָן ניט די מאַקסימאַליסטן מער ניט דערפאַר, ווייל איך רעכן זיי, ווי זיי אַליין באַטראַכטן זיך, פאַר דעם לינקן פּליגל פון די סאָציאַליסטן־רעוואָלוציאָנערן.

יעדער איינער פון די דריי האָט געהאַלטן, אַז ער איז גערעכט און האָט, נאַטירלעך, געהאַפט, אַז אַקטאַבער וועט זיך אויסגיין אין אַ פאַרעם, וואָס איז גינציק פאַר אים און אַנטשפּרעכט זיין פּראָגראַם. אָבער אַז ער האָט גערעכנט, אַז מען וועט דאַרפן איינגיין אויף פּשרות, כדי דורכצוקומען מיט די איבעריקע, שאַפן אַ מין לינקע קאָאָליציע, — וועגן דעם לעצטן געדאַנק קען איך גאָר־ניט זאָגן.

דאָס איז „דברים שבלב“ און ווער ווייסט, וואָס די קאָמוניסטן האָבן דעמאָלט געטראַכט.

די אנארכיסטן — און ווען איך נוי אַט־דאָס וואָרט, מיין איך יענע ריכטונג, איין וועלכער איך האָב זיך באַטייליקט; איך האָב אינזינען די מאַסקווער פּעדעראַציע, פּונקט אזוי ווי די פּעטערבורגער פּעדעראַציע, און די פּראָווינץ־פּעדעראַציעס, וואָס זענען געווען פאַרבונדן מיט איינער פון די צוויי — זיי האָבן ניט געטראַכט וועגן קיין פּשוט־מאַכעריי, קיין נאַכגעבן און צופאַסן זיך. מיר זענען געווען זיכער, אַז אַלע וועגן פון אַקטאַבער פירן צו אונדז, פירן צום לייזן די פּראָגע פון אַרבעט און קאַפיטאַל, צי די באַלשעוויקעס ווילן, צי ניט. די זעלביקע באַציונג, הגם ביי אַנדערע חברים מיט וועלכן עס איז שנוי, האָבן מיר געהאַט צו די לינקע סאַציאַליסטן־רעוואָלוציאַנערן.

קיין שום בלאַק, קיין שום פּאַליטישע נאַכגעבענישן און פאַרבינדונגען. מיר זענען געווען זעלבסטשטענדיק און אַליין פאַראַנטוואָרטלעך פאַר אונדזערע מעשים.

די אַרבעטער צווישן די באַלשעוויקעס, אַפילו ווען זיי האָבן אַלס איינצלנע אַנגעשפּאַרט אַמאַל גאַנץ הויך, זענען געווען געוויינט צו זאַגן צו אונדז: „וואָס ווילט איר? נאָך לינקער? גאַנץ גוט! מיר ווילן ניט גיין אויף רעכטס. אָבער אויף לינקס — מיטן גרעסטן חשק.“

זיי האָבן עס געזאַגט, זיי האָבן עס געמיינט מיטן גאַנצן האַרצן דעמאָלט, ווען זיי האָבן עס געזאַגט. און אזוי איז געשאַפן געוואָרן אַ נאַטירלעכע „מיט־אַרבעטונג“ צווישן די דריי ריכטונגען און דריי פּאַליטישע פאַרייניקונגען. איך שטרייך אונטער: קיין פּאַליטישער אַפּמאַך איז ניט געווען געשלאָסן צווישן די אנארכיסטן מיט די איבעריקע צוויי פּאַרטייען. אָבער די ס. ר. און באַלשעווי־קעס האָבן זיך פאַרייניקט פּאַליטיש. אויסגעאַרבעט אַ פּלאַטפאָרם און פּעסט־געשטעלט זייערע צוזאַמענשייכותן.

מיר זענען געשטאַנען אינגאַנצן פונדערווייטנס פון אַלע מיני מאַכונג־ציעס פון אַ פּאַליטיש־מלוכהשן כאַראַקטער.

מיר זענען אָבער, אַנשטאַט דעם, געשטאַנען מיט ביידע פּיס אינמיטן פון די אַרבעטערמאַסן און זייער רעוואָלוציאַנערער אַקטיוויטעט.

מיר האָבן גערעדט, געווענדט זיך צו די אַרבעטער אויף די פאַבריקן, ווערקשטאַטן. מיר זענען אָבער בשום־אופן ניט געגאַנגען אין סאַויעט. ווייל מיר האָבן אים באַיקאַטירט. און ניט־קוקנדיק אויף דעם, וואָס מיר האָבן באַי־קאַטירט די סאַויעטן, — זענען מיר געווען פאַר אַקטאַבער, הגם די באַלשע־וויקעס, ווי די לינקע סאַציאַליסטן־רעוואָלוציאַנערן, האָבן פאַרשטאַנען, אַז די הויפטאויפגאַבע פון אַקטאַבער איז אַוועקצוגעבן די מאַכט צו די סאַויעטן, וועל־כע מיר האָבן באַיקאַטירט אַפילו דעמאָלט, ווען זיי זענען נאָך ניט געווען באַ־שאַנקען מיט ריין מלוכהשע פונקציעס און פּרעראַגאַטיון.

איך האָב זיך אָפּגעשטעלט אויף דעם פונקט דערפאַר, ווייל איך ווייס, אַז אין אויסלאַנד, איבערהויפּט אין אַמעריקע, איז עד־היום ניטאָ קיין קלאַרע פאַר־שטענדעניש פון אונדזער דעמאָלטדיקער שטעלונג צו דער סאַציאַלער רעוואָלוציע און צו די סאַויעטן.

מיר האָבן זיך באַטייליקט אין אַקטאַבער — אָבער מיר האָבן אַרויסגע־

שטעלט גאנץ אנדערע פאדערונגען און ארויסגעלאזן גאנץ אנדערע אויפרופן צו די ארבעטער.

מיר האבן פארשטאנען אַקטאַבער ווי דעם אויפשטאַנד פון די אַרבעטער און פויער־מאַסן קעגן דער מלחמה, קעגן דעם גוטבאַזיצער, קעגן דעם קאַז פּיטאַליסט און קעגן דער צייטווייליקער רעגירונג און, צו אַ געוויסער מדרגה, אויך קעגן דער „צענטראַליזירטער“ רעגירונג בכלל.

בכלל דאַרף מען פאַרשטיין, אַז רעוואָלוציעס זענען אַלעמאַל דורכגעפירט — ניט אַנגעפירט — געוואָרן פון די מאַסן אַלס אַזוינע, און אויב מען זאָל משפּטן פּאַרויס וועגן כאַראַקטער פון דער רעוואָלוציע, נעמענדיק אין באַטראַכט מער ניט ווי דעם „דורכפירער“ אָדער דעם „טוער“, דעם „מאַכער“, דעם קרבי נות־געבער, האָבן אַלע רעוואָלוציעס געדאַרפט זיין ריין פויערישע אָדער אַרבעטער־רעוואָלוציעס, און אויפטאָן אַן אַ שיער.

נאָר דאָ איז דער הונט באַגראָבן.

ווען מען גיט אַ קוק אויף אַ פאַבריק און מען משפּט וועגן איר מער ניט ווי פון שטאַנדפונקט פון אַרבעט, ד״ה, ווער טוט דאַרט אַליין, ווער גיט אַוועק דאָס לעבן, צייט, ענערגיע, בלוטשווייס, וואָלט יעדער זיין זיכער, אַז די פּראָדוקטן, וואָס ווערן דאַרטן אויסגעאַרבעט, געהערן בלייספּק צו די יעניקע, וואָס אַרבעטן דאַרטן.

צו וועמען דען? דאָס איז דער שכל הישר אָדער פּשוט, וואָס גרענעצט מיט תּמימות אָדער עס־האַרצות אין עקאָנאָמישע ענינים...

דאָס זעלביקע איז בנוגע אַ רעוואָלוציע

ווער וועט דורכפירן די אַקטאַבער־רעוואָלוציע?

ווער וועט זיך שלאָגן אין די גאַסן, דעראַבערן, וואָס מען דאַרף, און דער־נאָך עס פאַרטיידיקן?

ווער, זאָגט־זשע איר:

די אַרבעטער־מאַסן, היוצא, האָבן די תּמימים געטראַכט, אַז די געווינסן פון אַקטאַבער, די רעזולטאַטן, די פירות — צו וועמען וועלן זיי געהערן?

צו די אַרבעטער און פויערים, צו יענע, וואָס האָבן אים דורכגעטראָגן אויף זייערע פּלייצעס. יא, דאָס וואָלט אַלעמאַל אַזוי געווען, ווען מיר זאָלן ניט האָבן דעם עלעמענט פון עקספּלואַטאַציע, ריכטיקער פון אַנפירער, וועלכער לאָזט זיך פילן אומעטום, אין אַלע געביטן פון טאָן און אויפטאָן.

אַ געזעלשאַפט, וואָס איז צעטיילט אויף קלאַסן, איז איינגעאַרדנט אויף אַזאַ מין אופן, אַז איין קלאַס נעמט אויף זיך די לאַסט פון אַרבעט, דער צווייטער — נעמט דאָס רוב די אַנגענעמע משא פון די רעזולטאַטן.

איינער אַרבעט, דער צווייטער געניסט, ווייל דער צווייטער פירט־אָן מיט דער אַרבעט.

דאָס איז אמת בנוגע אַ גרויסער צאָל סאָציאַלע פענאָמענען.

דאָס לאָזט זיך אַנווענדן אויך בנוגע אַ רעוואָלוציע, אָדער אַן אנדער דער־שיינונג, ווו עס פאָדערט זיך אַ סך אַנשטרענגונג.

צו טאָן די שווערע אַרבעט, די געפערלעכע אַרבעט — גייט דער נידערי־

קער קלאַס; אָנפירן מיט דער אַרבעט איז די עובדא פון העכערן קלאַס. און אזוי ווי דאָס סאָציאַלע לעבן איז הוילע דינאַמיק, האַלט אין איין פליסן, אין בייטן פאַרמעס — ווערט בשעתן איבערגאַנג פון אַרדענונג צו אַרדענונג, בשעת אַ רעוואָלוציע, אָפּגעגאַסן אַ „נייער קלאַס“, מיט אַ נייעם, שפּאַגלנייעם אָפּעטיט, מיט אַ נייער אַכוריות און אַלע איבעריקע אַטריבוטן פון אַ געוועלטיקנדיקן קלאַס.

דאָס קען מען אָבער זען קלאַר נאָר בשעת „טיילן“, ווי איך האָב געזאָגט. אָבער בשעת עס ווערט אָנגעפירט דער קאַמף, בשעת עס גיסט זיך בלוט, ווען מען דאַרף זיך אָנשטרענגען מיט כל-הכוחות, דעמאָלט זעט מען ניט אַרויס בולט דעם נייעם קלאַס, וואָס האַלט זיך דעמאָלט „שטילער פון גראָו, נידע-ריקער פון וואַסער“; און נאָכמער: ער פלייסט זיך מיט כל-הכוחות זיך צו פאַר-באַהאַלטן, כדי מען זאָל אים ניט באַמערקן, בכדי מען זאָל ניט דערוען אין אים דעם שונא-קלאַס; און דעריבער איז „פאַר אַקטאַבער“ און „נאָך אַקטאַבער“ אזוי דיאָמעטראַל פאַרשיידן און מהופּך.

מיר זענען געגאַנגען צו אַקטאַבער ניט מיט די באַלשעוויקעס אָדער אַפילו מיט די סאָציאַליסטן-רעוואָלוציאַנערן. ניין און ניין!

מיר זענען געגאַנגען מיט די אַרבעטער. און מען האָט ניט געקענט און ניט געדאַרפט און ניט געטאַרט זיין צו-קלוג און פאַרויסזען דעם דורכפאַל פון אַקטאַבער, ווייל זאָגן, אַז אַקטאַבער איז אַ דורכפאַל, איז אַ טעות.

אַקטאַבער איז דווקא געווען אַ גרויסער דערפאַלג.

דער „נאָך-אַקטאַבער“ איז דער קאַלאַסאַלער דורכפאַל.

מיר זענען געגאַנגען צו אַקטאַבער און אין אַקטאַבער אונטער אונדזער אייגענער פאַן, מיט אונדזערע לאַזונגען.

די באַלשעוויקעס בשעת-מעשה האָבן אַ סך נאָכגעגעבן די מאַסן — כדי צוצוזחנפענען זיך צו זיי, כדי זיי זאָלן זיי אָננעמען פאַר „אייגענע“.

די איבעריקע צוויי פאַרטייען, וואָס זענען געווען פיינטלעך צו אַקטאַבער, — ווי האָבן זיי זיך פאַרהאַלטן?

זייער לאַגע איז געווען זייער אַ שווערע, זייער אַ פאַרווירטע.

פאַר די ס. ד. (מענשעוויקעס) איז געווען קלאַר, אַז אַקטאַבער ווערט אַנ-געפירט, ווערט דורכגעמאַכט, פון די מאַסן פון שטאַט און דאַרף. דאָס האָט קיינער ניט געקענט פאַרלייקענען, הגם זיי האָבן געטענהט, אַז דאָס זענען די ווייניקער אַנטוויקלטע, ניט-פראַלעטאַריש-געזונענע, ניט-מאַרקסיסטיש-דערצוי-גענע מאַסן, אָבער פאַרט אַרבעטערמאַסן.

וואָס האָבן זיי געקענט טאָן?

זיך אַריינזאַרפן אין קאַמף קעגן אַקטאַבער, ד״ה, פשוט גיין שיסן אויף די אַרבעטער און רעוואָלוציאַנערן? גיין שיסן זיי אין די גאַסן פון פעטראַגראַד און מאַסקווע?

מיט וועמען גיין?

וואָס האָבן געקענט טאָן די מענשעוויקעס בשעת אַקטאַבער?

זיי האָבן גאַרניט געקענט טאָן.
זיי האָבן געמוזט זיין און זענען געווען נייטראַל.
זיי זענען געווען קעגן, האָבן אָבער קיין געווער ניט אויפגעהויבן קעגן
דעם אויפשטייענדיקן פּאָלק.
אַנדערש האָבן זיך געהאַלטן די סאַציאַליסטן-רעוואָלוציאַנערן (רעכטע און
מיטעלע).

זיי האָבן זיך יאָ באַטייליקט אין קאַמף קעגן אַקטאַבער, גלייך, בשעת-
מעשה; זיי האָבן געהאַפּט, אַז זיי וועלן בכוח זיין זיך אַנצושפּאַרן אויף דעם טייל
פון פּויערטום, וואָס איז גאַנץ תקיף, אין עקאָנאָמישן זינען.
אַבער אַפּירנדיק דעם קאַמף, זענען זיי געווען, ווי מען זאָגט, „רפה-
באַמונת“.

זיי האָבן ניט געקענט פאַרמאַכן די אויגן און ניט זען דעם פּאַקט, דעם
פשוטן אָבער זייער אויפקלערנדיקן פּאַקט, אַז די „טיילן“ פון דער אַרמיי, אויף
וועלכע זיי שטיצן זיך און וועלן זיך שטיצן אין קאַמף קעגן אַקטאַבער, געהערן
ניט צו זיי און וועלן זיי ניט געהאַרן. און ביי דער ערשטער געלעגנהייט אַנ-
שטעלן קעגן זיי זייערע שאַרפע שפיזן...

און אויב זיי, די אַפּיצירן, שפּילן זיך מיט די ס. ר., איז דאָס מער ניט
ווי נאָר דערפאַר, ווייל זיי ווילן אויסנוצן זייער נאַמען און פּראָגראַם אין קאַמף
קעגן די אַרבעטער. אזוי ארום פאַרזוכן זיי צו צעשפּאַלטן, צעשלאַגן די גאַנצ-
קייט פון באַוווּסטזיין און אַנטשלאַסנקייט.
דאָס האָבן זיי גאַנץ גוט געוואוסט און זיי זענען געגאַנגען אין קאַמף ניט
מיטן גאַנצן האַרצן און ניט מיט פּריילעכע זיג-מחשבות.

זיי האָבן ניט געקענט ניט-ווויסן, אַז יענע, וואָס וועלן זיך שלאָגן כלומרשט
פאַר זיי, זענען אין תּוך גענומען זייערע שונאים און שונאים בנפש, וואָס וועלן
זיך ניט אָפּשטעלן, אין פּאַל פון זיג, אויפן האַלבן וועג און וועלן פּרובירן פאַר-
טיק ווערן מיט די ס. ר., וועלכע זענען זיי, דער רוסישער אַפּיצירשאַפט, טיף
געשטאַנען אין האַלדו.
דאָס האָט זיי אָפּגעשוואַכט, געטאַמעוועט, געמאַכט הילפּלאַזיק און אַנ-
מעכטיק.

זיי זענען געגאַנגען מיט אַ צעבראַכענעם ווילן און אַ חושכדיקער פּער-
ספּעקטיווע.

מיטן גאַנצן האַרצן און מיט אַ טרפהנער רציחה האָבן זיך געשלאָגן קעגן
אַקטאַבער די באמת רעכטע, די אַפּיצירן, וואָס האָבן ניט געוואָלט שלום-מאַכן
מיטן געדאַנק, אַז זייער ממשלה, עקאָנאָמיש און פּאָליטיש, איז געבראַכן און
צעקרישלט אויף אייביק.

דער צוואַמענשטויס איז פאַרגעקומען צווישן די אונטערדריקטע פּאַלקס-
מאַסן, וואָס הונדערטער יאָרן האָבן זיי געקעכצט און געזיפּצט און זיך געבויגן
אין דרייען אונטער דער משא, וואָס עס האָבן אויף זיי אַנגעלאָדן די הערשער.

די ס. ד. האָבן זיך בשעת-מעשה, ביים צוואַמענקלאַפּ צווישן די צוויי
גרויסע כוחות און מחנות, זיך געפּלאַנטערט צווישן די פּיס.

אויף וועלכע שיכטן האָבן זיי זיך געקענט אַנשפּאַרן אין קאַמף קעגן די אַרבעטער, אַדער, ווי זיי האָבן עס אויסגעטייטשט, מיט דעם „אַפּגעשטאַנענעם“ טייל פון אַרבעטערקלאַס?

זיי האָבן זיך געקענט פּאַרלאָזן נאָר אויף די פּראַפּאַרשטיקעס, אַפיצירן, פּאַלקאַוויקעס וכדומה עלעמענטן. זענען דאָס געווען סאַציאַלדעמאָקראַטישע עלעמענטן? זיי האָבן זיך ניט געקענט אַנטרויען דער בורזשואַזיע, דעם אַדעל־שטאַנד און זייערע קינדער אַנגעטאָן אין מיליטערישע מונדירן...

זענען זיי דען ניט זיכער געווען דעמאָלט, אַז אין קאַמף מיט דעם לינקן טייל פון אַרבעטערקלאַס, ווען עס זיגן די רעכטע, וואָלט עס ניט געווען דער זיג פון די רעכטע אַרבעטער, נאָר פון די רעכטע שוואַרצע מאַהניקעס? דאָס איז געווען זייער „אַכילעס־פּיענטע“.

זיי האָבן געוויסט, אַז די רעכטע וועלן איבער זיי אַריבערשפּרייזן, אַפּוואַרפן זיי און פּאַרקריכן הינטער די הרי־חושך פון רעאַקציע.

אזוי ווי דער דורכפאַל פון קאַרנילאָוו האָט געפירט אויף לינקס, אזוי וואָלט דער דורכפאַל פון אַקטאַבער פירן צוריק צו קאַרנילאָוו מיטן צאָר.

דאָס איז געווען דער פאַמפּעדיקל פון זיינער פון דער רוסישער רע־וואַלוציע.

פון זייט צו זייט, פון עק צו עק.

דער דורכפאַל פון די אַרבעטערמאַסן אין זייער אַנשטרענגונג זיך צו באַפרייען וואָלט הייסן דאָס אַוועקזעצן זיי אויפן רוקן דעם גוטבאַזיצער און דעם גרעסטן גוטבאַזיצער, אַלס אַ צוגאַב, ד״ה, דעם צאָר. אויף וואָס האָבן די ס. ד. (מענ־שעוויקעס) געקענט דופּען?

דאָס פינפטע יאָר האָט געגעבן אַ לעקציע, וואָס קיינער אין רוסלאַנד האָט ניט געקענט פאַרגעסן. דאָס פינפטע יאָר איז געווען אַ פּאַרויסשרייב און וואָר־רעניש פאַר דער פעברואַרער רעוואַלוציע — אויב זי וועט ניט גיין ווייטער, אַרי־בערגיין צו אַקטאַבער און זיך שטעלן אויף די אייגענע פּיס, נאָר שפּילן זיך מיט דער בורזשואַזיע, וועלכע איז געווען פאַררעטעריש, און וואָלט גערן זיין פאַררעטעריש אַ צווייטן מאַל — וועט זי, די רעוואַלוציע, דורכפאַלן מיט אַ קנאַק.

XLI

די בלוטיקע וואַך אין בלוטיקן יאָרהונדערט

געלעגן ביזן איך אין שפּיטאַל. געלעגן ממש. זיך ניט געקענט אַ ריר־טאָן, אַ רוק־טאָן. ווי אַ צוגעשמידטער צום געלעגער. און אַרום שפּיטאַל און אַפילו אינעווייניק האָבן זיך גענומען ווייזן שינויים. נייע צורות, געשטאַלטן פון דעם נייעם לעבן, וואָס האָט זיך גענומען לערנען פּוּישען, גיין.

מען האָט גענומען צונויפרופן פאַרזאַמלונגען פון די חולאים. פאַרזאַמלונג-גען אויסצוקלייבן די אַדמיניסטראַטיווע באַזאַמטע. אַ קראַנקן-קאַמיטעט האָט זיך געגרינדעט אין שפּיטאַל.

אויפטועכצן.

די אַלטע „פּני“ האָבן געקוקט קרום אויף דעם פּנים-חדשות. אָבער זיי האָבן זיך ניט געקענט העלפּן.

מען זעט באַשיינפערלעך, אַז עפעס אַ „נייע זאַך“ ווערט געבאַרן, הגם זיי פאַרשטייען ניט, וואָס דאָס איז, הגם זיי גלויבן ניט, אַז עס איז אַ בר-קיימא. און זיי מוזן זיך נעמען צופאַסן צו אַט דער מאַדנער „זאַך“.

עס העלפּן קיין חכמות ניט.

אַן אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג ווערט פאַררופן, — אַלע צוזאַמען: אי די דאָק-טוירים, אי די קראַנקע און פאַרווונדעטע. — אַ ניס.

פאַרשטייט זיך, אַז עס קומען צו דער פאַרזאַמלונג נאָר יענע, וואָס קענען בכלל גיין, כאַטש אויף קוליעס.

איך ליג. מיך מיינט מען ניט. ניט פאַר מיר געדאַכט. איך האָב נאָך אַ רעכט ביסל חדשים, איידער איך וועל זוכה זיין צו קריגן אַ פאַר קוליעס במקום פּיס.

חברים און ניט חברים גייען אַוועק צו דער פאַרזאַמלונג, וואָס מען האַלט אָפּ אונטן, אויפן גרונטעטאַזש.

איך זאַל ווערט שטילער און שיטערער. עס בלייבן מער ניט ווי די בעט-לעך-קונדן.

עס איז אַקוראַט די צייט פון וויזיטן.

די אַם ברענגט צו מיין בעטל חבר אַטאַבעקיאַן.

אַן עלטערער מאַן. שוואַרץ מיט ווייס אַמפערן זיך אין באַרד, אין קאַפּ.

דאָס ווייסע איז גובר דאָס שוואַרצע, איבערהויפט ביי די פּאות, אין די

שלייפן.

אַריבער פּופציק, און אַ שווער לעבן.

אַליין אַן אַרמעניער. אייגענע צרות געליטן, נאַציאָנאַלע צרות, פאַרטיי-צרות.

ער האָט זיך מסתמא אָנגעקליבן אַ רעכט ביסל פאַר די פינף צענדליק

מיט עפעס.

דער רוקן איינגעבויגן — אָבער ניט דער מוט. גלייך און שטאַלץ פון

אינעווייניק.

איך בעט אים זיצן, מיר צעשמעסן זיך.

אַן „אַלטער“ באַקאַנטער, מיר זענען קיינמאַל ניט געווען שוה-בשווה, וואָס

איז נוגע אונדזערע מיינונגען, אַפּשאַצונגען פון דעם פאַרקומענדיקן, אויפ-

שפּראַצנדיקן.

אָבער — פאַרט געאַרבעט צו אַ געוויסער מאָס צוזאַמען.

דאָס הייסט אַמאַל האָבן מיר יאָ געדרוקט זיינע אַרטיקלען, און אַמאַל ניט

— אויב זיי זענען געווען צו-האַמעטנע געקערט קעגן אונדזער אויפאַסונג פון

די געשעענישן.

די חלוקים אין טעאָריע האָבן אונדז גאַנץ ווייניק, פאַרשטייט זיך, געקײ-
מערט, נאָר ווען עס פלעגט דערגיין צו טאַקטיק — פלעגט זיין שלעכט.
מיר האָבן געשמועסט.

ער האָט מיר געשילדערט „אַקטאַבער-אויפשטאַנד“, ווי ער האָט אים גע-
זען אין זיין גאַס, אין זיין געסל; לעבן זיין הויז. ווער עס האָט זיך געשלאָגן
מיט וועמען.

איך קען גוט דעם ד״ר אַטאַבעקיאָן און ווייס זיינע שילדערונגען און לאָז
זיי גיין פאַרביי די אויערן. איך פאַרשטיי, אַז ער האָט עפעס וויכטיקערס, נאָר
ער „שעמט זיך“, אַזוי צו זאָגן; ער קען זיך ניט אַנטשליסן.

איך בין אין אַ פאַרלעגנהייט; איך וואָרט און ווייס ניט אויף וואָס. אַ
סורפריז...

צום סוף שטעקט ער אַריין די האַנט אין בוועמקעשענע, נעמט אַרויס אַ
קליין בראַשורל און גיט עס מיר מיט די ווערטער:

— איר וועט עס איבערלייענען? איר וועט אין כעס ניט זיין? — ער זאָגט
עס האַלב-שעמעוודיק. ער פאַרשטייט געוויינטלעך, אַז דאָס בראַשורל וועט זיין
עסיק פאַר מייע ציין, אָדער זאַלץ אויף מיין נאָך-אַפענער, נאָך בלוט-טריפּן-
דיקער ווינד.

עס זעט אויס כמעט, אַז ער האָט חרטה אויף דער גאַנצער זאַך. ער וויל
עס נעמען צוריק.

איך האַלט עס אָבער פעסט אין האַנט און לייען מיט די אויגן.

דער נאָמען פון העפטל: קראַוואַוואַיאַ נעדעליאַ (די בלוטיקע וואָך).

פאַרשטייט זיך, אַז די אונדזעריקע האָבן עס ניט געקענט און ניט געוואַלט
אַרויסגעבן; האָט ער עס אַרויסגעגעבן אויפן אייגענעם חשבון.

על-פי פראַפעסיע איז ער געווען אַ דאַקטאָר, און ניט קיין קבצן, על-כל-
פנים דעמאָלט און לויט דעמאָלטדיקע השגות.

אַז אַטאַבעקיאָן, וועמענס אַנשוואַונגען איך האָב געוויסט, שרייבט וועגן
אַקטאַבער, דאַרף איך מער ניט האָבן.

איך פאַרשטיי, ווי ער וועט עס אַפּמאַלן.

ניט לייענענדיק עס ווייטער, זאָג איך אים:

— איר פאַרשטייט דאָך מסתמא אַליין, חבר אַטאַבעקיאָן, אַז איך, ליגנדיק

אין שפיטאַל פאַרווינדעט אין אַקטאַבער, — אַ קרבן פון אים, קען, כּדרר-הטבע,
ניט זיין קעגן אַקטאַבער און האַלטן ווי איר, און אַז איך וואַלט געהאַלטן ווי
איר, וואַלט איך דאָך דאָ ניט געלעגן.

בכלל איז ער ביי אונדז געווען אַ „ווייסער ראב“.

דער אויסדרוק ווייסער ראב פאַסט זיך דאָ זייער און זייער, ווייל אַן

אַנאַרכיסט איז ער געווען, הייסט דאָס שוואַרץ, אָבער ווייס איז ער פאַרט גע-
ווען. ער האָט געהאַלטן כמעט ווי מיט די ווייסלעכע...

ער נעמט זיך אַמפּערן, אויפווייזן, אַז ער איז גערעכט. אַז ער איז פריי-
ציפּיעל אויסגעהאַלטן.

מיר זענען אַנאַרכיסטן. מיר זענען קעגן מאַכט, קעגן יעדן סאַרט, מין און

שאַטירונג. וואָס איז פאַר אונדז אַקטאַבער? וואָס איז אַקטאַבער? צו וואָס וועט

עס פירן? איין פארטיי אנשטאָט דער אַנדערער. מאַכט אַנטקעגן מאַכט — מיר דאַרפן זיין נייטראַל.

— אויב נייטראַל, טאָ פאַרוואָס שרייבט איר אַ גאַנץ העפטל קעגן אַקטאַ- בער? אויב אַזוי, שווייגט און זייט אויסגעהאַלטן און פרינציפיעל... — טענה איר צו אים, געבנדיק אים אַנצוהערן, אַז ער איז ניט נייטראַל; די צייט איז אַזאַ, מען קען ניט זיין נייטראַל.

ער איז מודה, אַז ער איז ניט נייטראַל.

— איר בין קעגן אַקטאַבער, ווייל אַקטאַבער איז פאַר דער מאַכט פון די סאָויעטן, און איר בין אַן אַנאַרכיסט, און בין קעגן יעדער מאַכט און מלוכה- פאַרעם, — הייבט ער אויף די שטימע און צעהיצט זיך און עפנט ברייטלעך פון נאַנדער דאָס מויל און די טונקלקייט פון פנים און די ווייסקייט פון די ציין וואַרפן זיך מאַדנע אין די אויגן.

— ווייטער אַ שפּיל פון שוואַרץ מיט ווייס, — טראַכט איר אין זיך, — עפעס אַ מין משונהדיקער סימבאָל איז דער מענטש, און איר זאָג צו אים:

— איר זענט קעגן אַקטאַבער, ווייל אַקטאַבער, נאָך אייער מיינונג, פירט ניט גלייך דירעקט צו אַנאַרכיע, אייער אידעאָל. איר פאַרשטיי איר, אָבער זייט- זשע אויסגעהאַלטן ביזן סוף און זייט פרינציפיעל פון אַנהייב-אָן. און זייט אויך כנגד פעברואַר-רעוואָלוציע, וועלכע איז דאָך אַוואַדי געווען מער ניט ווי אַ בייט פון איין מלוכה-פאַרעם אויף אַן אַנדערער. און אַזוי ווי איר זענט בכלל קעגן מלוכה, דאַרפט איר זיין אַדער נייטראַל, אַדער אַפילו אַנטקעגן. וואָלט איר האָבן דעם דרייטט צו זאָגן, אַז איר זענט פאַר דעם אַלטן רעזשים, פאַר אַ זעלבסטטהערשונג, ווייל עס לוינט ניט זי צו פאַרבייטן אויף אַ דעמאָקראַטישן פיר, ווייל, נאָך איר, אַזוי ווי איר זענט זייער פרינציפיעל, איז אַלץ איינס וועלכע פאַרעם פון מלוכה עס עקזיסטירט? איר זענט דאָך קעגן אַלע! — האָב איר פאַרענדיקט מיין אַביסל צו לאַנגן פעריאָד.

ער ווערט אויפגערעגט און כמעט ווי אַנגעשטויסן;

— ס'טייטש, פעברואַר איז גאָר אַן אַנדער זאָך! — שרייט ער אויס.

— די אייגענע זאָך, איין מלוכה-פאַרעם אַנשטאָט אַן אַנדערער! — עקשן איר זיך.

— ניין, עס איז ניט די אייגענע זאָך. אַקטאַבער איז פאַר אַ מאַכט פון איין פאַרטיי, און דאָס איז ערגער; די סאָויעטמאַכט איז ערגער פון דעם דעמאָקראַ- טישן רעזשים, וואָס איז צייטווייליק געווען איינגעפירט אין רוסלאַנד.

— אַט אַזוי רעדט! וועלן מיר זיך אַמפערן מיט איר, צי דאָס איז אַזוי צי ניט. אָבער, שטיצט זיך ניט אויף אַן אַנאַרכיסטישער פרינציפן-אויסגעהאַלטן- קייט. איר האָט דאָך אַנגעהויבן אַלט אַנאַרכיסט, וואָס איז בכלל קעגן הער- שאַפט... און איר ענדיקט ווי איינער, וואָס פאַרהאַלט זיך נעגאַטיוו צו אַקטאַבער... בכלל, אַקטאַבער איז דער אַלף פון דער גרויסער רעוואָלוציע, וואָס האָט זיך אַנגעפאַנגען אין רוסלאַנד, און ווער איז מחוייב צו זיין אַ שלעכטער נביא און פאַרויסזאָגן, אַז פון דעם וועט גאַרניט אַרויסקומען! מיר האַלטן ערשט ביים רעכטן אַנהייב...

מיר האָבן לאַנג-לאַנג געטענהט, דעבאַטירט.

דער וויכוח האָט זיך געענדיקט ווי ס'רוב וויכוחים ענדיקן זיך, — יעדערער בלייבט ביי דאָס זייניקע. איך — ביי מיין צעבראַכענעם „אַקטאַבערשן“ פּוס, און ער — ביי זיינע געזונטע פּיס, וועלכע ער האָט גענוצט צום אַוועקגיין. צוגעווינטשן מיר גיך געזונט צו ווערן און זיך צוריקצוקערן צו דער אַר-בעט, געבענטשט מיך אי ווי אַ הדיוט, אי ווי אַ מעדיקער מיט אַ באַזונדערן טעם, — האָט ער גענומען אָפּשייד.

— אָבער טוט זיך אָן אַ כוח און לייענט פאַרט איבער מיין העפטל „די בלוטיקע וואָך!“ — האָט ער מיך געבעטן פאַרן אַוועקגיין, דריקנדיק די האַנט, און האַבנדיק רחמנות אויף מיר.

„גערעכט צו אומגערעכט — פאַרט אַ קרבּן?“ — אזא מין שאַקל מיטן קאָפּ האָט ער געגעבן.

איך האָב גענומען לייענען דאָס ווערקל, בסך-הכל אַ זיבן שמאַלע זייטלעך. און אַלע זיבן זייטלעך איין שפּיי אין פּנים דעם אַקטאַבער, וועלכער איז דער אָנהייב, דער ערשטער טריט אויפן וועג פון דער פּראַלעטאַרישער רעוואָלוציע אין רוסלאַנד און אין דער וועלט, צי אין מזרח צי אין מערב.

ווער האָט עס אָנגעשריבן? אַ מאַן, וואָס רופּט זיך אָן אַנאַרכיסט, געהערט צו אַ גרופּע, אַ ריכטונג, וואָס די סאַציאַלע רעוואָלוציע איז איינע פון די גרונט-זיילן פון איר פּראַגראַם, איינס פון די הויפטמיטלען צום איבערבויען פון סאַציאַלן סדר! איז דאָס ניט אַן איראַניע!

אזוי ווי ער וואָלט מיר אַ פּאַטש-געבן אין פּנים.

די ווונד האָט מיר גענומען ברענען אזוי ווי זי וואָלט געוואָרן באַליידיקט.

צו אונדזער כבוד מוז איך צוגעבן, אַז אַטאַבעקיאַן איז געווען כמעט ווי איינער אַליין.

דאָס העפטל, אַז עס פלעגט אַריינפאַלן אין די הענט פון אונדזערע חברים-אַרבעטער, פלעגן זיי עס צערייסן אויף שטיקלעך און צעווייען אויפן ווינט.

ער, אַטאַבעקיאַן, האָט ניט געוואָלט פאַרשטיין, אַז אַפילו אַ טלית פון ריי-נער אַנאַרכיע-תכלת קען ניט צודעקן דעם צי און ווענד צוריק.

פאַרויס יא, וואָס ווייטער אַלץ בעסער, אָבער ניט צוריק!

די שענסטע פּראָזן זענען ניט בכוח צוצודעקן אַ צוריקצו פון די אַוואַנס-פּאַסטן פון סאַציאַלן אויפברוך.

די סאַציאַלע רעוואָלוציע האָט זיך איצטער אָנגעהויבן.

צו שרייען: נשובה מצרימה! איז ניט פאַר אונדו.

דיר געפעלט ניט אַקטאַבער, די רעוואָלוציע נומער 2, פריידיק אַ רעוואָלוציע נומער 3, אויב דו האָסט דרייט און מוט — אָבער ניט אין פּאַניק און דער-שראַקנקייט לויפן צוריק ערגעץ אין אַן עוואָלוציאַנערן לאַך אַריין, צוריק צו באַלעבאַטישקייט און „מיושבדיקייט“.

און דער אויסרייד — די פּרינציפּן.

דעם זונענאויפגאַנג זוכט מען אין רויען מזרח ניט אין גרויען מערב.

זיי פלעגן לאַכן פון אונדו, „זיי“ הייסט די בורזשואַזע צייטונגען און זיי האַבן געשאַפן אַ ספעציעל ווערטל וועגן אונדו:

לינקער פון געזונטן פאַרשטאַנד.
 מיר פלעגן זיך אָבער אָפּוויצלען:
 אָבער ניט רעכטער פון געזונטן פאַרשטאַנד.
 שרעקט זיך ניט צו פאַרלויפן פאַרויס, אַבי ניט צו בלייבן ערגעץ וווּ
 שטעקן פון הינטן אָדער זיך נאָכשלעפּן ווי אַ וויידל, וואָס קערט די סאַציאַלע
 מיסט.
 ווער עס וועט זיך וויצלען דער לעצטער, דאָס ווייס איך ניט, על-כל-פנים
 ניט די אַלט-פאַרשימלטע בורזשואַזע וועלט.
 יאָ, אַ בלוטיקע וואָך.
 אַ בלוטיק יאָר.
 און עס איז אַ סברא, אַז דער צוואַנציקסטער יאָרהונדערט, וואָס וועט זיין
 דער „סאַציאַליסטישער“ יאָרהונדערט, וועט זיין אַ בלוטיקער יאָרהונדערט
 דערצו.
 אָבער, וועמעס שולד איז דאָס?!

XLI

ערשטער צוואַג — ברויט

זאָגט אַליין, איך פאַרלאָז מיך אויף אייער יושר, איז דען ניט אַט-די צייט
 די בעסטע צייט זיך אָפּצוגעבן אַ חשבון הנפש, ווען אַ מענטש ליגט אויפן רוקן,
 קען זיך ניט רירן פון אַרט, קען ניט באַוועגן אָן אבר, זעט נאָר די פיר-פינף
 איילן, וואָס אַרום זיין בעטל, און וואָס עס קומט פאַר אין דער וועלט דערוויסט
 ער זיך פון פריינט, וואָס קומען אים באַזוכן? איז עס ניט, כַּלעבן, די בעסטע
 צייט זיך אָפּצוזשבוּנען מיט זיך און מיט דאָס אַרומיקע?
 און איך בין פונקט אין אַזאַ לאַגע. אַ צוגעשמידטער צום בעטל, צום שפּי-
 טאַל. און איך בין אַזוי אָפּגעלעגן פיר חדשים. כדרך הטבע מוז איך איצט, אין
 אַזאַ צושטאַנד, שרייבן אין קאָפּ „חשבונות“-הנפש.
 איך בין געלעגן און געטראַכט... און די געשעענישן פלעגן אַריין צו מיר
 אין דער פאַרם פון אַ געדרוקטער צייטונג אָדער פון אַ באַזוכער, וואָס איז גע-
 קומען מיך מבקר-חולה-זיין.
 פאַרשטייט זיך, אַז איך האָב נאָכגעפאַלגט אַלץ, וואָס איז פאַרגעקומען,
 נאָכגעפאַלגט מיט דער וואַכזאַמסטער פאַרינטערעסירטקייט, שאַרפּסטער נייגע-
 ריקייט.
 ווי האָט עס גאָר אַנדערש געקענט זיין! אַז איר גיט אַוועק אייער לעבן פאַר
 אַ געוויסער זאַך, מוז אַט-די זאַך איך זיין טייער, על-כל-פנים טייערער פון
 אייער לעבן, פון גאַנצן לעבן אייערן. און וואָס איז אויפּמערקזאַמקייט, נייגערי-
 קייט — אויב ניט פיצלעך פון פּריוואַטן לעבן.
 אַזוי איז עס. אין יעדער אַקציע פון אויסטויש איז דאָ אַ פרעפּערענט; און
 איך האָב פרעפּערירט דעם דערפאַלג פון דער רעוואַלוציע צו מיין יחידישן לעבן.

דער ערשטער צוזאג: ברויט

וואָס איז געשען מיט דעם ערשטן צוזאג, ברויט?
איר ווייסט אַלע, אַז די ווירקלעכקייט, אַט-די „ארוה“, איז אַ גרויסע
וויצלערקע און זי טרייבט אומברחמנותדיקע קאַטאַוועסן מיט אונדז, מענטשן-
קינדער. זי מאַכט פשוט חוזק פון אונדז, פשוטע, נאַיווע מענטשן.
ווי עכט-אַפּריזונע סימבאָליש איז די איראַניע פון לעבן.
די איבערקערעניש אין פעטראַגראַד האָט זיך אַנגעהויבן מיטן פאַרלאַנגען,
שרייען, פּאָדערן: ברויט! ברויט! ברויט!
פרויען פון אַרבעטער און אַרבעטער אַליין, קינד און קייט אויף „וויבאר-
גער זייט“, האָבן זיך אַ לאַז-געטאַן צו די בעקערייען בעטן, פּאָדערן און אַפילו
נעמען בחזקת-יד... וואָס? ברויט!
אין מאַסקווע, דער ערשטער ריר פון דער רעוואָלוציע, איז פאַרגעקומען
דאָס אייגענע, עס איז געווען אַ ברויטפּראָצעסיע.
דער ענין איז איינפאַך „ווי ברויט און קעז“. מענטשן ווילן עסן, מוזן עסן,
קענען ניט אויסקומען אָן עסן. נאַכמער: ווען זיי אַרבעטן, מוזן זיי דאָך אַוודאי
און אַוודאי עסן, בכדי צו האָבן כוח צו אַרבעטן.
וואָס עסט דער פשוטער המון-עם?
אדער בולבע אַדער שוואַרץ ברויט. און אַז דער אַרטיקל פון דיעטע האָט
גענומען אויספעלן — האָט דער עולם געמאַכט אַ ויצעקן.
קומט פעברואַר, וואָס איז לכתחילה געבוירן געוואָרן, אויבנאויפיק געקוקט
אויף דעם, אין דעם פאַרלאַנג צו קריגן דעם לחם-לאכול, און מאַכט נאָך דאָס
שטיקל ברויט אַ גרעסערע יקרה-מצואות ווי פאַר דעם אונטער דעם צאַרס
רעזשים.
ברויט העכערט זיך אין פרייז. עס נעמט בכלל פאַרשווינדן וואָס ווייטער
אַלץ מער.
די רעגירונג קעמפט מיט כל-הכוחות קעגן די ספעקוליאַנטן, וואָס שרויפן
אַרויף די מקחים. מען גיט אַכטונג אויף דעם אויסבאַק און אויסטייל פון ברויט.
מען פירט איין אַ שטרענגע אויפזיכט, כעמט אַ קאַרטנסיסטעם. מען פאַרקויפט
ניט צו איין פּערזאָן מער ווי עס פּאָדערט זיך.
איז דאָך גוט — אַינאַ! ווערט אַבער דאָס ברויט אויפן מאַרק אַלץ ווינצי-
קער און ווינציקער און אַלץ טייערער און טייערער.
פון ביידע זייטן גייט עס: פּאַפירגעלט ווערט וועלוועלער און, ממילא, ברויט
טייערער. ברויט ווערט טייערער און געלט, ממילא, וועלוועלער.
ווער איז שולדיק?
עס זענען דאָ, געוויינטלעך, אַ סך שולדיקע און נאָך מער שולדן. עס איז
בפועל-ממש לייכט צו געפינען אַט-די שולדיקע און אַנטייטן אויף זיי מיט די
פיגער. עס איז אַבער שווער צו געפינען ברויט און געבן עס דער שטאַטישער
באַפעלקערונג.
איך וויל ניט זאָגן, אַז מען האָט שוין געהאַלטן קרוב ביי אַ הונגער. חס-חלילה.
אַבער די לחמא עניא, פּראָסט ראַזעווע ברויט, האָט גענומען אויספעלן.

די רייכערע שיכטן. האָבן זיך וועגן דעם ווייניק וואָס געקומערט, ווי פרוי פאָמפאָדור האָט געזאָגט: אַז עס איז ניטאָ קיין ברויט, עסט מען, פאַר נויט, לעקעך.

און די פאַרמעגלעכע האָבן געגעסן לעקעך און אַנדערע מאַכלים. ווי זאָגט דער פּסוק: לאַ על הַלחם לַבְדוּ יַחִיהַ הָאָדָם, — נײַט אויף ברויט אַליין לעבט דער רייכער מאַן, נאָר אויף אַלץ, וואָס קריכט אין מויל און האַלדו און איז געשמאַק צו קייען. אָבער די קבצנים, דער המון־עם, די פאַלקסמאַסן, די אַר־בעטער און זייערע געזינדן, ביי וועמען ברויט איז דער „אַנשפאַר פון לעבן“, דער עיקר־שפּייז אין זייער נײַט־אויסטראַכטערישער דייעטע, וואָס האָבן זיי גע־טאָן? זיי האָבן זיך געפלאָגט און געווען זייער אומצופרידן.

דער אומצופרידנקייט זייערער האָבן זיי געגעבן אויסדרוק אין ווערטער און, אמאָל, אויך אין מעשים. ברויט איז געוואָרן אַ גרויסער פּאָליטישער ענין. ברויט האָט אַ גאָר וויכטיקן טייל אין דער אַקציע פון אומשטירצן די צײַטוויי־ליקע רעגירונג, וועלכע איז, בדרך־כלל, געווען אַ „חלוש“ און אין פּרט פון באַקעמפן די שפּײַז־ספּעקולאַנטן איז זי געווען אַזוי נאַכלעסיק ווי אין אַ סך אַנדערע זאַכן.

אַקטאַבער איז געקומען. ער האָט צוגעזאָגט ברויט.

און ער, דער תּכּשׂיט, דאָס ברויט, ווי אויף־צור־להכּעיס, האָט זיך גאָר גע־נומען פאַרבאָהאַלטן, ווייכן פון דעם שײַן פון דער זון, ער איז פאַרקראַכן אין די קעלערן, זיך פאַרשטעקט אין די הינטער־קעמערלעך. פון די קלייטן, ער האָט זיך גאַרניט געוואַלט ווייזן אויפן מאַרק. ער איז ביי זיך געוואָרן אַזוי פאַרריסן, אַזוי גדולדיק, אַז אים איז נײַט אַנגעשטאַנען זיך צו ווייזן אויפן מאַרק.

אפּשר האָט ער גאָר סאַבאַטירט, אַ קשיא אויף אַ מעשה.

פאַרשטייט זיך, אַלע יענע, וואָס זענען געווען קעגן דער אַקטאַבער־רעוואַלוציע, האָבן אַנגעקוואַלן פאַר נחת און זיי קוועלן נאָך מסתּמא עד־היום.

אהא! געפאַקט אייך! איר'ט צוגעזאָגט ברויט — נו, אַדרבה, גיט עס!

איך וואַלט זאָגן: ווער עס איז אַן זינד, זאָל וואַרפן אין דער אַקטאַבער־רעוואַלוציע דעם ערשטן שטיין פון באשולדיקונג. איך מײַן יענע, וועלכע האָבן נײַט אויף זייער געוויסן קיין רעוואַלוציאַנערע עבירות, דאָס מײַנט יענע, וועל־כע זענען, בכלל, קעגן יעדן מין רעוואַלוציע. ווייל אויך פעברואַר האָט פאַר־קלענערט דעם צופיר פון ברויט אין שטאָט. אין אַלגעמיין איז דאָך עס אַ באַ־ווסטע זאַך: מען האָט ליבער צו באַשולדיקן איידער זיך אַרייַנטראַכטן און פאַר־שטיין אַ קאָמפּליצירטע סיטואַציע.

יא, עס איז אַ סך גרינגער זיך צו לאָזן גיין אויף איינעם פון די צוויי שליאַכן:

אָדער רימען אין טאָג אַריין, אָדער מאַכן מיט בלאַטע צוגלייך.

אַקטאַבער האָט אַפּגעשניטן דאָס ברויט פון דער שטאָט! נאָך אַקטאַבער האָט זיך די לאַגע געענדערט אויף ערגער. דאָס איז אַלץ אמת, און קיינער וועט עס נײַט אַפּלייקענען. אָבער מען דאַרף דאָך נײַט פאַרגעסן, אַז דער עלע־מענט פון צײַט האָט דאָ געשפּילט אַ געוויסע ראָל און אַט־דער עלעמענט האָט עס צוגעדינט. פון פעברואַר ביז אַקטאַבער איז אַ קיימא־לן פון אַכט מאָנאַטן. און, נאַטירלעך, וואָס ווייטער אין מלחמה־אַפּיר, אַלץ טיפּער איז געגאַנגען דער

פראצעס פון פונאנדערפאל פון דער ווירטשאפט, אלץ לויזער זענען געווארן די פארבינדונגען צווישן דארף און שטאט.

איך מיינ גיט צו זאגן, אז די שטימונג פון די פויערים איז געווארן פיינט לעך צו די ארבעטער פון די שטעט; איך מיינ צו אונטערשטרייכן, אז עקאנאמישטעכניש איז די לאגע פארערגערט געווארן. דער אויסטויש איז וואס ווייטער אלץ ערגער רעגולירט געווארן. די שטאט האט וואס ווייטער אלץ מער פארלארן איר צוציונגקראפט, איר חן און לייטזעליקייט אין די אויגן פון דער דארפישער באפעלקערונג.

אין א נארמאלער צייט, בשעת דער עקאנאמישער ארגאניזם פונקציאנירט ווי געהעריק, וואס פאר א באטרעף האט א פונט ברויט!

וואס פאר א באטרעף, אבער, האבן אלע מינים לוקסוסן — און אלץ איז מותרות און לוקסוס אין פארגלייך מיט ברויט, און קארטאפל, פראדוקטן, וועל-כע זענען דער שטאלץ פון דארף — לגבי איין שטיקל ברויט, ווען איינער איז הונגעריק, ממש הונגעריק, מעשה וואלף, אזש די זעל קריכט ארויס, שונא-ישראל.

בשעת די ווירטשאפט איז גוט ארגאניזירט, שפילט די אינדוסטריע, וואס איז קאנצענטרירט אין די שטעט, די ערשטע פידל. אבער בשעת דער באלע-באטישער ארגאניזם נעמט זיך פונאנדערלייגן, נעמט דאס דארף, וואס איז פיל פרימיטיווער פון דער שטאט, נענטער צו דער מוטערערד, זיך ארויפהייבן, ווערן א גאנצער יחס; עס טורעמט און דאמינירט איבער דער שטאט.

לענין האט געטאן, וואס ער האט נאר געקענט, כדי צו לייזן די ברויט-פראגע אויף זיין שטייגער. ער האט געזאגט דיקטאטאריש-וויליונגעריש: גיט מיר א פאר צענדליק מאטראזן, און איך וועל אייך געבן ברויט וויפל איר ווילט. יא, א גוטער רעיון, ווען אנשטאט מאטראזן, וואלט ער זאגן ערדארבעטער, און אנשטאט א פאר צענדליק — א פאר מיליאן ארבעטזאמע, געשיקטע ערד-ארבעטער. א מאטראז איז א גרויסער בעל-פעולה, אבער נאר אויפן וואסער. ברויט האט א שלעכטע טבע, עס וואקסט אויף דער ערד און גיט אויפן וואסער. און לענינס מאטראזן האבן קיין ברויט אין די שטעט גיט געבראכט אין א גע-נוגנדיקער מאס.

וואס עס איז געווען דער סוף פון דעם „געניאלן“ אויפטו צו געברויכן מאטראזן אין דער בחינה פון ברויטגעבער, ווייסט איר דאך אלע; עס איז דער-גאנגען צו א הונגער, פון וועלכן מיליאנען מענטשן זענען אויסגעשטארבן.

די פראגע וועגן קריגן ברויט בשעת א רעוואלוציע האט באשעפטיקט די בעסטע מוחות פון די בעסטע רעוואלוציאנערן; אלע ווייסן, וויפל די גרויסע פראנצויזישע רעוואלוציע האט זיך עס נעבען אנגעליטן פון אט-דעם פאר-שאלטענעם קאנטרעוואלוציאנערן ברויטמאנגל.

די גרויסע פראנצויזישע רעוואלוציע איז, באמת, ארויסגעוואקסן גיט אויפן באדן פון א מלחמה, נאר פון א הונגער, וואס האט געפייניקט דאס לאנד. א פאר-טריקעניש האט געמאכט א תל פון דעם פארזיי.

דאס פאלק, אין זיין גרויסער נאוויטעט, האט דערווארט פון דער רע-וואלוציע — ברויט.

פּיאַטער קראַפּאַטקין, וועלכער איז געווען באַהאַונט אין דער געשיכטע פון דער פּראַנציוזישער רעוואָלוציע, האָט אונדו מזכה געווען מיט אַ ווערק, וואָס טראַגט דעם נאָמען „די דעראַבערונג פון ברויט“.

דער רעוואָלוציאַנער און דענקער האָט געוואַלט באַוואַרענען, אַז די רעוואַ-לוציע זאָל ניט פאַרהונגערט ווערן, זאָל ניט אויסגיין פון הונגער.

איך וויל איצט זיך ניט אַרײַנלאָזן אין אַ פּאַלעמיק מיט אַט־דעם ווערק, איך וויל מער ניט ווי זאָגן אַט־וואָס:

דער הויפּט־חיסרון פון אַט־דעם ווערק איז דאָס, וואָס עס איז אַ וְוֵערק, אַ בוך, וואָס איז פאַרפאַסט געוואָרן ניט בשעת אַ רעוואָלוציע, ניט אין אַ רעוואַ-לוציע, הלכה־למעשה. די ברויט־פּראַגע אין אַ רעוואָלוציע איז אַ דרינגנדיקע פּראַקטישע פּראַגע און זי מוז געלייזט ווערן אונטער געוויסע געגעבענע אומ-שטענדן, בשעת אַן איבערקערעניש, אין בראַך און פּאַל פון דער ווירטשאַפט.

דער פשוטער המון־עם אין מאַסקווע האָט געלאָזט פליען אַ פּריש ווערטל; ביל ניקאָלאַשאַ, יעלי כליעב דאָ קאַשאַ; ווען עס איז געווען ניקאָלאַשאַ, האָט מען געגעסן ברויט און קאַשע.

מיינט ניט, אַז די פּראַסטע „באַבעס“ האָבן אַרײַנגעלייגט אין שפרוך אַ מאַנאַרכיסטישע כּוונה. ניין, זיי האָבן עס געזאָגט אומשולדיקערהייט. זיי האָט די זאך געהיידוּשט; ניקאָלאַי האָט דאָך, ווי איינער זאָגט, געטויגט אויף כּפרות, און פונדעסטוועגן האָט מען אין זײַן צײַט געהאַט עסן צו דער זעט. אמת, ניט אַלע, אָבער דער גרעסטער טײל פון דער שטאַטישער באַפעלקערונג איז ניט געווען זשענדע נאָך אַ שטיקל ברויט. און דאָ זענען דאָך געקומען אמתע פּאַלקפּריינט מיט דעם מײַן בעסער צו מאַכן, לײכטער צו מאַכן דאָס לעבן, אײנפירן „פּרײַ-הײט“ — און, ווי צו־להכעיס, איז עס נאָך ערגער געוואָרן.

ניט ניקאָלאַי האָט געגעבן ברויט און ניט קערענסקי אָדער לענין האָבן דעם ביסן ברויט פון מײל פון די שטעטאיינוווינער צוגענומען.

בשעת ניקאָלאַי האָט געקײניגט, איז געווען עטאַביליט אַן אַלטע אײנגעפונ-דעוועטע אַרדענונג. ווי שלעכט דער אַפּאַראַט איז געווען, האָט ער ווײַניט־ווי פאַרט געאַרבעט. ווען מען וויל פאַרריכטן, צענעמט מען אים, און פאַרן צענע-מען שטעלט מען אים אָפּ און ער הערט־אויף צו פונקציאָנירן. יעדע איבער-גאַנגסצײט איז תמיד, אין אָנהײב, אַ סך ערגער ווי די עפּאַכע, וועלכע זיי זענען באַרופן צו פאַרבייטן. דאָס איז אַ כלל גדול אין דער רעוואָלוציאַנערער לערע און מען קען פון דעם ניט אַוועק. די לעצטע תקופה פון פעאַדאַליזם איז געווען רייכער אין קולטורעלע שאַפונגען און אויסערונגען אײדער דער ערשטער פעריאָד פון קאַפיטאַליזם. אַט־די טעזיס דאַרף פאַראַלגעמײנערט ווערן, זי אַנט-האַלט אַ וויכטיקן היסטאָרישן אמת.

עס איז אַלעמאַל אַזוי: דער סוף פון אײן עפּאַכע איז בעסער, אײנגעאַרדנ-טער, ווי דער אָנהײב פון דער צווייטער עפּאַכע.

באמת, די זײדעס זענען פיל קליגער פון זײערע אײניקלעך, ווען די לעצטע זענען נאָך אין זײערע וויגעלעך און וויקעלעך, און די ערשטע זענען נאָך ניט קײן עובר־ובטלס.

דאָס אײגענע איז אמת וואָס איז שײך דעם בײט פון אַרדענונגען און די

קלאסן, וועלכע פארטרעטן אַט-די איינשטעלונגען: די אַוועקגייענדיקע בשעתן
געזעגענע זיך זענען בעסער, מענטשלעכער ווי די אַנגעקומענע בשעת זייער
אַנהייב...

אַ רעוואָלוציע קען געבן ברויט אין אַ לאַנגער צייט אַרום, נאָכדעם ווי
דער סאַציאַלער ים באַרוקט זיך און עס ווערט עטאַביליט אַ נייער איינשטעל,
אַבער אין היץ און ברען, אין קאָך און זיך פון דער קאַטאַסטראַפּע, בשעת מען
צעברעכט די אַלטע געביידעס און מען פלייסט זיך אויפצושטעלן נייע בנינים
— מוז מען צוליידין, מוז מען צופאַסטן, כאַפן אונטערהונגען, אַן דעם גייט עס
ניט. עס איז לית-ברירה, דאָס פאַרקניפן נייע סאַציאַלע פאַרהעלטענישן מוז נע-
מען יאָרנלאַנג, צענדליקער יאָרן און מער.

די בינ-השמשות-צייט איז די פינצטערסטע סיי עקאָנאָמיש-סאַציאַל און סיי
קולטורעל.

דער אַנטירעוואָלוציאַנער שרייט:

— איד האָב דאָך אייך געזאָגט, אַז אַ רעוואָלוציע קען גאַרניט געבן! —
און ער אַנטוויקלט זיין טיפע „פּילאָזאָפּיע“ מכוּח רעפּאַרמיזם. ער באַווייזט, וואָס
פאַר אַ ווונדערבאַרער מעטאָד דאָס איז... וכדומה קלוגע ריידעריי און זיך-איך-
בויך פאַטשנדיקע חכמה...

וואָס איז דאָ צו טענהן אַ סך:

יענע, וואָס האָבן שטאַרק האַלט געהאַט דעם סיר-הבשר, דעם טאַפּ פלייש,
וואָס האָבן געדענקט די פּיש, וואָס זיי האָבן געגעסן אומזיסט, אַדער בחצי-
חנם, און די ציבעלע און דעם קנאַבל און די שאַר-ירקות — יענע עסער האָבן
קיין גרויסן חשק ניט געהאַט צו פאַרלאָזן מצרים.

אַבער דאָס גליק איז, וואָס דער וועג צוריק איז פאַרבאַטן. אַ ים ליגט
אינמיטן, אַ „רויטער געזאַלצענער ים“ פון בלוט און טרערן.

נייע אַרדענונגען ווערן געשאַפן ניט שפּילנדיק זיך, פאַר צייטפאַרוויילונג;
עס פאַדערן זיך אַן-אַ-שיער קרבנות, אַגשטרענגונג, ליידן און מסירת-נפש.

אַ מינימום הוצאה און אַ מאַקסימום הכנסה — איז אַן אידעאַלע פאַר-
מולע. און בכדי אַט-דעם אידעאַל צו דערגרייכן דאַרף מען, ווידערמאַל, אַנ-
ווענדן אַ מאַקסימום כוחות, ענערגיע און מען וועט ערשט קריגן אַ מינימום
דעראַבערונגען, איינקונפט.

דאָס סאַציאַלע לעבן איז אַ שווערער, צרהדיקער פּראָצעס און מען דאַרף
זיין גרייט צו דעם.

אַדער לאָזן זאָכן ווי זיי זענען, ניט ענדערן, איבערמאַכן, איבערבויען,
מתקן-זיין. אַדער וויסן אינפאַרויס, אַז די פאַרבעסערונגען פאַלן ניט אַראָפּ ווי
רעגן און שניי פון הימל, אַז מען מוז גוט אויסגעריסן ווערן, איידער עס גיט
זיך איין אַרויסצורייסן מיטן וואַרצל אַן אַלט סאַציאַל געוויקס און אויף זיין
פלאַץ פאַרפלאַנצן אַ נייעס.

קיין סאַציאַלער בן-יקיר שפּרינגט ניט אַרויס פּיקס-און-פאַרטיק פון דעם
שויס פון די כוואַליעס.

אַ סאַציאַלע אַרדענונג דאַרף מען געבוירן, און די מוטער-גענעראַציע מוז

האָבן חבלי-לידה, גוט און געשמאַק זיך אָנווייטיקן, בלוטיקן און מקבל-באהבה-
זיין די יסורים.
נייע סאַציאַלע פארמאציעס ווערן געשאפן אין פיין.
ווער עס האָט מורא פאַרן וואַלף-הונגער, זאָל אין סאַציאַל-רעוואָלוציאָנערן
וואָלד זיך ניט לאָזן גיין...

XLIII

צווייטער צוזאָג: פרייהייט

דאָס וואָרט פרייהייט אַלס אַ רעוואָלוציאָנערע לאַזונג איז אונדז געקומען
בירושה פון דער גרויסער פראַנצויזישער רעוואָלוציע.
דריי ווערטער זענען דעמאָלט געגעבן געוואָרן: פרייהייט, גלייכהייט און
ברודערלעכקייט. זיי זענען געבאָרן געוואָרן אונטער אַ שלעכטן שטערן. בכלל
איז דער מענטשהייט, דער קריסטלעכער וועלט, אויסגעקומען צו ליידן אָן אַ
שיער פון די דרייאַיקייטן.
וויפל האָט זיך עס געמאַטערט די קריסטלעכע טעאָלאָגיע מיט דער דריי-
איניקייט.
דריי געפליגלטע ווערטער, — און זיי טוען אָן „צרות“ דער סאַציאַלער
וועלט, על-כל-פנים דעם געזעלשאַפטלעכן באַנעם...
וויפל קעפּ פון טעאָרעטיקער האָבן זיך געבראַכן און געפלאַצט פון איין
וועלן אויסטייטשן, וואָס עס איז אַזוינס פרייהייט. עפעס אַ מין אַנשיקעניש איז
אַט-דאָס וואָרט!... וויפל טראַנען האָט עס אומגעקערט, וויפל טיטלען צעשעדיקט.
פרייהייט! דאָס פאַלק וויל פרייהייט. און ווער וויל עס ניט? אָבער וואָס איז
דאָס אַזוינס? ווי אַזוי דעפינירט מען עס? דאָס הייסט ווי אַזוי צאַמט מען עס
אַרום אַזוי, אַז עס זאָל זיין פריי און ניט פריי אין דער זעלביקער צייט.
זאָלן דאָהן יוריסטן אָדער פילאָזאָפּן.
די וויסנשאַפטסלייט ווילן צונעמען פון אונדז אַפילו אַזאָ נעבעכדיקע זאָך
ווי „פרייהייט פון ווילן“.
אָבער פרוברט, איך בעט אייך, גייט טענהט איין מיט אַ פשוטן מענטשן
און גיט אים צו פאַרשטיין, אַז ער האָט ניט קיין פרייען ווילן. אַלע בייזע חלומות
וועט ער אויסבלען צו אייער טעאָרעטישן קאַפּ.
אַ שפּאַס, פרייהייט! אָן דעם הייבט זיך ניט אָן. אַלע רעוואָלוציעס זענען
אויסגעפירט אָדער אַנגעפירט געוואָרן אונטער אַט-דעם צוזאָג. און גע-
וויינטלעך איז די רוסישע רעוואָלוציע ניט געווען קיין אויסנאָם אין דעם פרט.
איך מיין די רעוואָלוציע אין גאַנצן היקף אירן: סיי פעברואַר און סיי
אַקטאָבער (דעם 7טן נאָוועמבער לויטן נייעם סטיל).
פרייהייט! פרייהייט! דאָס פאַלק האָט עס גערופן סלאַבאָדאַ!

באמת שאפט א רעוואלוציע אן אילווע פון „פרייהייט“ דורך דעם, וואס זי שאפט אפ אלעמאל אן אלטן רעזשים און מיט אים א גרויסן טייל פון אלטן-פארשימלטן קאדעקס. אין דעם מאמענט פון אפשאפן די אלטע געזעצן און איידער זי ארבעט אויס און פארעפנטלעכט די נייע געזעצן איז פאראן א צווישנ-פאס, יענע ליניע פון צייט רופט ארויס ביי דעם פאלק די פארשטעלונג, אז ער איז פריי.

אבער באלד נעמט מען זיך צו דער ארבעט. די פענעס פון די געזעצגע-בער קענען לאנג ניט רוען. דאס געזעץ איז געשטארבן — דאס געזעץ איז געבוירן. און לאנג זאל עס לעבן, דאס געזעץ!

אזא טבע האט שוין דאס געזעלשאפטלעכע לעבן, אז אנשטאט אין אפגע-שאפטן געזעץ שרייבט מען אן א צען לכל-הפחות. נאטירלעך: איינס, כדי אפצו-שאפן דאס אלטע געזעץ, און די איבעריקע ניין — כדי עס צו פארבייטן. מען קען דאך ניט לאזן קיין פוסטן חלל.

רעוואלוציעס האבן אלע מאל געהאט א שוואכקייט צו דינים, פסקים, פאר-ארדענונגען און דעקרעטן-שרייבעריי: די פראנצויזישע רעוואלוציע האט זיך אין דעם פרט באוויזן אלס קלאסיקער און די רוסישע איז ניט אפגעשטאנען. זי האט דעקרעטירט אן א מאס.

אודאזי, אנדערע מיינען, אז דאס האט אלץ געטאן אקטאבער. עס הייבט זיך ניט אן, פעברואר האט אויך געקענט אנפילן גאנצע זייטן פון די דעמאלדיקע צייטונגען גאנצע טעג נאכאנאנד מיט חוקים ומשפטים. כדרך הטבע. מען הייבט אן פון דאס ניין, און אלץ אויף איין מאל. דארטן האבן זיך אנגעקליבן די רעגור-לאציעס אין א משך פון דורות און דורות. דא פאמפעט מען אן א גאנצן ים אין א חודש אדער צוויי. און דאס פאלק שטייט אלע מאל ווי צעדולט.

פרייהייט! הייסט דאס, אז מען מעג טאן וואס מען וויל. און דא — ווייטער פארבאטן: דאס מעג מען יא. דאס טאר מען ניט. עשהם און לאון. אם כן, למה זה אנכי! וואס פאר א פרייהייט איז עס??

און די „רעוואלוציאנערע“ געזעצגעבער — ווו סטייען זיי די הענט? אפנים, זיי האבן גארניט וואס צו טאן, נאר צו זיצן און אונטערשרייבן די פאפירן. און וואס העכער עס וואקסט דער הויפן פון די דינים, אלץ נידעריקער און איינגע-שרומפטער ווערט נעבעך די „פרייהייט“. און האט טענות — צו וועמען? פעב-רואר-רעוואלוציע האט געשריבן און געשריבן און אקטאבער האט געכתבעט; ער האט באוויזן, וואס ער קען און מען האט געגאפט: אזויפיל געזעצן! אזויפיל משאות און דעם קעמל פאלק, האט דער רוקן געמוזט נעמען ווייטאן. יעדנפאלס איז אים אנגעוואקסן א הויקער.

זאגט, איז דען ניט באמת גערעכט העגל, אז דאס לעבן איז א דיאלעקטי-קער... אפשר דאס לעבן בכלל ניט אזוי, אבער דאס רעוואלוציאנערע לעבן איז אודאזי פול מיט סתירות, און לויפט, אויפהייבנדיק די פאלקעס, גלייך צו זיין היפוד...

אבער פארט, און צו-להכעיס דעם אלעם, שטרעבן מיר און גארן נאך פרייהייט. און כאטש א סך מאל זיך אפגענארט — גלויבן מיר פארט אין פריי-

הייט און האָפּן, מיר וועלן זיך פּאַרט דערשלאָגן צו אַ פּרייער וועלט, אַ פּרייער געזעלשאַפּט, אַ געזעלשאַפּט מיט אַ גרעסערער מעגלעכקייט, מיט בעסערע גע- לענגהייטן פאַר אַלעמען איידער די היינטיקע. אַ וועלט, באמת, פון גרויסע יכולתן און אויספירבאַרקייטן. און זאַלן אונדזערע אַנטווישונגען זיין שווער — זיי פאַרהאַרטעווען אונדז און פאַרזיכערן אונדז, אַז דער טאַג, ווען אונדזער וווּנטש וועט זיך אַנטאַן אין פלייש און בלוט פון רעאַליטעט, איז ניט „היינטער די בערג“.

די רעוואָלוציע — די רוסישע רעוואָלוציע — יא, זי האָט עס צוגעזאַגט און וועט עס ווען עס איז דורכפירן. די פּראַנציוזישע רעוואָלוציע האָט צוגע- זאַגט און האָט אויך ניט, איך גלויב איר וועט אַלע מסכים זיין, אָפּגענאַרט אויף אַלע הונדערט פּראָצענט.

די זאַך איז — מען דאַרף האָבן אַביסל מער געדולד. אַביסל מער וויזיע — און טאַקע צייט.

רעוואָלוציעס געדויערן, זיי שרייבן זיך מיט זיגזאַגן. אַ פּאַלק, מיליאָנען, קענען דען שרייבן גלייך, ריין, שיינ! ניט קיין קאַליגראַפיע, ניט קיין אַרטאָגראַ- פיע — קאַטשערעס מיט פּאַמעלעס! נח מיט זיבן גרייזן. אַט אַזוי שרייבט דאָס פּאַלק, אָבער עס שרייבט זיך פאַרט אַ נייע געשיכטע. די מאַסן וועלן זיך אויס- לערנען שרייבן. די סאַציאַלע ערד דרייט זיך, באַוועגט זיך און שטופט זיך פאַ- וואָלינקע.

„אָדער גלייך אויפן אַרט — אָדער קיינמאַל ניט“, איז, כּלעבן, אַ פּאַלשע פּאַדערונג.

אַז מען זייט קאַרן, ווינטערקאַרן, וואַרט מען כמעט אַ יאָר, איידער מען דערלעבט דרעשן, מאַלן, קנעטן, באַקן, עסן די נייע תבואה אין דער פּאַרם פון ברויט אָדער בולקעס.

אַ רעוואָלוציע איז אַ זריעה-צייט. — סטייטש דאָס לעצטע ביסל ברויט באַגראָבן אין דער ערד! „נאָך ערגער“ ווי געווען. נאָך מער געוואַלד-טאַט, נאָך מער מענטשן-גרינגשאַץ, נאָך מער פאַרברעכן.

מיט אַזאַ אָדער מיט אַן אַנדער לשון פלעגט צו אונדז, רעוואָלוציאַנערן, צושטיין טאַלסטאַי.

און ער איז געווען גערעכט אויף וויפל ער האָט אויסגעדריקט און באַ- קלאַגט די טראַגעדיע פון מענטשלעכן שאַפּן, פון סאַציאַלן אויפטו. מען ברעכט פאַרמעס, אינסטיטוציעס — מען מאַכט הויפּנס פון שערבלעך פון — „טייערע“ בכבודיקע וואַזעס... אָבער ער איז ניט געווען גערעכט מיינענדיק, אַז ער האָט אַ בעסערן, וואָלוועלערן, מער אין פינטל טרעפנדיקן מיטל אָדער מעטאָד, אַט אַזוי איז דאָס לעבן.

דער פעסימיסט קרעכצט, זיפצט און אויקעט; דער אָפטימיסט לאַכט, לייזט מפלות, כּאַפּט אָפּשניטן און גייט ווייטער זיין וועג אין קאַמף פאַר דאָס נייע. דאָס אויפשטייענדיקע פּאַלק — פּויערים, אַרבעטער, זעלנער, איינצלנע אינטע- ליגענטן — האָבן געקעמפט און וועלן קעמפן פאַר פּרייהייט, פאַר נייע מעג- לעכקייטן, און זאַל דער קאַרשון-טיראַן שרייבן זיינע קרייזן איבער דעם מיט דערנער-באַקראַנצטן קאַפּ פון פּרייהייט. מיר וועלן זיך ניט אונטערגעבן; מיר

וועלן זיך שלאָגן ווייטער און ווייטער ביזן נצחון. מיליוקאָוס ווערטל „דער קריג ביזן זיג“ האָבן מיר אַנטקעגן געשטעלט „אַ רעוואָלוציע ביזן זיג“. אַקטאַבער איז אַרויס מיטן צוואַג: פרייהייט! און עס וועט פאַרווירקלעכט ווערן. מעג עס נעמען צענדליקער, הונדערטער יאָרן און מער. ווער עס האָט געזען און געפילט די פרישע כוחות, וואָס אַקטאַבער האָט אויפגעוועקט צום לעבן, אויפגעוודערט און געהייסן זיך באַוועגן, מאַכן פאַר זיך אַן אָרט אויף דער סאַציאַלער אַרענע, — איז און וועט זיין זיכער, אַז יענע גיגאַנטן-כוחות קענען ניט פאַרשמידט ווערן, קענען ניט פאַרשפאַרט ווערן. זיי קענען אָפגע- שטעלט ווערן אויף אַ וויילע, אָפגעשוואַכט ווערן, אָבער וועלן זיך אָפחיהן און וועלן זיך לאָזן גיין, הגם מיט קרומע שטעגן, צו זייער ענדציל.

דער אַקטאַבער-צוואַג, דאָס וואָרט פרייהייט, וואָס איז אַרויס פון מויל פון מיליאָנען אונטערדריקטע מענטשן, וועט זיך ניט אומקערן צוריק מיט ליידיקן, עס וועט אויספירן זיין שליחות. עס איז ניטאָ דער כוח אין דער וועלט, וואָס זאָל עס קענען צונישט-מאַכן. עס וועט גראַבן אָפּגרונטן און הייבן צו די הימלען, מעגן ברעכן די הענט אייניקע אין יאוש. מעגן זיך רייבן די הענט אַנ- דערע מיט גרויס נחת: באַגראַבן, געפטרט דעם „אַנאַרכיסטישן איינפאַל“, אָנגע- טאָן אַ צאַם אויף דער ווילדער חיה „פרייהייט“. דאָס לעבן אין רוסלאַנד פירט זיך אויף „כדת לענין און די קאָמוניסטישע פאַרטיי“, מען הערט פון אים קיין פאַרע ניט, — מען מעג זי, די פרייהייט, צען מאל באַגראַבן — זי וועט אויפ- שטיין פון קבר, אָדער ריכטיקער פון קראַנקבעט, און וועט אויף שטיקער צערייסן יענע, וואָס האָבן אַ העזע געהאַט זי צו צוימען.

אַקטאַבער האָט צוגעזאַגט פרייהייט. אַקטאַבער וועט עס געבן, הגם, קען זיין, זייער פיל שפעטער ווי מיר האָבן לכתחילה געוואָלט און לכתחילה געהאַפט.

**

און איצטער, זיצנדיק ביים טיש און איבערוואַרפנדיק דאָס געשעענע און דורכגעלעבטע אין זכרון, איצטער, ווען איך ווייס שוין דעם שלעכטן „סוף“, דעם „דורכפאַל“, ווי אונדזערע האָבן עס האַלט צו רופן, ווען איך פרעג זיך: וואָלט עס איצטער פאַרקומען, נאָכדעם ווי דו ווייסט שוין וועגן די אַלע שווע- רע שוועריקייטן, וואָלסטו זיך באַטייליקט אין אַקטאַבער? און איך ענטפער זיך אַליין אַן קיין שום קווענקלעניש: — יא, און יא!

דער „סוף“ איז נאָך ווייט קיין סוף ניט. עס איז מער ניט ווי אַ פאַרוויקל- טער עפיזאָד; אַלע גרויסע דראַמעס וועבן זיך אַווי. און פעלקערדראַמעס, קלאַסן- דראַמעס זענען ניט קיין יוצא-מן-הכלל. און דער „דורכפאַל פון אַקטאַבער“ — אַן שרעק. אַן פחד פחדים!

אַקטאַבער איז אַ גרויסער בעל-בטוח — ער וועט צאָלן, וואָס ער האָט צוגעזאַגט.

דאָס איז געשריבן געוואָרן אין 1926. און איצטער אין 1939, ווען איך גרייט צו מיינע זכרונות צום דרוק און איך ליען אָט-די עטלעכע שורות מיט דער פראַגע, קווענקל איך און ספק-זיך.

יעדנפאלס קען איך ניט ענטפערן אויף דער פראגע מיט אַ פּאָזיטיוו...
אַבער אין 1939 זענען מיינע זכרונות ניט דערשינען. איצט קוק איך זיי ווידער
אַדורך, און איצטער איז שוין 1954 נאָוועמבער. גאַנצע זיבנאונדרייסיק יאָר פון
אַקטאָבער 1917...

XLIV

דער דריטער צוואַג: פּרידן

קיין איינער פון די צוואַגן איז ניט געווען אַזוי ברענענדיק, האָט זיך ניט
געפּאָדערט אַזוי פּאַרן מאַמענט, ווי אַט-דער צוואַג. דאָ איז געלעגן די נשמה פון
אַקטאָבער. ברויט! — נו, יאָ, מען איז ח"ו נאָך דעמאָלט פון הונגער ניט גע-
שטאַרבן. די פּויערים האָבן פּאַרכאַפט די ערד. פון דער ערד וועט אַרויסוואַקסן
ברויט. פּרייהייט — דאָס איז דאָך אַ צוקונפּט-זאַך. מעג די צוקונפּט זיין נענטער
אָדער ווייטער, אָבער פּאַרט אַ צוקונפּט. קיין רעוואָלוציע, ווען זי האַלט אינמיטן
געראַנגל, קען ניט געבן קיין „פּרייהייט“ אין זינען פון דער אומבאַריבאַרקייט
פון פּערזאָן וכדומה. ווער איז די פּערזאָן? אויב עס איז אַ קאַנטראַרעוואָלוציאַ-
נערע פּערזאָן, מוז מען דאָך אָננעמען מיטלען ווי אַזוי זי צו באַזייטיקן מיט דעם
קלענסטן שאַדן פאַר איר און פאַר די אַרומיקע. צופיל „פּרייהייט“ איז אין אַ
רעוואָלוציע-פּעריאָד אוממעגלעך צו פּאָדערן.

באמת האָט פּעברואַר אויך אַביסל אַרומגעשניטן די פּליגלען פון דעם פּויגל.
שוואַרצע מאהניקעס, וואָס האָבן גערופן צו פּאַגראַמען אָדער געשריגן גוואַלד:
„השיבנו נאָאָד“, האָבן ניט געהאַט קיין רעכט אַרויסצוגעבן צייטונגען. דער
פּאַרענטפּער איז געווען: זיי זענען קעגן „פּרייהייט“. פאַרוואָס זאָלן זיי האָבן
דאָס רעכט זי צו מיסברויכן! און איצטער, נאָך אַקטאָבער, איז גאָר ניט געמי-
נערט געוואָרן פון יענער סומע „פּרייהייטלעכקייטן“, וואָס האָבן עקזיסטירט. אַי,
דאָס פאַרווירקלעכן באמת דעם אידעאַל פון פּרייהייט — דאָס וועט נעמען צייט.
אַ רעוואָלוציע מוז דאָך זיין צו אַ געוויסער מאָס שטרענג, האַרט און זיך-איין-
רייסנדיק.

אַבער גאָר אַנדערש איז געשטאַנען די פּראַגע מכות שלום. דאָס איז אַ זאָך,
וואָס קען ניט וואַרטן. שלום איז ניט פּאַרמולירט געוואָרן אַלס אַן אידעאַל: דער
איביקער שלום, וואָס וועט הערשן אויף דער וועלט, נאָר, פּשוט, אַלס אַ מאַ-
מענטזאַך: די דייטשן זיצן אויף אונדזערע פּראַנטן, די „צייטווייליקע רעגירונג“
האַט געוואַלט אָנגיין ווייטער מיטן קריג. דאָס פּאַלק האָט עס ניט געוואַלט און
עס איז גרייט געווען זיך צו וואַרפן אין די אַרעמס פון אַ בירגערקריג. אַבי זיך
אַרויסצורייסן פון דער תּליה-פּעטליע פון דער אימפּעריאַליסטישער מלחמה.
מען האָט צוגעזאַגט שלום. מען מוז אים געבן, וועלכן מקח מען זאָל ניט דאַרפן
צאָלן דערפאַר. אָבער ווי אַזוי מאַכט מען שלום?
דער מעטאָד איז געווען — „זיך ברודערן“, זיך פּראַטערנאליזירן.

לענין האָט אַרויסגעלאָזט אַן אויפרוּף צו די זעלנער, אַז יעדע ראָטע, אַז יעדער טייל פון דער אַרמיי זאל פּרובירן שלום-מאַכן מיט יענעם טייל פון שוואַס היל, וואָס שטייט אַנטקעגן אים. ער האָט, אַפּנים, פּאַרעסן, אַז אַלץ דאַרף גע- טאָן ווערן אויף אַן „אַרגאַניזירטן“ אופן... יא, דאָ האָט ער עס גרינג געקענט אַרויסלאָזן פון קאַפּ. אין וואָס איז דאָ באַשטאַנען די ריזיקע? די זעלנער וועלן פאַר זיך דעם „שלום“ נעמען און פאַר אים, דאָס הייסט פאַרן נייעם אויפקומענ- דיין קלאַס, וועט ניט קלעקן? שלום איז מער ניט, דאָ יעדנפאַלס, געווען ווי בלויז אַ פאַרנייגונג פון קריגסצושטאַנד. און אַז פּרידן וועט הערשן, וועט מען עס אויסנוצן, און „זיין“ פאַרטיי אָדער קלאַס וועט, פאַרשטייט זיך, זיין ניט דער לעצטער צו רייסן און געניסן די פּרוכט פון בוים פון שלום.

זעט איר, ווען עס האָט זיך געהאַנדלט וועגן בענק, וועגן אינדוסטריע, — דאָ האָט ער זיך געשראַקן ווי אַ שד פאַר ווירודן פאַר די „אַנאַרכיסטישע“ מע- טאָדן, פאַר די „אומאַרגאַניזירטע“ מאַסן, וועלכע וועלן פאַר זיך נעמען די פאַב- ריקן, און דעמאָלט, וואָס וועט פאַר דעם „נייעם קלאַס“ בלייבן! דאַרטן, ווו עס איז שייך פאַרנעמען בענק, אינדוסטריע, אַפילו הייזער — דאָ האָט מען געמוזט זיין זייער און זייער אַרגאַניזירט, אַזוי אַז דאָס גוטס זאל פאַלן אין די אויסגע- שטרעקטע הענט פון דעם קלאַס, גרופע אָדער „טיפּ“ אַרגאַניזירער. שלום — מילא, זאָלן זיי עס מאַכן אויף אַן אַנאַרכיסטישן וועג, זאָלן די מאַסן האָבן די איניציאַטיוו. זאָל עס ביי זיי בלייבן און זאָלן זיי זיך מיט דעם האַלטן געזונ- טערהייט. דאָס איז ניט קיין עקאָנאָמישער ענין. מען קען דערביי גאַרניט פאַר- דינען. איר וועט אויף דעם קיין פּריווילעגיעס-פּאַלאַצן ניט אויפבויען פאַר די נייע מאַגנאַטן. ווייטער איז דאָך עס אַ צייטווייליקע זאַך — איינמאַל אָפּגעשניטן.

פּונדעסטוועגן — מען האָט זיך דאָך ניט געקענט פאַרלאָזן אינגאַנצן אויף די סעפּאַראַטע האַנדלונגען פון באַזונדערע באַטאַליאַנען. ווייטער זענען די דייטשן געווען ניט זייער נאַכגעביק און צוגענגלעך אין ענין פון „ברודערן זיך“. און מען האָט גענומען פירן אונטערהאַנדלונגען מכוח שלום-מאַכן. עס איז אויס- געריכט געוואָרן אַ דעלעגאַציע. טראַצקי איז אַביסל שפּעטער-צו אויך געקומען. מען האָט גענומען פאַרהאַנדלען דעם ענין פון שלום. דאָ, ווי אין אַ סך אַנדערע פּראָגן, האָט דער באַלשעוויזם אַרויסגעוויזן זיין מהות, וואָס באַשטייט אין צוויי- צורהדיקייט: אַ הויך-אַרויסגעשריענע רעוואָלוציאַנערע, וועלט-פּראַלעטאַריאַט אויסלייזנדיקע, פּראָזע, און אַ ווייט ניט-רעוואָלוציאַנערע ענג-איינגנוציק אויס- געפירטע טאַט מיט דעם פאַרשוויגענעם מייז צו פאַרפעסטיקן דעם באַדן פאַרן נייעם קלאַס.

ממה-נפשך: אויב דאָס גאַנצע געוויכט לייגט מען אויף דער וועלטערעוואָ- לוציע און אין אַ באַנעם און אויסטייטש, אַז די וועלטערעוואָלוציע וועט זיך אַרויס- קייטלען דירעקט פון דער וועלט-מלחמה, ווי אַזוי, לויט אַזאַ אויפפאַסונג, קען מען ניט אַנפירן אונטערהאַנדלונגען מיט אַ מיליטאַריסט, וואָס דאַרף היינט- מאַרגו געבראַכן ווערן פון אינעווייניק דורך זיין אייגענעם פּראַלעטאַריאַט אַזאַ האַנדלונג העלפט דאָך פּונדערבינדן די הענט פון „אימפעריאַליסט“, אים לאָזן אַרויסקאַראַבקעווען זיך פון די פאַרפלאַנטערטע שוועריקייטן, וועלכע מוזן אים

אומבאדינגט דערשטיקן, פארציען די פעטליע אויף זיין אימפעריאליסטיש-קא-
פיטאליסטיש-מיליטאריסטישן האלדז.

גאנץ אנדערש איז געווען אונדזער שטעלונג. מיר האבן געבויט אויף דער
רוסישער רעוואלוציע אלס אזוינע, וואס אדאנק א צוזאמענלויף פון גינציקע
היסטארישע מאמענטן, איז זי בכוח זיך צו רעאליזירן און שאפן א נייעם סאציאלן
סדר ביי זיך אין לאַנד, וועלכער, ווי אַ מוסטער און וועגווייזער, וועט דינען פאַר
די איבעריקע ארבעטערשאפטן פון אַנדערע לענדער און וועט זיי וועקן עס
נאכצואַזאָן אויף אַ שעפּערישן אופן. מיר האָבן זיך ניט געשעמט צו טענהן גלייך
פון אַנהייב, אַז מיר זענען פאַר אַ סעפּאַראַטן שלום אפילו מיט קאָנטריבוציעס
און אַנעקסיעס. מיר האָבן זיך ניט געוואָלט שפּילן אין באַהעלטעניש און פאַר-
בלענדעניש. דייטשלאַנד איז געווען באַותה־שעה שטאַרקער פון רוסלאַנד. מיר
האָבן געוואָלט קריגן די מעגלעכקייט איבערצובויען אונדזער ווירטשאַפט און
אונדזער צוזאַמענלעב אויף נייע יסודות און עס איז, פאַרשטייט זיך, שווער זיך
צו פאַרנעמען מיט צוויי אויפגאַבן: קעמפן אי פון דרויסן און אי פון אינעווייניק.
נאכמער ווען די צוויי אויפגאַבן געפינען זיך, אויבנאויפיק גענומען, אין
אַ סתירה, — מלחמה־אַנפירן פאַדערט דעם אונטערוואַרעם פון „פאַטריאַטישע“
געפילן, בשעת די סאציאלע רעוואלוציע האָט פאַרלאַנגט דעם היפּוך, — דעם
קאַלטן אַנאַליז און פּונאַנדערשניט פון פאַלק אויף קלאַסן. די באַלשעוויקעס
אַבער האָבן געטענהט, אַז זיי ווילן שליסן אַ „דעמאָקראַטישן“ שלום, אָן אַנעק-
סיעס און אָן קאָנטריבוציעס. גענעראַל האַפּמאַן איז געזעסן פון איין זייט טיש
און טראַצקי פון צווייטן זייט. קיינער וועט ניט אַפּליקענען, אַז טראַצקי איז
אַ שיינער, אויב איר ווילט, אַ שטאַרקער רעדנער, און ער האָט גערעדט, איבערן
קאַפּ פון די גענעראַלן צו די מאַסן... צו די זעלנער.
אַבער ניט די מאַסן זענען געווען דערביי אונטערצושרייבן דעם פּרידנס-
אַפּמאַך.

ווייטער איז דער גאַנצער צונויפקומען זיך געווען אַ טעות. אויב אַ שלום
אָן אַנעקסיעס און אָן קאָנטריבוציעס — איז ניט געווען וואָס זיך צונויפקומען
אין ברעסט־ליטאַווסק. לודענדאַרף איז געווען באַוווסט צו זיין אַ גאַנץ שוואַכער
דעמאָקראַט, און ווילהעלם האָט אויך ניט געהאַט דעם „אומכבוד“ זיך צו רע-
כענען צווישן די דעמאָקראַטן, און גענעראַל האַפּמאַן איז געווען ווייט פון דע-
מאָקראַטישע געדאַנקען. אַ סעפּאַראַטער שלום — האָט געהייסן אַ „שלום, וואָס
ער זאָל ניט קאַסטן“. די באַלשעוויקעס האָבן אַבער געהאַט גאַר אַן אַנדער לאַזונג
און גאַר אַן אַנדער צוגאַנג צו דער זאַך. און פּרידן האָט מען צוגעזאַגט און דאַס
איז אַ זאַך וואָס הזמן גרמה. מען מוז עס גלייך געבן. עס איז ניט אַזוי וויכטיק
געווען דער צוזאַג, וואָס מען האָט געגעבן די מאַסן, ווי דאַס אַפשטעלן די
דייטשן, פּטור ווערן פון זיי. לענין האָט גאַנץ גוט געווסט, וואָס עס האָט
דורכגעוואָרפן קערענסקי; ער האָט גאַנץ גוט פאַרשטאַנען, אַז די מלחמה, וואָס
האָט אומגעוואָרפן ניקאָלאַיס טראַן, אַרויסגעשמיסן פון מיניסטעריום מיליוקאָוו
און דערנאָך קערענסקי מיט די איבעריקע, וועט זיך ניט אַפשטעלן פאַר אים.
און די באַלשעוויקעס האָבן גאַנץ גוט אויפגענומען די סיטואַציע — זיי האָבן
אָודאַי ניט געקענט מלחמה־האַלטן אויף צוויי פּראַנטן, אי קעגן די מאַסן, און

אי קעגן די דייטשן. די מלחמה מוז אָפּגעשטעלט ווערן. מען מוז אַרויס פון דעם אימפעריאליסטישן כּישוף־קרייז, אין וועלכן די סאַציאַל־דעמאָקראַטן און סאַציאַל־רעוואָלוציאַנערן (רעכטע) האָבן זיך פאַרווירט און אַנגעוואָרן די קעפּ און פירערשאַפּט.

איבערריידן האַפּמאַנען, ווירקן מיט אַגיטאַציע אויף לודענדאַרפּן — קנאַפּע האַפּענונגען. ווי אַ טויטן באַנקעס — אַזוי האָבן אויף אים געווירקט די „רויטע“ רעדעס, וועלכע האָבן ניט געקענט האָבן קיין ממשות, אַזוי גיך ווי זיי זענען געזאַגט געוואָרן אין זיין טרעפּהנעם דערבייזיין און האָבן, ממילא, געטראַגן אין זיך אַן אומפאַרגעבלעכע סתירה.

אויב יאָ אַזוי, אויב איר גלויבט אין דער נאַענטקייט פון דער רעוואָלוציע — וואָס־זשע קומט איר צו מיר בעטן שלום! וואָרט אַביסל צו און איר וועט מיך געפינען אונטער די רוינעס פון אימפעריאַליזם. אויב איר רעדט גלאַט אַזוי אין דער וועלט אַרײַן, כּדי זיך אויפן האַרצן גרינגער צו מאַכן, טאָ דרייט ניט קיין ספּאַדעק, שרייבט־אונטער די פּונקטן, וועלכע איך, דייטשער גענעראַל, דער מנצח, דיקטיר אייך. וועט איר ניט פּאַלגן — מאַך איך מיט מיינע זעלנער, וואָס זענען געטריי, אַ סוף פון אייך — מיט אייער קומען צו מאַכט און געוועל־טיקונג.

און באמת, אַ מאַדנע בילד: אַ וועלט־רעוואָלוציע אויף די ליפּן — און שלום־אונטערהאַנדלונגען מיט אימפעריאַליסטן. פּרידן האָבן זיי, די באַלשעוויקעס, צו־געזאַגט די מאַסן, אָבער אויף וועלכן אופן? איר מאַכט אַ סאַציאַלע רעוואָלוציע און אַלע וועלן אייך כּהרף־עיּן נאַכטאַן, און אַ סוף וועט ווערן פון דער מלחמה, ניט ווייל מיר וועלן שליסן אַ באַזונדערן, אַן אַפּגעשמיסענעם שלום, נאָר דער־פּאַר, וואָס אַלע מיליטאַריסטן וועלן צעגייין אויפן פּיער פון דער זיך פּונאַדער־פּלאַקערנדיקער וועלט־רעוואָלוציע. אָבער דער געזונטער אינסטינקט פון אַ נייעם אויפקומענדיקן קלאַס האָט אים גלייך אונטערגעזאַגט: — שטעל ניט איין אין סכּנה די „סאַציאַלע קאַריערע“ פון נייעם קלאַס, דאַס איז גלאַט גערעדט פּאַר די מאַסן, וועלכע מיר מוזן דאָך צוואַנגן „גאַלדענע בערג און זילבערנע טאַלן“, און וואָס מער צוגעזאַגט אַלץ בעסער, ווייל מיר וועלן פאַרשפּרעכן אַזאַ מאַקסי־מום, וואָס מיר וועלן בשום־אופן ניט בכוח זיין צו פאַרווירקלעכן. אָבער פּאַר זיך מוז מען זיין פּראַקטיש... אויסגערעכנט. ווייל מען פאַרנעמען דעם אויבנאָן „אַנפירן“ די מאַסן, „אַרגאַניזירן“ דאַס סאַציאַלע לעבן און געוועלטיקן איבער די „נידעריקע“, דאַרף מען האָבן אַ קאַלטן קאַפּ, דאַרף מען זיין כּיטרע ווי אַ שלאַנג און אַ בעל־חשבוּן. אָבער גלייך נאַכגעבן און אַזוי טיף פּאַלן איז אוממעגלעך געווען. עס איז זיי ניט אַנגעשטאַנען. פּסיכאָלאָגיש האָבן זיי עס ביי זיך ניט געקענט פּועלן און עס איז געשאַפּן געוואָרן דאַס מפּיל־קינד: ניט קיין קריג און ניט קיין שלום. אַזאַ סאָרט זאָך שמעקט מיט סענטימענט, מיט זשעסט, מיט העוויזות. אָבער איר ווייסט דאָך פון דער שפּעטערדיקער היסטאָריע, אַז די באַל־שעוויקעס זענען גאָר ניט קיין „סענטימענטאַליסטן“. זיי האָבן זיך אָבער אַנ־דערש ניט געקענט אַרויספּלאַנטערן פון דער סתירה, פון דער הויפּט־סתירה: וועלט־רעוואָלוציע און סעפּאַראַטן פּרידן. זיי האָבן נאָך דעמאָלט דעם דרייטט

ניט געהאט, וועלכן זיי האבן באוויון א סך שפעטער, ארויסצוגיין צום עולם און אראפנעמען די מאסקע פון פראזן און זיך אפזאגן, ווי לענין האט גאנץ אפן שפע-טער געטאן; דאס איז געווען אן אגיטאציע-פעריאד...

דאס, הייסט עס, איז גערעדט פאר יענעם פעריאד, ווען מען דארף קריגן די מאסן, זיי אריינבראפן אין נעץ, זיי אויסנוצן, דעמאלט זשאלעוועט מען ניט קיין גוזמאות און ספורי-נפלאות, אבער מיר האבן גאנץ אנדערש אין זינען. אין יענעם מאמענט ארויסזאגן אזעלכע געדאנקען בפה-מלא איז געווען געפערלעך צוליב דעם פשוטן טעם, וואס די איבעריקע פארטייען זענען נאך ניט געווען צעדערוגעט. די מאסן האבן זיך נאך געפילט גאנץ שטייף, און פאר אזעלכע גלויב-דעתן וואלטן די באלשעוויקעס געקענט כאפן א פסק, האט מען דעם אפנייג פון „פראגראם“ פארצויגן, באוויון, כלומרשט, באשיינפערלעך די מאסן, אז אזא שלום ווילן זיי ניט, בשום-אויפן ניט, נאר... מען איז געצווינגען, און עס איז געשאפן געווארן די מאדענע באשעפעניש, ניט קיין שלום און ניט קיין קריג!

איך בין געלעגן א צוגעשמידטער צום בעט, געלייענט די צייטונג, גע-קריצט מיט די צייט, ווער האט ניט פארשטאנען, אז דאס איז א שפיצל צו געבן שפעטער א ביסל א גרעסערע אנעקסיע און א העכערע קאנטריבוציע — אבי ראטעווען די אייגענע פעל פון נייעם באלעבאס פון רוסלאנד. און עס האט זיך אנגעהויבן דער טייוואלים-שפיל פון אוועקשטעלן דעם „אייגענעם קלאס“, די אייגענע פארטיי, העכער פון אלץ, וואס קענט איר טאן; „דאס איז די געשיכטע פון דער מענטשהייט!“ יעדער הערשנדיקער קלאס אידענטיפיצירט זיך אלע מאל מיט פראגרעס, מענטשהייט, אידעאל, ער איז גרייט אויפצוברענגען פאר א קרבן אלץ, אבי צו געווינען עפעס פאר זיך, די עגאטימישסטע זאך אין דער וועלט איז די אנפירנדיקע סאציאלע גרופע, דער אייגננוץ פון הערשנדיקן קלאס איז גענוג שטארק, אבער די זעלבסטליבע פון א קלאס, וואס גייט צו הער-שאפט, וואס „קומט-אויף“, איז טויזנטער מאל שטארקער. „ניט קיין קריג, ניט קיין שלום.“ — געווינען צייט, זיך איינגעפונדעוועט אביסל, שטארקער געווארן, די מאסן אביסל צוגעוויינט, אביסל אין די הענט אריינגענומען, נאכדעם האבן זיי אונטערגעשריבן א שלום-אפמאך, וואס איז געווען אין-לשער ערגער פון דעם ערשטן אפגעווארפענעם. אבער דער זשעסט האט זיי, זיי אלס א גרופע, גע-בראכט נוצן, און וואס דען מער? די אינטערעסן פון דער „אייגענער גרופע“ שטייען העכער פאר די אינטערעסן פון דעם גאנצן, פון דעם ארבעטנדיקן רוס-לאנד, פון דארפישן און שטאטישן הארעפאשנעם קלאס, פון וועלטפראלאעטא-ריאט, פון אלץ אין דער וועלט און פון דער וועלט, אלץ, וואס פירט צום איינ-פונדעווען די נייע סאציאלע גרופע, צום באשענקען זי מיט פריוילעגיעס, בא-זארגן מיט ווילטשאנד — איז גוט און אונגעמבאר, אלע טאטן און מיטלען בארעכטיקט דער גרויסער „הייליקער“ צוועק — דאס שאפן א נייעם אנפירנ-דיקן קלאס, מיט נייע פריוילעגיעס...

אַטענטאַט אויף לענינען — פאַני קאַפלאַן

1

1918, מאַנאַט אויגוסט. דאָס איז געווען אַ שווערע צייט פאַרן סאָוועטישן־רעזשים. דעם 2טן פון דעם מאַנאַט האָבן די ענגלענדער אַרויסגעזעצט צוויי טויזנט זעלנער אין אַרכאַנגעלסק. זיי האָבן אָפּגעשאַפט דעם לאַקאַלן סאָוועט און עטאַבלירט אַ פּראָוויזאָרישע רעגירונג פאַר גאַנץ צפון. אַ פאַר טעג שפּעטער האָבן די בריטישע און פּראַנצויזישע אַרמיען פאַרנומען ווילאַדיוואַסטאַק. נאָך זיי, דעם 12טן, איז געקומען אַ יאַפּאַנישע דיוויזיע; דעם 15טן און 16טן זענען אַנגעקומען פון די פּיליפּינער אינדזלען צוויי אַמעריקאַנער רעגיימענטן. מערב־סיביר איז געווען אין די הענט פון די טשעכן. די לעצטע האָבן זיך צעבונטעוועט דעם 29טן מאי. האָבן פאַרכאַפט אין ניושני־נאַוואַראַד דעם גאַלדענעם פּאַנד און זיך געלאָזט גיין קיין סיביר, אומשטירצנדיק אויפן וועג די סאָוועטן און איינ־פירנדיק אַ נייע אַרדענונג. דעם 31טן יולי האָט שוין גאַנץ סיביר געהאַט גע־ביטן אירע קאַלירן, פון „רויט“ איז זי געוואָרן „ווייס“. דעם 24טן אויגוסט האָבן די ענגלענדער מיט די יאַפּאַנער באַזיגט די רויטע אין אַ שלאַכט לעבן טייך אוססורי.

אין מאַסקווע גופא האָט געהערשט אַ גרויסע אומצופרידנקייט. די „זאַגראַ־דיטעלנע אַטריאַדן“ פלעגן אָפּנעמען דאָס מעל סיי פון די זעקטרעגער (מיע־שאַטשניקעס) און סיי פון די אַרבעטער, וועלכע די פאַבריקן האָבן געשיקט איינ־קויפן מעל אין די דערפער. די באַפעלקערונג, אַפילו דער האַרעפּאַשנער טייל, האָט געמורמלט. אויף עטלעכע זאוואַדן האָבן אויסגעבראַכן שטריקן. לענין האָט געמוזט אונטערשרייבן אַ דעקרעט, וועלכער האָט דערלויבט, פאַר צוויי חדשים, די שליחים פון די פאַבריקן פאַרן אין די דערפער, וואָס אַרום מאַסקווע אַדער אין אוקראַינע, איינקויפן ברויט, פעטס, מיט איין וואָרט, — שפייז. אויסערדעם האָבן די באַלשעוויסטישע טוער באַשלאָסן צו אַראַנזשירן מיטינגען אַלע פריי־טיק אַוונט אויף די פאַבריקן פון זאַמאַסקוואַריעטישע און סאַקאַלניקי. מיט פאַר־טראַגן זענען אַרויסגעטראָטן די באַלשעוויסטישע גדולים, לענין אַריינגערעכנט. זיי האָבן געפילט אַ נויטווענדיקייט צו גיין ריידן צו דער אַרבעטערשאַפט, איר אויפקלערן, געבן צו פאַרשטיין די סיטואַציע.

**

— זעסטו דען אַליין ניט, אַז לענין איז דער איינציקער זייל, אויף וועמען דער גאַנצער באַלשעוויסטישער בנין האַלט זיך! — האָט געזאָגט נ. צו פּאַניע קאַפּלאַן־ראַידמען. — די איבעריקע זענען פּרכנע. ווי נאָר מיר לייגן אים

אוועק, זענען מיר פארטיק מיט דער קאמיסארישער זעלבסטהערשונג. זיי אן אים קענען ניט עקזיסטירן, זיי וועלן קיין דריי טעג ניט אָנציען.

פאָניע איז געווען מיט דער זעלביקער מיינונג. זי האָט נאָך מיט אַ פאָר חדשים צוריק ביי זיך באַשלאָסן, אַז לענינען מוז זי אַפראַמען פון וועג. אָבער איר האָט זיך געוואָלט אַביסל אונטעראַמפערן, כדי ביי זיך שטייפער צו ווערן. — עס איז דאָ אַ קערנדל אמת אין דיין אין אַלגעמיין צו־ברייטער באַהויפֿט־טונג. — האָט פאָני באַמערקט.

— אַ קערנדל! — האָט נ. זיך צעלאַכט. — אַ גאַנץ פעלד פול מיט ווייץ, אויף מיין ערן־וואָרט! ווער איז דאָרטן דאָ אין דער גאַנצער חברותא אויסער לענינען? די באַלשעוויקעס — זיי זענען דאָך אַ טשערעדע ציגן, ער איז דער איינציקער באַק. וווּ ער פירט זיי, — גייען זיי, וואָס ער זאָגט — באַמקען זיי צו, מעקען נאָך.

— וואָס איז מכות טראַצקין? — פרעגט פאָניע.

— ווער איז טראַצקין? אַ פראַזיאַר, אַ פאָזיאַר, אַן אייזל אין פעל פון אַ לייב. נאָר קליינע קינדער שרעקן זיך פאַר אים. דער אמתער וואָרטזאָגער און פירער איז לענין. ער איז אַ פעלדזשטיין. אים אויפצורייסן פאָדערט זיך דינאָ־מיט. די איבעריקע זענען זשוויר; מיט אַ רידל קען מען זיי אַפשאַרן.

נ. שמייכלט סאַרקאַסטיש.

— און וואָס איז מכות דזשערדזשינסקין, סטאַלינען, בוכאַרינען? — פאָניע לויפט דורך די רשימה פון די גרויסע נעמען.

— קיין איינער פון זיי וואָלט ניט אימשטאַנד געווען צו שטיין אין בראַך.

— דו ביסט גערעכט. — האָט פאָניע מסכים געווען, — קיין איינער פון זיי קען זיך מיט לענינען ניט פאַרמעסטן.

— און דאָס וועט ניט זיין שווער דורכצופירן. דעם קומענדיקן פרייטיק, איך ווייס עס אויף זיכער, וועט לענין זיין אויף מיכעלסאָנס זאוואָד. ער וועט דאָרטן האַלטן אַ רעדע. איך האָב אייגנטלעך שוין אויסגעאַרבעט דעם גאַנצן פלאַן. מיר וועלן בייזווינען זיין רעפעראַט; קומען אַהין ווי „רעכטגלויביקע“ צו־הערער, וואָס זענען דורשטיק און ווילן טרינקען פון דעם קוואַל פון זיין פאַלי־טישער קלוגשאַפט. נאָך זיין פאַרטראַג וועלן מיר שטעלן אַ פאַר נאַיווע פראַגן. און בשעת ער וועט זיין פאַרנומען מיטן פאַרענטפערן די האַרבע קשיות אונ־דזערע... וועלן מיר אים מכבד־זיין מיט אַ פאַר קוילן... דאָס איז אַלץ — האָט נ. פאַרענדיקט מיט אַ פייערלעכער שטימע פונאַנדערעפענענדיק זיינע לאַנגע אַרעמס.

— איז דאָ אַ שאַנס אויף צו אַנטלויפֿן? — פרעגט פאָניע.

— איך גלויב, אַז יאָ. מען קען זיך גאַנץ לייכט אַרויסכאַפֿן בשעת דער סו־מאַטאַכע. דו שטעלסט זיך פאַר וואָס פאַר אַ פאַניק דאָרטן וועט אויסברעכן, ווען די דונערן וועלן נעמען קנאַלן אינמיטן אַ לויטערער פרידלעכער פאַרזאַמלונג?... — ניט דערפאַר פרעג איך עס. ווייל איך וויל ראַטעווען מיין פעל. איך בין גרייט צו קויפֿן זיין טויט מיט מיין לעבן. און איך האַלט, אַז דער פרייז איז ניט קיין צו הייכער. אָבער, פאַרשטייט מיך, מיט אַ באַמבע וואָלט איך זיך זיכער

אן עצה געגעבן. אבער קיין באַמבע קען מען דאָך ניט וואַרפֿן אין אַ פֿאַרזאַמלונג פֿון אַרבעטער. און מיט אַ רעוואָלוציער בין איך ניט קיין גרויסע מאַכערקע. ווער ווייס, צי איך וועל אים טרעפֿן. און אויב שוין יאָ טרעפֿן, צי וועל איך אים אויפֿן אַרט אַוועקלייגן. אויב נאָר פֿאַרווונדן, — וועט עס זיין אַרויסגעוואַרפענע אַרבעט.

— צילעווע זיך אין זיין בוועם־ברעטל! זיין ברוסט איז גאַנץ ברייטלעך. אויסערדעם האַסטו דאָך אַ גאַנצע וואַך צייט. אַט האַסטו מיין רעוואָלוציער מיט די קוילן. און דערוויילע מאַך איבונגען. אין וואַלד קענסטו עס טאָן גאַנץ פֿריי. די הויפטזאַך: דיין האַנט זאָל ניט ציטערן. — נ. גיט איר זיין רעוואָלוציער. — געדענק, קיינער זאָל וועגן דעם ניט וויסן אויסער מיר און דיר. היינטיקע צייטן קען מען קיינעם ניט טרויען. ניט קיין אייגענעם ברודער און ניט קיין אייגענער שוועסטער אַפֿילו.

— איך האָב געהאַט בדעה עס צו פֿאַרטרויען אַ פֿריינדן מיינער, וועלכע איך קען נאָך פֿון קאַטאַרגע. איך דענק, אַז זי וואַלט וויליק זיין מיר אַרויסצו־העלפֿן. אין פֿאַל מיר געלינגט ניט, וועט זי עס פֿאַרענדיקן. פֿאַרגעס ניט, אַז דאָס איז אונדזער ערשטער און לעצטער שאַנס. נאָכדעם וועט שוין לענין מער ניט אַרומפֿאַרן פֿראַנק און פֿריי צו מיטינגען אין אַרבעטער־קוואַרטאַל, זיך דער־לויבן אַרויסצוטערען אויף פֿאַבריקן, אין ווערקשאַטן. די באַלשעוויסטישע שררות וועלן ווי די מיז פֿאַרקריכן אין די לעכער פֿון קרעמל, און פֿון דאָרטן וועט מען זיי ניט קענען אַרויסקריגן מיט קיין שום מיטלען אויף דער וועלט.

— פֿאַניע, איך טרוי אונדזער שטערן. איך בין זיכער, אַז עס וועט זיין מיט גליק. דיין האַנט איז מזלדיק.

— היט אים די טשעקאַ ניט אָפֿ? ער מוז דאָך זיין אַרומגערינגלט מיט אַ גאַנצן שוואַרם אַגענטן!

— אַבער עס איז דאָך אַ פֿאַבריקקלוב. וואָס קענען זיי טאָן? זיי קענען דאָך ניט פֿאַרמאַכן טיר און טויער. איבעריקנס, ביסטו דאָך אַ פֿרוי. און דאָס בילד פֿון די פֿעראַווסקאַס און זאַסולישעס איז שוין לאַנג פֿאַרביאַקעוועט, אַנשטאַט זיי איז אויפֿגעקומען דער נייער טיפֿ רעוואָלוציאַנערע פֿרוי, ווי אַ שטייגער מאַדאַם קאַלאַנטאַי... און זיי וועלן דיך ניט פֿאַרדעכטיקן, אויף דיר אַכטונג ניט געבן.

— איך וואַלט וועלן זיך באַקענען מיטן פֿלאַך, מיטן קלוב, זיינע אַרויס־גאַנגען און אַריינגאַנגען, — באַמערקט פֿאַניע.

— דאָס קען איך גרינג איינאַרדענען. איך בין פֿאַרבונדן מיט די נאַכט־וועכטערס. איך האָב רעאַרגאַניזירט די שמירה. מען פֿלעגט דאָרטן כּסדר גנבע־נען. און ביי דער נאַכט, בשעת איך בין אויף מיין פּאַסטן, וועל איך דיר ווייזן אַלץ, וואָס דו דאַרפֿסט זען.

— דאָס איז אַ גוטער פֿלאַך. ווען זאָל איך קומען?

— נאָך האַלבער נאַכט. און אויב עמעצער וועט דיך זען, איז וואָס? אַ נאַכט־באַזוך פֿון אַ פֿרוי איז גרינג צו דערקלערן. און די וועכטערס וועלן זיך ניט חקירהן איבער דעם. זיי וועלן זיך האַלטן פֿאַר דאָס אויבערפלעכלעכע און

מענטשלעכע און אויף מאַרגן וועלן זיי עס פאַרגעסן. זיי וועלן עס צומאָל אַפילו
ניט דערמאָנען.

— וועלכע נאַכט? — פּרעגט פּאַניע.

— מאָנטיק-צו-נאַכט, — ענטפערט נ. און בייטנדיק דעם טאָג, נעמט ער
דעקלאַמירן: — פּאַניע קאַפּלאַן וועט באַפרייען רוסלאַנד פון דעם אומגעהויער,
פון דעם דראַקאָן... פּאַניע קאַפּלאַן וועט זיין דער ברוטוס פון דעם פּראַלעטאַר-
רישן צעזאַר! אַט אזוי שרייבט זיך אַ געשיכטע און ווידערהאַלט זיך.
— רייך ניט קיין נאַרישקייטן און זאָג ניט „האַפּ“ איידער דו ביסט אַריי-
בערגעשפּרינגען, — האַקט אים איבער פּאַניע אומצופרידן.

2

דעם 30טן אויגוסט, פרייטיק.
זינאוויצעו האָט אָפּגערוּפּן לענינען דורכן טעלעפּאָן און אים געלאָזט וויסן,
אַז אוריזקי איז דערשאַסן געוואָרן.
אוריזקי איז געווען דער גרינדער, דער פּאַטער, פון דער טשעקאַ. דער-
נאָך, ווען דער גאַנצער סאוונאַרקאַם (דער ראַט פון די פּאַלקסקאַמיסאַרן) האָט
זיך אַריבערגעקליבן קיין מאַסקווע, איז די טשעקאַ אויך אַריבערגעפירט געוואָרן
און פעליקס עדמונדאוויטש דזשערדזשינסקי איז געוואָרן פּרעזידענט פון דער
מאוימדיקער אינסטיטוציע. אוריזקי איז פאַרבליבן אין פעטראַגראַד. ער איז
באַשטימט געוואָרן אַלס קאַמיסאַר פאַר אינערלעכע אָנגעלעגנהייטן פון דער
צפון-קאַמונע.

לענין, דערהאַלטנדיק די שלעכטע בשורה, האָט גלייך געלאָזט עס וויסן
דזשערדזשינסקי; ער האָט אים באַפוילן אָפּצופאַרן מיטן ערשטן עקספרעס קיין
פעטראַגראַד און אויספאַרשן די זאַך אויף-אַן-אַרט און אויסראַמען די קאַנטר-
רעוואָלוציאַנערע עלעמענטן. דזשערדזשינסקי איז אָפּגעפאַרן אָן שהיות.
דער קאַמענדאַנט פון קרעמל פּלעגט אויף פּרייטיק קריגן צוגעשיקט אַ
היפש ביסל טשעקיסטן. עס איז געווען זיין פליכט און פּריוילעגיע אַכטונג צו-
געבן, אַז לענין זאל ניט ניווקווערן אויף זיינע „אַראַטאַרישע עקספורסיעס“, ווי
זיינע פּרייטיקדיקע אַרויפאַרן זענען באַצייכנט געוואָרן אביסל סאַרקאַסטיש פון
די הויכגעשטעלטע באַלשעוויסטישע באַאַמטע. ווהיז לענין איז געפאַרן, זענען
אים עטלעכע טשעקיסטן פאַרויס און נאַכגעפאַרן. זיי פּלעגן באַוואַכן די פּלע-
צער, וועלכע לענין האָט באַזוכט.

דעם פּרייטיק, צוליב דזשערדזשינסקיס פּלוצלינגן אָפּפאַר, האָט געהערשט
אַ פּאַרווירעניש אין דער „אַלרוסישער עקסטראַרדינערער קאַמיסיע“ און קיי-
נער פון די אָגענטן האָט זיך ניט געיאָוועט.
דער קאַמענדאַנט איז געווען זייער אומרויק און ער האָט אָפּגערוּפּן די
טשעקאַ.

— זיי זענען צעשפּרייט איבער דער גאַנצער שטאַט. אזוי פיל הויזוכונגען
און איבערפּאַלן, אַז עס קלעקן קיין מענטשן ניט, — האָט געענטפערט דער
קאַמענדאַנט פון טשעקאַ.

— היינט איז דאך פרייטיק! איך מוז האבן אן אפטיילונג! — האָט דער קאָ-
מענדאַנט פון קרעמל געשריגן אין טעלעפאָן און זיך גוט אויסגעזידלט.
— גוט, איך וועל איבערגעבן עס צו חבר קסענאָפּאַנטאָוו. דאָס איז אַלץ
וואָס איך קען טאָן.

אַ האַלבע־שעה איז פאַרלאָפּן. דער קאָמענדאַנט פון קרעמל איז געווען
אויסער זיך. אין פּאַל פון אַ קאַטאַסטראָפּע, ווער וועט זיין פאַראַנטוואָרטלעך,
אויב ניט ער? און ער האָט אָפּגערופן דעם פּרעזידענט פון דער טשעקאָ.
— דזשערדזשינסקי איז אָפּגעפּאַרן, ניט אָפּגעבנדיק קיין שום פאַראַרדע־
נונגען. די יאַטן זענען אַלע פאַרנומען אויף דער סוכאַריאַווקע, זיי האָבן אַרומ־
גערינגלט אַלע „מיעשאַטשניקעס“, פאַרכאַפט דעם גאַנצן מאַרק מיט ספּעקול־
לאַנטן, טויזנטער מענטשן. עס איז קיין קלייניקייט ניט. האָב געדולד, ווי נאָר
זיי קומען אָן, וועל איך אייניקע פון זיי דיר גלייך אַריבערשיקן. — האָט אָפּגע־
ענטפּערט דער סעקרעטאַר פון פּרעזידיום.

דער קאָמענדאַנט האָט אַ שליידער געטאָן דעם טעלעפּאָנרער, וואָרטשענדיק.
פאַרנאַכט האָבן זיך באַוווּזן עטלעכע טשעקיסטן. דער קאָמענדאַנט האָט
זיי געגעבן די אַדרעסן פון די מיטינגען, וועלכע לענין וועט באַזוכן. אָבער מי־
כעלסאַנס זאָוואַד האָט ער אויסגעלאָזט.

מען האָט זיך געדאַרפט היטן פאַר די רעכטע עלעמענטן. אָבער מיכעלסאַנס
פאַבריק האָט געהאַט אַ שם איבער גאַנץ מאַסקווע ווי איינע פון די לינקסטע. די
אַרבעטער האָבן איבערגענומען די פאַבריק נאָך פאַר דער אַקטאַבער־רעוואָלוציע
ציע און האָבן איר אַליין פאַרוואַלטעט, ניט דערוואַרטנדיק זיך אויפן דעקרעט
פון ווציק (אַל־רוסישן עקזעקוטיו־קאָמיטעט), ער זאל סאַנקציאָנירן די „עקס־
פּראָפּריאַטירונג“ פון פאַבריקן און זאָוואַדן. די אַרבעטערשאַפט אויף מיכעלסאַנס
פאַבריק זענען געווען אָדער באַלשעוויקעס אָדער גאַר אַנאַרכיסטן. און זיי האָט
מען לענינען געקענט זיכער אַנטרויען.

אינאַוונט, שפּעטער־צו, ווען לענין איז אַרויסגעפּאַרן מיט זיין שטענדיקן
שאַפּער, האָט אים דער קאָמענדאַנט אָפּגעשטעלט. מיט האַלבע ווערטער און גע־
ברויכענדיק צוויידייטיקע אויסדרוקן האָט ער אים געגעבן צו פאַרשטיין, אַז די
וואַך איז דאָס מאַל ניט־אַרגאַניזירט ווי עס באַדאַרף־צו־זיין; ווייניק מענטשן
אוועקגעשיקט און צו שפּעט.

לענין האָט עס געמאַכט פאַר קליינגעלט, שטותערייען. ווער דאַרף זיי האָבן?
די אַרבעטער זענען ניט געשטימט פיינטלעך. און קיינער דאַרף אים ניט באַ־
שירמען און באַשיצן קעגן זיי. און די אַרבעט, וועלכע ער טוט אין די פאַבריק־
קלובן, איז פון גאַר אומשולדיקן כאַראַקטער. ער פאַרנעמט זיך מיט אויפקלערן
די אַרבעטער, זיי זאָלן וויסן די לאַגע, אין וועלכער דער סאָוועט־רעזשים גע־
פינט זיך.

— עס איז ניט ראַטזאַם אַרויסצופאַרן היינט, אונטער אַזעלכע אומגינסטיקע
אומשטענדן. — האָט דער קאָמענדאַנט זיך ביי אים געבעטן. — מען דאַרף זיין
פאַרויכטיק, מען דאַרף זיך ניט צופיל איינשטעלן, מיר האָבן נאָר איין איליטשן
(וולאַדימיר איליטש, אַזוי האָט מען לענינען גערופן אין ייִנגערע קרייזן)...
אָבער לענין האָט זיך צו אים ניט צוגעהערט.

— דער קאמענדאנט איז אן איבערגעשראקענער, — האָט לענין באַמערקט ווי אָן ענטפּער. ער האָט אַ מאַך געטאָן מיט דער האַנט מיט ביטול און אויף אַמאָל געגעבן מיט דעם אַ צייכן דעם שאַפּער, אַז ער זאָל פּאַרן. זיי זענען אַדורך העם ספּאַסקין־טויער.

לענין האָט זיך פּאַרטראַכט. ער האָט גענומען צוגרייטן אין קאַפּ זיין רע־פּעראַט וועגן דער פּאַליטישער סיטואַציע אונטערן נאָמען „די דיקטאַטור פּון פּראָלעטאַריאַט קעגן דער דיקטאַטור פּון דער בורזשואַזיע“.

3

אויף מיכעלסאָנס זאוואַד איז לענין אָנגעקומען שפּעטלעך, אַרום צען אַזיי־גער אינאַוונט. ער איז פּאַר דעם געווען אויף אַן אַנדערן מיטינג. ווען לענין איז אַריין, איז דער קלוב שוין געווען פול געפּאַקט מיט צוהערער. אַלע זענען געווען אומגעדולדיק. זיי האָבן געוואָלט הערן, וואָס לענין האָט צו זאָגן וועגן דער פּאַרפּלאַנטערטער לאַגע און איבערהויפּט שטעלן ברויטפּראָגן. אָן לאַנגע פּאַרשטעלונגען מצד דעם פּאַרזיצער און אָן אַ לאַנגער פּאַררעדע איז לענין צוגעטראָטן צו זיין טעמע.

ער האָט גערעדט ווי זיין שטייגער איז געווען צו רעדן. איין האַנט האָט ער געהאַלטן אין דער הויזנקעשענע און מיט דער צווייטער האָט ער הייס, פּיבעריש, כּמעט מעשה־ייד, זשעסטיקולירט. דערנאָך געביטן די הענט; די זשעסטיקולירנדיקע האַנט געלאָזט אַפרוען אין קעשענע און די אויס־גערוטע האַנט גענומען צו דער אַרבעט. זיין שטימע איז געווען שטאַרק, טאַנפּיל, אַפהילטיק, אָבער הייזערליקעך און אַ רעכט ביסל אומאָנגענעם, ווי איינער וואָלט זעגן. גערעדט האָט ער מיט היץ, מיט אַ ברען, מיט אַ טיפּער און פּלאַמענדיקער איבערצייגונג. און דאָ און דאָרט האָט ער זיך פּאַרגינען אַ לצנותעל, אַ סאַרקאַס־טישע אָנמערקונג אויפן חשבון פּון זיינע פּאַליטישע קעגנער, וועלכע ער האָט אָגולנע באַצייכנט ווי סאַציאַל־פּאַררעטער. לענין האָט פּאַרמאָגט אַ חוש פּאַר הומאָר און ער האָט עס געברויכט. ער האָט זיינע אָפּגעענטן ניט געשאַנעוועט, געמאַכט פּון זיי אַ תּל. אָפּגעשלאָגן זייערע אַרגומענטן און דערנאָך חוזק געמאַכט פּון זיי, זיך ווי איזדעקעוועט איבער זייערע האַפּטלאָזע טעאָריעס און אנשוי־אונגען. אין רעדן איז לענין געווען אַ קאָמבינאַציע פּון אַ פּראָפעט און אַ ציני־קער אויף איין מאָל. ער האָט אָפּגעשפּאַט פּון די סאַציאַל־רעוואָלוציאַנערן, פּון די מענשעוויקעס פּון אַלע שאַטירונגען. גערעדט מיט גרימצאָרן קעגן טשערנאָוו און קאָמפּאַניע, מאַרטאָוו און קאָמפּאַניע. יעדן פּירער פּון דער אָפּאָזיציע האָט ער באַשאַנקען מיט אַ קאָמפּאַניע, מאַכנדיק פּון זיי געשעפטספּירמעס... און גלייך אויף אַן אַרט האָט ער זיך צעשטראַלט מיט זוניקע בילדער פּון דעם צוקונפּטיקן גי־עדנישן רעזשים אין רוסלאַנד, וועלכן ער מיט דער באַלשעוויסטישער פּאַר־טי גייען איינפירן במהרה בימינו. לענין האָט מיט זיך פּאַרגעשטעלט אַן אייגנ־אַרטיקן סינטעז פּון אַ גלויביקן, עקזאַלטירטן, נאַיוון טרוימער און צוקונפּט־זעער און אַ כּיטרון, דורכגעטריבענעם, אויף אַלע זייטן אויסגעריבענעם טאַטער. די צוהערער האָבן נאַכגעפּאַלגט יעדעס וואָרט זיינס. זיי האָבן זיך באַטיי־

ליקט אין די אַרגיעס פון אַפּשפּעטעריי, ענטפּערנדיק מיט אויסברוכן פון געלעכ־טער. זיי האָבן זיך פּאַרטאַיעט אין שטילשווייגן, איבערלעבנדיק די ברענענדיקע יסורים און ווייטיקדיקע באַליידיקונגען פון זייער היסטאָרישן נעכטן. און זיי האָבן געקראָגן פּליגל און זיך געלאָזט פּליען צו די הימלען צו אויפנעמענדיק שוין פּאַרויס די פּריידן פון דעם ליכטיקן מאָרגן, וועלכן לענין האָט זיי צוגע־זאָגט. זיי האָבן געזען לענינען אַרויסטרעטנדיק אין צוויי ראַלעס: אַלס חב־ה־קרובן פון דער פּינצטערער פּאַרגאַנגענהייט און אַלס אַקושאַר פון דער ליכטיקער צוקונפּט.

לענין האָט פּאַרענדיקט זיין פּאַרטראַג.

עס האָט זיך אָנגעהויבן דער פּראָגן־פּעריאָד. אייניקע האָבן זיך אויפגע־שטעלט און געשטעלט זייערע פּראָגן מינדלעך, אַנדערע האָבן צוגעשיקט צעטע־לעך. לענין האָט אַלעמען געענטפּערט. ער האָט באַהאַנדלט מיט דער זעלביקער ערנסטקייט סיי די קלוגע און סיי די נאַרישע שאלות, וואָס מען האָט אים דאָ געשטעלט.

פּאַרטיק געוואָרן, האָט ער זיך געלאָזט גיין, מיטן גאַנצן עולם, צום אַרויס־גאַנג. אַ גימנאַזיסט מיט אַ גימנאַזיסטישן אוניפּאַרם האָט אים איבערגעהאַקט דעם וועג און לענין האָט זיך פּאַרהאַלטן פּאַר עטלעכע סעקונדעס. דערנאָך איז אַ פּרוי מיטן נאָמען מ. ג. פּאַפּאַוואַ צוגעגאַנגען צו אים.

וון דאָס טראַגישע ווייזט זיך, מור, אַפּנים, דאָס קאַמישע גלייך צוקומען אַלס באַגלייטערן. פּאַפּאַוואַ איז געווען אַ פּשוטע באַבע. זי איז געווען אַן אויפפאַסערן אין אַ שפּיטאַל. זי האָט האַלט געהאַט אַריינצושטעקן די נאָז אומעטום, טרייבן פּליאַטקעס, אַנפירן רכילותן צווישן די אָנגעשטעלטע. אין שפּיטאַל פּלעגט מען איר רופן די „גייענדיקע צייטונג“. אַ קרובה אירע האָט עס איר געלאָזט וויסן, אַז זי קען האָבן די מעגלעכקייט היינט ביינאַכט צו זען לענינען און כאַפּן מיט אים אַ שטיקל שמועס.

און פּאַפּאַוואַ האָט עס געפּרעגט לענינען, פּאַרוואָס מען האָט צוגענומען פון אירער אַ באַקאַנטער צוואַנציק פּונט מעל. לענין האָט זיך אַפּגעשטעלט. אַ גוט־מוטיקער שמייכל האָט זיך באַוווּן אויף זיינע ליפּן. ער האָט איר געגעבן צו־פּאַרשטיין, אַז די סאַוועטן באַקעמפּן נאָר די „ספּעקולאַנטן“, אַבער ניט אַרנט־לעכע, האָרעפּאַשנע מענער אָדער פּרויען.

אין דער מינוט האָבן זיך דערהערט דריי רעוואָלווער־שאַסן; איינער נאָכן אַנדערן האָבן זיי אַפּגעהיילכט מיט אַ קורצן אינטערוואַל.

לענין איז אַנידערגעפּאַלן אַ פּוס צוואַנציק פון זיין אויטאָמאָביל, מיט אַ זעץ אָן דער ערד און אַרויסלאָזנדיק אַ טיפּן קרעכץ.

די ערשטע קויל האָט דורכגעשניטן אַ רויט־שטעגעלע דורך זיין ברוסט און איז פּאַרבליבן שטעקן אין דעם אויבערשטן טייל פון זיין לונג. די צווייטע קויל איז פּאַרבליבן אין האַלדן. איין האָר האָט געפּעלט, אַז זי זאָל איבערשניידן די בלוט־אַרטעריעס און דעמאָלט וואַלט לענין געהאַט געשטאַרבן גלייך אויף אַן אַרט. די דריטע קויל האָט דורכגעלעכערט זיין מאַנטל, פּאַרטשעפּעט זיין פּידזשאַק און אַרויסגעפּלויגן און זיך אַפּילו ניט צוגערירט צום לייב.

אלוץ, ער האט געשפילט מיט גליק. ווען די קויל גיט זיך אַ קערעווע אביסעלע אָן אַ זייט, וואָלט ער געוואָרן אַ פאַרטיקער. פאַניעס געזיכט האָט אויסגעזען אין דער מינוט ווי פאַרכמורעט, אַזוי אינ-טענסיוו קאַנצענטרירט איז זי געווען, אָבער אירע אויגן האָבן געלויכטן מיט גליקזעליקייט.

אַפּגעטאָן איר שטיקל אַרבעט, האָט זי זיך געלאָזט פאַמעלעך גיין צום טויער. זי איז אַדורך צווישן צוויי שורות מענטשן, וועלכע זענען געבליבן שטיין ווי פאַרכישופּטע, געפלעפטע. זיי האָבן ניט געהאַט די העזה איר אַפּצושטעלן, איר צו פאַרהאַלטן. זיי האָבן איר נאָר נאָכגעפּאַלגט מיט זייערע בליקן, וועלכע זענען געווען ווי מאַגעטיש צוגעצויגן צו איר. עס האָט אויסגעזען ווי זיי וואָלטן וואָרטן, אָן זי זאָל נעלם ווערן, און דער משונהדיקער צויבערשפרוה, וועלכער האָט פאַראַליזירט זייער ווילן, זאָל אַנווערן זיין כוח מיט איר פאַרשווינדן. ווי נאָר זי איז געווען אויף יענער זייט טויער, האָט מען זיך געלאָזט לויפן איר כאַפּן.

סטעפּאַן ניקאַלאַיעוויטש באַטולין, דער געהילפּסקאַמיסאַר פון מאַסקווער קריגסראַט, ווי אַלע אַנדערע פון דער מענגע, האָט זיך געלאָזט לויפן. אויף סער-פּוכאוויסקן-פּלאַץ האָט ער דערזען צוויי יונגע מיידלעך לויפן. ער האָט אָבער באלד פאַרשטאַנען, אָן זיי זענען אומשולדיק. זיי אַנטלויפן מער ניט דערפּאַר, ווייל דער עולם יאָגט זיי נאָך און זיי זענען דערשראַקן. ער האָט זיך אַפּגע-שטעלט, זיך גענומען אַרומקוקן. ער האָט באַמערקט ווי אַ פּרוי פון אַ יאָר דרייסיק שטייט אַנגעלעבט אָן אַ בוים. אין איין האַנט האָט זי געהאַלטן אַ שירעם און אין דער אַנדערער אַ פאַרטפּעל. זי האָט אויסגעזען אַזוי אויפּגערגעגט, איבער-געשראַקן, אָן ער האָט גלייך פאַרשטאַנען, אָן דאָס איז זי, כאַטש ער איז ניט געווען אינגאַנצן זיכער.

— וואָס טוט איר דאָ? — האָט איר באַטולין געפּרעגט.

— צוליב וואָס דאַרפט איר עס וויסן? — האָט די פּרוי געענטפּערט מיט אַ פּראַגע.

ער האָט איר אַרעסטירט. אייניקע פון דער מענגע האָבן איר גלייך דער-קענט.

— זי האָט עס געשאַסן! זי האָט עס געשאַסן! — האָבן זיך געהערט שטימען פון אַלע זייטן.

אַ גרויסער המון איז זיך צוזאַמענגעלאָפּן. זיי האָבן איר געוואָלט לינטשן. מיט גרויס מי און מיט דער הילף פון אַ פּאַר פּאַליציאַנטן און רויטאַרמייער האָט איר באַטולין צוגעשטעלט אין קריגסקאַמיסאַריאַט און זאַמאַסקוואַרעטשיע. פון דאָרט האָט מען איר אַריבערגעפירט אין דער טשעקאַ.

דער ערשטער, וואָס האָט איר גענומען אויפן פאַרהער, איז געווען קורסקי, דער יוסטיצקאַמיסאַר. דער נאָך האָט איר אויסגעפּרעגט דער „באַרימטער“ קאַ-מיסאַר פון טשעקאַ, דער לאַטיש פעטערס.

דאָס איז געווען 11.30 ביינאַכט.

און אַט האָט איר פאַניעס דעפּאַזיציע:

„אײך, פאניע עפֿימאָוונאַ קאַפּלאַן (אין ייִדיש: פּייגע), אונטער דעם נאָמען
 בין אײך געזעסן אין אַקאַטואַי. דעם נאָמען טראָג אײך זינט 1906. אײך האָב
 היינט געשאַסן אין לענינען. אײך האָב עס געטאָן אויף מיין אייגענעם באַשלוס,
 וויפל מאָל אויסגעשאַסן — געדענק אײך ניט. פון וועמענס רעוואָלוציע אײך האָב
 געשאַסן — וועל אײך ניט זאָגן. אײך וועל ניט געבן קיין איינצהייטן. אײך בין
 ניט געווען באַקאַנט מיט דער פּרוי, וואָס האָט גערעדט מיט לענינען (פּאַפּאָוואַ).
 דער באַשלוס צו שישן לענינען איז שוין ביי מיר לאַנג צייטיק־געוואָרן. אײך
 האָב געווינט פּריער אין מאַסקווע, אין פּעטראָגראַד קיינמאַל ניט. די פּרוי, וועל־
 כע איז דערביי געווען, איז מיר אַבסאָלוט אומבאַקאַנט. אײך האָב געשאַסן אין
 לענינען דערפאַר, וואָס אײך האַלט אים פאַר אַ פּאַררעטער פון דער רעוואָלוציע און
 זיין ווייטערדיקע עקזיסטענץ וואַלט אונטעררייסן דעם גלויבן אין סאָציאַליזם.
 אין וואָס עס באַשטייט זיין אונטעררייסן פון סאָציאַליזם — וויל אײך ניט דער־
 קלערן. אײך האַלט זיך פאַר אַ סאָציאַליסטקע. צו קיין פּאַרטיי געהער אײך איצ־
 טער ניט. אַרעסטירט בין אײך געווען אין 1906 אַלס אַן אַנאַרכיסטקע. איצטער
 רעכנן אײך זיך מער ניט צו צו די אַנאַרכיסטן. צו וועלכער סאָציאַליסטישער גרופּע
 אײך געהער — האַלט אײך איצטער ניט פאַר נויטיק צו זאָגן. אין אַקאַטואַי בין
 אײך געווען פאַרשיקט פאַר באַטייליקן זיך אין וואַרפּן אַ באַמבע אין קיעוו.
 „ביז זעכצן יאָר האָב אײך געהייסן ראַידמאַן. אײך בין געבוירן געוואָרן אין
 וואַלינער גובערניע, דעם אויערז געדענק אײך ניט. מיין טאַטע איז געווען
 אַ מלמד.

„אײך בין געקומען צום מיטינג זיבן אַזייגער. ווער עס האָט מיר געגעבן
 דעם רעוואָלוציער — וועל אײך ניט זאָגן. אײך האָב מיט זיך ניט געהאַט קיין מיט־
 גלידקאַרטע פון קיין שום פּראָפּעסיאָנעלן פּאַרטיי. אײך אַרבעט ניט שוין אַ
 לענגערע צייט. פון וואָנען אײך האָב געלט, — דאָס וועל אײך ניט זאָגן.
 „עלף יאָר האָב אײך פּאַרבראַכט אין קאַטאַרגע. אײך באַשטעטיק, אַז אײך
 בין אָנגעקומען פון קרים... אײך ווייס גאַרניט וועגן דער טעראַריסטישער אַרגאַ־
 ניוואַציע, וואָס איז פּאַרבונדן מיט סאַווינקאַוון. ריידן וועגן דעם וויל אײך ניט.
 צי אײך האָב באַקאַנטע צווישן די אַרעסטירטע אין אַטעקאַ — ווייס אײך ניט.
 צו דער איצטיקער מאַכט אין אוקראַינע פאַרהאַלט אײך זיך נעגאַטיוו. ווי אײך
 באַצי זיך צו דער סאַמאַרער (רעכטער ס. ר. — טשערנאַוו) און אַרכאַנגעלסקער
 (טשייקאַווסקי) רעגירונג — וויל אײך ניט ענטפּערן.“

דעם 31טן אויגוסט, 2.25 פאַרטאַג.

אויפן פאַרהער האָט זי זיך מודה געווען, אַז זי געהערט צו דער סאָציאַל־
 רעוואָלוציאָנערער פּאַרטיי, צום רעכטן פּליגל. האָט אָבער באַינ־אופן ניט אויס־
 געזאָגט, ווער עס האָט איר געגעבן דעם רעוואָלוציער.

„אין 1906 בין אײך געווען אַרעסטירט אין קיעוו... די באַמבע האָט אויפ־
 געריסן, און אײך בין געווען פּאַרווונדעט. די באַמבע האָב אײך געהאַט פאַר אַ
 טעראַריסטישן אַקט. געמשפּט האָט מיך אַ קריגסגערעכט אין קיעוו. מען האָט
 מיך פּאַראַורטיילט אויף אייביקער קאַטאַרגע. אײך בין געזעסן אין מאלצעווער
 קאַטאַרזשנער טורמע און דערנאָך אין אַקאַטואַי. נאָך דער רעוואָלוציע האָט
 מען מיך באַפּרייט און אײך בין געקומען קיין טשיטאַ. דערנאָך אין מאַנאַט אַפּריל

בין איך געקומען קיין מאַסקווע. אין אַקטאָבער בין איך געזעסן צוזאַמען מיט מאַריאַ ספּירידאַנאָוואַן. אין געפענגעניש האָבן זיך פאַרמירט מיינע אַנשוואַונג-גען, פון אַן אַנאַרכיסטקע בין איך געוואָרן אַ סאַציאַליסטקער-רעוואָלוציאָנערקע. מיינע פּאָליטישע איבערצייגונגען האָבן איך געביטן דערפאַר, וואָס צו די אַנאַר-כיסטן בין איך צוגעשטאַנען, ווען איך בין נאָך געווען זייער יונג. די אַקטאָבער-רעוואָלוציע האָט מיך געפונען אין כאַרקאָוו, אין אַ שפיטאַל. מיט דער אַקטאָבער-רעוואָלוציע בין איך געווען אומצופרידן, זיך פאַרהאַלטן צו איר נעגאַטיוו. איך בין געווען פאַר דער גרינדונגספאַרזאַמלונג און איך בין איצטער אויך דערפאַר.

„מיינע עלטערן זענען אין אַמעריקע. זיי זענען אוועקגעפאַרן אַהין אין 1911. איך האָב פיר ברידער און דריי שוועסטער. זיי זענען אַלע אַרבעטער. אַ דערציִונג האָב איך געקראָגן אַ שטוביקע. „איך האָב געשאַסן אין לענינען, איך האָב עס באַשלאָסן צו טאָן נאָך אין מאַנאַט פעברואַר... פון דעמאָלט אָן האָבן איך זיך גענומען צוגרייטן צו דעם טריט.“

XLVI

„לעאַנטעווסקי פּערעולאַק“

(אַ באַמבע געוואָרפן אין מאַסקווער־קאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי)

קינדער פרעגן אָפּט די פּראַגע: ווער איז גרעסער, — משה צי אַהרן? אין רוס-לאַנד איז אויך גאַנץ אָפּט געשטעלט געוואָרן די זעלביקע פּראַגע: ווער איז וויכ-טיקער, טראַצקי צי לענין, דער טעאָרעטיקער צי דער רעדנער? די פּראַגע איז ניט געווען גלאַט אַזוי אַן אַקאַדעמישע. ניין! עס איז געווען אַ הלכה־למעשה. עס איז געווען אַקטועל, און דאָס פּראַבלעם איז באַהאַנדלט געוואָרן גאַנץ ערנסט אין די אַנאַרכיסטיש-טעאָריסטישע קרייזן, און כמעט אַלע מאָל זענען די דע-באַטאַנטן געווען געניגט אַנצונעמען, אַז טראַצקי איז „וויכטיקער“, וואָס דאָס האָט געמיינט, אויף זייער לשון, שעדלעכער, און דעריבער דאַרף מען אים „ליק-ווידירן“. מיר איז אויסגעקומען בייצוווינען די וויכוחים. און איך האָב ביי זיך געטראַכט, אַז אפשר ליגט דאָ גאַר אַ פאַרבאַהאַלטענער אַנטיסעמיטיזם, און ווי טראַצקי איז מיר געווען אוממיפּפּאַטיש פּערזענלעך, האָבן איך אים אַלע מאָל פּאַרטיידיקט. מיינע אַפּאָנענטן האָבן אָבער געטענהט, אַז לענין איז ערלעכער, מענטשישער, כמעט גענויגט צום אַנאַרכיזם, בשעת טראַצקי איז אַ דם־שונא פון פּרייהייט. ער איז די פּאַרקערפּערונג פון דער ברוטאַליטעט אין דער דיקטאַטור. קיין שום לאַגישע אַרגומענטן האָבן זיי ניט געהאַט דערפאַר. אָבער עמאַציאָנעל זענען זיי זיכער געווען גערעכט. לענין איז געווען אַן עניו, צוגעלאָזן, איינפאַך

אין זיין באנעמען זיך, און א לעגענדע האָט זיך שוין גענומען וועבן אַרום אים. בשעת טראַצקי איז געווען ביי זיך פאַרריסן, שטאַלץ ווי לוציפער. איך ווייס פון אַ פּאַל, ווען דזשערדזשינסקי, דער פּרעזידענט פון דער טשעקא, איז געפאַרן אין איין אויטאָמאָביל מיט לענינען. סאָבעליאַוו און אַנאַר-כיסט-טעראַריסט, וועגן וועמען מיר רייזן דאָ ווייטער, איז געשטאַנען גרייט צו וואַרפן אַ באַמבע אין דזשערדזשינסקי. נאָר מהמת דעם, וואָס לענין וואָלט מסתמא אומגעקומען מיט אים, איז דזשערדזשינסקי לעבן געראַטעוועט גע-וואָרן. ווי נעגאַטיוו די עקסטרעמע אַנאַרכיסטן האָבן זיך ניט פאַרהאַלטן צו דער באַלשעוויסטישער דיקטאַטור, האָבן זיי פאַרט געהאַט אַפּשיי פאַר לענינען. דאָס איז אַלץ גערעדט אין 1918. אין 1919 אָבער האָט דער ריס אין לינקן פּראָנט זיך אַזוי מאַימדיק פּונאַדערגעעפנט, אַז סיי די „אונטערדישע אַנאַרכיסטן“ און סיי דער לינקער פּליגל פון די לינקע סאַציאַליסטן-רעוואָלוציאַנערן (טשערע-פּאַנאַוו איז געשטאַנען אין זייער שפיץ) האָבן זיך דערקלערט פאַר טעראַר קעגן די באַלשעוויסטישע דיקטאַטורן. לענין האָט געזאָלט זיין דער ערשטער קרבן. פּיאַטער וואַסיליעוויטש סאָבעליאַוו איז געווען דער פּירער פון דער טע-ראַריסטיש-אַנאַרכיסטישער אַרגאַניזאַציע. ער האָט געשטאַמט פון פּויערים פון טולער גובערניע. געווען איז ער און אַרבעטער אויף דעם פּוטילאַווסקי-זאָוואַד און פּעטראַגראַד. אַלט אַ יאָר עטלעכע אין צוואַנציק, הויך און שלאַנק ווי אַ סאָסנעבויים. זיינע באַקן האָבן געבליט ווי רויזן, און זיי האָבן זיך געפּאַסט מער פאַר אַ מיידלשן פנים ווי פאַר אַ פּרצוף פון אַ „געפּערלעכן יונג“, אַ טעראַריסט. זיינע ליפן, דאָס אייגענע — רויט, פּריש, צערטלעך. די אויגן טיפע, הימל-בלויע און אומשולדיקע, ווי אַ הימל קען זיין, אַ האַרציקייט האָט פון זיי אַרויסגעשיינט. אַ שמייכל האָט זיך קיינמאַל ניט אַפּגעטאַן פון זיין מויל, ער איז דאַרטן געהאַנגען פּונקט ווי אַ שילד מיט אַ „מילאַסטי פּראַסיים“ איבער אַ רוסישער קרעטשמע. אונטער די זאַכן האָט ער געטראָגן אַ גורט אַנגעשטאַן מיט דינאַמיט. ער האָט עס גערופן די „הינדענבורגער ליניע“, ד.ה. טאַמער וויל מען אים אַרעס-טירן, וועט מען ניט קענען צוקומען צו אים, ווייל ער וועט זיך און „זיי“ אויפ-רייסן.

די הויפטקוואַרטיר פון דער אַרגאַניזאַציע איז געווען אויף אַרבאַט 30. אָבער דערצו נאָך האָבן זיי געהאַט אַ צווייטע קאַנספּיראַטיווע קוואַרטיר און דאָס איז געווען אַ דאַטשע (זומערווינונג) אין קראַסקאַוואַ, אויף דער קאַזאַנער באַן-ליניע, ניט ווייט פון מאַסקווע. דאָרט האָבן זיי געהאַלטן די סקלאַדן דינאַמיט און דאַרטן איז אויך געווען די „לאַבאָראַטאָריע“, וווּ מען האָט צוגעגרייט די באַמבעס. די דאַטשע איז פאַרוואַלטעט געוואָרן, לפנים, פון צוויי פּרויען, איינע האָט געהייסן מינע, די צווייטע טאַניע.

1

25טן סעפטעמבער, 1919.

די פאַרזאַמלונג פון די אַגיטאַטאָרן און פּראָפּאַגאַנדיסטן, פאַררופן פון מאַסקווער קאַמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי, אין זייער לאַקאַל אויף לעאַנטעווסקי געסל, האָט געדאַרפט פאַרקומען היינט אַוונט.

פּיאָטער סאַבעליאַוו האָט ערגעץ געקראָגן אַ פּאַרטייבילעט און מיט אים איז ער אַריין אין זאָל אַרום 8.15. ער איז אַדורך דעם גרויסן אַוידטאַריום, אויסגעמיטן די קופּקעלעך מענטשן, וואָס זענען געשטאַנען דאָ-דאַרטן און גע- שמועסט צווישן זיך. ער איז גלייך אַוועק צו דער טיר, וואָס עפנט זיך אויפן באַלקאָן. דער אַונט איז געווען אַ שטיקנדיקער. און מיט אַ מינע פון אַ מענטשן, וואָס וויל כאַפן אַביסל פּרישע לופט, איז ער אַרויס אויפן באַלקאָן. די גלעזערנע טיר איז געווען פּאַרהאַנגען. ער האָט איר פּאַוואַלינקע, שטילענקערהייט, צוגע- מאַכט הינטער זיך, אַזוי, אַז מען זאָל אים פון זאָל ניט קענען זען. אויף יענער זייט צוים זענען געשטאַנען מישאַ גרעטשאַניקאָוו און יאַשאַ גלאָגזאָן. ער האָט זיי אַראָפּגעלאָזט אַ שטריקל. צום שטריקל האָבן זיי צוגעבונדן אַ באַמבע, און פּיאָטער סאַבעליאַוו האָט זי פּאַרויכטיק אַרויפגעצויגן און אַוועקגעלייגט אויפן גאַניק.

אויפן באַלקאָן האָט זיך סאַבעליאַוו געפילט עפעס ווי אַ מין רואה-וואינר- נראה. און דורך אַ שפעלטל פון טיר האָט ער באַאַכט די יעניקע, וועלכע זענען אַריינגעקומען.

— די גרויסע בערן זענען נאָך ניטאָ. — האָט ער באַמערקט צו זיך אַליין. אויפהייבנדיק די אויגן און באַטראַכטנדיק דעם הימל איבערן קאַפּ, האָט ער אַ שמיכל געטאַן.

— וואַלקנדיק, דאָס איז גוט. די לבנה וועט זיך ניט מישן אין מינע גע- שעפטן. — האָט ער געטראַכט צופרידן.

פּלוצים האָט ער באַמערקט, אַז באַראַנאַוסקי איז אַריין. ער איז געווען בלייך און אַ העכט ביסל אויפגערודערט.

— ער איז נערוועז, ער איז ניט זיכער, אַז איך בין שוין דאָ.

סאַבעליאַוו האָט אַביסעלע געעפנט די טיר און איז אַרויסגעקומען, וואַך- לענדיק זיך. ער האָט געבלאַזן פון זיך און געפאַכעט מיטן היטל. ער איז געווען פאַרשוויצט, און עס איז געווען זייער דושנע. די פענצטער פון זאָל זענען אַלע געווען צוגעמאַכט אַלס אַ פּאַרויכטיקייטס-מיטל.

ער איז פּאַרבייגעגאַנגען באַראַנאַוסקי, כמעט אַנרירנדיק זיך מיט די אַקסלען. ער האָט זיך אַבער געמאַכט ניט זעענדיק אים. באַראַנאַוסקי, ווי נאָר ער האָט באַמערקט סאַבעליאַוו, איז געוואָרן אַ לעבעדיקער. און בכדי צו באַ- האַלטן די ענדערונג, וואָס איז אין אים פּאַרגעקומען, האָט ער זיך אָפּגערוקט אַן אַ זייט זיך אַוועקגעשטעלט אין אַ ווינקל און האָט גענומען זייער פלייסיק שנייצן די נאָז.

— טאַוואַרישטש, אַזויערנאָך וועסטו דאָך אויפרייסן דאָס הויז, — האָט אים האַלב אין שפּאַס פּאַרגעהאַלטן איינער פון די אַגיטאַטאָרן. נאָך אַ מינוט האָט ער צוגעגעבן: — עס איז שוין צייט זיך אָפּצוגעווינען פון די דאָרפישע זיטן; דו ביסט אין מאַסקווע און אַ מיטגליד פון דער הערשנדיקער פּאַרטיי, פּאַרגעס עס ניט!

— זיכער וועט ער דאָס גאַנצע הויז אויפרייסן! — האָט זיך סאַבעליאַוו אַריינגעמישט, און האָט זיך גוטמוטיק צעלאַכט. פון לאַכן איז ער אַריבער צום

ניסן. דערנאך האָט ער זיך באַקלאַגט אויפן וועטער: וואָס פאַר אַ דערשטיקעניש. ווי עס פאַרעט אַביסל! ניט אויסצודעהאַלטן!

מיט די ווערטער אויף זיינע ליפן איז ער פאַרשווונדן געוואָרן הינטער דער טיר.

אין אוידיטאָריום האָבן זיך איצטער צונויפגעקליבן בערך אַ הונדערט און פופציק מענטשן. אויטאָמאָבילן זענען צוגעפאַרן. סאָבעליאַוו האָט פאַרשטאַנען, אַז די „גדולים“ זענען אָנגעקומען. ער האָט געוואַרט אויף לענינען.

— זיי זענען אָנגעקומען! — איז דורכגעלאָפן די בשורה דורכן עולם, פון מויל צו מויל. אַ פליסטער האָט זיך דורכגעטראָגן, ווען אַ דערוואַרטונג-ציטער האָט אויפגענומען די פאַרזאַמלטע, און די פראַגע איז קוים אַרויסגערעדט גע-וואָרן: איז איליטש דאָ?

סאָבעליאַוו האָט אַ קוק-געטאָן אויפן הימל. די וואַלקנס זענען געוואָרן די-קער, די שטערנס זענען כלומרשט איינגעשלאָפן איינער נאָכן אַנדערן, זאָרג-פעליק זיך פאַרטוליעט אונטער די גרויע קאָלדרעס. סאָבעליאַוו האָט לייכטער אָפגעאַטעמט: „די הינט פון דער טשעקאַ וועלן מיך ניט דערשפירן“. ער וועט זיך אויסבאַהאַלטן אונטער די פליגלען פון דער נאַכט.

— לענין וועט באלד אַריין. מיט איין מאָל וועל איך זיי אַלעמען אַריי-נ-שלידערן אין קבר אַריין און רוסלאַנד וועט פטור זוערן פון זיי! — האָט סאָבע-ליאַוו געטראַכט אין זיך געגרייט.

בוכאַרין, פּרעאַבראַזשענסקי און פאַקראַווסקי זענען אַריין. דערנאָך איז גע-קומען סטעקלאַוו, שפּעטער-צו יאַראַסלאַווסקי. סאָבעליאַוו האָט געהאַלטן די באַמבע אין איין האַנט, מיט דער צווייטער איז ער געווען גרייט אויפצופראַלן די טיר. ער האָט געציילט די סעקונדעס. אָבער לענין איז ניט געקומען. סאָבע-ליאַוו איז געווען אַנטוישט. ער איז געשטאַנען ווי אויף ברענענדיקע קוילן. ער האָט זיך אָבער געטרייסט, אַז לענין וועט מסתמא אָנקומען צום סוף, אומדער-וואַרט, ווי זיין שטייגער איז לעצטנס...

עס האָט גערעדט בוכאַרין. דערנאָך פאַקראַווסקי און נאָך אים פּרעאַ-בראַזשענסקי. געהאַלטן דריי פאַרטראָגן, און לענין איז נאָך אַלץ ניטאָ.

סאָבעליאַוו איז אויסער-זיך, ער זעט, אַז די דיסקוסיע וועט זיך באלד אָנ-הייבן און די גדולים נעמען זיך קלייבן אוועקצוגיין. סאָבעליאַוו איז אין פאַר-צווייפלונג. וואָס איז די נוצן? אים האָט זיך געוואַלט אַראַפּהאַקן דעם קאַפּ פון דער הידרע פון דער קאַנטרעוואַלוציע, ווי ער האָט גערופן לענינען. און דאָ... איז ער גאָר ניט געקומען. אפשר האָט אים גאָר עמעצער געוואַרנט? אפשר האָט מען זיי פאַרראַטן? ער האָט אָבער קיין צייט ניט צו טראַכטן לאַנג וועגן דעם. „דאָס“ מוז געטאָן ווערן. ער קען דאָ ניט שטיין און וואַרטן ביז די טשעקיסטן וועלן קומען און אים געפינען מיט דער באַמבע...

און סאָבעליאַוו האָט אומגעוילדיק אַ ריס-געטאָן די טיר און מיט זיין גאַנצן כוח אַ שלידער-געטאָן די באַמבע. עס האָט זיך דערהערט אַ קנאַל ווי פון אַ דונער. געשרייען, קרעכצן, יאַמערן, געוואַלדן, שווערע טריט טאַפּטשענדיק אויף די שטייגן.

מיט איין שפרונג האָט ער זיך געזעצט רייטנדיק אויף דער פאַרענטשע פון באלקאָן. אַנכאַפנדיק זיך אין איינער פון די קאַלומנעס, אויף וועלכע דער גאַנצע האָט זיך געהאַלטן, האָט ער זיך אַראָפּגעגליטשט. ער האָט דערגרייכט צום באַדן אומבאַשעדיקט. איין מאָמענט שפעטער און די זיילן און די פיגורן זענען געלעגן לעבן זיינע פיס צעשמעטערט און צעדערווגעט.

— וואָס איז געשען? — האָט ער געפרעגט אויפן קול, פאַרווונדערט, ווי איינער, וואָס גייט צופעליק פאַרביי אַ פּלאַץ, וווּ עס איז געשען אַ קאַטאַסטראָפּע. — אַ קאַנטרעוואָלוציאָנער האָט געוואָרפן אַ באַמבע! — האָט זיך דער הערט אַן ענטפער. אין מיטן טומל און געפילדער האָט ער דערקענט באראַנאָוו־סקיס שטימע.

ביידע זענען זיי אַוועק, פאַרקירעווענדיק זיך אין צוויי קעגנזייטיקע ריכטונגען. סאָבעליאַוו איז אַרויס אויף טווערסקאַיאַ, פון דאַרטן איז ער אַוועק צום טויער פון באַכרושינס הייזער. ער האָט אַנגעקלאַפּט. דער מאַקסימאַליסט ט—וואָ האָט געעפנט.

— קיינער ניטאָ? — האָט סאָבעליאַוו געפרעגט, שעפטשענדיק.
— קיין נפש ניט! — האָט אַפּגעענטפערט ט—וואָ, אַריינעסנדיק זיך אין סאָבעליאַוו מיט זיינע פאַרשנדיקע בליקן. — ווי איז אַרויסגעקומען דאָס שטיקל אַרבעט?

— עס טויג אויף כפרות, פאַרטאַטשנע! — האָט געברומט סאָבעליאַוו.
— וואָס איז דער מער? וואָס ביסטו אַזוי צעקראַכן?
סאָבעליאַוו האָט גאַרניט געענטפערט. זיין קאַפּ איז אַראָפּגעהאַנגען. ער האָט אַרומגעשפּרייזט אַ פאַר מינוטן איבערן צימער. דערנאָך, ניט אויסריינדיק אַ וואַרט, האָט ער זיך אַ וואַרף געטאַן אויפן סעניק, וואָס איז געווען צוגעגרייט פאַר אים אין איינעם פון די ווינקלען פון צימער.

וואָ. ה. באַראַנאָוסיקי איז אַריינגעקומען. ווען ער האָט דערזען סאָבעליאַוו, האָט ער זיך אָנגעכמורעט. ער האָט אַוועקגעלייגט זיין באַמבע אויפן טיש.
— איך האָב זי ניט געוואָרפן! וואָס איז דער תכלית? לענין איז ניט געווען. און די אמתע גדולים זענען גלייך אַוועק. וואָס האָסטו געמאַכט אַזעלכע שהיות?
— וואָס דרייטו אַ קאַפּ? — האָט סאָבעליאַוו אים איבערגעהאַקט, וועדנ־דיק זיך צו ט—וואָ און בעטנדיק טיי.

— צוויי לעבלעך ראַזעווע ברויט האָב איך צוגעגרייט, — זאָגט ט—וואָ וועלכער האָט געאַרבעט אין אַ בעקעריי. נאָך אַ קורצער פּויעז. — אייך איז געלונגען צו אַנטלויפן, די באַמבע האָט אויפגעריסן, איז וואָס ווילט איר, וואָס וואַרטשעט איר ווי אַלטע כריטשעס!

— גיב אונדז טיי. איך וויל שלאָפן! — האָט אַ ברום געטאַן סאָבעליאַוו.
— קענט איר מיר ניט דערציילן וואָס עס האָט פאַסירט?
ט—וואָ איז געווען נייגעריק און אומרויך.
— מאַרגן אינדערפרי וועסטו לייענען וועגן דעם אין די צייטונגען.
— וואָס ווייס איך צו דערציילן! — האָט אַפּגעענטפערט סאָבעליאַוו אַנגע־ברוגזט. ער האָט צום אַוונטברויט זיך ניט צוגערירט. ער האָט זיך אויסגעצויגן אויפן סעניק און באַלד איינגעשלאָפן.

באַראַנאווסקי האָט געטרונקען טיי, געקייט אָן אַפּעטיט דאָס ברויט. דער-
נאָך האָט ער זיך אַוועקגעלייגט לעבן סאָבעליאַוון. ער האָט אָבער ניט געקענט
אַנטשלאָפּן ווערן.

דאָס באַווסטזיין פון זייער דורכפאַל האָט אים געשטיקט, געפרעסט אויפן
האַרצן ווי אַ זאַק פול מיט זאַמד. אַ וויילע שפּעטער האָט ער זיך באַטראַכט.
נאָך אַלעמען איז דאָס בילד ניט אַזוי שוואַרץ ווי ער מאַלט עס אָפּ אין זיין
שווערן מוט. דאָס איז דאָך נאָר דאָס ערשטע רינגעלע אין אַ גאַנצער קייט פון
טעראַריסטישע אַקטן, וועלכע זיי פלאַנעווען. זיי איז געלונגען אַנטרינען צו
ווערן. די באַמבע, ווער ווייס, אפשר וועט זי פאַרט אַנטאָן גרויס שאַדן צום
שונא... דאָרטן זענען דאָך געווען מיטגלידער פון צענטראַלקאָמיטעט. מען קען
עס ניט פאַררעכענען פאַר אַ הונדערט פראַצענטן דורכפאַל. ער האָט זיך גע-
טרייסט מיט דער האַפענונג, אַז די „אינטעליגענטן“ האָבן געכאַפט דעם פּסק,
ניט די אומשולדיקע פאַרפירטע אַרבעטער. וואָס עס איז געשען, איז געשען
און פאַרפאַלן. און דאָ האָט זיך ביי אים צעשפּילט זיין טעראַריסטישע פאַנטאַ-
זיע. זיי וועלן גיין אויפרייסן דעם קרעמל מיטן גאַנצן סאַוונאַרקאָם (דעם ראַט
פון פאַלקסקאָמיסאַרן) און אַזוי אַרום וועלן זיי מכפּר-זיין אויף זייער זינד
פון אומברענגען פשוטע האַרעפאַשניקעס. דער לעצטער פלאַן איז געווען ווי
באַלזאַם פאַר זיין פאַרווונדעטן געוויסן און פאַרלעצטער זעלבסטוורדע. און איצט,
מיט דעם באַרויקנדיקן געדאַנק אין קאָפּ, איז ער פּעסט איינגעשלאָפּן.

אויף מאַרגן אינדערפרי, מיט די ערשטע זונשטראַלן אויפן רויטן מורח,
האָט זיך סאָבעליאַו אויפגעכאַפט. ער האָט געמוזט עטלעכע מאָל אַ שטורן-טאָן
באַראַנאווסקין אין זייט, ביז ער האָט אים אויפגעטשוכעט. סאָבעליאַו איז אַרויס
און געבראַכט די „איזוועסטיאַ“ און די „פּראַוודאַ“. זיי האָבן זיך ביידע אַוועק-
געזעצט לייענען, ניט די אַרטיקלען, פאַרשטייט זיך, נאָר די ליסטע פון די נע-
מען פון די פאַרווונדעטע.

פינפאַנאָפּפּציק פאַרווונדעטע, צווישן זיי ניקאַלאַי בוכאַריי, אַביסל פאַר-
טשעפּעט די האַנט; עמעליאַן יאַראַסלאַווסקי, י. סטעקלאַוו, דער רעדאַקטאָר פון
„איזוועסטיאַ“, דעם אָפיציעלן אַרגאַן פון דער סאַוועטנרעגירונג, געפלאַצט דאָס
פייקל אין אויער, געאַרגי סאַפּאַראַוו און א. פ. מיאַנסקיאַוו. ביידע מיטגלידער
פון ווציק (צענטראַלן עקזעקוטיוו-קאָמיטעט פון דעם אלרוסישן קאָנגרעס פון
רי סאַוועטן).

— בלאַטע! אַרויסגעוואַרפענע אַרבעט! — האָט אַ געשריי געטאָן סאָבעליאַו
אין פאַרצווייפלונג. ער האָט ניט געוואַלט לייענען די נעמען פון די דערהרגעטע,
ווייל כמעט אַלע „גדולים“ זענען געווען דערמאַנט צווישן די לייכטפאַרווונדעטע.
באַראַנאווסקי האָט געלייענט די רשימה פון די טויטע.

1) מאַריאַ וואַלקאַוואַ; 2) אירינאַ איגנאַטעוואַ; 3) וולאַדימיר מיכאַילאָוויטש
זאַגאַרסקי, דער סעקרעטאַר פון דעם מאַסקווער קאָמיטעט פון דער קאָמוניס-
טישער פאַרטיי; 4) אַנפּיסאַ פעדאַראַוואַ; 5) גרעגאָרי ניקיטיטש; 6) גרעגאָרי
וואַסיליעוויטש טיטאַוו; 7) אַננאַ כאַלדינאַ; 8) ניקאַלאַי קראַפּאַטאַוו; 9) אַלעקסאַנ-
דער סאַפּאַנאָוו; 10) טאַנקוס; 11) קוואַש; 12) קאַלבין.

— קיין איין רעכטער נאמען ניט! — האט געזאגט באראנאווסקי און מיט פארדרוס א ווארף־געטאן די צייטונג.

— 2. —

אויפן פארהער. 2 אזייגער פארטאג.

זעצט זיך קאמאראד! — האט באפוילן דזשערדזשינסקי.
— איך רעכן, אז מיר קענען פארטיק ווערן שטייענדיקערהייט, — האט אפגעענטפערט באראנאווסקי. — נאך וואס האט איר מיך גערופן?
— האט איר געווארפן די באמבע?
— ניין. ניט איך.
— ווער דען? — פרעגט דזשערדזשינסקי, אריינקונדיק אים אין די אויגן.
— ווייסט איר, ווער עס האט עס געטאן?
— זיכער ווייס איך.
— זייער שייך! — דזשערדזשינסקי האט געקריצט מיט די ציין. — איר זאגט אליין, אז איר ווייסט, ווער עס האט געווארפן די באמבע און דערהרגעט צוועלף ארבעטער־קעמפער. און איר רופט זיך אן רעוואלוציאנער. איר זענט א קאנטרעוואלוציאנער! — האט געדונערט דזשערדזשינסקי. דאן האט ער זיך באריקט און אנגעגאנגען מיטן פארהער.
— זענט איר א מיטגליד פון דער אונטערערדישער אַנאַרכיסטיש־טערראַ־ריסטישער אַרגאַניזאַציע?
— איך בין.
— איר זענט אומפארשעמט! איר האט געמאכט יד־אחת מיטן גענעראל דעניקין, מיט אלע שונאים פון די ארבעטער און פויעריים!
דזשערדזשינסקי האט זיך צעשריגן ווי ניט מיט זיין קול; זיין געזיכט האט זיך אנגעצונדן ווי א פייער; זיינע אויגן זענען געווארן רויט און געשאטן פונקען.
— ווו מען דארף ווארפן באמבעס, איז קיין נוצן ניט ארומצושליידערן ווערטער, — האט באראנאווסקי געלאסן באמערקט. — מיר באטראכטן אייך, קאמיסארן, פאר די ערנסטע שונאים פון פראלעטאריאט און פויערטום. איר האט ביי אונדז צוגענומען די פאבריקן, וועלכע מיר האבן צוגענומען פון די פאבריקאנטן; איר עקספלאוואטירט אונדז ניט ווייניקער פון די קאפיטאליסטן. איר האט געשאפן א נייע טיראניע. איר האט...
דזשערדזשינסקי האט אים אומגעדולדיק איבערגעהאקט:
— איך קוק אויף אייך ווי אויף א באנדע באנדיטן, פשוטע מערדער, פאר־ברעכער, גנבים, גולנים! — דזשערדזשינסקי שטימע האט געקנאלט.
— אפילו דער צאר האט אונדז באטראכט פאר פאליטישע פארברעכער. זענט איר ערגער פון אים?! — האט באראנאווסקי געפרעגט קאלטבלוטיק.
— וויפל מיטגלידער פארמאגט איר אין אייער טעראריסטישער אַרגאַני־זאַציע? — פרעגט דזשערדזשינסקי, בייטנדיק דעם טאן.

— וויפל האָט איר שוין אַרעסטירט?
— איר זענט דאָ גיט צו פרעגן, נאָר צו ענטפערן! — גיט אַ זאָג דזשער-
דזשינסקי.

— איך בין דאָ גיט צו פרעגן און גיט צו ענטפערן, נאָר צו שטאַרבן.
— עס איז דאָ עפעס אַזעלכעס, וואָס איז ערגער פון טויט, — באַמערקט
דזשערדזשינסקי לאַקאַניש.

— איר וועט גיט סטייען אונדז צו פייניקן. איר וועט מורא האָבן פאַר אונ-
דזער נקמה. גיט אַלע אונדזעריקע זענען אין אייערע לאַפעס.

— איך מיין גיט דאָס, — גיט אים צו פאַרשטיין דזשערדזשינסקי, — איך
מיין, אַז די אייביקע שאַנדע און פאַרדאַמונג פון אַרבעטערקלאַס וועט פאַר-
שוואַרצן אייער אַנדענק, און דאָס איז ערגער פון טויט.

— יאָ, די קאַמיסאַרן וועלן אונדז פאַרדאַמען, אָבער גיט די אַרבעטער,
וועלכע...

דזשערדזשינסקי האַקט אים איבער אומגעדולדיק:

— און איר האָט אַ חוצפה מיך צו סטראַשען מיט נקמה?! איך שטיי אויף
מיין פאַסטן און דערפיל מיין פליכט און קיינער קען מיך גיט אַפּשרעקן.

— אַוודאַי שרעקט איר זיך גיט, ווען איר זענט אַרומגערינגלט מיט באַ-
וואַפנטע טשעקיסטן און איר האָט צוויי רעוואָלוערן אין אייערע ביידע קעשע-
נעס, — באַמערקט באַראַנאַווסקי סאַרקאַסטיש.

— ווען מען האָט אייך אַרעסטירט, האָט מען ביי אייך געפונען אַ באַמבע.
פאַר וועלכן צוועק האָט איר זי געהאַלטן?

— איר ווייסט דעם צוועק: אויפצורייסן די טשעקאַ און דעם קרעמל, —
ענטפערט גלייכגילטיק באַראַנאַווסקי.

— ווען גענעראַל דעניקין איז לעבן אַריאַל און אין אַ וואָך אַרום וועט ער
אפּשר פאַרנעמען מאַסקווע?

— איז וואָס? איר, היפּאַקריטן, זענט ערגער פון די ווייסע גוואַרדייער.

דזשערדזשינסקי האָט פאַרביסן די ליפּן.

— פירט אים אָפּ צוריק! — האָט ער באַפוילן דעם טשעקיסט, וועלכער
איז געשטאַנען ביים טיר.

אַזוי זענען פאַרהערט געוואָרן די איבעריקע זיבן:

(1) גרעטשאַניקאָוו; (2) צינציפּער; (3) דאַמבראַווסקי; (4) וואַסכאַדאָוו; (5) ני-

קאָלאַיעוו; (6) איסאַיעוו און (7) אַכליעבינסקי.

האַלב נאָך פיר האָט דער פרעזידיום פון טשעקאַ געהאַט אַ זיצונג, וועלכע
האַט געדויערט בלויז אַ האַלבע שעה.

פינף אַזייגער האָט מען אַריינגעפירט אַלע אַכט, זיי אויסגעשטעלט אין
אַ שרענגע.

דזשערדזשינסקי האָט גערעדט צו זיי:

— איר ווייסט גאַנץ גוט, וועלכער פּסק-דין עס וואַרט אויף אייך... איר

זענט אָבער אַרבעטער, און דערצו נאָך געוועזענע רעוואָלוציאַנערן, וואָס זענען

געזעסן אין טורמעס, געווען אויף קאַטאַרגע, און איצט שטייט איר פאַר דעם

העכסטן רעוואָלוציאַנערן טריבונאַל, דעם פרעזידיום פון טשעקאַ. אייער פּלאַץ

ווי האַרעפאַשניקעס האָט געדאַרפֿט זיין אויפן פּראָנט צו קעמפן קעגן אייער קלאַסן־שונא. איך בין זיכער, אַז איר זענט פאַרפירט געוואָרן פון אומפאַראַנט־וואַרטלעכע דעמאָגאָגן, איך רעספּעקטיר אייער קוראַזש און מוט און שטאַלצן האַלטן זיך אויפן פאַרהער.

— וואָס רעדט איר אַזוי לאַנג? שיסט, און דרייט ניט קיין ספּאַדעק! — האָבן עטלעכע פון די אַרעסטירטע אויסגעשריגן.

— איר האָט טאַקע קיין צייט ניט?! — האָט דזשערדזשינסקי געפרעגט, אַ בליאַסק טוענדיק מיט די אויגן.

— הענקער! וואָס האַלטסטו רעדעס? — האָבן אַלע אַכט אויסגעשריגן ווי איין מענטש.

— דעריבער — דזשערדזשינסקי האָט פאַרענדיקט אין אַן איינגעהאַלטע־נעם טאָן — לייגן מיר אייך פאַר, אַז איר זאָלט אונטערשרייבן אַ דעקלאַראַציע, אין וועלכער איר פאַרדאַמט אייערע אַקציעס קעגן די סאַוועטן, קעגן דעם אַר־בעטערקלאַס. און כדי אַפּצווווּשן אייער פאַרברעכן, פאַרפליכטעט איר זיך צו גיין אויפן פּראָנט קעמפן קעגן גענעראַל דעניקין מיט זיינע ווייסע באַנדעס.

— איר, טשעקיסטן, שיסט קיינמאַל ניט אין פנים, נאָר אין דער פּאַטיל־ניצע, פון הינטן. איר ווילט אונדז דערשיסן אויפן פּראָנט און ניט אין מאַסקווע. וואָס איז דער אונטערשייד?! — האָט דער ערשטער זיך אָפּגערופן באַראַנאווסקי.

— אויב איר מיינט אַזוי, וועלן מיר דעם פונקט וועגן פּראָנט ניט דער־מאַנען. זענט איר איינשטימיק אונטערצושרייבן אַ דעקלאַראַציע, אין וועלכער איר וועט פאַרדאַמען אייערע קאַנטרעוואָלוציאַנערע אַקציעס?

— מיר וועלן ניט אונטערשרייבן קיין שום דעקלאַראַציע.

— אויב אַזוי, קען איך גאַרניט העלפן, — באַמערקט דזשערדזשינסקי.

— מיר בעטן ניט אייער הילף.

— איך וועל מאַכן אַ צווייטן פאַרשלאַג: וואָלט איר זיין צופרידן צו מאַכן אַ מינדלעכע דערקלערונג אין דער אַנוועזנהייט פון פרעזידיום, אַז איר האָט חרטה און איר פאַרשטייט, אַז איר זענט געווען פאַרפירט?

— דאָס איז אונדזער דערקלערונג: — מיר זענען טיף איבערצייגט, אַז איר, באַלשעוויקעס, זענט די ערגסטע שונאים פון דער אַרבעטערשאַפט און פּו־ערטום, און מיר האַלטן פאַר אונדזער הייליקער פליכט אייך צו באַקעמפן! — האָבן אַלע אַכט געזאָגט ווי איינער.

— איך וועל אייך בלויז פרעגן איין פּראָגע און געדענקט, אז פון אייער ענטפער הענגט אַפּ אייער לעבן. טראַכט זיך איבער, ענטפערט מיט ישוב־הדעת. — דזשערדזשינסקי שטימע האָט געקלונגען שווער ווי בליי. — און דאָס איז די פּראָגע: וואָס וועט איר טאָן אין פאַל מיר לאָזן אייך פריי? — ער האָט זיי אַנגעקוקט, דערנאָך צוגעגעבן אין אַ פאַרשטיקטן קול: — געדענקט, אַז דאָס איז אייער לעצטער שאַנס.

— מיר וועלן אויפרייסן די טשעקאַ, פאַרניכטן די טשעקיסטן, באַפרייען דעם אַרבעטערקלאַס און די פּויערים פון רוסלאַנד! דאָס איז אונדזער ענטפער. זענט איר צופרידן?

— איז דאָס אייער ענטפער? — דזשערדזשינסקי פרעגט יעדן איינעם באַ-
זונדער.

אַכט מאָל איז דער ענטפער איבערגעחזרט געוואָרן.
— פירט זיי אַרויס און דערשיסט זיי! — האָט דזשערדזשינסקי באַפוילן
די קאָנוואָרן און פאַרלאָזט דעם זאָל.
— טויט צו די קאַמיסאַרן! די פאַררעטער!
לאַנג לעבן זאָל די אַרבעטער-רעוואָלוציע!
מען האָט זיי אַרויסגעפירט איינציקווייז און דערשאָסן.

— 3 —

ווען די זומערזוווינונג אין קראַסקאַוואַ איז אַרומגערינגלט געוואָרן פון אַן
אַפטיילונג טשעקיסטן, האָבן זיך איבערווייניק געפונען איבער דרייסיק פּערזאָן.
זיי האָבן אויפגעריסן דאָס הויז און אַלע ווי איינער אומגעקומען.
די „פּראָוודאַ“ איז אויף מאַרגן אַרויס מיט אַ לייטאַרטיקל: „אומזינקער
העראַיזם“.

סאָבעליאַוון האָבן די טשעקיסטן דערשאָסן אויף קוונעצקי מאַסט, אינמיטן
גאַס. ער האָט זיך ניט געלאָזט אַרעסטירן. ער האָט געשאָסן צוריק.
טשערעפּאַנאָו איז דערשאָסן געוואָרן אין טשעקאַ. אויפן פאַרהער האָט ער
געזאָגט:

— עס איז באַשלאָסן געוואָרן צו וואַרפן אַ באַמבע אין אַ פאַרטיי-אינסטי-
טוציע, ניט אין טשעקאַ, ווייל די פאַרטיי טראַגט די גאַנצע פאַראַנטוואָרטלעכקייט.

II

ח ש ב ו נ ו ת

קלאַסנקאַמף אין דער רוסישער רעוואָלוציע

אין סאָציאַלאַגיע, אין דער סאָציאַלער וויסנשאַפט, האָבן מיר אַ גרויסע שוועריקייט, וועלכע באַשטייט הויפטזעכלעך אין דעם, וואָס דאָ, ניט גלייך צו אַנדערע ענינים פון אויספאַרשונגען און טוינג, איז אונדז זייער שווער אַנצוגיין מיט עקספּערימענטן.

נאָר דאָס איז נאָך ניט אַלץ: ערגער פון דעם איז דאָס, וואָס אַן עקספּעריי-מענט, וועלכער דאַרף, לויט זיין נאַטור, דורכגעפירט ווערן אין אַ קינסטלעכער סביבה, פאַרלירט זיין גאַנצע חשיבות, ווען ער ווערט איבערגעחזרט און אַריי-בערגעטראַגן אין אונדזער נאַטירלעכער אומגעבונג, וווּ אַנשטאַט מיט עטלעכע גלייכגעשטימטע חברים, ווי דער פּאַל איז אַלעמאַל אין קאָלאָניעס-קאַמונעס גע-שאַפן מיט אידעאָליסטיש-באַשטימטע תכליתים, האָט מען צו טאָן מיט דעם גרויסן עולם, מיט באַצונגען פעסטגעשטעלטע, כמעט פאַרגליווערטע, וועלכע עס איז בדרך-הטבע זייער שווער איבערצואַנדערשן. און ניט נאָר האָבן מיר צו טאָן מיט מיליאָנען מענטשן, מענטשן גלאַט אַזוי אין דער וועלט אַריין, אַזוי צו זאַגן, נייטראַלע, וואָס פאַרהאַלטן זיך לחלוטין גלייכגילטיק צו דעם נאָר-וואָס אַריינגעבראַכטן אויפטו, — נאָר פשוט גערעדט, מיט שונאים, מיט מענטשן, מיט גאַנצע גרופּן, וואָס זענען פיינטלעך צו אַלע חידושים אַדער שינויים, דער-פאַר, וואָס די לעצטע זענען געריכטעט קעגן זיי, זענען אויסן אַוועקצונעמען פון זיי זייער פּריווילעגירטן פּלאַץ און שטעלונג אין דער געגעבענער געזעלשאַפט. איך דענק, אַז דער רעיון איז פשוט און קלאַר: אַלע עקספּערימענטן זענען געמאַכט געוואָרן, ווען זיי זענען יאָ געמאַכט געוואָרן, מיט פריינטלעכע סימ-פּאַזיזירער, מיט מענטשן, וואָס זענען פאַראינטערעסירט אין דעם איינגעב און דערפאַלג פון דער אונטערגענומענער זאַך, בשעת אין דער נאַטירלעכער געזעל-שאַפט האָט מען צו-טאָן מיט אַנטאַגאָניזמען, מיט שנאה, מיט זיך-ווידער-שפּרעכנדיקע אינטערעסן. דאָס דערנידערט די חשיבות פון עקספּערימענט כמעט אַז נול.

דער איבערגאַנג פון קינסטלעכער סביבה צו דער נאַטירלעכער איז אַזוי

טיף און שפיציק, אז דער דערפאלג איז דער קינסטלעכער סביבה זאגט מכל-יכול ניט, אז די זאך, די סאציאלע רעפארם אדער סדר, וועט זיך איינגעבן, ווען ער וועט ווערן אָנגעווענדט אין דער נאַטירלעכער אומגעבונג, מיט איר גרויסער וואָ- ריעטעט פון צוזאַמענשטויסן און קאָפּידראַכן, סתירות און היפּוכים. דערפאַר איז אין סאָציאַלאַגיע, אין דער פּראַקטישער סאָציאַלער „אונטערנעמונג“, אַזוי וויכטיק, אַזוי אומפאַרבייטלעך, די רעוואָלוציאָנערע עפאַכע.

מיר קענען זאָגן אַז קיין שום קווענקלעניש: עס זענען ניטאָ קיין גרויסע ווערק, וואָס באַהאַנדלען סאָציאַלע ענינים, וועלכע זענען ניט געווען אַ פּאַלגע, אַן אַפּשפּיגלונג פון די נייע חברהשע באַציונגען און אומשטענדן, וואָס זענען אַרױפגעשוועמען אַדאַנק אַן איבערקערעניש, אַ בראַך און איבערבראַך פון דער איינגעפּעסטיקטער סאָציאַלער סטרוקטור, און ס'רוב, כמעט אַלע, גרויסע סאָ- ציאַלאַגן, וואָס האָבן אונדז איבערגעלאָזט חבורים פון היסטאָרישער חשיבות, האָבן דורכגעלעבט, דורכגעמאַכט אַדער, לכל-הפחות, באַאַבאַכט אַ רעוואָלוציע פון קלענערן אַדער גרעסערן עקאָנאָמישן און פּאָליטישן כאַראַקטער. זייערע גייסטיקע קינדער, די סאָציאַלע, וועלכע זענען אונדז באַקאַנט און אין אַ געוויי- סער מאָס געוואָרן אַ קנין-הרבים, זענען געווייגט געוואָרן אין די וויגעלעך פון רעוואָלוציעס. עס איז איבעריק אַנצורופּן די נעמען. די נעמען זענען אַלעמען באַקאַנט.

אין וואָס ליגט די גרויסקייט פון אַ רעוואָלוציע? איך מיינ בעיקר: איר באַדייט פאַר סאָציאַלע אויספאַרשונגען? עס ליגט דערין, וואָס זי, די רעוואָלוציע, ווי אַ שטורעם אויפּן ים, גראַבט-אויס תּהומען, עפנט זיי אויף, און ווייזט זיי אייך נאַקעטערהייט. זי גראַבט-אויס אַפּגרונטן און הויקערט-אַן בערג און בערגלעך אויף דער אַנדערער זייט, און אַלץ ווערט געטאָן פאַר אייערע אויגן. דאָס סאָציאַלע לעבן, ווען עס פליסט און לויפט ווי געוויינטלעך, פאַרדעקט און פאַרהילט זיין מהות מיט צענדליקער וואָלן, דער דיקסטער פון זיי איז — געוויינטשאַפט. מיר ווערן צוגעווייגט צו דערשיינונגען און מיר באַמערקן זיי ניט, און ווען מיר באַמערקן זיי יאָ, פאַסן מיר זיי ניט אויף. די ענדערונגען קו- מען-פאַר מיט אַ צו פאַרפאַמעלעכטן טעמפּאַ. עס דוכט זיך אונדז גאַנץ אַפּט, אַז אַלץ שטייט אויפּן אַרט.

ענגעלס אין זיין אַנטי-דירינג ווייזט אַז, אַז מאַרקס און ער ווילן אויפ- פאַסן דערשיינונגען, ווען זיי זענען „נאָך וואַרעם“ פון אַנטשטיין, זענען נאָך אין „פּראַצעס פון ווערן“, זענען נאָך, אַזוי צו זאָגן „אויף די פליגלען“, און לויפּן און פליסן, קומען און גייען. ער וויל זיי אַפּשטעמפלען אַפּפּאַטאַגראַפירן ווען זיי זענען „אין גאַנג“.

דאָס איז זייער אַ וויכטיקער געדאַנק, איבערהויפּט וועגן סאָציאַלע דער- שיינונגען. מיר האָבן דאָ צו טאָן ניט מיט „דערשיינונגען“, נאָר מיט פּראַצעסן, וואָס האַלטן אין באַוועגן זיך.

נאַטירלעך, די ענדערונג-אַרבעט ווערט געטאָן היסטאָריש, עס נעמט צייט אַבער עס ווערט געטאָן. די „סאָציאַלע ערד“ באַוועגט זיך. די סאָציאַלע סביבה האַלט אין ענדערן זיך, אין וואַקסן און איבערוואַקסן. אַלט ווערן און אַפּשטאַרבן. און אַט-די איבערגאַנגען זעט מען קלאַר בשעת אַ רעוואָלוציע. די באַציונגען

פון די קלאַסן פאַר דער רעוואָלוציע און נאָך דער רעוואָלוציע זענען אַנדערע, ניט נאָר אין דעם זינען, וואָס זיי ווערן אומגעשטאַלט, דאָס הייסט די „אַלטע“ באַציונגען פון די „אַלטע“ קלאַסן און סאַציאַלע גרופּן מאַכן דורך ענדערונגען, ניין, ניט דאָס; אַ רעוואָלוציע איז אַ צייט, אַ קריזיסצייט, ווען קלאַסן ווערן גע- בירן, ווערן אַראַפּגעשטויסן פון אוואַנסצענע און נייע קומען און פאַרנעמען זייער פּלאַץ.

סאַציאַלע סתירות און היפּוכים דאַרפן גענומען ווערן ניט סטאַטיש, איינ- מאַל פאַר אַלעמאַל אַפּגעגאַסן און פאַרשטיינערט, נאָר אין פּראַצעס פון וועבן זיך, אַנטשטיין און פאַרגיין.

מאַרקס האָט אַמאָל געזאָגט: „איך בין ניט קיין מאַרקסיסט“, דאָס איז דער גרעסטער חסרון זיינער. ער האָט קיינמאַל ניט אָנגעווענדט זיין מעטאָדאָלאָגיע צו סאַציאַלע דערשיינונגען אין גאַנצן היקף זייערן. ער האָט עס געטאָן „כלאָחר- יד“, אויף העלפט, אַבי פטור צו ווערן, אויפגעדעקט די סתירות פון קאַפיטאַל- ליזם, אָבער ניט קלאַר געמאַכט זייער אמתן מהות, זייער דויערהאַפטיקייט און צושטייונג, אַזוי צו זאָגן. אין דעם פרט איז לעניניזם זייער אַ וויכטיקע סיסטעם. ווען דאָס וואָרט „לעניניזם“ איז געשאַפן געוואָרן אין רוסלאַנד, האָבן אַ סך פּראָטעסטירט קעגן דעם. איך מיין אַפילו „כשרע קאָמוניסטן“ זענען געווען כנגד דעם: סטייטש, אויף וואָס דאַרף מען עס. עס איז דאָ מאַרקסיוזם און עס איז גענוג. און זיי האָבן געוואָלט אויסטייטשן אַזוי, אַז לענין האָט מער ניט ווי געשאַפן, אָדער געענדערט די „טאַקטיק“, וואָס די סאַציאַלדעמאָקראַטיע האָט געהאַט בדעה אַנצווענדן. אָבער דער כוח פון אמת האָט גובר געווען. איר קענט ניט מבטל מאַכן, אַוועקמאַכן מיט דער האַנט, אַ שטיק מציאות, ווי קאַרלייל דריקט זיך אויס אין זיין „העראיען-פאַרגעטערונג“. לעניניזם איז מער ווי אַ טאַקטיק, עס איז אַ לערע, עס איז אַ דאַקטרין, עס איז דער „קאָנסעקווענטער“ מאַרקסיוזם. ווייל לענין איז געווען אַ „מאַרקסיסט“, ווען מאַרקס איז עס ניט געווען.

נעמט דעם ערשטן זאַץ פון „קאָמוניסטישן מאַניפעסט“: די געשיכטע פון דער מענטשהייט איז דער קלאַסנאַמף. ליענט ניט דעם סוף פון דעם ביכל, ווייל דער סוף איז אָנגעשריבן אַזוי, אַז עס זאָל זיין גוט און וויל. נעמט אַט- דעם זאַץ. ציט פון אים שלוסן. די געשיכטע פון דער מענטשהייט איז דער קלאַסנאַמף, הייסט עס, אַז כל-זמן מיר וועלן האָבן „געשיכטע פון אַ מענטש- הייט“, פון אַ ציוויליזירטער מענטשהייט, וועלן מיר האָבן צו טאָן מיט קלאַסן און זייערע קאַמפן, זייערע סתירות און היפּוכים. ווייל דאָס איז דער שאור שבעיסה, דאָס איז די טרייבפּעדער פון דער געשיכטע. אָבער פאַרוואָס שטייט אין סוף ביכל גאָר עפעס אַנדערש? פאַרוואָס ענדיקט זיך עס דאַרטן מיט אַ ושלום-עלי-ישראל? דאָס איז דערפאַר, וואָס דער סוף קלעפט זיך ניט צו אַג- הויב. דער אַנהויב, די ערשטע צוויי-דריי פרקימלעך, זענען אַ וויסנשאַפּטלעכע אַפּהאַנדלונג, די אַנווענדונג פון אַ מאַרקסיסטישן שטאַנדפּונקט. דער סוף — איז גלאַט דרוש, אַגיטאַציע, גערעדט גלאַט אין דער וועלט-אַרייך, כדי צו קענען קריגן וואָס מער אַנהענגער צווישן דעם אַרבעטערקלאַס, די מאַסן, וואָס מען

דארף האָבן, צו וועמען מען מוז אַנקומען, ווען מען וויל צעברעכן דעם אַלטן סדר.

לענין האָט געשאַפן אַ וואָרט, וואָס איז באַמת אַ לערע; „אַגיטאַציע־פע־ריאָד“. דער אַגיטאַציע־פעריאָד כאַפט ניט אַרום צוויי־דריי חדשים פון דער רעוואָלוציע, ער ציט זיך אויס אויף אַ משך פון צענדליקער יאָרן פון צוגרייט צו דער רעוואָלוציע, צום טאָג, ווען דער אַלטער הערשנדיקער קלאַס וועט זיך מוזן אַפּרוקן און שאַפן אַן אַרט פאַרן נייעם, „מאַכן אַ וואָרע“ פאַר אים, פאַרן נייעם „סאַציאַלן מלך“. געוויינטלעך קומט דאָס אַלץ פאַר אין קאַמף, אין מלחמה, אין געשלעג, און וווּ קאַמף און מלחמה דאַרטן זענען דאָ תכסיסי מלחמה, מען ווענדט אַן סטראַטעגיע, סאַציאַלע סטראַטעגיע, און איינע פון די מיטלען איז דאָס פּאַרדולן, פאַרפירן, ניט קלאַר אַרויסזאָגן, ווהיזן מען גייט, צו וואָס מען שטרעבט, אין וואָס מען צילט זיך, און וואָס מען איז באַמת אויסן.

דאָ איז ניט שייך צו נעמען שרייען: „ס'טייטש, עס איז מאַקיאָוועליזם פון דעם ערגסטן מיין! דאָס איז ניט אַרנטלעך!“ קלאַסן וויסן ניט פון אַזעלכע זאַכן. זיי קימערן זיך ווייניק וועגן דעם, בכלל איז כמעט ניטאָ קיין סאַציאַלע עטיק, וואָס זאָל זיין גילטיק פאַר קלאַסן אַלס גאַנצע, אַ קלאַס, וואָס גייט צו הערשאַפט, וויל ניט וויסן פון קיין שום „עטישע פּרינציפּן“, פון קיין שום צוימען און אַפּ־שטעלונגען. ביי אים איז ניט פאַראַן דאָס וואָרט „מען טאָר ניט“. אַלץ מעג מען, אויב מען קען עס דערגרייכן און דער ציל איז איינער און ער איז איבער אַלעס; און דאָס איז שאַפן אַ נייעם קלאַס, אים איינפונדעווען, צוגרייטן דעם באַדן, די סאַציאַלע באַדינגונגען פאַר זיין געדייען און פונקציאָנירן. איבער־בייטן די סאַציאַלע שייכותן אַזוי, אַז ער, דער נייער קלאַס, זאָל נוצלעך און נויטווענדיק ווערן.

איינע פון די הויפטאויפגאַבן איז אויך דאָס צוגרייטן די מוחות, דעם דעגן־קענדיקן אַפּאַראַט פון די מאַסן, שאַפן די נויטיקע טעאָריעס און אויסטייטשונגען פון חברהשע דערשיינונגען, און ארויפצווינגען די דאָקטרינע אויף די ברייטע שיכטן פון פּאָלק אַזוי, אַז זיי זאָלן בויגנאָם און געהאַרצאָם זיין. אַ דאָקטרינע איז אַ סאַציאַלער אינסטרומענט, און דעם קלאַסנקאַמף דאַרף מען זיך ניט פאַרשטעלן אַזוי, אַז די קלאַסן ליגן אַזוי צו זאַגן אויפן היסטאָרישן שטח און זיי רייסן זיך אַרום. דאָס איז אויבנאויפיקייט, טיפּער גענומען קומט עס פאַר ניט האַריזאָנטאַל, נאָר ווערטיקאַל. דאָס הייסט: אַ נייער הערשנדיקער קלאַס, נעמענדיק אַנוואַקסן, פירט אַ קאַמף מיט דעם אַלטן הערשנדיקן קלאַס. אַבער זייענדיק אַ מינדערהייט, איז ער עס ניט בכוח צו טאָן ווייל ער, דער נייער אויפקומענדיקער קלאַס, איז שוואַכער, אין אַ געוויסער הינזיכט, פאַרן אַלטן אוועקגייענדיקן, דעריבער קומט ער אָן צו כּיטרע, צו פּאָליטיש־סאַציאַלע שפּיצלעך. באַמת איז עס אַ קאַמף צווישן צוויי מינדערהייטן, נאָר די נייע מינדערהייט מאַכט דעם אַנשטעל, אַז זי פאַרטרעט די אינטערעסן פון דער מער־הייט, פון אַלעמען, אַדער נאָך בעסער: זי טוליעט זיך צו, פאַרבאַהאַלט זיך אין פעריאָד פון קאַמף אַדער „פעריאָד פון אַגיטאַציע“ אַזוי, אַז מען זאָל זי ניט אַרויסזען אַלס עפעס באַזונדערס, און די מאַסן, די אונטערדריקטע, אַטאַקירן די פעסטונג פון דעם געוועלטנדיקן מיעוט און זיגן, און דעמאָלט כאַפן זיי זיך.

אז מען האט זיי, אזוי צו זאגן, „אפגענארט“, אז ניט זיי זענען די זיגער, נאָר אַ נייער קלאַס, וואָס איז אויסגעוואַקסן עפעס ווי פון שוים פון קאַמף, איז אַרויס אויף דער וועלט און פאַרנומען דעם בכבודיקן און באַצאָלנדיקן אויבנאָן ביים סאַציאַלן גרייטן טיש.

נעמט די ווערטער פון מאַרקסן איבערגעחזרט ביי אים צוויי מאל, איין מאל אין זיין „אַרעמקייט פון פּילאַזאָפּיע“, אַ צווייט מאל אין דער הקדמה גע- שריבן צו „דער קריטיק פון דער פּאַליטישער עקאָנאָמיע“, צוויי אָפּהאַנדלונגען פון גרויסער מאַרקסיסטישער חשיבות, ווייל גראַד אין דעם אַריינפיר דריקט מאַרקס אויס דעם עצם-מהות פון זיין פּילאַזאָפּישן תּופּס-זיין די סאַציאַלע דער- שיינונגען. „אזוי ווי די בורזשואַזיע האָט באַזיגט די פעאַדאַלן, אזוי וועט דער פּראָלעטאַריאַט באַזיגן דעם קלאַס קאַפיטאַליסטן“. וואָס זאָגט אַזאַ זאַץ?

ער זאָגט קלאַר און דייטלעך, אַז די דאַקטרינע באַשטייט אין דעם, וואָס אַ נייער קלאַס וועט פאַרנעמען דעם אַרט פון אַלטן, אזוי ווי די בורזשואַזיע האָט פאַרנומען דעם אַרט פון די פעאַדאַלן. דאָס הייסט: אַ הערשנדיקער קלאַס האָט פאַרנומען דעם אַרט פון אַ פּרייעריק הערשנדיקן, אים אָפּגעשטויסן, אַראַפּגע- טריבן און פאַרנומען זיין אַרט.

אויב אזוי, וואָס דאַרף מען פאַרשטיין אונטערן וואָרט פּראָלעטאַריאַט? פאַרשטייט זיך, אַז ניט דעם אַרבעטערקלאַס ווי אַ גאַנצן, נאָר אַ באַזונדער קלאַס, וואָס וועט נאַכטאָן דער בורזשואַזיע, זיך באַגיין מיט איר אזוי ווי זי איז זיך באַגאַנגען מיט די פעאַדאַלן, די הערשער פון אַ פּרייעריקער היסטאָרי- שער עפאַכע. און דעם זעלביקן רעיון האָט אויסגעדריקט לענין אין זיין העפּטל: „צי וועלן די באַלשעוויקעס אָנהאַלטן די מאַכט?“.

דאָס העפּטל איז פון אומגעהויער גרויסן ווערט צו פאַרשטיין לעניניזם און אַפילו מאַרקסיזם. עס מאַכט ניט אויס, וואָס לענין האָט עס קיינמאל ניט אַרויס- געזאָגט אזוי אָפּ-פּריי ווי איך זאָג עס אַרויס דאָ; זייער ציל איז געווען און איז צו שאַפן אַ נייעם פּרווילעגירטן קלאַס, צו שאַפן אַ נייע מינדערהייט, וואָס זאָל הערשן אַנשטאַט דער אַלטער.

ניט נאָר מאַרקס, אַפילו לענין איז מגלה טפח און מכסה טפחים, דעקט- אויף אַביסל און פאַרדעקט אַ סך. אזוי מוזן זיך אויפפירן די אידעאלאָגן פון אַ הערשנדיקן קלאַס, ווען ער גייט צו מאַכט און הערשאַפט. וואָס זיכערער ער ווערט אין זיין נצחון — אַלץ אָפּנהערציקער ווערט ער. דערפאַר איז לעניניזם אַ סך קלערער איידער מאַרקסיזם. לעניניזם איז די אויפדעקונג פון דעם סיס- טעם, דער אויסטייטש און פאַרטיפונג, און צו אַ געוויסער מאָס די פאַרווירק- לעכונג.

געוויינטלעך, דער מאַרקסיסט האָט דאָס רעכט צו באַקעמפן די ברוטאַלי- טעט, די צו שרייענדיקע פאַרמעס, וואָס די נייע הערשער, די נייע הערשאַפט פון דער אויפגעקומענער מינדערהייט, נעמט אַן צייטווייליק, היסטאָריש גענומען, אין רוסלאַנד. אָבער דאָס איז אַ מחלוקת צוליב אַ פאַרם, ניט צוליב דעם עצם מהות.

נ א צ י א נ א ל י ז א צ י ע

איך האָב געהאַט אַ פּריינט, איך גלויב, אַז איך האָב אים נאָך עד-היום, ווייל אמתע פּריינטשאַפּט ראָסט ניט. געהייסן האָט ער ק—אָוו, אַ רוסישער פּאַמען מוז זיך דאָך ענדיקן אויף אָוו.

ווי האָב איך זיך באַפּריינדט? ווי באַקאַנט? אין די האַלב-קורצע זומער-נעכט, וואָס האָבן זיך אַריינגערוקט אין דעם צווישן-אַרט, וואָס האָט זיך גע-צויגן... אַ פּאַסיק וואָרט, כּילעבן, געצויגן... ריכטיקער געלאָפּן ווי אַ שנעלצוג, צווישן פעברואַר און אַקטאָבער. אין יענער צייט זענען די טעג, די אָונטן, גע-ווען צו-קורץ, אַ רגע אַ בליץ און אַריבער. און אוידיטאָריעס, קלובן, טעאַטערן, גלאַט זאַלן, אַדער פּאַבריקן — זענען געווען צו ענג אַריינצונעמען אַלע יענע, וואָס האָבן געגאַרט צו הערן דאָס לעבעדיקע צאַפּליקע וואָרט. און מען פּלעגט אַרויס און זיך אויסשטעלן אויף די סקווערן און גאַסן-פלעצער, און אַפּשטיין גאַנצע נעכט, ביז עס האָט גענומען טאָגן. און די בעסטע ערטער זענען געווען יענע, ווי דענקמעלער זענען געשטאַנען און עס איז געווען בנמצא אַ דערהוי-בעניש פאַרן רעדנער, אַרויפצוקלעטערן און טורעמען און דונערן פון דער הויך איבער די קעפּ פון די צוהערער.

אַט אין איינע פון יענע מאָדנע אומפאַרגעסלעכע נעכט האָב איך באַמערקט אַ מיטלגעוויקסיקע פיגור, מיט בלאַנדע, נאָכן רוסיש-דאַרפישן סטיל אונטער-געשניטענע האָר, מיט אַ בלאַנד בערדל, וואָס האָט ניט געקראָגן צופיל אויפ-מערקזאַמקייט, נאָר געווען פאַרט צוגעקעמט. אין שטיוול הויכע, הגם עס איז געווען גאַנץ וואַרעמלעך, מיט הויזן אַריינגערוקט אין די כּאַלעוועס... קורץ, אַנגעטאַן נאָכן לעצטן וואָרט פון פשוט-המונישער מאָדע...

איך האָב אים באַמערקט, ווייל ער איז געשטאַנען ווי אַ צוגעקלעפטער צו דער סטאַטוע, נאַענט, וואָס נענטער צום רעדנער, און פאַררייסנדיק דעם קאַפּ אַזוי, אַז דער שטערן מיט דער באַרד זענען געלעגן אין איין שטח, האָט ער מיט די אויגן דורכגעבויערט דעם אַראַטאָר. דאָס מויל אַביסל אָפּ, עפעס ווי איינער וואַלט וועלן אַראַפּשלינגען און זיך מחייה זיין מיט די ווערטער, וואָס זענען געפאַלן פון דער הויך און זיך צעשפּרייט איבערן גאַנצן פּלאַץ, און כמעט זיך צעשאַטן מיט אַפּקלאַנגען און ווידערקולות.

אַז אַלץ האָט זיך געענדיקט, ווען דער רעדנער איז אַראָפּ אַ פאַרמאַטערטער, איך מייך דער לעצטער רעדנער, ווייל אַראַטאָרס פּלעגן זיך בייטן, איינער אַראָפּ, איינער אַרויף, אַבי דער עולם האָט זיי געוואַלט הערן און געלאַזט ריידן, דער געזעמל נעמט זיך פונאַנדערגיין, עס איז שוין נאָך מיטנאַכט. — דעמאַלט פּלעגט ק—אָוו אָנהייבן צו ריידן, אַגטירן, איינטענהן מיט די עקשנים, וואָס צווישן די צוהערער, וואָס האָבן ניט מסכים געווען מיט די רעדנער, וואָס זענען אים געפּעלן געוואָרן. ער פּלעגט ריידן גלאַטלעך מיט אַ ברייטער שטימע און אַ הויך-רוסישן טעמבער, ריידן, אַריינדרינגען אין האַרצן פון פשוטן צוהערער, אַר-בעטער, וואָס איז ניט בכוח געווען נאָכצופאַלגן די געשעענישן און זיי פּלעגן קוים-קוים נאָכהינקען.

ער פלעגט ריידן שטייענדיק אונטן, רעדן פרוואט, ווי א פריינט מיט פריינט, צום ענין, קורץ, זאכלעך און מיט גרויס פשטות. און די צוהערער, — א פאר, א קליין קייקעלע ארום אים, ווי פארכישופט פון דער פשוטער לאגיק און געזונטן שווארץ-ערדיקן געפיל.

ער איז באמת געווען פשוט, און די פשטות איז געווען נאטירלעך אין אים און ארום אים. ער האט ניט געקענט ריידן פון אויבן אראפ, פון א טריבונע. נאך שטייענדיק, פארן פיעדעסטאל, אונטן, אויפן לעצטן טרעפל, פלעגט ער שמועסן מיט הארץ, מיט איבערצייגונג, צו מענטשן פון זיין גלייכן, וואס זענען געשטאנען מיט אים אויף איין שטאפל פון אנטוויקלונג.

און מאדנע — ער האט געהאט געלייענט וויליאם מאריסעס "ידיעות פון ערגעץ-ניט" און נאך און נאך. און זיי האבן געפונען א נעסט אין זיין נשמה. און וואס ער האט געווסט, האט ער געלאזט וויסן אנדערע.

און אזוי שטייענדיק ביי איין דענקמאל, איינאטעמענדיק די זעלבליקע פרי-שע לופט פון א מאסקווער זומער-פארטאג, האבן מיר זיך פארחרט.

איינמאל פרעגט ער מיך אן אומגעוויינטלעכער ווייכקייט אין שטימע: קען איך געהערן צו אייער פארטיי? און ער האט געקוקט אויף מיר האלב-פארשעמט און האלב-בעטנדיק.

איך האב ניט פארשטאנען, וואס ער מיינט און געענטפערט מיט א פרע-געניש: פארוואס ניט? אויב איר האלט ווי מיר, האט די זעלבליקע איבערציי-טונגען...

— מיין באשעפטיקונג וועט, אפשר, זיין א מניעה... זאגט ער און קווענקלט זיך ווייטער.

— וואס איז אייער באשעפטיקונג? — האב איך זיך פארינטערעסירט.

— איך האב א קרעמל... א בודקע...

— ווי? — פרעג איך.

— אויף ליוביאנקע, אין דער ריי דארטן... איך פארקויף, שטיוול... א קליינער מסחר... וויליאקעס...

— אזוי גאר... און איך האב זיך פארטראכט, ניט וויסנדיק וואס צו ענט-פערן.

"אפיציעל" האט ער צו אונדז ניט באלאנגט, אבער איבערגעגעבן איז ער געווען מיט לייב און זעל. אבער ער איז פארט געווען מחויב-למחנה, ניט קיין ארבעטער. מיט דער אידעאלאגיע איז ער געווען אונדזערער. די עקאנאמיק איז געווען די מחיצה...

איינמאל קומט ער צו מיר אין שפיטאל. מיר שמועסן וועגן מאסקווע. וועגן נייע אויפטוען, וואס קומען דארטן פאר.

— עס טראגן זיך קלאנגען, אז מען וועט קאנפסיקירן אונדזער סחורה... — זאגט ער מיר האלב שמיכלענדיק, ער ספקט זיך, צי איז אזא זאך מעגלעך...

— אייער סחורה?! — ווונדער איך זיך. — עס קען ניט זיין. איר זענט דען אויך א ברוזשוי...

מישטיינס געזאגט. איר ווייסט וואס עס מיינט צו שטיין אין א בודקע, ווי דרייסיקגראדיקע פרעסט זענען א גאנץ געוויינלעכע זאך. עס ברענט און עס

סמאליעט, אזש עס פארכאפט דעם אטעם. און דו שטיי זיך אין אן אפענער בוד-
קע. שטיי פון דערפרי ביו שפעט ביידערנאכט — און פריד. ניט אויף קיין
שפאס. א מאסקווער פראסט האט פיינט צו טרייבן קאטאוועס. אז ער כאפט די
נאז — פארגליווערט ער זי. ער כאפט א פינגער, א באק, וואס ער קריגט, און
לאזט ניט אפ. רייב עס מיט שניי, אויב דו ווילסט עס ניט אנווערן. אלס א סגולה
קעגן אים האלט מען א פייערטאפ מיט א פאר ברענענדיקע קוילן. פאר וועלכע
דער פראסט האט א גאנץ קליינעם אפשיי. און אזוי טאג-איין, טאג-אויס, א צוועלף
שעה אין מעת-לעת. ער און זיין ווייב פלעגן שטיין און פרידן און צייטנווייז פאר-
קויפן א פאר ווילאקעס... און דאס איז מסחר... און דאס איז בורזשוי.

איך האב אים פארזוכערט, אז זיין "סחורה" וועט קיינער ניט נאציאנאלי-
זירן... אז ער איז ניט קיין בורזשוי, גלאט מ'טראכט אויס... מענטשן, וואס האבן
ניט וואס צו טאן, טראכטן אויס זאכן, וואס איז ניט געשטויגן, כדי צו שרעקן
דעם עולם, פארמאסן אין זייערע אויגן די רעוואלוציע.

איך בין געווען זיכער און איך האב אים בארויקט, אז "נאציאנאליזא-
ציע" פון אזעלכע "אייגנטימער" ווי ער האט, איז אן אומזין.

ער איז אוועק, אין דריי טעג ארום קומט ער צו מיר אין שפיטאל:

— זיי האבן נאציאנאליזירט מיין בודקע...

איך בין געווען אויסער זיך.

— ווי אזוי איז עס געשען? — פרעג איך, הגם אויף א פאקט פרעגט מען

קיין קשיות ניט.

— פשוט, זיי זענען געקומען, געבראכט א מאנדאט און אפגעחתמעט מיין

בודקע, און אלע שכנישע בודקעס.

— האבן זיי עס רעגיסטרירט, געמאכט אן אפשרייב? — פרעג איך ווייטער.

— ניין. צוגעלייגט די חתימה און אוועק. פון אנדערע בודקעס נעמען זיי

שוין ארויספירן די סחורה.

— ווהיין?

— איך ווייס ניט.

— זיי וועלן דאך עס בזה-האופן צוגנבענען — טענה איך.

— פארשטייט זיך, וויבאלד מען ווייס ניט וויפל און וואס... — זאגט ער.

— און ווי אזוי האבן זיי עס געקענט אפשרייבן. עס לוינט ניט דאס שרייבן... די

סחורה צעווארפן איבער הונדערטער בודקעס און קליינע קלייטלעך אן א שיער.

— אפשר טוען זיי דאס אוימישנע, כדי צו קענען ראבירן... זיי, די "באאמ-
טע", נאציאנאליזירן עס פאר די אייגענע קעשענעס...

— מעגלעך. מען זאגט אזוי. צופיל סחורה אויף איין מאל, און אנגעווארפן

און אפגעפירט אין די סקלאדן. ניט געציילט, ניט געוויגן, ניט געמאסטן. אלץ

אין איילעניש, אין כאפעניש, אין א מישמאש.

דאס איז אבער געווען א גרויסער מיין, א דורכזיכטיקע כוונה.

כדרך-הטבע דארפן די פעלערן פון דורכפירן דעם פלאן פון נאציאנאליזא-
ציע צוגעשריבן ווערן דער פארברעכערישער נטיה פון יענע, וואס האבן עס

געטאן. זיי האבן פשוט, געוואלט "אנווארעמען די הענט", אויסנוצן דעם מא-
מענט. דאס איז אבער א דעטאל, וואס האט צום עיקר בילד קיין שייכות ניט.

אין אַזעלכע צייטן קומט דער „פאַרברעכער“ און קריגט זיין לייבן־טייל, ווייל די אַרנטלעכע מענטשן האָבן ניט קיין צייט און ניט קיין מעגלעכקייט אויף זיי אַכטונג צו געבן, אויף זיי, וועלכע זענען באַוהאַלענדיק, זייער טיכטיק, פליסיק, אַליין אויפצוטאָן אַ סך, וויסנדיק און פילנדיק, אַז אַזעלכע צייטן חזון זיך ניט איבער. און ווער עס וועט ניט אַריינכאַפן איצטער, אין דער בהלה, וועט עס שפעטער ניט קענען טאָן, על־כ־פּנים, אַזוי אַפּן, ווייל ער וועט כאַפן איבער די גנבישע הענט.

אַבער ניט דאָס איז דער עיקר. דאָס זענען שטריכן, וואָס גיבן ווינציק צו צום בילד.

וואָס איז אַבער די כוונה אין אַרויסגעבן אַ דעקרעט צו נאַציאָנאַליזירן אַלעמען און אַלץ אַן פּונאַנדערקלייב און אַפּשטעל, וויסנדיק לכתחילה, אַז אַזאַ נאַציאָנאַליזאַציע מוז גרענעצן מיט רויבעריי, מיט אַוועקנעמען דאָס לעצטע פון יענע, וואָס האָבן מער ניט ווי „עפעס“, און אַוועקנעמען עס אַן חשבון? ווייל עס איז פשוט ניט געווען קיין מעגלעכקייט צו קאַנטראָלירן אַ „נאַציאָנאַליזאַציע“, וואָס איז צעוואָרפן איבער הונדערטער ערטער און טויזנטער קלייניקע קרע־מעלעך. קאַנטראָלירן און אַכטונג געבן האָט מען נאָר געקענט, ווען מען האָט איבערגענומען די גרויסע געשעפטן, רייכע קראַמען, אַבער די „שפור“, וואָס זענען געווען צעזיט איבער די מאַרקן, „פלעצלעך“ און גלאַט גאַסן אַזוי, אַז עס איז כמעט ניט געווען אַן אַרט פריי פון זיי — ווער האָט זיי געקענט ציילן און אויסרעכענען?!

„מען האָט צוגענומען דאָס „גוטס“ פון „אייגנטימער“, און אויפן וועג צום סקלאַד פלעגט עס פאַרשווינדן, ווי זאַמד דורך אַ זיפּ.

וואָס זענען אויסן געווען די באַלשעוויקעס, טוענדיק עס, צו עקספּראַפּירן אירן אַט־די קליינע מיטלשטאַנד־מענטשן?

די כוונה איז געווען אַ פשוטע: מאַרקס האָט געלערנט, אַז דער מיטל־שטאַנד דאַרף אויסשטאַרבן, דאַרף אונטערגיין. און אַז די סטאַטיסטיק האָט גע־וויזן, אַז דער מיטל־קלאַס וויל ניט פאַלגן, וויל ניט אונטערגיין, האָט די טעאָ־ריע געליטן פון דעם און האָט געמוזט נעבעך שווייגן און זוכן תּרוצים־פאַרענט־פערונגען. אַזוי פלייסט זיך קאָוטסקי צו פאַרגלעטן די פאַקטן, זיי אויסטייטשן. דאָס איז אַלץ גערעדט כל־זמן די טעאָריע איז אוממעכטיק, בלייבט ריינע טעאָ־ריע, אַ זעמה אַן אַ גוף. רעמאַלט מוז זי זיך בויגן פאַרן לעבן, און זען זיך צו־צופאַסן. אַבער אַז די „טעאָריע“ איז געוואָרן אַ מאַכט, האָט פאַרנומען אַ לאַנד, דעמאָלט איז גאָר אַנדערש. „דאָס לעבן“ דאַרף נאָכגעבן דער טעאָריע. און ווי באַלד עס איז געפּסקנט געוואָרן, אַז דער מיטלשטאַנד דאַרף אויסשטאַרבן — איז צי ער וויל צי ער וויל ניט, מוז ער שטאַרבן. ד״ה מען גיט אַרויס געזעצן, וואָס הרגענען אים אַוועק. און אַזוי „ווערט מקוים“, וואָס עס איז געשריבן גע־וואָרן. נאָך מער: געשריבן איז עס ניט אומזיסט. און די „לעניניסטן“ האָבן זיך געפלייסט עס דורכצופירן אויך ניט גלאַט אַזוי אין דער וועלט אַריין. זיי האָבן געזען אין מיטלשטאַנד, אין המון־עם, אין „פאַלק“, זייער גרעסטן איינגעשפּאַרטן שונא, סיי עקאָנאָמיש, סיי פּאָליטיש, און עס איז נאָטירלעך: אַ קלאַס, וואָס זיין

גאנצער עקזיסטענץ-פארענטפער איז די נויטיקייט אין אַרגאַניזאַציע; מען דאַרף אַרגאַניזירן די פּראָדוקציע, און די פּונקציע פּילט ער אויס. און צו דער פּונקציע האָט ער זיך געגרייט און געשאַפן די נויטיקע אידעאָלאָגיע און לערע. דעם גרעסטן חסרון האָט ער איינגעזען אין, ווי מאַרקס האָט עס גערופן, „אַנאַרכיע פון פּראָדוקציע“. דער קלאַס פון אַרגאַניזירערס, דער הויכקלאַס, וואָס וויל און וועט פאַרנעמען דעם אָרט פון דער בורזשואַזיע, איז פאַראַינטערעסירט אין פּו-נאַנדערפאַל פון „קאַפיטאַל“ און אַרבעט. און מיט דער הילף פון דעם אַרבעטער-קלאַס קאַנפּיסקירט ער די בורזשואַזיע, אינריינדנדיק דעם אַרבעטער, אַז יענער האָט גאַרניט צום פאַרלירן, ווייל סיי ווי סיי געהערן אַלע רייכטימער פון לאַנד ניט צו אים, נאָר צו דעם קלאַס קאַפיטאַליסטן.

דער אַרבעטערקלאַס, ניט פאַרויסזעענדיק און ניט פאַרשטייענדיק, אַז די רייכטימער, אמת, געהערן טאַקע ניט צו אים, אָבער דאַרפן און וועלן געהערן צו אים, ווען ער וועט קעמפן דערפאַר, לאַזט זיך אַפּנאַרן און דערלאַזט, אַז אַ דריטער, אַ נייער הערשנדיקער קלאַס, זאָל זיך אַריינשפאַרן ניט באַמערקטער-הייט און זיך אַוועקשטעלן אַנשטאַט דעם קלאַס קאַפיטאַליסטן. דער אויסרייד איז: די פּראָדוקציע דאַרף ווערן אַרגאַניזירט און ער, דער נייער אויפקומענער קלאַס, וועט אויספילן די פּונקציע אויפן בעסטן אופן. אַזוי אַרום ווערט דער אַרבעטערקלאַס אויסגענוצט אין קאַמף קעגן די קאַפיטאַליסטן, ער קריגט אָבער ניט דאָס, וואָס ער האָט געקענט קריגן, ווען ער וואַלט ניט דערלאַזט אַ דריטן, אַ נייעם קלאַס, צו פאַרנעמען דעם אויבנאָן אין דער אַרגאַניזירונג פון דער פּראָ-דוקציע און פּאָליטישער אַנפירעריי. ער בייט מער ניט ווי זיין באַלעבאַס. אַנ-שטאַט דעם קאַפיטאַליסט, שטעלט זיך אַוועק אַ נייער פּרווילעגירטער קלאַס, וואָס היט אַפּ זיינע פּרווילעגיעס ניט מיט קיין קלענערער ברוטאַליטעט און איינגעגעסנקייט ווי די בורזשואַזיע. דער אַרבעטער בלייבט ווי געווען; אַ וויי-סער קנעכט, אַ געדונגענער. אַנשטאַט צו דינען הונדערט באַלעבאַטים, פאַר-העלטנישמעסיק קליינע, דינט ער איין גרויסן באַלעבאַס, וואָס איז אַרגאַניזירט אַלס אַ מאַכט, וואָס באַשיצט זיינע פּאָזיציעס מיט ספּעציעלע געזעצן אַרויסגע-געבן לשם זה. אַנשטאַט צו זאָגן ווי מאַרקס אין זיין „קאָמוניסטישן מאַניפעסט“: דער אַרבעטער האָט גאַרניט צו פאַרלירן, האָבן מיר געקענט זאָגן; דער אַר-בעטער האָט גאַרניט צו געווינען, ווייל קעמפן קעמפט דער אַרבעטערקלאַס — געווינען אָבער געווינט אַ נייער קלאַס. ווי דער פּאַל איז געווען מיטן דריטן שטאַנד בשעת דער פּראָנציווישער רעוואָלוציע. דער המון, די פּויערים, די שטאַטישע אַרבעטער, בעלי-מלאכות האָבן געקעמפט — און געווינען האָט די בורזשואַזיע. דער אַרבעטערקלאַס וועט אויסגעפינען זיין טעות און פאַרבלענ-דעניש, אָבער דעמאָלט וועט שוין זיין שפעט, דער נייער באַלעבאַס וועט אים האַלטן אויף דער קייט און זיין אַזוי צוגעבונדן, אַז ער וועט זיך ניט קענען אַ ריר טאָן.

גאַר אַן אַנדער פּאָזיציע פאַרנעמט דער מיטלקלאַס, וואָס דאַרף צום נייעם „האַר“ ניט-אַנקומען ווי צו אַ ברויט- און אַרבעטגעבער. ער וויל זיין אומאָפהענגיק סיי עקאָנאָמיש און סיי פּאָליטיש. און דאָס איז אַ לוקסוס, וואָס די באַלשעוויקעס האָבן אים ניט געוואַלט דערלוובן און זיי האָבן אַנגעפירט אַ

סיסטעמאטישן קאמף מיטן מיטלקלאס, אים צו ברעכן עקאנאמיש, ממילא, פאר-
ניכטן פאליטיש.

דעם ערשטן קלאפ האבן זיי אים דערלאנגט, ארויסגעבנדיק דעם דעקרט
וועגן נאציאנאליזאציע אן אונטערשייד, צי עס האנדלט זיך וועגן א קאפיטאליסט,
צי וועגן א דרייגראשנדיקן קרעמער.

ברעך אים, פארניכט אים! דאס איז דער גרעסטער שונא! און זיי רייסן
ארונטער די ווירטשאפט פון לאנד — אבער זיי האבן קיין ברירה ניט געהאט,
דאס איז געווען דער איינציקער וועג צו פארזיכערן זייער הערשאפט. דער
מיטלקלאס איז געשטאנען אין וועג — און אים האט מען געמוזט אפראמען. און
זיי האבן דערנידערט דעם מיטלקלאס כמעט צו בעטלעריי און צו שטארבן פון
הונגער.

דער ארבעטער קריגט געהאלט און מוז וויסן ווי זיך צו האלטן, אויף אים
האבן זיי זייער וואכזאם אויג. דער מיטלקלאס איז געווען צו רייך אין צאל
און צו „פריי“ געשטימט. און זיי האבן זיך גענומען פאר זיינע ביינער. און אים
געוואלט חרוב ומוחרב מאכן.

2

ד ע ר מ י ט ל ש ט א נ ד

דער קליינבירגער און זיין פראגע

האט דען דער מיטלשטאנד, דער קלאס פון קליינבירגער, א פראגע? —
וועט דער ליינער פרעגן. און א קשיא אויף א מעשה: ער קען נאך א קוועטש
טאן דערביי מיט די פלייצעס, מיינענדיק, אז מיט דעם שאקלט ער אינגאנצן
אָפּ דאָס פראבלעם.

יא, צום באדויערן, עס איז דא אַזאַ פראגע און זי איז זייער אַ צרהדיקע.
אמאל, מיט אַ סך יארן צוריק, ווען דער פאליטיש-עקאנאמישער שכל אונ-
דערער איז געווען פיל קירצער, האט די זאך אויסגעזען צו זיין גאנץ איינפאך.
די גרויסע וואלפישן וועלן אראפשלענגען די קליינע פלאטקעס. און אז
מיר, סאציאליסטן, אנארכיסטן, וועלן קומען, וועט שוין זיין נאך אלעמען; אונז
וועט מער נישט בלייבן ווי צו כאפן אט-דעם לויטן און אים דערהרגענען.
מיט פשוטע ווערטער: קאפיטאליזם, הויכקאפיטאליזם, וועט מאכן אַ סוף
צו די מיטלקלאס-מענטשן, פארוואנדלענדיק זיי אלעמען אין פראלעטאריער; אויף
אַזאַ אופן וועט ער פאראיינפאכן אונדזער אויפגאבע, ווייל ער, דער קאפיטאליזם,
בכבודו ובעצמו, וועט זיך אויסגראבן דעם גרוב און זיך אליין באגראבן אין
אים; ער וועט פארטיפן דעם תהום, וואס ליגט צווישן די צוויי הויפטקלאסן
כנגדים, די ארבעטער אויף איין זייט און די מאגנאטן פון קאפיטאל אויף דער
אַנדער זייט.

א צוזאמענשטויס וועט פארקומען, צווישן די ביידע מחנות, א מין מלחמת גוג ומגוג, און נאכדעם הייבט זיך אן די גליקזעליקע צייט פון ימות המשיח. די ארבעטער זיגן — קאפיטאל ווערט געבראכן און אפגעשאפט.

לויט אזא בילד האט ניט געקענט עקזיסטירן קיין מיטלקלאס-פראבלעם. אלץ, וואס איז געבליבן צו טאן, איז צוצואיילן דעם פראצעס, פארשנעלערן אים, צוגעבן אימפעט און געשווינדקייט, פראלעטאריזירן, פארארבעטן, „פארהארע-פאשניקן“ דעם מיטלמענטש, אריינציען אים אין אינדוסטריעלן פראצעס, מאכן אים פון א זעלבסטשטענדיקן, „אומאפהענגיקן“, באלעבאס, א הארעפאשניק, וואס ווערט געדונגען און אנגעשטעלט פון קאפיטאל.

בוה האופן וואלטן אלע מיליאנען מיטלשטאנד-מענטשן זיך אריינגעגאסן אין אלגעמיינעם שטראם פון פראלעטארישן אנגריף און די עקזיסטירנדיקע אר-דענונג וואלט געשטירצט ווערן.

די ווירקלעכקייט, דאס אומברחמנותדיקע לעבן, האט באוויזן, אז יענע באהויפטונג, ווי א סך אנדערע, איז אביסל אן איבערגעטריבענע, אדער ריכ-טיקער, די שילדערונג איז געווען אן איינזייטיקע.

פון איין זייט איז זי געווען צו פעסימיסטיש, צו גרוי; פון דער אנדער זייט — צו אפטימיסטיש, צו פריילעך.

דער גרויסער קאפיטאל קאנקורירט, ברעכט דאס „קליינע מענטשעלע“ און... פראלעטאריזירט אים... דאס לאר-דווקא.

עס זענען דא צענדליקער טויזנטער און הונדערטער טויזנטער מיטלשטאנד-מענטשן, וועלכע וואלטן גערן וועלן זיך פראלעטאריזירן...

נאר עס פראלעטאריזירט זיך ניט... דער פראצעס פון אינדוסטריע שלעפט זיי ניט אריין, עס איז ניטא פאר זיי קיין ארט.

מען דארף ניט פארגעסן, אז ביי היינטיקן טאג אפילו, אין די העכסט אינ-דוסטריאליזירטע לענדער, איז דער מיטלשטאנד גרעסער אין צאל איידער דער פראלעטאריאט. און איבערמאלן אין די אינדוסטריע-רעדער אזא גרויסע, מאויס-גרויסע, צאל מענטשן — איז ניט קיין שפילכעלע. און ווען דאס וואלט יא גע-שען, ווען דער מיטלשטאנד וואלט פראלעטאריזירט ווערן, וואלט ער געדארפט ארויסשטויסן א גרויסן טייל פון די ארבעטער, וועלכע זענען היינט פארנומען אין דער אינדוסטריע, און דער קריזיס, וואס דער ארבעטערקלאס וואלט אדאנק דעם איבערלעבן, וואלט געווען אין-לשער.

דער ארבעטאנבאט וואלט אריבערשטייגן פיל מאל די נאכפראגע, און דאס וואלט אראפגעריסן אלע דערגרייכונגען און געווינסן, וואס דער ארבעטערקלאס האט אויסגעקעמפט אין א משך פון צענדליקער יארן.

מען דארף נאך האלטן אין קאפ, אז די נייע אויפטוענישן אויפן געביט פון איינשאפן ארבעט דריקן אראפ די באדערפענישן אין ארבעט. און דער וויקס פון דער אינדוסטריע ווערט ניט נאכגעפאלגט פון א פארגרעסערונג אין דער צאל פון פארנומענע הענט. די מאשין פארנעמט דעם ארט פון מענטשן-כוח. די שטאל- און אייזשקלאפן, — א טרוים פון דעם גריכישן פילאזאף אריסטאטל, וועלכער נעמט פארווירקלעכט ווערן אין אונדזער צייט, — שטויסן ארויס

א געוויסע צאל אַרבעטער און פאַרגרעסערן און מאַכן געדיכטער די קאַדרן פון די אַרבעטסלאַזע.

אונטער אַזעלכע אומשטענדן צו באַהויפטן, אַז דער פּיל-מיליאָניקער קלאַס פון מיטלמענטשן וועט פאַרוועבט ווערן אין דעם אינדוסטריעלן שטאַף — איז זייער שווער.

דער אַרבעטמאַרק איז איבערגעזעטיקט און קיין נייע געביטן, נייע צווייגן פון אינדוסטריע שפּראַצן ניט אַרויס אַזוי געשווינד, און מיליאָנען מענטשן איז שווער אַריינצוזאַפן, סיידן די פּראָדוקציע וואָלט געווען טרוקן ווי דער מדבר סאַהאַראַ, אַ זאָך, וואָס איז זייער ווייט פון ווירקלעכן צושטאַנד. עס פעלן ביי היינטיקן טאָג ניט אויס קיין הענט, נאָר עס פעלט אויס אַרבעט.

און וואָס זאָל מען טאָן מיטן מיטלשטאַנד?

אַנדערע וועלן זאָגן: וואָס אַרט עס אונדז? דער מיטלשטאַנד איז סיי ווי סיי אַן איבעריקע זאַך; ער פּראָדוצירט גאַרניט, מען דאַרף אים ניט, זאָל ער אומ-קומען.

אַזאָ שטאַנדפונקט איז אַ פאַריסיאישער. ניט אַריינגייענדיק אין קיין אַר-גומענטן מכוח דעם, וואָס הייסט פּראָדוצירן און וואָס הייסט ניט-פּראָדוצירן, וואָלט איך מער ניט ווי אַנמערקן, פאַריינגייענדיק, אַז די פּראָדוקציע איז גע-שאַפן פאַר מענטשן, ניט מענטשן פאַר דער פּראָדוקציע.

מענטשן זענען בילכער איידער די פּראָדוקציע. מענטשן, ווי אַלע לעבעדיקע באַשעפענישן, זענען קודם-כל געברויכער פון זאַכן, סיי געשאַפן פון דער נאַ-טור, סיי אַרויסגעבראַכט דורך אַרבעט.

אַ קינד זויגט, כאַטש עס פּראָדוצירט גאַרניט. מען גיט אים אַן אַוואַנס אויפן חשבון פון זיין צוקונפט. מיר אַטעמען לופט, מיר קוקן און האָבן הנאה פון דער זון, פון די בלויע הימלען, הגם מיר האָבן זיך ניט באַטייליקט אין פּראָצעס פון אָפּגיסן אָדער אַנצינדן אָדער אויפהענגען די זון אין הימל. יעדער מענטש איז מער געברויכער, איז מער אַ קאַנסומירער איידער אַ פּראָדוצירער. און צו אַ מענטשן, אַ פּשיטא שוין אַ קלאַס, קען מען ניט צוגיין מיטן מאַסשאַב פון פּראָדוקטיוויטעט.

ווען מיר וואָלטן אַפילו איינשטימיק געווען מיט דעם געדאַנק, וועלכן איך האַלט פאַר דורך און דורך פאַלש, אַז דער מיטלשטאַנד פּראָדוצירט ניט, וואָלט סיי ווי סיי בלייבן די פּראָגע: וואָס טוט מען מיט דעם קלאַס? אַבער האַנדלען איז אַ טריפה זאָך, עס איז אַ גרויסע עבירה, עס איז קעגן דעם נייעם שולחן-ערוך.

איך בין איינשטימיק, אַז די זינד פון האַנדלען, ווי מען רופט עס אין רוס-לאַנד, „ספעקולירן“, איז גרויס — אַבער שטאַרבן פון הונגער איז נאָך אַ גרע-סערע זינד, עס איז כמעט די גרעסטע עבירה.

און אַ קלאַס פון מיליאָנען מענטשן קען מען ניט הייסן: „לייגט זיך, קינד דערלעך, און שטאַרבט, ווייל איר זענט זינדיקע נפשות“.

אַזוי צו זאָגן איז אומעטיש און אומעקאַנאַמיש, אוממענטשלעך און אומ-ווירטשאַפטלעך. ווען מען נאַציאָנאַליזירט דעם האַנדל, מוז מען באַזאָרגן אַלע יענע, וועלכע זענען געווען פאַר דעם באַשעפטיקט אויף יענעם געביט פון

מענטשלעכען טאן. מען מוז זיי אָדער געבן שטעלעס, אָדער באַזאָרגן אויף אַן אַנדער אופן.

אפילו אונדזערע אַרטאָדאָקסישע טאַטעס האָבן געוווּסט, אָן פּיקוח נפש איז דוחה שבת, אָז אַ מענטשנס לעבן שטייט העכער ווי דער דין, און פאַרשטייט זיך, אַז מען קען ניט דערקלערן אַ קלאַס, וואָס באַשטייט פון שווערע מיליאָנען מענטשן, אַז זיין עקזיסטענץ איז קעגן אונדזערע דינים. עס איז ברוטאַל; מען דאַרף ווייזן דעם וועג פון אויסלייזונג, ניט שטויסן אין שאול תּחתייה פון פאַר-דאַמונג און אונטערגאַנג. כאַטש גייט אויס פון הונגער, קומט אום, אַבי איין אות פון אונדזער סאַציאַליסטישער תּורה זאַל חס־שלום ניט אָפּגעמעקט ווערן. דאָס איז ניט ווירטשאַפּטלעך. ווייל אויב מען וואַלט אַזוי טאָן, וואַלט מען ממתן דעם אינעווייניקסטן מאַרק, און ממילא וואַלט די פּראָדוקציע געשעדיקט אַעוואָרן און די פּראָדוצירנדיקע עלעמענטן וואַלטן פון דעם לידן ניט־ווייניקער כּמעט ווי די מיטלשטאַנד־מענטשן.

די יאָרן פון פּונאַדערבלי פון אויסנווייניקסטן מאַרק זענען אַריבער. אַן אינדוסטריע מוז זיך האַלטן הויפטזעכלעך אויף די געברויכער פון אינעווייניק, בכדי עס זאַל זיין אַרבעט, מוזן זיין געברויכער.

באַדערפענישן האָבן אַ טבע, זיי זענען זייער עלאַסטיש. ווען די הכנסה ווערט קליין, ווערט די הוצאה נאָך קלענער. ווען אַ קלאַס הערט אויף צו פאַרדיינען, פאַרקלענערט ער באַלד זיינע באַדערפענישן, ער הערט אויף צו געברויכן, אָדער רעדוצירט זיין געברויך צום קלענסטן מינימום.

און ווען אַ געזעלשאַפט, וואָס איז נאָך אַלעמען אַ לעבעדיקער פּונקציאָניר-דיקער אַרגאַניזם, גייט דורך אַזאַ געפערלעכע אָפּעראַציע ווי אַרויסשניידן אַ גאַנצן גליד, אָדער עטלעכע גלידער, ווערט זי, מוז זי ווערן, זייער אָפּגעשוואַכט, כּמעט רוינירט. אויב אַ גרויסער טייל פון דער חברה ווערן בעטלער, ווערן שלעפּוירים — מוז די גאַנצע ווירטשאַפט פון דעם לידן, עקאָנאָמיק אָנערקענט, דאָס גזעץ פון „אַלגעמיינער פאַראַנטוואָרטלעכקייט“.

און אויב אַזוי, ווי מיר האָבן, כאַטש קורץ, אָנגעוויזן, אַז ניט פּראַלעטאַר־ריזאַציע און ניט פּויפּעריזאַציע (מאַכן פאַר שלעפּוירים, קבצנים) קען זיין דער ענטפּער אויף דעם מיטלשטאַנד־פּראַבלעם, טאָ וואָס איז פאַרט דער ענטפּער? אַ סאַציאַלע פּראַבלעם מוז האָבן אַ פאַרענטפּער.

דער מיטלשטאַנד פאַרנעמט אַזאַ מצב אין דער ווירטשאַפט, וואָס אַראַפּ-שלינגען קען מען אים ניט, אַרויסשפּייען אַוודאי ניט, און זיך דערשטיקן מיט אים וואַלט דאָך אַוודאי די געזעלשאַפט ניט וועלן. אָבער באמת רעדנדיק, דער אַוועקשטעל פון דער פּראַגע איז שוין כּמעט ווי אַ האַלבע לייזונג.

דער אידעאַל פון פּרייהייט אַנטשפּרעכט דער פּסיכאָלאָגיע און טראַכטנס-ווייזע פון דעם קליינבירגער. די „דעקלאַראַציע פון אומאַפּהענגיקייט“ איז גער-שריבן געוואָרן פון קליינבירגער, די „דעקלאַראַציע פון די רעכט פון מענטשן“ פון דער פּראַנצויזישער רעוואָלוציע איז פאַרפאַסט געוואָרן פון קליינבירגער. אַ קליינבירגער איז אַ מענטש, וואָס האָט בטבע פּיינט צו זיין עקאָנאָמיש אונטערגעוואָרפן אונטער יענעם ווילן, צו האָבן אַ באַלעבאַס, צו דינען יענעם,

צו זיין אַ משועבר. ער האָט האַלט צו זיין פאַר זיך, ניט פאַרדונגען, ניט פאַר-
קויפט, ניט פאַרשקלאַפט. גאַנץ אַפּט ליידט ער פון דעם, אים וואָלט אַ סך בעסער
לוינען צו זיין אָן אַנגעשטעלטער, ער קען עס אָבער ניט פאַרטראַגן. ער וויל
זיך ניט אונטערוואַרפן אונטער אַן אַנדער מענטשנס רשות, און נאַטירלעך, אַז
אין פאַליטיק האָבן זיי, די קליינבירגער, געגעבן זייער גייסט פון שטאַלץ און
אומנעקייט — דעם אויסדרוק פון די צוויי היסטאָרישע דאָקומענטן, וועלכע
איך האָב נאָרוואַס דערמאָנט, און איבערהויפט האָט עס זיך פונאַנדערגעפלאַ-

קערט אין דער לערע און אידעאַל, וועלכן מען רופט אָן אַנאַרכיזם.
האַט אָבער דער מיטלשטאַנד אַ צוקונפט? — וועט איר מיך פרעגן. לוינט
זיך עס זיך אַריינצוואַרפן אין אַ שטיקל אַרבעט, זיך פאַרבינדן מיט אַ קלאַס,
וואָס מוז אונטערגיין, וועמען די געשיכטע האָט אַרויסגעטראָגן אַ טויט־פּסק?
אויף דעם וואָלט איך ענטפערן מיטן שפּרון: דער חלום איז טאַקע אַ
שרעקלעכער, אָבער דער גאַט פון דער געשיכטע איז אַ גרויסער בעל־רחמים.
וואָס איז דער פּשט דער מיטקלאַס וועט אונטערגיין? דאָס איז אַ שטיקל
מאַרקסיסטישע תורה, פון וועלכער אַלע מאַרקסיסטן בר־דעתן האָבן זיך לאַנג
לאַנג אַנטזאָגט. מיט צענדליקער יאָרן צוריק, נאָך אידער קאָוסקי איז געוואָרן
דאָס, וואָס ער איז געווען לעצטנס, אַ מענטש מיט אַ קריטישער אויפפאַסונג פון
דער מאַרקסיסטישער דאָקטרינע, וועלכער שרעקט זיך ניט צו פאַרוואַרפן דאָס,
וואָס מען זעט איין, אַז עס שטימט ניט מיט דער ווירקלעכקייט, מיט די נייע
אומשטענדן, — אין דער ערפורטער פּראַגראַם וועט איר שוין געפינען, אַז
קאָוסקי ברענגט סטאַטיסטישע טאַבעלן, אין וועלכע ער ווייזט אָן, אַז דער
מיטלשטאַנד ווערט ניט קלענער אין צאָל, נאָר גרעסער.

אמת, זיין לאַגע ווערט פון טאַג צו טאַג ערגער, דער גרויסער קאַפיטאַל
דריקט אים, שטיקט אים, ראַבעוועט אים, נעמט צו אַלע זיינע פאַרדינסטן, באַ-
שטראַפט אים שווער, זעט אַרויסצוקריגן פון אים אַלץ, וואָס ער פאַרמאָגט נאָך
דורך פאַרשיידענע דריידלעך און שווינדלערייען; קאַנקורירט מיט אים, זעט
צו פאַרקויפן ביליקער, פלייסט זיך אים אַרויסצושטויסן ניט נאָר פון אינדוסט-
ריע, — אַ זאַך, וואָס איז שוין כמעט ווי געטאָן געוואָרן: דער גרויסער קאַפי-
טאַל מיט דער הילף פון געדונגענער אַרבעטס־קראַפט, האָט כמעט ווי פאַרניכט
טעט דעם בעל־מלאכה — נאָר אויך פון קליינעם האַנדל, פון איינצל־פאַרקויף,
פון קרעמל, פון פאַרם.

אָבער דאָס הייסט נאָך ניט, אַז דער קלאַס גייט אונטער. דאָס זאָגט מער
ניט ווי דאָס, אַז דער קלאַס מוז זיך נעמען אַרגאַניזירן, און נעמען קעמפן באַ-
ווסטזיניק פאַר זיינע אינטערעסן. נאָך אַלעמען, די קאַפיטאַליסטן זענען מער
ניט ווי אַ קליינע מינאַריטעט, די אַרבעטער זענען אַ גרעסערע מינאַריטעט,
אָבער אַלץ אַ מינאַריטעט. דער מיטלשטאַנד איז די מערהייט פון דער מענטש-
הייט, און אַ געזונטער אידעאַל, וועלכער האָט ניט בדעה אַרויפצווינגען די
הערשאַפט פון אַ מיעוט אויף דעם גרויסן רוב, דאַרף זיך שטיצן אויף דעם
גרויסן שטאַנד, וועלכער איז דער רוב מנין און רוב בנין פון דער מענטשהייט.
נאָך אַלעמען זעען מיר ביי היינטיקן טאַג, אַז צוויי מינאַריטעטן האַלטן אין איין
רייסן זיך, ווייל די מערהייט פון דער געזעלשאַפט שטייט כמעט ווי אַן אַ זייט.

אלע סאציאלע חשבונות פון פיל פון די טעארעטיקער פון סאציאליסטישן לאַ-
גער זענען געמאכט געווארן אן באלעבאָס, אן דעם אמתן אדון־הגדול פון דער
געזעלשאַפט. דער מיטלקלאַס איז איצטער גאַרניט, ער וועט אָבער זיין אַלץ
אין דער מינוט, ווען ער פאַראייניקט זיך. סיי אין די הויכאינדוסטריעלע לענ-
דער, סיי אין די ווייניק־אַנטוויקלטע, שטעלט דער מיטלקלאַס פאַר פון 75 פּראָ-
צענט ביז העכער 90 פּראָצענט פון דער באַפעלקערונג.

אמת, עס איז שווער צו אַרגאַניזירן דעם מיטלקלאַס. דעם אַרבעטער האָט
דער קאַפיטאַל אַליין ניט ווילנדיק גענומען אַרגאַניזירן דורך דעם, וואָס ער
האָט צוליב זיינע פּראָדוקציע־צוועקן צוזאַמענגעבראַכט גרויסע צאָלן אַרבעטער
אונטער איין דאָך, אין איין געביידע, אויף איין אָרט, ער האָט זיי קאַנצענטרירט,
ווי זעלנער אין קאַזאַרמעס. דער מיטלקלאַס איז ניט אַזוי. ער איז צעזיט און
צעשפּרייט איבער די שטעט און דערפער, איבער די גאַסן און וועגן. און איך
וואָלט זאָגן, אַז דער אויטאָמאָביל איז די טעכנישע דערפּינדונג, וועלכע וועט
אויפהייבן דעם מצב פון מיטלמענטשן, געבנדיק אים די מעגלעכקייט זיך צו-
זאַמענצוקומען, זיך צוזאַמענצוטערען, זיך צוזאַמענצורייזן און זיך פאַראייניקן,
און ווען די אויפגאַבע פון אַרבעטערקלאַס איז איבערצונעמען די אינדוסט-
ריע, קאַנפּיסקירן אָדער אויף אַן אַנדער אופן זען פאַרנעמען דעם אינדוסטריעלן
קאַפיטאַל, איז די עובדא פון מיטלקלאַס זען צו באַהערשן דעם האַנדלסקאַפיטאַל.
און דער מיטלקלאַס און אַרבעטערקלאַס דאַרפן גיין האַנט אין האַנט איינער
מיטן אַנדערן און העלפן איינער דעם אַנדערן צו מאַכן אַ סוף פון קאַפיטאַליס-
טישן סדר.

יענע, וועלכע האָבן איינגערעדט און רעדן איין דעם אַרבעטערקלאַס, אַז
ער און דער מיטלקלאַס זענען שונאים, געפינען זיך אונטער דער השפּעה פון
גרויסן קאַפיטאַל און ניט־ווילנדיק ווערן זיי זיינע משרתים, פאַרשטאַרקן זיינע
פּאָזיציעס דורכדעם, וואָס זיי לאָזן ניט די צוויי ליידיגדיקע קלאַסן קומען צו אַ
פאַרשטענדעניש און בזה האופן פאַרגיכערן דעם פּראָצעס פון אַפּשאַפן קאַפיטאַל.
אין יענעם טאַג, ווען מען וועט פאַרבאַטן צו דינגען אַרבעט, אין יענעם
טאַג, ווען געדונגענע אַרבעט וועט ניט דערלאָזן ווערן פּונקט ווי שקלאַפּעריי, ווען
מען וועט פּאָדערן, אַז יעדער געדונגענער זאָל ווערן אַ שותף אין געשעפט, אין
פאַבריק — דעמאָלט וועט דער מיטלקלאַס אויפהייבן דעם קאַפּ און זיך שטעלן
אויף די פּיס, ווייל קאַפיטאַל אַליין קען אָן אים גאַרניט טאָן; בלויז קאַפיטאַל,
ווען ער פאַראייניקט זיך מיט געדונגענער אַרבעט, אַרבעט, וועלכע ער עקס-
פּלאַטירט, טיראַניזירט, אַט־דער קאַפיטאַל שלאָגט און ברעכט דעם מיטל-
שטאַנד. דערהויפּט איז דער מיטלקלאַס פאַראינטערעסירט אין דעם אַפּשאַף פון
לויף, פון עקספּלאַטירטער אַרבעט און זיינע אינטערעסן פּאָלן צוזאַמען מיט די
אינטערעסן פון אַרבעטערקלאַס אין אַלע ליניעס, אין אַלע פינטעלעך.
דער מיטלקלאַס מוז אַרגאַניזירט ווערן ווי אַ קלאַס מיט אַ קלאַסן־אידעאָ-
לאָגיע, אָבער דער מיטלקלאַס איז אין דער זעלביקער צייט מער ווי קלאַס, ער
איז, בכלל, אומעטום, ביי אַלע פעלקער, די מערהייט פון דער געזעלשאַפט, ווי
אויבן געזאָגט.

דער מיטלקלאַס אַרבעט צופיל, ער ווערט פאַרושכט אין די קרעמלעך,

אין ווערקשטאטן, אויף די פארמס וכדומה. מען האָט געדאַרפֿט איינפירן אַ 6־
שעהדיקן אַרבעטסטאָג פאַר אים; דעמאָלט וואָלט דער איינצלהאַנדל און די
איבעריקע באַשעפטיקונגס־צוווייגן, אין וועלכע דער מיטלקלאַס איז פאַרנומען,
איינגעזאָפֿט מער מענטשן און דער קלאַס וואָלט ניט דריקן מיט זיין צאָל אויף
די אַרבעטערשיכטן און וואָלט ניט פאַרלייגן זיינע מיטגלידער אַלס אַרבעטער
אויפֿן מאַרק. דאָס אַליין וואָלט העלפֿן דעם אַרבעטערקלאַס, עס וואָלט אָפּשוואַכן
די קאַנקורענץ פֿון די אַרבעטזוכער און אפשר וואָלט ער, דער מיטלשטאַנד, זיין
בכוח צו געבן באַשעפטיקונג צו אַלע יענע, וואָס ווערן אַרויסגעשטויסן פֿון דער
אינדוסטריע און געפֿינען זיך אין די רייען פֿון די אַרבעטלאָזיקע. דעם פּראָ-
צעס פֿון פּראַלעטאַריזאַציע, וואָס מען האָט געמיינט אַמאָל, אַז ער וועט פאַר-
קומען מיט גיאָנטישע שריט, זעט מען איצטער פאַרפֿאַמעלעכט. דער פּראָ-
לעטאַריאַט וואַקסט ניט אין צאָל, ווייל די מאַשין שטויכט אים אַרויס. און עס
איז זייער מעגלעך, אַז אויב מען וועט זיך ניט שטאַרקן און ערנסט פאַרנעמען
מיט דעם פאַרקלענערן די אַרבעט־שעה און אַרבעטס־טעג אין וואָך און
אין יאָר, וועט מען האָבן גאַר אינגיכן אַ וויכטיקע פּראַבלעם פֿון דעפּראַלעטאַ-
ריזאַציע, אָדער פשוטער גערעדט, אַ כראָנישע אַרבעטסלאָזיקייט.

און מיר קומען צו צו דער פּראַגע פֿון קאָאָפּעראַציע.
אַט־די אידיע, וועלכע איז געניאַל און וועלכע שפּילט שוין ביי היינטיקן
טאַג איינע פֿון די וויכטיקסטע ראַלעס אין דעם איבערבוי פֿון דער עקאָנאָמי-
שער אָרדענונג און וועט אין דער צוקונפֿט שפּילן נאָך אַ גרעסערע און וויכ-
טיקערע ראַלע, פאַרוואַנדלענדיק באמת אונדזער געזעלשאַפֿט, בנוגע אירע
ווירטשאַפֿטלעכע פונקציעס, אין אַ קאָאָפּעראַטיוו פֿון פּראָדוצענטן און קאַנסומ-
מענטן — פּאָדערט מען זאָל זי אַביסל, ווי עס ווייזט זיך מיר אויס, מאָדיפּיצירן,
אַנשטאַט דעם געברויכערס קאָאָפּעראַטיוו זאָל מען אַוועקשטעלן דעם הענדלערס
קאָאָפּעראַטיוו אָדער אַסאָסיאַציע. דער געברויכער, אין פּאַל ער איז אַן אַרבע-
טער, שפּאַרט אפשר טאַקע באמת אַפּ אַ פאַר גראַשן אויפֿן אַרטיקל, ווען ער
קריגט אים דורך זיין קאָאָפּעראַטיוו, אָבער דערפאַר טוט ער אָן אַ שאַדן דעם
קרעמער, צונעמענדיק ביי אים זיין חיונה, און אַרום און אַרום קומט אויס, אַז
ער, דער אַרבעטער, ווערט אָן אַ קונה פאַר די פּראָדוקטן, וועלכע ער פּראָדוּ-
צירט, און דאָס דריקט אַרונטער די סקאַלע פֿון לויז, וואָס ער קריגט, אָדער
וואָס איז נאָך ערגער, שליידערט אים אַרויס פֿון פּאַבריק צוליב דעם, וואָס עס
קומט פאַר די דערשיינונג, וועלכע מען רופֿט איבערפּראָדוקציע און איז באמת
אונטערגעברויך. עס איז אַ שטעקן מיט צוויי עקן, און דער קלאַפּ, וועלכן דער
אַרבעטער קריגט צוריק, איז ניט שוואַכער פֿון דעם זעץ, וואָס ער דערלאַנגט
דעם מיטלמענטשן, אויב ער נעמט אַרגאַניזירן געברויך־קאָאָפּעראַטיוו.

דער געדאַנק, אַז מען קען ברענגען צוזאַמען דעם געברויכער מיטן פּראָ-
דוצירער, איז דורך און דורך ניט ריכטיק, אַזאַ מעגלעכקייט איז ניטאַ און קען
ניט זיין. ווי מיר זאָלן ניט אַרגאַניזירן דעם פּונדאָדערטיל פֿון די פּראָדוקטן,
וועלן מיר אַלעמאָל מוזן אַנקומען צו פאַרמיטלער, וועלכע וועלן צוזאַמענשטעלן
די מיטעלע רינגלעך פֿון דער ווירטשאַפֿטלעכער קייט. אַמאָליקע יאָרן, איך מיין
מיט אַ פּעריאָד־פּופּציק יאָר צוריק, האָט דער געדאַנק נאָך געהאַט עפעס אַ

זינען, ווייל מיר האבן דעמאלט געמיינט, אז מיר זענען בכוח צו פארוואנדלען אלע מענטשן אין פראדוצירער, אין ענגן זינען פון ווארט. היינט ווייסן אלע, אז דאס איז אוממעגלעך. און בכלל מוז מען ביי היינטיקע צייטן פארווארפן דעם ענגן באגריף פון פראדוקטיווער ארבעט. מען דארף זיך שטעלן אויף דעם ברייטערן, מער הומאניסטישן און מער ווירטשאפטלעכן שטאנדפונקט פון „מאכן א לעבן“. און דער מיטלמענטש מוז מאכן א לעבן. מען דארף אים געבן די מעגלעכקייט עס צו טאן. מען דארף אים ניט ארויסשטויסן פון האנדל, נאר העלפן זיך ארגאניזירן אזוי, אז דער פארטייל פון פראדוקטן זאל ארגאניזירט זוערן דורך אים און פאר אים און פאר אלעמען.

איידער לאזן שטארבן דעם מיטלקלאס, זאלן מיר בעסער לאזן פגורן די פאל-שע טעאריע וועגן אים, אז ער דארף, מוז, דעגענערירן און דערנאך שטארבן. ווען דער מיטלקלאס וואלט באמת אונטערגיין, וואלט ער מיט זיך אין קבר מיטגענומען אונדזער גאנצע ציוויליזאציע. עס וואלטן איינגעפאלן אונדזערע אלע ווירטשאפטלעכע אינסטיטוציעס, אונדזערע אלע פאליטישע איינריכטונגען. — ער וואלט געלאזט נאך זיך א חורבן און מער גארניט, א תהו-ובהו, פון וועלכער קיין גאט וואלט קיין נייע וועלט ניט געקענט באשאפן.

די לערע מכוח דעם אונטערגאנג פון מיטלשטאנד איז מער קאמיש ווי טראגיש און מען דארף זיך א נעם טאן און אויפהייבן דעם קלאס דורך ארגאניזאציע, דורך פארייניקונג. און מיט דער הילף פון פראלעטאריאט, ביידע קלאסן פארייניקט, וואלט ער אומשטירצן די היינטיקע קאפיטאליסטישע ארדענונג און באמת פארווירקלעכן דעם אידעאל פון פרייהייט.

3

דער „זינדיקער קרעמער“

אן איינריידעניש איז ערגער ווי א קרענק; א סאציאלע איינריידעניש איז נאך ערגער, דאס איז די ערגסטע חולאת. פאראורטיילן עקזיסטירן אין יעדן געביט פון מענטשלעכן טראכטן און רעליגיע און רעליגיעזע מענטשן האבן ניט קיין מאנאפאל אויף דעם.

אין וואס באשטייט די „זינדיקייט“ פון דעם עקאנאמישן נפש, וואס הייסט קרעמער?

ער פראדוצירט ניט, ער ענדערט ניט די פראדוקטן, וועלכע גייען אדורך דורך זיינע הענט, ער שאפט ניט קיין נייע פארמען.

אויב דאס איז דער „וויסנשאפטלעכער“ ענטפער, שטעלט זיך גלייך אוועק א גאנצער וואלד פון קלאַץ-קשיות: און אלע יענע טויזנטער און טויזנטער אר-בעטער, וואס זענען פארנומען אין טראנספארט, אין פירן אהין און צוריק מענטשן און סחורות, איבער די קאנטענענטן אדער איבער די ימען — וואס

ענדערן זיי אין די פראדוקטן, וועלכע זיי שלעפן ארום? און וועט דען עמיצער האבן די העזה זיי אפצוזאגן אין זייער חלק אויף עולם הבא אין דער עקאנאָמישער וועלט? אָן זיי וואָלטן זיך די רעדער פון אונדזער גאַנצער מאַטעריעלער, און מער ווי פון דער מאַטעריעלער, ציוויליזאַציע פון אַרט ניט רירן.

וואָס טוען די טראַנספּאָרטירער? זיי מאַכן זאַכן, וועלכע זענען ווייט — נאַענט, און פּאַרקערט, זאַכן, וועלכע זענען נאַענט — ווייט.

קען די מאַדנע אייגנשאַפט „ווייטקייט“ און „נאַענטקייט“ אַריינקריכן אין קעגנשטאַנד? זיכער ניט. נאָר וועמענס שולד איז עס? זיכער ניט פון דעם, וואָס איז פאַרנומען אין טראַנספּאָרט.

איך האָב געקענט צורעכענען צו דער קאַטעגאָריע „ניט־פּראָדוצירער“ נאָך גרעסערע קאָדערען פון אַרבעטער און טוערס. נאָר איך רעכן, עס איז גענוג איין ביישפּיל.

די פּראָגע איז ניט, צי דער, צי יענער פּראָדוצירט יאָ. אָדער פּראָדוצירט ניט; די פּראָגע איז אַלעמאַל, צי דאָס, וואָס ער טוט, אָדער אַ געוויסע סומע מענטשן טוען, איז נוצלעך פאַר דער געזעלשאַפט אין די געגעבענע אומשטענדן, צי אומנוצלעך, אָדער אפשר גאָר אַמאָל שעדלעך.

ווען איר נעמט דעם „קרעמער“ און באַטראַכט אים פון דעם שטאַנדפּונקט, וועט איר דערזען פאַר זיך גאָר אַן אַנדער סאַרט ברואה.

ער שטייט אָפּ אין זיין שטיקל קרעמל שעהן און שעהן. עס איז רעכט 12, עס איז רעכט מער, עס איז כמעט גאָר קיין שיער און קיין מאָס ניטאָ פאַר אים און זיין אַרבעט.

ווען איר, דער „אדון“, דער קויפער, באַווייזט זיך, איז ער אַלעמאַל גרייט אייך צו דינען, שטייט פיקס און פאַרטיק און וואַרט אויף אייך. אַמאָל ווערט אים נימאס דאָס שטיין — ער איז דאָך פאַרט אַ מענטש, כאַטש אַ „קרעמער“ — פאַררוקט ער זיך ערגעץ אין אַ חושכדיקן הינטערצימערל, אַמאָל כאַפט ער דאָרט אַ צובייס. אָבער אינמיטן דערינען באַווייזט זיך דער קונה און ער שפּרינגט־אַרויס פון האַלבפּינצטערן הינטערגרונט, אַמאָל מיט אַ האַלב נאָך־ניט־אַראַפּגעשלונגענעם „שטיקל עפעס“ אין האַלדז. און ווי נאָר עס גיט זיך אים איין עס אַראַפּצושטופן בשלום דורכן גאַרגל און דער דורכגאַנג ווערט פּריי, פּרעגט ער אייך, וואָס איר דאַרפט.

און וואָס איר זאָגט — טוט ער. ער דערלאַנגט אייך ניט דאָס טעלערל פון הימל, נאָר ער נעמט אַראָפּ פון די פּאַליצעס וואָס ער פאַרמאַגט און גיט עס אייך איבער מיט אַ פּריינטלעכן שמייכל נאָך דערצו. דאָס איז אַן אומזיסטי־קע ביילאַגע.

נו, פּרעגט זיך: אין וואָס באַשטייט דאָ זיין פאַרברעכן, זיין שווערע זינד? איז ער נוצלעך? געוויס, אויב ניט ער, וואָס שטייט דאָ גלייך לעבן מיין הויז, וואָלט איך דאַרפן גיין אַ בלאַק נאָך אַ בלאַק אין זוכעניש אויסצוגעפינען דיִדאָזיקע טייערע „זעלטענע“ פּראָדוקטן.

און דאָס גיין און זוכן וואָלט נעמען צייט, און צייט וואָס איז? דאָס איז שווער צו זאָגן, אָבער יעדנפאַלס איז עס ניט ווייניקער ווי געלט; צייט איז מער ווי געלט.

שטעלט זיך די פראגע: איז דאס צושטעלן מיר די פראדוקטן א נוצלעכע פונקציע, אדער א שעדלעכע? איך מיין אט-די אומשולדיקע פראדוקטן, אן וועל-כע קיין מוטער-בן-אדם קען זיך ניט באגיין, זיכער נוצלעך! און דער "קרעמער" פילט אויס א נוצלעכע פונקציע אין אונדזער געזעלשאפט.

אלא וואס דען, איר האלט, אז ער איז פארט אן "איבעריקער" מענטש. פאר וואס? ווייל דאס פארשפרייטן אדער פונאנדערטיילן די פראדוקטן, שטעלט איר זיך פאר, האט געקענט פארקומען גאר אויף אן אנדער אופן.

פארשטעלן זיך האט יעדערער א רעכט וואס ער וויל, און די פארשטע-לונגסקראפט ארבעט ביי א סך מענטשן א סך שנעלער אפילו ווי דער פראפע-לער אין אן עראפלאן, וואס ווערט געטריבן דורך א ראקעטע, וואס וועט מאכן אין דער צוקונפט איבער טויזנט מייל א שעה.

אבער די פראקטיק האט עפעס אויך וואס צו זאגן. און אז עס קומט צו דעם, שטעלט זיך אלעמאל אומבאדינגט ארויס, אז צוויי סיסטעמען אין דער פראקטיק זענען ניט אזוי ווייט פארשידן איינס פון דאס אנדערע, ווי ווען איין סיסטעם האלט זיך אין געביט פון "טראכטן" און די צווייטע אין דער ספערע פון "טאן".

איר וועט עפענען איין גרויסע קראם, א סקלאד, און פון דארטן וועט מען פונאנדערפירן, צעטיילן די פראדוקטן איבער דער גאנצער שטאט. נו, איז וואס? וועט מען ווייטער מוזן עפענען קליינע קרעמלעך אויף אלע ווינקלעך און געס-לעך. און אין די קראמען וועט מען מוזן האלטן מענטשן, און מענטשן, האבן מיר א קיימאל, מוזן עסן, מוזן זיין אנגעטאן, און נאך און נאך. מענטשן האבן באדערפענישן, זייערע באדערפענישן מוזן וויפל-ניט-איז באפרידיקט ווערן, און די פראדוקטן וועלן דארפן געפאקט און פונאנדערגעפאקט ווערן, דערלאנגט ווערן, פארשריבן ווערן, געציילט, גערעכנט, געמאסטן, געווייגן און אזוי ווייטער. און דערביי וועלן ווייטער ארבעטן מענטשן.

און אין דער אונטערשטער שורה וועט זיך ארויסשטעלן, אז מען וועט דארפן אויפהאלטן "קרעמערלעך" כמעט ווי ניט אין קיין קלענערער צאל. אמת, זיי וועלן דעמאלט טראגן אן אנדער נאמען און זיי וועלן קריגן "געהאלט" אג-שטאט וואס איצטער מאכן זיי א לעבן פון "פארדינסט" — אז אן-אין-וויי צו דעם "פארדינסט"...

אבער דער געזעלשאפט וועט עס קאסטן כמעט ווי ניט ווינציקער. אז איך וואלט קיין מורא ניט האבן, וואלט איך זאגן, אז עס וועט טאקע קאסטן טייערער. און דאס איז קיין עוולה ניט, ווייל די "קרעמער" דעמאלט וואלטן זיך לאזן בע-סער באצאלן ווי איצטער און וואלטן ניט אפשקלאפן צוועלף שעה אין מעת-לעת פאר גארניט.

ווי מען זעט גאנץ גרינג איין — און עס איז כמעט ווי אויפברעכן אן אפענע טיר — קען מען אן "קרעמער" זיך ניט באגיין, און זיין פונקציע איז נוצלעך, און מען קען אים פון די וואגשאלן בשום-אופן ניט אראפזארגן. און ווי לעכערלעך איז דער זאץ וועגן זיין "חטא", ווען מען פארגלייכט אט-דעם אומשולדיקן, באשפיגענעם, פאראכטן שטיקל קרעמער, וואס זיין אר-בעט באשטייט אין דערלאנגען ברויט, פוטער דעם "גלאררייכן", מיט אן ארעאל

באקרוינטן ארבעטער, וואָס איז פאַרנומען ערגעץ אויף אַ פאַבריק, וואָס פּראָ-
דוצירט טאַקע, אָבער וואָס? זאָלן מיר זאָגן, מאַכט קאַנאַנען אויף די פאַבריקן
פון קרופּ איידער דער ווערסאַל-אַפּמאַך האָט עס פאַרבאַטן, אָדער נאַכדעם ווי
מען האָט דעם „אַפּמאַך“ אָפּגעמאַכט... אָדער אַרבעט אויף פּוטילאָוו, וווּ מען
פלעגט מאַכן באַמבעס, אָדער ערגעץ אין האַמבורג, וווּ מען „פּראָדוצירט“ גיפ-
טיקע גאַז...
דער „קרעמער“ איז זינדיק און דער ארבעטער איז „הייליק“, ווייל ער
פּראָדוצירט...

אַפילו קאָוטסקי, וואָס איז אַמאָל געווען אַ גרויסער הדוק, לאַכט אָפּ פון
דעם ווילגאַרן, דעמאַגאָגישן זאַץ מכוּח דעם „הייליקן וועזן“, דעם אַרבעטער.
בכלל ווען מען פאַרדרייט אַ קאַפּ אַ קלאַס מענטשן, מען האַלט זיי אין איין
חנפענען, זעט די זאַך אויס זייער חשוד... און יעדן אַרבעטער, וואָס האָט אַ גע-
זונטן חוש פאַר דער ווירקלעכקייט, האָט די זאַך געדאַרפּט אַריין אין נאָז... וואָס
איז דער מער? צוליב וואָס אַזויפיל חניפה און צולעקעניש און אונטערלעקעניש!
אַזעלכע שיינע, זיסע ריידערייען, איז עס אַלץ אָן פּניות?...

פאַרוואָס אַזויפיל חניפה, אויב מען וויל אים ניט אָפּנאַרן, עפעס אַרויסקריגן
ביי אים אונטערן היפּנאָז פון די פאַרצוקערטע ווערטערלעך?
די פאַבל איז אַלט ווי די וועלט, פאַבלען ווי די וועלט עלטערן זיך קיינ-
מאָל ניט.

אַ מעשה מיט אַ קראָ, וואָס האָט געהאַלטן אַ שטיקל קעז אין מויל, און
דעם פּוקס, וואָס איז געשטאַנען אונטן און האָט זיך ניט געקענט אָפּרימען סיי
פון איר שיינקייט, סיי פון דער מתיקות פון איר טייערער שטימע און איר
גרויסן טאַלאַנט צום זינגען. דער פּוקס האָט געהאַט איין כוונה, אַ גאַנץ פּראָ-
זאַישע — זאָל זי נאָר עפענען דאָס מויל, דער קעז וועט שוין אַרויספאַלן און
אַריינפאַלן אין זיין מויל, וואָס ווייסט ווי טייער צו האַלטן קעז און ווי וואָלויל
צו שאַצן חניפה.

די פּוקסן, וואָס דרייען אַ קאַפּ דעם אַרבעטערקלאַס און פאַרשיטן אים מיט
חניפה, מיינען, פשוט גערעדט, דעם קעז... נאָר לאַמיר לאָזן צורו דעם „הייליקן“
אַרבעטער מיט זיין נייעם „גלח“... דעם רב מיטן פאַפּ, וואָס פאַרדרייען דעם
קאַפּ...

מיר וועלן זיך אומקערן צוריק צום „זינדיקן“ קרעמער.
פּוריע האָט אַמאָל געזאָגט, אַז פיר עפל זענען געווען אויף דער וועלט: צוויי
ווערעמדיקע, שלעכטע, און צוויי גוטע. פון די שלעכטע צוויי — ווייסן אַלע —
איז איינער דער עפל, פאַר וועלכן מען האָט אונדז פון גן-עדן אַרויסגעטריבן,
דער צווייטער איז דער עפל, צוליב וועלכן טראָיע איז פאַרניכטעט געוואָרן.
פון די גוטע צוויי עפל איז איינער דער עפל, וואָס איז אַראָפּגעפאַלן פון בוים,
אונטער וועלכן ניוטאָן איז געזעסן און אַדאַנק וועלכן ער האָט געשאַפּן זיין לערע
וועגן גראַוויטאַציע. און דער צווייטער עפל איז יענער, וועלכן פּוריע האָט געזען
אין אַ סאָד אויף אַ בוים, און ער האָט געקאַסט זייער וואָלויל... און אַדאַנק אים
האָט ער געשאַפּן זיין לערע וועגן קאַפּפּעראַציע.

— סטייטש — האָט ער געטענהט — אַן עפל אויפן צווייג איז אַזוי ביליק
און אין פאַרזי אין אַ פּרוכטקראָם איז ער אַזוי טייער.

וועמענס שולד איז עס? אין דעם איז שולדיק דער מיטלמענטש.

פאַרייניקט דעם פּראָדוצירער מיטן געברויכער, וואָרפט אַרויס דעם מיטל-
רינג און די פּראָדוקטן וועלן ווערן ביליקער. דער געדאַנק איז אַ געניאַלער. דער
געדאַנק פון ניוטאָנען איז זיכער געניאַל.

נאָר דער גורל פון די צוויי גוטע עפל, האָב איך מורא, וועט זיין איינער
און דערזעלביקער.

ניוטאָנס עפל נעמט ווערן צוגעלייגט און צוגעפּוילט אַביסל, יעדנפאַלס
כאַפט ער שימלען איצטער, נאָכן אויפקום פון איינשטיינען מיט זיין רעלאַטי-
וויטעט-סיסטעם.

און פּוריעס עפל איז אויך ניט אַזאַ „מציאה“ אין דער פּראַקטיק.

איר זענט ניט בכוח, בשום-אופן ניט, אַרויסצוואַרפן די מיטלרינגען פון
דעם קייטל, וואָס פאַרייניקט דעם פּראָדוצירער מיטן געברויכער. איר מוזט זיי
האַבן, איר מוזט אַנקומען צום מיטלמענטשן. ער איז נויטיק; ער איז נויטווענ-
דיק; מען קען זיך אָן אים ניט באַגיין, הגם מען קען אים איבעראַנדערשן אַביסל,
צופּונצן, בייטן זיין נאַמען און אַוועקשטעלן. אָבער אינגאַנצן אים מאַכן פאַר אי-
בעריק איז אוממעגלעך.

כדי צו שאַפן אַ קאַאָפּעראַציע, דאַרף מען אויך האָבן מענטשן. קודם-כל
איז פּוריע אַליין שוין געווען אין אַ געוויסן זין דער מיטלמענטש, וואָס העלפט
ברענגען די צוויי עקן, געברויך און פּראָדוקציע, צוזאַמען. מען דאַרף פאַר-
שפּרייטן דעם געדאַנק, מען דאַרף שאַפן אַ גאַנצן שטאַב פון „קאַאָפּעראַטאָרן“,
איך מייך מענטשן, וואָס פּריידיקן עס, און נאָך דעם אַ גאַנצע אַרמיי מיטל-
מענטשן, „פּאַרקויפּער“, קרעמער, נאָר אונטער אַן אַנדער טיטל.

איך וויל ניט אַראָפּוואַרפן די חשיבות פון קאַאָפּעראַציע.

איך וויל אויפהייבן דעם קרעמער, זיין מענטשנווערדע און זיין עקאָנאָמישן
באַטרעף.

וויל דער ביטול צו אים שטאַמט ניט פון אַ ריינעם אַרט. עס איז ניט
דער פּראָלעטאַריער, וואָס האָט געשאַפן אַזאַ באַציונג, דאָס איז דער אַלטער
פּעאַדאַל, דער גוטבאַזיצער, דער „איידלגעבוירענער“, וואָס האָט געשפּיגן אים,
דעם קלאַס פון קרעמער און מיטלשטאַנד-מענטשן, אין צורה אַרײַן.

ווי האָט זיך אויסגעדריקט נאַפּאַלעאָן, דער אויפגעקומענער פּריץ:

„די ענגלישע נאַציע איז אַ נאַציע פון קרעמער.“

אַ סך ריידן אַזוי וועגן דער ייִדישער נאַציע.

נאָר וואָס דער מיטלקלאַס באַדאַרף באַמת, איז ניט קיין קריסטוס, ער
זאָל קומען און פאַרגעבן אים זיינע עבירות.

וואָס ער דאַרף איז זעלבסטווירדע, עקאָנאָמישן באַוווּסטזײַן, און וואָס עס
איז נאָך וויכטיקער — זעלבסטאַרגאַניזאַציע.

דער שוואַרצער מוזשיק אויפן רויטן בילד

דער קריזיס אין סאָוועטרוסלאַנד איז אַ כראַנישער. איינגטלעך סאָוועטרוסלאַנד, וואָס איז שייך איר עקאָנאָמיק, איז נאָך ניט אראָפּ פון קראַנקבעט. און איך צווייפל שטאַרק, צי זי וועט אַמאָל אויפשטיין און אַרויס פון שפיטאַל. עס איז ניט נאָר אַ פראַגע פון טיראניע, פון פאַרפאַלגונגען פון אַלע קעגן-נער און אַנדערש-טראַכטער. דאָס איז זיך אַ פּרשה פאַר זיך; דאָס איז אַ מין תּוכחה פול מיט צרות און פּלאַגן ביזן ראַנד. אַבער דער עיקר אין רוסלאַנד איז פאַרט ניט דער פּאָליטישער פיר, נאָר דער עקאָנאָמישער. ווייל, בעצם גערעדט, אויב רוסלאַנד האָט עפּעס אָפּגעטאָן, איז דאָך עס ניט אין פּאָליטישן רעזשים. דער לעצטער איז אַלט ווי רשעות, ניט יינגער יעדנפאַלס פון די קרעמל-געביידעס מיט זיינע קעלערן... פול מיט שאַטנס פון „יאָהאָן דעם שרעקלעכן“. „אַדאַנק גאָט, האָט אַמאָל געזאָגט איינער פון אונדזערע „גרויסע“ מלוכה-פירער, מיר האָבן ניט קיין פאַרלאַמענט“. און רוסלאַנד האָט עס ניט, און דאָ איז קיין חידוש ניטאָ. ניטאָ קיין דעמאָקראַטיע. רוסלאַנד האָט עס ניט געהאַט און האָט עס עדי-היום ניט.

דאָ האָבן די באַלשעוויקעס ווייניק מחדש געווען. די נייסן, וועלכע זיי האָבן איינגעפירט, ליגן אויפן עקאָנאָמישן געביט. מען האָט נאַציאָנאַליזירט די אינדוסטריע, מען האָט קאַנצענטרירט די אינדוסטריע.

די אַלטע בורזשואַזע ווירטשאַפט איז אַ כאַאָטישע, ווייסט-ניט, וווּ איין און וווּ אויס; ווייסט-ניט, וויפל דאָס לאַנד קען פאַרצערן, וויפל עס דאַרף פאַרברויכן און ממילא ווייסט זי ניט פאַרויס, וויפל גוטס, סחורה, פראָדוקטן צוצוגרייטן. די בורזשואַזע ווירטשאַפט האָט ניט קיין פּלאַן, קיין סדר, קיין אַרדענונג. מיט איין וואָרט, אַן „אַנאַרכיע“ פון פראָדוקציע. ווילדע אומגעצאַמטע כוחות באַהערשן די באַלעבאַטישקייט, נאַכפרעג און אַנבאַט זענען די שאַלטער און וואַלטער און זיי אַליין, דער נאַכפרעג און אַנבאַט, זענען ניט אויסגעפאַרשט, זענען אומבאַשטימט. אַלין ווערט רעגולירט דורך קאַנקורענץ.

סאָוועטרוסלאַנד האָט זיך באַפרייט פון די אַלע צרות. זי פאַרמאָגט אַ פּלאַן, אַ מלוכה-פּלאַן (גאָס-פּלאַן). עס איז דאָ אַ ספּעציעלע קאָמיסיע, וואָס אַרבעט אויס אַלע יאָר אַ פּלאַן פאַר דער גאַנצער נאַציאָנאַלער ווירטשאַפט.

עס זענען ניטאָ די טויזנטער באַלעבאַטימלעך, וועלכע האַלטן אין איין אַרומרייסן זיך, און קאָנקורירן, הייבן פרייזן און לאָזן זיי פאַלן. ניטאָ דער קדחות, דאָס וואַרפן אַרויף און אַראָפּ.

דאָ איז אַלץ רעגולירט, אַלץ סיסטעמאַטיזירט, אַלץ אויסגעחשבונט, אָפּגע-ווויגן און אָפּגעמאַסט, און אָפּגעזעצט, ווייל אַלע טיילן פון דער גרויסער צע-וואַרפענער ווירטשאַפט זענען צוזאַמענגענומען, צונויפגעשנורעוועט. און די שניר-לעך זענען אין איין האַנט, אין איין אַרגאַן, אין „ו.ו. ס. נ. כ.“, דער העכסטער ראַט פון פּאָלקס-באַלעבאַטישקייט.

דאַרף מען האָבן אַ בעסערע ווירטשאַפט, אַ בעסערע אַרגאַניזירטע עקאָ-נאָמיק!

די בורזשואַזע וועלט שטייט אונטערן סימן פון מאַרסן אין מאַרק; אַלע קעמפן קעגן אַלעמען; אַ קאַפיטאַליסט קעגן אַ קאַפיטאַליסט, אַ קראַם קעגן אַ קראַם, אַ געשעפט קעגן אַ געשעפט. כסדר מען מלחמהוועט. און דאָ, אין דער באַלשעוויסטישער ווירטשאַפט, — אַן אמתע אידיילע. דער אייביקער שלום. ניטאָ קיין קאָנקורענץ. ניטאָ קיין רייסערייען, קיין איבערכאַפן קונים, קיין פאַרנאַרן קויפערס.

איין באַלעבאַס איבערן גאַנצן לאַנד.

פון איין קעשענע אַרויס אין איין מלוכה-קעשענע אַריין.

ניטאָ קיין אומזיסטע פאַרשווענדעריי פון פּראָדוקציע-כוחות און געלט-מיטלען. אַלץ ווערט געטאָן אויף אַ גרויסן מאַסשאַטב, און גוט אויסגערעכנט, איבערגעלייגט, און די רעכענונג ווערט ניט געמאַכט אָן באַלעבאַס.

אַזאַ אינדוסטריע האָט געדאַרפט געבן די גרעסטע פּראָפּיטן, די בעסטע און פעסטע דיווידענדן.

ניט אזוי? אַזאַ גוט-אַרגאַניזירטע ווירטשאַפט האָט געדאַרפט ניט נאָר זיך אַליין אויסהאַלטן, נאָר זי האָט געמוזט אָפּצאַפן פון איר איבערגוט, פון איר שפע און אַוועקשענקען עס אַנדערע געביטן; זי האָט געמוזט אויפהאַלטן און דעקן די הוצאות פון גאַנצן מלוכה-אַפּאַראַט. זי האָט געמוזט קאַרמען די אַרמיי, אויסהאַלטן די פּאָליציי און די איבעריקע חיילות פון באַאַמטע, סיי נוצלעכע סיי אומנוצלעכע.

אויב די מיניאַטור-אינדוסטריע, די צעברעקלטע און צעקרישלטע ווירט-שאַפט פון דער קאַפיטאַליסטישער פאַרמאַציע, גיט אַלע יאָר אַ בשפעדיקן שניט פון רווחים, — טאָ וואָס פאַר אַ רייכטימער האָט געדאַרפט אָנהויפן די סאָווע-טישע ווירטשאַפט!

אַן עקאָנאָמיק באַפרייט פון אַלע חסרונות פון פּלאַנלאָזיקייט און פאַר-ווירעניש;

אַן עקאָנאָמיק אויסדערלייזט פון טיזול פון געלטגעץ און די איבעריקע בייזווילענישן;

אַן עקאָנאָמיק אַ קאַלאַסאַלע, אַ פאַרייניקטע, אַן ווידערשפּרוכן און אַן שטירדעס.

אַזוי האָט געדאַרפט זיין. אַזוי האָט כמעט „געמוזט“ זיין.

אַבער די רוסישע עקאָנאָמישע ווירקלעכקייט איז אַפנים אַ גרויסע צו-

להכעיסניצע און טוט אלץ פארקערט ווי דער שכל-הישר פון „עקאנאמיסט“ איז מחייב...

ווי א נאראוויסטער קאזאצקער פערד וויל זי ניט גיין אין שפאן און האלט אין איין בריקעווען זיך און ברעכן די האליאבלעס און קערן דעם וואָגן. א געפערלעכע קאנטרעוואָלוציאָנערקע, כאַטש נעם און פאַרשיק זי...

זי רעגיסטריט ניט קיין פאַרדינסטן, און די צווייגן, וואָס גיבן יאָ פּראָפיטן, טוען עס אויף אזא קאַרגן און נעבעכדיקן אופן, אַז עס קלעקט ניט אַרומצוצאָלן די אָנגעשטעלטע פון דער רעגירונג.

און מאַדנע און גענוג צרהדיק איז, אַז די הויכע אינדוסטריע דאַרף אַנקור מען צו דעם קליינעם פאַרמאָגערטן, פאַרהאַרעוועטן בעל-מלאכה (קוסטאר אין רוסיש) און צום אויסגעדאַרטן און אויסגעהונגערטן פּויער, וואָס קוים וואָס ער זשיפעט.

די סאָוועטן-מלוכה איז די איינציקע רעגירונג אין דער וועלט, וואָס פאַר-מאַגט אַן אייגענע ווירטשאַפט. און די פּראָפיטן, וועלכע בלייבן אין די הענט פון פריוואַטמענטן אין די בורזשאַזע רעזשימען, האָבן געדאַרפט פליסן שטראָמענדיג אין די שאַצקאַמערן פון דער רעגירונג.

משטיינס געזאַגט, אויף וואָס לעבן די קבצנותדיקע בורזשאַזע מלוכות? אויף די קרישלעך, וואָס פאַלן זיי אַראָפּ פון די „פּריוואַטע“ בירגער.

נאַטירלעך, זיי וואַרטן ניט, מען זאָל זיי אַראָפּוואַרפן עפעס פון טיש; זיי קומען אַליין און נעמען אַראָפּ פון טיש גאַנצע שטיקער ברויט.

אַבער פאַרן פּריוואַטן מענטשן, ווען ער איז רייך, בלייבט דאָך אַלץ מער. די רעגירונג נעמט דאָך מער ניט צו ווי אַ טייל פון זיינע איינקונפטן אין דער פאַרמע פון פאַרשיידענע אָפּצאלונגען, שטייער און כדומה שפיצלעך אַרויסצו-קריגן ביי אים די פאַר גראַשן.

דאָ, אין רוסלאַנד, האָט איר אַ רעגירונג, וואָס איז זיך אַ באַלעבאַס פאַר זיך און נאָך וואָס פאַר אַ באַלעבאַס, אַן אַדיר, וואָס האָט קאַנפּיסקירט אַלע רייכטימער פון לאַנד, פאַרנומען און מאַנאָפּאָליזירט כמעט די גאַנצע ווירטשאַפט פון דער גאַנצער מדינה.

און נאָך אַלעמען קען זי ניט שטיין אויף די אייגענע פיס, נאָר דער אַרע-מער פּויער, וואָס אַקערט די ערד כמעט מיט דער נאָז, דאַרף זי שלעפן אויף זיינע האַרבאַטע פלייצעס. אַדער ווי קאַמעניעו, ווען ער איז געווען אין פליאָר, האָט זיך אויסגעדריקט:

מיר דאַרפן נאָך אַלץ פאַרן אויף דעם פּויערס פאַדלעוואַטער שקאַפע.

מיר זענען געווען אַמאָל נאַיוו און געמיינט, אַז אויב אַ רעגירונג נעמט איבער די ווירטשאַפט, ווערט זי במילא אַן דאָס רעכט צו נעמען שטייער. מיט צוויי בייטשן קען מען ניט שמייסן.

דער בורזשאַזער הערשנדיקער קלאַס האָט דאָך ניט געלעבט אויפן חשבון פון שטייערן, נאָר פון פּראָפיטן. אויפן חשבון פון אָפּצאלונגען, שטייערן און ציבונן האָבן געלעבט די פּעאַדאַלן, די ביוראַקראַטן, אַ קלאַס, וואָס איז ניט פאַר-קניפט דירעקט מיט דער ווירטשאַפט.

זיי האבן ניט געקענט און ניט געוויסט ווי אזוי צו פארדינען, האבן זיי געראַבירט אויף אַ געזעצלעכן וועג, דאָס הייסט, באַלייגט מיט שטייערן, אָבער אַ קלאַס, וואָס „פאַרדינט כשר“, — אויף וואָס דאָרף ער שטייער, ער קען דאָך אויסקומען אָן דעם!

פאַרקערט, ער צאָלט נאָך אַ טייל פון שטייער, ער איז נושאַ-בעול, און אין רוסלאַנד, האָבן מיר געמיינט, וועט זיין דאָס אייגענע. שטעלט זיך אַרויס קאַפּידראַך.

ווער האַלט אויף די רעגירונג? ווער דעקט די הוצאות פון מלוכה-אַפאַראַט? ווער צאָלט פאַר דער פאַרוואַלטונג פון לאַנד? —

דער אַרעמער אין דרייען-איינגעהויקערטער פּויער, דער אַרעמער איינגע-שלומפערטער בעל-מלאכה און דער קליינער דרייגראַשנדיקער קרעמער, איך רעכן דאָ ניט אַריין דעם אַרבעטער, ווייל ער „צאָלט“ מיט שווייס און בלוט; פון אים ציט די רעגירונג אַרויס די עצמות און דער פאַרמע פון אַר-בעטקראַפט, אָבער געלט, פאַרקערט, צאָלט זי אים. זי איז זיין בעל-טובה, די גרויסע גוט- און וויל-טוערן; זי איז זיין ברויטגעבערן...

איך האָב דאָ איבערגערעכנט דריי קאַטעגאָריעס מענטשן, וועלכע געהערן צו איין קלאַס בעצם, דער מיטלשטאַנד. און זיי, אַט-די קאַרליקעס, דאָרפן שלעפּן אויף זייער רוקן דעם גיגאַנט, דעם קאָלאַס, דעם סאָוועטפאַרבאַנד מיט זיין גרויסאינדוסטריע.

און מער נאָך: מחמת דעם, וואָס עס איז ניטאָ קיין קאַנקורענץ אין לאַנד, אין די הויפטגעביטן פון דער אינדוסטריע, זענען ממילא די פרייזן אויפגע-שרויפטע. און ווען די רעגירונג פאַרקויפט צו די „בירגער“ די פראָדוקטן פון אירע פאַבריקן, רעכנט זי זיי צען מאָל אזוי טייער. ווער קען איר אָנווייזן?! זי איז דער איינציקער אדון-הגדול אויפן אינע-ווייניקסטן מאַרק.

ווען די באַפעלקערונג קלאַגט זיך, ניט חס-ושלום מיט ווערטער, דאָס טאָר מען ניט, נאָר מיט ניט-קויפן, מיט אַ ניט-ווילנדיקן באַיקאַט אויף די סחורות, וועלכע זענען ניט צוגענגלעך צו דער קעשענע פון מיטלשטאַנד-מענטש, — דע-מאָלט נעמט מען פילדערן וועגן מקחים-אַראַפּזעץ און מען עפנט אַ קאַמפּיין דערפאַר.

אָבער מאַדנע; די פרייזן מאַכן זיך ניט וויסנדיק און זיי האַלטן אין איין שטייגן, ווי אַרומגעשניטענע צווייגן, וואָס וואַקסן נאָך מיט אַ גרעסערער פאַר-ביסנקייט, נאָכדעם ווי דער גערטנער צערייצט זיי מיט זיין שניידמעסער. און דאָס איז נאָך אַלץ ניט גענוג. מען דאָרף נאָך צוגעבן אַ רעכט ביסל שטריכן, כדי דאָס בילד זאל ווערן קלאַר.

די רעגירונג, ניט נאָר זי פיקסירט אירע אייגענע פרייזן אזוי הויך, אָן פון אַרױפּקוקן אויף זיי נעמט זיך דער קאַפּ דרייען פאַרן קויפער, נאָר זי באַשטימט נאָך די פרייזן פון די פראָדוקטן, וועלכע זי קויפט-איין פאַרן עקספּאָרט, ווייטער אַלס די איינציקע באַלעבאַסטע אין לאַנד, אַלס די איינציקע קויפערן.

זי קויפט-איין פראָדוקטן פון קוסטאַר און הויפטזעכלעך ברויט פון פּויער. ווי הויך זי הייבט די מקחים אויף אירע פראָדוקטן אויסגעאַרבעט אין

אירע מלוכהשע פאבריקן, אזוי נידעריק שליידערט זי אראפ די פרייזן אויף די ארטיקלען, וועלכע קומען פון דער אגריקולטור-ווירטשאפט; אויפן דעק פון שאול תחתיה האלט זי זיי.

כמעט אז מען קען זיך שוין פארשטעלן דעם עקאנאמישן גן-עדן, אין וועלכן עס לעבט דאס רוסישע פויערטום. דאס איז א 84-מיליאניקע באפעלקערונג פון א 146.000.000 נפשות. ווי איר זעט, איז עס די איבערוועגנדיקע מערהייט פון פאלק.

קודם-כל קומט מען צו אים און מען נעמט ביי אים צו א היפּשן חלק פון די פראדוקטן פון זיין פראצע אין דער פארמע פון א דירעקטן שטייער. פראד-נאלאג.

און דאס קומט דאך דער רעגירונג לויט אלע דעות נאך... ביים פויער איז באמת געווען שוין-ושמחה, ווען מען האט גענומען נעמען ביי אים דעם שטייער... דערנאך קומט מען צו אים און מען קויפט ביי אים אפ א גרויסן טייל פון דעם, וואס בלייבט ביי אים נאכן פראדנאלאג. אבער דאס רעדט זיך אזוי: מען קויפט; באמת רעקוויזירט מען עס און מען צאלט אים לויט דעם פרייז, וואס די רעגירונג געפינט פאר נויטיק אים צו צאלן. אויף אזא אופן קריגט מען ביי אים ארויס דאס ברויט טיילווייז אומזיסט. ווייל מען באצאלט ניט, וואס עס קומט אים. צוויי דריטל נעמט מען אומזיסט, פאר איין דריטל צאלט מען אים.

איצטער קומט נאך דער דריטער אקט פון דער עקאנאמישער טראגעדיע: די רעגירונג פארקויפט אים אירע פראדוקטן, וועלכע ער, דער פויער, קען איבערגעצן ניט קריגן, נאר ער מוז עס זיך דערווערבן פון איר נדבהדיקער האנט. און דא רייסט זי פון אים א פאס. און וואס קען ער זיך העלפן. קיין קאנקורענץ אויפן אינעווייניקסטן מארק איז ניטא. פון אויסלאנד קען מען דאך אונדאי ניט ברענגען קיין סחורה. דאס באזארגט דער „ווינעשטארג“ (אויסלענדישער האנדל).

וואס קען דער פויער טאן?

זיך ווערן, בארענן? מיט וועלכע מיטלען? שרייען, פראטעסטירן? די סא-וועטן זענען טויב; אויערן פארמאגן מער ניט ווי די טשעקיסטן. בלייבט איין וועג: אויפהערן צו זייען, אקערן, אבער דאס איז דאך עקא-נאמישער זעלבסטמאָרד. נאר בלית-ברירה טוט עס אן אינדיוויד און אפילו א גרופע.

און די לעצטע ידיעות פון רוסלאנד דערציילן אונדז, אז די פויערים האבן זיך גענומען א צווייטן מאל צום פארשמעלערן דעם פארוויי-שטח. עס איז ניטא זיי וואס מקנא צו זיין.

און אז די סאוועטרעגירונג באהאנדלט אזוי פאטערלעך-גוט הארציק די פויערים אין איר לאנד, איז דען א ווונדער, וואס זינאוועו האט געוואלט גרינדן און האט געגרינדעט א פויערים-אינטערנאציאנאל...

דער חידוש איז נאר, וואס דער אינטערנאציאנאל האט עפעס קיין אריכות ימים ניט געהאט.

דאס איז שוין באמת פלאי פלאים...

ד ע ר ק ו ל א ק

סטאלין און קאמפאניע האָבן זיך ווידער, אין אַ נאָווינע, אַ נעם־געטאָן צום „קולאַק“.

עס רעדט זיך אַזוי — „קולאַק“. באמת מיינט מען דעם פשוטן, אַלטעג־לעכן פויער.

דער לעצטער געזעץ פאַרגרעסערט דעם ברויטאַפצאַל סיי פאַרן „קולאַק“, כלומרשט דעם רייכן פויער, און סיי פאַרן מיטעלן פויער, דעם „סרעדניאַק“. און צום ברויטאַפצאַל (פּראָדנאַלאַג) וועלן צוקומען פּראָפּאַרציאָנעל די אי־בעריקע שטייערס, אַפּצאַלונגען, צוצאַלונגען, באַצאַלונגען.

זיי האָבן מער ווי זיבן נעמען, אָבער מיינען מיינען זיי אַלע איין זאַך — צאַל! דער פויער דאַרף צאַלן דער סאַוועטישער מלוכה. און ער קען זיך בשום־אופן ניט אויסצאַלן, מען טרייבערט אים צען יאָר און עס איז נאָך אַלץ ניט גענוג.

אַנהייבן הייבט מען אָן לפנים מיטן קולאַק, דאָס איז דער שעיר־לעזואל. אָבער דאָס איז בלויז דער אָנהייב און אַ פאַרשטעלעניש. אינזינען האָט מען זיך צו דערטאַפן צום פויער און צו ראַבירן אים ווי ווייט נאָר מעגלעך, און אַפילו אויף יענער זייט פון מעגלעכקייט.

דריי קאַטעגאָריעס פויערים — רייך, מיטל און אַרעם. אָבער אַלץ ווענדט זיך וואָס עס הייסט „רייך“ און וואָס עס הייסט מיטל...

די, וואָס האָבן געוויינט אין די דערפער, און איך מיין צו זאָגן נאָך דער רעוואָלוציע, ווייסן, וואָס עס קומט פאַר אין דאַרף. אַ פויערפאַמיליע, ווען עס סטאַיעט איר ברויט, אייגן ברויט, פאַר אַ גאַנצן יאָר, שעצט זי זיך גליקלעך, און זי ווערט פאַררעכנט פאַר רייך. אַרבעט — דאָס פעלט ניט אויס אין דאַרף.

זיי שטייען אויף, ווען די זון האַלט זיך נאָך ביים איבערדרייען אויף דער אַנדערער זייט. זיי רופן עס אויפשטיין מיט די הענער. דער האָן קרייט און דער פויער צלמט זיך און לאָזט זיך צו דער אַרבעט און שוויצט־אַפּ אַ לאַנגן גוטן טאַג. פאַרנאַכט, די זון, וואָס איז שוין מיד געוואָרן אַדער איר איז נימאס גע־וואָרן צו הענגען אין הימל, איז שוין לאַנג פאַרגאַנגען, אָבער די פויערטעס זענען נאָך אַלץ אין פעלד, מען אַרבעט אין די פעלדער, אין די לאַנקעס, אין די גערטנער.

און נאַכאַלעמען זענען זיי די „קליינע בורזשויען“, פון וועלכע מען דאַרף, עס איז אַ מצוה, צו רייסן אַ פאַס, אַראָפּציען די הויט.

פאַרוואָס? — פּרעגט ניט קיין קשיות! זיי זענען, בעווונותינו הרבים, גרויסע בעלי־עבירות, זינדיקע נשמות, זיי באַזיצן אייגנטום.

די ערד געהערט ניט צו זיי, די מלוכה האָט זי צוגענומען. זיי פאַרמאָגן אָבער

געצייג, א צעבראכענע סאכע (אקעראיזן). אמאל א שקאפע, אמאל א קו, וועלכע מען האט נאך ניט צוגענומען פארן פראדנאלאג.
 אמאל האט מיר לאגינאוו — איך גלויב, ער איז איצטער דער פארזיצער פון מאסקווער סאוועט — געזאגט אויף א דעבאטע:
 — זיכער, א פויער איז ניט קיין בורזשוי, אבער א „מאנטשיקער“ בורזשוי איז ער פארט, און היצא — מען דארף אים עוקר מן השורש זיין.
 אייגנטלעך זעט מיין פראגע אויס זייער נאיוו.
 שיקט זיך דען צו פרעגן: פארוואס נעמט די רעגירונג אזויפיל אפצאלונגן גען פון די פויערים?

ווען די רעגירונג, וועלכע ניט איז, וואלט דארפן געבן, וואלט זי נעמען נאכפרעגן, חוקר-ודורש זיין, צי מען דארף, צי מען דארף ניט, צי זיי האבן פארדינט די מלוכה זאל זיי געבן, אבער נעמען — וואס איז דא וואס צו חקירה גען זיך? מען נעמט, מען רייסט פון טויטע און פון לעבעדיקע, די אזוי אנגערוי פענע סאוועטרוסלאנד האט דאך א בידושעט פון דריי ביליאן.

עס איז דאך עפעס א היפשע ציפער! מען דארף דאך עס אנפילן, און פון וואנען זאל מען נעמען, אויב ניט ביים פויער, ביים דרייגראשנדיקן קרעמער און ביים בעל-מלאכה?
 מיין פראגע האט אבער יא א זינען.

די זאך איז אזוי: בנוגע די פויערים אזוי אויך בנוגע דעם מיטלקלאס-מענטשן סטארעט זיך די רעגירונג איבער. זי נעמט אזוי פיל אפצאלונגען, אז זי רוינירט דעם צאלער, און זי טוט עס ניט דערפאר, ווייל זי איז בלינד, קורצ-זיכטיק, — וואס מער אריינגעקראגן דאס יאר, און וועגן מארגן זאל גאט זארגן, — ניין, די סאוועטערעגירונג איז אויסגערעכנט אין אירע האנדלונגען און אויפ-פירונגען.

און דא שטעלט זיך נאך שארפער די פראגע: פארוואס טוט זי עס פארט? זי רוינירט דעם פויער, זי האלט אים אין איין רוינירן, און אויף אזא אופן שניידט זי, דוכט זיך, אונטער דעם צווייג, אויף וועלכן זי זיצט. זי וויל אויפ-ריכטן אן אינדוסטריע.

אן אינדוסטריע דארף האבן צוויי זאכן: א פראדוצירער און א געברויכער. בכדי צו געברויכן אין רוסלאנד, הגם דארטן באלעבאטעווען קאמוניסטן, איז ניט-גענוג צו האבן באדערפענישן, עס פאדערט זיך נאך דארטן, ווי אומעטום אין אלע קאפיטאליסטישע לענדער, א קלייניקייט... און די קלייניקייט איז א גאנץ גרויסע זאך ניט נאר אין רוסלאנד. מען דארף האבן, ווי די עקאנאמיסטן רופן עס: א קויפראפט. איינפאך גערעדט — געלט.

און ווער איז דער גרעסטער געברויכער אין רוסלאנד? דאס איז דער פויער, די איבער אכציק מיליאניקע דארפישע באפעלקערונג.

און ווען מען האלט די 80 מיליאן מענטשן אויף דער „הונגערליניע“, זען זיי ניט בכוח צו קויפן קיין זאך, און איר קענט אויף זיי ניט רעכענען אלס גוטע קויפערס. און זיי קויפן טאקע ניט. זיי גייען נאך ארום אין די קאזשוכעס, וועלכע זיי האבן געקראגן בירושה פון זייערע זיידעס.

און רוסלאַנד האָט אַ זייער שוואַכן אינעווייניקסטן מאַרק, יעדנפאַלס איז ער געפערלעך איינגעשרומפן. די אינדוסטריע־פראָדוקטן זענען אזוי טייער, אַז די דאַרפישע באַפעלקערונג קען זיך עס ניט דערלויבן איינצושאַפן, און די רע־ גירונג, אַנשטאַט צו זען אויפצוהייבן דאָס דאַרף, ווענדט אָן כּל־המיטלען עס אַראָפצודריקן וואָס גידעריקער.

פאַרוואָס? איך פרעג עס שוין צום דריטן מאַל. — ווייל די מאַסקווער דיק־ טאַטאַרן, סטאַלין און קאַמפּאַניע, זעען אין דאַרף זייער גרעסטן פאַרביסנסטן און שטאַרקסטן פיינט. דער פּויער — דאָס איז זייער דם־שוואַ.

זיי האָבן זייער קוק אויף דער זאַך. און פון זייער שטאַנדפּונקט זענען זיי גערעכט, ווי יעדער, וואָס „שעכט און בלייבט גערעכט“...

זיי ווייסן גאַנץ גוט, אַז אַ קלאַס, וואָס באַזיצט עקאָנאָמישע מאַכט, מוז סוף־כל־סוף קריגן פּאָליטישע רעכט און מאַכט...

און ווי אזוי קען מען אָנהאַלטן די הערשאַפט, די אויבערהערשאַפט פון אַט־די נייע אַדונים אין רוסלאַנד?

מען מוז זען, אַז די עקאָנאָמישע כּוחות פון לאַנד זאָלן זיין קאַנצענטרירט אין די אייגענע הענט, אין די הענט פון דער רעגירונג מיט אירע ביראָקראַטן. און דאָס האָבן זיי געטאָן. זיי האָבן פאַרנומען די אינדוסטריע. זיי האָבן פאַר־ נומען די בענק, פאַרנומען אַפילו די הייזער, פאַרנומען אַלע רייכטימער פון לאַנד. ווער קען זיך איצטער שטעלן אַנטקעגן?

דער רייכער קלאַס איז פאַרניכטעט, עקזיסטירט ניט אין רוסלאַנד. זיין אַרט האָט פאַרנומען דער נייער קלאַס אונטערן נאָמען „קאָמיסאַרן“; אַלע יענע, וועלכע פאַרנעמען זיך מיטן אַרגאַניזירן די אינדוסטריע, דאָס לאַנד און אַנפירן די מלוכה־מאַשין.

דער אַרבעטער אין רוסלאַנד — ליגט אין זייערע הענט, און עס וועט נע־ מען אַ לאַנגע צייט איידער ער וועט בכּוח זיין זיך אַרויסצורייסן פון זייערע לאַפּעס.

דער אַרבעטער — ער איז אַן אַנגעשטעלטער; ער קריגט געהאַלט פון דעם טראַסט, וועלכער געהערט צו דער רעגירונג. ער איז אונטער אַ גלאַז; מען גיט אויף אים אַכטונג; מען זעט יעדן טריט און שריט זיינעם, יעדע באַוועגונג זיינע. די צאָל אַרבעטסלאָזע איז גענוג גרויס, אַרום צוויי מיליאָן. זאָגט דער אַרבעטער עפעס, וואָס עס געפעלט ניט דעם נייעם באַלעבאַס אויפן פאַבריק, אין ווערקשטאַט — ווייזט מען אים די טיר. און אויף מאַרגן גייט ער זיך שוין רעגיסטרירן צווישן די אַרבעטסלאָזע.

זאָגט ער אַ צו־שאַרף, אַ צו־היציק וואָרט, מאַכט ער אַ שלעכטע מינע, וואָס עס געפעלט אינגאַנצן ניט די נייע בייזע פּריצים, שעמט מען זיך ניט און מען זעצט אים אַריין אין חדר אַדער מען שיקט אים זיך אַפּקילן קיין סיביר. דאָס איז אַ קוראַרט... מען היילט דאַרטן אַלע פּאָליטישע קראַנקייטן, און איר קענט אויף זיי קיין תּרעומות ניט האָבן.

וואָס איז אַן איינפאַכער אַרבעטער? צי דען איז ער בעסער פון טראַצקיין? און אויב ער מעג זיין פאַרשיקט, און ניט ער אַליין, נאָר די גאַנצע „פּני“, פאַר־ וואָס זאָל אַן אַרבעטער האָבן פאַרדרוס, ווען מען טוט אים אַן אַזאַ כּבּוד...

די אינטעליגענץ ווייטער, דער רעדנער, שרייבער, די יעניקע, וועלכע האָבן אַזויפיל געבורעוועט אין די אַלטע צייטן, וועלכע זענען געווען דער "זוי-ערטיג" — זיי האָט מען אַרײַנגענומען אין דער קלעם.

פרייהייט פון וואָרט, פון פרעסע — זענען דאָך אַזעלכע אַלטע פאַראור-טיילן, פון וועלכע דאָס "נייע" רוסלאַנד וויל ניט אָנהייבן צו וויסן, און וויס פון דעם ווייניקער פון דעם אַלטן צאַרישן רוסלאַנד.

צען מאָס רייד זענען אַראָפּ אויף דער וועלט — און אַלע צען מאָס האָט צוגענומען סטאַלין און קאַמפּאַניע. און ווייטער איז שאַשטיל; מען טאָר אַ פּיפּט ניט אַרויסלאָזן, שרייבן איז אָסור חזיר. דער צענזאָר דאַרף דורכקוקן יעדעס וואָרט. די צענזור איז אַ שטאַרקע מויער; קוקט דורך אַפּילו וויסנשאַפטלעכע ווערק, אַפּילו די "פּראַוודאַ" און "איזוועסטיאַ" האָבן די אונטערשריפט "דער-לויבט פון דער צענזור" אויף יעדן נומער. און דאָס זענען דאָך די אַפיציעלע אויסגאַבן פון דער הערשנדיקער קליקע.

ווי לעבעדעוו פּאַליאַנסקי, דער הויפטצענזאָר אין מאַסקווע, האָט מיר אַמאָל געזאָגט, ווען איך האָב זיך שטאַרק צעאַמפּערט, ווען זיי האָבן צעפּאַלמעסט מיין ווערק:

— וואָס קלאַגט איר זיך, חבר גאַרדין, ווען אַפּילו לענינס רעדעס לאָזן

מיר ניט דורך; מיר שניידן אַמאָל אויס גאַנצע שטיקער...

און ער האָט געזאָגט אַן אמת, אַ גרויסן אמת.

עס איז אַ שטאַרקע סברה, די היסטאָריע וועט נאָך אַמאָל קלאַר מאַכן די זאַך, אַז לענין אליין האָט ניט געהאַט די לעצטע יאָרן זיינע קיין פרייהייט פון פרעסע, ווי טראַצקי האָט עס שפּעטער צו פאַרלאָרן. אַפּילו לענינס מויל און פען האָט מען אויך געהיט. און עס איז דאָ אַ גאַנצע אומלעגאַלע ליטעראַטור... פון לענינען...

די אינטעליגענץ — איז שטויב, האָט קיין שום געוויכט ניט אין סאָוועט-

רוסלאַנד.

קען אַ שפּילער אָדער אַ זינגער עפעס באַטרעפן דאַרטן, וווּ עס איז פאַר-

באָטן סיי צו שפּילן און סיי צו זינגען, און אַ פּידל, אַ טרומיט איז אַ "געפּער-לעכער" אינסטרומענט?

און וואָס באַטרעפט אַ שרייבער דאַרטן, וווּ דאָס וואָרט גייט אַרום מיט אַ שלאָס אויפן מויל, און מען דאַרף גיין יעדעס מאָל צום פּאַליצייסקן, ער זאָל אַראָפּנעמען דעם זיגל און לאָזן אויסריידן אַ פאַר ווערטער, וועלכע געפּעלן אים און דערנאָך עס ווייטער פאַרשליסן און פאַרחתמענען.

פרייהייט פון וואָרט און פרעסע זענען די גרעסטע דעראַבערונגען פון דער אינטעליגענץ. ווען דאָס איז אַפּגעשאַפט, איז זי לעבעדיקערהייט באַגראָבן אין דעם טיפּן גרוב פון שטילקייט.

יעדער אינטעליגענט אין רוסלאַנד איז אַן אַנגעשטעלטער פון דער רעגיר-

ונג. ער לעבט אויף איר חשבון, און אַדאַנק צו אירע גרויסע גנאָדן.

און די מענטשן פון דער רעגירונג אין רוסלאַנד, זיי זענען מאַטעריאַליסטן,

ווי איר ווייסט, און זיי האַלטן פון דעם כלל; וועמען זיי צאָלן, יענער קלאַס אָדער גרופּע מענטשן, וועלכע מוזן צו זיי אַנקומען, וועמען זיי האַלטן אויף עקאַנאָ-

מיש, פאר יענעם האָבן זיי קיין מורא ניט. זיי האַלטן אים אין זייער האַנט, און האַלטן אַלעמאַל אן אויף אים.

ווער ס'בלייבט, פאַר וועלכן מען דאַרף זיך יאָ שרעקן און קעגן וועמען מען מוז כסדר האַלטן אין קעמפן — דאָס איז דער מיטלשטאַנד, די פּויערים, די בעלי-מלאכות. און אויף זיי שיטן זיך טאַקע געברענטע צרות מיט פולע קאַשי-קעס. מען האַלט זיי אין איין שמייסן עקאַנאָמיש מיט אייזערנע ריטער. נאַטירלעך, דער פּויער איז אַזאַ באַשעפּעניש, וואָס דאַרף ניט אַנקומען צו די חסדים פון דעם נייעם הערשנדיקן קלאַס.

זיי נעמען ביי אים, גיבן אים כמעט ווי גאַרניט. און ווען זיי גיבן, לאָזן זיי זיך גוט באַצאָלן, און ווען זיי נעמען — דאַרף מען זיי ווייטער צוצאָלן... אָבער דער קלאַס, דער מיטלשטאַנד, איז געבליבן פאַרט עקאַנאָמיש אומ-אָפּהענגיק.

יאָ, אין די גוטע יאָרן האָבן די דיקטאַטאָרן געטרוימט אַז זיי וועט זיך איינגעבן איינצושפּאַנען די פּויערים אין זייער רייטוואָגן און ער וועט זיי שלעפּן און זיי וועלן אים צוואַרפן פון צייט צו צייט אַביסל שטרוי אָדער היי.

זיי האָבן זיך אַרומגעטראָגן מיט אַ פּלאַן צו מאַביליזירן, מיליטאַריזירן די פּויערים, און זיי עוקר זיי, אַפּרייסן פון די איינגעזעסענע ערטער און זיי אַרי-בערשיקן אין נייע פּלעצער, וווּ זיי וועלן אַרבעטן פאַר דער רעגירונג, און זי וועט זיי אויפהאַלטן.

איך געדענק, ווען דעם פּלאַן האָט פּונאַנדערגעוויקלט פאַר מיר איינמאַל קאַמענעו, און פּונאַנדערשפּרייטנדיק די הענט, האָט ער צוגעגעבן: „אויב איר וועט עס אַנערקענען, וועט איר קענען אַרבעטן לעגאַל אין רוסלאַנד“...

און אינזעלביקן אַוונט האָב איך געהערט די שטיק חכמה אויסגעטייטשט פון יורעניעוון — ער איז איצטער אַן אַמבאַסאַדאָר אין איינע פון די קלענערע מלוכות — אויף אַ פּאַרזאַמלונג פון אַרבעטער.

און ווען איך האָב געפּרעגט: און אַז די פּויערים וועלן ניט פּאַלגן און זיי וועלן ניט גיין פון זייערע ערטער, צו וועלכע זיי זענען צוגעוואַקסן, אַריינגע-וואַקסן אין באַדן, ווי די סאַסנעס אין די וועלדער?
האַט ער, יורעניעו, ניט שעמענדיק זיך, גאַנץ אָפּן און עפּנטלעך גע-ענטפּערט:

— וועלן מיר שיסן.

— וועט אייך קלעקן קוילן איבערצושיסן 80 מיליאָן פּויערים? — האָב איך ווייטער געפּרעגט.

האַט ער מיט כעס און זיכערקייט געענטפּערט:

— אַ טייל וועלן מיר דערשיסן; די איבעריקע וועלן זיך דערשרעקן און פּאַלגן.

צום גליק האָבן זיי זיך געכאַפט, אַז אַפילו פאַר סאַוועטרוסלאַנד איז עס אויך צו האַמעטנע און מען האָט זיך אַנטזאָגט פון פּלאַן. אָבער מיט גרויס עגמת נפש, מיט אַ ריס אין האַרצן, און די ווונד בלוטיקט נאָך עד-היום.
און די פּויערים-פּראַגע שטייט אין רוסלאַנד מיט איר גאַנצער גרויזאַמקייט:

אָדער די פויערים וועלן צעברעכן די דיקטאַטור, אָדער די דיקטאַטור וועט צע-
ברעכן די פויערים, און זיי האַלטן אין איין דראָגען די פויערים. און דאָס איז
ניט דערפאַר ווי זיי ווילן איינריידן אַנדערע תּמימים.

— פּאַרשטייט איר מיך: די רעגירונג איז אַ קאָמוניסטישע, און דער רוד-
שישער מוזשיק, קאָך אים אין האַניק און אין עסיק פון לעניניזם, בלייבט ער
פּאַרט אַ מוזשיק אין לאַפעטעס מיט זיין קליינלעכער נשמה, וואָס גאַרט נאָך
פּריוואַט-אייגנטום. און ווי קענען עס אַזעלכע צדיקים ווי סטאַלין און בוכאַרין
פּאַרטראַגן אַזעלכע זינדיקע מענטשן!

אַ רעגירונג וואָס פּאַרקויפט אויל צו דער סטאַנדאַרט-קאָמפּאַניע, וואָס גיט
אַרויס הלוואות און צאָלט פאַר זיי ניין פּראָצענט, וואָס האַנדלט מיט בראַנפן
און מאַכט די גרעסטע פּראָפּיטן און פּאַרשפּרייט שכרות, וואָס צאָלט די אַרבע-
טער אַזעלכע געהאַלטן, וואָס קוים וואָס זיי לעבן דורך, עקספּלאַטירט זיי ניט
ווייניקער פון וועלכן ניט איז בלוטזויגער — אַזאַ רעגירונג איז ניט נענטער צום
קאָמוניזם ווי אַזאַ אידעאַל ווי ראַקעפעלער, מאַרגאַן און נאָך אַזעלכע נעמען און
פּירמעס; ניט נענטער, נאָר אַ סך ווייטער.

און די שנאה צום פויער איז ניט דערפאַר, וואָס ער איז מעכב די גאולה,
ער האָט זיך איינגעשפּאַרט און לאָזט ניט איינפירן דעם גן-עֵדן, ניין, ניט דאָס
ברענט זיי. דער שוין דריקט אין אַן אַנדער אָרט: דער פּחד פאַרן קלאַס, וואָס
דאַרף צו זיי ניט אַנקומען, קומט צו זיי ניט אָן, קריגט זיין חיוב, הגם מיטן
בלוטיקן שווייס, אָבער פון דער שוואַרצער האַנט פון מוטערנאַטור, און ניט פון
דער שאַצקאַמער פון דער רויטער רעגירונג. און אַלע מיטלען ווערן אַנגענומען.
איבער צען טויזנט קליינע ווערקשטאַטלעך פון אַרעמע בעלי-מלאכות אין
דאַרף זענען פּאַרמאַכט געוואָרן ביי דער רעגירונג אין דעם לעצטן יאָר. מען
האַט זיי ליקוידירט, פּאַרבאַטן צו אַרבעטן. זיי, די קוסטארן (בעלי-מלאכות) אין
דאַרף קאָנקורירן מיט דער מלוכהשער אינדוסטריע, ווי געפעלט עס אייך?

די צענטראַליזירטע, פּלאַנירטע אינדוסטריע פּאַרקויפט אירע פּראָדוקטן
טייערער פון איינפאַכן דאַרפישן קוסטאר, בעל-מלאכה.
ווי אַזוי קען מען זיך עס פּאַרשטעלן?

אַ נאַציאָנאַליזירטע אינדוסטריע קען ניט פּאַרקאָנקורירן די נעבעכדיקע
קוסטארן, וואָס אַרבעטן אַן מאַשינען, מיט די פּרימיטיווסטע געצייג, אויף אַ
פּרימיטיווסטן אופן; זי קען ניט פּאַרקויפן וועלוועלער, ניט קוקנדיק אויף דעם,
וואָס דער גאַנצער אַפּאַראַט, דער האַנדלאַפּאַראַט, איז קאַנצענטרירט אין אירע
הענט.

דאָס איז פשוט דערפאַר, וואָס זיי האָבן אַן אַ שיער דאַרמאַיעדניקעס, וואָס
יעדער צווייג און צווייגל פון אינדוסטריע איז באַשאַטן מיט פּאַראַזיטן-ביוראַ-
קראַטן, סטאַלינס טעלערלעקער, און די אינדוסטריע, דאָס פּאַראַרעמטע לאַנד,
מוז זיי שלעפן אויף אירע פלייצעס.

אַ קוסטאַר איז אַ בעל-מלאכה, וואָס פּראָצעוועט מיט זיינע צען פינגער
אין די דערפער. מענטשן מוון דאָך לעבן, האָבן זיי געגרינדעט — דאָס איז
ניט קיין נייע זאַך אין רוסלאַנד, דאָס האָט עקזיסטירט און איז געווען זייער

אנטוויקלט אין דער צייט פון צאר — ארטעלן, אויפגעלעבט די אלטע ארטעלן וועלכע זענען צעפאלן געווארן.

און איר פארשטייט, אין וואס זייער פארברעכן איז באשטאנען — זיי האבן פראדוצירט, געשאפן פראדוקטן, וועלכע די פויערים דארפן, נייטיקן זיך. און נאך ערגער — זיי האבן עס פארקויפט. צו די פויערים פאר פריזן, וועלכע זענען צוגענגלעך מער אדער ווייניקער.

האט עס די "רעגירונג פון די ארבעטער און פויערים" קאסירט. מען טאר ניט ארבעטן. זי קען ניט פארליידן אזעלכע עוולות זאלן באגאנגען ווערן אין רוסלאנד.

אט אזוי אומברחמנותדיק באקעמפט די סטאלין-רעגירונג אירע בלוטיקע שונאים, די בעלי-מלאכות און פויערים אין רוסלאנד; נעמט-אן דראקאנישע מיטלען קעגן זיי מיט דער איינציקער כוונה זיי צו רוינירן, זיי צו צעברעכן עקאנאמיש, זיי צו מאכן מיט זאמד צוגלייך.

נעמט ביי זיי צו דעם לעצטן ביסן ברויט פון מויל, און לאזט זיי זיך ניט פארנעמען מיט מלאכות, און אז זיי קומען אן אין די שטעט און בעטן ארבעט אדער ברויט, גיט מען זיי די ברוקשטיינער פון מאסקווע און פעטראגראד צו שלאפן... אויף זיי.

זייער פאליטיק איז אן איינפאכע — זיך איין אויג, אבי יענעם צוויי.

6

צ י י ט ו ו י י ל י ק

"די קאמוניסטישע פארטיי באטראכט די דיקטאטור פון פראלעטאריאט ווי א פראפאגאנדע-פאזע, וועלכע פירט צו א געזעלשאפט, וואס נייטיקט זיך ניט אין א רעגירונג, וועלכע וועט זיך באזירן אויף א פארייניקונג פון די פראדוצירער פריי פון עקספּלואטאציע און קלאסאונטערשיידונגען". (טראצקיס ווערטער אין א אינטערוויו, געגעבן דער דעלעגאציע פון אמעריקאנער ארבעטער).

זאגט, דארף מען בעסער? דארף מען מער?
און מיינט ניט, אז דאס איז א דעת-יחיד, אן אייגענע מיינונג, אויסגע-
דריקט פון דעם אביסל קאפריזונעם און דרייסטן טראצקי.

ניין, טויזנט מאל ניין!

אזוי שטייט בפירוש געשריבן אין דער סאוועטרוסישער קאנסטיטוציע, שווארץ אויף ווייס שטייט דארטן גאנץ דייטלעך, אז דער ציל איז דאס שאפן א געזעלשאפט, וואס וועט קענען אויסקומען אן א מלוכה.
דער ציל פון די קאמוניסטן אין רוסלאנד איז דאס איינארדענען א פרייע געזעלשאפט, ווייל זיי זענען קעגנער פון דער מלוכה.
זיי, די קאמוניסטן, די אנהענגער פון דער דיקטאטור פון פראלעטאריאט, זענען אויסגעשפראכענע שונאים פון יעדער מלוכה.

איר גלויבט נאך אלץ ניט.
זייט זיך מטריח און לייענט-דורך דאס ווערקל אונטערן נאמען „מלוכה
און רעוואלוציע“, אָנגעשריבן פון לענינען.
ער ווייזט דארטן אויף, אז די סאָציאַלדעמאָקראַטן זענען זיך טועה אין
אויסטייטשן מאַרקסן. מאַרקס, לויט לענינס מיינונג, איז געווען ניט נאָר אַ קעג-
נער פון דער בורזשואַנער מלוכה; ער איז געווען אַ כנגד פון יעדער סאָרט
מלוכה.

און זינאווייט, דער געוועזענער פּאַרויצער פון דריטן אינטערנאַציאָנאַל, ווען
ער האָט נאָר געהאַט די געלעגנהייט אַרויסצוטראַטן מיט זיין אויטאָריטעטן
וואַרט מכות מלוכה-אַנגעלעגנהייטן, האָט אַלעמאַל אוימפאַרמיידלעך פּאַרויסגע-
שיקט אַ קורצע הקדמה, וועלכע האָט געגעבן צו פאַרשטיין די צוהערער, אַז אין
תּוֹך גענומען זענען די קאָמוניסטן קעגנער פון יעדער סאָרט און מין מלוכה, נאָר
דאָס אַלץ, וואָס זיי טוען, האַלטן אָן אַ מלוכה, זען זי זאָל וואַקסן אין דער לענג
און דער ברייט, זאָל אָנגעשוואַלן ווערן מיט לאַנד, מיט טעריטאָריע, מיט באַ-
פעלקערונג, מיט מאַכט, מיט זעלנעריי — דאָס אַלץ איז צייטווייליק, דאָס איז
כל-זמן זיי זענען אין וועג, אויפן וועג, וועלכער וועט פירן צו דער אַפּשאַפונג
פון דער רעגירונג און סוף-מאַכונג פון דער טריפהנער מלוכה, און דער פּראַלע-
טאָרישער מלוכה בכלל.
דאָס אַלץ איז צייטווייליק.

ווייל אַ מלוכה איז אַן אַרויפבויען אויף דער געזעלשאַפט, וואָס איז צעפרעסט
פון קלאַסן-רייסערייען, און ווי נאָר זיי וועלן בטל מאַכן די קלאַסן מיט זייערע
פּריווילעגיעס, מיט זייערע אונטערשייד, וועט די מלוכה פּערלירן דעם באַדן
און וועט צעפאַלן ווערן אַפילו פון זיך אַליין, אויב מען וועט זי ניט איינוואַרפן
מיט כוח, איבערגעוואַלד.

אַזוי האַלטן אין איין טענהן די קאָמוניסטן אין רוסלאַנד.
אַזוי לערנען זיי אין זייערע פאַרטיישולן, אַזוי הייסן זיי ענטפערן אויף
די עקזאַמענס די סטודענטן.
דאָס איז אַלץ צייטווייליק! דאָס איז אַלץ צייטווייליק!

דאָס איז דער ענטפער צו אַלע פּראַגן, צו אַלע אויסזעצונגען, צו אַלע
סאָרטן קריטיציזם, מיט וועלכע זייערע האַנדלונגען ווערן באַגעגנט.
ניט נאָר אין פּאַליטישע ענינים ווענדן זיי אָן אַזעלכע עקסטרעמע לערן,
דאָס אייגענע אין עקאָנאָמיק.
פאַרוואָס קריגן די אַרבעטער אַזוי ווייניק געצאָלט? פאַרוואָס זענען דאָ אַזויפיל
קאַטעגאָריעס פון אַרבעטבאַצאָל? פאַרוואָס אַזאָ לייטער מיט גראַדאַציעס?
איין ענטפער דעקט אַלץ:
מיין פּריינט, עס איז צייטווייליק.

אין דער צוקונפט וועט זיין פולקומענע גלייכהייט. אַלע וועלן קריגן וויפיל
זיי וועלן נאָר וועלן, און די איצטיקע אַרדענונג איז אַ פאַרבייגייענדיקע זאַך.
פאַרוואָס זענען דאָ זעלנער אַדער „רויטע אַרמיער“? פאַרוואָס האַלט מען
אויף אַזאָ גרויסע צאָל פאַראַזיטן אויפן קערפער פון די פּראָדוצירער?

דאָס איז צייטווייליק. ווען קאָמוניזם וועט פאַרווירקלעכט ווערן, וועט ניט זיין קיין אַרמיי, עס וועלן ניט זיין ניט קיין זעלנער און ניט קיין קאָמאַנדירן.
„עס וועט זיין איין טשערעדע און איין פּאַסטור“.

פאַרוואָס ווענדט איר אָן אַזויפיל געוואָלדטאַט אַזוי, אַז ס'שטייגט-אַריבער אַלע בורזשואַזע מלוכות אין טיראַני, אַכוריות און מענטשן-מאַטערן?
אַ תירוץ איז דאָ אַ גרויסער. די בורזשואַזיע גלויבט, אַז די מלוכה איז אויף אייביק, בשעת מיר, קאָמוניסטן, זאָגן, אַז דאָס איז נאָר צייטווייליק.
פאַרוואָס נעמט איר הויכע געהאַלטן און די אַרבעטער אַזעלכע נידעריקע?
דאָס איז צייטווייליק.

אויב צייטווייליק, זאָל זיין פאַרקערט — נעמט נידעריקע געהאַלטן, עס איז דאָך סיי ווי סיי צייטווייליק; וואָס אַרט אייך, אַז איר וועט צייטווייליק ניט האָבן קיין גרויסע שכירות און לעבן אַרעם ווי די אַרבעטער? עס איז דאָך צייטווייליק.

ווען איר שטעלט אַזוי די פּראָגע, ענטפערן זיי אייך, אַז צייטווייליק מוז עס אַזוי זיין, אַז דער אַרבעטער דאַרף צוליידין ביז די גאולה וועט קומען, אויף וועלכער, אויב זי וועט זיך פאַרזאַמען, דער קאָמוניסט וואַרט טאַג-טעגלעך מיט אַן איינגעהאַלטענעם אַטעם און אַן אַנגעשטרענגטן אויער איינזוואַפן די שוואַכע געהערעכצן פון אירע ווייטע טריט.
און בכלל קען מען עס פאַרמולירן אַלס אַ געזעץ פון דער באַלשעוויסטי-שער טאַקטיק:

זאָג-צו אַ סך, אַזויפיל, אַז עס זאָל לכתחילה אויסגעשלאָסן זיין די מעג-לעכקייט פון האַלטן דעם צוואַג.
דאָס איז געטאָן געוואָרן וואָס באַטרעפט דער רוסישער רעוואָלוציע אין אַלגעמיין.

דער באַלשעוויק, אין דער פּערזאָן פון באַלשעוויסטישן פירער און טעאָ-רעטיקער לענין, האָט זיך ניט באַנוגנט מיט די גרויסע מעגלעכקייטן, וועלכע האָבן זיך פאַרגעשטעלט אין רוסלאַנד אַדאַנק אַ גאַנצער ריי גינסטיקע פּאַסי-רונגען און היסטאָרישע פאַרוויקלונגען. ניין, דער באַלשעוויק האָט זיך ניט באַנוגנט מיט רוסלאַנד, מיט אַ זעקסטל טייל פון דער וועלט.

דאָס איז צו-ווייניק, ער דאַרף האָבן אַ רעוואָלוציע אין גאַנץ אייראָפּע, און אויף איין מאָל מיט דער רוסישער, הגם אַלע „צייכנס פון דער צייט“ האָבן גע-שריגן קעגן דעם, קעגן אַזאַ באַהויפטונג. ער האָט זיך טויב און בלינד געמאַכט צו אַלץ, וואָס איז פאַרגעקומען אַרום, אין אַנדערע לענדער.

לענין האָט זיך געוואַלט איינריידן, על-כל-פנים האָט ער געוואַלט אַנדערע איינריידן, אַז ער גלויבט אין דעם, אַז אין אַמעריקע האַלט דערביי, אַז דעבס זאָל ווערן פּרעזידענט, און נאָך און נאָך. אַזעלכע מאַדנע „אַרכירעוואָלוציאַנערע“ געדאַנקען, וועלכע פּאַסן זיך פאַר אַ „קאָמסאַמאַלעץ“.

פאַרוואָס איז דאָס געטאָן געוואָרן? איז דאָ געווען „פשוטע פּאַליטישע תמימות? פּאַליטישע קורצזיכטיקייט?
עס הייבט זיך ניט אָן. לענין און די קאָמוניסטישע פירער זענען וואָס איר

זיילט, נאָר ניט קיין תמימים, ניט קיין היצקעפּ, וואָס ווייסן ניט וואָס זיי טוען
אין ריידן.

עס איז אויסגערעכנט, אָפּגעמאַסטן און אָפּגעווויגן.
די וועלט־רעוואָלוציע איז געווען דער בעסטער צודעק אָפּצוטערען פון די
רעוואָלוציאַנערע פּאָזיציעס אין רוסלאַנד, און אויסקוקן, מאַכן אַן אַנשטעל
בשעת מעשה פון גאָר אַ גרויסן, כמעט ווילדן רעוואָלוציאַנער.
אַ וועלט־רעוואָלוציע! און אזוי ווי די וועלט־רעוואָלוציע איז געווען ניט אזוי
גרינג דורכצופירן, ממילא האָט מען די רוסישע רעוואָלוציע אויך ניט געדאַרפט
פּאַרזעצן, מחמת די וועלט־רעוואָלוציע איז ניט געגאַנגען מיט דעם טעמפּאַ, מיט
וועלכן לעבן האָט געמיינט, אַז זי וועט גיין.

דאָס איז דער מעטאָד, וואָרף־אָן אַזאַ פּלאַן, אַז יעדער בר־דעת זאָל פּאַר־
שטיין, אַז מען איז עס ניט בכוח גלייך אויף אַן אָרט צו רעאַליזירן. און דאָן
וועסטו מוזן אָפּטרעטן און קיינער וועט דיך ניט באַשולדיקן.

ווען עס האַנדלט זיך וועגן שכירות, וועגן אַרבעטלויזן, וועגן ביוראָראַרבעט,
באַלויז און אַנדערע באַצאַלונגען, וואָס די רעגירונג גיט אַרויס, ווען די אומיושר־
דיקייט פון דעם אַלעם וואַרפט זיך אין די אויגן, רייסט־אויף דאָס מויל און ניט
ווילנדיק נעמט דער אַרבעטער פּראַטעסטירן קעגן דעם, דעמאָלט איז דאָ פּאַר־
טיק דער פּאַרענטפּער: וואָס ווילסטו? דאָס איז ניט גערעכטלעך? צי דען ווייסן
מיר עס ניט? מיר זענען דאָך פּאַר גלייכהייט. און מיט וועלן עס דורכפירן און
אַלע וועלן קריגן גלייך באַלוינט, די קעכן, דאָס דינסטמיידל, וואָס וואַשט דעם
דיל, און דער קאַמיסאַר פון בילדונג, נאָר דערווייל, צייטווייליק, מוז מען צו־
ליידן.

און וויבאַלד עס איז אַ צייטווייליקע דערשיינונג, אַ פּאַרבייגייענדיקע, דאָן
לוינט זיך ניט שטאַרק אָפּצוגעבן מיט דעם און רעגולירן עס, איינאַרדענען עס.
איז עס כּדאַי זיך צו עסקן מיט אַ זאָך, וואָס וועט סיי ווי סיי אָפּגעשאַפט ווערן
אין דער צוקונפּט!

פּאַרבייגייענדיקע זאַכן, אומוירדיקע זאַכן, — ליידיט מען צו אַביסל אין
איבערגאַנגסצייט!

באַלשעוויזם אייגנטלעך, ווי אַ מעטאָד, איז דאָס מיסברויכן מיט די עקס־
טרעמע לערנונגען. און וואָס מער זיי מיסברויכן, אַלץ מער עקסטרעם „לינק“ זענען
זיי אויס, אַלץ מער אַנשטעל מאַכן זיי, אַלץ מער „רעוואָלוציאַנערע העווייה“,
נאַטירלעך, ווייל איינס מיט דאָס אַנדערע איז פּאַרבונדן.

וואָס פאַר אַן אַרדענונג הערשט אין לאַנד, אין סאָוועטרוסלאַנד? וווּ זענען
די געזעצגעבנדיקע אינסטיטוציעס?

די אַלרוסישע סאָוועטקאָנגרעסן קלייבן זיך אויף איין מאָל אַ יאָר, איין
מאַל אין צוויי יאָר. עס געדויערט אַרום אַ וואָך צייט. מען שמועסט זיך דורך,
מען הערט אויס די רעדנער און מען צעפּאַרט זיך געזונטערהייט. דאָס זענען
אַלרוסישע מיטינגען, אַ מין עולה־לרגל. מען קומט קיין מאַסקווע, מען זעט די
שטאַט, מען גייט צום מאַוואָלייזם, מען זעט הויכגעשטעלטע פּערזאָנען און מען
פּאַרט אַהיים, אין פּראָווינץ. ווער קומט צו די קאָנגרעסן? ס'רוב באַאַמטע, סאָווע־
טישע טשינאָוויקעס. פּאַרזיצערס פון ראַיאָנע עקזעקוטיוועס און אַנדערע כּלי־

קודש. דאָס וואָלסיסטעם איז אַזאַ, אַז עס זײַט אַפּ אפילו אַן אַפּאָזיציאָנעלן קאַ-
מאַר. עס גײען אַלעמאַל דורך „ווינטשבאַרע“ עלעמענטן, רויקע, שטילע, גע-
האַרנאָמע, דערציגענע... אַ ברירה האָבן זײ...

מען דאַרף נאָך צוגעבן, און פאַר יעדער זיצונג פון סאַוועט קומט פאַר די
זיצונג פון דער קאַמוניסטישער סעקציע פון קאַנגרעס, אַזוי אַרום, אַז צו דער
סאַוועטזיצונג קומט מען שוין מיט פאַרטיקע רעזאָלוציעס און מען פויקט עס אַפּ
ווי אַ מזמור. איך האָב בייגעווינט עטלעכע קאַנגרעסן. נאָר איך וועל קיינמאַל
ניט פאַרגעסן דעם קאַנגרעס, אויף וועלכן מען האָט אָנגענומען דעם באַשלוס
צום אַריבערגיין פון „מיליטערישן קאַמוניזם“ צו „נעפּ“, צו דער „נייער עקאַ-
נאַמישער פּאָליטיק“. אַ פאַרע זאָל מען געווען הערן פון די דעלעגאַטן! עמיצער
זאָל געווען האָבן די העזה זיך צו שטעלן אַמפּערן. מען זאָל כאַטש דיסקוטירן
צווישן זיך אין די קולואַרן. עס איז דאָך געווען אַזאַ סורפּריז!

זאָל זיך כאַטש איינער אַוועקשטעלן און זאָגן זיין מיינונג קעגן! ניט אַ
פּיפּס! ווייל „גאַט צו דאַנקען, מיר האָבן ניט קיין פאַרלאַמענט“. און דאָ, אין
גרויסן זאָל פון גרויסן טעאַטער, איז אַ מיטינג, וווּ „גרויסע מענטשן“ האַלטן
רעדעס און „קליינע מענטשן“ פּאַטשן קיכעלעך, אַפּלאָדירן, הייבן די הענט און
ווייזן רייטע צעטעלעך (פאַרטייבילעטן). פון קאַנגרעס טיילט מען איין אַן אַל-
רוסישע עקזעקוטיווע. די עקזעקוטיווע טיילט-אויס ווייטער אַ סאַוונאַרקאַם, דעם
ראַט פון קאַמיסאַרן, וועלכער פאַרוואַלט מיט דעם לאַנד און אַלץ וואָס אין לאַנד.

דעם קאַנגרעס-אויפּקלייב טרויט מען ניט, הגם די דעלעגאַטן זענען דורכ-
געזיפט און אַפּגעזיט. מען האָט אַבער פאַרט מורא פאַר זיי. און די לעצטע יאָרן
האַט מען געענדערט די קאַנסטיטוציע. די פּאַלקסאַמיסאַרן ווערן ניט אויסגע-
קלייבן אויפן קאַנגרעס, ווי עס האָט זיך געפירט ביז אַהער און ווי עס איז גע-
שטאַנען אין דער קאַנסטיטוציע, נאָר זיי ווערן באַשטימט פון דער עקזעקוטיווע.
אַזוי איז זיכערער, אַזוי איז געזינטער פאַר דער אַליגאַרכיע.

ווי איז אַבער די געזעצגעבנדיקע קערפּערשאַפּט? דער סאַוונאַרקאַם איז
דאָך די אויספירנדיקע מאַכט, הגם ער האַלט אין איין אַרויסגעבן דעקרעטן. דאָס
מוז אַזוי זיין, ווייל עס איז ניטאָ קיין אַנדער קערפּערשאַפּט, דער ווײַזיק, דער
אַרוסישער עקזעקוטיוו-קאַמיטעט. כאַטש דער נאָמען זאָגט בפירוש, אַז דאָס
איז ווייטער מער ניט ווי אַן אויספירנדיקע מאַכט. אַבער איר קענט זיך ניט
העלפן. סאַוועטרוסלאַנד האָט ניט קיין העכערע געזעצגעבנדיקע אינסטיטוציע.
איז אַבער די צרה, אַז די קערפּערשאַפּט קלייבט זיך אויך אויף זייער זעלטן.
אַ פאַר מאַל אַ יאָר אויף עטלעכע זיצונגען. און סאַוועטרוסלאַנד האָט אייגנט-
לעך ניט קיין געזעצגעבנדיקע מאַכט. אין די לאַנגע, גאַנצאַריקע הפּסקות
הערשט און גיט אַרויס געזעצן דער פרעזידיום פון דער עקזעקוטיווע. פּערד-
פּוס-פּאַדאַקוועס. די וואָלן צום סאַוועטקאַנגרעס זענען קרומע און לאַמע. דער
קאַנגרעס טיילט-אויס אַן עקזעקוטיווע; די עקזעקוטיווע, אויף איר ערשטער זיי-
צונג, טיילט-אויס אַ פרעזידיום, און דאָס איז די געזעצגעבנדיקע מאַכט... פאַר
וועמען איז זי פאַראַנטוואָרטלעך? פאַר זיך אַליין, ווייל אין דער לעצטער שורה
באַשטייען די קאַנגרעסן פון אייגענע באַאַמטע. אַזוי דרייט מען זיך אין אייגענעם

צירקל און מען בלייבט אויף אן אָרט. דער „מיניסטער“ גיט אָפּ דעם באַריכט און די גובערנאַטאָרן פאַטשן בראַוואַ. און עס איז גוטגעהייסן.

דער נאָמען פאַר אַזאַ סאַרט פאַרוואַלטן דאָס גרויסע ברייטע לאַנד איז די „דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט“. דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט! צען מאָל דיק-טאַטור פון פּראָלעטאַריאַט! דאָס זאָגט אונדז מער ניט, אַז די פאַרמעגלעכע קלאַסן ווערן אויסגעשלאָסן פון באַטייליקן זיך אין פּאָליטישן לעבן פון לאַנד. און דאָס זאָגט דאָך בשום-אופן ניט, אַז די אַרבעטערשאַפט, ווי אַזוינע, דאַרף ניט האָבן קיין געזונטע פּאָליטישע אינסטיטוציעס.

מען דאַרף ניט זיין פּרייער פון אטען אין גריכנלאַנד. פּרייהייט פון איין זייט, קנעכטשאַפט פון דער אַנדער זייט. דאָרטן האָט געהערשט שקלאַפּעריי. און פאַרשטייט זיך, אַז די שקלאַפּן האָבן זיך ניט באַטייליקט אין די שטאַט-מלוכה אינסטיטוציעס. אָבער דאָרטן האָט אין דער זעלביקער צייט געהערשט פּרייהייט, ווייל אַלע יענע, וואָס זענען ניט געווען קיין קנעכט, האָבן געהאַט פּאָליטישע רעכט און זיי האָבן זיי אויסגעאיבט, שאַפּנדיק דאָס, וואָס ווערט באַצייכנט דורך דעם וואָרט „דירעקטע דעמאָקראַטיע“.

דאָס אַראַפּוואַרפן אַ באַשטימטן קלאַס, אַ באַשטימטע קאָטעגאָריע מענטשן, פון די פּאָליטישע וואַגשלאַן הייסט ניט, אַז אַלע, די איבעריקע, ניט אַראַפּע-וואַרפענע, זענען אויכעט אָן קיין שום געוויכט און דעה-זאָגונג.

דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט — וווּ זענען די אַרגאַנען, דורך וועלכע דער פּראָלעטאַריאַט ווי אַזוינער, ווי אַן אַרבעטער-קערפּערשאַפט, דריקט אויס זיין ווילן, זאָגט אַרויס און גיסט אָפּ זיינע פאַרלאַנגען אין דער פאַרמע פון געזעצן? וווּ איז די פּאַראַנטוואָרטלעכקייט פון די קאָמיטאַרן פאַר דער אַרבעטערשאַפט ווי אַ גאַנצע?

פאַרוואָס קלייבן די אַרבעטער ניט אויס זייערע דעלעגאַטן דירעקט און אָפּן פאַרוואָס שיקן זיי ניט זייערע פאַרשטייער צום קאָנגרעס? פאַרוואָס איז ניטאָ קיין געזעצגעבנדיקע אינסטיטוציע, וועלכע זאָל ווערן אויסגעקליבן דורך די אַרבעטער, אויסשליסלעך פון די אַרבעטער?

די אַלע קלאַז-קשיות קאָן מען ניט פאַרענטפּערן מיטן ווערטל „דיקטאַטור פון פּראָלעטאַריאַט“. עס איז ניט גענוג. דאָ האָט מען צוגעגרייט אַ בעסערן, אַ טיפּערן, אַ מער כל-בויניקשן ענטפּער:

דאָס איז אַלץ צייטווייליק. די בורזשויען גלויבן אין דיקטאַטור, זיי מיינען, עס איז אייביק, דעריבער צאָצקען זיי זיך מיט די פאַרמעס פון זייער מאַכט-אויסאיבונג. מיר, קאָמוניסטן, האַלטן פון דעם ניט.

וואָס מאַכט עס אויס, וועלכע פאַרמע פון פאַרוואַלטונג מיר האָבן, ווען די גאַנצע זאָך איז צייטווייליק? עס איז אַ צייטווייליקע דיקטאַטור. די מלוכה וועט סיי ווי סיי אָפּשטאַרבן... דאָס איז דער אַלגעמיינער טאָן פון אַלע סאָוועטרוסי-שע רעדליפּיער. דערמאָנט עס ניט דעם ביטול פון אונדזערע עלטערן צו וועלט-לעכע זאַכן אין אַלגעמיינ. משטיינס געזאָגט: אַלץ איז צייטווייליק... אַפילו דעם מענטשנס לעבן אויף דער ערד...

שטויב, שטויב, ווערטערשטויב אין די אויגן פון פּראָלעטאַריאַט...

צען יאר נאך דער רעוואָלוציע אין 1927

דעם 25טן אָקטאָבער 1917 (7טן נאָוועמבער, לויטן נייעם סטיל פון קאַ-
לענדאַר) איז פאַרגעקומען די אמתע רעוואָלוציע, די פראַלעטאַרישע רעוואָ-
לוציע.

דאָס איז געווען אַ „שטיקל אַרבעט“ אָפגעטאָן פון די ברייטע אַרבעטער-
מאַסן אין די שטעט, איבערהויפט פעטראָגראַד און מאַסקווע און די איבעריקע
אינדוסטריעלע צענטערן, און די פויעריממאַסן אין די דערפער איבער גאַנץ
רוסלאַנד און די איבערגעטוענע פויערים, ד״ה, זעלנער אויף די פראַנטן און אין
די גאַרניזאָנען.

וואָס זענען געווען די לאַזונגען, אונטער וועלכע די אָקטאָבער-רעוואָלוציע
האַט זיך געשמידט!

לויט די טוערס נאָך, אַזוי זענען געווען די פאָדערונגען און דערוואַרטונגען.
יעדער קלאַס, יעדער שיכט פון פאָלק, ווייס, ווו עס דריקט אים דער סאַציאַל-
עקאָנאָמישער שוך.

די ערשטע און מעכטיקסטע לאַזונג איז געווען — פרידן! אַ סוף צו דער
מלחמה! די זעלנער זענען פאַרמאַטערט געווען צו הרגענען און נאָך מער דער-
הרגעט און פאַרווונדעט צו ווערן. אַלץ האָט אַ שיער. און די מלחמה, האָט עס
אויסגעזען, ווייס ניט פון קיין שיער און קיין סוף. און דאָס האַרעפאַשנע רוס-
לאַנד, איבערהויפט די זעלנער פון פראַנט, האָבן אַ געשריי-געטאָן: גענוג!

די צווייטע לאַזונג איז געווען: „ערד פאַר די פויערים!“ ערד פאַר יענע,
וואָס ווילן זי באַארבעטן און באַארבעטן זי. דאָס ערד-באַאַרבעטנדיקע רוסלאַנד
האַט זיך אויסגעהונגערט נאָך לאַנד.

די דריטע לאַזונג איז געווען: „די פאַבריקן פאַר די אַרבעטער!“ אַ סוף
צום קאַפיטאַליזם! צו די רייכע מאַגנאַטן! די אַרבעטער האָבן ניט געוואָלט מער
עקספּלואַטירט ווערן.

די פערטע לאַזונג — „די גאַנצע מאַכט צו די סאָוועטן!“ אַ סוף צו דער
קאַאָליציע און מיטאַרבעטונג מיט דער בורזשואַזיע.

דאָס איז געווען די הויפטפאָליטישע לאַזונג.
אויסער די הויפטלאַזונגען זענען געווען ביילאָזונגען, אָפצווייגונגען, אַרויס-
דרינגונגען פון די ערשטע.

די פאָדערונגען זענען אויסגעוואַקסן אין די טיפענישן פון פאַלקסלעבן,
נויטן און באַדערפענישן. איר זעט, זיי זענען איינפאַך און גאַנץ, עס איז ניטאַ
קיין „געקינצלטקייט“ אין זיי.

די פויערים האָבן געוואָלט די שטיקער לאַנד, וואָס די גוטבאַזיצער האָבן
פאַרמאַגט. זיי האָבן געוואָלט און האָבן עס גענומען. נאָך אין 1905-6 האָבן די

פוערים אין א סך ערטער פאַרכאַפט די „אימעניעס“ פון די פאַמיעשטשיקעס. נאָר די „באַשטראָפּנדיקע עקספּעדיציעס“ האָבן צוריק אָפּגענומען דאָס לאַנד און צוריקגעבראַכט דעם „אַרויסגערויכערטן“ פּריץ.

איצטער, אין 1917, האָט די באַוועגונג פון „פאַרכאַפּן דאָס לאַנד“ זיך צע- גאַסן איבערן גאַנצן פּנים פון דעם גרויסן רוסלאַנד.

די פוערים האָבן ניט געקענט און ניט געוואַלט וואַרטן, ביז מען וועט זיי מזכה זיין מיט דעם לאַנד דורך אַ דעקרעט, אַרויסגעגעבן פון וועלכער עס איז געזעצגעבערישער אינסטיטוציע.

זיי האָבן ניט געטרויט. בפרט, וואָס אַזאַ אינסטיטוציע האָט ניט עקזיס- טירט. און די העכערע קלאַסן, פאַרגעשטעלט אין דער פאַרטיי פון די קאָדעטן (די איבעריקע פּעאַדאַלע און בורזשואַזע פאַרטייען זענען, מיט דער דערנענ- טערונג פון אַקטאַבער, צעשמאַלצן און אויסגעטריקנט געוואָרן אַזוי, אַז פון זיי איז קיין זכר ניט געבליבן) און פאַרטראַטן אין דער צייטווייליקער רעגירונג האָבן געטאָן וואָס נאָר מעגלעך, כדי אָפּצולייגן דעם צונויפּרוף פון דער גרינ- דונגס-פאַרזאַמלונג, וועלכע, לויט זייערע רייד, האָט געדאַרפט זיין דער איינ- ציקער אויטאָריטעט, וואָס קען אַנטשיידן וויכטיקע סאַציאַלעקאָנאַמישע שטרייט- פּראָגן.

וואָס אַנבאַלאַנגט פּרידן האָט עס געהאַלטן אויפן זעלביקן אָפּן. דער פּראָנט איז געווען אַ צעלעכערטער זאַק. די זעלנער זענען געלאָפּן אַהיים, און קיין כּוח אין דער וועלט האָט זיי ניט געקענט איינהאַלטן. נאָך פאַר דער רעוואָלוציע, איך מיינ די פעברואַר-איבערקערעניש, איז דער פּראָצענט פון די דעזערטירן געווען אַ גאַנץ באַדייטנדיקער. נאָך דער פעברואַר-רעוואָלוציע, ווען די זעלנער אויפן פּראָנט האָבן דערהערט דאָס כּישופּדיקע וואַרט „פּרייהייט“ — סלאַבאָדאַ, ווי זיי האָבן עס גערופּן, — און אין זייערע אויערן האָט אַ בלאַז-געטאָן דער שופּר של משיח: „די ערד פאַרן פּאָלק!“ איז געוואָרן פּשוט אַ געלויף אַהיים, צו זיך אין דאַרף אַריין. זיי האָט זיך אויסגעדוכט, אַז דאַרטן וועט מען צונעמען די רייכע הויפּן, די גרויסע שטרעקעס לאַנד, וואָס זענען געלעגן אַרום זייערע דערפער, און פאַר זיי, וואָס שמאַכטן נעבעך ווייט פאַרוואַגלט פון דער היים, לעבעדיקערהייט באַגראַבענע אין די טראַנשייען, וועט גאַרניט בלייבן. „מען וועט אונדז פאַר- טיילן“ — דאָס איז געווען זייער שרעק. און זיי האָבן זיך אַ לאַז געטאָן אַהיים און באַדעקט פעלדער און וועלדער. זיי האָבן זיך ניט געפילט פאַר קיין דעזער- טירער, נאָר פאַר עולה-לרגל, פּילגרימען. זיי גייען טיילן דאָס לאַנד, זייער לאַנד, זייער הייליק לאַנד...

און דאָס וואַרט „פּרידן“ האָט זיך געצאַפּלט אין זייער האַרץ און געפלאַ- טערט אויף זייערע ליפּן.

מען האָט געדאַרפט האָבן אַ גרויסע דאָזע תּמימות זיך איינצוריידן, אַז דעם לעבעדיקן שטראַם קען מען אָפּשטעלן און פאַרצויען מיט ווערטער-צוואַך גונגען אָדער מיט שטראַפּן און סטראַשונקעס.

און באמת האָט די אַקטאַבער-רעוואָלוציע מער ניט ווי סאַנקציאָנירט דאָס, וואָס איז שוין געהאַט פאַרגעקומען, וואָס איז שוין געווען כּמעט ווי אַ פאַר- טיקער, אַביסל אָפּגעקילטער, פּאַקט.

אָקטאַבער איז ניט געווען קיין פראָדוקט, קיין אויפטו, פון וועלכער עס איז פארטיי.

אָקטאַבער איז געשאפן געוואָרן דורך די אומשטענדן, דורך דער רוסישער ווירקלעכקייט. די ברייטע פאלקסמאסן האָבן עס דורכגעפירט אין לעבן, און דאָס לעבן פאר דעם אוועקגעלייגט.

צו אָקטאַבער זענען געגאַנגען מיט פונאָדערגעשפרייטע פאָנען דריי פאָ-ליטישע גרופירונגען: אַנאַרכיסטן, וועלכע האָבן גלייך פון אָנהייב אויפגעפאַסט די רוסישע רעוואָלוציע ווי אַ פויערים און אַרבעטעררעוואָלוציע, און לויט דער איבערצייגונג האָבן זיי געהאַנדלט. אויף זיי האָט אויסגעגאַסן די צייטווייליקע רעגירונג איר גאַנצן גרימצאָרן; די באַלשעוויקעס, זייער לינקער פליגל מיט לע-ניגען און טראַצקין בראש, (דער רעכטער פליגל, אמת, גענעראַל אָן מאַסן, ווי קאמעניעו, זינאוויעו, סטאַלין און אַנדערע, זענען געווען קעגן); די לינקע נאַ-ראַדניקעס (לינקע סאַציאַליסטן-רעוואָלוציאַנערן און מאַקסימאַליסטן).

דאָ האַרפן מיר פעסטשטעלן אַ היסטאָרישן אמת. מען קען ניט פאַרלייקע-נען דעם פאַקט, אַז די הויפטלאַזונגען פון אָקטאַבער האָבן געגעבן די אַנאַרכיסטן. שאַצט עס אָפ ווי איר ווילט. איר מעגט זידלען אַדער רימען, עס איז אַבער אַ היסטאָרישע טאַטזאַך, אַז די לאַזונגען: פרידן אומבאַדינגט, וואָס ער זאָל ניט קאָסטן! צעטרייבן די גרינדונגספאַרזאַמלונג! „די פאַבריקן פאַר די אַר-בעטער!“ האָבן אַראַפגעשריגן פון די שוואַרצע אַנאַרכיסטישע פאָנען און פון די ערשטע זייטן פון די אַנאַרכיסטישע צייטונגען. די באַלשעוויקעס האָבן דע-מאַלסט געהאַט גאַנץ אַנדערע לאַזונגען: „אַ דעמאָקראַטישן שלום, אָן אַנעק-סיעס און אָן קאָנטריבוציע.“ „דער צונויפרוף פון דער גרינדונגספאַרזאַמלונג.“ און וואָס אַנבאַטרעפט די אַרבעטערפראַגראַם האָבן זיי אַרויסגעשטעלט די פאַ-דערונג פון „אַרבעטערקאָנטראָל איבער דער אינדוסטריע“.

די לאַזונגען האָבן געהערט צו די אַנאַרכיסטן. דורכגעפירט האָבן די לאַ-זונגען די באַלשעוויקעס, וועלכע האָבן פאַרכאַפט די מלוכהשע מאַכט און פריער פון אַלץ געגרינדעט אַ סאָוונאַרקאָם, אַ ראַט פון פאַלקסקאָמיסאַרן מיט לענינען אין דער שפיץ. דאָ, אין דעם פאַקט, ליגט די גאַנצע טראַגעדיע פון דער אַק-טאַבעררעוואָלוציע.

די לאַזונגען זענען געשאפן געוואָרן ניט פון די באַלשעוויקעס. ניט זיי האָבן די לאַזונגען פאַרמולירט, און ניט זיי האָבן זיי אַנערקענט. די מאַסן און די אומשטענדן האָבן עס אויף זיי אַרויפגעצווונגען. און ניט ווילנדיקערהייט האָבן די באַלשעוויקעס געמוזט דורכפירן, צו אַ געוויסער מאָס, די אויף זיי אַרויפגע-דריקטע לאַזונגען-פאַדערונגען.

די באַלשעוויקעס האָבן נאַכגעגעבן די מאַסן. זיי האָבן גאַנץ גוט געוואָסט, אַז מען קען מיט זיי ניט אינאיינאַנדרן. זיי האָבן געזען די מפלה פון קערענסקי, און דאָס האָט זיך גוט אַריינגעשניטן אין לענינס זכרון. זיי האָבן גוט פאַרשטאַנען, אַז די גרעסטע געפאַר איז פון לינקס, אַז זיי דאַרפן אָפהויבן זייער לינקן פלאַנק, די אַנאַרכיסטן זאָלן אים ניט אַרומנעמען און צעקלאַפן. און דאָ האָט זיך אָנגעהויבן דאָס סטראַטעגישע שפיל: נאַכגעבן די מאַסן.

זיי האווירן, ביז זיי וועלן זיך בארוינקן, און דעמאלסט זיי איבערכיטרעווען, פאָר-
נאַרן; כלומרשט מיט זיי, אָבער באמת קעגן זיי.

איר קענט ניט פארלאנגען, אַז די באַלשעוויקעס זאָלן מיטן גאַנצן האַרצן,
מיט ריינער איבערגעגעבנקייט, דורכפירן לאַזונגען, וועלכע זענען זיי געווען
קוידער. דעריבער האָבן זיי געזוכט, ווען עס איז נאָר געווען אַ מעגלעכקייט,
זיי צעדרייען און צעלאָמען אַזוי, אַז פון זיי פון די לאַזונגען און פאָדערונגען,
זאָל גאַרניט בלייבן. אָדער אין זיי זאָל קענען אַריינגעלייגט ווערן אַן אַנדער
זאָך, איידער די, וועלכע די ערשטע שאַפער פון די לאַזונגען האָבן געהאַט בדעה.

דעם 18טן יאַנואַר איז צונויפגערופן געוואָרן די גרינדונגספאַרזאַמלונג. און
עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז די שטימען האָבן זיך איינגעטיילט ניט ווי עס
וואָלט זיך וועלן די באַלשעוויקעס. 21 מיליאָן שטימען זענען אָפגעגעבען גע-
וואָרן פאַר די סאָציאַליסטן-רעוואָלוציאַנערן, און נאָר 9 מיליאָן פאַר די באַל-
שעוויקעס. און די באַלשעוויקעס האָבן איינגעשטימט, מען זאָל צעטרייבן די
גרינדונגספאַרזאַמלונג.

די אַנאַרכיסטן האָבן גלייך פון אָנהייב זי באַיקאַטירט, גערופן צו איר
פונאַדערטרייב, אַרויסגייענדיק פון פרינציפיעלע איינזענונגען. די אַנאַרכיסטן זע-
נען געווען קעגן מיטאַרבעטונג פון די קלאַסן, און זיי האָבן פאַרדאַמט די גרינ-
דונגספאַרזאַמלונג נאָך איידער זי האָט זיך אויפגעקליבן. די באַלשעוויקעס זע-
נען געגאַנגען גאָר אויף אַן אַנדער וועג. זיי האָבן זיך באַטייליקט אין די וואַלן,
זייער לאַזונג פאַרן אַקטאַבעראַיבערקער איז געווען: „צונויפערפן די גרינדונגס-
פאַרזאַמלונג באַצייטנס“. נאָר ערשט דעמאלסט, ווען עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט,
אַז מען קען דאָ גאַרניט טאָן, אַז די גרינדונגספאַרזאַמלונג לאַזט זיך ניט פירן
פאַר דער נאָז, און זיי, די באַלשעוויקעס, האָבן דאַרטן ניט קיין מערהייט —
האָבן זיי באַשלאָסן זי צו פונאַדערטרייבן.

און אַז מען האָט געדאַרפט זי צעטרייבן, — וועמען האָט מען עס אָנפאַר-
טרויט? אַן אַפטיילונג פון מאַטראָזן, מיט זשעלעזניקאָון בראש.

זשעלעזניקאָון איז געווען אַן אויסגעשפראַכענער אַנאַרכיסט און די מאַט-
ראָזן זענען געווען אַנאַרכיסטיש געשטימט.

האָט מען דען אַזאַ אַרבעט געקענט אַנטרויען אַן אַנדער אַפטיילונג פון
טאַרניזאָן, ווען אין זייערע אויערן האָבן נאָך געקלונגען די באַלשעוויסטישע
הייסע רעדעס וועגן דער וויכטיקייט פון צונויפערפן אין צייט די גרינדונגס-
פאַרזאַמלונג?

דאָ האָט מען ניט נאָר גענומען דעם אַנאַרכיסטישן לאַזונג, נאָר אַפילו דורכ-
פירן אים האָט מען געלאָזט דעם אַנאַרכיסט. און מיט דער פראַזע, וועלכע איז
געוואָרן היסטאָריש: „וויקטאָר מיכאַילאָוויטש, גענוג צו ריידין!“ (בודעט וואָס
דאָגאַוואַריוואַט), האָט זשעלעזניקאָון געשלאָסן די זיצונג און געהייסן די דעלע-
גאַטן זיך צעגיין און פאַרשלאָסן די טירן.

דעם 18טן יאַנואַר האָט זיך די גרינדונגספאַרזאַמלונג אויפגעקליבן; דעם
19טן איז זי שוין צעטריבן געוואָרן.

דער באַלשעוויזם האָט דאָ אַרויסגעוויזן זיין יעזוטישקייט און פרינציפלאַ-

זיקייט: פאר דער גרינדונגספארזאמלונג, אויב זי איז מיט זיי; קעגן איר, אויב זי לאזט זיך ניט פירן פאר דער נאָז.

וואָס אָנבאלאנגט דעם פרידנסאַפּמאַך מיט דייטשלאַנד האָט זיך אַרויסגע-
שטעלט די זעלביקע זאַך: אָדער מען האָט געדאַרפט אָנגיין מיט דער מלחמה,
אָדער מען האָט זי געמוזט אָפּשטעלן, ענדיקן. זיכער, אַז מיט דייטשלאַנד פון
לידענדאַרפן און ווילהעלמען און טייפּיצן און הינדענבורגן האָט מען ניט גע-
קענט ריידן וועגן דעמאָקראַטיע און אַ „דעמאָקראַטישן פּרידן“. אָדער מען האָט
געדאַרפט איבערחזרן מיליוקאָוס פּראָזע. „קריג ביז זיג“, אָדער מען האָט גע-
דאַרפט אָננעמען אונדזער לאַזונג: „שלום אויף אַלע באַדינגונגען“.

דרייען זיך ווי אַ שלאַנג, וועלן יוצא זיין לויט אַלע דעות האָט מען דאָ ניט
געקענט. די מאַסן האָבן ניט געוואָלט און ניט געקענט פאַרזעצן דעם קריג.
און מען האָט געמוזט מאַכן שלום. און אַזוי ווי די „ענטענט“ איז געווען פאַר-
ביסן און האָט ניט געוואָלט וויסן פון קיין שום מין שלום, איז געבליבן איין וועג,
נעמלעך: צו שליסן אַ „סעפּאַראַטן פּרידן“.

דער באַלשעוויק, ווי זיין שטייגער איז, האָט זיך דאָ גענומען וואַרפן אויף
אַלע זייטן, יאָ פּרידן און ניט פּרידן.

גערעדט פאַר פייער און פאַר וואַסער, אָפּגעצויגן די זאַך פון דעם 5טן דע-
צעמבער 1917, ווען אויף די פּראָנטן פון באַלטיק ביזן שוואַרצן ים האָט זיך
פּאַקטיש געענדיקט דער קריג, ביז דעם 3טן מערץ 1918, ווען דער פּרידנאַפּמאַך
איז אונטערגעשריבן געוואָרן, און ראַטיפּיצירט געוואָרן דעם 15טן פון זעל-
ביקן חודש.

דאָ זעט מען אַ צווייט מאָל דעם באַלשעוויק און זיין כאַראַקטער. ער איז
געווען קעגן אַ סעפּאַראַטן פּרידן, נו, אויב אַזוי, — זיי אויסגעהאַלטן! שטעל
זיך איין און קעמף פאַר דיינע איבערצייגונגען! ער האָט אָבער מורא געהאַט,
אַז טאַמער וועט ער אַזוי האַנדלען, וועט ער כאַפן דעם זעלביקן מיאוסן
פּסק, וואָס עס האָבן געכאַפט, פאַר דעם, מיליוקאָוו, דערנאָך, קערענסקי. דער
באַלשעוויק גיט זיך אונטער, פאַרבייגט זיינע איבערצייגונגען און פּונקטן פון
פּראָגראַם. עס דערגייט צו דעם, אַז לענין שטעלט דעם צענטראַלן קאַמיטעט פון
דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אַן אולטימאַטום: אָדער מען מאַכט שלום מיט דייטש-
לאַנד, אָדער ער אַנטזאָגט זיך פון זיין פּאַרזיצעריי אין סאַוואַרקאָם און אין
צענטראַלקאָמיטעט און, ניט וואַרטנדיק אויף קיין גליקן, פּאַרט ער אָפּ קיין
אויסלאַנד.

און אַ צווייט מאָל זיגט דער אָפּאַרטוניזם, די פּרינציפּלאַזיקייט, די ריי-
דערייען. די פּראָגראַמפּונקטן וואַרפט מען אַרויס, — אַ כּפּרה צימערוואַלד,
קיענטאַל!

דעם 3טן מערץ 1918 שרייבט מען אונטער דעם שלום-אַפּמאַך, דעם 9טן
מערץ כאַפט מען זיך אַריבער פון סמאַליני-אינסטיטוט אין פעטראַגראַד קיין
מאַסקווע אין קרעמל.

דער אויסרייד: מען קען ניט טרויען די דייטשן. באמת אָבער קען מען ניט
טרויען די אַרבעטער פון פעטראַגראַד. די רעוואָלוציאַנערע כּוואַליעס הייבן זיך.
און לענין האָט אַ חוש, ער פילט: עס איז גאַנץ שווער צו שווימען, — מען דאַרף

זראכטן וועגן אַ פעסטן שטיקל באַדן אונטער די פיס: קרעמל איז אַ פעסטונג, אַרומגערינגלט מיט הויכע ווענט. און דער סאָונאַרקאָם קלייבט זיך אַהין אַרייַ בער. ווי קען מען טאַקע זיך פאַרלאָזן אויף פעטראַגראַד, ווען דאָ ביי דער זייט ליגט קראַנשטאַט מיט די אַנאַרכיסטישע מאַטראָזן, און דאָ שטייט זיך דער פּלאַט און איבער אים פּלאַטערט די שוואַרצע פּאַן. און אַ צוגאַב נאָך העלזינגפאַרס און דאַרטן ווייטער די שוואַרצע פּאַן... איבער די שיפן...

מען איז אַנטלאָפּן פון פעטראַגראַד, און פאַרן אַנטלויפן — מען האָט דאָך פאַרט מורא געהאַט, אַז די אַנאַרכיסטן וועלן פאַרנעמען די שטאַט און פּראַקלאַ- מירן אַ פעטראַגראַדער קאַמונע — איז מען זיי פאַרלאָפּן דעם וועג און דער- קלערט, אַז פעטראַגראַד וועט זיין מהיום והלאה די הויפטשטאַט פון דער צפון- קאַמונע, און פעטראַגראַד הייסט „פעטראַגראַדער קאַמונע“. און מאַסקווע קריגט אויך דעם זעליבן נאָמען: „מאַסקווער קאַמונע“.

דרד-אַגב דאַרף מען אַנווייזן, אַז פעטראַגראַד איז אינגאַנצן צעשמאַלצן גע- וואָרן. די שטאַט האָט געהונגערט מער פון אַלע. נאָכדעם ווי דער סאָונאַרקאָם איז אַנטלאָפּן, האָט מען געטאָן וואָס מעגלעך, בכדי עס אָפּצושוואַכן, פאַרקלע- נערן און אויסשעפּן די טיטאַנישע רעוואָלוציאַנערע ענערגיע, וואָס האָט דאַרטן געברויזט און געקאַכט, און פון וועלכער די באַלשעוויסטישע רעגירונג האָט קיין גוטס ניט דערוואַרט. די פעטראַגראַדער אַרבעטערשאַפט האָבן די באַלשעוויס- טישע קאַמפּראַמיסן און דריידלעך ניט געקענט באַפּרידיקן. און לענין האָט גאַנץ גוט געוויסט, אַז די גרעסטע סכּנה ליגט דאָ. פעטראַגראַד האָט אַראָפּגעוואָרפּן קע- רענסקיין און פעטראַגראַד וואַלט אַראָפּשליידערן אויך לענינען און מען האָט אַנגענומען די שטאַרקסטע מיטלען, מען איז אַנטלאָפּן פון פעטראַגראַד. און מען האָט גענומען סיסטעמאַטיש אויסהונגערן די שטאַט, ביז מען האָט דערבראַכט די באַפעלקערונג, וועלכע איז באַשטאַנען פון קרוב צו דריי מיליאָן, צו אַ צוואַנציק-דרייסיק טויזנט. אַזוי אַרום איז מען פטור געוואָרן פון דעם „וויגעלע פון דער רעוואָלוציע“, וועלכע וואַלט געקענט גאַנץ גרינג ווערן אַ קבר פאַר די באַלשעוויקעס.

וואָס איז אָבער געשען מיט די איבעריקע צוויי לאַזונגען, די ערד — די פּויערים און די פּאַבריקן — די אַרבעטער? די באַלשעוויקעס האָבן צוגעזאָגט, אַז זיי וועלן ניט נעמען קיין נאַלאַגן (שטייערן) פון די פּויערים. און זיי האָבן געהאַלטן וואַרט. זיי האָבן ניט גענומען קיין שטייער. נאָר... זיי האָבן אַנגעפירט „פּראַדראַוויאַרסטקע“, ד"ה זיי פלעגן צונעמען די גאַנצע תּבואה פון פּויער, אי- בערלאַזנדיק כלומרשט גענוג זיך און די פּאַמיליעס צו דערהאַלטן. און וואָס אַנבאַלאַנגט דער ערד, האָבן ווי געזאָגט, די פּויערים פאַרנומען דאָס לאַנד, ניט וואַרטנדיק אויף קיין געזעצן. דער דעקרעט פון 8טן נאָוועמבער האָט עס באַשטעטיקט.

די באַלשעוויקעס האָבן אָבער גענומען רייסן פּאַסן ערד פון די פּויערים. ניט וועלנדיק זיי אַוועקגעבן די אימיעניעס פון די פּריצים, און אונטער פּאַר- שיידענע תּירוצים האָבן זיי זיי געוואַלט אַנהאַלטן פאַר דער מלוכה. זיי האָבן כלומרשט גענומען גרינדן „מוסטערווירטשאַפטן“, „קאַלכאַזן“, „סאָוואַזן“, „קאַ- לעקטיווע ווירטשאַפטן“, סאָוועטווירטשאַפטן. דאָס זענען אַלץ געווען שפּיצלעך

אזעקצונעמען צוריק דאס לאַנד, אויב ניט אינגאנצן, דאך אַ טייל, וואָס די פּויל-ערים האָבן פאַרנומען. אויסער דעם האָט מען נאָך גענומען שאַפן די אַזויגערוד-פענע „קאַמיטעטן פון אַרעמעלייט“ אין רוסישן דאָרף. דאָס רוסישע דאָרף איז דורכשניטלעך גענוג קבוצותדיק, און דוכט זיך, אַז מען דאָרף דאָרטן ניט האָבן קיין ספּעציעלע קאַמיטעטן. אַנדערש האָבן אָבער פאַרשטאַנען דעם ענין די באַלשעוויקעס, וועלכע האָבן זיך שוין משנה-השם געווען און זיך אַ נאָמען גע-געבן קאַמוניסטן. זיי האָבן געבראַכט דעם „קלאַנסקאַמף“ אין דאָרף אַריין, אַדער, ווי לענין האָט עס גערופן, די „דיפּערענצירונג“ פון דאָרף (ראַזסלאַיעניע).

קיין גוטס האָט עס גערופן, די „דיפּערענצירונג“ פון דאָרף אים אינגאנצן רוי-נירט. אָבער דאָס דווקא האָבן די קאַמוניסטן געדאַרפט.

דאָס דאָרף איז פאַר דער צייט פון דער מלחמה פאַרהעלטנישמעסיק אויס-געוואַקסן און רייך געוואָרן. פון דער אינדוסטריע איז געפאַלן שטיקער. די מלחמה, די רעוואָלוציע האָבן זי צעבראַכן. די שטעט זענען צערונען געוואָרן. מען איז געלאָפן צוריק אין דאָרף אַריין. און דעם גרעסטן שונא האָט לענין געזען, און מיט רעכט, אין דעם פּויער. ווי קען מען איינפירן מלוכה-סאַציאַליזם אַדער מלוכה-קאַפיטאַליזם, ווען דאָס דאָרף איז שטאַרקער, געזינטער און ריי-כער פון דער שטאַט?

זיי זענען „היסטאָרישע מאַטעריאַליסטן“ און ווייסן אַפּצושאַצן דעם ווירט-שאַפטלעכן כוח. און אין די דערפער געפינט זיך אַ באַפעלקערונג פון אַרום 90 מיליאָן, וועלכע לעבט „פאַר זיך“ און דאָרף עקאָנאָמיש ניט אַנקומען צו דער מלוכה. ווי קען מען איינפירן די נייע באַלעבאַטישקייט? און די ערשטע אויפ-גאַבע, וועלכע לענין האָט זיך געשטעלט, איז געווען: צעברעכן דאָס דאָרף. ער האָט עס גערופן „דיפּערענצירן“ דאָס דאָרף, אָבער געמיינט האָט ער דאָס אייגענע.

ווייטער: דער פּאָליטישער זיג האָט זיך די באַלשעוויקעס איינגעגעבן פאַר-העלטנישמעסיק זייער גרינג. די אומשטענדן האָבן זיך אַזוי אויסגעלייגט, אַז די מאַכט, ווי לענין האָט זיך אויסגעדריקט, האָט זיך געוואָלגערט אין גאַס, און קיינער האָט זי ניט אויפגעהויבן. זענען געקומען די באַלשעוויקעס און האָבן זי גענומען. קיין בירגערקריג איז ניט פאַרגעקומען. דאָס איינציקע געשלעג, וואָס האָט זיך אָפּגעשפּילט בשעת אַקטאַבער, איז געווען אין מאַסקווע, און דאָ האָט עס געדויערט אַ וואַך. דאָס איז געווען די איינציקע שטאַט, אין וועלכער עס איז פאַרגעקומען אַן ערנסטער צוזאַמענשטויס.

איך גלויב, אַז אַלע האָבן געלייענט קערענסקי'ס עטלעכע קאַפיטלען מע-מואַרן און זיי ווייסן, אַז ער איז ניט בכוח געווען צו אַרגאַניזירן וועלכן-ניט-איז ערנסטן ווידערשטאַנד. ער האָט ניט געהאַט אויף וועמען זיך אַנצושפּאַרן. די אידייע פון קאָאָליציע איז דורכגעפאַלן פון אינעווייניק, די בורזשואַזע מיניס-טאַרן האָבן רעזיגנירט עטלעכע מאָל און קערענסקי האָט אַלעמאַל געהאַט די גרעסטע שוועריקייט ביים צוזאַמענשטעלן אַ קאָאָליציע-קאַבינעט. די אָפּאָזיציע פון רעכטס האָט די באַלשעוויקעס ניט געשראַקן. דער צאַריזם איז געווען דורכ-געפּוילט אין רוסלאַנד און איז צעפאַלן געוואָרן אונטער די קלעפּ פון דייטש-לאַנד אַזוי, אַז עס וועט קיינמאַל ניט אויפשטיין. די מענשעוויקעס און רעכטע

סאציאליסטן־רעוואלוציאנערן האָבן ניט געהאַט ווער עס זאל זיך פאַר זיי אָנ־
 נעמען, זיי האָבן ניט געהאַט קיין מיליטערישע אָפּטיילונגען. די קאָזאַקן, די אַל־
 טע אָפיצירן, האָבן געוואָלט ניקאַלאַיעו, אַ זאך, וואָס דאָס גאַנצע פּאַלק האָט
 פאַרדאַמט. דאָס איינציקע שטיקל אַרמיי, אויף וועלכע די סאציאליסטן־רעוואָלו־
 ציאַנערן האָבן זיך געקענט פאַרלאָזן און אַדאַנק איר האָבן זיי שפּעטער־צו גע־
 שאַפן די „סאַמאַרער רעגירונג“, זענען געווען די טשעכאָסלאַוואַקן, וועלכע זענען
 פאַרבליבן אין רוסלאַנד און קעגן וועלכע טראַצקי האָט אַרויסגעגעבן אַ געזעץ,
 אַז מען זאל זיי אַנטוואַפּענען. די ערשטע טעג פון מאַי 1918 האָבן זיי פאַרנומען סאַמאַרע, דעם
 אַ שטיק ליניע פון איינבאַן און דעם 8טן יוני האָבן זיי פאַרנומען סאַמאַרע, דעם
 15טן, און ווייטער אונטער דער שוץ פון די זעלביקע טשעכאָסלאַוואַקן, איז גע־
 גרינדעט געוואָרן די „צייטווייליקע סיבירער רעגירונג“.

אויף וועמען האָבן זיך די מיטגלידער פון דער גרינדונגספאַרזאַמלונג, אייגנט־
 לעך די סאציאליסטן־רעוואלוציאנערן, וועלכע האלטן זיך פאַר נאַראַדניקעס און
 זענען נאַציאָנאַליסטיש־געשטימט, אויף וועמען האָבן זיי זיך געקענט שטיצן?
 אויף אַן אויסלענדישער אַרמיי. ווי נאָר זיי זענען געבליבן אייג־אויף־אויג מיט
 דער רוסישער קאָנטרעוואַלוציאַנערער אַרמיי, איז פון זיי געוואָרן אַ תּל. דעם
 18טן נאָוועמבער האָט זיך דער אַדמיראַל קאַלטשאַק דערקלערט פאַרן „אוי־
 בערהאַר“ און די מיטגלידער פון דער גרינדונגספאַרזאַמלונג, די מיטגלידער פון
 דער „מלוכה“, האָבן די רוסישע אָפיצירן אַרויסגעשלעפט פון געפּענגעניש און
 דערהרגעט.

אַפילו טשאַיקאווסקי, וועלכער האָט געפּראַוועט פאַר זיך אַ מלוכהלע אין
 אַרכאַנגעלסק, האָבן די אָפיצירן אַרעסטירט און אָפּגעלאָזט נאָר נאָכדעם ווי די
 אַליאירטע האָבן זיך אַריינגעמישט און זיך משתדל געווען פאַר אים.
 די אַסאַסיאַציע פון לינקס, דאָס האָט זיי, די באַלשעוויקעס, געשראַקן. דער
 אַרבעטערקלאַס איז נאָך געווען צו־פּריש, שטאַרק און געזונט, און צו עמאַציאַ־
 נעל און איינגעגלויבט אין זיינע כוחות. און לענין האָט געוויסט, אַז דער אַר־
 בעטער וועט פאַדערן דאָס זייניקע; ער וועט פאַרלאַנגען די פאַבריקן, וועלכע ער
 האָט פאַרכאַפט און האַלט אין פאַרכאַפּן. דער פּויער אין דאָרף פילט זיך אומ־
 אָפּהענגיק. ער האָט גענומען דאָס לאַנד פון גוטבאַזיצער, ער וועט פאַרכאַפּן די
 מלוכהשע וועלדער, די מאַנאַסטירישע פעלדער. און ער וועט הערן די סאציאַ־
 ליסטישע מלוכה, וועלכע זייל קאַנצענטרירן אין אירע אייזערנע לאַפּעס סיי די
 פּאַליטישע און סיי די עקאָנאָמישע מאַכט, ווי אַ קאָטער.

וואָס דאַרף מען טאָן?

און מען האָט געמאַכט אַ שטאַרק יראַת־שמים־פּנים, מען האָט זיך איינ־
 געוויקלט אין אַ טלית פון ריינעם קאַמוניזם, און מען האָט גענומען איינפירן
 קאַמוניזם... וווּ? אין דאָרף! ווי אזוי? דורכן אוועקנעמען פון פּויער דאָס לעצטע
 שטיקל ברויט. און דער פּויער האָט זיך גענומען בונטעווען.

גיט מיר פּופּציק מאַטראָז, און איך וועל קריגן ברויט פאַר די שטעט! —
 האָט לענין געטענהט. און מען האָט זיך אַ לאַז געטאָן ראַבירן דעם פּויער. ברעכן
 דעם עקאָנאָמישן יסוד פון דעם מיטקלאַס. און דאָ איז געשאַפּן געוואָרן דער
 באַדן פאַר אַ קאָנטרעוואַלוציע: די אָפיצירן האָבן זיך גענומען אויפקלייבן פון

אלע עקן און געגנטן קיין דאָן. און ווייסע האָפּענונגען האָבן גענומען שפּראַצן אויפן באַדן פון דער אומצופרידנקייט פון די פּויערים, וועמען די באַלשעוויקעס האָבן געהאַלטן אין איין רוזנירן, מיט דעם בייזשלעכטן מיין זיי צו פאַררעמען און איבערהאַקן דעם רוקנבייקן, זיי זאָלן ניט בכוח זיין אַרויסצוווויזן אַ ווידער־שטאַנד דער „סאַציאַליסטישער“ מלוכה, וואָס דאַרף ווערן דער גרעסטער און רייכסטער קאַפיטאַליסט אין לאַנד.

די קאַנטררעוואָלוציע האָט גענומען הייבן דעם גיפטיקן שלאַנגקאַפּ, — די פּויערים פּלעגן באַגלייטן די רויטע מיט קללות און חרמות און באַגעגענען די ווייסע מיט בלומען און ברכות. אָבער נאָכדעם ווי די געזעראַלן און אַפּי־צירן, אַליין גוטבאַזיצער און קינדער פון גוטבאַזיצער, האָבן גענומען באַלעבאַ־טעווען אין די איינגענומענע שטיקלעך געגנטן, פּלגען די פּויערים זיך נע־מען ווערן קעגן זיי, אַרגאַניזירן אויפשטאַנדן. צעריסן זייער פּראָנט און באַגע־גענען די רויטע מיט בלומען און בענטשעניש.

און אַ רויטע אַרמיי איז אויסגעוואָקסן. זי האָט אַרגאַניזירט טראַצקי ניט אַזויפיל פּאַרן „ווייסן“ שונא, ווי פּאַרן אינעווייניקסטן, דעם לינקן רעוואָלוציאַ־נער, דעם אַנאַרכיסט.

די געשיכטע פון בירגערקריג ווייזט קלאַר, אַז אומעטום, וווּ די רויטע האָבן געזיגט, איז דער נצחון דערגרייכט געוואָרן אַדאַנק די אַפּטיילונגען פון פּאַרטיזאַנען, פון וואָלונטירן. אָבער די רויטע אַרמיי האָט מען געמוזט האָבן. אויף די פּאַרטיזאַנען האָט זיך די סאַציאַליסטישע מלוכה ניט געקענט פּאַרלאָזן.

**
*

וואָס האָט מען געטאָן מיט די פּאַבריקן? מען האָט געשאַפן אַ „סאָוואַראַכאַז“, דעם אויבערראַט פון פּאַליקסווירטשאַפּט“, און ער האָט איבערגענומען די גאַנצע אינדוסטריע, און די פּאַבריקן, וואָס די אַרבעטער האָבן פּאַרכאַפּט, האָט מען צו־גענומען ביי זיי און מען האָט באַשטימט אַהין קאַמיסאַרן. דעם 18טן דעצעמבער, 1917. מען האָט אַראַפּגעדריקט צום נול די ראַלע פון די פּאַבריקקאַמיטעטן. מען האָט איבערגעגעבן די פּאַבריקן דער מלוכה, וועלכע האָט זיי צענטראַליזירט. לאַנג האָבן זיך די אַרבעטער געראַנגלט. זיי האָבן אָבער קיין כוח ניט גע־האַט איינצוהאַלטן די פּאַרכאַפּטע פּאַבריקן. די בענק, די פינאַנסן, זענען געווען אין די הענט פון דער מלוכה. די אייזנבאַנען אין די הענט פון דער רעגירונג. מיט די אייזנבאַנען איז פּאַרגעקומען די זעלבע זאַך. די מלוכה האָט זיי צוגענו־מען פון די אַרבעטער נאָך אַ לאַנגן קאַמף, אין וועלכן עס זענען אַנגעווענדט געוואָרן רעפּרעסיווע מיטלען קעגן די ווידערשפעניקע אַרבעטער. די ביוראַ־קראַטן האָבן סאַבאַטירט דעם צושטעל פון רויע מאַטעריאַלן, דעם צושטעל פון עסנוואַרג. די פּאַבריקן האָבן זיך גענומען אַפּשטעלן, די אינדוסטריע — אַפּ־שטאַרבן. די אַרבעטערשאַפּט איז צעשפּליטערט געוואָרן. פון די פּאַבריקן זענען געבליבן טויטע ווענט. און די אַרבעטער האָבן זיך גענומען צעלויפן. און די פּאַבריקן זענען אינגאַנצן אַריבער אין רשות פון דער רעגירונג. לאַנג האָט געדויערט דער קאַמף. נאָך אַרום 1920 פּלעגן זיך נאָך לאָזן הערן רעוואָלוציעס

ארויסגעטראגן אויף מאסקווער פאבריקן: מיר דארפן ניט די קאמיסאָרן, מיר וועלן אליין אַרגאַניזירן די אינדוסטריע.

פאַר אַזעלכע רעזאָלוציעס פלעגט מען אַרעסטירן, צומאָכן די פאַבריקן, פונאַנדערסאַרטירן די אַרבעטער — און די ענערגיע פון אַרבעטערקלאַס איז געפאַלן אַלץ נידעריקער און נידעריקער.

דער פראַנט, קינסטלעך געשאפן פון די באַלשעוויקעס, — וועלכע האָבן גאַנץ גוט געוואָסן, אַז דאָס איז דער איינציקער וועג זיך צו ראַטעווען אי פון פויער אין דאָרף אי פון אַרבעטער אין שטאָט, — האָט אָפגעקאַסט אַן אַ שיער כוחות. דער אַרבעטער איז אויסגעמאַטערט געוואָרן, אויסגעהונגערט געוואָרן, די אַרבעטערשאַפט איז קלענער געוואָרן אין צאָל און האָט אַרויסגעוואַנדערט אין די דערפער אַרען און האָט זיך צעשפּרייט און צעזיט איבער גאַנץ רוסלאַנד. און ממילא אַנגעוואָרן איר ווערדע ווי אַ רעוואָלוציאָנערער אַנפירנדיקער פאַקטאָר. אַזוי אַרום האָבן זיך די באַלשעוויקעס איינגעפונדעוועט אויף דעם רוזנירטן אַרבעטערקלאַס און פאַראַרעמטן פויערטום.

די פראַנטן געשאפן קינסטלעך דורך דעם באַלשעוויסטישן באַהאַנדלען די פויערים, האָבן לאַנג ניט געקענט אַנציען, הגם זיי זענען געשטיצט געוואָרן, נאָר ביז אַ מאָס, פון ענגלאַנד און פראַנקרייך. עס איז ניט געווען אין רוסלאַנד קיין פלאַץ, וווּ די פויערים סאַפּעלקערונג איז באמת געווען פיינטלעך צו דער אַקט טאַבעררעוואָלוציע. און אפילו ווען זיי פלעגן זיך צעבונטעווען, פלעגן זיי קלאָר און דייטלעך דערקלערן, אַז זיי זענען פאַר אַקטאַבער. זיי זענען מער ניט ווי כנגד דעם, וואָס מען ראַבירט זיי.

מען האָט אָפגערייניקט אַלע פראַנטן.

אין קראַנשטאָט האָט אַבער די גאַנצע צייט געטליעט דאָס אַלטע אַנאַר-כיסטישע פויער. די מאַטראָזן זענען ניט געווען צופרידן מיט דעם נייעם קאָמי-סאָרן רעזשים, וואָס האָט גאַנץ אָפן גענומען אַרויסווייזן צייכנס פון ענלעכקייט צו דעם פאַרשאלטענעם צאַרישן רעזשים. און עס האָט אויסגעבראַכן אַן אויפ-שטאַנד אין מערץ 1921. אונטער דער צייט האָט זיך שוין גענומען אויסבילדן אַ מיליטערישע קאָסטע. נייע רויטע אַפיצירלעך, צענויפגעמישט מיט די אַלטע „קאָדראַוונע“ אַפיצירן, נייע רויטע קאָדעטן, און זיי, די „קורסאַנטן“, די נייע פרויווילעגירטע קאָסטע, האָבן זיך דאָס געשלאָגן קעגן די מאַטראָזן אין קראַנשטאָט און האָבן זיי באַזיגט דעם 17טן מערץ 1921. און דאָ, נאָכדעם ווי מען איז פאַרטיק געוואָרן מיט דער לעצטער פעסטונג פון לינקן רעוואָלוציאָנעריזם און נאָכדעם ווי די פראַנטן זענען ליקוידירט געוואָרן — האָט מען שוין געמעגט אויפדעקן דאָס פנים און ווייזן די ריינע באַלשעוויסטישע צורה. מען האָט שוין מער ניט געהאַט וואָס מורא צו האָבן און מען האָט שוין מער ניט געדאַרפט זיך שפּילן מיט די אַרבעטערמאַסן. מען האָט געשאפן די „נייע עקאָנאָמישע פאַ-ליטיק“, דעם באַרימטן „נעפּ“, און די מלוכה, נאָכדעם ווי זי האָט פאַרענדיקט דעם פראַצעס פון פאַראַרעמען און צערייבן און צעמאַלן צו שטויב דאָס פויער-טום און אַפשוואַכן און צעקרישלען דעם אַרבעטערקלאַס — האָט זיך גענומען צום אַנאָדל. איינגעפירט צוריק קאָפיטאַליזם, אַבער ניט דעם פרויערדיקן פרי-וואַטן, נאָר דעם מלוכהשן, און די סאָועטרעגירונג, ריכטיקער, די באַלשעוויס-

טישע פארטיי, איז געבליבן די איינציקע באלעבאסטע פון א לאַנד, וואָס פאַר-
נעמט אַרום אַ זעקסטל טייל פון ערדקוגל. און זי הערשט און געוועלטיקט און
קיינער קען זיך קעגן איר ניט שטעלן.

זי האָט אוורפירט די מאַכט פון די סאָוועטן און איינגעפירט אַ פאַרטיי-
דיקטאַטור, אַ זעלבסטע הערשונג פון פּאָליטישן ביוראָ. — זי האָט עקספּראַפּיר-
אירט ניט די עקספּראַפּיאַטאָרן, נאָר די אַרבעטער און פּויערים און קליינע
בעלי-מלאכות, און זי האָט מאַנאַפּאָליזירט די קולטור, איינפירנדיק די צענזור
איבער ביכער, רעפּעראַטן, האָט געשמידט אין אייזערנע קייטן דאָס וואָרט סיי
פון מויל, סיי פון פען און סיי פון לערנביכל אין שול. און אויף דעם אַריינכאַפּ
פון די מאַטעריעלע רייכטימער, גייסטיקע אוצרות און פּאָליטישער אומבאַגרע-
נעצטער מאַכט האָט זי אויפגעבויעט איר ממשלה איבער אַ באַפּעלקערונג פון הע-
כער 140 מיליאָן מענטשן. אָבער מער פון אַליץ האָט מען זיך אַ נעם געטאָן צו
עקספּלואַטירן די קוואַלן פון עשירות פון לאַנד. און מען האָט געסוחרט-מוכרט
אויף אַן אומגעוויינלעך ברייטן מאַסשטאַב. און דאָ, נאָכדעם ווי די באַלשעוויקעס
האַבן אַראָפּגענומען די מאַסקע פון פנים, ווען די אַרומיקע מלוכות האָבן דער-
זען, מיט וועמען זיי האָבן צו-טאָן, אַז זיי האָבן פאַר זיך עקספּלואַטאַטאָרן פון
אַ נייעם מין, האָבן זיי גענומען פאַרבינדן מיט זיי מסחרשע און, דערנאָך, דיפּ-
לאַמאַטישע באַציונגען.

דעם 16טן מערץ 1921 האָט ענגלאַנד מיט זיי געשלאָסן אַ מסחר-אַפּמאַך
אין לאַנדאָן. אין דערזעלביקער צייט האָט טערקיי מיט זיי אונטערגעשריבן אַ
פּאָליטישע פאַרשטענדעניש. דעם 6טן מאַי האָט דייטשלאַנד פאַרביטן מיט אַ
נייעם קאָנטראַקט דעם אַלטן ברעסט-ליטאַוויסקער. דער פרעסטיזש פון דער באַל-
שעוויסטישער מלוכה איז געוואָקסן און עס האָט זיך אָנגעהויבן אַ סדרה פון
אַנערקענונגען "דע יורע". עס איז דערגאַנגען צו דעם, אַז כמעט אַלע מלוכות
האַבן געשיקט זייערע פאַרשטייער קיין רוסלאַנד און אויפגענומען די סאָוועט-
רוסישע געזאַנדטע און קאָנסולן ביי זיך אין די לענדער.

און אַליץ איז געגאַנגען כשורה. אָבער עפעס ווי אומדערוואָרט — די אינ-
טערנאַציאָנאַלע לאַגע האָט זיך אַ בויגגעטאָן צו ערגער. בכלל איז דער מצב,
פון אַ צווישן-מלוכהשן שטאַנדפונקט, ניט גאַנץ גלאַטלעך: אָדער אַ שטאַט, אָדער
אַן אינטערנאַציאָנאַל פון פאַרטייען. ביידע זאָכן פאַרייניקן איז גאַנץ שווער. און
בערטאַרד שאָו האָט נאָך מיט עטלעכע יאָרן צוריק אָנגעוויזן דערויף און האָט
אַן עצה געגעבן, מעשה גוטער פריינט, די באַלשעוויקעס, זיי זאָלן פּונאַנדער-
לאָזן דעם דריטן אינטערנאַציאָנאַל, אויב זיי ווילן זיין אין פריינטלעכע באַציונג-
גען מיט די איבעריקע מלוכות.

ראַדעק האָט אים געענטפּערט און האָט פון אים חוּק געמאַכט. ער האָט
אַפּגעלאַכט פון דעם גרעסטן "אַפּלאַכער" פון אונדזער דור — אָבער די זאַך
איז אַ סך ערנסטער ווי ראַדעק האָט זיך עס פאַרגעשטעלט.

אַלע ווייסן, אַז דער דריטער אינטערנאַציאָנאַל איז אַ שפּילגעצייג אָדער אַ
ווערקצייג אין די הענט פון דער רוסישער אַזויגערופענער סאָוועטישער רע-
גירונג. דער אינטערנאַציאָנאַל איז איין מאַסיוו שטיק, עס איז באמת, לויט די
סטאַטוטן, איין איינהייטלעכע פאַרטיי. אַלע באַפעלן גייען פון מאַסקווע; אַלע באַ-

ריכטן גייען קיין מאַסקווע. קיין מלוכה קען ניט, פאַרשטייט זיך, דערלויבן, אַז אַ צווייטע מלוכה זאל האַלטן ביי איר אַ גרופע מענטשן, וועלכע קענען פאַר-רעכנט ווערן פאַר אַגענטן פון דער צווייטער מלוכה. און דאָ איז פונקט אַזוי. ווייל די אַרטיקע סעקציעס פון די אַזויגערופענע קאָמוניסטן האָבן ניט די מינדסטע זעלבסטשטענדיקייט. ווי מאַסקווע הייסט, אַזוי פירט מען זיך.

הייסט מאַסקווע דעמאָנסטרירן, דעמאָנסטרירט מען. הייסט מאַסקווע זיך אָפהאַלטן — האַלט מען זיך אָפּ. אַלץ ווערט געטאָן לויט די אינסטרוקציעס. סיי דאָס אויפשטיין און סיי דאָס שלאָפן גיין, און עס שאַפט זיך אַן אומנאַרמאַלע לאַגע. יעדע בורזשואַזע מלוכה האָט אין זיך אַ שטיקל צווייטע מלוכה, אַ מין „סאָוועטישע אַגענטור“ ביי זיך, און נאַטירלעכעווייז ווילן זיי עס ניט לייזן.

מען קען ניט רייטן אויף צוויי פערד מיט איין מאָל, מעגן די פערד אָפילו זיין רויטע. אַ רעגירונג קען ניט זיין ביי היינטיקע צייטן אינטערנאַציאָנאַל. האָט מען אַ מדינה, קען מען דערביי ניט האַלטן אַן אינטערנאַציאָנאַלע צושטעפּע-ניש. מען קען ניט זיין אויף איין מאָל אי אַ גאַסטפריינטלעכער געזאַנדטער (אַמ-באַסאַדאַר), וואָס גיט בעלער און פאַרבעט הויכגעשטעלטע געסט און אונטער-האַלט זיי כיד המלך, מיט גוטן עסן און נאָך בעסערן טרינקען, — און ראַקאָוו-סקיס בעלער און מיטיקן האָבן געהאַט אַ שם אין דער דיפּלאַמאַטישער וועלט. — און אי אַ רויטער רעוואָלוציאָנער, וואָס האַלט אין שרייבן פראַקלאַמאַציעס און אויפרופן צו אויפשטאַנדן, די צוויי אַמטן שיקן זיך ניט צוזאַמען. די כוואַליעס פון אויפרעגונג צוליב דער מעשה מיט ראַקאָווסקין האָבן ניט געקענט באַרויזקן אָפילו די ברוניםער נאַפט, וועלכע די סאָוועטערעגירונג האָט גענומען גיסן אויף דעם אויפגערודערטן וואַסער, — די נאַציאָנאַלע, אימפּעריאַליסטישע פּאַליטיק פון „פאַרבאַנד פון די סאָציאַליסטישע סאָוועטישע רעפּובליקן“ שיקט זיך ניט מיט די כלומרשט אינטערנאַציאָנאַלע אויפגאַבן פון דריטן אינטערנאַציאָנאַל — אַ קערפערשאַפט, וואָס איז געשאַפן געוואָרן אין קרעמל אויפן שוים פון דער סאָוועטישער מלוכה. אַן אַרגאַניזאַציע, אַ גולם מיט אַ רויטן שם-המפורש אונ-טער דער צונג, אויסגעקנאַטן פון לענינען, ווען ער איז שוין געזעסן גאַנץ הויך אויפן טראָן פון די ראַמאַנאָוס אין 1919. דער דריטער אינטערנאַציאָנאַל איז אַ דינסטיונג פון דער רוסישער באַלשעוויסטישער מלוכה.

„פאַרבאַנד פון סאָציאַליסטישע סאָוועטישע רעפּובליקן“ — דעם נאָמען האָט מען אַנגענומען אין דעצעמבער 1922. כ'לעבן אַ גאַנץ שיינער נאָמען. אָבער טראַכט זיך אַריין אין דעם. איר זעט, דאָ פעלט די געאָגראַפישע באַצייכענונג. אַ פאַרבאַנד פון רעפּובליקן אין וועלכן לאַנד, אין וועלכן אַרט? דאָס זאָגט מען ניט. די כוונה איז אַ פשוטע: מען זאל קענען צוקייטלעך וועלכעס לאַנד עס וועט זיך לאָזן. דייטשלאַנד — איז רעכט דייטשלאַנד, כינע — איז גוט כינע.

מען איז ניט קיין אויסקלייבער. דער פאַרבאַנד קען אַראַפּשלינגען וויפּל לענדער עס וועט זיך איינגעבן און דער בויך וועט ניט פּלאַצן, דער נאָמען קען אַריינעמען אַלץ און גאַר, אָפילו ביזן עק פון דער וועלט. דער נאָמען אַליין איז אַ הויכאימפּעריאַליסטיש שפיצל און מען האָט עס טאַקע געשאַפן דעמאָלסט, ווען די באַלשעוויקעס האָבן זיך איינגערעדט, אַז אַט-אַט פאַרנעמען זיי דייטשלאַנד פון איין זייט און כינע פון דער אַנדערער. דערצו האַלט מען נאָך גרייט

א דריטן „אינטערנאַציאָנאַל“ איז דאָך שוין דאָס בילד באמת צו שרייענדיק
און צו אויגן-אויפרייסנדיק.

דאָס איז די סיבה פון די רייבונגען, וואָס קומען פאַר דעם לעצטן האַלבן
יאָר צווישן סאָוועטרוסלאַנד און ענגלאַנד און איצטער־צו אויך פראַנקרייך. און
ווער ווייס צי די „אַנגעשטרענגטקייט“ פון באַציונגען וועט ניט פאַרכאַפן נאָך
עטלעכע מדינות. דאָס איז אין דער אויסערלעכער פּאָליטיק.

וואָס טוט זיך אין דער אינעווייניקסטער?

וואָס מער מען ריכט אויף די עקאָנאָמיק, אַלץ קלערער ווערט ביים אַרבע־
טערקלאַס דאָס באַווסטזיין, אַז די באַלשעוויסטישע רעגירונג האָט אים באַגולט.
די רעוואָלוציע האָט אים אָפּגעקאַסט אַזויפיל קרבנות, אַזויפיל לעבנס, — און
וואָס האָט ער געקראָגן? — גאַרניט! ער איז געבליבן אַ שכירות־קנעכט. פאַר דעם
האַט ער געדינט ביים באַלעבאַס, איצטער דינט ער ביים קאַמיסאַר, וואָס האַלט
די מלוכה ווי אַ גבאי די שיל. די רעגירונג ווערט אָנגעקוואַלן און אָנגעשוואַלן
מיט רייכקייט. אויף וועמענס חשבון? אויפן חשבון פון עקספּלואַטירטן און עקס־
פראַפּריאָרטן אַרבעטער. די פאַבריק האָט פאַרכאַפט דער אַרבעטער; די מלוכה
האַט זי ביי אים צוגענומען פאַר זיך, פאַר דעם נייעם פּריווילעגירטן קלאַס. און
די אומצופרידנקייט וואַקסט מיטן אַנוואַקס פון רייכקייט, מיטן פאַרגרעסער פון
דער אינדוסטריע. דער אַרבעטער זעט איין, וואָס מען האָט ביי אים צוגענומען.
ער פאַרשטייט דעם ווערט פון דעם, און דאָס איז דער יסוד, אויף וועלכן עס
בויט זיך די אָפּאָזיציע. טראַציקי פאַרשטייט, אַז מען דאַרף שווינדלען, אַז מען
קען ניט אָנגיין מיט אַזאַ אָפּענער פּאָליטיק, אַז מען דאַרף די זאַך פאַרדעקן, פאַר־
הוילן פון די אויגן פון דער רוסישער אַרבעטערשאַפט, און ער פאַדערט אַ קלי־
גערן פיר, פאַרפיר, אַ טיפּערן שפּיל אין „סאַציאַליזם“.

סטאַלין מאַכט די זאַך צו פאַרטאַטשנע, צו האַמעטנע. די רעגירונג ענט־
פערט אויף דער אומצופרידנקייט און די אָפּאָזיציע־אַרויסטרעטונגען מיט פאַר־
פאַלגונגען, מיט טעראַר; מען האַלט דאָס לאַנד אין איין קלעם, וואָס דריקט אַלץ
שטאַרקער און אומברחמנותדיקער, דריקט און שטיקט סיי די אומצופרידענע ניט־
שווייגנדיקע עלעמענטן פון אַרבעטערקלאַס און פּויערטום, און סיי די אייגענע
מיטגלידער, וואָס האַבן אַ העזה צו עפענען אַ מויל און קריטיקירן.

דאָס טוט די רעגירונג פון אינעווייניק.

אין אויסערלעכער פּאָליטיק גייט זי אויף אַן אַנדער וועג; זי נעמט צוזאַגן
צו צאָלן די קריג־חובות, באַט אַן נאַפט, געגנבטן ביי גרוזיע, און שמירט די
דיפּלאַמאַטישע רעדער, זיי זאָלן וואָס ווייניקער סקריפען, און פון ביידע זייטן
ווערן אונטערגעוואָשן די זיילן, אויף וועלכע די רעגירונג האַלט זיך. וואָס וויי־
טער אין צייט פון אַקטאַבער־רעוואָלוציע, אַלץ ווייטער אין פראַגראַם פון די
אַקטאַבער־לאַזונגען.

צען יאָר איז אַריבער זינט די האַרעפאַשנע מאַסן האַבן, אונטער אַ באַ־
שטימטער פירערשאַפט, געמאַכט די רעוואָלוציע און פון די אַקטאַבער־רעוואָלור־
ציאָנערע דעראַבערונגען איז שוין ווי כמעט גאַרניט איבערגעבליבן.

צוואנציק יאר נאך דער גרויסער רוסישער רעוואלוציע 1917 — 1937

„... 188 רעקארדירטע פאליטישע עקזעקוציעס אין דעם טאָג-

יועטנפארבאנד זינט לעצטן זומער“.

(ניו-יאָרק, „טיימס“, יולי 4, 1937).

וואָס קומט איצטער פאַר אין רוסלאַנד, פון וואַנעט עס דערטראַגן זיך קאַש-
מאַר-אַפּקלאַנגען פון שיסערייען-הינריכטונגען? וואָס איז דער מער מיט דעם
ראַטנפאַרבאַנד, וועלכער, ווי סאַטורן, פאַרצערט זיינע אייגענע קינדער, און דווקא
די געטרייסטע און אויסגעצייכנטסטע צווישן זיי?

וועגן דער איצטיקער לאַגע אין באַלשעוויסטישן רוסלאַנד קען מען זאָגן
דאַס אייגענע, וואָס די רוימער פלעגן זאָגן, וויצלענדיק זיך, וועגן הורדוס הרשעס
הויף-אַנגעלעגנהייטן, אָז עס איז בעסער צו זיין אַ חזיר אין קייזערלעכן הויף ווי
אַ זוו, ווייל די חזירים, צוליב די עטעטישע פאַרבאַטן, טשעפעט ער ניט, און די
זיין ברענגט ער אום. די טשעקאַ, אָדער מיטן שנוי-השם, ג. פ. און, פאַרפאַלגט מיט
אומפרעצעדענטירטער גרויזאַמקייט דווקא די אייגענע, די קאַמוניסטן, און הויפט-
זעכלעך די „אַלטע באַלשעוויקעס“, די אַנגעזעענסטע פאַרטיפירער, די טעאַרע-
טיקער און הויכגעשטעלטע באַאַמטע, זי רודפט זיי אַ סך מער אַכזריותדיק איי-
דער די באמת געוועזענע קלאַסן-שונאים. פון וואַנעט נעמט זיך אַט-דער אויס-
געשפראַכענער אומצוטרוי?

אַזאָ דערשיינונג פאַדערט זיכער אַ דערקלערונג.

אַבער כדי די דערקלערונג זאל האָבן אַ שאַנס צו זיין וויפל עס איז קלאַר,
פאַדערט זיך ווייטער, ווי אַ פאַרבאַדינג, אַ בליקוואַרף צוריק אויף דער אַנט-
וויקלונג פון באַלשעוויזם אין רוסלאַנד, לכל הפחות פאַר דעם לעצטן יאַרצענדליק.

**

די קאַמוניסטישע פאַרטיי, אָדער פינקטלעכער: די באַלשעוויסטישע פראַק-
ציע, איז געבוירן געוואָרן אין אַ שפאַלטונג פון דער אַלרוסישער סאַציאַלדעמאָ-
קראַטישער פאַרטיי, דאַס הייסט, זי איז לכתחילה אַנטשטאַנען ווי אַן אַפּאָזיציע, און
עפעס ווי אַלס אַ שטראַף, אָדער אַ מין מידה כנגד מידה, ליידיט זי כסדר, זינט
זי האָט זוכה געווען צו ווערן אַ הערשנדיקע, אַנפירנדיקע פאליטישע קערפער-
שאַפט אין סאָועטנפאַרבאַנד, פון דער מחלה פון „אַפּאָזיציעס“, וועלכע איז גע-
וואָרן אַ כראַנישע קרענק. אַפּאָזיציעס זענען אַ פערמאַנענטע דערשיינונג אין
לעבן פון דער קאַמוניסטישער פאַרטיי.

פאר דעם קוואל פון אפאזיציאנאריזם דינט דער פאקט, וואס די סאוועטיש-רוסישע רעאליטעט איז אויסגעשפראכן אנטאגאניסטיש צו איר אידעאליטעט. די פראקטיק פון דער סאוועטנרעגירונג געפינט זיך אין שרייענדיקער סתירה צו דער קאמוניסטישער אידעאָלאָגיע, וועלכע איז פארשרייט געוואָרן צווישן די קאמוניסטישע מאַסנאַהענגער און וועלכע די מאַסאַווע עלעמענטן, דער פאַרטיי-המון, האָט גענומען ערנסט און געגלויבט אין דעם ווי אין תורת-משה.

כדי צו קענען קריגן אַ מאַסנבאוועגונג, כדי זיך צו פאַרזיכערן מיט סימ-פאַטיעס מצד די ברייטע שיכטן פון אַרבעטערקלאַס און זיי אַזוי צו באַגייסטערן, אַז זיי זאָלן זיין גרייט צו קעמפן און זיך אויפברענגען — האָבן די באַלשעוויס-טישע וואַרטפירער געשאַפן אַ מאַסנצורוף, דאָס הייסט, זיי האָבן אַרויסגעגעבן פאַליטישע וועקסלען אויף קאַלאַסאַלע סאַציאַלע סומעס, וועלכע זיי האָבן זיך פאַרפליכטעט צו צאָלן ניט אין דער ווייטער צוקונפט, נאָר טאַקע אין דער קעגנ-וואַרט אַדער גאַר-נאַענטער צוקונפט. פשוט גערעדט, זיי האָבן צוגעזאָגט דורכ-צופירן פאַליטישע און עקאָנאָמישע רעפאָרמען פון אַ חשובן פאַרנעם סיי אין רעוואָלוציאָנערער ברייט און סיי אין ראַדיקאַלער טיף. אַנצווייגן בלויז אויף עטלעכע פון זיי: אַפּשאַפן די צעטיילונג אויף קלאַסן, באַזייטיקן עקספּלואַטאַציע, מאַכן אַ סוף צום מיליטאַריזם, צו אַרמיען און מלחמות, איינפירן פולע עקאָנאָ-מישע גלייכהייט, געבן אמתע, ניט פאַפירענע, ריין יורדישע, נאָר טאַקע ממשות-דיקע סאַציאַלאַפּאָליטישע פרייהייט, פראַקטיצירן ברידערלעכקייט סיי פון אינע-ווייניק, אין די פאַרהעלטענישן, וואָס בין אדם לחברו, און סיי פון דרויסן, אין באַצונגען, דיפּלאַמאַטישע און אַנדערע, פון פאַלק צו פאַלק.

אַט-די צוואַנגגען האָבן די באַלשעוויקעס ניט געקענט האַלטן. ניט דער-פאַר, וואָס זיי האָבן ניט געוואָלט, נאָר פשוט דערפאַר, וואָס ס'רוב פון די הבטחות זענען ניט אין זייער רשות און יכולת. זיי קענען זיי ניט דורכזעצן ביי זייער בעסטן ווילן. די פאַרשפרעכונגען זענען ניט געווען אין איינקלאַנג ניט מיט דער רוסלענדישער און ניט מיט דער אויסלענדישער ווירקלעכקייט, וועלכע איז טויב און האַרט ווי שטיין, און „שפרעכונגען“, אַפּשפרעכונגען ווי פאַרשפרעכונגען, האָבן אויף איר אַ קנאַפע ווירקונג.

למשל, מען האָט צוגעזאָגט און פאַרזיכערט דעם קאָמוניסטישן און ניט-קאָמוניסטישן, נאָר סימפאַטיש צום קאָמוניזם, עולם-גולם, אַז מען גייט אַפּשאַפן קלאַסן און אויפבויען די געזעלשאַפט לויט דעם מאַדעל פון אַן איינשטאַקיק, איינ-פאַמיליען-הויז. אַזעלכע סאַציאַלע בנינים האָבן עקזיסטירט אין גראַען פאַר-צייטן פון פּרעהיסטאָריע. סיי דער אלטערטום, סיי דער מיטלאַלטער און סיי די מאַדערנע צייט ווייסן בלויז פון פילשטאַקיקע סאַציאַלע געביידעס. אין אַנדערע ווערטער: זינט די געזעלשאַפטלעכע סטרוקטורן זענען היסטאָריש פאַרצייכנט געוואָרן, זענען זיי אַלעמאַל געווען קלאַסן-צעטיילט, און די קלאַסן האָבן זיך גע-האַלטן איינע אויף די אַנדערע, איינע איבער דער אַנדערער.

בכדי תופס צו זיין די גאַנצע גרויס פון דער אומגעלומפערטקייט פון קלאַסנאַפּשאַף-צוואַנג איז גענוג צו ברענגען די פאַלגנדע פאַרגלייכונג, וועלכע קען דינען אַלס אילוסטראַציע.

ווען עמעצער, א רעוואָלוציאָנערער טעאָרעטיקער, וואָלט זיך באַווייזן און צו-
 זאָגן, מיט אַן ערנסטער מינע און אַ כלומרשט וויסנשאַפטלעכער באַגרינדונג, אַז
 ער גייט לייזן די פּרויענפּראָגע אויף אַ ראַדיקאַלן שטייגער דורך דעם, וואָס ער
 וועט אָפּשאַפן די פּאַרשידנהייט פון די געשלעכטער און איינפירן אַן איינגע-
 שלעכטלעך פּאַמיליענלעבן, מחמת כל-זמן די פּאַמיליע איז צעטיילט אויף צוויי
 געשלעכטער וועט דאָרטן קיינמאַל קיין שלום-בית, קיין אמתע גלייכהייט, ניט
 הערשן — וואָלט יעדער בר־דעת אים אָנגעקוקט ווי משוגע. אָבער דער צוזאַג
 אָפּצושאַפן קלאַסן אין געזעלשאַפטלעכן לעבן איז בשום-אופן ניט קיין קלענערער
 אַבסורד. און דאָך נעמט אַן אַ גרויסער טייל פון דער ראַדיקאַלער און אַפילו ניט-
 אינגאַנצן ראַדיקאַלער וועלט אַט־דעם נסים־ונפלאותדיק צוזאַג פאַר אַן ערנסטער
 און באַגרינדעטער הבטחה. נאַטירלעך האָט די סאַציאַלע ווירקלעכקייט פון דער
 פּאַסט־רעוואָלוציע־צייט צעקלאַפּט אַט־די אילוזאָרישע דערוואַרטונגען ווי קליי-
 נע ניסלעך, וועלכע זענען נאָך דערצו גאַנץ היפש צעווערעמט. און אַן אַנטוישונג
 מוז פּאַרקומען.

דער טייל פון דער הערשנדיקער פּאַרטיי, וועלכער ווערט אַריינגעצויגן אין
 דער קאָנסטרוקטיווער אַרבעט פון איבערבוי און אויפבוי, און וועלכער פאַרנעמט
 דאָרטן דעם אויבנאָן, באַמערקט ניט, ווי ער אַליין ווערט איבערגעבוירן, הן אי-
 דעאָלאָגיש, הן עקאָנאָמיש־פּאָליטיש, ער ווערט ניט געוואָר פון דעם פּאַקט, וואָס
 ער איז שוין „אויסגעניכטערט“ פון „אויטאָפּיסטישן“ וויין, און ער אַליין, ניט
 נאָר העלפט ער אויפצורייכטן אַ נייעם הערשנדיקן קלאַס, נאָר ער אַליין ווערט
 טאַקע דער חוט־השדרה פון די אויפגעקומענע אַרבעטער־שררות, פּראַצע־פּרי-
 צים. אָבער דער צווייטער טייל, וועלכער ווערט ניט אַבזאָרבירט, אַריינגעזאַפּט
 אין דער קאָנסטרוקטיווער אַקציע און אַוועקגעשטעלט אויף די פירנדיקע פּאַזי-
 ציעס, יענער טייל פון די כלומרשט פּאַרטיילטע, באַעוולהטע, באַמערקט עס יאָ,
 און נאָך ווי באַמערקט ער עס! ער פילט עס גאַנץ ווייטיקנדיק. ער זעט מיט זיינע
 אייגענע אויגן, אַז אַ תהום נעמט זיך עפענען און דער תהום צעגעניצט זיך
 אַלץ ברייטער און ברייטער, און די מחיצה און סאַציאַלער דיסטאַנץ, וועלכע
 שייטט אים אָפּ פון זיינע געוועזענע — „געוועזענע“ עקאָנאָמיש־פּאָליטיש, פּאַר-
 בליבענע אידעאָלאָגיש — חברים, ווערט פון טאָג צו טאָג אַלץ גרעסער. יענע
 וואַקסן אַרויף און ער וואַקסט, רעלאַטיוו גענומען, אַראָפּ, אין דער ערד אַריין.
 זיי ווערן הערשער, און ער בלייבט כמעט דער אייגענער פּאַרער, וואָס ער איז
 געווען פאַר דעם. און אַן אומצופרידנקייט מוז זיך שאַפן.

קומענדיק צו דעם פונקט פון דער „איבערגעבורט“, קען איך זיך ניט
 איינהאַלטן און איך מוז איבערגעבן אַ שמועס מיט אַ הויכגעשטעלטן באַאַמטן,
 וועלכער איז פאַר דעם געווען אַן אונטערערדישער רעוואָלוציאָנער.

אין איינעם פון רובאַשינסקיס, דעם אויטאָמאָביל־מאַגנאַט פון רוסלאַנד,
 „אַסאַבניאַקעס“, ניט ווייט פון די „ניקייטסקי טויערן“ אין מאַסקווע, געפינט זיך
 דער אַלרוסישער מלוכה־פּאַרלאַג, „גאסאיזדאַט“, אויף דעם צווייטן שטאַק. איך
 קום אַריין אונטערהאַנדלען, אָדער משתדל זיין זיך, אַז מען זאָל דערלויבן צו
 פאַרעפנטלעכן מיינע אַ בראַשור. די זאך קומט ניט אַן אזוי לייכט. אַריינגיענדיק

געפין איך דעם הויפט פון גאסאיזדאט אן אויפגערגעטן. ער זשעסטיקולירט מיט די הענט מיט גרויס צארן. ער איז אויפגעבראכט. ער ברענט מיט כשרן כעס. — „ס'טייטש“ — רעדט ער אויפן קול צו איינעם פון די צענוואָרן, וואָס האָבן נאָך דעמאָלט, אין 1920-1919, געהייסן, צוליב לשון-נקה-מאָטיוו, „רע-צענוענטן“ — ס'טייטש, טשיריקאָוו, דער מחבר פון דער דראַמע „די יידן“, אַ דראַמע, אין וועלכער עס ווערט געשילדערט אַ פּאַגראַם, און אין וועלכער דער מחבר טרעט-אַרויס ווי אַן אמתער אזהב-ישראל און ליבעראַל, זאָל אַנשרייבן אַזאַ דערציילונג אַ חרפה און אַ שאַנד! ער שילדערט, ווי זיין העלד, אַ רוסישער אטעיסט-רעוואָלוציאַנער, ווערט אין „גלות בערלין“ גוט און פרום און נעמט צוריקגיין אין דער קירך. ניין, מיר וועלן עס ניט דערלויבן אַריינצוקומען אין סאָוועטנאַפּאַראַנד! זאָל עס פאַרפּוילט ווערן אין דייטשלאַנד, וווּ עס איז געדרוקט געוואָרן, וואָס איז עס געוואָרן פון טשיריקאָוו! ווער וואָלט זיך עס געקענט ריכטן, אַז ער זאָל ווערן אַזאַ אבסוקוראַנט.“

צוהערנדיק זיך צו די טיראדעס, האָב איך זיך פונאַנדערגעלאַכט.
— חבר גאַרדין — ווענדט ער זיך צו מיר — וואָס לאַכט איר?

— ווי זאָל איך ניט לאַכן?! איר, חבר מעשטעריאַקאוו, זעט דעם שטויבעלע אין יענעמס אויג און דעם באַלקן אין אייער אייגענעם אויג זעט איר ניט! — הויב איך אָן מיטן באַרימטן עוואַנגעלישן און תלמודישן שפרוך, און רעד וויי-טער: — ווען איך וואָלט, למשל, מיט פינף יאָר צוריק איך געהאַט געזאָגט, אַז איר, אַ פאַרשיקטער אין סיביר אַקטיווער רעוואָלוציאַנער, וואָס האָט גע-קעמפט קעגן צאַר פאַר פרייהייט פון וואָרט און פרעסע, וועט אַליין נעמען און גאָר ווערן אַ „צענוואָר“ — וואָלט איר מיר גלויבן? וואָס האָט מיט איך פאַסירט? אויב איר קענט ווערן אַ „צענוואָר“, צו וועמען איך דאַרף קומען „כלאַפּאַטשען“ מכות אַ דערלויבעניש, מעג טשיריקאָוו ווערן וואָס ער וויל אַליין. און עס איז ניטאָ וואָס זיך צו חידושן און פון וואָס צו ווערן מלא-רוגזא.

דער ענטפער, וואָס ער האָט מיר געגעבן, איז געווען אין נוסח פון „עבדים היינו“, לענין זאָגט, אַז מען מוז אַזוי האַנדלען, און אַז דאָס איז אַ טייל פון דער דיקטאַטור פון פּראַלעטאַריאַט... און אַז דער נייער „יציאַת מצרים“, די סאָ-ציאַלע רעוואָלוציע, דיקטירט אַט-די פאַרזעענישן-תקנות.

— נו, — האָב איך אָפּגעענטפערט — וויבאַלד לענין פאַרקויפט איך אינ-דולגענציעס, איז דאָך ניט שייך, איז אַלץ מותר...

„דיקטאַטור פון פּראַלעטאַריאַט“, לענין האָט באַפוילן, „מען קען אַנדערש ניט האַנדלען, אויב מען וויל פאַרטידיקן די רעוואָלוציע!“

איך דערצייל אַט-דעם אומוויכטיקן שמועס, בכדי דער ליענער זאָל תּוֹפֵס-זיין, אַז דער „צוריקצוג פון קאָמוניזם“ איז געווען אַ האַרבער ענין און עס האָט זיך געפּאָדערט אַ גרויסער פּוסק אין הלכות טאַקטיק פון דער סאָציאַלער רעוואָ-לוציע, אַז ער זאָל סאַנקציאָנירן דעם צוריקטריט, און אַ גרויסער מנהיג, ער זאָל פירן די אַרמיי צוריק, אָפּגעבנדיק איין אידעאַלע פּאָזיציע נאָך דער אַנדער-הער. לענינס סטראַטעגישע חכמה און אומגעוויינטלעכע געשיקטקייט אין מאַ-נעווערירן האָבן זיך אַנטפּלעקט דווקא אין אַט-די צוריקמאַרשן, אין די „קרייצי-“

קונגען" פון דעם אידעאל, וועלכע האָבן עס געדאַרפט דינען אַלס במקומס פאַר די "קרייציקונגען" פון די טרעגער און פריידיקער פון אידעאל. לענין ווערט אָבער קראַנק — און נעמט און שטאַרבט אַוועק. זיין טויט האָט אַרויסגערופן אַ גרויסע פּאַניק אין די פירנדיקע קאָמוניסטישע רייען. אַ גליק נאָך, וואָס זיין טויט איז געווען ניט קיין פּלוצומדיקער. ער האָט געקערענקט אַ היפשע צייט. און די צייט פון זיין קראַנקייט, ווען ער האָט זיך געמוזט צוריק-ציען פון אַלע מלוכה-פירונג-אַקטיוויטעטן, האָט געגעבן דעם צענטראַלקאָמיטעט פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אַ מעגלעכקייט צוצוגרייטן במקומס, און אויך צוגעוויינען די ברייטערע שיכטן סיי פון דער פּאַרטיי און סיי פון פּאַלק צו דעם געדאַנק, אַז עס געפינען זיך פירער, וועלכע זענען ראוי צו ווערן יהושעס און פּאַרזעצן די אַרבעט, אָנפירן מיט דעם סאָוועטישן און פּאַרטייאישן אַפּאַראַט, וואָס לענין האָט געשאַפן.

לענין איז געשטאַרבן און די "חרטומים" האָבן אים באַלואַמירט, הן קער-פערלעך און הן גייסטיק, דאָס הייסט, מען האָט גענומען שאַפן אַ לענין-קולט. זיינע פּאַרטערען ווערן פּאַרשפּרייט איבער אַלע "ווינקלען" פון גרויסן לאַנד; לעמפלעך ברענען פאַר זיי, זיי זענען געוואָרן כמעט ווי אמתע איקאָנעס... אויך זיין מוטערס פּאַרטערעט, האַלטנדיק אים אויף די הענט, און ער. נאָך גאָר אַן עופּעלע, האָט ניט געפּעלט... בקיצור, די "מאַדאַנע" איז אויך אויסגענוצט גע-וואָרן. אין דעם ענין פון שאַפן די לענין-עבודה-זרה האָט זיך אויסגעצייכנט מער פון אַלעמען לעאַן קאָמעניעו, וואָס איז געווען דער איניציאַטאָר און שעף פון לענין-אינסטיטוט.

לענין איז געשטאַרבן — און טראַציקין האָט מען באַגראָבן. כל-זמן לענין האָט געלעבט און געפירט, איז טראַציקין געווען זיין ערשטער אַרויסהעלפּער. ער איז געווען כמעט אַזוי וויכטיק ווי לענין אליין. לענין האָט געטראָגן דעם טיטל ווי אַ "פירער פון אַלעוועלטלעכן פּראַלעטאַריאַט", אַ טיטל, וואָס האָט קיין מלוכה-סאַנקציע הינטער זיך ניט געהאַט; טראַציקין האָט באַ-שיינט אַ מער באַשיידענער אָבער דערפאַר אַ ממשותדיקער טיטל — דער "פיר-רער" פון דער רויטער אַרמיי. די דאָזיקע טיטלען פלעגט מען הערן אויסגערופן אויף די אַלרוסישע קאָנגרעסן און זיי פלעגן דערטרונקען ווערן אין שטורעמדיקע כוואַליעס פון הוראַס, אַפּלאַדיסמענטן און אַוואַציעס.

ווי נאָך לענין איז אַראָפּ פון דער בינע, אַזוי האָט טראַציקין פיגור גענומען קריגן גיגאַנטישע פּראַפּאַרציעס, און דאָס האָט געשראַקן די באַלשעוויסטישע פירערשאַפט פון צווייטן ראַנג. ערשטנס איז ער דאָך געווען ביז צו דער אַקטאַ-בערעוואַלוציע אַ מענשעוויק; צווייטנס איז ער אַ לוציפּער, אַ בעל-גאווה, ער האָט געקוקט אויף לענינס תּלמידים פון אויבן אַראָפּ. האָט זיך אויפגעפירט צו-אומאַפהענגיק. דערצו נאָך איז צוגעקומען דער טרויעריקער צופאַל, וואָס די באַלשעוויסטישע "פּני" האָבן, מעשה-שטן, אַרויסגעוויזן קעגנערשאַפט צו דער אַקטאַבעראַיבערקערעניש. אין אַט-דער גרויסער זינד זענען נכשל-געוואָרן סיי קאָמעניעו, סיי זינאוועו און סיי סטאַלין. לענין האָט זיי עס מוחל געווען. אָבער זיי זענען ניט זיכער געווען, אַז טראַציקין האָט זייער חטא פּאַרגעסן און פּאַרגעבן. חוץ דעם איז נאָך טראַציקין געווען דער "אַפּגאַט" פון דער רויטער אַרמיי. און

דערדאזיקער פרט האָט אַנטהאַלטן דעם געפערלעכן זוימען פון באַנאַפאַרטיזם. און אַ טריאַ, קאַמעניעוו, זינאַוויעוו און סטאַלין, האָט זיך פאַרמירט מיטן צוועק צו באַקעמפן טראַצקין און בשום־אופן ניט דערלאָזן דערצו, אַז ער זאָל פאַרנעמען לענינס פּלאַץ.

די פאַרייניקונג פון אַט־דעם טריומוויראַט האָט אויסגעזען צו האָבן אַלע שאַנסן צו ווערן אַ „דבר של קיימא“. זינאַוויעוו האָט אַנגעפירט מיטן דריטן אינ־טערנאַציאָנאַל, קאַמעניעוו האָט קאָנטראַלירט דעם סאָוועטנאַפאַראַט, די מלוכה ממש, און סטאַלין האָט געהאַלטן אין זיינע אייזערנע הענט, הידים ידי עשו, די פאַרטיי־מאַשינעריע. טראַצקי איז אָן גרויסע שוועריקייטן באַזייטיקט געוואָרן פון דער ירושה אין פירערשאַפט. די דריי צוזאַמענגענומען, דער חוט־המשולש, איז געווען שטאַרקער פון דעם איינעם. נאָך מער, וואָס טראַצקי האָט זיך פּערזענלעך ניט באַטייליקט אין קאַמף, דעם קאַמפּיין פאַר אים האָבן אַנגעפירט זיינע מקור־בים, ווי ראַדעק און אַנדערע פאַרטיי־אָדער פּען־גדולים. דער קאַמף איז באַמת געווען אַ פּערזענלעכער, ניט קיין פּרינציפּן־ און פּלאַטפאָרמען־שטרייט. און די הויפּט־טענה קעגן טראַצקין איז געווען דאָס, וואָס ער מיט זיין כאַראַקטער שטעלט פאַר אַ רעאַלע סכנה פון ווערן אַ נאַפּאַלעאַן פון אַ רוסישן שניט. דערנאָך זענען ביידע צדדים געווען ווי געצווונגען אויסצוטראַכטן פּאַליטישע חלוקי־דעות, בכדי צו פאַרבהאַלטן פון די אויגן פון דער פאַרטיימאַסע דעם ניט צו שיינעם ספּעקטאַקל פון אַ רייסעריי איבער אַ ירושה.

טראַצקיס כוח בשעת דער רעוואַלוציע איז באַשטאַנען אין דעם, וואָס ער איז אָן אומגעוויינלעך באַגאַבטער רעדנער און אַרגאַניזירער. אָבער זיין אַרגאַניזירונגס־טאַלאַנט האַלט זיך אויך בלויז אויפן כוח־הדיבוד. רעדנעריי בעת אַ רעוואַלוציע שפּילט אַ קאָלאַסאַלע ראָל. ווי מאַטעריאַליסטיש געזאַנען אַ רעוואַלוציאָנערע גרופּע זאָל ניט זיין אין איר פּילאָזאָפּיע, ווען זי האָט צו טון מיט מענטשן, אין די שווערע טויזנטער און מיליאָנען, און וויל אויסאיבן אויף זיי אַ ווירקונג, מוז זי אַנקומען צום „וואַרט“. און בנוגע מענטשן־לייטונג, אומ־שיכטונג, חרוב מאַכן סאַציאַלע וועלטן און אויפבויען נייע, איז ריכטיק דער שפּרוך, אַז „אין אָנפאַנג איז געווען דאָס וואַרט“. אָבער דאָס איז אַלץ גערעדט, ווען מען דאַרף איבערצייגן, באַגייסטערן, באַוועגן די נשמה, דעם פּרייען ווילן פון די מענטשן. אָבער מיט דער איינפירונג און פאַרפּעסטיקונג פון אַ דיקטאַטור ווערט אַט־די באַדערפעניש, דאָס אַנקומען צום וואַרט, אַלץ שוואַכער און שוואַכער און, צום סוף, כמעט ווי איבעריק, אַ דיקטאַטור באַהאַנדלט מענטשן ניט פּסיכאָלאָגיש נאָר פיזיאָלאָגיש, מעכאַניש, מען איבערצייגט ניט, נאָר מען הייסט, מען באַפעלט און מען סטראַשעט מיט שטראַפּן. דיקטאַטור צווינגט — פּלאַפּלט ניט מיט דער צונג. מיט דעם אויסראם פון די לעצטע איבערלעבענישן פון רעוואַלוציאָנערער דעמאָקראַטיע, — די געלעגנהייטן, ביי וועלכע די גע־פּליגלטע פּראַזע און דאָס באַגייסטערנדיקע וואַרט שפּילן אַ וויכטיקע ראָלע — האָט טראַצקיס ווירקונג און נוצלעכקייט געמוזט נאָטירלעכער־וויי געמינערט ווערן. און טראַצקי האָט זיך אַביסל צו־שפּעט געכאַפט, אַז ער האָט אַליין, בידיים, אונ־טערגעזעגט דעם סענק, אויף וועלכן זיין פּרעסטיזש האָט זיך געהאַלטן. און ער איז אַרויסגעקומען מיט דער פּאָדערונג פון פאַרטיי־דעמאָקראַטיע. עס איז געווען

גרינג צו באווייזן, אז ער פאדערט עפעס אומעגלעכס, „בורשוואַזס“, ווייל ווי אזוי קען מען גאר משער זיין, אז עס זאל עקזיסטירן א פארטיידעמאקראטישער אַאזיס אין מיטן אַ דיקטאַטור־מדרו! דער אמת איז, אז צום אנהייב איז טראַצקיס אַפּאָ-זיציע געווען כמעט אינגאַנצן אַן וועלכער עס איז פּאָזיציע. און אַט־דאָס שלאָג-ווערטל האָט טאַקע געשאַפן קאַמעניעוו. טראַצקי איז דורכגעפאַלן, געזיגט האָבן די „אלירטע“, די פאַרבונדענע דריי פירער.

דער טרומוויראַט האָט זיך אַבער לאַנג ניט געקענט האַלטן. די ראַלן און פּאַסטנס זענען געווען איינגעטיילט, אַבער די כאַראַקטערן האָבן זיך צוזאַמען-געשטויסן. קאַמעניעוו און זינאוויעוו האָבן, מעגלעך, געקענט לאַנג גיין אין געשאַפן צוזאַמען. אַבער סטאַלין, ווי אַ טיפּ און כאַראַקטער, האָט ניט געקענט מיטאַרבעטן מיט זיי. אויסער דעם וואָס קאַמעניעוו און זינאוויעוו זענען יידן און סטאַלין — אַ גרוזין, איז דאָ פאַראַן נאָך אַן אומשטאַנד, וואָס האָט זיי גע-בראַכט צו אַ שידונג.

אַלע הויפטפירער פון דער אַקטאַבער־רעוואָלוציע זענען געווען „אינטע-ליגענטן“, וואָס האָבן זיך אידענטיפיצירט מיט דער רעוואָלוציאַנערער טעטי-קייט, וואָס איז באַשטאַנען אין אַנפירן מיט די אַנגריפן פון די מאַסן. רעוואָל-וציאַנערע טעטיקייט, וועלכע מיינט, לויט דעם רוסישן און אויך אַלגעמיינעם נוסח, פירן, דירעקטירן אויף אַ באַזונדערן אופן, אַ בירגערקריג, פּאָדערט „ציי-ווילע מיליטאַריסטן“, אָדער ווי זיי רופן זיך „מיליטאַנטן“. די רוסישע רעוואָל-וציע איז פאַרטיידיקט געוואָרן מיט געווער, מיט וואַפן. די קעגנער פון דער רעוואָלוציע זענען געבראַכן געוואָרן, באַזיגט געוואָרן ניט מיטן שם־המפורש, נאָר מיט קאַנאָנען, ביקסן, באַיאַנעטן. און ווי אזוי האָבן עס „אינטעליגענטן“, שרייבער, רעדנער, טעאַרעטיקער, וועלכע האָבן קיין שום אָדער אַ קנאַפע שייכות געהאַט צו מיליטאַריסטישע באַרופן, געקענט באַווייזן אַט־דעם ווונדער צו באַ-זיגן, אין אַפענעם באַוואַפנטן שטרייט זייערע קעגנער, וואָס זענען געווען מער באַהאַונטע אין הלכות מלחמה? דער ענטפער איז אַ פשוטער: דאָ ווי אומעטום איז פאַרגעקומען אַ צעטיילונג פון דער אַרבעט. די „רעוואָלוציאַנערע אינטעלי-גענץ“ האָט „אַרגאַניזירט“ — דורך דער פאַרמיטלונג פון מינדלעכן און שריפט-לעכן וואַרט — די רעוואָלוציע. אין אַנדערע ווערטער: זיי האָבן ניט גענומען קיין דירעקטן אַנטייל אין דער רעוואָלוציע, נאָר אַן אומדירעקטן, דאָס הייסט, זיי האָבן דירעקטירט די רעוואָלוציאַנערע אונטערנעמונג, זיי זענען געווען די די-רעקטאָרן פון איבערקערפּראַצעס. אזוי אַרום האָט זיך געמוזט פאַרמירן אַ מין רעוואָלוציאַנערע אַריסטאָקראַטיע און אַ רעוואָלוציאַנערע מאַסע, אַ פירערשאַפּט און אַ המון. סטאַלין איז אַבער איינער — ניט דער איינציקער — פון די אויס-נאַמען אין דעם רעוואָלוציאַנערן געזינדל, וועלכער האָט ניט נאָר געפירט, נאָר אַליין געגאַנגען, ניט נאָר גערעדט און געשריבן, נאָר אַליין זיך באַטייליקט די-רעקט און אוממיטלבאַר אין רעוואָלוציאַנערע אַקציעס, ווי די עקספּראַפּיאַציע, דער באַוואַפנטער איבערפּאַל אויף דער קאַסע פון רעגיימענט, וואָס זענען ניט אַרגאַניזירט געוואָרן פון סטאַלינען, נאָר דורכגעפירט געוואָרן פון אים, לכן, געהערט סטאַלין צו אַן אַנדער טיפּ רעוואָלוציאַנערע טוער. ער באַלאַנגט ניט צו דער קאַטעגאָריע, צו וועלכער לענין, טראַצקי, קאַמעניעוו, זינאוויעוו און

ענלעכע פערזאנען האָבן געהערט. וועגן די לעצטע קען מען זאָגן, אַז אַזוי ווי זיי האָבן בלויז דירעקטירט די רעוואָלוציאָנערע טעטיקייט, האָבן זיי באמת בלויז עקספּלואַטירט די רעוואָלוציאָנערע סיטואַציעס און די פּשוטע אַרבעטער־רעוואַלוציאָנערן, קען מען זאָגן, אויב מען ווילגאַרירט די טעאָריע מכוּח עקספּלואַטאַציע און מען דערקלערט יעדע דירעקטירונג, יעדע אָנפירערשאַפט ווי אַ פאַרמאַסקירטע פּאַרמע פון אויסבייטונג. דער לייענער פון די שורות דאַרף האַלטן די גאַנצע צייט אין געדאַנק, אַז מיר האָבן דאָ צו טאָן מיט רוסלאַנד, ווי אַ גאַנצע, כמעט באַאַרבעטע, אידעאָלאָגיע פון קעגנערשאַפט צו דער אינטע־ליגענץ איז געשאַפן געוואָרן פון מאַכאַיסקין און נאַכגעמאַכט געוואָרן פון לאַ־זינסקין. אַ גאַנצע היפשע באַוועגונג האָט עקזיסטירט, וועלכע האָט געהייסן „מאַכאַיעוּטשינאַ“. אמת, די אַנטיאינטעליגענץ־מגפה האָט געבושעוועט הויפּט־זעלעך אין די אַנאַרכיסטישע קרייזן, אָבער קיינער איז אין רוסלאַנד פון אַט־דער אַנשטעקנדיקער קראַנקייט ניט פריי געווען אינגאַנצן. אַפילו די רעאַקציאָ־נערע עלעמענטן, מיט זייער שוואַרצער מאַה, האָבן אויסגענוצט די טעזיס מכוּח דעם אַנטאַגאָניזם, וואָס הערשט צווישן תלמיד־חכם און עַם־האַרץ, — און אַנ־טאַגאַניזם, וואָס איז זייער שאַרף אויסגעדריקט אין תלמודישע שפּרוכן — און האָבן געהעצט די פּשוטע אַרבעטער קעגן די סטודענטן, קעגן אינטעליגענטן און מענטשן פון די „פרייע פּראָפּעסיעס“. דער רעוואָלוציאָנער־אינגאַראַמוס קוקט מיט קנאה און שנאה אויף דעם געלערנטן רעוואָלוציאָנער, דעם „טעאָרעטיקער“, וועמען ער באַטראַכט ווי אַ ליידיקגייער, אַ פּוסט־און־פּאַסניק, וואָס פאַרנעמט זיך מיט פּילפּוֹלים, שיינשרייבעריי און קלוגריידעריי. און סטאַלינס ניט־אינטעלי־גענץ לגבי טראַצקין, קאַמעניעוון און די איבעריקע איז אים בייגעשטאַנען אין זיין קאַמף קעגן זיי און האָט אים באַדייטנדיק גרינגער געמאַכט דאָס געווינען די סימפּאָטיעס פון די פּאַרטימאַסן. ווייטער: סטאַלין, ווי דער גענעראַלסעקרעטאַר פון דער פּאַרטיי, האָט געהאַלטן אַלע פעדים פון דער „קאָמוניסטישער קירד“ אין זיינע מעכטיקע הענט און דורך זיין באַשטעטיקונג זענען דורכגעגאַנגען אַלע באַשטימונגען פון אַלע לאַקאַלע פּאַרטייסעקרעטאַרן. אין רוסלאַנד הערשט די העגעמאָניע פון דער „קירד“, ניט פון שטאַט, ד״ה, פון דער פּאַרטיי, און ניט פון די סאָוועטן. דעריבער האָט זיך נאָך אַ קורצער צייט אַרויסגעשטעלט, אַז סטאַלין איז דער הויפּטפירער און קאַמעניעוון איז בלויז אַ צוהעלפּער, ווען ער איז איינשטימיק, און אַ שטערער, ווען ער איז ניט איינשטימיק מיטן אדון־הגדול, מיט סטאַלינען.

נאָך אַן אומשטאַנד דאַרף אָנגעוויזן ווערן.

לענין האָט פון לאַנג־אָן געהאַט געוואָרפן אַן אומחן אויף סטאַלינען. אינ־גאַנצן אָבער באַזייטיקן אים פון פירערשאַפט האָט ער ניט געוואָלט און ניט געקענט. און בשעת מען האָט פּונאַנדערגעטיילט די פּאַרטיפּעלן אין מיניסטער־יום, וואָס האָט געהייסן „סאָונאַרקאָם“, דער ראַט פון די פּאַלקסקאַמיסאַרן, האָט מען סטאַלינען פאַררוקט אין נאַרקאָם־נאַץ, דער פּאַלקס־קאַמיסאַריאַט פאַר די אָנגעלעגנהייטן פון די נאַציעס, אַ דעפּאַרטאַמענט, מיט וועלכן מ'האַט זיך אינגאַנצן ניט גערעכנט בשעת דער ערשטער סטאַדיע פון דער רעוואָלוציע־פּונאַנדערוויק־זונג. דעם דעפּאַרטאַמענט איז אָבער באַשערט געווען צו נעמען שפּילן, וואָס

ווייטער אלץ מער און מער, א וויכטיקע ראָלע אין די שיקוואַלן פון סאָוועטרוס-
 לענדישן שטאַט. דער אינטערנאַציאָנאַליזם, באַטייטנדיק אינטערשטאַטיום, וואָס
 האָט געהאַט צו טאָן מיט די פאַרהעלטענישן פון דער רוסישער אימפעריע מיט
 אַנדערע מלוכות, איז געווען געצווונגען זיך אַרײַנצופּרעסן אין דעם ענגן לאַנג-
 אויסגעגראָבענעם קאַנאַל פון פּאַלשער דיפּלאַמאַטיע, בשעת דער אינטערנאַציאָ-
 נאַליזם, מײַנענדיק די צווישן-שייכותן פון די פּעלקערשאַפטן, וואָס עס האָבן
 זיך געפונען אין די גרענעצן פון דער גרויסער מלוכה, וואָס הייסט סאָוועטנפּאַר-
 באַנד, האָט זיך דווקא אַנטוויקלט און האָט גענומען פּאַדערן אַ מער ערנסטע באַ-
 ציונג צו זיך, און עס איז פאַרמולירט געוואָרן אַ נייע קאָנסטיטוציע געבויט אויף
 פּעדעראַטיווע יסודות, אַנערקענענדיק דעם נאַציאָנאַלן עלעמענט פון די פעל-
 קער, וואָס שטעלן צוזאַמען דעם סך-הכל פון דער באַפּעלקערונג, איבער וועל-
 כער די ראַטנמאַכט איבט אויס איר יוריסדיקציע. די ערשטע קאָנסטיטוציע איז
 געווען צו צענטראַליסטיש, אַזוי ארום איז עפּעס ווי פון דער השגחה עליונה
 אַליין באַשטימט געוואָרן, אַז דער שטיין-דעפּאַרטאַמענט, וואָס די גרויסע בויער
 ווי לענין האָט פאַראַכט, איז געוואָרן דער ווינקלשטיין פון דעם גאַנצן סאָוועטן-
 בנין, און דער לייגער פון אַט-דעם שטיין, סטאַלין, איז אויסגעוואַקסן צו זיין
 פולער הויך ווי אַן ערשטראַנגיקער מלוכה-מאַן.

נאָך אַ געוויסער צײַט פון מיטאַרבעטן איז דער יד-אָחת פון דעם טריאַ
 פונאַנדערגעפּאַלן. קאַמעניעוו און זינאָויעוו זענען באַטייטיק געוואָרן און סטאַ-
 לין איז געבליבן דער אַליינפירער פון דעם ראַטנלאַנד. בכדי אַ מענטש פון זיין
 קאַליבער — אַ סך קלענער פון די פאַרטייריזן ווי טראַצקי און קאַמעניעוו —
 זאָל זיך קענען האַלטן און געפּינען לייטזעליקייט אין די אויגן פון דער פּילקעפּי-
 קער, אָבער ווייניק-שכלדיקער, פאַרטיי-מיטגלידערשאַפט אויף אַ פּאַזיטיוון
 שטייגער — חוץ דעם, וואָס מיט זיין לפי-ערך נידעריקער אינטעליגענץ האָט
 ער זיי אימפּאַנירט, אָבער דאָס בלויז אויף אַ נעגאַטיוון אופן — האָט ער באַ-
 דאַרפט ווייזן, אַז ער איז אַ בעל-פעולה און נישט אַ "פּוילענצער" אינטעליגענט,
 וואָס רעדט און בלייבט ביים ריידן. ער האָט באַגולט טראַצקי. ער האָט צוגע-
 נומען ביי אים זיין אַגראַר-פּראָגראַם און האָט זי אויסגעברייטערט און פאַר-
 טיפּט. ער האָט זיך אַ נעם-געטאָן פאַר דער קאַלעקטיוויזאַציע. ער האָט געמאַכט
 אַ סוף צום "קולאַק", די ליקוידורונג פון וועלכן עס איז געווען טראַצקי'ס טייער-
 טטער טרוים. ער האָט פּראָלעטאַריזירט די אומאַפהענגיקע ערדאַרבעטער. דאָס
 האָט אָפּגעקאַסט אַן אַ שיער כוחות סיי אין מענטשלעכע לעבנס און סיי אין
 מאַטעריעלע גיטער. אָבער סטאַלין האָט עס דורכגעצופּט "ביד חזקה". די פּויע-
 רים האָבן זיך געבונטעוועט — האָט מען פאַרשיקט, אויסגעוואַרצלט, פאַרוואַגלט
 אין די מיליאָנען. און דער קרעמלישער געזעץ האָט דורכגעלעכערט דעם פּויע-
 רישן באַרג. דער קלאַס פון אומאַפהענגיקע פּראָדוצענטן, די פאַרעקשנטע קליינ-
 בירגער מיט זייערע קלייניגטשקע השגות מכוח פריוואַטאייגנטום איז אָפּגעווישט
 געוואָרן פון דעם פנים פון דער סאָוועטיש-עקאָנאָמישער ערד, אַט-אָזוי איז באַ-
 זיגט געוואָרן דער "אינעווייניקסטער שונא" פון דעם עקאָנאָמישן פּאַליטישן
 און אידעאָלאָגישן טאַטאַליטאַר-שטאַט.

די גאַנצע צײַט פון דער קאַלעקטיוויזאַציע-פּלאַן-דורכפירונג איז סטאַלין

געגאנגען אויף לינקס. און אין אַט־דער ריכטונג, להיפוך צו דער אַנגענומענער
באלעבאטישער השגה, איז, לפי־ערך, גרינג צו פירן די ברייטע שיכטן.

אַבער חוץ אינעווייניקסטע ענינים פאַרמאָגט דאָך אַ מלוכה אויך אויסערלעך־
כע אַנגעלעגנהייטן. און בשעת סטאַלין איז געגאַנגען לינקס אין לאַנד, איז ער
געווען געצווינגען צו גיין רעכטס אויסערן לאַנד, אין אינטער־מלוכה־פּאָליטיק
און דיפּלאָמאַטיע. אין אינעווייניקסטע עקאָנאָמישע ענינים איז ער געווען לינקער
פון לענינען, — ער האָט אָפּגעשאַפט לענינס „נעפּ“, הגם לענין האָט פּאַרויכערט,
אַז ער האָט איינגעפירט „די נייע עקאָנאָמישע פּאָליטיק“ אויף לאַנג און מיט
אַן ערנסטן מיין. אַבער אין אויסערלעכע ענינים האָט ער אַליין איינגעפירט אַ
„נעפּ“. ער האָט כמעט ליקווידירט די אינטערנאַציאָנאַלע פרעטענויעס פון באַל־
שעוויזם. ליטווינאַוו האָט פּאַרנומען די שטעלע פון טשיטשערינען און מיט דעם
בייט פון פּערזאָנען זענען געביטן געוואָרן די מעטאַדן און צוועקן. אַלע רעוואָלוציע
ציאָנערע טראַדיציעס האָט מען פּאַרבויען. רוסלאַנד איז געוואָרן אַ מיטגליד פון
דער פעלקערליגע, וואָס לענין האָט געהאַלטן פאַר אַ געפּערלעך־רעאַקציאָנערן
אַנשטאַלט, וואָס איז געשאַפּן געוואָרן, בכדי צו טאַמעווען די רעוואָלוציאָנערע
כוחות און אויפּברוינגען פון אַלגעמיינע פּראַלעטאַריאַט.

זינאוועווס באַזייטיקונג האָט באַטייט, אַז די רעוואָלוציאָנערע שכינה האָט
זיך אָפּגעטאַן פון דעם דריטן אינטערנאַציאָנאַל, פנה זיוו, פנה הודו. אויסער דעם
איז עס פשוט אוממעגלעך געווען צו טאַנצן אויף צוויי אַזעלכע פּאַרשיידענע
חתונות: אי זיך חברן מיט די אימפּעריאַליסטישע מלוכות, אי אַנפירן, און נעמען
עס ערנסט, מיט דער צוגרייטונג פון אויפּשטאַנדן אין זייערע לענדער. און די
רעוואָלוציאָנערע טעטיקייט אויף אַן אינטערנאַציאָנאַלן מאַסשטאַב האָט מען פּאַר־
קלענערט. ווי אַן אויסרייד און טעאַרעטישע באַגרינדונגען, אַדער ריכטיקער:
כשר־מאַכונג פון אַזעלכע „טריפהנע“ שריט, האָט געדינט דער אויפטו פון פּי־
רער סטאַלין, וועלכער האָט געפּסקנט, איבערפּסקענדיק אַלע איבעריקע פּאַר־
דעמדיקע פּוסקים, אַז סאַציאַליזם קען איינגעפירט ווערן אין איין לאַנד. און די
וועלט־רעוואָלוציע, וועלכע איז דערוואָרט געוואָרן פון יעדן גלויביקן קאָמוניסט
מיט לענינען בראש, איז אָפּגעלייגט געוואָרן אויף אַן אומבאַשטימטן „שפעטער“.
אמת, דאָס איז געטאַן געוואָרן מיט אַ פּאַרשטשעמעטן האַרצן און פּאַרסקריטשטע
ציין נאָך אַ ריי דורכפאַלן און אַבאַרטיווע פּאַרווכן מקרב צו זיין דעם קץ פון
דעם קאַפיטאַליסטישן סיסטעם, אַבער דאָס איז געטאַן געוואָרן אויף אַ כמעט
אַנטשיידענעם אופן.

אַפּוואַרפן אַזאַ פּונקט ווי די וועלט־רעוואָלוציע — פון וועלכער דער פּולער
דערפאַלג פון דער רוסישער רעוואָלוציע איז געווען פּאַררעכנט צו זיין אָפּהענג־
גיך — איז ניט קיין קלייניקייט. דאָס האָט געמאָזט האַבן סורפּריז־אַרויסרופּנדי־
קע קאַנסעקווענצן. די לערע און די דערוואָרטונג פון דער באַלדיקער וועלט־
רעוואָלוציע, די פייערן פון וועלכער לענין האָט געהאַלטן אין איין פּונאַנדער־
בלאַזן און ניט דערלאָזן, אַז אַש פון אָפּקילונג זאָל עס חס־שלום צודעקן —
האָט אויסגעפילט אַ צוגאַב־פּונקציע, וואָס איז איינגעטלעך געווען פּאַרהוילן פון
דעם ניט־גענוג באַהאַונטן באַאַבאַכטער און טוער אין אַט־די ענינים.
אַט־די טעאַריע פון אַ וועלט־רעוואָלוציע האָט געדינט — אומבאַמערקטער־

הייט און דעריבער טאקע איז דער עפעקט געווען שטארקער — ווי דער בעסטער אויסרייך פאר א צוריקטריט אדער א פארהאלטן זיך אין אויספירן די צוגעזאגטע פונקטן פון דער קאמוניסטישער פראגראם. לענין פלעגט זיך פארענטפערן אלע מאל מיט דעם, וואס דער אלוועלטלעכער פראלעטאריאט קומט ניט צו הילף. אן אט-דער הילף איז אוממעגלעך מקיים צו זיין אלע הבטחות. און לענין האט געעצהט זיך צו באגנוגענען דערווייל מיט דעם מינימום-פראגראם, איבערלאזן-דיק דעם מאקסימום לימות-המשיח, ווען די וועלט-רעוואלוציע וועט אויסברעכן. אויף דער אפאלאגיע-ראלע פון דער טעזיס מכוח דער וועלט-רעוואלוציע האב איך נאך אָנגעוויזן אין 1917 אין א דעבאטע מיט בוכארינען, בשעת דער צוויי-טער קאנפערענץ פון אלע פאבריקקאמיטעטן פון די ארבעטער אין זאמאסקווא-רעטייע, ס'רוב רעוואלוציאנערע טעאריעס זענען אזוי קאנסטרוירט, און זיי זאלן קאנען אויסגענוצט ווערן ניט נאר אין זייער נגלה-פשוט, נאר אויך אין זייער נסתר-אויסטייטש. א צווייאיקייט ליגט אין זיי.

מיט דעם, וואס סטאלין האט אָפגעפאסקט, און סאציאליזם קען ווערן רעאליזירט אין איין לאַנד — האט ער זיך קיין גוטס ניט געטון. אמת, ער האט אָפגעשאפט פרוואטאייגנטום, דורכגעפירט די קאלעקטיוויזאציע פון דער ערד-ווירטשאפט, אָבער דאס אליין, די עטאבלירונג פון מלוכה-אייגנטום, שאפט נאך ניט קיין סאציאליזם. די קלאסנפראגע שטייט דאך און מאַנט א פארענטפער, און אויב די מניעה מצד דעם וועלט-פראלעטאריאט און וועלט-רעוואלוציע, — א ענין, וועלכער געפינט זיך מחוץ דעם רשות פון די רוסישע באַלשעוויקעס, — ווערט באַזייטיקט טעאָרעטיש, דערקלערנדיק עס אלס עפעס איבעריקס, ניט אומבאדינגט נויטווענדיקס פאר דעם דערפאלג פון סאציאליזם, — בלייבט דאך די האַרבע קשיא: פארוואס פארווירקלעכט מען ניט דעם צוזאגאדיגע? פארוואס שאפט מען ניט אָפ די קלאסן און די עקאָנאָמישע אומגלייכהייטן, וועלכע עקזיסטירן און ווערן וואָס ווייטער אַלץ אינטענסיווער, פארוואס? וואָס איז מעכב דורכצופירן עס אין אייגענעם לאַנד?!

אויף לינקס קען סטאלין מער ניט גיין. עס איז ניטאָ ווהיין; עס איז ניטאָ בנמצא מער קיין קלאס, וועלכן מען וואָלט קענען עקספראַפריאירן, ראַבירן, סיידן סטאלין וואָלט זיך א נעם טאָן צו זיינע אייגענע מענטשן, די קאָמיסאַרן, און זיי פאַרזוכן צו ניוועלירן. דאָס וועט ער ניט טאָן. ער קען ויין אייגענעם קלאַס, דעם קלאַס פון פּאַליטיש-עקאָנאָמישע אַרגאַניזאַטאָרן, ניט באַקעמפן. אויף לינקס אין אויסערער פּאַליטיק קען ער ניט גיין, אָדער ריכטיקער: ער האָט מורא צו גיין, ווי מען זעט עס קלאַר אין זיין האַנדלונג אין שפּאַניע. טאַפּטשען זיך אויף איין אָרט איז בכלל אוממעגלעך אין אַ לאַנד, וואָס האָט נאָר-וואָס דורכגע-מאַכט אַ טיפּייענדיקע רעוואָלוציע. און די אַפעטיטן זענען צערייצט, די נערוון צעשרויפט, די געמיטער צערודערט, די ווילנס, ווי בויגנס, אָנגעצויגן, ענער-גיעס אַויפגעוויירט. אָבער אויך אויף רעכטס קען ער ניט גיין, ער פאַרמאָגט ניט לענינס אויטאָריטעט און פּערזענלעכן מאַגעטיזם, אויך ניט דעם לעצטנס, טעאָ-רעטישן באַגאַזש און געשיקטקייט אין מאַניפּולירן מיט דעם דיאַלעקטישן מעטאָד.

נאָך אַן אומשטאַנד אַראַווירט די סיטואַציע, די ליקווידאַציע פון פּויער-

טום ווי א זעלבסטשטענדיקן עקאנאמישן פאקטאָר אין לאַנד אַנטהאַלט ניט נאָר פּאַזיטיווע, נאָר אויך נעגאַטיווע עלעמענטן פאַר סטאַלינען און דעם קאָמיסאַרן קלאַס, וועלכן ער פירט און אין שפיץ פון וועלכן ער שטייט. ביי יעדער גער לעגנהייט האָט קאָמעניעוו, ווי אַ מומחה אַ שטאַטסמאַן, ניט פאַרפּעלט, — און מיט דעם פּלעגט ער אַלע מאל באַרויפן די אומרויקע עלעמענטן אין דער פאַר- טיי און אַרבעטערקלאַס — אַנצוצייגן, אַז באַמת איז בלויז דאָ אַ פאַרהעלטניש- מעסיק הייפּעלע אינדוסטריעלע אַרבעטער, וואָס ווערט בטל בששים אין דער גרויסער גרויער אינערטישער און פיינטלעכער מאַסע פּויערים, און דעריבער קען די דיקטאַטור פון דעם פּראַלעטאַריאַט ניט גיין צו ווייט. „די פּויערים! די פּויערים!“ — דאָס איז געווען קאָמעניעוו'ס שטענדיקער תירוץ, ווען ער האָט געפירט דאָס לאַנד בשעת לענינס קראַנקייט. ער האָט מיט גרויס כּיטרער חכמה געשפּילט מיט די צוויי עקן, דעם פּראַלעטאַריאַט און דעם פּויערטום, אַנטקעגן דעם מיטן, דעם קלאַס פון קאָמיסאַרן, וואָס האָט עס געהאַט אַלס זיין פּונקציע צו באַלאַנסירן די עקאָנאָמישע שיף און זי היטן פון ביידע פיינטלעכע עלע- מענטן. אַ מלוכה, בכדי זי זאל זיך קענען האַלטן, דאַרף האָבן צדדים שונאים, וואָס פּאָדערן אַ קאַנסיליאַציע, אַ שלום-מאַכונג. אויף די טענות פון די פּויערים פּלעגט מען ענטפּערן מיט די פּאָדערונגען פון די אַרבעטער אין די אינדוסט- ריעלע צענטערן, און אויף די טענות און מענות פון די אומצופרידענע אַרבע- טער האָט מען געענטפּערט מיט דער בייזוויליקייט פון דעם מוזשיק אין די לאַפּטשעס, וואָס וויל פון סאַציאַליזם און קאָמוניזם גאַרניט וויסן. אַזוי אַרום, אינמיטן צווישן די צוויי קלאַסן, איז זיך געוואַקסן און געדייט אַ דריטער קלאַס און האָט אַנגעוויזן אויף זיין פאַרמיטלונגסראַלע ווי אויף זיין זכות-הקיום. מיט דער איינהייטלעכקייט פון דער קלאַסנפאַרמאַציע אין סאָוועטרוסלאַנד ווערט אַלץ בולטער דער סקעלעט פון אַ נייעם אויפקומענדיקן קלאַס, וואָס דאַרף, לויט דער מאַרקסיסטישער, קאָמוניסטישער, לעניניסטישער טעאָריע, באַטראַכט ווערן ווי אַ פאַראַזיטיש געוויקס, און דאָס רייסט אויף די אויגן פון דעם מאַסעמענטש אין דער פאַרטיי אָדער נאָענט צו דער פאַרטיי און די צאל פון די, וואָס טראַכטן אָדער שעפּטשען וועגן דעם, אַז סטאַלין און די נייע פירערשאַפט האָט פאַרראַטן די רעוואָלוציע, וואַקסט פון טאָג צו טאָג. סטאַלין האָט פאַרמאַגט גענוג כוח צו פירן פאַרויס, אָבער ער האָט נאָך ניט באַוויזן, אַז ער פאַרמאַגט גענוג כוח צו דעטערמינאַציע, און איבערהויפּט פאַרשטאַנד, צו פירן אויף צוריק, נאַטירלעך ווערן די ערשטע כּפּרה-הינדלעך די פּערוואַנען, וואָס זענען גער ווען פירער און מיטהעלפּער פון לענינען, און די „אַלטע באַלשעוויקעס“ וועלכע געדענקען גוט די לאַזונגען, וואָס מען האָט געוואַרפן אין די מאַסן בשעת דער רעוואָלוציע, און וועלכע מען קען דערוואַרטן, קענען זיך שטעלן אין שפיץ פון דער אומצופרידענער אַנטווישטער פאַרטיימאַסע. מיט דעם דערקלערט זיך דאָס אויסשיסן און אַרעסטירן די פאַרדעמדיקע „פּרנסיהקעל“, ווי קאָמעניעוו, זיך באַווייערן, ריקאָור, בוכאַרין און נאָך און נאָך.

זוען לענין האָט גערופן צו אַ „השיבנו גאָזאַד“ אויף דעם עקאָנאָמישן גע- ביט, האָט ער זיך צוזאַמענגעשטויסן מיט די „אַלטע באַלשעוויקעס“, און ער האָט געזאָגט: „אַן אַלטער באַלשעוויק איז אַן אַלטער נאַר“ פאַר לענינען איז

געווען גענוג צו זאגן און רופן נאָר, און די חברה האָבן ציית־געווען, זיי האָבן געמוזט פּאָלגן און בויגן זיך פאַר זייער רבין. אַנדערש איז די לאַגע מיט סטאַ-לינען. ער מוז זיי רופן „משוגענע הינט“ און זיי שיסן ווי משוגענע הינט...

איצטער, ווען די פּאַרטיי ווערט דיסאָרגאַניזירט און פּאַליטיש דעמאָראַלי-זירט, שווימט פון זיך אַליין אַרויף דער געדאַנק מכות דער דיקטאַטור פון דער אַרמיי, די איינציקע גוט־דיסציפּלינירטע, שטייף־אַרגאַניזירטע קערפּערשאַפט. און אַלע מיטלען ווערן אָנגענומען פון סטאַלינען צו באַזייטיקן די געפּערלעכע קאָנקורענטן. די אַרמיי ווערט, אָנשטאַט אַ פּאַרזיכערונג, אַ סכּנה פאַר דעם סטאַ-לין־רעזשים — און די „מיליטערישע טאַלאַנטן“ ווערן ליקווידירט...

מיט איין וואָרט: סטאַלינען קומט נישט אָן גרינג זיין „השיבנו נאָאָד“, דאָס צוריקטרעטן פון די רעוואָלוציאָנערע פּאַזיציעס, פּאַרנומענע נאָך אין די צייטן פון לענינען, און ער מוז בראַדזשען דורך לוזשעס בלוט און שפּרינגען איבער בערגלעך שאַרבנס פון געוועזענע קאָמוניסטישע טעאָרעטיקער, טרוימער און קעמפּער.

נאָר אַן אַוואַנטורע פון אַ מיליטערישן כאַראַקטער, אונטערגענומען און אויסגעפירט אויף אַ גראַנדיעזן מאַסשאַטאַב, וואָלט בכוח געווען איינצוצווימען די קאָמוניסטישע ליידנשאַפטן פון די פּאַרטייאַסן, אָבער אויף דעם האָט סטאַלין נישט קיין מוט און נישט קיין פעיקייט. ער ווייס, אַז דאָס וואָלט אים אומברענגען, אויב ער וואָלט זיין אונטערנעמונג נישט קרוינען מיט אַ זיג. און דאָס קען ער נישט דערוואַרטן.

די קומענדיקע פינף יאָר, וואָס דערפירן דעם רעזשים, וואָס איז עטאַב-לירט געוואָרן דורך אַן עפּאָכעמאַכנדיקער רעוואָלוציע, — צו זיין ערשטן פּערטל-יאָרהונדערט, וועלן זיין די קריטישסטע.

סטאַלין וויל נעמען שפּילן די ראַלע פון דעם גרויסן צוריקפירער — און דאָס קען ער נישט באַווייזן. אַ פּאַרויספירער איז איין זאך, אַ צוריקפירער איז אַן אַנדער זאך. סטאַלין האָט נאָך דערווייל נישט באַוויזן, אַז ער קען זיין אַ פּול-שטענדיקער פירער, אַז ער קען פירן, ווי לענין, אי פּאַרויס, אי אויף צוריק...

III

סאציאלע עטיודן

די אַרבעטערפראגע

א.

די מיסיע און דער אַרבעטערקלאַס

אין דער סאָציאַליסטישער תורה, אָדער ריכטיקער: פּראָפּאָגאַנדע, ליגט אַ טיפּער ווידערשפּרוך.

פון איין זייט באַהויפט מען, אַז דער אַרבעטערקלאַס, אַלס אַזוינער, אַלס אַ גאַנצע זאַך, האָט אַ קהלשע מיסיע; פון דער אַנדער זייט, ווייטער, האַלט מען אין איין טענהן, אַז דער אַרבעטער דאַרף זיין קלאַסנבאַוווסטזיניק.

איך גלויב, אַז צו מאַרקסן איז די אידייע פון דער מיסיע איבערגעגאַנגען בירושה, מיט נאָך אַ סך גייסטיקע חפּצים, פון דעם פּילאָזאָף העגעל.

העגעל, פּיכטע, הערדער האָבן פּונאַנדערגעאַרבעט דעם געדאַנק, אַז נאָ-ציעס האָבן ספּעציעלע מיסיעס, און די דייטשע נאַציע, דאַס פּאָלק פון דענקער און דיכטער, האָט אַ באַזונדערע שליחות אויסצופירן אין דער געשיכטע פון דער מענטשהייט, וועלכע דער היסטאָרישער גורל האָט אַרויפגעלייגט אויף אירע פליי-צעס און האָט אויף איר גוזר געווען עס צו טראַגן און דערטראַגן ביז צום פאַר-ווירקלעכן.

די אידייע פון דער מיסיע פון דער נאַציע האָט מאַרקס איבערגעניצעוועט, פאַרבייטנדיק דאַס וואָרט נאַציע מיטן וואָרט קלאַס.

און ער האָט פּראָקלאַמירט, אַז דער אַרבעטערקלאַס האָט דורכצוועצן אַ גרויסע אויפגאַבע, די איבערבויאַנג פון דער גאַנצער מענטשלעכער געזעלשאַפט אויף נייע יסודות, אוועקשטעלן זי אויף אַ פּונדאַמענט פון יושר און גערעכ-טיקייט.

ווען מיר באַהויפטן, אַז דער אַרבעטערקלאַס האָט אַ מיסיע, הייסט עס, אַז מיר ווילן האָבן, אַז דער אַרבעטערקלאַס זאָל זיך אויפברענגען פאַר אַ קרבן אויפן מזבח פון אַלגעמיינעם וווּלזיין, ער זאָל ניט האָבן אינזינען זיינע אייגענע קלאַסנעגאָיסטישע אינטערעסן, נאָר ער זאָל טראַכטן און פאַדעווען פאַרן טובת-הכלל, פאַר דער געזעלשאַפט אַלס אַזוינער.

דער געדאַנק איז אַביסל אַ מאַדנער, ווייל עס איז זייער שווער זיך פאַר-צושטעלן, אַז אַזאַ אומגעהויער-גרויסע קערפּערשאַפט זאָל זיין ניט עגאָיסטיש,

זאל ניט דאגהן און פארזארגן זיך אליין, נאר כסדר האבן אינזינען אלעמען, די גאנצע חברה, פון וועלכער זי, די קערפערשאפט, איז א באשטאנדטייל. ווען ער, דער קלאס, זאל זיך פארנעמען מיט דעם וויילשטאנד פון דער געזעלשאפט, אלס אזוינער, וואלט ער ממילא אויפהערן צו עקזיסטירן אלס א קלאס, אלס אן עקאנאמיש-פסיכאלאגישע אייניקייט, און וואלט זיך צוזאמענגעגאסן גייסטיק מיט די איבעריקע שיכטן פון דער געזעלשאפט, און וואלט, היוצא, פארלירן זיין קיום, אלס א פסיכאלאגישער איינס, וואס האט א באוויסטזיין פון זיין ספע-ציעלן „איד“.

קלאסנבאוויסטזיין פאדערט, אז דער איינצלנער ארבעטער, מיטגליד פון קלאס, זאל נעמען קוקן אויף זיך אלס א טייל פון דאס גאנצע, וואס ווערט אנגערופן קלאס, זאל זיך באטראכטן אלס א צעלע פון דעם קערפער, זאל פאר-שטיין, אז זיינע איינצלנע, אינדיווידועלע אינטערעסן פאלן צוזאמען מיט די אינטערעסן, שטרעבונגען און פארלאנגען פון זיין קלאס. און עס איז ניט גענוג, ער זאל עס פארשטיין מיטן „טרוקענעם“ קאפ, ער דארף עס נעמען פילן, ער דארף אנהייבן אידענטיפיצירן זיך אליין מיט זיין קלאס, צו וועלכן ער באלאנגט. עס דארף ביי אים ווערן א זאך פון עמאציע, פון געפיל, פון הארץ און שטי-מונג. ער דארף זיך פאררועבן און פארפלעכטן מיט זיין קלאס.

די לייזן פון קלאס — זענען זיינע לייזן.

די פריידן פון קלאס — זענען זיינע פריידן.

עס דארף אויסגעקריסטאליזירט ווערן איין פסיכאלאגישע, איין נשמה, איין פילן און אויפפאסן זאכן און געשעענישן.

זיינע סימפאטיעס און אנטסימפאטיעס, זיין ליבע און האס, דארפן ווערן פאר-פארבט מיט א קלאסנאליזיר.

דער רוף צום ארבעטער צו ווערן קלאסנבאוויסטזיניק איז דער אויפווייז, אז ער דארף ארויס פון זיינע אייגענע ד' אמות, פארלאזן די שמאלינקע, קליי-נינקע אינטערעסן פון זיך אליין, אלס אן איינצלנעם ארבעטער, וועלכער איז עלול צו קאנקורירן מיט זיין ברודער-ארבעטער, אפפאלגן א שטעלע פון זיין אייגענעם מיטגליד פון אייגענעם קלאס, — דאס איז אן אויפפאדער ארויסצוגיין פון דער אייזערנער בלינדער שטייג פון די עגאויסטישע אינטערעסן און זיך באהעפטן צום גרעסטן קערפער, צו דעם צוזאמענגענעם פון ארבעטער, וועלכע בילדן א קלאס.

און די אינטערעסן פון קלאס דארפן דאמינירן, שטיין העכער, אפגעשאצט ווערן אלס וויכטיקער, איידער זיינע אייגענע, נידעריקע, אלטעגלעכע אינטערעסן.

און אויב דער ארבעטער, דער איינצלנער, קען פון דעם עפעס פארלירן, און פארלירט טאקע, איז עס מער ניט ווי צייטווייליק, ווייל אין דער לעצטער שורה וועט ער פאר דעם באלוינט ווערן. דער קלאס, אלס א גאנצער, קען בע-סער באזארגן זיינע איינצלנע מיטגלידער איידער זיי וואלטן בכוח געווען זיך צו באזארגן יעדערער פאר זיך.

דער קלאס וועט קעמפן זיין קאמף, אין פארייניקונג איז מאכט. און די פארייניקונג, וועלכע פאדערט קרבנות, וועט ניט בלייבן הינטערשטעליק און

וועט ניט זיין פויל צו באצאלן מיט דער פולער האנט פאר די קרבנות, וואס דער איינצלנער ארבעטער האט געבראכט.

דאס איז, קורץ געפאסט, דער געדאנקענגאנג פון דעם פריידיקער פון קלאסנבאווסטיין.

דער איינצלנער ארבעטער דארף שטיין שטאל און איין פאר זיין קלאס. דארף אויפהייבן די אינטערעסן פון קלאס העכער פון אלע איבעריקע אינטערעסן.

א קלאס איז, נאטירלעכעווייז, עגאָסטיש, אייגנוציק, זעלבסטזיכטיק, און ער מוז אזוי זיין.

דער אינסטיגנט פון זיך אויפהאלטן, פון זעלבסטעקזיסטענץ, דיקטירט אים דעם גרויסן געבאָט: ליב זיך, קעמף פאר זיך, פארטיידיק דינע אינטערעסן. כליזמן עס רעדט זיך וועגן ארבעטער-קלאסנבאווסטיין, שטייען מיר אויף א סאָלידן, עקאָנאָמישן, געזונטן באַדן.

אַבער דער סאָציאַליסט, דער מאַרקסיסט, קען דערביי, ביי דעם פונקט, זיך ניט אָפּשטעלן.

ער מוז גיין ווייטער און פאַרלאָזן דעם „באַדן פון אונטער די פיס“, ער מוז פאַרלאָזן דעם מאַטעריאַליסטישן קלאַסנשטאַנדפונקט און זיך אריינלאָזן אין דער „מיסטיק“ פון דער מיסיע, וואָס דער גייסט פון דער געשיכטע האָט אַרויפ־געלייגט אויפן אַרבעטערקלאַס. און דאָ פאַרווירט ער זיך אין אַ גאַנצן קנויל פון ווידערשפּרוכן.

סאָציאַליזם, מאַרקסיזם, איז אַ לערע ווי איבערצובויען די געזעלשאַפט אזוי, אַז אלע זאָלן זיין גליקלעך, אַז דאָס בייז זאָל פאַרשווינדן ווי אַ רויך, אַז אלע פּנימער זאָלן לייכטן, אַז אלע טרערן זאָלן אָפּגעווישט ווערן און נאָך און נאָך.

אַז די צוזאַנגונגען וואָלט דער סאָציאַליזם קיין פנים ניט האָבן. ער וואָלט ניט באַזיצן גענוג צוציקראַפט, גענוג אויפרייַן־חן און גענוג אויפרייסשטאַף צו פאַרניכטן די אַלטע געזעלשאַפט.

און אויסער צעשטערן די אַלטע געזעלשאַפט דאַרף מען דאָך אויך בויען די נייע געזעלשאַפט.

און די נייע דאַרף זיין אין לשער בעסער, שענער, ראַציאָנעלער און עטי־שער פון דער אַלטער.

און אַז מען האַלט ביי משיחַס צייטן, ביי גאולה, דאַרף מען דאָך האָבן אַ משיח, אַ דערלייזער.

און מען קען בשום־אופן ניט אויסקומען אָן אַ מיסיע, אָן אַ טרעגער פון דער מיסיע.

און, פאַרשטייט זיך, אַז דער אַרבעטערקלאַס, און נאָר ער אַליין, איז דער גואל־צדק, דער טרעגער פון דער הייליקער, גרויסער מיסיע.

אַבער בזה־האופן ווערט דאָס בילד, דאָס עקאָנאָמיש־פּאָליטישע געמעלעכץ, פון אַרבעטער צעשווומען, צערונען.

אַנשטאַט אַ יונג מיט ביינער, מיט אַ האַמער אין דער האַנט, אַ קערפּער־שאַפט, אַ קיבוץ, וואָס איז געזונט, שטאַרק, פּריש, עגאָסטיש און מאַטעריאַליס־טיש, איז פאַרקאָכט מיט לייב־און־לעבן, אַריינגעטאַן איבערן קאַפּ אין זיינע

אינטערעסן, אַנשטאַט דעם קריגן מיר פּלוצלונג עפעס אַ מיין האַלב־טונקעלן
חלום, עפעס אַ מיין היסטאָרישן אויסגעשריי וועגן אויסלייזונג, עפעס אַ מיין
אויסגעדאַרטן, אויסגעקוואַרטן אַסקעט־צדיק, וואָס נעמט אויף זיך אַלע לאַסטן
פון דער וועלט. ער שלעפט זיי אויף זיינע פלייצעס און בויגט זיך אין דרייען,
און סאָפּעט, און האַלט אויסגעגלאַצט די אויגן און קוקט צום מזרח אָדער צום
מערב, און שעפטשעט עפעס מאַדנע אומפאַרשטענדלעכע פאַרמולעס וועגן אַ
געזעלשאַפט אָן אַ טראַפּן שלעכטס, וועגן ליכט אָן שאַטנס, וועגן אַ רויז אָן
שטעכעלעך...

דער רעאַליזם, דער געזונטער אינסטינקט, די קלאַרקייט, אויסגע־האַלטנקייט,
ווערט פאַרשווינדן מיטן מאַך פון דעם כישוף־שטעקל.

און אַ סאָציאַלער מיסטיציזם רייסט זיך אַריין און קערט אַלץ איבער מיטן
קאַפּ אַראַפּ, מיט די פּיס אַרויף.

נעמט מען איינריידן אַ קלאַס, אָז זיין פליכט און אויפגאַבע איז צו ראַטע־
ווען די גאַנצע געזעלשאַפט — און אויב מען מיינט עס באַמת, און עס איז ניט
קיין שפּיצל אַפּצונאַרן די געזעלשאַפט, פאַרשלעפּערן איר וואַכזאַמקייט און היט־
באַרזאַמקייט און בשעת־מעשה זי באַגנבענען — דעמאָלט פאַרשמירט מען די
פּיזאַנאַמיע, דעם קלסטר־פנים פון קלאַס, מען רייבט אָפּ זיינע אינדיווידועלע
שטריכן, מען הייסט אים זיך, ווילנדיק ניט ווילנדיק, אויפלייזן אין קהל, אין
כלל, אין דעם געמיינזאַמען.

און ווי קען מען באַמת מיט איין זייט מויל פריידיקן דעם קלאַס־קאַמף
און טייטשן און אויסטייטשן דעם באַדייט פון קלאַס־אָוווסטויני; און מיט דעם
אַנדערן האַלבן מויל מאַכן אַ תל פון דעם, וואָס דאַס ערשטער האַלבע מויל
האַט נאַר־וואָס אַרויסגעזאַגט.

קלאַס־קאַמף, קלאַס־גבורה, קלאַס־אינטערעסן, קלאַס־נויג.
איך ווייס, אַ סך וועלן טענהן: ס'טייטש, עס קלינגט צו ברוטאַל, צו גראַב,
צו ווילד, נאָר דעם אייגענעם קלאַס אינזינען — עס פאַסט ניט!
איך האַלט, אָז עס איז ניט אַזוי געפערלעך.

אַ קלאַס, וואָס ראַטעוועט זיך, וואָס שלעפט זיך אַרויס פון סאָציאַלן זומפּ,
האַט שוין געטאַן אַ גרויסע גוטע זאַך מיט דעם אַליין, וואָס ער האָט זיך גע־
ראַטעוועט.

די מיסיע־אידיע קלעפט ניט, האַרמאָניזירט ניט מיט דעם געדאַנק פון
קלאַס־אויבערהאַנט.

בכלל דוכט זיך מיר, אָז די סאָציאַליסטן־מאַרקסיסטן האָבן צופיל משאות
אַרויפגעלייגט אויף די אַרעמע פלייצעס פון האַרעפאַשנעם אַרבעטערקלאַס.
זיי האָבן פון אים געמאַכט אַ פאַדראַדטשיק, וואָס דאַרף אַלץ צושטעלן, אַלץ
פאַריכטן, אַלץ גוטמאַכן.

זיי דערמאָנען גאַנץ אַפּט שולם־עליכמס מעשה מיט יענעם זייער, מען
האַט אויף אים אָנגעהאַנגען אַזויפיל שווערע איזנס, אָז אין איין שיינער שעה
האַט ער גענומען און זיך אַראַפּגעוואַרפן פון וואַנט...
ער האָט ניט געקענט האַלטן אויף זיך אַזויפיל לאַסטן.

אלע פעלערן, וועלכע אַ מויל קען אַרויסריידן און קריטיקירן און אַן אויג קען דערזען און אויסשפירן, איז דער אַרבעטערקלאַס אַ מחויב צו פאַרריכטן.

איז ער טאַקע מחויב? און ווער קען עס אים הייסן טאָן?

אויב דער אַרבעטערקלאַס אין געוויסע שיכטן זיינע האָט אויפגענומען די אידייע פון דער מיסיע, איז עס נאָר דערפאַר, ווייל ער איז ניט קלאַסנבאוויסט-זיניק, ווייל ער פאַרטיידיקט ניט ווי געהעריק זיינע קלאַסנאנטערעסן אָדער ער פאַרשטייט זיי ניט, און ער לאָזט זיך פאַרדרייען דעם קאַפּ מיט כלערליי זאַבאַ-באַנעס און אויסטראַכטעכצן.

וואָלט ער געווען קלאַסנבאוויסטזיניק, — און מען דאַרף צוגעבן, אַז ער ווערט עס מער און מער פון טאָג צו טאָג, דערווערבנדיק מער און מער דער-פאַרונג און לעבנספאַרשטאַנד און איינשאַפנדיק זיך מער און מער רעאַליזם — וואָלט ער לאָנג פאַרשטאַפן זיינע אויערן און ניט אַרויפלאָזן אויפן שוועל פון זיין באַוויסטזיין קיין שום דרשות מכות דערלייזונג פון דער גאַרער וועלט און דער גאַנצער געזעלשאַפֿט.

די גאַנצע געזעלשאַפֿט דאַרף זאָרגן וועגן דער גאַנצער געזעלשאַפֿט.

די גאַנצע מענטשהייט, און דער מענטש, דאַרפן זאָרגן וועגן דער מענטשהייט. דער אַרבעטערקלאַס, אַלס אַ קלאַס, דאַרף האָבן זיך מען אינזינען, און ער וועט עס טאָן מיט דער צייט, מיטן ווקס פון זיין קלאַסנבאוויסטזיין, מיט דעם אויסקריסטאַליזירן פון זיין קלאַסנפסיכאָלאָגיע און קלאַסנפאַרשטאַנד. און ער וועט ניט דערלאָזן, אַז מען זאָל מיט אים פאַרשטעקן אַלע סאַ-ציאַלע לעכער.

די מיסיע-אידייע פאַר דעם אַרבעטערקלאַס איז איינע פון די פאַרפירע-רישטע געדאַנקען.

דער אַרבעטערקלאַס וועט זיך אָננעמען מיט אַ מער רעאַליסטישן וועלט-קוק, געזעלשאַפֿט-פאַרשטיין.

און ער וועט נעמען זיך צוקוקן נענטער און נענטער צו זיינע קלאַסנאיב-טערעסן, און וועט אַראַפּוואַרפן דעם כאַמוט, וואָס מען האָט אים אָנגעטאָן און וועט אַרויס פון סאַציאַליסטיש-מאַרקסיסטישן שפּאַן.

ער וועט אויפהערן צו זיין אַ שקאַפּע, וואָס פירט דערלייזונג-וואַסער פאַר דער גאַנצער געזעלשאַפֿט.

מען דאַרף איבערבויען די גאַנצע געזעלשאַפֿט, די געזעלשאַפֿט-סטרוקטור טויג אויף כּפרות.

גאַנץ גוט, אַדראַב, בויט זי איבער, מהיכי תיתא!

אַבער פאַרוואָס איז עס דווקא דער אַרבעטערקלאַס, וועלכער דאַרף אויף זיך נעמען די עובדא, דאָס גאַנצע ניט גרינגע שטיקל אַרבעט?

— פאַרוואָס?

— פאַרשטייט איר מיך, ווייל דער אַרבעטערקלאַס איז באַעוולהט אין דער

עקאָנאָמיק; ער אַרבעט, שוויצט, פּראַצעוועט אין דער אינדוסטריע און זי, די אינדוסטריע, די געצייג ווי די פּראָדוקטן, געהערן ניט צו אים — ענטפערט מיר דער מאַרקסיסט.

— אַוודאי אַזוי, אַבער וואָס פּאָלגט פון דעם? אַז דער אַרבעטערקלאַס דאַרף

זיך אַ נעם־טאָן, זיך אַנשטרענגען, זיך אַרגאַניזירן און איבערנעמען די אינדוסט־
ריע, ווערן אין איר אַ שותף, אָדער איבערנעמען זי אינגאַנצן.

— נייך, — שרייט דער סאַציאַל־דעמאָקראַט, — דאָס טויג ניט. די אינדוסט־
ריע דאַרף מען אַוועקשענקען דער מלוכה.

— פאַרוואָס דער מלוכה? — עקשענן מיר זיך איין.

און מיר וועלן ניט אַריינגיין אין אַ דעבאַטע מכוח מלוכה און געזעלשאַפט,
זאָל אונזערס איבערגיין, און מיר וועלן נאַכגעבן, אַז מלוכה און געזעלשאַפט איז
איין און דאָס זעלבע. אַ טובה טאָן דעם מאַרקסיסט.

אַבער אויך דעמאָלט שטייען מיר און פרעגן:

— פאַרוואָס דער געזעלשאַפט? דער אַרבעטער אַרבעט אויף דער פאַבריק
און די פאַבריק געהערט צו אים — נו, זאָל ער זי איבערנעמען פון באַלעבאַס
און אַליין ווערן אַ באַלעבאַס.

— ס'טייטש, דאָס וועט ניט לייון די פראַגע, — טענהט דער מאַרקסיסט.

— וועלכע פראַגע? — פרעגן מיר ווייטער, — די אַרבעטערפראַגע קען
געלייזט ווערן נאָר אויף אַזאַ אופן, און ניט אויף אַן אַנדער אופן. נאָר אויסער
דער „אַרבעטערפראַגע“ איז פאַראַנען אַ געזעלשאַפטפראַגע, וועלכע דער מאַרק־
סיסט וואָלט וועלן פאַרענטפערן. גאַנץ גוט, אַבער וואָס האָט עס צו טאָן מיט
דעם אַרבעטערקלאַס?

איז באמת דער אַרבעטערקלאַס זיך מחויב צו לייון אין דער לענג און
איך דער ברייט פאַר דער געזעלשאַפט?

דער אַרבעטערקלאַס, ווען ער וועט קאָנסטרוירט ווערן, וועט זיין עגאַנסט־
טיש און וועט זיך ניט פאַרנעמען מיט קהלשע ענינים, נאָר מיט זיינע אייגענע
אינטערעסן.

ער וועט לייון די אַרבעטערפראַגע פון שטאַנדפונקט פון אַרבעטערקלאַס און
ניט פון שטאַנדפונקט פון דער געזעלשאַפט, אַלס אַזוינער.

ב.

אַרבעטערקלאַס און דער אַרבעטער

עס איז דאָ אַ שפּרוך — „צוליב די ביימער זעט מען ניט דעם וואַלד.“
אַמאָל, ווען מען קומט צו זייער נאָענט צו די ביימער און מען נעמט באַ־
טראַכטן, אויספאַרשן, אויסלערנען דאָס לעבן, וואַקסן, בליען און דאַרן פון דעם
איינצלנעם בוים, פאַרגעסט מען אינגאַנצן אַן זיין קהילה, דעם סאָד, גאַרטן
אָדער וואַלד.

יעדער בוים איז אַ וועלט פאַר זיך, אַן אינדווידואַליטעט, און איינער פון
אַנדערן איז פאַרשידן; איינער הויך, ריזיק, שפאַרט אונטער דעם הימל, פאַר־
טשעפעט אַ פאַרביישווימענדיקן וואַלקן, דעם קאַפּ פאַריסן; דער צווייטער קליין,
איינגעשרומפן, איינגעקוואַרט, האַלט זיך נאָענט צו דער מוטערערד, האָט מורא

אוועקצוגיין פון איר שויס און פארטוך; איינער איז שאַטנדיק, צווייגהאַפטיק, באַשאַטן מיט נעסטן, פאַרוויגט מיט ווינטעלעך און באַזונגען; דער אַנדערער — דאַר, אַ פאַר נישטיקע צווייגעלעך, אַ מיין סריס, רחמנא ליצלן.

אַ קיין צווייפל ניט, אַז עס איז דאָ צו וואָס זיך צוצוקוקן, וואָס צו לער־נען, וואָס אויפצופאַסן אין יעדן בוים באַזונדער.

אַבער דער שפּרוך וואָרנט אונדז, דערמאָנט אונדז, אַז מיר זאָלן צופיל ניט מיטגערסן ווערן פונעם באַאַבאַכטן דעם איינצלנעם, איינזאַמען בוים. נאָר מיר זאָלן אים אויפנעמען ווי איינעם פון די מערערע, ווי איינעם, וואָס גייט אַריין אַלס אַ טייל אין דעם גאַנצן, וואָס הייסט וואַלד, אַדער גאַרטן.

דעם אמת זאָגנדיק, אין סאַציאַלע פראַגן זענען מיר דווקא גענויגט צו מאַכן אַ קעגנזעצלעכן טעות, איינגוטלעך, מיר טוען מערסטנטייל פאַרקערט: „צור־ליבן וואַלד זענען מיר ניט די ביימער“.

מיר כאַפן אויף דאָס אַלגעמיינע, דאָס געזעלשאַפטלעכע, דאָס סאַציאַלע; מיר אייגנאַריין, פאַרזעען און פאַרקוקן דאָס אינדיווידועלע, דאָס איינצלנע, דאָס אייגנאַרטיקע.

נאַטירלעך, ווען מ'שטייט פון דער ווייטן, וואָס זעט מען? אַ שוואַרצע גע־דיכטע מאַסע, עפעס אַ מיין סאַלידע, מאַסיווע זאַך, וואָס איז אומדורכדרינגבאַר. ערשט ווען מען קומט צו נאָענט, דערזעט מען די אינטערוואַלן, די צווישן־שטחים, די בלויוון צווישן בוים און בוים, און די ביימער, ווי אַזוינע. פון דער־ווייטנס גיסט זיך עס אַלץ צוזאַמען אין איין שטיק.

די צוויי עקסטרעמען, — דאָס פאַרגעסן אָן די ביימער זיך פאַרטוענדיק מיטן וואַלד, דאָס פאַרזען דעם וואַלד צוליבן אַריינטאָן זיך און זיך פאַראינטע־רעסירן מיט די איינצלנע ביימער, — פירן ניט צום ריכטיקן אַפשאַץ פון סאָ־ציאַלע דערשיינונגען און דינען אַלס פאַרגרייזער פון די סאַציאַלע פראַבלעמען, מיט וועלכע מיר האָבן געהאַט צו טאָן, מיר האָבן צו טאָן און מיר וועלן נאָך פאַר יאָרן און יאָרן האָבן צו טאָן.

דאָס געזאַגטע ווילן מיר אַנווענדן צו דער פראַגע: שטייען מיר יאָ אויפן שטאַנדפונקט פון אַרבעטערקלאַס, אַדער ניט?

כדי צו געבן אַן ענטפער אויף דער פראַגע, דאַרף מען פאַר דעם גוט פונאַנדערגלידערן דעם טערמין „אַרבעטערקלאַס“.

די זאַך איז ניט אַזוי איינפאַך, ווי עס זעט אויס. בכלל אין סאַציאַלע דער־שיינונגען האָבן מיר אַן אַ שיעור מיסברויכונגען. און מען דאַרף זיין זייער פאַר־זיכטיק, ווען מען האָט צו טאָן מיט זיי. עפעס אַ האָר אַראָפּ אָן אַ זייט און איר פאַרבלאַנדזשעט און דערגרייכט פאַרקערטע רעזולטאַטן, רעזולטאַטן, וואָס זיי זענען דער היפּוך פון דעם, וואָס איר דערוואַרט.

אַרבעטערקלאַס, — וואָס באַדייט עס? הייסט עס די גאַנצע סומע פון יענע מענטשן, וועלכע זענען פאַרנומען מיט אַרבעט, באַשעפטיקט אין דער פראַ־דוקציע?

אויב אַזוי אויסגעטייטשט, דוכט זיך מיר, אַז מיר שטייען מיט ביידע פיס גאַנץ פעסט אויף דעם שטאַנדפונקט פון אַרבעטערקלאַס.

איר זעט, אז איך וויל דאָ ניט אַריינגיין אין קיין חקירות מכות אַרבעט
און פּראָדוקטיווער אַרבעט.

מיר אַרט ניט, אין דעם געגעבענעם פּאַל, אַנצונעמען, אַז נאָר פּאַבריק-
אַרבעט איז ריכטיקע, אמתע, כשרע אַרבעט.

איך וואָלט אַפילו גיין ווייטער און אַוועקשטעלן דאָס וואָרט פּראָלעטאַריאַט,
צו פּאַרבייטן דעם טערמין אַרבעטערקלאַס.

און דאָ וואָלטן מיר ווייטער שטעלן די פּראָגע: וואָס מיינט מען אונטערן
וואָרט „פּראָלעטאַריאַט“? אויב מען פּאַרשטייט אונטער דעם די גאַנצע סומע
פּראָלעטאַריער, אַלע יענע, וואָס זענען געדונגען, זענען באַשעפטיקט אין דער
ציינדוסטריע, אין וועלכער זיי האָבן ניט קיין אייגנטום-חלק — קען איך זאָגן
בפּה-מלא, מיטן גאַנצן האַרצן, אַז מיר שטייען אויפן שטאַנדפּונקט פון פּראָלע-
טאַריאַט אין דער לייזונג פון דער אַרבעטערפּראָגע.

די צרה איז אַבער, וואָס יענע, וואָס לאָזן פון מויל ניט אַרויס דאָס וואָרט
„אַרבעטערקלאַס“, פּאַרשטייען אונטער דעם עפעס אַ מין אַבסטראַקציע, און ניט
דעם קאָנקרעטן סך-הכל פון אַלע אַרבעטער.

אַ ביישפּיל, אַ היסטאָרישער, וועט מאַכן קלאַר די זאַך.

סמיט, דער קלאַסישער פּאַליטישער עקאָנאָמיסט, האָט אָנגעשריבן זיין
גרויס ווערק, אויף וועלכן דער ליבעראַליזם האָט געבויט זיינע עקאָנאָמישע לערן
און האַנדלונגען, אונטערן טיטל: „די רייכקייט פון די נאַציעס“. וואָס האָט ער
געמיינט, ריינדנדיק וועגן רייכקייט אין צוזאַמענבאַצוג מיטן וואָרט און באַגריף
„נאַציע“? וואָס איז דער פּשט אַ נאַציע איז רייך?

הייסט עס, אַז אַלע יענע, וועלכע ווערן פּאַררעכנט פאַר מיטגלידער פון
דער נאַציע, זענען רייך? אַדער האָבן אַ גלייכן טייל אין די רייכטימער, וועלכע
די נאַציע, ווי אַ גאַנצע, ווי אַ קיבוץ, פּאַרמאַגט! ניין, חס ושלום, ניט דאָס. די
רייכקייט פון דער נאַציע באַדייט, אַז עס זענען דאָ רייכע אינדיווידן אין דער
געגעבענער נאַציע. אַט אזוי ווי אַן אַנטיסעמיט באַהויפט, אַז די יידן זענען
רייך, ווייל עס זענען דאָ צווישן זיי איינצלע פּערזאָנען, וועלכע זענען מאַוימדיק
רייך. ראַטשילד איז רייך — הייסט עס די יידן זענען רייך.

דער ליבעראַליזם האָט גערעדט וועגן דער נאַציע, ווען באַמת האָט ער
אינזינען געהאַט און אַפּערירט מיט די קעפּ, מיט אַ דינער שיכט פון דער גע-
זעלשאַפט.

דאָ איז דער אומגליק, וואָס אונטער אַ וואָרט, וואָס באַצייכנט דעם כלל,
אַ גאַנצן קיבוץ, אַ גאַנצע געזעלשאַפט, רוקט מען אונטער אַ פאַר איינצלע
פּערזאָנען, וועלכע פּאַרשטעלן די געזאַמטשאַפט, פּאַרשאַטענען זי מיט זייער
גרויס, הויך און דיקייט, און די אַלע מיליאָנען פון יענע קליינע, שוואַכע, נע-
בעכדיקע ברואים זעט מען ניט אַרויס.

ווען מען האָט גערעדט וועגן דער נאַציע, דער גרויסקייט, רייכקייט, באַ-
רימטקייט, געלערנטקייט פון דער נאַציע — האָט מען אַלעמאַל באַמת באַצייכנט
די גרויסקייט פון אַ קליינער גרופּע מענטשן, וועלכע האָט כלומרשט רעפּרעזענ-
טירט די נאַציע.

אַט-דער טעות און פּאַרבלענדעניש פּאַרפּאָלגט יעדע גענעראַליזאַציע, וועל-

כע ווערט אָנגעווענדט אין סאָציאַלע דערשיינונגען. דאָס איז ניט אַ פעלער, וועלכער איז צוגעשטאַנען ספּעציעל צום באַגריף און וואָרט נאַציע. יעדער שם־קביוב, יעדעס וואָרט, וועלכעס באַצייכנט אַ געזעמל, וועט באַגעגענען דעם זעלביקן שלימזל, וועט אַנמאַכן די זעלביקע צרות, וועט פאַרפירן און פאַרבלענדן. ווייל סוף־כול־סוף וועט מען אייך אונטעררוקן אַן ערזאַץ, און אַנבאַטן זיך צו האַלטן מיט דער פּיקציע, מיטן אָפּנאַר.

כדי דאָס זאָל ניט געשען און מען זאָל אויסמיידן געמאַכטע פעלערן און ניט אַריינפאַלן כסדר אין די זעלבע סאָציאַלע גריבער, דאַרף מען זיך ניט לאָזן פירן אויפן פאַלשן וועג פון די אַבסטראַקטע באַגריפן, און זען אַריינלייגן אין זיי קאָנקרעטע אינהאַלטן.

מען דאַרף שטיין אויפן שטאַנדפונקט פון אַרבעטער, פון יעדן איינצלנעם אַרבעטער, פון יהוד, און גיין אַרויף אָנהייבנדיק פון סאַמע גרונט; דער איינצל־נער אַרבעטער איז צו שוואַך צו פאַרטיידיקן זיינע אינטערעסן, דעריבער פאַריי־ניקט ער זיך מיט אַנדערע אַרבעטער, בכדי צוזאַמען, מיט פאַרייניקטע כוחות, צו באַקעמפן דעם אַלגעמיינעם שונא.

אויפן מזבח פון דעם אַבסטראַקטן באַגריף „אַרבעטערקלאַס“ ברענגט מען אויף די ממשותדיקע רעאַלע אינטערעסן פון די אַרבעטער, פון אַרבעטערקלאַס (אַן גענדזענע פּיסלעך), אָבער דערפאַר פאַרטיידיקט מען מיט כל־הכוחות די רעאַלע, די אמתע, די פלייש־ און בלוטאינטערעסן פון דער גרופּקע, פון דער פאַרטיי אָדער קליקע.

און דעריבער, ווען מען פרעגט אונדז, צי שטייען מיר אויפן שטאַנדפונקט פון אַרבעטערקלאַס, ענטפערן מיר אַן קווענקלעניש: זיכער, מיר שטייען, אָבער אונטערן וואָרט אַרבעטערקלאַס פאַרשטייען מיר די גאַנצע סומע מענטשן, וועל־כע אַרבעטן, באַטייליקן זיך, ווי אַרבעטער, אין דער אינדוסטריע, און לעבן אויף שכירות.

אָבער ווען מען פאַלסיפּיצירט דעם באַגריף, מען גיט אַנשטאַט אים ערזאַצן און דריידלעך און שפּיצלעך און פון פינגער אַרויסגעזויגענע טעאַריעס און גאַנ־צע בערג וויסטע און נישטע חלומות און דאָס אַלץ ווייל מען אַרויסגעבן ווי די אידעאָלאָגיע פון אַרבעטערקלאַס און מען ווייל אונדז איינשמועסן, אַז דער בעס־טער וועג צו לייזן די אַרבעטערפראַגע איז אומצוברענגען די אַרבעטער אין אַן אייגענעם ברודערקאַמף — וואָרפן מיר עס אָפּ. ווייל מיר פאַרשטייען און זעען גאַנץ קלאַר, אַז אונטער דער מאַסקע פון אַרבעטערקלאַס פיגורירט אַ גרופּע, אַן אַנדער סאָציאַלע אויסבילדעכץ, אַ נאָך ניט אינגאַנצן אויסגעקריסטאַליזירטע פאַרמאַציע, וועלכע פאַרטיידיקט מיט די צייַן און נעגל אירע אייגענע אינטער־רעסן, וועלכע פאַלן בשום־אופן ניט צוזאַמען מיט די אינטערעסן פון די אַרבע־טער, און די גרופּע פאַרגוואַלטיקט די אַרבעטער, אַ טייל פון זיי, און פאַרטונקלט זייער באַווסטזיין און ניט נאָר פאַרנאַכלעסיקט זיי, נאָר באַגראַבט זייערע אינ־טערעסן, פאַר אַטדער גרופּע עקזיסטירט ניט דער אַרבעטערקלאַס אין לעבן, נאָר געפינט זיך ערגעץ אין אַ הייליקן ספר, אַנגעשריבן ערגעץ פון אַ הייליקן, און אַלע יענע אַרבעטער, וואָס האַלטן ניט פון יענעם ספר און יענעם קדוש,

ווערן ממילא אויס אַרבעטער, און זייערע אינטערעסן זענען גאַרניט ווערט, ווי בלאַטע.

דערפאַר זאָגן מיר: כדי צו באַוואַרענען זיך קעגן אַט־דער מיסברויכונג, דאַרף מען שטיין אויפן שטאַנדפונקט פון אַרבעטער און זיך אַרויפהייבן צו דער סומע אַרבעטער.

פון אונטן אַרויף און ניט פון אויבן אַראָפּ, סאַציאַלאַגיש גענומען. אַבער אַזאַ אויפפאַסונג איז אַן אינטעראַינדיווידועלע, ניט קיין סאַציאַלע, אַזאַ אַרבעטערקלאַס וואָלט בילדן אַן אינטעראַינדיווידועלע פאַרמאַציע.

ג.

לייבאַריזאַציע פון אינדוסטריע

סאַציאַליזם — אַ וואָרט, וועגן וועלכן אַלע ווייסן. אַלע מיין איך יענע, וואָס האָבן אַ באַציונג צו דער ראַדיקאַלער באַוועגונג.

פונדעסטוועגן וואָלט ניט געשאַט צו פרעגן:

סאַציאַליזם, וואָס איז עס?

פילאַלאַגיש שטאַמט דאָס וואָרט פון „סאַציוס“, אַ חבר. סאַציאַליזם, אויב אַזוי, באַדייט, אַז מען דאַרף איינפירן „געזעלשאַפטלעכקייט“.

און ווען עס האַנדלט זיך, למשל, מכוח דער אינדוסטריע, נוצט מען דאָס וואָרט סאַציאַליזאַציע, וואָס מיינט די פאַרגעזעלשאַפטלעכונג פון די מיטלען פון פראַדוקציע.

אייגנטלעך וואָלט איך זאָגן, אַז סאַציאַליזם איז דער אידעאַל וועגן שאַפן אַ געזעלשאַפט.

איז דען קיין געזעלשאַפט ניטאָ? — וועט דער לייענער פרעגן. דאַרף מען דען האָבן אַ באַזונדערע לערע, אַ באַזונדערן אידעאַל, וועלכער זאָל באַשטרעבן דעם איינפיר פון אַ געזעלשאַפט?

אויף דעם וועלן מיר ענטפערן, אַז עס איז כמעט ווי ניטאָ קיין געזעלשאַפט. ס'טייטש, ווי אַזוי איז דאָס? — וועט פרעגן דער לייענער און מעגלעך נאָך אַ קוועטש טאָן מיט דער „לינקער“ פליצע.

די זאַך איז איינפאַך: — עס איז דאָ אַ געזעלשאַפט, וועלכע איז צעריסן אויף קלאַסן, וועלכע רייסן זיך אַרום צווישן זיך, קעמפן איינער קעגן אַנדערן, און קיין איינהייטלעכע געזעלשאַפט פאַרמאַגן מיר ניט. פשוט גערעדט, מיר האָבן אַ סומע, אַ צוזאַמעננעם פון עטלעכע קלאַסן, וועלכע שטרייטן איינער קעגן אַנדערן, מיר וואָלטן וועלן האָבן — ריכטיקער, אויפבויען — אַ סאָלידאַרע, איינ־הייטלעכע געזעלשאַפט מיט אַן אמתן ציבור־לעבן, וועלכע זאָל זיך שטיצן אויף קעגנזייטיקער הילף, אַנשטאַט וואָס היינט האַלט זי זיך אויף דעם קעגנזייטיקן געשלעג, און אַנטאָן שטירדעס, נגישות.

אין אַ צונויפגעפרעסטן קנױל מענטשן, װעלכע האַלטן זיך אין קױלן-בױלן, זענען די אױנצולנע זיכער צוזאַמענגענומען אַמאַל אַזױ ענג און פעסט, אַז אױר דאַרפט אַ סך כוחות אַנווענדן, בכדי זײ פונאַנדערצורױסן. אַבער דאָס אױז אַ צױר-זאַמענבונד, װעלכער װערט געקניפט דורך דעם װײלדן פאַרלאַנג אױנער דעם אַנדערן אַרױסצונעמען אַן אױג, אױסהאַקן אַ צאַן, אױנטערשלאַגן די לונגען וכדומה „כױרורגישע“ אַפּעראַציעס; יעדער פון די שלעגער באַמיט זיך, פּלייסט זיך צוצוקומען װאָס נענטער צו יענעם, װעלכן אױם װאַלט זיך װעלן צעברעכן די בױנער. זײ שטופּט צוזאַמען, ברענגט צוזאַמען פּײנטשאַפט און קעגנערשאַפט. און אַזעלכע פאַרײניקונגען — הלוואַי װאַלטן זײ בעסער ניט עקזיסטירט. דאָס אױגענע אונדזער ציבור-לעבן. קױנער קאָן ניט זאַגן, אַז מױר זענען ניט פאַרבונדן, פאַרפּלאַכטן, צונויפגעפאַרט, כמעט אױבערגעפּלאַכטן, פאַרשנורע-װעט ענג, שטייף, אַבער בשעת מעשה זענען מױר אױסן ניט צו העלפּן, נאַר שטערן, ניט טאָן גוטס, נאַר אַנטאָן צרות אױנער דעם אַנדערן, און באמת, די פּײנטשאַפט און דער פאַרלאַנג אױסצונוצן, אױסצווױגן אױנער דעם צױיטן — דאָס ברענגט אונדז צוזאַמען, דאָס האַלט אונדז צוזאַמען. אַ פּיאַוקע, װאָס זױגט דאָס בלוט, האַלט זיך גאַנץ פעסט צו צום האַלדז, אױף װעלכן זײ זיצט, אַזױ, אַז אױר קענט זײ כמעט ניט אַפּרײסן. פונדעסטװעגן אױז זײ ניט אַרגאַניש צוזאַמענגעבונדן מיטן קערפּער פון יענעם, װעמען זײ סמאַטשקעט אױס.

דאָס אױגענע אונדזער געזעלשאַפט, װעלכע באַשטייט הױפּטזעכלעך פון דרײַ שאַרף-אַפּגעזונדערטע און דאָך צוזאַמענגעבונדענע באַשטאַנדטיילן. בױראַקראַטן, קאַפּיטאַליסטן און פּראָלעטאַריער. זײ האַלטן זיך אױנער אַן אַנדערן. די קאַפּיטאַליסטן קענען ניט אױסקומען, קענען קױן לעבן ניט מאַכן, קױן פּראָפּיטן ניט אַנהױפּן, אַן דעם אַרבעטערקלאַס.

דער בױראַקראַט צײט זײן חױנה פון בײדן, אױבערהױפּט אױז ער פאַראױנ-טערעסירט, זײ זאָלן זיך אַרומרײסן צװישן זיך, װאָס מער זײ ראַנגלען זיך אַלץ מער מוז מען אַנקומען צו אױם, װעלכער פאַרנעמט זיך מיט דער פּונקציע פון „אַרגאַניזירן“ די געזעלשאַפט, אױפּפאַסן אױף דעם חברה-לעבן אַזױ, אַז עס זאָל פונקציאָנירן, ניט געבראַכן װערן אױנגאַנצן, דאָס געשלעג זאָל זיך ניט אַפּ-שטעלן, די װונדן זאָלן האַלטן אין אױן טריפּן מיט בלוט און אױטער, און ער װעט האַלטן אין צװײגן נאַסינקע טיכעלעך.

װאָס מער װידערשפרוכן אין געזעלשאַפט, אַלץ בעסער פאַר אױם, װײל דעמאַלט מוז מען אױם נײטיק האַבן, ער זאָל אױנפירן שלום, אױפהאַלטן דעם בורגפּרײדן, אַרױסגעבן געזעצן און אַכטונג-געבן אױף זײער דורכפיר און אַנ-װענד אין לעבן; די געזעצן שרײבן-פאַר װי צו שלאַגן, װי צו בײלן, אױף װעלכן אױפּן. די בױראַקראַטן זענען צײטנוױז כמעט װי נײטראַל. װײל באמת גענומען, דער קלאַס פון בױראַקראַטן, די כלומרשטע „אַרגאַניזירער“ פון געזעלשאַפטלעכן לעבן, זענען פאַראױנטערעסירט אין אױן זאַך — אין דעם פאַראױביקן דעם פּראָ-צעס פון אַנטאַגאַניסטישן צוזאַמענלעבן, צוזאַמעגעקױסטענץ פון די פאַרשיידענע קלאַסן אין דער געזעלשאַפט.

אַזױ װי אַ ריכטער, װען ער „אַרבעט פון שטיק“, אױז פאַראױנטערעסירט

עס זאלן פארקומען וואס מער סיכסוכים, קריגערייען, צוזאמענשטויסן, כדי ער זאל האבן וואס צו טאן, זיך אריינלייגן אין א שלום, און שליכטן, אויסגלייכן די שטרייטנדיקע פרעטענזיעס, אזוי זענען די ביוראקראטן, ווי א קלאס, מיט לייב און לעבן פאראינטערעסירט, אז אין דער געזעלשאפט זאל זיין וואס מער טומ-לעניש, בורעניש, רייסערייען און קעגנזאצן, בכדי מען זאל זיך אן זיי ניט קענען באגיין, מען זאל מוזן ארויסקוקן צו זייער אריינמישן זיך און זיי זאלן ווערן אומבאדינגט נייטיק, כדי אויפצוהאלטן דעם גלייכגעוויכט פון געזעלשאפט-לעבן לעבן.

אָט-די דריי הויפטקלאַסן, ווי אַנגעוויזן, זענען אויסגעשנירט, פאַרפלאַג-טערט איינער מיטן אַנדערן. אָבער דאָס איז אַ צרהדיקע געזעלשאַפט, וועלכע ווערט אזוי אויפגעהאַלטן, דאָס איז ניט קיין געזעלשאַפט אין אמתן זיין פון וואָרט. ווייל געזעלשאַפט, פּילאָלאָגיש אַפּילו, שטאַמט פֿון וואָרט „געזעל“, וועל-כעס באַדייט אַ מיטהעלפּער, ווי דאָס העברעיִשע וואָרט „חברה“ נעמט זיך פֿון וואָרט חבר. אַן אמתע חברה קען זיך האַלטן בלויז אויף חברשאַפט. אָבער קען מען זאָגן, אַז אונדזער היינטיקע געזעלשאַפט איז געבויט אויף חברשאַפט? זענען אַ קאָך מיט אַ מויז חברים? איז עס אַ שעפּס מיט אַ וואָלף? עס איז כמעט ניטאָ קיין געמיינזאַמס אין אונדזער ציבור-לעבן, נאָר קעגנגעזעצטס, און דאָס קעגנגעזעצטע האַלט, צעמענטירט אונדז.

דעריבער זאָגן מיר, אַז סאַציאַליזם באַדייט אייגנטלעך דאָס איינפירן, דאָס שאַפֿן אַ געזעלשאַפטלעך לעבן, דאָס אויפריכטן אַ געזעלשאַפט. דאָס וואָרט געזעלשאַפט עקזיסטירט, עס ווערט אַנגעווענדט מיט רעכט צו קליינע פאַרבינדונגען און אַסאַציאַציעס, וועלכע זענען באמת געבויט אויף דעם פּרינציפֿ פֿון דעם אַלגעמיינעם, געמיינזאַמען. אָבער אונדזער גרויסער אַלץ-אַרומנעמענדיקער צוזאַמענלעב גייט ניט אַרונטער אונטער אַזאַ קעפל. ער פאַרדינט ניט דאָס רעכט זיך אַנצורופֿן „געזעל-שאַפט“, ער דערמאַנט גיכער אַן אַ סטאַיע הינט, וועלכע רייסן זיך איבער אַ בייז...

אַ מעטאַפֿאָרע, וועלכע פּרץ האָט גענוצט צו באַצייכענען דעם באַגריף „פּאַטערלאַנד“.

דעריבער זאָגן מיר, אַז סאַציאַליזם אייגנטלעך דאַרף מען דעפינירן ווי אַן אידעאַל צו שאַפֿן אַ געזעלשאַפט, אַ פאַרמאַציע, וועלכע האָט עדיהיום ניט עקזיסטירט.

ביז-אַהער, גלויב איך, וועט זיך קיינער מיט מיר ניט אַמפּערן. ליינענ-דיק, קאָן זיין, וועלן אַנדערע זאָגן: צו וואָס ברעכט ער זיך אַריין אין אַפענע טירן? צוליב וואָס מאַרדן זיין וועגן זאַכן, וואָס מיר אלע ווייסן און אַנערקענען? איך האָב אָבער גערעכנט, אַז עס איז כדאַי זיך אַפּצושטעלן אויף דעם גרונטבאַגריף, כדי דאָס ווייטערדיקע זאל זיין קלאָר.

ווען מיר לאָזן זיך אַרונטער צו דער עקאָנאָמישער פּראָבלעם און מיר גיבן אַ פּרעג: צו וועמען דאַרף, על-פּיי-יושר און שכל-הישר, געהערן די אינדוסט-ריע? וועלכער אופן פֿון אַנפיר וואָלט געבן דעם העכסטן קאָעפיציענט פֿון פּראָ-דוקטיוויטעט און וואָלט אַנטשפּרעכן די אינטערעסן פֿון די פּראָדוצירער?

אויף דעם ענטפערט דער סאציאליסט, אָז די אינדוסטריע, די פראָדוקציע־
מיטלען דארפן סאציאליזירט ווערן, דארפן פאָרגעזעלשאַפטלעכט ווערן.
מיר וועלן זיך ניט פאָרהאַלטן לאַנג און צוגעבן; ער איז גערעכט.
נאָר איין פראַגע שטעלט זיך גלייך: איבערגעבן די אינדוסטריע דער גע-
זעלשאַפט מהיכא תיתא, אָדער „אַלרייט“, ווי מען זאָגט אין אַמעריקע. אָבער
ווי נעמט מען די געזעלשאַפט, וועלכער מען זאָל קענען אָנטרויען די ווירטשאַפט,
די אינדוסטריע?

אַ געזעלשאַפט, ווי אַ סאָלידאַרער מהות, אַ געזעלשאַפט געבויט אויף חבר-
שאַפט, אויף דעם געמיינזאַמען, — ווי נעמט מען עס? דאָס איז דאָך אַן אידעאַל!
דאָס אייגנטלעך קומט דאָך דער סאציאליזם ערשט צו פריידיקן און דענקט
איינצופירן.

ווען אַ „געזעלשאַפט“ וואָלט עקזיסטירן, ווען אַזא סאציאַלער וועזן וואָלט
זיין בנמצא, וואָלט האָבן אַ זינען, איך מיין ביידע, אַ וויסנשאַפטלעכן און פראַק-
טישן, דער פאָרשלאַג צו פאָרגעזעלשאַפטלעכן די פראָדוקציעמיטלען.

ביי היינטיקן טאָג פאַרמאָגן מיר אַנשטאַט אַ געזעלשאַפט, אַ מין
ויתרוצו הבנים בקרבה, אַ סומע קלאַסן און סאציאַלע גרופירונגען, וועלכע רייסן
זיך, בייסן זיך, און בכדי זיי זאָלן ניט אַרויס פון די ראַמען, וויסן אַ מאַס און
אַ שיער אין געשלעג, האָבן זיי באַשאַפן אַ צאָם, וואָס הייסט שטאַט, וועלכער
האַלט זיי איין, זיי זאָלן איינער דעם אַנדערן ניט איבערשניידן, אין היץ און
צעקאַכעניש פון געשלעג, די רוב סימנים... און אויף אַזא אופן האָבן זיי געשאַפן
די מעגלעכקייט כסדר אָנצוגיין מיט דעם „שפּיל פון כוחות“, ווי זיי רופן עס
אין אַ הויכן סטיל...

וואָס טוט מען מיט דער אינדוסטריע, ווען מען נעמט זי צו, ווען מען קאַנ-
פיסקירט זי, פון דעם קאַפיטאַליסטן-קלאַס?

עס וואָלט ניט זיין אַזוי שווער זי אָפצונעמען, ווען מיר וואָלטן וויסן גענוי,
וועמען מען דאַרף זי איבערגעבן, וועמען?

דער געזעלשאַפט, וועלכע עקזיסטירט ניט...

אָבער אויף אַזא אופן, איבערגעבנדיק דער געזעלשאַפט די אינדוסטריע,

וועלן מיר טאַקע שאַפן די געזעלשאַפט, — קען זיך איינשפאַרן דער סאציאַליסט.

אָבער איך גלויב, אַז יעדער פּילט, אַז אַט-דער אַרגומענט איז אַ שוואַכער.

וואָס ווילן זיי אייגנטלעך, די קלאַסנסאציאַליסטן, — מיט איין טריט דער-

גרייכן צוויי צילן? מיט איין שטיין דערהרגענען צוויי פויגלען איז אַ שווערע

זאַך. אָבער פאַרט מעגלעך; אָבער מיט איין שליידער דערהרגענען איין פויגל,

און לעבעדיק מאַכן, אָדער באַשאַפן אַ צווייטן — דאָס איז שוין צופיל קונצן.

דאָס קאַנפּיסקירן, „די עקספּראַפּיאַציע פון די עקספּראַפּיאַטאָרן“, ווי

מאַרקס האָט עס גערופן, קען צעברעכן דעם קאַפיטאַליסטן-קלאַס, אָבער דער

אַקט אַליין שאַפט ניט קיין איינהייטלעכע געזעלשאַפט, מחמת דעם, וואָס די לעצ-

טע פאַרמאָגט נאָך אַנדערע פאַרמאַציעס, און בכלל ווערט עס אַזוי גיך ניט
געטאַן...

נאָר דער סאציאַליסט וועט צוגעבן, אַז מען קען ניט איבערגעבן דער גע-
זעלשאַפט די אינדוסטריע, מחמת די געזעלשאַפט דאַרף נאָך ערשט באַשאַפן

ווערן. דעריבער, וועט ער זאגן, האָבן מיר פאַרגעלייגט, אַז מען זאָל איבערגעבן די ווירטשאַפּט דעם שטאַט, דער מלוכה, זי זאָל אָנפירן און פאַרוואַלטן די באַ-לעבאַטישקייט.

אַבער אויב אזוי, גלויב איך, וועט יעדער אַרבעטער טענהן, — איך מײן יעדער אַרבעטער, וואָס האָט נאָך אַ קלאַרן, ניט קײן צעדולטן קאַפּ אויף זײנע פּלייצעס, — אויב די אינדוסטריע גיט מען ניט איבער דער געזעלשאַפּט, נאָר דעם שטאַט — אַן אינסטיטוציע, וועלכע ווערט פאַרטראָטן הויפטזעכלעך פון אײן קלאַס, דעם ביוראָקראַטנקלאַס — שטעלט זיך די פּראָגע: פאַרוואָס זאָל מען עס בעסער ניט אַוועקגעבן דעם אַרבעטערקלאַס? יעדנפאַלס איז דאָך דער אַרבע-טערקלאַס מער באַרעכטיקט צו פאַרנעמען די אינדוסטריע, אין וועלכער די אַר-בעטער זענען באַשעפטיקט, אײדער דער ביוראָקראַטנקלאַס!

יעדער מאַרקסיסט-סאָציאַליסט ווייסט, אַז דער שטאַט איז אַ קלאַסן-אינס-טיטוציע. ווען עס וואַלטן ניט זײן קײן קלאַסן-ווידערשפּרוך, קײן סתירות און נײגודים, וואַלט דער שטאַט ניט האָבן אויף וואָס זיך צו האַלטן. דאָס איז אײנע פון די הויפטגעדאַנקען פון מאַרקסיזם.

דער שטאַט קען ניט זײן דער פאַרטעטער פון דער קלאַסנלאָזער געזעל-שאַפּט, ווייל לויט זײן עצם מהות נאָך איז ער קאַנסטרווירט אויף דיפּערענ-ציאַציעס.

און ווען עס שטעלט זיך די פּראָגע: וועמען זאָל מען איבערגעבן די אינ-דוסטריע, נאָכדעם ווי די בורזשואַזיע איז עקספּראַפּריאירט געוואָרן — דעם אַר-בעטערקלאַס, אָדער דעם ביוראָקראַטנקלאַס? — דאַרף יעדער סאָציאַליסט-בר-דעת ענטפּערן: דער אַרבעטער איז בילכער.

ווען עס וואַלט זיך האַנדלען: אַרבעטערקלאַס אויף אײן זײט, די געזעל-שאַפּט, ווי אַ גאַנצע, אויף דער אַנדערער זײט, דעמאָלט וואַלט מען זיך, אפּשר, קענען קווענקלען. אַבער דער אויסקלייב שטייט אזוי:

אָדער דער ביוראָקראַטנקלאַס, אָדער דער אַרבעטערקלאַס! — און דער ענטפּער קען זײן מער ניט ווי אײנער.

נאָכדעם ווי די אינדוסטריע ווערט צוגענומען ביי דעם קאַפיטאַליסטנקלאַס, גײט זי איבער אין רשות פון אַרבעטערקלאַס.

פאַר דעם שטימט דער שכל, דער יושר, און דאָס איז אין אײנקלאַנג מיט די אינטערעסן פון דער אינדוסטריע.

נאָך אַלעמען: ווער פירט אַן דעם קאַמף קעגן קאַפיטאַליסטנקלאַס? דער אַרבעטער.

ווער איז פאַרנומען אין דער אינדוסטריע? דער אַרבעטערקלאַס! — דאַרף ער זי קריגן.

יעדנפאַלס אין דער איבערגאַנגסצײט.

ווען אַן אײנהײטלעכע געזעלשאַפּט, אַן אַן-קלאַסן-געזעלשאַפּט, וועט גע-שאַפן ווערן, וועלן מיר דעמאָלט זען, ווי אזוי די אינדוסטריע צו „פאַרגעזעל-שאַפּטלעכן“. אַבער קודם-כל מוז מען זי „פאַראַרבעטערן“.

לײבאַרזאַציע פון אינדוסטריע, ניט נאַציאָנאַליזאַציע און ניט סאַציאַ-ליזאַציע.

אַרבעט און קאַפּיטאַל

מיט יאָרן צוריק האָט די דערשיינונג אויסגעזען גאַנץ איינפאַך. זי איז באמת געווען דעמאָלט אַ סך פשוטער ווי זי איז היינט. אַמאָל האָט מען זיך פאַרגעשטעלט די זאך אזוי: אַרבעט שטייט, אזוי צו זאָגן, אויף איין זייט, קאַפּיטאַל אויף דער צווייטער זייט, און צווישן זיי ליגט כמעט ווי אַן אָפּגרונט.

דער צוזאַמענשטויס צווישן אַרבעט און קאַפּיטאַל איז געווען אומגעפער דער איינציקער, וועלכער האָט זיך געוואָרפן אין די אויגן פון אויספאַרשער פון סאַציאַל-עקאָנאָמישע פענאָמענען.

די, וואָס אַרבעטן, זענען געדונגען, פאַרמאָגן גאַרניט, זענען פאַרנומען אין פאַבריקן, אין אַנשטאַלען, וועלכע געהערן ניט צו זיי. די פאַרמעגלעכע, די אַנ-געשאַטענע זעק, אַרבעטן ניט. זייער עובדא באַשטייט אין דינגען אַדער קויפן אַרבעטסקראַפּט.

דאָ איז אַ סתירה פון אינטערעסן.

און דאָס איז דער איינציקער, דער קאַרדינאַלסטער ווידערשפּרוך, וואָס צעעסט אונדזער ווירטשאַפּט.

קאַפּיטאַל נעמט אַראָפּ די סמעטענע פון פּראָדוקציעפּראָצעס און לאָזט אי-בער די סירוואַראַדקע פאַרן אַרבעטערקלאַס, וועלכער קריגט זיין נעבעכדיקן גע-האַלט און פּראָצעוועט, האָרעוועט, אָבער בלייבט אַלעמאָל אַ פּרעמדער, אַ שטיפּ-קינד אין דעם באַלעבאַטישקייט-הויז.

אַרבעט און קאַפּיטאַל — צוויי שונאים. זיי האַלטן אין איין קריגן זיך; איי-נער ציט צו זיך און דער צווייטער — צו זיך.

אַרבעט האָט אַ יתרון איבער קאַפּיטאַל אין דער הינזיכט:

קאַפּיטאַל קען ניט אויסקומען אָן אַרבעטקראַפּט, פון דעם קוואַל צים ער זיין חיונה, דאָס הייסט די קאַלאַסאַלע פּראָפּיטן. אויף ניט-דערצאָלטער אַרבעט, אויף דעם האַדעוועט זיך אויף דער קאַפּיטאַל און וואַקסט, דער קאַפּיטאַליסטן-קלאַס לעבט אויף דעם חשבון פון אַרבעטערקלאַס און מוז צו אים אָנקומען.

אַרבעט קען זיך אָבער באַגייזן אָן קאַפּיטאַל, אַדער קאַפּיטאַליסט. דעריבער פּאַסירט, אַז אין צוזאַמענשטויס פון די צוויי פּאַקטאָרן קען זיך דער אַרבעטער, דער טרעגער פון אַרבעטקראַפּט, פּילן גאַנץ געדולדיק און פאַרריסן, ווייל ער קען אַנפירן דעם קאַמף ביון סוף, ביז דער פאַרניכטונג פון קאַפּיטאַליסט און קאַפּיטאַליסטישן סיסטעם, בשעת דער קאַפּיטאַליסט קען ניט, איז ניט בכוח, צו פאַרניכטן דעם אַרבעטערקלאַס, אָן וועלכן די קאַפּיטאַליסטישע אַרדענונג וואַלט ניט קענען פּונקציאָנירן און אַפילו ניט עקזיסטירן.

יא, מיט צענדליקער יאָרן צוריק האָבן די סאַציאַל-עקאָנאָמישע דערשיי-
 נונגען אויסגעזען פיל איינפאַכער, און זיי זענען באמת ניט געווען אַזוי פאַרפלאַנ-
 טערט, פאַרווירט ווי ביי היינטיקן טאַג.

אַרבעט און קאַפיטאַל, זייערע צוזאַמענפאַרהעלטענישן, זייערע צוזאַמענ-
 שטויסן — דאָס האָט פאַרנומען דעם אויבנאָן אין די עקאָנאָמישע אונטערזוו-
 כונגען און אויספאַרשונגען פון לעבן פון יענער צייט.

דער באַאַבאַכטער האָט בלויז דאָס געזען און דאָס אויסשליסלעך פיקסירט.
 דער מאַמענט פון אַרגאַניזאַציע, וועלכער פלעכט זיך אַריין און האַלט צו-
 זאַמען די צוויי פאַקטאָרן — אַרבעט און קאַפיטאַל — האָט זיך ניט שטאַרק
 בולט אַנטפלעקט.

און ווען מען האָט אים יאָ באַמערקט, האָט מען אים ניט אָפגעשאַצט לויט
 זיין חשיבות נאָך; ער איז געלעגן עפעס ווי אַ שאַטן פון דער געלער זון —
 געלטקאַפיטאַל.

און עס איז קיין חידוש ניט. דער אַרגאַניזאַציע-פאַקטאָר איז ניט געווען
 אַזוי וויכטיק, ווייל די עקאָנאָמישע קערפערשאַפטן זענען געווען פאַרהעלטניש-
 מעסיק קליין אין צאָל און היקף.

די פאַבריק, ווערקשטאַטן זענען געווען ניט-געוויקסיק, די צאָל אַרבעטער,
 פאַרנומען אין יעדער איינציקער פון זיי, ניט גוואַלדיק גרויס.

אייגנטלעך האָט די אַרגאַניזירטע אַרבעטערשאַפט אַוועקגעשטעלט דעם
 טראָפּ אויפן וואַרט אַרגאַניזאַציע.

און דאָ האָט מען גענומען דורכטאָפן דעם פראַצעס פון אַרגאַניזאַציע אומע-
 טום, אַרויפגייענדיק ביו צו די אַנהייבן פון דער אינדוסטריע און ווירטשאַפט.

עס איז ניט אַזוי וויכטיק דער פונאַנדערשייד פון אַרבעטער און זיינע
 כלים, ווי דער פונאַנדערריס, וואָס ווייזט זיך אַרויס צווישן איינפאַכער אַרבעט
 פון איינצלנעם אַרבעטער און דער אַנפירנדיקער אַרבעט, וועלכע באַשטייט אין
 אַרגאַניזירן דעם פראַדוקציעפראַצעס.

ניט נאָר דאָס געצייג האָט זיך אָפגעטיילט פון אַרבעטער, — ער האָט
 אויפגעהערט צו זיין דער אייגנטימער פון די אינסטרומענטן און פראַדוקציע-
 מיטלען, וועלכע ער געברויכט, נאָר מער און טיפער: דער אַרבעטער האָט אויפ-
 געהערט צו באַהערשן דעם פראַצעס פון אַרגאַניזאַציע.

די ערשטע דערשיינונג איז אַן עקאָנאָמישע, די צווייטע — אַ סאַציאַל-
 גישע, און זי איז תוכיקער, וואַרצלדיקער.

דער אַרגאַניזאַציע-פראַצעס האָט זיך אַרויסגערוקט, אויסגעוואַקסן, געוואָרן
 אַ וויכטיקער «מאַכער» און דער איינצלנער אַרבעטער האָט איבער אים קיין
 שליטה ניט, קיין דעה ניט.

און מיר האָבן דריי מאַמענטן אין יעדן גרויסאינדוסטריעלן פראַצעס: אַר-
 בעט, קאַפיטאַל און אַרגאַניזאַציע.

און דער אַרבעטער שטויסט זיך צוזאַמען ניט נאָר מיטן קאַפיטאַליסט, נאָר
 אויך מיטן אַרגאַניזירער, מיטן קלאַס פון אַרגאַניזאַטאָרן.

מיר האָבן נאָך געדאַרפט צוגעבן אַ פערטן מאַמענט — דערפֿינדונג.
 דאָס איז פאַרהעלטנישמעסיק אַ נייער אַרויסוואַקס, און האָט צוגעצויגן וויי-

ניק אויפמערקזאמקייט צו זיך מצד די טעאָרעטיקער, איבערהויפט פון די אַזוי גערופענע „פּראָלעטאַרישע“ פּאַרשער.
אַרבעט און דערפֿינדונג, דאָס איז אַ נייער קניפל אויפן שנירל פון עקאָנאָ-מישע פּראָצעסן.

נעמט די עדיסאָן-קאָמפּאַניע, די וועסטינגהויז און נאָך און נאָך.
דאָ האָט איר צו טאָן ניט מיט פשוטע קאָפיטאַליסטן, קאָפיטאַליסטישע פירמעס. ניין, דאָ איז קאָפיטאַל פּאַרפּלאַכטן מיט אַ דערפֿינדונג.
און צו דעם מוז מען האָבן אַ באַזונדער צוגאַנג. די אַלטע פּאַליטישע עקאָנאָמיע האָט עס ניט אָפּגעשאַצט.

ווי איר זעט, איז די פּראָגע שטאַרק קאָמפּליצירט געוואָרן.
אַרבעט, קאָפיטאַל, אַרגאַניזאַציע, דערפֿינדונג — על־כּן האָט איר פיר באַשטאַנדטיילן, פיר שותפים פון דעם עקאָנאָמישן פּראָצעס.
נאָר מיר וועלן זיך באַנוגענען מיט די פּאַרדעמדיקע דריי און וועלן זיך אַפּשטעלן אַביסל אויפן מאַמענט פון אַרגאַניזאַציע.

דער אַרבעטערקלאַס, אין קאָמף קעגן קאָפיטאַל, נעמט זיך אַרגאַניזירן. ער וויל גובר זיין קאָפיטאַל דורכדעם, וואָס ער, דער אַרבעטערקלאַס, וועט זיך אַר-גאַניזירן אין גרעסערע מאַסן, אין אַ גרעסערער צאָל ווי ער איז אַרגאַניזירט, צוזאַמענגענומען און צוזאַמענגעבראַכט אין איין אַרט פאַרן קאָפיטאַל, אין דעם אוממיטל באַרן פּראָדוקציע-פּראָצעס.

די אַרבעטער, ניט-ווילנדיק, זענען פאַרבונדן דורך דער געמיינזאַמקייט פון דער אַרבעט.

דאָס טוט דער קאָפיטאַל אַליין; אָן דעם וואָלט ער ניט געקענט פונקציאָ-נירן; ער מוז ברענגען די אַרבעטער צוזאַמען, און געבן זיי אַ באַשטימטע שטיקל אַרבעט.

דאָס איז דער ראשית פון אַרגאַניזאַציע. דאָס איז אַ ריין-אינדוסטריעלער פּראָצעס.

דער אַרבעטער נעמט זיך אַרגאַניזירן און אַרויסוואַקסן פון די ענגע ראַמען פון דער איינצלער פּאַבריק, אויף וועלכער ער אַרבעט. און ער פאַרייניקט זיך מיט זיין ברודער-אַרבעטער, כדי צו האָבן עפעס אַ שטיקל דעה, לכל-הפחות, איבער די שכירות, וועלכע ער קריגט.

און ניט ווילנדיק, ניט באַמערקטערהייט, נעמט אויסוואַקסן אַ גרופע „אַר-גאַניזירער“, מענטשן, וועלכע האָבן אַ באַזונדערע באַגאַבטקייט, אַ באַזונדערע באַשאַנקקייט צו באַהערשן דעם פּראָצעס פון אַרגאַניזאַציע.

אמת, די „אַרגאַניזירער“ זענען די פריינט, די בעסטע גוטע פריינט פון אַרבעטערקלאַס. זיי זענען געקומען אים צו העלפן אָנפירן זיין קאָמף, דעם בי-טערן קאָמף קעגן זיין שונא, דעם קאָפיטאַל.

און אין דער ערשטער צייט זענען זיי באמת לייב פון זיין לייב און ביין פון זיין ביין. אָבער מיט דער צייט, מיטן אַנוואַקסן און אַנקלייב פון אַרגאַניזירטע כוחות, נעמען זיי זיך סעציאָליזירן און פּאַוואַלינקע, קאָם-קאָם, נעמען זיי זיך אַפּרוקן, אַפּטיילן פון די מאַסן, און זיי שיידן זיך אַרויס אין אַ באַזונדער קאַטע-גאָריע, מיט באַזונדערע אינטערעסן, באַזונדערע אַנשויונגען.

אָבער זיי שטייען נאָך פאַרט אויף דער זייט פון דער באַריקאָדע. זיי שטייען
נאָך אַליין מיטן אַרבעטער קעגן קאַפיטאַל.

דער פּראָצעס גייט אָן, ער קריסטאָליזירט זיך מער און מער.
קאַפיטאַל שלאָפט ניט פאַר דער צייט, וואָס דער אַרבעטערקלאַס אַרגאַני-
זירט זיך, אַנטוויקלט זיך פּיל-ווייניק.

די טעכנישע מיטלען, אָנגעווענדט אין דער אינדוסטריע, ווערן קאָמפּלי-
צירטער, און די אינדוסטריע אַליין וואַקסט אויך, די צאָל אַרבעטער, פּאַרנומען
אין באַזונדערע צווייגן, קוועלט אָן, און איינצלע, אָפּגעזונדערטע געביטן פון
אינדוסטריע וואַקסן זיך צוזאַמען, אַדער גיסן זיך צוזאַמען, עס שווימען אַרויף
די טראַסטן און קאַרטעלן.

די אַרגאַניזאַציע-פּראָצעסן, וועלכע ווערן דאָרטן אָנגעווענדט, זענען פּיל-
פּאַכיקער איידער די יעניקע פון די קליינע ווערקשטאַטן.

און קאַפיטאַל האַלט אויך אין איין אויסטיילן באַזונדערע קאָדרן פון אַרגאַ-
ניזירער, פון מענטשן, וועלכע זענען ספּעציעל פּאַרנומען מיטן אָנפירן דעם
אַרגאַניזאַציע-פּראָצעס.

און פון ביידע זייטן נעמען זיך באַווייזן גרופּן, וועלכע זענען בעצם גענו-
מען גאַנץ פּאַרוואַנדט, נאָענט סיי אין גייסט און סיי אין זייער אַרטפּאַרנעם אין
דער אינדוסטריע.

דער „אַרגאַניזירער“, וועלכער איז אויסגעוואַקסן אויפן געביט פון אָנפירן
דעם קאָמף קעגן קאַפיטאַל, און דער אַרגאַניזירער פון צווייטן צד, פון קאַפיטאַל,
נעמען זיך דערקענען און איבערשמועסן זיך איבער די קעפּ פון די אַרבעטער
און קאַפיטאַליסטן. זיי נעמען ווערן באַווייניק צו אַ געוויסער מאָס און זיי
מאַכן אַ פּאַרוו זיך צו פּאַרייניקן און זיך עטאַבלירן אַלס אַ נייער קלאַס.

די אַרגאַניזירער פון אַרבעטערקלאַס און די אַרגאַניזירער פון פּראָדוקציע-
פּראָצעס דריקן זיך די הענט און ווערן איין קלאַס געשמידט דורך קלאַסנבאַ-
וווסטייך און אַלגעמייניקייט פון אינטערעסן.

אַמבעסטן און קלאַרסטן זעט מען עס אין רוסלאַנד, וווּ דער קאַפיטאַליסט
איז אַראָפּגעשטויסן געוואָרן פון דער אַוואַנס-סצענע, און דער אַרגאַניזאַטאָר,
אונטערן נאָמען קאַמיסאַר, האָט פּאַרנומען זיין אַרט.

דאָס איז דאָס קערנדל, דער תּמצית, פון די גרויסע געשעענישן, וועלכע
זענען פּאַרגעקומען אין רוסלאַנד פון 1917-1928, ביז דאָס קערנדל איז באַ-
וואַקסן געוואָרן דאָרטן, אַדאַנק געוויסע היסטאָרישע אומשטענדן, מיט אַ דיקן-
ווילדן שאַלעכץ.

אָבער ניט וועגן רוסלאַנד ווילן מיר דאָ שרייבן. מיר נוצן עס מער ניט
זוי אַן אָנזויזן. אין רוסלאַנד איז עס בולט און קלאַר. אָבער אין אַ שוואַכערער
און ווייכערער פּאַרמע קען מען עס נעמען באַמערקן אין אַלע לענדער, וועלכע
זענען אינדוסטריאַליזירט און די אַרבעטערשאַפט איז אַרגאַניזירט. מער ניט, וואָס
דער קאַפיטאַליסט פּאַרשטעלט דאָ מיט זיינע ברייטע פּלייצעס דעם אַרגאַניזי-
רער אין זיינע ביידע געשטאַלטן, אַרבעטער-אַרגאַניזאַטאָר און אינדוסטריע-אַר-
גאַניזאַטאָר.

דעם אַרבעטערקלאַס איז די זאָך ניט קלאַר. ער גיט זיך ניט אָפּ קיין

ריכטיקן דיין-וחשבון אין אלעם דעם, וואָס דאָ קומט פֿאַר. ער איז נאָך ניט בכוח צו נעמען איבערשאַצן די שעצער, וועלכע ער האַלט פֿאַר אייגענע, ווען באמת געהערן זיי גאַר צו אַן אַנדער קלאַס.

ער מיינט נאָך אַלץ, אַז די אידעאָלאָגיע, מיט וועלכער ער טראַגט זיך אַרום, איז זיינע, ווען באמת געהערט זי צו דעם קלאַס „אַרגאַניזירער“, וועלכער האָט פֿאַר אים געשאַפֿן די אידעאָלאָגיע און האָט אים איינגעשמועסט, אַז דאָס איז אַן „אַרבעטער־אידעאָלאָגיע“.

ווי מיט אַ פּופּציק־זעכציק יאָר צוריק האָט זיך דער אַרבעטערקלאַס נאָכ־געשלעפט נאָך די קאַפיטאַליסטן און זייערע אידעאָלאָגן, אַזוי שלעפט ער זיך איצטער בלינדערהייט נאָך דעם קלאַס פֿון אַרגאַניזירער און זייערע „דענקער“. זיי שטעלן אים צו זיין גייסטיקע שפּייז, וועלכע ער עסט מיט גרויס געשמאַק, און ער ווייסט ניט, אַז זיי סמען אים אָפּ, אַז זיי פֿאַרפירן און פֿאַרווירן אים. ער ווייסט עס ניט קלאַר, דייטלעך, באַוווסטזיניק. אָבער אינסטינקטיוו, אין די טיפּענישן פֿון זיין קלאַס־נשמה, פּילט ער עפעס, שפּירט ער עפעס און ער נעמט זיך פֿאַרהאַלטן מיט גרויס פֿאַרדאַכט צו זיינע „גרויסע גוטע פּריינט“, וועלכע דער־קלערן זיך אים אין ליבע צען מאָל אַ טאַג, און האָבן אים העלטער ווי זיך אַליין. דערווייל איז עס אַ טונקעלער געפּיל. אָבער ער לאַזט זיך שוין באַמערקן. דער אַרבעטערקלאַס, פֿאַר די לעצטע צענדליק יאָר נאָך דער רוסישער לעקציע, וועלכע ער האָט געקראַגן און באַצאַלט פֿאַר איר גאַנץ טייער רבי־געלט, נעמט ביסלעכווייז מאַנעוורירן, ער נעמט אַנווערן זיין תּמימות און אומשולדיקייט, זיין קינדערשן צוטרוי צו יענע, וואָס ריידן כּסדר אין זיין נאַמען.

ער נעמט, הגם טונקל, איינזען, אַז ער האָט מער שונאים ווי ער האָט זיך פֿאַרגעשטעלט, אַז יענע, וועלכע זענען כלומרשט זיינע פּריינט, זענען בעצם גענומען אויך מער ניט ווי פֿאַרמאַסקירטע שונאים. און ווען ס'האַנדלט זיך וועגן פּראַקטישע, סטראַטעגישע מאַסרעגלען, נעמט ער אַרויסווייזן מער פֿאַר־זיכטיקייט.

ווי איך האָב געזאָגט — ער מאַנעוורירט; ער קוקט און טראַכט פֿון וועלכן שונא קען מען קריגן, אַרויסרייסן גרעסערע הנחות. דערפֿאַר איז ער ביי זיך ניט אַזוי תקיף ווי פֿאַר דעם אין אַנגריף אויפֿן קאַפיטאַליסטנקלאַס. ווי יענער אַרענדאַטאָר אין בראַנשטעטערס מעשה האָט ער מורא צו בעטן אַ מפּלה אויפֿן פּרייט, טאַמער וועט דער צווייטער פּרייט, וואָס וועט קומען נאָך דעם ערשטן, זיין נאָך אַ גרעסערער שונא־ישראל און נאָך גרויזאַמער שינדן די פעל.

דער אַרבעטערקלאַס נעמט זיך אַרומקוקן און איבערלייגן און זיך פֿאַר־טראַכטן; יאָ, דער קאַפיטאַליסט איז אַ דם־שונא, אָבער דער „אַרגאַניזירער“, וואָס טראַגט אַ שיינעם נאַמען, איז גאַר ניט אַזאַ גוטער פּריינט.

און דער טונקעלער באַוווסטזיין דיקטירט די פֿאַרזיכטיקייט, וועלכע עס ווייזן אַרויס לעצטנס גרויסע אַרבעטער־קערפּערשאַפטן, די קאַנפּעדעראַציעס פֿון פּראַצע אַריינגערעכנט. דערפֿאַר לאָזן זיך הערן אַזוי העזהדיק די שטימען מכות אַ פֿאַרשטענדיקונג, אויסגלייך צווישן אַרבעט און קאַפיטאַל.

דער אַרבעטערקלאַס נעמט פּילן, אַז אַ שונא שטייט הינטער זיין רוקן און

טשאטעוועט אויף אים. ער ווארט און קוועלט אן פון הנאה, אן אט-אט וועט דער ארבעטער בייקומען דעם קאפיטאליסט, אבער אין געשלעג וועט ער אזוי אפגעשוואכט ווערן, אז ער, דער דריטער, דער נייער אויפגעקומענער, וועט זיך אים אוועקזעצן אויפן רוקן און פארן ווייטער רייטנדיק אויף אים. דער פחד פארן דריטן — דאס איז דאס כאראקטעריסטישע אין דער ארבעטער-פסיכאלאגיע פון אונדזער צייט.

ה.

קאפיטאל, ארבעט און שטאט

אייגנטלעך, האלט דער מלוכה-סאציאליסט אין איין טענה, אז דער ארבעטער דארף בלויז זען אויסצונוצן דעם שטאט, דעם מלוכה-אפאראט, די געזעצגעבערישע מאכט אין זיין קאמף קעגן קאפיטאל. ארבעט און קאפיטאל ראנגלען זיך. די קאפיטאליסטן זענען אין דער מינדערהייט, די ארבעטער — אין דער מערהייט, און היות, אז אין לאנד הערשט א דעמאקראטיע, זענען די ארבעטער בכוח צו געברויכן זייערע פאליטישע רעכט, אלס אויסקלייבער, אלס שטימענאפגעבער, און בזה-האופן אויסאiben א דרוק אויפן קאפיטאל, ארויסגעבנדיק סאציאלע געזעצן, וועלכע זאלן שטיין אויף דער וואך און אפהיטן דעם ארבעטער און פארטיידיקן זיינע פאזיציעס. דאס איז דער אנהייב פון דער ארגומענטאציע און געדאנקענגאנג. און כל-זמן דער מלוכה-סאציאליסט האלט זיך אין די גרענעצן פון אויס-נוצן דעם שטאט, מוז מען צוגעבן, אז ער רעדט כמעט ווי צו דער זאך. כל-זמן דער שטאט עקזיסטירט, דארף מען זען, אז ער זאל פארוואלטעט ווערן אזוי, אז ער זאל ניט נאר ניט שטערן דעם ארבעטערקלאס אין זיין קאמף פארן אויסבעסערן זיין לאגע, נאר פארקערט, ער זאל נאך אים ארויסהעלפן. דאס איז אייגנטלעך געווען איינער פון די הויפטגעדאנקען פון לאסאלן. אין אמעריקע זעט מען, ווי שווער עס איז אויסצונוצן די אזויגערופענע דע-מאקראטיע צו גונסטן דעם ארבעטערקלאס, אבער טעארעטיש גענומען קען מען דאך אבער ניט באהויפטן, אז אזא זאך איז בעצם ניט מעגלעך. און דער מלוכה-סאציאליסט, אין דעם ערשטן טייל פון דעבאטירן קעגן דעם אנארכיסט, האט זיך געפילט גאנץ תקיף, שטייענדיק אויף א געזונטן באדן פון א רעאלן פארשטיין און אויפפאסן די סאציאלפאליטישע ווירקלעכקייט. א דעמאקראטיע בינדט פונאנדער גאנצע אוצרות כוחות, פאר וואס זאל עס ניט אויסנוצן דער ארבעטערקלאס, דער קלאס, וועלכער קען גרינג געוויינען א מערהייט! אמת, א מערהייט וואלט דער ארבעטערקלאס ערשט דעמאלט געקענט קריגן, ווען ער וואלט זיך געהאט פארייניקט מיטן מיטלקלאס, אבער דאס זענען איינצלהייטן, וועלכע רירן אן בלויז די טאקטישע זייט, ניט דעם פרינציפ.

ווייטער: אַמאָליקע יאָרן האָבן די מלוכה-סאַציאַליסטן געגלויבט, אז דער מיטלקלאַס וועט גאָר אין קורצן אונטערגיין, ווערנדיק צעשפליטערט, אַ טייל פון אים פאַרשלונגען פון פּראָצעס פון פּראָלעטאַריאַציע, וועלכער קומט פאַר, און אַ צווייטער טייל פון פּויפּעריאַציע. איינס פון די ביידע, האָבן זיי געטענהט: אַדער דער מיטלקלאַס וועט אונטערגיין און פאַררעמט ווערן און אַזוי אַרום אַראָפּגעוואָרפן ווערן פון די וואַגשאַלן, אַדער ער וועט אַריינגעצויגן ווערן אין די רייען פון די אַרבעטער, אַדאַנק דעם, וואָס דער גרויסער קאַפיטאַל, ווי אַ גרויסער פּיש, פאַרשלינגט דעם קליינעם געשעפטסמענטש מיט זיין געשעפט.

איך וויל זיך דאָ ניט אַריינלאָזן אין אַ פּונאַנדערנעם פון דער טעזיס. וואָס מיר אינטערעסירט איז די צווייטע העלפט פון דער באַהויפטונג. און איך מוז זאָגן, אז אויף וויפל די ערשטע העלפט האָט אויסגעזען פּראַקטיש און רעאַליסטיש, אויף אַזויפיל איז די צווייטע העלפט אינגאַנצן אומרעאַליסטיש, און הויפטזעכלעך ניט אויסגעהאַלטן לאַגיש.

זעט: מען הייבט אָן מיט דעם געדאַנק, אז אַרבעט דאַרף אויסנוצן דעם שטאַט אין קאַמף קעגן קאַפיטאַל, און מען פאַרענדיקט מיט דעם פאַרשלאַג, אז אַלץ: די אינדוסטריע, די ווירטשאַפּט, סיי די פּראָדוקציע און סיי דער אויסטויש, זאָלן אַוועקגעגעבן ווערן דעם שטאַט, אין זיין רשות און יוריסדיקציע. ער זאָל ווערן דער באַלעבאַס פון דעם.

פאַרוואָס קומט עס אים? צוליב וואָס זאָל עס אַזוי געטאָן ווערן? פאַרוואָס זאָל דער אַרבעטערקלאַס אַזוי זעלבסטמערדעריש האַנדלען?

זאָלן מיר נאָכגעבן דעם סאַציאַלדעמאָקראַט, אז דער שטאַט דאַרף און קען אויסגענוצט ווערן. אָבער פון דעם איז נאָך גאַנץ ווייט צום צווייטן געדאַנק — אז דער שטאַט זאָל אַלץ איבערנעמען. מען לייגט כלומרשט פאַר דעם אַרבעטער-קלאַס, אז ער זאָל אויסנוצן דעם שטאַט, און צום סוף שטעלט זיך אַרויס, אז דער שלום, דער סוף-פּסקו, איז, אז דער שטאַט זאָל אויסנוצן דעם אַרבעטער-קלאַס און ביי אים אַוועקנעמען די ווירטשאַפּט.

און עס איז מערקווירדיק, אז אייגנטלעך ווידערהאַלט זיך דאָ דער אייגענער טעות, וועלכן מיר האָבן שוין עטלעכע מאל אויפגעדעקט אין מלוכה-סאַציאַליסטישן געדאַנקענגאַנג.

זיי הייבן אָן מיט אַ קלאַסן-אידעאָלאָגיע, מיט אַ קלאַסנקאַמף — און פאַר-פאַרן אין סאַציאַליזירונג, אין איבערגיין צו אַן איינהייטלעכער געזעלשאַפּט. מען קען דאָך ניט האַלטן דעם שטעקן ביי ביידע עקן. אויב מען שטייט אויפן שטאַנד-פונקט פון אַרבעטערקלאַס, דאַרף מען אויף דעם שטאַנדפונקט בלייבן און מען קען ניט פּלוצלונג אַריבערשפּרינגען, פאַרלאָזנדיק דעם שטאַנדפונקט פון קלאַס און זיך שטעלן אויף אַן אַלגעמיינ-געזעלשאַפּטלעכן באַדן.

דאָ איז דער איבערברוך נאָך מער שרייענדיק, מען הייבט אָן מיט דעם איינפאַכן און גלאַטן געדאַנק, אז דער אַרבעטער-קלאַס זאָל זען אויסנוצן דעם שטאַט, די סאַציאַלע געזעצגעבעריי, און מען גייט פּלוצלונג אַריבער אין אַ דיאָמעטראַלן קעגנזאַץ — אַוועקגעבן אַלץ דעם שטאַט. דער אַרבעטער ווערט אַריינגעצויגן, כמעט ווי אַריינגענאַרט, אונטער דעם אויסרייך פון אויסנוצן דעם שטאַט, אַלס פאַרמיטלער פון די צוויי קעמפּנדיקע

צדדים; אבער דער לעצטער שארט זיך צו און פון א פארמיטלער ווערט ער פארוואנדלט אין א באלעבאס, און ער נעמט צו די באלעבאטישקייט. שטילער- הייט, מעשה-קאץ, רוקט ער זיך צו צו דער ווירטשאפט, נעמט זיך אריינמישן און צום סוף לייגט ער ארויף אויף איר זיין לאפע.

פון דער ראלע פון א פארמיטלער און א בעל-רחמים, וועלכער נעמט זיך אן די קרוידע פון ארבעטערקלאס, ביזן איבערנעמען די ווירטשאפט, איז א רעכט שטיקל וועגס.

לאמיר געבן א קוק, ווי דער דריטער שטאנד און דער קאפיטאליסטנקלאס האבן געהאנדלט בנוגע דעם שטאט.

אמת, זיי האבן אים אויסגענוצט אין זייער קאמף קעגן די פעאדאלן, קעגן די פריצים, זיי האבן ארויסגעגעבן געזעצן און אפגעשאפט די פרווילעגיעס פון די הערשנדיקע שטאנדן, עקספראפריאירט זייער לאנד, בארויבט זיי פון זייערע טיטולן און רעכט... און דא האבן זיי זיך אפגעשטעלט. זיי האבן זיך קיינמאל ניט דערטראכט צו דער מאדנער היסטארישער פארבלענדעניש-נארישקייט: אז היות מען נעמט צו די גיטער, דעם ערדבאזיץ, פון די גרויסע פריצים, דארף מען עס אוועקגעבן דעם שטאט.

בנוגע דער פויערימפראגע האבן עס אלע פארשטאנען, אז אויב מען שאפט אפ לייבאייגנטום, הייסט דאס, אז מען מוז נעמען די ערד און איבערגעבן זי דעם פויערטום, די יעניקע, וועלכע באארבעטן זי, קולטיווירן זי, און ניט דעם שטאט.

מען האט דאך דארטן אויך געקענט מאכן דעם זעליקן גרייז און אפ- שאפנדיק פרוואטן לייבאייגנטום, איינפירן בשעת-מעשה מלוכהשן לייבאייגנטום. דאס הייסט לאזן פאנשטשיזנע, נאר האבנדיק עס נאציאנאליזירט אדער סאציא- ליזירט.

עס קומט טאקע עפעס אויס, אז די מלוכה-סאציאליסטן האלטן די ארבע- טער פאר גרעסערע נאראנים ווי די פויערים. מען דארף אבער צופיל ניט בויען אויף יענעם נארישקייט... ווייל טאמער נעמט ער און ווערט פלוצלונג קלוג?

דערפאר טאקע איז פארגעקומען דער אומדערווארטער דורכפאל מיטן רו- סישן אזוי גערופענעם „קאמוניזם“, וועלכער האט געפריידיקט דעמאקראטיזם כל-זמן עס האט זיך געהאנדלט וועגן אויסנוצן די דעמאקראטיע קעגן דעם קאפיטאליסטנקלאס, אבער ווי נאר די מלוכה, אין דער סאציאלער פערזאן פון דעם ביוראקראטישן קלאס, האט פארנומען די ווירטשאפט, א זאך, נאך וועלכער זיי האבן געגארט און געלעכצט, האבן זיי גלייך פארקירעוועט אויף א דיקטא- טור. ווייל דער שטאט, ווערנדיק באלעבאס, אן עקאנאמישער סוביעקט, שטויסט זיך צוזאמען מיט אלע איבעריקע קלאסן, מיטן מיטלשטאנד און מיטן ארבעטער- קלאס. און כדי זיך צו באווארענען אנטקעגן אזויפיל שונאים, וועלכע זענען נא- טירלעכערווייז א מערהייט אין געזעלשאפט, מוז דער שטאט אנווענדן דראקא- נישע געזעצן און מעטאדן.

דאס איז א רעזולטאט פון דער אומלאגישקייט פון דעם זאץ. אויסנוצן דעם שטאט איז איין זאך, און איך צווייפל שטארק, צי דער קלאסישער אנארכיום איז געווען גערעכט אין זיין איינשפארן זיך אויף דעם פונקט, און דערקלערן

דעם שטאַט אַלס עפעס אַ מין טאַבו, אַ מין שרץ, וואָס איז מטמא, פאַראומרייניקט יעדערן, וועלכער רירט זיך צו צו אים.

אַבער דערפאַר בנוגע דער צווייטער העלפט איז דער אַנאַרכיזם געווען אויסגעהאַלטן ביז גאַר און זייער רעאַליסטיש.

אַרבעט נייטיקט זיך אין שטאַט יעדנפאַלס ניט מער ווי קאַפיטאַל. און פאַרוואָס זאָל אַרבעט, דער אַרבעטערקלאַס, זיך דערקלערן פאַר אַזאַ גרויסן גוטן פריינט פון שטאַט, אַז ער זאָל אים אַלץ אַנפאַרטרויען? און אויב די קאַפיטאַל-ליסטן, אין דער פאַרשוין פון די ליבעראַלן און זייערע יורידישע אידעאָלאָגן, האָבן דערקלערט דעם שטאַט אַלס אַ נאַכט-שומר, וווּ איז דער שכל, יושר און לאַגיק, אַז אַרבעט זאָל אים פראַקלאַמירן ווי דעם "כל-וכל" פון דער נייער געזעלשאַפט, אים אַלץ אַוועקגעבן, אַוועקשענקען?

די בעסטע דעמאָקראַטיע קען ניט באַוואַרענען דעם אַרבעטער קעגן די מיסברויכן פון שטאַט אויף מאַרגן נאַכדעם ווי דער לעצטער נעמט איבער און פאַרוואַלט די גאַנצע ווירטשאַפט. דער ביוראָקראַט וועט זיין אַן ערגערער באַלע-באַס און עקספּלאַטאַטאָר פון קאַפיטאַליסט.

און איך שטעל זיך ניט פאַר, אַז דער אַרבעטערקלאַס וועט מיט גוטן גיין אויף דעם וועג פון אַוועקגעבן די ווירטשאַפט, פאַר דער באַהערשונג פון וועלכער ער קעמפט קעגן קאַפיטאַליסט, דעם שטאַט.

ווען דער אַרבעטערקלאַס וועט איבערנעמען די ווירטשאַפט, וועט ער זי האַלטן פאַר זיך, אַנערקענענדיק דאָס רעכט פון אַרבעט, פון אַרבעטער אויף זיינע פראַדוקטן.

"האוחו ביד" איז פאַרט די בעסטע תפילה.

ניט שוין-זשע פאַרשטייט עס ניט דער אַרבעטערקלאַס?

.1

די אַרבעטערפראַגע

עס זענען דאָ פראַגן, וועלכע זענען בעצם גענומען איינפאַך, נאָר אַדאַנק געוויסע אומשטענדן האָט מען זיי אַזוי פאַרדרייט און פאַרקרוטשעט, אַז, "דער טייוול אַליין קען אַ פּוס צעברעכן", ווי מען זאָגט אין רוסיש.

צו דעם סאַרט געהערט אויך די אַרבעטערפראַגע.

זעט ווי מאַדנע די זאך איז פאַרקריפלט געוואָרן.

אַ מלוכה-סאַציאַליסט האַלט אין איין טענהן, אַז ער שטייט אויפן שטאַנד-פונקט פון אַרבעטערקלאַס, אַז ער פאַרטיידיקט די אַרבעטער-אינטערעסן, אַז ער פאַרטיפט דעם אַרבעטערס קלאַסנבאַוויסטיין, אַז ער פריידיקט און פירט אַן דעם קלאַסנקאַמף. און עס וואַלט זיך וועלן אים גלויבן, אַז ער טוט עס טאַקע. אַבער פלוצלונג גיט ער זיך אַ בויג-איבער, אַ וואַרף-אַריבער און ער שטייט שוין מיט ביידע פיס אויפן שטאַנדפונקט פון דער געזעלשאַפט, אַלס אַזוינער,

אָדער נאָך ריכטיקער: אויף דער פּלאַטפאָרמע פון שטאַט. און אזוי שלידערט
ער זיך פון עק צו עק מיט אַזאַ שנעלקייט, אַז עס איז שווער צו זאָגן וווּ שטייט
ער באמת.

ווי אזוי לייזט אַ מלוכה־סאַציאַליסט די אַרבעטערפראַגע?

ער האָט איין ענטפּער: די אינדוסטריע דאַרף נאַציאָנאַליזירט ווערן.

נאַציאָנאַליזירט ווערן — וואָס באַדייט עס? אוועקגעבן עס דער נאַציע,

ווי אַזוינער.

דאָן רעכט, איז עס דאָך אַן ענין פאַר דער נאַציע, פאַר דער גאַנצער באַ-

פעלקערונג. און אויב אזוי, אויב די נאַציע, ווי אַ גאַנצע, קריגט אַ ווירטשאַפט,

אַן אינדוסטריע — דאַרף זי דאָך זיין פאַראינטערעסירט אין דעם, צו קריגן זי,

און זי מעג זיך אַנטערענגען טאָן עפעס צו גונסטן דעם איבערגאַנג פון דער

ווירטשאַפט פון די פּריוואַטע הענט, אין וועלכע זי געפינט זיך, צו קהלשע

הענט און רשות. דער שטאַנדפונקט איז דעמאָלט אַן אַלגעמיין־געזעלשאַפטלעכער

שטאַנדפונקט. אַ געזעלשאַפט קען ניט דערוואַרטן צו קריגן אַ ווירטשאַפט פאַר

גאַרניט טאָן. די געזעלשאַפט, ווי אַ גאַנצע, וויל איבערנעמען די ווירטשאַפט און

אַנגיין מיט דער אַרבעט. אַדמיניסטרירן זי, פאַרוואַלטן זי צו איר טובה; צו

וועמען דאַרף מען זיך דעמאָלט ווענדן מיט דער פּראַפּאָגאַנדע־אַרבעט? צו דער

געזעלשאַפט. ווי אזוי קען מען דאָ אַנווענדן אַ קלאַסנשטאַנדפונקט? ווען דער

ענין אינטערעסירט אַלעמען אַן אויסנאַם פון קלאַס, ווען אַלע שיכטן פון פּאָלק

נעמען איבער די אינדוסטריע — טאָ זאָלן זיי אַרבעטן דערפאַר. זאָלן זיי קעמפן

דערפאַר.

אַזאַ שטאַנדפונקט איז באמת אַ נאַציאָנאַלער, אַן „עקאָנאָמיש־נאַציאָנאַלער“.

אויב די נאַציע איז אַ גאַנצע זאָך, איז עפעס אַ מהות, דאָן דאַרף זי זיך אַרויס-

ווייזן אויפן עקאָנאָמישן געביט, ווי זי האָט זיך, צו אַ געוויסן גראַד, אַרויסגעוויזן

אַלס אַ ים אויפן פּאָליטישן פעלד. זי האָט געשאַפן אירע פּאָליטישע אינסטיטוט-

ציעס, וועלכע געהערן ניט צו פּריוואַטע מענטשן, נאָר צו דער נאַציע, ווי אַ

גאַנצער, זאָל זי שאַפן דאָס גלייכן אין עקאָנאָמיק. זאָל זי טאָן דאָס אייגענע

אין דער ווירטשאַפט.

נאַציאָנאַליזאַציע פון אינדוסטריע איז ניט קיין לייבאַרזאַציע פון אינדוסט-

ריע. עס איז בשום־אופן ניט דאָסזעלביקע. אויב עס איז אמת, אַז די באַפעל-

קערונג וועט געווינען פון דעם, וואָס די אינדוסטריע וועט ווערן נאַציאָנאַליזירט,

אויב דער זאָך איז אַ ריכטיקער, דאַרף מען אים אַרויסזאָגן מיטן גאַנצן מויל,

און ציען אַלע קאַנסעקווענצן פון אים. זיך ניט שעמען און זיך אַפּזאָגן פון קלאַסנ-

שטאַנדפונקט, ווייל אין דעם פּלאַן, אין דער לייזונג, איז אַריינגעצויגן באמת

די גאַנצע חברה, אַלע סאַציאַלע עלעמענטן, דער קהל, דער גרויסער רביס.

אַנהייבן אָבער מיטן אַרבעטערקלאַס, אַרבעטער־קלאַסנבאווסטויין, קלאַסנקאַמף,

שטיין כלומרשט אויפן קלאַסנשטאַנדפונקט — און צום סוף פאַרפאַרן אין נאָ-

ציאָנאַליזאַציע, קען מען ניט. צו זאָגן דאָס מינדסטע וועגן דעם — עס איז ניט

אויסגעהאַלטן, עס איז ניט לאַגיש. מען פּאָדערט אויף איין קלאַס, ער זאָל קעמפן,

ער זאָל זיך אַנטערענגען, ער זאָל געבן קרבנות, ער זאָל אָנפירן אַ סאַציאַלע

רעוואָלוציע. דאָס זענען אַלץ זאָכן, וואָס ווערן ניט גרינג דורכגעפירט, וואָס

קאסטן ענערגיע, מי אַנשטרענגונג און ועל-כולם לעבנס. די רעדער פון דער געשיכטע ווילן זיך פון זיך אַליין ניט דרייען, מען דאַרף זיי שמירן. ווער דאַרף עס אַלץ טאַן? ווער איז עס מחויב צו טאַן? — דער אַרבעטער-קלאַס. ווער וועט קריגן דעם רעזולטאַט? דעם קריג, דעם קלאַסנקריג, פירט אָן דער אַרבעטער — ווער וועט נעמען דעם „רויב“, דעם קלאַסנרויב, דעם געווינס? — אַ, דאָס וועט נעמען די גאַנצע געזעלשאַפט, דער קהל וועט איבערנעמען די ווירטשאַפט. אויב אַזוי, זאָל דער קהל אָנפירן דעם קריג, זאָל ער זיך באַטייליקן אין די קרבנות, אין אַנשטרענג, אין געשלעג, און אויב ער טוט עס טאַקע — טאָ ווי אַזוי קען מען ריידן וועגן אַרבעטערקלאַס ספעציעל, — וועגן זיין שטאַנד-פונקט, וועגן זיינע אינטערעסען?

די לייזונג פון דער פראַגע איז אין ווידערשפּרוך מיט דער פאַרמולירונג פון דער פראַגע. דאָס הייסט געהאַלטן דעם שטריק ביי ביידע עקן. מען קען דאָך ניט באַצייכענען אַלס „אַרבעטערשטאַנדפונקט“ אַזאַ מאַדעם צוגאַנג צו דער פראַבלעם. דאָס וואָלט זיין אַ פאַלשער קלאַסנשטאַנדפונקט. כל-זמן מען דאַרף, שונא ישראל, אַנלייגן מיטן קאַפּ, ברענגען קרבנות — שטייט מען אויפן אַרבע-טערשטאַנדפונקט, דאָס הייסט, מען פאַדערט אויף דעם אַרבעטער עס צו טאַן.

און ווען עס האַלט שוין נאָכן זיג, ווען מען האַלט ביים טיילן דאָס געוונענע — דעמאָלט שטעלט מען אַרויס גאַר אָן אַנדער שטאַנדפונקט, דעמאָלט לאַדט מען איין די גאַנצע געזעלשאַפט. זי זאָל קומען און זאָגן איר דעה, און נעמען באַלעבאַטעווען איבער דער ווירטשאַפט, וועלכע דער אַרבעטערקלאַס האָט מיט זיין מסירות-נפש און בלוטפאַרגיסונג אַרויסגעריסן פון די קאַפיטאַליסטן.

איך גלויב, אַז די מלוכה-סאַציאַליסטן זענען אַביסל צו גרויסע אַלטרויסטן... צו גרויסע נדבנים אויפן חשבון פון אַרבעטערקלאַס... איינס פון די ביידע: אַדער בייטן אינגאַנצן דעם שטאַנדפונקט און זיך אַוועקשטעלן אויף אַן אַלגעמיינ-מענטש-לעכן שטאַנדפונקט, און אַוועקוואַרפן די פלאַפלעריי וועגן אַרבעטער-קלאַסנבאַוויסט-זיין, קלאַסנקאַמף וכדומה, אַדער זיך שטעלן אויפן קלאַסנשטאַנדפונקט און פאַר-מולירן די לייזונג פון דער אַרבעטערפראַגע אַלס די לייבאַרזאַציע פון אינדוסט-ריע. פשוט גערעדט, אָן פרעמדע ווערטער: איבערגעבן די ווירטשאַפט אין רשות פון אַרבעטערקלאַס. ניט אַוועקגעבן די ווירטשאַפט, די אינדוסטריע דער נאַציע, נאָר דעם אַרבעטערקלאַס. דאָס וואָלט שטימען מיטן אַנהייב, דאָס וואָלט זיין אין איינקלאַנג מיט דער טעאָריע פון קלאַסנקאַמף, קלאַסנבאַוויסטזיין.

אַבער דאָס איז נאָך ניט אַלץ. די פאַרווירעניש וועט נאָך געדיכטער ווערן, ווען מיר וועלן נעמען אויסטייטשן דעם וואָרט „נאַציאָנאַליזאַציע“ אַדער „סאַ-ציאַליזאַציע“. איינפאַך גערעדט, הייסט דאָס, אַז מען לייגט פאַר דעם אַרבעטער-קלאַס צו באַקעמפן דעם קאַפיטאַליסטנקלאַס, צו „עקספּראַפּריאירן די עקספּראַ-פּריאַטאַרן“, אַוועקצונעמען ביי זיי די ווירטשאַפט און אַוועקגעבן זי דער רע-גירונג.

וועלכער סאַרט רעגירונג? דאָס איז אַ מחלוקת פון די פוסקים, דאָס איז אַ שטרייטפראַגע. סאַציאַלדעמאָקראַטן זאָגן — אַ דעמאָקראַטישער רעגירונג; קאָ-מוניסטן זאָגן — אַ דיקטאַטאָרישער רעגירונג, אָן אַרבעטער- און פּויערים-מאַכט. זיי רופן עס די דיקטאַטור פון פראַלעטאַריאַט מיט אַ „צוטשעפּ“ פון פירער.

מיר וועלן דאָ ניט עפענען קיין דיסקוסיע, צי אַ דעמאָקראַטיע איז באמת דעמאָקראַטיש, צי די אַרבעטער־רעגירונג איז באמת אַן אַרבעטער־רעגירונג. דאָס וואָלט אונדז אָפנייגן פון דער פראַגע. וועלכע מיר ווילן באַהאַנדלען. נאַכגעגעבן. ביידע שיטות זענען גוט. אָבער די פראַגע בלייבט דאָך אַלץ: פאַרוואָס זאָל דער אַרבעטערקלאַס נעמען אַ ווירטשאַפֿט, וועלכע ער האָט דערוואָרבן, זאָלן מיר זאָגן, אין אַ סאַציאַלער רעוואָלוציע אָדער אויף אַן אַנדער אופן, און זי אַוועקגעבן דער דעמאָקראַטישער אָדער דער דיקטאַטאָרישער רעגירונג?

ווען איר פרעגט אַ קאָמוניסט: וועלכער פאַרמע פון אַ רעגירונג עקזיסטירט אין אַמעריקע, אין פראַנקרייך, אין דייטשלאַנד? וועט ער אייך ענטפערן: דאָרטן עקזיסטירט אַ דיקטאַטור פון דער בורזשואַזיע, און קעגן אַט־דער דיקטאַטור וויל ער אויפריכטן אַ דיקטאַטור פון פראַלעטאַריאַט.

גיט אים נאָך. טוט אים אַ טובה. זאָל זיין אַזוי. אָבער עס וואָלט געלוינט זיך צוצוקוקן צו דער „דיקטאַטור פון דער בורזשואַזיע“, זען ווי אַזוי זי פירט זיך אויף, ווען זי איבט אויס איר דיקטאַטאָרישע מאַכט. קיינער וועט ניט זאָגן, למשל, אַז די מאָרגאַן־חברותא זענען קעגנער פון דער אַמעריקאַנער מלוכה, דאָס אייגענע קען קיינער ניט באַהויפטן בנוגע פאַרדן, ראַקפּעלערן און כדומה פיר־מעס. די אויבן־אויסגערעכנטע נעמען זענען ניט קיין קעגנער פון אַ רעגירונג בכלל און ניט קיין שונאים פון דער בורזשואַז־דעמאָקראַטישער רעגירונג. פאַר־קערט, מען וועט גאַנץ גרינג קענען איינזען, אַז זיי זענען די גרעסטע, בעסטע גוטע פריינט פון דער רעגירונג, וועלכע פאַרטיידיקן זייערע אינטערעסן, וואַכט איבער זיי, גיט אַכטונג מען זאָל זייערע אינטערעסן ניט שעדיקן, ניט פון אינע־ווייניק און ניט פון דרויסן. אָבער נאָך אַלעמען, ניט קוקנדיק אויף דער גאַנצער גוטער פריינטשאַפֿט, וואָלט קיינעם פון די פירמעס ניט איינגעפאַלן צו נעמען זייערע געשעפטן און אַנטרויען זיי, אָדער אַוועקגעבן זיי זייער רעגירונג. הגם די לעצטע איז „זייערע“, פאַלגט זיי, געהאַרנט זיי, אָדער, וואָס נאָך בעסער, ליגט ביי זיי אין קעשענע...

שטעלט זיך פאַר אַ „טעאָרעטיקער“, וועלכער זאָל קומען צו דעם קאַפֿ־טאָליסטנקלאַס און זאָל אים פאַרלייגן, ער זאָל אַוועקשענקען די ווירטשאַפֿט און רייכטימער, וועלכע ער פאַרמאַגט, צו זיין רעגירונג, צו זיין ליבער טייערער מלוכה. קיין באַוווּסטזיניקער קלאַס וועט עס קיינמאַל ניט טאָן. און קיין באַוווּסט־זיניקן קלאַס וועט מען עס ניט פאַרלייגן.

פאַרוואָס? ווייל ער וואָלט זיך אויסלאַכן פון אַזאַ פלאַן. און ווען איר וואָלט נעמען איינטענהן: ס'טייטשט, פאַרוואָס זאָלט איר ניט טרויען „איער“ רעגירונג, זי איז דאָך אייערע! איר פאַרמאַגט דאָך אַ „בורזשואַזע דיקטאַטור“! גיט איר, זאָל זי פאַרוואַלטן אייער ווירטשאַפֿט! וואָלטן זיי שמיכלען אין די וואַנצעס. און זאָגן בערך בזה הלשון: — שוטה איינער, די רעגירונג איז „אונדזערע“, ווייל מיר האַלטן די ווירטשאַפֿט אין אונדזערע הענט און זי דאַרף צו אונדז אַנקומען פאַר יעדן גראַשן, אין דעם מאַמענט, ווען מיר וואַלטן איר אַוועקגעגעבן אונדזער ווירטשאַפֿט, וואָלט די רעגירונג אויפהערן צו זיין אונדזערע — מיר וואַלטן ווערן „אירע“. היינט באַלעבאַטעווען מיר איבער איר און דעמאַלט וואָלט זי זיך איזדעקעוועט איבער אונדז. און דאָס איז אַ שטיקל אונטערשייד.

און דעם אומגעלומפערטן פלאַן, וועלכן קיינער וואָלט קיין העזה ניט האָבן פאַרצולייגן דעם קאָפיטאַליסטנקלאַס, האָט מען פאַרגעלייגט, מיט אַ גאַנץ ערנסט־טער וויסנשאַפטלעכער מינע, דעם אַרבעטערקלאַס און מען האָט עס אַרויסגעגעבן פאַר אַן „אידעאָלאָגיע פון פּראָלעטאַריאַט“.

דעמאָקראַטיע, סאָוועטן, וועלכע פאַרמע פון אַ רעגירונג דאָס זאָל ניט זיין, — אַבער פאַרוואָס קומט איר די ווירטשאַפט? פאַרוואָס זאָל דער אַרבעטערקלאַס איר אַוועקגעבן „זיין“ ווירטשאַפט? דער קאָמוניזם צערייסט זיך שרייענדיק, אַז ער וועט שאַפן אַן אַרבעטעררעגירונג, רעכט, זאָל זיין אַזוי. די בורזשואַזיע פאַר־מאָגט דאָך אַ בורזשואַזע רעגירונג, און די פירמעס ראַטשילד, מאָרגאַן און אַנ־דערע זענען ווייט פון אַנאַרכיסטישע געדאַנקען. זיי זענען חוֹשׁ ניט קיין אַפּי־קורסים אין דעם גלויבן, אַז מען דאַרף אַ שטאַט און זיי האָבן אים, נאָר איין זאַך ווייסן זיי קלאָר — די ווירטשאַפט האַלט מען בעסער פאַר זיך איידער מען גיט זי אַוועק דער רעגירונג, דער „אייגענער“ רעגירונג.

און דער אַרבעטערקלאַס — מוז ער עס דווקא זיין נאַרישער פון אַלע אַנדערע קלאַסן און אַוועקשענקען די ווירטשאַפט, וועלכע קומט אים, פאַר וועלכער ער קעמפט, פאַר וועלכער ער בלוטיקט — דער רעגירונג, ווען זי איז שוין אַפילו זיינע? אַבער דער פּראָלעטאַריאַט איז גאַר אַן אַנדער ענין. ער, דער פּראָלעטאַריאַט, האָט גאַרניט וואָס אַנצווערן... אַוודאי, היינט האָט ער נאָך ניט קיין סך צו פאַרלירן, אַבער אויף מאָרגן, נאָכדעם ווי ער קאַנפּיסקירט דעם קאָפיטאַליסטנקלאַס, האָט ער וואָס צו פאַרלירן, ער קען פאַרלירן די ווירטשאַפט, די פאַבריקן, די בענק, וועלכע ער האָט נאָרוואָס פאַרנומען אין קאַמף און גע־שלעג.

די אַרבעטערפראַגע, אויב מען שטייט אויף אַן אַרבעטערשאַנדפונקט, קען האָבן איין לייזונג.

איבערגעבן די ווירטשאַפט דעם אַרבעטערקלאַס און ניט טרויען זי קיין שום רעגירונג שבעולם, אַפילו דער בעסטער.

.ז.

דער אַרבעטערקלאַס און זיין טאַקטיק

פּויערטוט און אַרבעטערטוט

סיי מאַרקס און סיי לאַסאַל, ווען זיי רעדן וועגן אַרבעטערקלאַס און זעען פאַרויס זיין נצחון, שעפן זיי זייער זיכערקייט אין דעם פאַקט, וואָס די בורזשואַ־אַזיע האָט זיך אַרויפגעאַרבעט און אַריבערגעשטיגן די פּריצים, זיי פאַרשטויסן, פאַררוקט אין אַ ווינקל סיי עקאָנאָמיש און סיי פּאָליטיש. זיי זאָגן כמעט בזה־הלשון: אַזוי ווי די בורזשואַזיע האָט באַזיגט די פעאַדאַלן, אַזוי מוזן די פּראָלע־טאַרייער בייקומען די היינטיקע פּריצים, די מאַגנאַטן פון גאַלד און געלט. דאָ

ליגט, לויט זייער פארשטיק, דער „היסטאָרישער מוז“ פון געשיכטלעכער אַנט-
וויקלונג.

אַבער די אַנאַלאָגיע שטעלט פאַר מיט זיך אַ טעות, אַ מיאוסן טעות. און
זי איז זייער פאַרפירעריש. דער פאַרגלייך פירט ניט אַרויף אויפן וועג, נאָר
דווקא אַראָפּ פון וועג.

דער פראָלעטאָריאַט, פאַרשטאַנען אין דעם זינען פון אַן אַרבעטערקלאַס,
איז מיט דער בורזשואַזיע גאַרניט צו פאַרגלייכן. די בורזשואַזיע איז, פאַר-
העלטנישמעסיק, געווען אַ גאַנץ נייער קלאַס; די בורזשואַזיע איז ניט געוואָקסן
פראָפאַרציאָנעל מיטן וווקס, אויסשפרייט, קוואַליפיקאַציע און פאַרגרעסערונג פון
דעם אַדלשטאַנד, פון די פריצים. די פריצישע ווירטשאַפט איז ניט איר ווירט-
שאַפט. די בורזשואַזיע האָט באַשאַפן די שטאַט, די פאַבריק, דעם אויסטויש פון
סחורות, דעם האַנדל און דערנאָך זיך געשמאַק אַ נעם געטאַן צו דער פראָדוק-
ציע, בשעת דער פריץ איז געווען און געבליבן אַ „מחובר לקרקע“, אַ צוגע-
בונדענער צו זיין שטיק לאַנד, צו זיין הויף, צום דאָרף, איבער וועלכן ער האָט
„געקיניגט“. די בורזשואַזיע איז ניט דער קאַנטראַגענט פון אַדלשטאַנד, פון דער
פריצימשאַפט. זי איז, כביכול, עפעס אַ מין נייע „באַשעפעניש“, אַן אייגנאַרטי-
קער „אויפטו“ אויפן געביט פון עקאָנאָמיק און פּאָליטיק. די בורזשואַזיע איז
עפעס ווי אַ מין נייער אַדלשטאַנד, נאָר פון אַן אייגנאַרטיקן סאַרט; די בורזשואַ-
זיע איז אַ מין נייע אַריסטאָקראַטיע, ניט פון „בלויזן בלוט“, נאָר פון „געלן“.
דער אמתער קאַנטראַגענט פון דעם אַדלשטאַנד, זייער אַנטאַגאָניסטישער עלע-
מענט, איז דאָס פּויערטום.

דאָס פּויערטום האָט אָפּגעטאַן, ביז צו אַ געוויסן גראַד, זיין שטיקל אַרבעט.
עס האָט אויסגעפירט דאָס זייניקע. מען האָט פאַרט באַזייטיקט „פאַנשטישונע“
(לייבאיגנטום, „קרעפּאַסטנאַיע פראַוואַ“). און ווייל אין אַגריקולטור זענען די
מאַסן אַרבעטער ניט געווען פאַרבונדן צווישן זיך אַרגאַניש און עס איז דאָרטן
ניט געווען קיין מאַשינען-באַאַרבעטונג פון דער ערד (אַפילו ביי היינטיקן טאַג
הינקט עס נאָך שטאַרק אונטער לגבי דער אינדוסטריע), דערפאַר האָט מען
אויף יענעם געביט געלייזט די פראַגע ניט דורך אַ העכערער פאַרייניקונג פון
דער ערדאַרבעטעריי, נאָר, פאַרקערט, מען האָט די גרויסע הויפן און אימעניעס
צעברעקלט. אַנשטאַט דעם איין גרויסבאַזיצער, דעם פריץ, און די מאַסע ערד-
לאָזע פאַראַבקעס — די פריצישע ערדפראָלעטאָריער — האָט מען געשאַפן אַ
גרויסע צאָל קליינע באַלעבאַטימלעך. ווי איר זעט, איז די לייזונג פון דער פראַגע
געווען גענייגט אין דער זייט פון אייגנטום. זאָלן אַלע האַבן עפעס אַ שטיקל
אַנהאַלט אויף דער ערד, ווייניק ערד, אַבער גוט פאַרטיילט, און אַנשטאַט דער
גרויסער „אַגראַרער פראַדוקציע“ האָט מען גענומען איינפירן קליינע ערד-
אַרבעטעריי.

פאַרוואָס האָט מען אַזוי פאַרענטפערט די פּויערים-פראַגע? פאַרוואָס איז מען
געגאַנגען אַראָפּ אַנשטאַט צו גיין אַרויף? דאָס איז דערפאַר, וואָס גרויסגוט-
באַזיץ האָט ניט געהאַט קיין רעכטפאַרטיקונג אין די פראַצעסן און מעטאָדן פון
ערדקולטיווירונג. די באַאַרבעטונג איז סיי-ווי-סיי פאַרגעקומען כמעט ווי אויף
אַ קליינעם מאַסשטאַב. די קאָאָפּעראַציע פון די „כלאַפעס“ איז סיי-ווי-סיי געווען

אן איינפאכע; די צעטיילונג פון דער אַרבעט איז דאָרטן ניט געווען אזוי פאַר-
צווייגט ווי אין דער אינדוסטריע און ניט אזוי נויטווענדיק. יעדערער האָט זיך
ס'רוב געפאַרעט באַזונדער, באַארבעט זיין שטיקל גאָרטן אָדער פעלד. דערפאַר
האָט מען עס געקענט אזוי גרינג פונאַנדערטיילן, פונאַנדערשניידן. עס איז גע-
ווען אַ גרויסער הויף, אַ סך אַרבעטער, גרויסע שטרעקעס לאַנד, אָבער די ערד-
וירטשאַפט איז ניט געווען קאָמפּליצירט. זי איז געווען גרויס אין שטח, אָבער
פשוט בנוגע די פאַרמעס פון אַראַגאָניזאַציע; און אירע פונקציעס האָבן געקענט
דורכפירן פּריוואַטע פּערוואַנען, אַרבעטנדיק באַזונדער, מיט אַ גרעסערן דער-
פאַלג, איידער זייענדיק פאַרבונדן צוזאַמען און פּלאַנטערנדיק זיך איינער דעם
אַנדערן אונטער די פיס.

ווייטער דאָרף מען צוגעבן, אַז די סאָציאַלאַפּאָליטישע פּראָצעסן, די ווירט-
שאַפטלעכע און מלוכהשע ענדערונגען, זענען פאַרגעקומען ניט אַן דער ווירקונג
פון דער בורזשאַזיע, וועמעס סקעלעט האָט זיך שוין דאָן פאַרמירט, און זי
האָט שוין גענומען אויסאייבן איר איינפלוס אויף דעם גאַנג פון די געשעענישן;
און די בורזשאַזיע האָט ממש פאַרהייליקט די אידייע פון פּריוואַטן אייגנטום,
האָט עס געהאַלטן פאַר אַ „דבר שבקדושה“, געמאַכט פון דעם אַ „געטשקע“. און
אונטער איר השפּעה איז די לייזונג פון דער פּאַנשטשיווע-פּראָגע געגאַנגען
אויפן וועג פון פאַרשטאַרקן די פּאָזיציעס פון קליינעם, פּריוואַטן באַזיץ.

און דאָ איז פאַרגעקומען אַ מאַדנע דערשיינונג.
די גבורה און מאַכט פון די פּעאַדאַלן, פון די פּריצים, איז געלעגן אין
ביידע געביטן: סיי אין באַלעבאַטישקייט און סיי אין פּאָליטישער אַדמיניסטראַ-
ציע. פּעאַדאַלן האָבן באַזעסן ניט נאָר לאַנד, נאָר פּאָליטישע מאַכט דערצו.
זייערע „מלוכהלעך“, זייערע „שלעסער“, זענען געווען זייערע פּעסטונגען. און
גרויסגוטבאַזיץ איז צוזאַמענגעפאַלן מיט זייער פּאָליטישער הערשאַפט. זיי זע-
נען געווען כמעט ווי אומאָפּעהענגיק פּאָליטיש פון וועלכער ניט איז אויבערמאַכט.
און די בורזשאַזיע, — אין איר ערשטער פאַרמאַציע, ריינדיק אין נאָמען פון
דריטן שטאַנד, פון דער נאַציע בכלל, פון דער גאַנצער באַפּעלקערונג, — האָט
זיך אַ נעם געטאָן ארויסצורייסן פון די פּריצישע הענט דעם פּאָליטישן מעכאַניזם.
זי האָט גענומען באַפּרייען די פּאָליטיק פון דעם רשות און שליטה פון די פּעאַ-
דאַלן מיט זייערע קלייניטשקע השגות, קליינלעכע אינטערעסן און פאַרנעם, מיט
זייער קינדערשן שפּיל אין קליינע סיניאַר-לענדעלעך און כדומה מאַנטשינקע
„מדינהלעך“. פּאָליטיק מיט עקאָנאָמיק זענען דאָך ענג פאַרבונדן. האָט מען
געדאַרפט ברעכן די פּעאַדאַלישע עקאָנאָמישע מאַכט אויף אַמאַל מיט דער פּאָ-
ליטישער.

אָבער ווי פאַרשידן זענען געווען די וועגן און מיטלען!
בעת אין פּאָליטיק האָט מען זיך אַ הייב געטאָן און געשאַפן די נאַציאָנאַלע
מלוכה, אַ פּאָליטישן מעכאַניזם, וועלכער נעמט אַרום די גאַנצע נאַציע, געשאַפן
אַ שטאַרקערן און גרעסערן און מער קאָמפּליצירטן אַפּאַראַט, איידער דער פּרי-
ערדיקער, איז מען אין דער עקאָנאָמיק געאַנגען, אזוי צו זאָגן, צוריק; פון אַ
פאַרהעלטנישמעסיק גרויסן מעכאַניזם האָט מען אַראַפּגעזונקען צו גאָר אַ קליינעם.
און פּאָליטיק מיט עקאָנאָמיק האָבן זיך פונאַנדערגעשיידט און זייערע

אומפאנגען פאלן ניט נאָר ניט צוזאמען, נאָר בשעת איינער איז געוואָרן אַ גיגאַנט, גרויס ווי עוג-מלך-הבשן, אין דער אַנדערער פאַרוואַנדלט געוואָרן אין אַ קאַרליק, קליין ווי אַ „פּימפּערנאַטער“. און ווער ווייסט ווען זיי וועלן זיך צוזאַמענגיסן, אָדער אפשר קיינמאַל ניט.

די פּאָליטישע ספּערע איז געוואָרן ברייטער; די עקאָנאָמישע, בנוגע אַג-ריקולטור, איז געוואָרן אינטענסיווער, אָבער שמעלער. אַזוי אַרום האָט די בור-זשואַזיע פאַרפונדעוועט דעם פונדאַמענט פון פּריוואַטן באַזיץ. דאָס איז געטאָן געוואָרן מיט אַ מייך, און אויך דערפאַר, ווייל דעמאָלט האָט מען די פּראָגע ניט געקענט לייזן אַנדערש. דערצו איז בכלל ניט געווען קיין גרויס באַדערפּעניש אין אַ גרויסן אומפאַנג אין דער ספּערע פון ערדאַרבעטערשער טעטיקייט. און די באַפּרייאַונג פון די פּויערים האָט אַ סך בייגעטראָגן צו דעם אַרויפּשטייג און פאַרפעסטיקונג פון דער בורזשואַזיע, וועמעס קראַפט האָט זיך געפונען אין אַ פאַרקערטער פּראָפּאַציע צו דער גבורה פון די פּעאַדאַלן. די אַפּשוואַכונג פון די פּעאַדאַלן האָט באַדייט אַ פּאָזיטיווע פאַרשטאַרקונג פון דער בורזשואַזיע.

דער פּראָלעטאַריאַט, ווען פאַרשטאַנען ווי דער אַרבעטערקלאַס, שטייט אַנטקעגן דער בורזשואַזיע פונקט ווי דאָס פּויערטום איז געשטאַנען קעגן דעם אַדלשטאַנד, אָבער בשום-אופן ניט אין דער באַציונג, אין וועלכער די בורזשואַ-זיע האָט זיך געפונען בנוגע די פּעאַדאַלן.

אַט-דער געדאַנק, ווי פשוט ער זעט אויס, איז פון קאָלאָסאַלער וויכטיקייט. און צום גרויסן באַדויערן האָבן אים פאַרזען אַ סך טעאַרעטיקער, ניט נאָר די סינדיקאַליסטישע דענקער מיט דזשאַרדזש סאַרעלן בראש.

סאַרעל נעמט אָן, ניט אונטערזוכנדיק, די פּאַלשע אַנאַלאָגיע, און דערנאָך אַנטוויקלט ער זיין אייגענעם געדאַנק.

ער טענהט: די בורזשואַזיע קודם צו איר באַפּרייאַונג האָט געשאַפן איר אייגענע אינסטיטוציע, איר באַזע, נעמלעך, די שטאַט, דעם מסחר און די פּראָ-דוקציע. לכן, אויב דער פּראָלעטאַריאַט וויל באַפּרייט ווערן, דאַרף ער שאַפן עפעס ענלעכס. ער דאַרף אויפריכטן אַן אייגענע אינסטיטוציע, צו וועלכער די בורזשואַזיע זאָל ניט האָבן קיין צוטריט. און וואָס דאַרף ער און קען ער שאַפן? דער ענטפּער איז, לויט סאַרעלן, דעם סינדיקאַט און די קאַנפּעדעראַציע פון אַרבעט. און די דאָזיקע אַרבעטערשאַפונגען וועלן דינען אַלס פעסטונג און שטיצפונקטן פאַרן פּראָלעטאַריאַט. זיי וועלן אים געבן די מעגלעכקייט צו באַ-זיגן די בורזשואַזיע און אויך אַנפירן מיטן סאַציאַלן לעבן אויף מאַרגן נאָכן זיג. דער קאַמף, וואָס די בורזשואַזיע האָט אַנגעפירט קעגן דעם אַדלשטאַנד, איז ניט קיין ביישפּיל פאַרן פּראָלעטאַריאַט, פאַרשטאַנען ווי דער אַרבעטערקלאַס, וועלכער איז איר קאַנטראַגענט, איז פאַרנומען צוזאַמען מיט איר אין זעלבליקן פּראָצעס פון פּראָדוקציע, און ער, דער פּראָלעטאַריאַט, איז לחלוטין ניט מחויב צו שאַפן אַ נייע ווירטשאַפּטלעכע אינסטיטוציע. די בורזשואַזיע, ווען זי שאַפט ניט אירע אינסטיטוציעס, פרעג איך אייך, וווּ וואָלט זי זיך געפונען? זי האָט זיך דאָך געדאַרפט אַרויסווייזן, אַנטפלעקן איר כוח, איר שאַפונגסקראַפט! זי האָט דאָך ניט געקענט אויסוואַקסן אונטערן קנאַפּל פון די פּעאַדאַלן און בלייבן

אין דארף, און זי האָט געמוזט זיך אַרויסציען אין שטאָט אַריין און זיך אויס-
שפּרייטן און געדייען.

אַבער דער פּראָלעטאַריאַט — אויב מען פאַרשטייט אונטערן וואָרט דעם
קלאַס פון אַרבעטער, אַלס אַ גאַנצן, און ניט דעם טיפּ פון אַרגאַניזירער, וועלכער
נעמט זיך ערשט שעמעוודיק באַווייזן — איז צוגעגליכן צו דעם פּויערטיום. זיין
כוח ליגט פאַרבאַהאַלטן אין די פּאַלדן פון דער קאַפיטאַליסטישער ווירטשאַפּט.
ער איז שטויב, ער האָט קיין ווערט ניט כל-זמן ער איז ניט אַרגאַניזירט, כל-זמן
פּאַליטיש האָט ער ניט קיין שום באַטרעף. אַבער ווי נאָר ער נעמט זיך אַרגאַני-
זירן, — און זאַל עס אַפילו געטאָן ווערן אין נאַמען פון זיינע קליינלעכע, אַל-
טעגלעכע אינטערעסן לשם דער פאַרבעסערונג פון זיין לאַגע, צוליב דער דער-
הויבונג פון זיין וויללשאַנד, וואָס דריקט זיך אויס אין אַ נישטיקער פאַרגרע-
סערונג פון זיין לויז, — ווי נאָר ער איז אַרגאַניזירט, וואָרפט ער אַן אַ פּחד
אויף זיינע קלאַסן-שוואַים מיט זיין קראַפּט, זיין פּאַליטישן כוח, וועלכער שעפט
פון צוויי קוואַלן: פון עקאָנאָמישער גבורה און פיזישער פשוטער שטאַרקייט,
וועלכע נעמט זיך פון דעם, וואָס ער באַזיצט די גרויסע צאָלן, די מיליאָנען.

אמת, דאָס בילד מאַל איך דאָ אויס אַביסל צור-אַז. די עקאָנאָמישע השיבות
זיינע ליידיט שטאַרק פון דעם, וואָס די פאַראַנטוואָרטלעכע פונקציעס אין דער
ווירטשאַפּט ווערן ס'רוב דורכגעזעצט פון זיינע קלאַסן-שוואַים. און בנוגע אַר-
גאַניזאַציע, קריגט דער מעדאַל אַ צווייטע זייט. ווייל פונקט ווי ער, דער פּראָ-
לעטאַריאַט, נעמט ווערן „אַרגאַניזירט“, שטעלט זיך גלייך אין זיין שפּיץ אַ
נייער „טיפּ“, און דער אַרבעטערקלאַס ווערט געטריבן דעמאָלט זיך צו באַגנו-
גענען מיט בייטן זיין „באַלעבאַס“, וועלכער קומט צו שאַפן נייע קעגנזייטיקע
פאַרהעלטענישן. אַבער דאָס איז טאַקע די הויפטזאַך, פאַר וועלכער די בור-
זשוואַיע האָט אַזוי טויט-מורא, זי פילט דווקא אין דער דערשיינונג דעם אַנזאָג
פון איר טויט. אַ נייער באַלעבאַס קלאַפּט אין טיר פון דער געזעלשאַפּט, און
אויף וועלכע כּפּרות דאַרף מען זי, די בורזשואַזיע?

ניט אויף די ביישפּילן פון קאַמף, געפירט פון דער בורזשואַזיע קעגן די
אַדללייט, נאָר אויף דעם שטרייט, וואָס די פּויערים האָבן אַנגעפירט קעגן זייערע
האַרן — אויף דעם האָט מען געדאַרפט אַנווייזן, אויף דעם האָט מען געדאַרפט
האַלטן קאַנצענטרירט די גאַנצע אויפּמערקזאַמקייט. וואָס האָבן די פּויערים גע-
טאָן? זיי האָבן זיך געבונטעוועט, געמאַכט אויפּשטאַנדן. דער דערפאַלג איז אַלע-
מאַל אַפּגעהאַנגען פון דער שטופּע פון אַרגאַניזירטקייט פון יענע בונטן.
דאָס אייגענע דאַרף טאָן דער פּראָלעטאַריאַט.

אַרבעטער-רעוואָלוציאָנערישקייט

ווען מיר פאַרשטייען אונטערן וואָרט „פּראָלעטאַריאַט“ פשוט די אַרבעטער,
דעם קלאַס, וואָס פּראָצעוועט און איז פאַרנומען אין דער אינדוסטריע דירעקט,
דעמאָלט איז גאָר אַן אַנדער ענין. דער אַרבעטערקלאַס דאַרף זוכן זיין היסטאָ-
רישע אַנאַלאָגיע אין דעם פּויערטיום און ער דאַרף זיך ניט פאַרדרייען דעם קאַפּ
מיט שאַפן נייע אינסטיטוציעס. אַלץ, וואָס ער דאַרף טאָן, איז שאַפן קעמפּנדיקע

אפאראטן, מיט דער הילף פון וועלכער ער זאל קענען פארנעמען וואס אים קומט, דאס הייסט, פשוט גערעדט: פארנעמען די ווירטשאפט, פארכאפן, עקס-פראפריאירן די באלעבאטישקייט. אזוי ארום, וועט דער פשוטער געדאנק פון פארגלייכן די ראלע פון פראלעטאריאט פון אונדזער צייט צו דער ראלע פון פויערטום אין דער צייט פון פאנשטיזונע, ווארפן ליכט אויף דער אויפגאבע פון די ארבעטער און אויף זייערע טאקטישע פראבלעמען. די ארבעטער דארפן זיך צוזאמענריידן, פארשטיין זייער היסטארישע עובדא און שאפן די מעגלעכ-קייט זיך צו דערשלאגן צו דאס זייעריקע. זיי דארפן דאָ ניט אויפטאָן קיין נייעסן, קיין חידושים, זיין דארפן ניט שאפן קיין נייע פארמעס אָדער נייע אינס-טיטוציעס. זייער אויפגאבע איז אַ סך פשוטער: פארנעמען דאָס, וואָס עקזיסטירט שוין, און די פראגע פון אַביעקטיווע באדינגונגען וואָלט דעמאָלט כמעט ווי אראפגעפאלן. דאָ הענגט אלץ אַפּ פון דער קאָמפּפּעניקייט און קאָמפּגרייטקייט, פון דער רעוואָלוציאָנערישקייט, פון קרבנות-גרייטקייט און פארשטאַנד, באַוווּסט-זיין פון די ארבעטערמאַסן. דאָס אַלץ זענען סוביעקטיווע מאָמענטן. זיי דארפן ניט וואַרטן ביז געוויסע באדינגונגען וועלן צייטיק ווערן, אָדער געוויסע אינס-טיטוציעס וועלן געשאפן ווערן. פונקט ווי די מעשה איז געווען מיט לאַנדבאַזין. בכדי אַ פאַבריק אָדער אַ צאַל פאַבריקן אָדער אפילו די גאַנצע אינדוסטריע זאל געהערן צו די ארבעטער און זיי זאלן זי פאַרוואַלטן, דאַרף מען לגמרי ניט האָבן, אַז דער געגעבענער צווייג פון אינדוסטריע זאל ווערן פאַר דעם, ווי אַ פאַרבאדינג, צענטראַליזירט, אַז דער קאַפיטאַל זאל קאַנצענטרירט ווערן וכדומה אַביעקטיווע אומשטענדן. סיידן מען מיינט עפעס אַנדערש, מען מיינט צו פאַר-מירן אַ נייעם שיכט, ווי מיר רופן עס „טיפּ“, וועמעס עובדא אין דער ווירטשאפט וועט זיין אַכטונג צו געבן און אויפפאַסן אויפן פראַצעס פון אַראַגאַניזירונג פון דער ווירטשאפט. די עקזיסטענץ און די באַרעכטיקונג פאַר עקזיסטענץ וואָלט אַזאַ שיכט מענטשן געקענט געפינען נאָר דעמאָלט, ווען די אינדוסטריע וואָלט אויפגעהויבן געוואָרן אויף אַ הויכער מדרגה פון אַנטוויקלונג, צונויפקניפונג און פאַרבינדונג פון אירע איינצלנע געביטן, אַן ענין, מיט וועלכן ניט נאָר דער אַרבעטערקלאַס אין זיין היינטיקן צושטאַנד פון אַנטוויקלונג קען ניט פאַרטיק ווערן, נאָר אַפילו די בורשוואַזיע קען עס ניט באַווייזן און וועט עס ניט באַווייזן, ווי זי זאל זיך ניט אַנטערענגען. אָבער די זאַכן דאַרף מען איינמאַל פאַר אַלע-מאַל קלאַר מאַכן.

וועגן וואָס האַנדלט זיך דאָ? וועגן איבערגעבן די אינדוסטריע אין די הענט פון די אַרבעטער, אָדער וועגן פלאַנירן, סיסטעמאַטיזירן, קאָאָרדינירן און ראַציאָנאַליזירן די אינדוסטריע, וועגן אַרויסטרייבן דעם דיביק „פון אַנאַרכיע“, וואָס הערשט אין אונדזער ווירטשאפט, ווי מאַרקס און ענגעלס דריקן זיך כסדר אויס, אָדער אַרויסטרייבן דעם פאַבריקאַנט? דאָס זענען צוויי לגמרי פאַרשייד-דענע שטיקלעך אַרבעט.

דער איבערגאַנג פון ערדאַרבעט פון די הענט פון די פריצים צו די באַ-פרייטע פאַראַבקעס (פאַנשטיזניקעס) האָט ניט באַדייט קיין פאַרגרעסער, פאַר-בעסער פון דער אַגריקולטורעלער טעטיקייט, באַטראַכט פון שטאַנדפונקט פון ריינער טעכניק, די פאַרבעסערונג איז געווען פון אַ סאַציאַלן כאַראַקטער, און

דער איבערגעב איז אונטערגעטריבן געווארן הויפטזעכלעך פון די בונטן און אויפשטאנדן פון די פויערים, דאס אייגענע איז דא.

עס איז שווער זיך פארצושטעלן, אז ביידע אויפגאבן קענען דורכגעפירט ווערן אויף אמאל: אי בייטן די הענט, ארויסנעמען די אינדוסטריע פון דעם רשות פון דער בורזשואזיע און זי איבערגעבן אין דעם רשות פון די ארבעטער, און אי בשעתן איבערבייטן די פירער און אייגנטימער, אויסבעסערן די סיסטעם-מאטיזירונג און פלאנירונג פון דער אינדוסטריע, אונדז דוכט, אז מיר דארפן דא אויסקלייבן איינס פון די צוויי: אדער שטעלן דעם טראָפּ אויף סיסטעמאטי-זירונג און קאָנצענטרירונג און צענטראַליזירונג און ראַציאָנאַליזירונג פון דער אינדוסטריע — און דעמאלט אַרויסקומען אָפן און זאַגן, אַז דאָס איז אַן ענין פון דער געזעלשאַפט און פון דער אינדוסטריע, דעם וווקס און אַרויפשטייג פון די פּראָדוקטיווע כוחות, און ניט פון אַרבעטערקלאַס; וויל כּדי דאָס דורכצוועצן, וועט מען מוזן אויסטיילן אַ נייעם שיכט מענטשן (אין רוסלאַנד הייסן זיי „קאַ-מיסאַרן“), וועלכע וועלן זיך ספּעציעל פאַרנעמען מיטן פאַרוואַלטן די צענטראַ-ליזירטע, סיסטעמאטיזירטע ווירטשאַפט. דאָ איז לית-ברירה, וואַסערדיקע, ווער-טערדיקע פאַרויכערונגען פון די נייע פירער און באַלעבאַטים, אַז זיי וועלן זיין גוט און פרום און האָבן כּסדר אינזיגען מער ניט ווי די אינטערעסן פון דער ווירטשאַפט און דעם אַרבעטערקלאַס, האָבן קיין שום ווערט ניט, האָבן קיין שום געוויכט ניט. קלאַסן זענען געאַסטיש, און זיי וועלן בלייבן אַזוי, כל-זמן זיי וועלן עקזיסטירן, און די ווירטשאַפט איז ניט קיין עטישע סיסטעם, נאָר אַן אַכזריות-דיקע, עקאָנאָמישע, און כל-זמן עס וועט זיין אַ ספּעציעלער שיכט מענטשן מיט אַ ספּעציעלן אַרט אין דער פּראָדוקציע, וועט ער זען אויסצונוצן זיין פּאָזיציע און פאַרכאַפן וואַס-מער גוטס אין דער ווירטשאַפט בשעתן אויסטייל.

אָבער אויב מען מיינט באמת צו לייוזן די אַרבעטערפּראָגע, דעמאלט דאַרף מען ניט שאַפן קיין נייע אינסטיטוציעס אויפן געביט פון עקאָנאָמיק, נאָר מען דאַרף קאָנצענטרירן די גאַנצע אויפּמערקזאַמקייט אויפן אַקט פון איבערנעמען, אוועקנעמען די ווירטשאַפט, ווי זי שטייט און גייט, ניט פאַרגרעסערט, ניט מער סיסטעמאטיזירט, נאָר אַט ווי זי איז.

יעדנפאַלס דאַרף מען די זאך קלאַר-מאַכן, אַנאַליזירן און ניט צוזאַמענ-קניפן אַ גאַנצן בינטל פּראָבלעמען, כּדי מיר זאָלן זיך אַזוי פאַרפלאַנטערן, אַז קיינער זאָל עס ניט קענען אַפילו איבערהאַקן, אַפּגערעדט פונאַדערפלאַנטערן.

דאָס פויערטום, כּדי זיך צו באַפרייען, האָט ניט באַשאַפן קיין נייע עקאָ-נאָמישע אינסטיטוציע, עס איז געבליבן אין דאַרף, עס האָט זיך באַפרייט פּאָ-ליטיש און עקאָנאָמיש, בלויז צו אַ געוויסן גראַד. אמת, אָבער דאָס איז געווען ניט זיין שולד, און זיין אמתדיק געווער איז געווען דער אויפשטאַנד, דער בונט, אין אונדזער צייט דאַרף עס אָננעמען דעם כאַראַקטער און פאַרם פון אַ רעוואָלוציע.

אַז מען וויל, קען מען זיך איינשפאַרן און זאַגן, אַז דער גאַנג פון דער געשיכטע איז אומאיינבעטבאַר, ווייסט ניט פון קיין איינעוונגען, וויל ניט וויסן

פון קיין יושר, צדק, רחמנות אָדער אַרנטלעכקייט, נאָר האָט זיך זיין אויסגע-
טראַטענעם מאַרשרוט, פון וועלכן קיין טעאַרעטיקער און אויספאַרשער קען אים
ניט אָפּנייגן מיט קיין שום ספּעקולאַטיווע אָנווייזונגען (טענות, וועלכע מיר איז
אויסגעקומען צו הערן אין רוסלאַנד, פּירנדיק דעבאַטן מיט די קאָמוניסטישע
טעאַרעטיקער); אַז פּונקט ווי בשעתן באַפּרייען די פּויערים האָט מען ניט גע-
קענט פאַרמיידן דעם אַרויפקום פון אַ נייעם קלאַס, וואָס האָט סוף-כל-סוף פאַר-
נומען אין אונדזער געזעלשאַפט דעם אַרט פון פּעאַדאַל, פּריץ, אַזוי וועלן מיר
זיך ניט קענען העלפן איצטער בשעתן וועלן באַפּרייען דעם אַרבעטערקלאַס פון
יאָך פון דער בורזשואַזיע, עס וועט מוזן אַרויספּראַצן אַ נייער מין אַנטיקעניש,
אַ נייער אַרויפּוואַקס אויפן סאַציאַלן אַרגאַניזם.

אַזאַ היסטאָרישער דעטערמיניזם זעט אויס צו זיין וויסנשאַפטלעך, און
איך וואָלט זיך מיט אים ניט אַמפּערן. אַלץ, וואָס איך וואָלט פּאָדערן איז, אַז
דאָס זאָל געזאָגט ווערן אָפּן, מיטן פּולן מויל, און דעמאָלט וואָלט דער „ביטערער
אמת“ אויפּטאָן אַ סך מער פאַר די אַרבעטער איידער די פאַרצוקערטע ליגנס.
אין סאַציאַלע אָנגעלעגנהייטן האָבן מיר פאַרט צו טאָן מיט מער אַדער ווייניקער
באַוויסטזיניקע וועזנס, און די אַרבעטער זענען פּיל-ווייניק באַוויסטזיניק, און
אין דעם מאַמענט ווען דער געדאַנק וואָלט זיי ווערן קלאַר, וואָלטן זיי זיך אָפּ-
קערן פון זייערע היינטיקע פּירער און זיך פאַרקירעווען אויף אַן אַנדער וועג,
אויף דעם וועג, וועלכער וואָלט זיי באמת פירן צו זייער דערלייזונג, און זען
מיט כל הכוחות אויסצומיידן די היסטאָרישע, אין דער פאַרגאַנגענהייט אומפאַר-
מיידלעכע, טעותן און זיך פלייסן מיט זייער גאַנצער אַנשטרענגונג ניט צו דער-
לאָזן, אַז אַ נייער הערשנדיקער קלאַס זאָל פאַרמירט ווערן פאַר אונדזערע אויגן.

נאָר אויב אַפּילו דאָס וואָלט זיך אַרויסשטעלן צו זיין צו אַפּטימיסטיש פון
מיין צד, דער אַרבעטערקלאַס איז שוין אַזוי פאַרכאַפט אין קלעם, אַז ער קען
ניט העלפן, — אויך דעמאָלט וואָלט דער ריכטיקער אַנאַליז ברענגען נוצן דורך
דעם, וואָס די דערשיינונגען וואָלטן אונדז קלערער ווערן. און דער אמת האָט
קיינמאַל קיינעם היסטאָריש ניט געשאַט. דער אַרבעטערקלאַס, אויב ניט היינט
איז מאַרגן, וואָלט וויסן, וואָס ער האָט צו טאָן און וואָס עס קומט דאָ פאַר אין
אונדזער מאַדערנער איבערגאַנגספּאַכע. און אויב מיר וועלן זיין צו שוואַך אָפּ-
צושטעלן דעם אויפקום פון נייעם טיפּ, דעם נייעם „שיכט“, וועלן מיר אָבער
זיכער זיין גענוג שטאַרק אים צו באַקעמפן און באַזייטיקן, נאָכדעם ווי ער וועט
זיך אַנטפּלעקן דורך זיינע מעשים אַלס אַ נייער הערשנדיקער טיפּ מענטשן,
וועלכע פאַרווירקלעכן און בויען זייער ממשלה ניט אויפן פּרינציפּ פון אייגנטום,
נאָר אויפן יסוד פון אַרגאַניזירונג, סיסטעמאַטיזירונג און ראַציאָנאַליזירונג פון
דער ווירטשאַפט און דער געזעלשאַפט.

מיר ווייסן, ווי די געשיכטע האָט זיך געשריבן ביז אַהער. מיר ווייסן גאַנץ
גוט, אַז ניט די פּויערים האָבן באַהערשט דעם פּאָליטישן מעכאַניזם. זיי זענען
געווען צו שוואַך עס צו באַווייזן, און די בורזשואַזיע, דער „אָוואַנגאַרד“ פון דעם
דריטן שטאַנד, איז געגאַנגען מיט אַ פאַרסירטן מאַרש צו מאַכט און גדולה. און
דאָס דאַרף און זיין פּלאַץ, ווי אַ צענטער פון געזעלשאַפט, איז געגאַנגען באַרג-

אָראָפּ. מען דאַרף אָבער נעמען אין באַטראַכט, אַז דעם פּויערטום איז בכלל שווער צו ווערן אַ גרויסער געזעלשאַפטלעכער כּוח צוליב דעם, וואָס עס איז צעשפּליטערט, צעשפּרייט און צעזיט איבער זיינע פּאַרזייטע פעלדער און אויס- געהאַקטע וועלדער. אמת, בשעת פּאַנשטשינזע זענען זיי געווען אַביסל מער קאַנ- צענטרירט אין גרויסע הויפּן, דאָך איז דאָס שאַפּן פּון נייעם פּאַליטישן מעכאַ- ניזם געווען אַ שטיקל אַרבעט, וואָס עס האָט אָפּגעטאַן די נייע אויפקומענדיקע בורזשואַזיע. דאָס איז געווען דער האַנדלסקאַפיטאַל, וועלכער האָט באַשאַפּן די אַבסאָלוטיסטישע מאַנאַרכיע, פּאַרוואַרפּן די אויטאָ- קראַטיע און איינגעפירט די דעמאָקראַטיע. ביידע רעוואָלוציעס זענען געמאַכט געוואָרן פּון איינעם און דעם זעלביקן קלאַס, אָבער גענומען אויף פּאַרשיידענע שטופּן פּון זיין אַנטוויקלונג. ער האָט איינגעפירט די זעלבסטהערשונג ווי אַ מיטל, מיט וועלכן ער האָט באַקעמפט און באַגרענעצט די מאַכט פּון די פּעאַ- דאַלן, דערנאָך, ווען ער איז געוואָרן רייפּער און שטייפּער, פּאַרפּונדעוועט, האָט ער באַקעמפט די אויטאָקראַטיע און באַזייטיקט כּמעט אינגאַנצן די פּריצים. אָבער די פּויערים זענען דעמאַלט אויך ניט געזעסן ליידיק, מיט צונויפּגעלייגטע הענט, אַ ניט וואַלטן זיי בכלל גאַרניט קריגן. עס איז גענוג צו דערמאַנען די עפּאַכע פּון רעפּאַראַמאַציע און די בונטן פּון די פּויערים, וועלכע האָבן זיך צע- פּלאַקערט איבער גאַנץ אייראָפּע.

אין דער רוסישער געשיכטע שטייען, ווי צוויי ברענענדיקע זיילן, צוויי מאַנומענטן, עדות-זאָגנדיק וועגן דעם בונטאַרישן גייסט פּון די פּויערים — דאָס איז דער סטענעק-ראַזין-בונט און פּוגאַטשאַוו-אויפשטאַנד. און אויב די פּויערים האָבן ניט געזיגט דעמאַלט, איז דאָס דערפאַר, וואָס די „בורזשואַזיע“, אין איר רודיעמענטאַרער פּאַרמע, האָט זיך פּאַרייניקט מיט די פּריצים אין קאַמף קעגן זיי. די שטאַט, די הויפּטשטאַט, די ניי-געשאַפענע אַבסאָלוטיסטישע מאַכט, וועל- כּע האָט זיך אָנגעשפּאַרט אויף דעם שטאַטישן עלעמענט, האָט זיי בייגעקומען. ווען די פּויערים וואַלטן זיך צוזאַמענשטויסן מיט די פּריצים אַליין, וואַלטן זיי זיי גובר געווען.

מיר גלויבן, אַז מיט דער הילף פּון פעסטשטעלונגען פּון דער ריכטיקער אַנאַלאָגיע, וועלכע דאַרף דאָ אָנגעווענדט ווערן, האָבן מיר קלאַר געמאַכט אונ- דזער צוגאַנג צו דער „פּראַלעטאַרישער רעוואָלוציע“, און דער לייענער וועט פאַר- שטיין, פּאַרוואָס מיר לייגן אַזויפיל געוויכט אויפּן ריי-רעוואָלוציאַנערן מאַמענט אין דער אַרבעטער-באַוועגונג. דעם באַווסטן אויסשפּרוך „די באַפּרייאונג פּון אַרבעטערקלאַס איז דער ענין פּון אַרבעטערקלאַס“ פּאַרשטייען מיר פּשוט אַזוי, אַז עס ווענדט זיך בלויז אַן די אַרבעטער, אַן זייער באַווסטזיין און קאַמפּבאַגער און איינגעשפּאַרקטייט און איבערגעגעבנקייט. דערפאַר רופּן מיר דעם פּראַלע- טאַריאַט צו רעוואָלוציאַנערער טעטיקייט, ווייל פּון דער טעטיקייט הענגט אָפּ זיין דערלייונג און באַפּרייאונג.

אָבער מיר באַגרייפּן גאַנץ גוט, אַז די לייזונג פּון דער אַרבעטערפּראַגע איז ניט דאָס אייגענע ווי די לייזונג פּון דער „סאַציאַלער פּראַבלעם“, וועלכע איז פיל ברייטער און טיפּער. אַפּשאַפּן ליינאַרבעט מיינט ניט קומען נאָענט צו

עפעס אַ מיין סאַציאלן קיין. מען האָט אָפּגעשאַפט שקלאַפּעריי, דערנאָך לייבאייגנ-
טום און משיח איז פון די אָפּשאַפונגען ניט געקומען. מען קען לייזן די „פאַר-
דונגענשאַפט“ פּראָבלעם גאַנץ רעאַליסטיש, פּראָזאַזיש, אָן מיסטישער פּאַעזיע און
דערלייזערשער, עוואַנגעלישער פּאַזע און פּראָזעאַלאַגיע. ווען דער אַרבעטער
הערט אויף צו זיין אַ לוינאַרבעטער און ווערט, אין בעסטן פּאַל, אַ שותף-אייגנ-
טימער פון די פּראָדוקציע-מיטלען און די פּראָדוקטן, איז עס אַ וויכטיקער אויפ-
טו, אָבער פון אַ גאולה וישועה פאַר דער גאַנצער מענטשהייט איז עס אַ היפשער
מרחק.

ה.

דער קריזיס פון סאַציאַליזם

מען דערציילט וועגן אַ מכשף, וואָס האָט געמאַכט די געהעריקע קרייזן,
אַנגעווענדט זיין גאַנצע צויבערקונסט, און אַלץ, בכדי אויסצוגעפינען אַן אוצר,
וואָס איז, לויט זיין השגה נאָך, געווען ערגעץ פאַרבאָהאַלטן הינטער די הוי-
חושך, אין סוף וועלט, בשעת ער אַליין איז געשטאַנען מיט ביידע פּיס אויף
אַ גאַנצער קופּע רענדלעך, וועלכע ער, אין זיין פאַרבלענדעניש און אַריינגע-
טאָנקייט אין זוכן דאָס ווייטע און פאַרוואַרפענע, האָט ניט געזען.

כמעט אין דער זעלביקער לאַגע האָט זיך געפונען קאַרל מאַרקס, דער
שאַרפּזיניקסטער, טיפּסטער און העכסטער דענקער פון סאַציאַליסטישן געדאַנק.
ער איז געווען פאַרנומען אויסצוזוכן, אויסצוגעפינען די סתירות, די ווי-
דערשפּרוכן, וועלכע די בירגערלעכע געזעלשאַפט, די קאַפיטאַליסטישע פּראָ-
דוקציעפאַרמען, אַנטהאַלטן. און ער האָט זיי טאַקע אַנטדעקט, אַנגעטאַפט. גע-
טיילט אויף זיי מיט זיינע פינגער. אין אַ ביזן באַשולדיקונגס-טאָן האָט ער
פאַרויסגעזאָגט, אַז אַט-די סתירות וועלן צעפרעסן דאָס גאַנצע געוועב פון אונ-
דזער געזעלשאַפטלעכן לעבן, אַז אַט-די ווידערשפּרוכן וועלן ברענגען דערצו, אַז
דער גאַנצער פּראָדוקציע-בנין וועט מוזן איינפאַלן. אַ זאך, וואָס ווערט פאַר-
צערט פון אַן אינעווייניקסטן „ויתרוצו“, וואָס ווערט געצופּט אַהין און אַהער,
מוז צעפאַלן אויף שטיקער. וווּ עס איז ניטאָ קיין האַרמאָניע, קיין גאַנצקייט,
קיין אויסגעהאַלטנקייט, דאַרטן קען קיין שלום ניט זיין. און ער, מאַרקס, האָט
אַרויסגעטראָגן זיין פּסק-דין: קאַפיטאַליזם מוז אונטערגיין. זיינע אייגענע צאַג-
קערייען וועלן פון אים מאַכן אַ תל.

מאַרקס איז אַזוי געווען אַריינגעטאַן אין זיין אַרבעט פון אויפדעקן סתירות
אין דער געזעלשאַפט, אַז ער האָט קיין צייט און קיין געדולד ניט געהאַט צו
זען די סתירות אין זיין אייגענער סיסטעם אַזוי, אַז ווען סאַציאַליזם איז אַרויס
פון אונטער זיין האַנט אין דער פאַרמע פון וויסנשאַפטלעכער קאַנצעפּציע, איז
עס געווען דורכגעווייקט און איינגעטונקען אין ווידערשפּרוכן און קעגנזאַצן, פונקט
ווי יעדע לעבנסדערשיינונג, וועלכע צאַפּלט זיך, פּולסירט פון אירע קעגנזאַצן.
און אפשר טאַקע מיט דעם דערקלערט זיך דער אומגעהייערער דערפאַלג.

וואס סאציאליזם האָט געהאַט פאַר די לעצטע פופציק יאָר. פון אַ סעקטאַנטן, אַ קלייל-באוועגונג, איז ער אויסגעוואַקסן אין אַ גראַנדיעזן מאַסנשטראָם, וועל-כער באַהערשט מיליאָנען קעפּ, און צענדליקער מיליאָנען מיליער, איך מיינ שטימען. און הגם די גאַנצע גרויסע צעצווייגטע סאציאליסטישע באַוועגונג האָט זיך ניט געפונען אונטער דער דירעקטער השפעה פון מאַרקס לערע, איז זי אָבער אַלעמאַל באַפאַרבט און באַאיינפלוסט געוואָרן פונעם מאַרקסיסטישן גע-דאַנק, עס איז מער ניט ווי געווען אַ פראַגע פון דער מדרגה, וויפל פראַצענט מאַרקסיזם האָבן אַיינגעזאַפט אין זיך די לערן, וועלכע האָבן באַוועגט די הער-צער און געשליפן די מוחות פון די אָנהענגער און קעמפער פאַרן סאציאליזם.

אָבער די סתירות, וועלכע מאַרקסיזם אַנטהאַלט, האָבן זיך געמוזט נעמען אויפדעקן, זיך אַנטפלעקן, האָבן זייער נעגאַטיווע ווירקונג און נעמען גורם-זיין אַ פונאַנדערפאַל, אָדער, זאָלן מיר זיין פאַרזיכטיקער, אַ פונאַנדערשאַקלונג, אַ צעטרייסלונג פון דער גרויסער גראַנדיעזער געביידע, וואָס גייט אונטערן נאַמען סאציאליזם און סאציאליסטישע באַשטרעבונגען.

סאציאליזם אַייגנטלעך איז געבוירן געוואָרן בקדושה ובטהרה, אין היילי-קייט און ריינקייט פון אַן אַלמענטשלעכן עטישן אידעאַל. עס איז געווען אַ מאַראַלישע לערע. די היינטיקע געזעלשאַפט מיט איר אויפפיר איז פאַרדאַמט געוואָרן דערפאַר, ווייל זי איז ניט פונדאַמענטירט אויף ליבשאַפט, פריינטשאַפט, סאָלידאַריטעט, נאָר אויף ביזו, קריגעריי, קאַנקורענץ, „שלעכטע בלוטן“ און זי פאַרדאַרפט דעם מענטשן. די ערשטע סאציאליסטן פון נאָך דער פראַנצויזישער רעוואָלוציע איז געלונגען אַרומצונעמען אַרום זיך קליינע קרייזן „מענטשן“, וועלכע זענען געווען פאַראַינטערעסירט אין זייערע שיינע, דערהויבענע פלענער ווי אַזוי צו ראַטעווען די געזעלשאַפט, מתקן-זיין דעם מענטשן, אַרויסראַמען אַלע דערנער פון וויינגאַרטן פונעם כלל-לעבן. יענע קליינע גרופקעלעך האָבן זיך געפאַרעט און געפאַרעט, ביז זיי האָבן גענומען דעגענערירן און זענען פאַר-וואַנדלט געוואָרן אין רעליגיעזע שטיבלעך אָדער קאַלאָניעס-גרינדער. די רעלי-גיעזע עקזאַלטרטיקייט האָט זיך אויסגעדעמפט און די קאַלאָניעס, מיט עטלעכע קליינע אויסנאַמען, זענען כמעט אַלע דורכגעפאַלן.

דאָ זענען געקומען מאַרקס און ענגעלס. און אַ ברום פון אַ לייב האָט זיך דערהערט אין דעם סאציאליסטישן לאַגער. אַ נייער גראַנדיעזער געדאַנק האָט געשפאַלטן די פאַרכמאַרעטע הימלען פון די געבראַכענע געמיטער:

קלאַסנקאַמף! לעבן איז אַ קאַמף! די געשיכטע פון דער מענטשהייט איז אַ געשיכטע פון קלאַסנאַנגלעריי, געשלעגעריי!

מען דאַרף פאַרוואַרפן אַט די לאַקריי-ריידעריי פון די פרומע און כשרע פריידיקער פון אַ נייער וועלט. אַ נייער מענטשהייט און פולקומענעם מענטשן. נייע פאַרמען פון לעבן ווערן ניט באַשאַפן פון גוטע ווינטשענישן און פאַרצור-קערטע דיבורים, נאָר איז בלוט, אין קאַמף. מאַרקס חזקת-אַפּ פון קאַנטן און זיין פאַרלאָזן זיך אויף דער גוטער עקזאַקטער, פאַזיטיווער וויסנשאַפט, וועלכע וועט ווערן דער גואל-צדק, דער דערלייזער פון דער וועלט. אַלטע זאַבאַבאַנעס! באַבסקע רפואות! — קלאַפּ אין פויק און רוף צום קאַמף! מען מוז אַרגאַניזירן דעם פראַלעטאַריאַט ווי אַ כוח, ווי אַ נייע גבורה, אַן אויפקומענדיקע מאַכט —

און ער, דער ארבעטערקלאס, וועט זיך באפרייען דורכן קאמף, וועלכן ער וועט
אָנפירן און פירט קעגן זיין בלוטיקן שונא. דעם קלאס פון עקספּלואַטאַטאָרס.
און דאָס וואָרט, דער חידוש, דער גרויסער אויפטו האָט באַוווּזן ווונדער:
מתנות, גאַנצע חיילות קעמפער, זענען אויפגעשטאַנען. כמעט ווי אין יענער
זעונג פון יחזקאלן, ביין צו ביין, גליד צו גליד האָט זיך באַהעפט און אַ ריזיקע
קאַמפּלוסטיקע אַגרעסיווע אַרבעטערבאַוועגונג איז געשאַפן געוואָרן אונטער
דער אָנפירערשאַפט פון העכסט-באַגאַבטע, מיט דער פּען און וואָרט און אַמאָל
אויך מיטן רעוואָלוציער באַוואָפנטע פירער.

דער דערפאַלג איז געווען קאַלאַסאַל. דער דערפאַלג דערקלערט זיך מיט
דעם, וואָס אַ נייע נשמה איז אַריינגעבלאַזן געוואָרן אין פאַרקוואַרטן, פאַרדאַרטן
גוף פונעם סאַציאַליזם, וועלכער האָט זיך פּרוער געשפּייזט מיט ווילדן האַניק
פון ריינער מאַראַל, און קוים וואָס ער האָט געזשיפעט. וואָסער דייעטע, אַזא
האַפטיקייט האָט ער געהאַט. ניט נאָר אַ מענטש, אויך אַן אידעאַל איז דאָס, וואָס
ער „עסט“.

סאַציאַליזם האָט גענומען אַפּעלירן צו די אינסטינקטן, צו די עמאַציעס
פון די ברייטע שיכטן. האָט גענומען ריינדן אויף אַ לשון פון דונערן און בליצן,
פון טרומייטערן, פויקן, פון צאַרן, פון האַס. און דאָס האָט אַ כוח, אַ צוצווינגס-
קראַפט. די שטימע פון בלוט איז דער שטאַרקסטער קול אין דער גאַמע פון
מענטשלעכע קלאַנגען. איין וואָרט פון גרימצאַרן, פון כעס אַנטהאַלט אין זיך
מער ממשותדיקן אויפברויז, אויפקאַך, אויפשווונג, איידער אַ גאַנצער קאַרב פון
ניט-מיר-ניט-דיר, רעכט-אָזוי און רעכט-אַנדערש-אינטענהייט און מוסר-זאָגעכץ.
מאַסן ווערן באַוועגט דורך אַפּעקטאַציעס, שטאַרקע געפילן און גרויסער פיינט-
שאַפט און ניט דורך פלאַלעריי און ליבע-דערקלערענישן און לעכצן און קרעכצן
וועגן אַ צוקונפט, וועלכע איז פאַרהילט, פאַרוויקלט אין נעפלען און קיינער זעט
זי ניט, קיינער הערט זי ניט! — אָזוי האָבן געטענהט די מיליאַנאַטן.

יא, אמת, דער אויפטו איז געווען ווי געווננשן. דאָס איז געווען דער
זויערטייג, דער הייוון, וואָס האָט אויפגעבורעט דעם גאַנצן געקנעט. אָבער דאָ
איז אַריין דער חמץ. דאָ איז אַריין דער פּסול.

און דער דערפאַלג איז געווען אין דער זעלביקער צייט דער אַנזאָג פון
דעם קומענדיקן דורכפאַל. דאָס איז געווען דער אַרויף-באַרג, וואָס מוז האָבן
אַן אַראַפּ-באַרג, און אַפילו אַ לויף-אַראַפּ אין אַ טיפן טאַל, אָדער אַפילו אַ גרוב.
אויב קלאַסנקאַמף, און די געשיכטע פון דער מענטשהייט איז דער קלאַסנ-

קאַמף, אָזוי האָט זיך די געשיכטע ביז אַהער געשריבן, — צו וואָס זאָל עפעס
די געשיכטע פּלוצלונג אַנהייבן שרייבן אויף אַ נייעם שטייגער? האָט זיך די
געשיכטע אויף אירע עלטערע יאָרן אויסגעוועפט. אויסגעשריבן, אַנגעוווּרן אי-
רע נעגל און הערנער און געוואָרן אַ חוזר-בּתשובהניצע און פאַרוואַרפן אירע
אַלטע מעטאָדן, איר גאַנצן אויפפיר? פאַרלאָזן דעם וועג פון קאַמף און געשלעג
און גענומען ווערן אַ שלום-מאַכערן? פאַרמאַכט די טיר, אַפּגעשלאָסן איר פאַר-
גאַנגענהייט און זיך געלאָזט גיין, ווהיין? גוט און פרום געוואָרן? געוואָרן אַ
וועגעטאַריאַנערקע? איז עס עפעס ניט מאַדנע?

אויב מען שטייט אויפן שטאַנדפונקט פון קלאַסנקאַמף, פון דער עקזיסטענץ

פון קלאסן, טאָ ווי אזוי שפרייט מען דאָ אַריבער איבער דעם אָפּגרונט פון אַנ-טאָגאַניזם? ווי אזוי פאַרלאָזט מען דעם גיהנום, ווי עס קאָכט און זיידט דער אייביקער קעסל פון סתירות אויפן פייער פון האָס און צוואַמענשטויסן — און מען פאַלט הענדום-פענדום אַריין אין אַ גן-עֵדן פון סאָלידאַריטעט, ווי אַלע האַלטן זיך אין איין קושן און האַלדזן און אומאַרעמען זיך?

און דער וועג? אויך דאָס אייגענע: קלאַסנקאַמף, מלחמה, און דערנאָך, — אַז מען איז דורך דורכן טרוקענעם מדבר, וואָס איז פול מיט שלאַנגען און עגדישן, דערגרייכט מען דאָס צוגעזאַגטע לאַנד, וואָס פליסט מיט מילך און האַניק פון ברידערלעכקייט און פרייהייט און גוטסקייט און שפע אָן אַ ברעג און אָן אַ מאָס. נאָכדעם, אַז מען גרילצט אייך אָן אין די אויערן מיט קאַצניאַמער, און היענעס-קלאַגן, און וועלף-וואַיען און ציינשטשירעריי ביז איר ווערט כמעט פאַרטויבט און פאַרדולט, דערהערט זיך די הימלמוזיק פון ריינער האַרמאָניע און אויסגעהאַלטענער איינקלאַנגיקייט.

אַ מאַדנע פּרעלודיע — אַיִאָ?

דאָ איז אַן אויפרייסנדיקער ווידערשפרוך, און דאָס קען אזוי ניט אָנהאַלטן, יעדנפאַלס ניט לאַנג. דער ווידערשפרוך מוז צעטיילן דעם ראַדיקאַלן לאַגער אויף צוויי טיילן.

אויב מען שטייט אויפן שטאַנדפונקט פון קלאַסנקאַמף, מוז מען דעם סאָ-ציאַליזם, ווי אַ לערע און אַ שטרעבונג צו פאַרפולקומען די גאַנצע געזעלשאַפט און אָפּמעקן און אָפּווישן דעם פּלעק פון קלאַסן — אוועקלייגן אָן אַ זייט.

אויב מען איז פאַר דער געזעלשאַפט, אַלט אַ גאַנצער, פאַר איר איבערבויען און באַניי — דאַרף מען דעם קלאַסנקאַמף פאַרבייגן, זיך אַנטזאָגן פון אים. די ביידע פאַקטאָרן אָדער באַגריפן אָדער שטימונגען קענען צוזאַמען אין שפאַן ניט גיין. איינער ציט צו גאַנצקייט, שלום, פרידלעכקייט; דער צווייטער רופט צו מחלוקת, ווייזט אָן אויף דער שפאַלטונג, דער צעטיילונג, אויף די שטירדעס און צולהכעיסן פון אונדזער געזעלשאַפטלעכן צוזאַמענלעבן.

אויב מען שטייט אויפן קלאַסנשטאַנדפונקט, מוז מען קומען צום באַשלוס: אַז אונדזער אויפגאַבע איז צו פאַרטיידיקן די אינטערעסן פון אַרבעטערקלאַס, פאַרפעסטיקן זיינע פּאָזיציעס, קעמפן זיינע קאַמפן, זיך פרייען מיט זיינע שמחות. און זיך ניט פאַרנעמען מיט אַ גאַנצן פּאָדריאַד צו שאַפן אַ נייע האַרמאָנישע געזעלשאַפט. אויב מען זאָגט דעם „אַלף“ פון קלאַסנקאַמף, דאַרף מען זאָגן דעם „בית“ און „גימל“ און אזוי ביז „תיו“. מען קען ניט פאַרקירעווען, און מען קען ניט בלייבן אין רעכטן מיטן שטיין מיט דעם אָפענעם מויל איבערן אָפענעם סידור.

דער ווידערשפרוך האָט זיך אַרויסגעוויזן זייער בולט אין דער פּראַגע וועגן דעם שטאַט, אין איר צווייפאַכער צעצווייגונג. ערשטנס, וועמען איבערגעבן די אינדוסטריע, — דעם שטאַט, דער געזעלשאַפט אָדער דעם אַרבעטערקלאַס? מען קען ניט אָנהייבן דעם זאַץ מיט דער גרונטלאַגע, אַז אַלץ ווערט גע-שאַפן פון אַרבעטערקלאַס און אויסלאָזן מיטן שלום, אַז די אינדוסטריע דאַרף אוועקגעגעבן ווערן דער געזעלשאַפט. וואָס טוט דאָ די געזעלשאַפט? מיר שטייען אויף אַ קלאַסנשטאַנדפונקט אָדער ניט? אויב מען איז פאַרן אַרבעטער, דאַרף

מען זיין מיט אים די גאנצע צייט, ניט דערפירן אים צו א באשטימטן פלאץ און דא אים גלייך איבערלאזן, פארלאזן.

צווייטנס — די פראבלעם מכוה דעמאקראטיע. סאציאלדעמאקראטיע איז א געלונגען ווארט. געזעלשאפטלעך גייט צוזאמען מיט דעמאקראטיע, וועלכע מיינט די הערשאפט פון פאלק, פון די מאסן. אבער קלאסנקאמף מיט דעמאקראטיע — וואסערע פאר קליידער זענען זיי? דעמאקראטיע איז געבויט אויפן יסוד פון קלאסן צוזאמענארבעט, קלאסן קאאפעראציע און ניט קלאסן מחלוקת.

מען קען ניט שפרינגען אויף ביידע שוועלן. מען מוז אָננעמען אָדער דעם געזעלשאפטשאַנדפונקט אָדער דעם קלאַסנשאַנדפונקט.

אָדער סאָלידאָריטעט, אָדער אַנטאָגאָניזם. אָדער אַהער, אָדער אַהין. גיין אין צוויי קעגנזעצטע ריכטונגען קען מען ניט. — ווייטער:

עס זענען דאָ פאַרשיידענע ווערטער. עס זענען דאָ ווערטער, וואָס זאָגן גאַרניט, זענען געבוירן אָן לשון. עס זענען דאָ ווערטער, וואָס פאַרריידן די גע- דאַנקען און באַהאַלטן זיי צווישן די קלאַנגען, אַזוי, אַז מען זאָל זיי ניט אַרויסזען און אויסהערן. און עס זענען דאָ ווערטער אָפּענע, וואָס זאָגן, וואָס זיי מיינען און מיינען, וואָס זיי זאָגן עטימאָלאָגיש. און צו די לעצטע געהערט דאָס וואָרט סאָציאַליזם.

סאָציאַליזם, ווי דער פשוטער פירוש המלות זאָגט אייך, באַדייט „געזעל- שאַפטלעך“. ער לערנט, אַז די ווירטשאַפט דאַרף אָנגעטרױט און איבערגעגעבן ווערן דער געזעלשאַפט. דעם קהל, ער זאָל זי פאַרוואַלטן, קאַנטראָלירן. אַלץ פאַר אַלעמען, אַלץ צום נוצן פון אַלעמען, פון גרויסן עולם און ברייטן המון-עם. איז דאָך, דוכט זיך, אַלץ גוט און פיין. באַמת, פאַרוואָס זאָל עפּעס דער יחיד באַלעבאַטעווען דאַרטן, וווּ די געמיינשאַפט דאַרף האָבן די איינציקע דעה? לעבן מיר דען ניט בציבור, אַלע צוזאַמען? פאַרוואָס זאָלן עפּעס אייניקע יחידים אויסנוצן די גרויסע ווירטשאַפטלעכע אינדוסטריעלע און קאַמערציעלע מעג- לעכקייטן, וועלכע ווערן באַמת געשאַפן דורך קהלשן צוזאַמענלעבן? און פאַרוואָס זאָלן זיי עפּעס שניידן דאַרטן מיט פריידן, וווּ מיר אַלע, דאָס גאַנצע פּאָלק, זייען מיט ליידן, מיט פּראַצע און האַרעוואַניע?

אַלץ צו דער געזעלשאַפט — זייער גוט, ניטאָ וואָס אויסצוזעצן, אַ-יאָ? די מעשה איז אָבער, אַז דער גאַנצער ענין פון געזעלשאַפט, און ממילא געזעלשאַפטלעכקייט, איז גאַר ניט אַזוי קלאָר.

פשוט גערעדט, מיר פרעגן: וואָס איז אַזוינס אַ געזעלשאַפט? אָדער נאָך בעסער און תּוכיקער: איז פאַראַן אַזאַ מין סאַרט זאָך ווי געזעלשאַפט? דער סאָציאַליזם, אַפּנים, האָט עס אָנגענומען ווי עפּעס וואָס איז זעלבסט- פאַרשטענדלעך.

און אַ זעלבסטפאַרשטענדעניש איז גאַנץ אַפט, אַפּטער ווי זעלטענער, אַ מיספאַרשטענדעניש, אַ טעות.

און ווען מען נעמט אַט-די קהל-קאַנצעפּציע אויפן פאַרהער, מען עקזאַמיי- גירט זי, שטעלט זיך אַרויס, אַז זי נעמט עפּעס בעבען און איין גאַט אין הימל פון אַבסטראַקטן געדאַנק ווייסט, וואָס זי זאָגט. געזעלשאַפט — וווּ, וואָס, ווען?

די מערב-איראפעישע סאציאלפאליטישע דענקער האָבן איינגעפירט אַט-דעם פּונאַנדערשניט, זיי האָבן אונדז געוואָלט לערנען, אַז עס זענען דאָ צוויי סאציאלע מהותן און צוויי אויפפאַסונגען, וואָס אַנטשפּרעכן זיי. איינע הייסט געזעלשאַפט, די צווייטע הייסט, לויט זייער השגה, דער שטאַט. די מזרח-איראָ-פעישע געלערנטע האָבן צו דעם קיינמאַל ניט צוגעשטימט. זיי האָבן פאַרזעל-ביקט, פאַראייניקט די צוויי באַגריפּן, זיי האָבן, לויט זייער תּופּס זיין, געהאַלטן, אַז דאָ קען מען קיין מחיצה ניט מאַכן, קיין דעמאָקראַציעליניע ניט ציען. ווייל די צוויי סאציאלע וועזנס זענען באמת איינס און דאָסזעלבע. איר, אין מיין ביסל געדאַנקען-אַרעמקייט, האַלט, אַז די לעצטע זענען גערעכט. די ערשטע זענען אַריינגעפאַלן אין אַ טעות צוליב דעם געראַנגל, וואָס איז פאַרגעקומען אין אַ משך פון דורות צווישן די צוויי אינסטיטוציעס — קירך און שטאַט. זעענדיק אַט-דעם שטרייט, האָט זיך זיי אויסגעזוכט, אַז עס מוז זיין ערגעץ אַ דריטער, וועלכער קען אויסגלייכן זייער סכּסוך און צו וועמען זיי אַפעלירן. יעדערער ברענגט זיינע אַרגומענטן. אָבער דאָס איז נאָר אַן אויסדוכטעניש. אַפעלירט האָבן זיי צום געוויסן און שכל-הישר פון איינצלנעם מענטשן.

יעדנפאַלס, אין אונדזער צייט איז ניטאָ בנמצא אַזאָ מין געזעלשאַפט, וועל-כע זאָל ניט זיין אידענטיפיצירט מיטן שטאַט. און אַזוי אַרום איז סאציאליזם געוואָרן, ווילנדיק-ניט-ווילנדיק, „שטאַטיום“, ד"ה, אַ לערע און שטרעבונג אַזוי צו פאַרפונדעווען דעם שטאַט, אַז ער זאָל מאַנאַפּאָליזירן, לחלוטין איבערנעמען אַלע פונקציעס פון דער „פרייער ווירטשאַפט“; אַנפירן, אויף זיין חשבון, אונ-טער זיין אויפזיכט, פלאַנירטקייט און באַזיץ, די פּראָדוקציע און פאַרטייל פון גיטער, אין די גרענעצן פון זיין טעריטאָריע, און האַנדל און אויסטויש, אויסער-האַלב פון די פּאַטערלאַנד-גבולים. אמת, סאציאליזם, אין דער מאַרקסיסטישער וואַריאַציע, האָט בשעת-מעשה צוגעזאָגט, אַז אין דער צוקונפט וועט דער שטאַט אונטערגיין, דעגענערירן. אָבער, אויב פאַר דעם געוועזענעם צאָלט מען ניט. זאָגט אַ שפּרוך, היינט שטעלט זיך פאַר וויפל צאָלט מען פאַר דער לעתיד-לבוא-מוזיק? דאָס איז סאציאלפאליטישע עולם-הבא, וואָס האָט מיט דער לעבעדיקער. ממשותדיקער, עולם-הזהדיקער וועלט גאַנץ ווייניק וואָס צו טאָן. אין דער וויי-טער צוקונפט וועט טאַקע דער שטאַט אייננעמען אַ מיתת-משונה; אַזוי האָבן ענגעלס און מאַרקס נביאות געזאָגט; אָבער דערווייל, מוז ער פאַרשטאַרקט ווערן. ווייל ער נעמט איבער אַלע אַנגעלעגנהייטן פון דער אינדוסטריע, ווי אַ צוגאַב צו זיינע פּאָליטישע אויפגאַבן.

אַזוי אַרום האַלטן מיר שוין אויף אַ דרך, פון סאציאליזם, דער לעצטער פאַרשטאַנען ווי אַ פּראַקטישע פּראַגראַם, ווי אַ ריי פּאָליטישע פּאָדערונגען און עקאָנאָמישע אויפּטוענישן, איז געוואָרן שטאַטיום.

און וואָס איז אַזוינס דער שטאַט?

לויט מאַרקסן איז עס אַן אינסטיטוציע לכתחילה געשאַפן מיט דעם הויפט-צוועק צו באלאַנסירן און צוזאַמענהאַלטן דאָס צוזאַמענלעבן, עס זאָל ניט צעפאַלן ווערן, מהמת די רייסערייען און צאַנקערייען פון די קלאַסן.

אויף וועלכן סמך טוט עס דער שטאַט, ווי אַזוי קען ער עס באַווייזן?

פאַרשטייט זיך, ער ווענדט אַן געוואָלט, מאַכט, אויטאָריטעט, צוואַנג. דעם

אימערנעם געזעץ, דעם חוק-ולא-יעבור און דעם סטראָשונעק; אויב דו וועסט
ניט פֿאַלגן, וועל איך זיך מיט דיר אָן עצה-געבן, זיך אָפּרעכענען, און טאַקע
אָן שהיות און אָן לאַנגע מחזקות. און אויב דו שרעקסט זיך ניט — האָב איך
פֿאַליציי, מיליטער, ריכטער, געפענגענישן, וכדומה מלאכי-חבלה, וועלכע קענען
דיך גרינג איבערצייגן, אָז איך בין שטאַרקער פון אַלע יענע, וואָס שטעלן זיך
קעגן מיר, און זיי מוזן כאַפּן אַ מיאוסן פּסק.

אַבער דער שטאַט, אויסער בעזימער, ריטער, שמייסערס, פֿאַרמאַגט דאָך אָן
אידעאָלאָגיע, אַ לערע, וועלכע באַאיינפלוסט מענטשן, לערנט, סוגעסטירט, זיי
זאָלן געהאַרכן, אויפפירן זיך ווי געהעריק, וואָס איז דער עצם-מהות פון זיין
דאַקטרינע?

ווען מאַן און ווייב האָבן ניט קיין שלום-בית, רייסן זיך אַרום, איז איינס
פון די ביידע: אָדער זיי שיידן זיך, אָדער זיי האַלטן זיך פֿאַרט צוזאַמען, ניט
קוקנדיק אויף זייערע אַלע רייסערייען. צוליב וואָס? צוליב דער פֿאַמיליע, די
קינדער, וואָס וואַקסן אונטער, — אָן אינסטיטוציע, וועלכע נעמט זיי אַלעמען
אַרום.

און בנוגע דעם שטאַט, ווען ער האַלט איבערגעוואַלט צוזאַמען צוויי קלאַסן,
וואָס קריגן זיך כסדר, אויף וועלכן אידעאָלאָגישן גרונט טוט ער עס? ער באַזירט
זיך אויף דער אידיע, אָז די ביידע קלאַסן זענען באַמת ניט מער ווי צוויי
באַשטאַנדיילן פון עפעס אַ גאַנצם, וואָס איז וויכטיקער פון אַלע אַנדערע פֿאַ-
ליטישע אייניקייטן.

וואָס שטעלט פֿאַר מיט זיך דאָס גאַנצע? אויב מיר זאָלן ווייטער נוצן דאָס
וואָרט „געזעלשאַפֿט“, וועלן מיר זיך נעמען דרייען אין דעם אייביקן כישוף-
צירקל, וואָס האָט ניט קיין אָנהייב און ניט קיין סוף און ניט קיין אויסלאַז, —
און דאָס וועט אונדז אין ערגעץ ניט ברענגען.

„דאָס גאַנצע“ שטעלט מיט זיך פֿאַר די נאַציע. דער שטאַט איז אַ טער-
טאָריאַל-נאַציאָנאַלער אַנשטאַלט. דער שטאַט טענהט, אָז עס איז דאָ אַ נאַציע,
וועלכע איז העכער פון די קלאַסן, שטייט איבער זיי, ווייל זי אַנטהאַלט ביידן,
און הגם די קלאַסן קאָכן זיך, מחלוקתן זיך, ליגן זיי אַבער פֿאַרט איינגעפאַסט
אין די ראַמען פון שטאַט אָדער נאַציע.

ווען אַ שטאַט-וויסנשאַפטסמאַן רעדט וועגן דער נאַציע, מיינט ער ניט
דווקא אַ זויבערע איינבלוטיקע ראַסע, אויב אַזעלכעס איז דאָ.

ווען ער איז ניט קיין מקפיד אויף די זאַכן, לאַזט ער גוט-האַרציק צו, אָן
דער רוב פון דער נאַציע באַשטייט אין זיין פון איין אָפּשטאַם און די איבעריקע
באַפעלקערונג-עלעמענטן מעגן געהערן צום ערב-רב, זיין אַ מין צומישונג. זיי
ווערן באַטראַכט אָדער ווי שטיפּקינדער, אָדער ווי אַדאַפּטירטע מיטגלידער פון
דער זעלביקער „הייליקער שטאַט-משפּחה“.

אַט-אַזוי שלענגלט זיך דער סאַציאַליסטישער געדאַנק — אין זיינע אָנווענד-
באַרע טיילן, אין זיין הלכה-למעשה, ניט ריין הימלשע טרוימען און פֿראַפעטישע
זעונגען, — פון דער געזעלשאַפֿט צום שטאַט, פון שטאַט צו דער נאַציע. דאָס
הייסט, פשוט גערעדט, סאַציאַליזם, פֿראַקטיש, וואַלט באַדייטן דער פֿאַרלאַנג
און פֿאַדערונג, אָז די ווירטשאַפֿט זאָל איבערגעגעבן ווערן דער אַרגאַניזירטער

נאציע, אלס אַ גאנצער אלס אַ שטאַט, אַז זי זאל זיך מיט דעם אָפּגעבן, זיך פאַרנעמען מיט אַראַנאָזירן און רעגולירן און פּלאַנירן די אינדוסטריע און אַלע ענינים, וואָס געהערן זיך אַן מיטן קאַמף פאַר דער עקאָנאָמישער עקזיסטענץ. אַביסל אין אַנדערע ווערטער וואָלט עס הייסן, אַז סאָציאַליזם אין ממשות-דיקן לעבן — ניט אין זיין ווייטן סוף-פּסוק, זיין מאַקסימאַלער מאַקסימום-פּראָגראַם, וואָס לעגן רופט אַן „די צווייטע פעריאָדע פון קאָמוניזם“, און די קריסטן האָבן עס גערופן „דאָס צווייטע קומען פון דערלייזער“, — הייסט ניט מער און ניט ווייניקער ווי נעמען דעם באַגריף און מהות פון נאָציע, וואָס האָט זיך ביז אַהער געהאַלטן ניט מער ווי אויפן געביט פון פּאָליטיק און קולטור, דהיינו באַזיצן פאַפּירענע בירגערשאַפט, אַן אַלגעמיינע פאַרגאַנגענהייט, שפּראַך, ליטע-ראַטור און שפּרוכ; נעמען די נאָציע און פאַרוואַנדלען זי אין אַ ווירטשאַפּטלע-כער קאַרפּאָראַציע, שאַפן פון איר אַן עקאָנאָמישע אינסטיטוציע, בעסער געזאַגט: נעמען אַ זאַך, וואָס איז כמעט געווען אַ געשפּענסט, אַן לייב און לעבן, גלאַט אַ „פּסיכאָלאָגישע“ איינריידעניש, אַדער אַ מין בלוטפאַרוואַנדשאַפט, אַ קערפּער-שאַפט, וואָס האָט זיך צעמענטירט מיט ניכטערע שפּיעקן פון פּאַלקסניסט, פּאַלקסטום, פּאַלקלאַר, פּאַלקסוועגן — און שמידן פון איר אַן איזנשטאַרקע, מויערגעזונטע פאַרמאַציע, וואָס ווערט אַרומגעכאַפט מיטן שטאַלענעם רייף פון אַלגעמיינע ווירטשאַפּטלעכע אינטערעסן.

נצנדיק וויסנשאַפּטלעכן זשאַראָן, אַן וועלכן עס איז אַזוי שווער זיך אויסצודריקן מער אַדער ווייניקער פינקטלעך; די אויפגאַבע פון סאָציאַליזם, וואָס איז געוואָרן שטאַטיום, איז צו טראַנספּאָרמירן די נאָציע, וועלכע איז געווען אַ ביאָלאָגיש-פּסיכאָלאָגיש וועזן, און מאַכן פון איר אַן עקאָנאָמישן סוביעקט. ס'טייטש, וווּ איז אַהינגעקומען דער באַגריף פון קלאַס, וועלכן דער סאָ-ציאַליזם האָט פון מויל ניט אַרויסגעלאָזן אין אַלע מיטינגען און אַרויסטרעטונגען, און פון פען ניט אַרויסגעלאָזן אין אַלע אויפרופן, פאַמפלעטן און ווערק? די דאָזיקע סירכא נעמען געניטע קצבים זייער גרינג אַראָפּ. דעם קנייטש קען מען זייער גרינג פאַרגלעטיקן, ווען דאָס וואָרט נאָציע באַהעפט מען מיטן וואָרט פּאַלק, אַדער נאָך בעסער, ווען מען פאַרבייט עס מיטן לעצטן.

פון וועמען אייגנטלעך באַשטייט דאָס פּאַלק? נגידים זענען דאָך דאָ מער ניט ווי אויפן שפּייץ-מעסער, ס'רוב מענטשן פון פּאַלק זענען דאָך אַרעמעלייט, האַרעפּאַשניקעס, בעלי-מלאכות; רייכע, די אַנגעשטאַפטע גאַלדענע זעק, זענען דאָך דער אויסנאַם, און האָבן זייער ווייניק וואָס צו טאָן מיטן כלל. אויף אַזאַ שטייגער האָט סאָציאַליזם געמוזט האָבן אַ נייגונג צו דעם, וואָס מען רופט אין אַנדערע לענדער פּאַפּוליוזם, (פּאַלקיוזם), דעמאָקראַטיע, און אין רוסלאַנד האָט עס געהייסן „נאַראַדניטשעסטוואַ“.

און די מאַדען שרייענדיקע סתירה האָט געמוזט אויפרייסן דעם סאָציאַ-ליזם, אַזוי ווי מען וואָלט דאַרטן געהאַט אונטערגעלייגט דינאַמיט. מאַרקס (ניט לאַסאַל, ניט מאַדזיני און אפּשר אַפילו ניט משה העס און אַנדערע קלענערע ליכטער) און ענגעלס האָבן געפּריידיקט אינטערנאַציאָנאַליזם. אָבער וווּ, אויף וועלכן געביט? אויף דעם געביט פון פּאָליטיק, און אין דער עקאָנאָמיק האָבן זיי געמוזט, ניט-ווילנדיק, זיין „נאַציאָנאַל“, זיי האָבן געהייסן

שאפן א זעלבסטבאגנוגדיקע ווירטשאפט אין די ראמען פון דעם געגעבענעם פאלק; זיי האבן דערפאר געקעמפט מיט דער פען און מויל, האבן דער עובדא אוועקגעשאנקען זייער לעבן און גאנצע טעטיקייט.

נו, ווען עקאנאמיק שטויסט זיך צוזאמען מיט פאליטיק, ווען „פאליטיק“ ווערט געפריידיקט, און עקאנאמיק ווערט געטאן, איז וואס רעכנט איר — ווער וועט גובר-זיין? זיכער די עקאנאמיק, אינטערנאציאנאלע פאליטיק אויסערהאלב די גרענעצן פון שטאט איז דאך דערווייל מער ניט ווי א שמועסעריי. נאציאנאלע עקאנאמיק איז די טאגארדענונג.

אין דער מינוט ווי די סאציאליסטן האבן זיך גענומען באטייליקן אין פאליטישן לעבן, אין שטאטגעזעצגעבונג, האבן זיי זיך געשטעלט אויף דער משופעדיקער פלאך פון נאציאנאלעקאנאמיק, אדער ריכטיקער: עקאנאמישן נאציאנאליזם, און דער „פאליטישער אינטערנאציאנאליזם“ איז געבליבן א פרומע ווינטשעניש, א לעפצנקולט, לעכצן און באגערעריי, וואס מיטן אומברחמנותדיקן גאנג פון לעבן האט עס ווינציק שייכות. „ארבעטער פון אלע לענדער פארייניקט אייד“ — האט מען געזאגט, און געטאן וואס?

אט-דער ווידערשפרוך, וואס ליגט צווישן עקאנאמישן נאציאנאליזם און פאליטישן אינטערנאציאנאליזם, האט געבראכט צו דער אומגעהייער, כמעט אומגלויבלעכער מפלה, וואס די דייטשע סאציאלדעמאקראטן האבן געהאט אין דייטשלאנד. דער זעלביקער ווידערשפרוך צווישן עקאנאמיש-נאציאנאליזם און קאמוניזם און פאליטיש-אינטערנאציאנאלן קאמוניזם האט ארויסגעווארפן טראצ-דין און אלע זיינע אנהענגער פון סאָוועטנפארבאנד, ווייל סטאלין שטייט אויפן שטאנדפונקט פון „נאציאנאלן קאמוניזם“.

אט-די סתירה פאראורזאכט דעם גוואלטיקן קריזיס, וואס דער סאציאליזם לעבט איבער.

IV

רעוואלוציע

רעוואלוציע אלס זעלבסטעטיקייט

דער מעטאד, וואס ווערט אנגעווענדט אין סאציאלער באוועגונג, שטייט פילאזאפיש אונטערן צייכן פון איבעראנדערשן; מיר פארנעמען זיך מיט איבער-פארמירן דעם אלטן געזעלשאפטלעכן סדר און אוועקשטעלן אים אויף נייע יסודות. איבעראנדערשן, איבערמאכן הייסט ניט מאכן אדער שאפן. בכלל איז ריין שאפן אויף דער ווירקלעכער וועלט ניטאָ, זיין אַרט איז אין לעגענדעס און דאָס נאָר טעאלאָגישע; דארטן שאַפט דער כל-יכול אַ יש מאין, אן „עפעס“ אדער אן „אַלץ“ פון ריינעם „גאַרניט“.

איבערשאפן באַשטייט פון צוויי טיילן: פון צעוואַרפן די אַלטע געביידע און אויפריכטן אַ נייע פון דעם אַלטן געהילף, אדער שטיינער, אדער ציגל, אדער אַנדער בוימאַטעריאַל.

דער פאַרשטאַרקטער טעמפּאָ פון די איבערשאַפנדיקע פּראָצעסן אין חברהשן לעבן, אין פּאָליטיק ווי אין ווירטשאַפט, טראָגט דעם ספּעציעלן נאָמען. וואָס איז געוואָרן אַ פּאָליטישער טערמין: רעוואָלוציע, אן איבערקערעניש.

מיט אַנדערע ווערטער: די איבעראַנדערשנדיקע אַקטן, וועלכע זענען גע-ריכט מער אַדער ווייניקער באַווסטזיניק, הויפטזעכלעך מיט אַ באַשטימטן ווילן צום אויפרייס פון דעם אַלטן און דער אויפריכטונג פון נייע אינסטיטוציעס אַדער באַנייטע אַקטן, וועלכע דויערן אַ געוויסן משך פון צייט, בשעת וועלכער די טראַנספּאָרמאַטאָרישע טעטיקייט פאַרשטאַרקט זיך, ציען-צו די אַלגעמיינע אויפ-מערקזאַמקייט און רופן אַרויס אַ מיטאַרבעטונג פון די ברייטסטע שיכטן — אַט די דאָזיקע אַקציע ווערט אַנגערופן רעוואָלוציע.

רעוואָלוציע אונטערשיידט זיך פון רעפּאָרם דורך דעם, וואָס די לעצטע פאַרנעמט זיך מיט לייכטע אויסבעסערונגען פון די אַלטע שטייגערס פון לעבן. פון די איינגעפונדעוועטע אינסטיטוציעס, לייגט לאַטעס אויפן אַלטן מלבוש. אַ רעוואָלוציע האָט אַ טיפּערן און ברייטערן פאַרנעם, — זי קערט איבער גאַנצע גליבעס פון אויפגעאַקערטן פעלד פון געזעלשאַפטלעכקייט, שטעלט זיך בריי-טערע אויפגאַבן, טראָגט אַריין טיפּערע ענדערונגען און איז זיך מתעסק ניט מיט פאַרריכטן, נאָר מיט איבערשאַפן.

זיכער, צווישן רעפארמיזם און רעוואָלוציאָניזם איז ניטאָ קיין תהומישער אונטערשייד. פונדעסטוועגן דאַרף מען צוגעבן, אָז עס איז פאַראַן דאָ אַ חילוק סיי אין דער קוואַליטעט פון דער אַרבעט און סיי אין דער קוואַנטיטעט. רעוואָ- לוציאָניזם איז אַן עקסטרעמער רעפארמיזם, און פאַרקערט, רעפארמיזם קען מען כאַראַקטעריזירן אַלס אַ מעסיקן, אָפּגעשוואַכטן רעוואָלוציאָניזם.

מען קען ניט און מען טאָר ניט דעפינירן רעוואָלוציאָניזם ווי אַ לערע און ווי אַ טאַקטיק פון פּולמאַסיקער פאַרניכטונג און שאַפונג. אַזעלכע דערשיינונגען ווי פאַרניכטונג און שאַפונג באַגעגענען מיר ניט אַפילו אין געביטן, וואָס זענען פיל רייכער מיט רויען מאַטעריאַל איידער די געזעלשאַפטלעכע סביבה, און על אַחת כּמה וכמה, אַז אַזאַ מעטאָד וואָלט געווען אינגאַנצן אומאַנווענדבאַר אין תּחום פון מענטשלעכן צוואַמענלעבן, וווּ מיר האָבן אַלעמאַל צו טאָן בלויז מיט ענדע- רונגען, אויסבעסערונגען, פּונאַדערנעמען אויף באַשטאַנדיגן און צוזאַמענ- לייגן די אייגענע טיילן אויף אַ נייעם שטייגער, קאַמבינירן זיי אויפדאַסניי, אויף אַ מער צוועקמעסיקער ווייזע, מער דערפאַלגרייך. דאָס איז אַלץ.

די אַלע ווערטלעך, וועלכע פּליען-אַרויס ווי פייגעלעך פון די רעוואָלוציאָ- נערע זינגערייען, ווי למשל, „מיר וועלן די אַלטע וועלט פאַרניכטן“, „מיר וועלן שאַפן אַ נייע וועלט“, און די איבעריקע אַרכירעוואָלוציאָנערישע אויסדרוקן, וועל- כע לאָזן אַנצוהערן, פון ערשטן בליק, אַז דאָ האַנדלט זיך וועגן טיטאנישע צעשטערנדיקע און שאַפנדיקע טועכצן, זאָגן באמת, נאָכדעם ווי מען קוקט זיך צו און מען טראַכט זיך אַריין אין זייער מהות, און מיינען באמת מער ניט ווי אַנצוואַגן, אַז עס וועלן פאַרקומען טיפע וואַרצלדיקע רעפארמעס.

די אַלטע וועלט, אַפילו אין זינען פון סאָציאַלע באַציונגען, קלייבט זיך קיינער ניט צו צעשמעטערן, אַלץ, וואָס מען צילט, איז מער ניט ווי טראַנספּאָר- מירן אייניקע געביטן פון געזעלשאַפטלעכן צוזאַמענלעבן, צוגעבן זיי אַ נייעם אויסזען, אַ נייעם טאָן, וואָס זאָל זיך מער פאַסן און זיין אין צוזאַמענקלאַנג מיט אונדזערע היינצוטאָגאָעדיקע פּאָדערונגען און באַוווּסטזיין.

אַ רעוואָלוציע איז אַ גרויסע רעפארמע, וועלכע קומט פאַר ניט שטיל, רוּק, צירלעך-מאַנירלעך, נאָר ווערט דורכגעפירט מיט אַ היסטאָרישן טראַסק און קלאַפּעריי, מיט שטאַרקע געשיכטלעך-טעאַטראַלע עפעקטן; זי ווערט געבאַרן אין קאַמף, אין בלוטיקן צוזאַמענשטויס צווישן צוויי לאַגערן, די אָנהענגער פון דעם אַלטן אָפּגעלעבטן און פון דעם נייעם אויפקומענדיקן. אַ רעפארמע, אַפילו די העכסט-אומשולדיקסטע, באַגעגנט אויך אַ ווידערשטאַנד, נאָר געוויינלעך קען זי זיך אַריינפאַסן אין די ראַמען פון עקזיסטירנדיקן סדר; בשעת אַ רעוואָלוציע שטרעבט איבערצושפּרייזן איבער געוויסע אוועקגעשטעלטע, איינגעאַרדנטע אינס- טיטוציעס און דעריבער מוז זי איינוואַרפן אַ פאַר סאָציאַלע כאַלופּקעס... און נאָך מער; אַ רעוואָלוציע, ווען זי איז אַזוי צו זאָגן אַן אַריגינעלע, אַן אַוואַנגאַרדישע, נעמט אַן כּמעט אַלעמאַל די פאַרמע פון אַ באַוואַפנטן קאַמף צווישן צוויי מחנות, וועלכער ווערט וואָס ווייטער אַלץ שאַרפּער, ביטערער, גרויאַמער, ביז זי פאַר- וואַנדלט זיך אין אַ בירגערקריג. ווי געזאַגט: אַ רעוואָלוציע איז אַ גרויסע, וויכ- טיקע, גראַנדיעזע, לויט איר פאַרנעם, אויפגאַבע און באַצוועקטן ציל; רעפארמע פון נאָכדעם ווי זעלבסטעטיקייט און פרייהייט פון אויפפיר וועט ווערן פון

אן אידעאל און שטרעבונג — א טאטזאך, א פאקט, רעכענען מיר, אז קיין גוואלד-טעטיקע רעוואלוציעס וועלן דעמאלט ניט פארקומען. דעמאלט וועט פארקומען די פלאנמעסיקע, אויסגערעכנטע אנטוויקלונג, די באוויסטיניקע פערפעקטירונג פון געזעלשאפטלעכע אינסטיטוציעס און די זעלבסטפארפולקומענונג פון געזעל-שאפטלעכן מאטעריאל, ד"ה, פון די סוביעקטן, די מיטגלידער פון דער זעלבסט-ארגאניזירטער מענטשהייט.

דעמאלט, שיינט אונדז, וואלט קיין ארט ניט געווען פאר אן איבערקערעניש דורכגעפירט מיט געוואלט פשוט דערפאר, וואס די ארדענונג אליין, דער לעבנס-שטייגער, וועט זיך ניט האלטן אויף דעם טעכנישן יסוד פון איינפאכן מעכאנישן דרוק, ווי דער פאל איז היינט אין אונדזער געזעלשאפט. ווי א מענטש באארבעט א מענטשן, ווי די מערהייט שפילט די ראָלע פון מאטעריע און מאסע און די מינדערהייט פון קראפט. א גוואלדטעטיקע איבערקערעניש פאסט זיך נאָר דארטן, ווי דער סדר, דער סאָציאלער לעבנספיר, באַזירט זיך אויף גוואלדטאט, איז מעכאניש און ניט פרייוויליק, ניט זעלבסטארגאניזאטאָריש.

ווי עס איז דאָ דער חילוק צווישן „מאסע“ און „קראַפט“, טוען מיר, רעוואָ-לוציאָנערן, געוויינטלעך אַזוי: מיר רודערן-אויף, מיר בורען-אויף די מאַסן, די מאַטעריע, דעם „כוח“, קעגן דער גרופע ארגאניזאטאָרן, א גרופע, וועלכע שטעלט פאַר מיט זיך אלעמאַל אַ קליינעם מיעוט, נאָר וועלכע האַלט אין אירע הענט אַלע פעדים פון פאַרוואַלטונג, פירונג, קאָמאַנדירונג, און אַדאַנק דעם מאַ-נאַפאַל פון די פאַרוואַלטונגספונקציעס בילדעט זי אַ גרויסע מאַכט, שאַפט אַן איבערגעוויכט אין קוואַליטעט, וואָס פאַרנעמט דעם אָרט פון איר נישטיקער קוואַליטעט. מיר וועקן די „מאַסן“, מיר רופן זי צום לעבן, צו טעטיקייט, צו אַקטיוויטעט און רעאַקטיוויטעט; מיר וועקן אין זיי אויף דעם חשק און אַפעטיט צו סאָציאַלער אַקציע, צו זעלבסטאויסדרוק, זעלבסטטעטיקייט. און דאָ קומט פאַר אַ שלאַכט אויף לעבן און טויט צווישן די צוויי אייביק-אַנטאַגאָניסטישע יסודות, צווישן די „אַרגאַניזירטע מאַסן“ און דער „אַרגאַניזירנדיקער קראַפט“. די מאַסע וויל ווערן אַ „כוח“. פאַסיוויטעט נעמט זיך אַפּטשוכען און וויל אַריבערגיין אין אַקטיוויטעט. דאָס איז אייגנטלעך דאָס בילד און דער זין פון יעדער רעוואָ-לוציע. אַנשטאַט אונדזער טערמין „אַרגאַניזאַטאָר“ און „אַרגאַניזירטע“ קען מען דאָ אַוועקשטעלן דאָס איינפאַכע וואָרט: „הויך“ און „נידער“. „הערשנדיקער קלאַס“ און „אונטערדריקטע“. דאָס איז אַ רעוואָלוציע, דאָס איז איר עסענץ. די „לעצ-טע“ ווילן מער ניט זיין קיין לעצטע, קיין פאַרטיילטע, פאַרנאַכלעסיקטע. זיי ווילן נעמען שפּילן אַ ראָל אין זייער אייגענער געשיכטע, זי נעמען שרייבן אויף זייער אייגענעם שטייגער, לויט זייער אייגענעם פאַרלאַנג. נויטן, באַדערפענישן און פאַרשטענדענישן.

און דערפאַר זענען כמעט אַלע אַנאַרכיסטן, ד"ה מיטן אויסנאַם פון דער גרופע אַזוי אַנגערופענע פרידלעכע, געווען פאַר רעוואָלוציאָנערע מעטאָדן, גע-ווען באַגייסטערטע פאַר דער רעוואָלוציאָנערער טאַקטיק, זיי האָבן געפּילט אינס-טינקטיוו, אַז די רעוואָלוציאָנערע פעריאָדן זענען „אַנאַרכיסטישע“ לויט זייער מהות נאָך, לויט זייער אינהאַלט. און דאָס איז טאַקע אמת. אַ רעוואָלוציע איז אַן „אַנאַרכיסטישע“ דערשיינונג; אַ רעוואָלוציאָנער שטיקל צייט איז אַן „אַנאַרכיס-“

טיש" שטיקל צייט. אָבער ניט דערפאַר איז עס אַזוי, ווייל דעמאָלט קומט פאַר דער אַראַפּרייס פון די פאַרשימלטע דעכער פון אַלטע הייליקע אַנשטאַלטן. דער פּונאַנדערטרייסל פון די זיילן פון די סאַציאַלע טעמפלען; ניט דאָס, נאָר דער-פאַר, וואָס אין יענע, צום באַדויערן קורצע פּעריאָדן, גייט די מאַסע, די מאַטע-ריע, דער סאַציאַלער מאַטעריאַל, אַרויס פון איר שטענדיקן צושטאַנד פון פאַ-סיווקייט. מיר וועלן זיך דערלויבן צו געברויכן אַ ווילגאַרע אילוסטראַציע. דאָס רייטפערד שטעלט זיך אויף די הינטערשטע פּיס און פאַרויכט אַראַפּצוואַרפן דעם רייטער. און אין דעם מאַמענט, וואָס טיילט אַפּ דעם אַראַפּשליידער פון אַלטן קאַוואַלעריסט און אַרויפּשפּרונג פון נייעם, איז דאָס פּערד זעלבסטטיק, גייט אין זיין אייגענעם וואָגן וווּ עס וויל און ווהיזן עס וויל.

די אַנאַרכיסטן זענען אַזוי געווען אַנטזיקט פאַר רעוואָלוציאַנערער טעטי-קייט דערפאַר, וואָס אין איר פּרצוף, אין געזיכט פון דער רעוואָלוציע, האָבן זיי געזען, הגבּ אין אַ צעקרימטער פאַרמע, דאָס שיינע ליכטיקע פנים פון דער געטיק, וועמענס נאָמען איז זעלבסטטיקייט, אַקטיוויטעט. בשעת אַ רעוואָלוציע זענען די מאַסן זעלבסטטיק, אַקטיוו, זיי באַוועגן זיך אין זייער אייגענער ריכ-טונג. זיי פאַרפאַסן זייער בוך פון לעבן, זיי פאַרנעמען זיך גאַנץ ברייט, זיי פאַרויכטן אויפצורייכטן אַנשטאַלטן לויט זייער געשמאַק און באַדערפּעניש.

מען דאַרף אָבער צוגעבן, אַז, ערשטנס, צום גרויסן צער, אַנטפלעקט זיך די זעלבסטטיקייט, אַזוי צו זאָגן, אין דער פאַרמע פון אַ בליץ, וואָס שניידט דורך די פינצטערקייט פון סאַציאַלער באַצווונגענער טאַטלאַזיקייט, און ווערט גלייך פאַרטרונקען אין אַ ים פון נאַכט און חושך. און, צווייטנס, אַז דער בליץ איז צעדרייט און פאַרווירט און, צו אונדזער פאַרדרוס, צו קורצצייטיק, נאָך יעדן אויגנבליק פון רעוואָלוציאַנערער זעלבסטטיקייט קומט כמעט אַלעמאַל שיעור ניט אַ גאַנצער יאָרהונדערט פון פאַסיוויטעט פון די ברייטע מאַסן, פון פאַלק, וואָס ווערט ניט-ווילנדיק אַריינגעפּרעסט גלייך אין דער לאַגע פון „אַרגאָ-ניזירטע“. די צרה איז, וואָס דערווייל דריקט זיך אויס די זעלבסטטיקייט פון די ברייטע מאַסן מער ניט ווי אין אַקט פון אַראַפּשטריצן דעם רייטער אין דער פּריזער געבראַכטער אילוסטראַציע, עס האָט אָבער געדאַרפט באַשטיין אין באַמיען זיך מיט כּל-הכוחות צו בלייבן אָן אַ רייטער, זיך אויסלערנען צו באַגיין אָן פּירער, זיך אויסלערנען אַכטונג צו געבן, זיין אויף דער וואַך, אַז קיין נייער רייטער זאָל זיך ניט אַרויפּכאַפּן, זיך אויסלערנען אַליין צו געפינען דעם וועג צו דער לאַנקע, און שפּייזן און אַפּר-אַרט, און פאַרהיטן זיך פון די בלוטדורשטיקע וועלף, און זיך אַרומגיין פּראַנק און פּריי און אַ צוים און אָן לייצעס — און פאַרט ניט פאַרבלאַגן-דזשען. דאָס שטעלן זיך אויף די הינטערשטע פּיס איז אַן אַקט פון זעלבסטשטענ-דיקייט. אָבער דער אַקט, אמת טאַקע, ער איז אַ רעוואָלוציאַנערער, קען לאַנג ניט דויערן; מען קען לאַנג אַזוי ניט שטיין. די זעלבסטטיקייט פון די פאַלקסמאַסן דאַרף אָננעמען אַ כאַראַקטער פון פּלאַנמעסיקער, שטענדיקער אַרגאַנישער אַל-טעגלעכער טעטיקייט.

די אַרגאַניזירטע מאַסן, אין רעוואָלוציאַנערע מאַמענטן, דערמאַנען אונדז אַן יענעם פאַרכישופּטן פּרינץ, וועמען דער בייער מכּשף האָט פאַרוואַנדלט אין אַ הונט אין דעם ליד וועגן דער פּרינצעסן שבת פון היינריך היינע. עס קומט

דער שבת קודש. דער הונט ווארפט אראפ די פעל. גייט ארויס פון דער קאנורע. שטעלט זיך אויף צוויי פיס. נעמט רידן א מענטשן-לשון. עס איז אוועק דער שבת-קודש, — דער בן-מלך קריכט ווייטער אריין אין זיין הינטישער פעל. בילט ווייטער ווי א הונט — עס איז ניטאָ מער קיין פרינץ, עס איז דאָ אַ קלב.

דאָס אייגענע פאָסירט מיטן פאָלק. אין מאָמענט פון זונענאוּפגאַנג פון דער רעוואָלוציע ווערט עס זעלבסטעטיק, וואָרפט אַראָפּ דעם כישוף; געדענקט ווער עס איז, אָו עס איז דער פרינץ, דער האָר פון דער געזעלשאַפט; אָבער אַ וויילע שפעטער איז נאָך אַלעמען. אַ נייער מכשף, אַ נייער אַרגאַניזאַטאָר, רייסט זיך אַריין מיט נייע כישוף-ווערטער, און די פאָלקסמאַסן ווערן ווייטער אַראָפּגע-דריקט צו דער נעבעכדיקער ראָלע פון סאָציאַלן שטאַף, פון מאַטעריאַל. זיי זע-נען געצווונגען צו בלייבן פאַסיוו, צו פאַלגן, צו אויספירן באַפעלן געגעבן פון די נייע הערשער, די נייע באַלעבאַטיים. „צוריק אַריין אין די קאנורעס!“ — דאָס איז דער באַפעל פון נייעם מכשף.

וואָס מיר ווילן איז אַ שטענדיקע רעוואָלוציע, אַ „פערמאַנענטע“ רעוואָלו-ציע, אין וועלכער די ברייטע שיכטן פון פאָלק זאָלן כסדר זיין זעלבסטעטיק, זאָלן אָנגיין אָן אַפּשטעל מיט זייער אַרבעט, זאָלן בלייבן אויף אַלעמאַל פרינצן, בני-מלכים.

און מיר זענען אויסגעשפּראַכענע רעוואָלוציאַנערן. מיר ווילן די רעוואָלו-ציאַנערע פּעריאָדן אויסציען אויף דער לאַנגער צייט פון שטענדיקייט, פון אייביקייט. און די רעוואָלוציאַנערע אַקטן ווילן מיר פאַרטיפן און פאַרפיינערן, זיי זאָלן געווינען אין פּלאַנמעסיקייט, ניט אַנווערנדיק אין אַריגינאַליטעט און דריסטקייט.

סאָציאַלאַגישע עסטעמן ווי טאַלסטאָי, איבסען און אַנדערע האָבן פאַר-וואָרפן די רעוואָלוציאַנערע טאַקטיק דערפאַר, וואָס די כאַאָטישע, אַביסל ברו-טאַלע פאַרמע, האָט זיי אַפּגעשטויסן. מיר זענען אָבער דעם רייכן אינהאַלט, און מיר רעכענען זיך ניט מיט דער פאַרמע.

דער אינהאַלט פון דער רעוואָלוציע איז שייך, רייך און דערהויבן, און דערפאַר זענען מיר פאַר רעוואָלוציע. מיר זענען אין איר סמנים פון זעלבסט-טעטיקייט.

2

רעוואָלוציע און זעלבסטפאַרטיידיקונג

די אַנאַלאָגיע, וואָס אַנדערע פירן דורך צווישן אַ רעוואָלוציע און אַ מלחמה, לייגט זיך אַליין פאַר, ווייל אַ רעוואָלוציע גייט גאַנץ אַפּט אַריבער אין אַ באַ-וואָפנטן אויפשטאַנד, וואָס ווערט פאַרשטאַרקט און פאַרביסן און פאַרוואַנדלט זיך אין אַ בירגערקריג. דאָס טרעפט דעמאָלט, ווען דער קלאַס, וואָס ווערט אַטאַ-קירט, איז נאָך שטאַרק און זאַפטיק און וויל זיך מיט זיין גדולה ניט שיינדן,

וויל ניט אראפ מיט גוטן און ניט מיט ביזן פון דער געשיכטלעכער סצענע און שטעלט אַ גרויסן, גרויזאמען ווידערשטאַנד, און דער אַטאַקירנדיקער, דער אַנ-גרייפנדיקער קלאַס, איז נאָך צושוואַך און צווייניק אַרגאַניזירט, ער זאָל קענען מאַכן אַ סוף צו דער הערשאַפט פון די הערשער און לאַנגע מחזקות, געשלעגערניש און ראַנגלעניש.

לאַמיר אָננעמען די פאַרגלייכעניש פון מלחמה און רעוואָלוציע. דאָס וועט אונדז נוצלעך זיין קלאַרער צו מאַכן דעם וועזן פון אַ רעוואָלוציע.

מלחמות זענען פאַראַן צווייערלייאיקע: אַנגרייפנדיקע, באַפאַלנדיקע און זיך פאַרטיידיקנדיקע; מען רופט זיי אויך פאַרכאַפנדיקע און זיך-באַפרייענדיקע. ס'רוב פירט זיך אַ מלחמה דערפאַר, וואָס דער קריגפירנדיקער קאַלעקטיוו וויל פאַרכאַפן, אייננעמען, באַזיגן און אַנדער פאַלק, שטאַם אָדער שבט און צונעמען זיין לאַנדבאַזין אָדער גלאַט ראַבירן אים; זעלטענער קומט פאַר אַ קריג דערפאַר, וואָס אַ באַשטימטע נאַציע, קאַלעקטיוו, וויל זיך באַפרייען פון אַ יאָר, וועלכן און אַנדער נאַציע אָדער פעלקערשאַפט האָט אויף איר אַרויפגעלייגט.

יעדער קריג, וואָס שטעלט זיך אַלס ציל די באַפרייאונג פון די אונטער-דריקטע, איז באַמת אַ פאַרטיידיקונגסקריג, ניט געקוקט אויף דעם, וואָס לויט זיין פאַרמע, לויטן אויסנווייניקסטן אויסזען, קוקט ער אויס צו זיין אַנגרייפנדיק, וויל די אונטערדריקטע נאַציע פירט און אַן אַפענסיווע, שטורעמט די פעסטונג פון אונטערדריקונג, קעמפט פאַר באַפרייאונג, פאַר דער פאַרניכטונג פון די אַלטע פאַרמעס פון פאַרשקלאַפונג.

יעדער קריג אָבער, וואָס זיין אויפגאַבע איז איינצונעמען נייע לענדער, איז אַלעמאַל און אַנגרייפנדיקער קריג, ניט-געקוקט אויף דעם, וואָס לויט זיין פאַרמע נאָך, באַטראַכט סטראַטעגיש, איז ער אַמאַל אַנגרייפנדיק, אַטאַקירנדיק און אַמאַל בלויז זיך באַשיצנדיק, מיר דאַרפן אָבער ניט קוקן אויף דער סטראַטעגיע, אויף די תכסיסי-מלחמה, נאָר אויפן אינהאַלט. עס איז ניט קיין פראַגע פון דעם מעטאָד פון אַנפירן די מלחמה, צי מען גייט אין אַטאַקע אָדער מען שלאָגט אַמאַל צוריק און אַטאַקע. עס איז אַ פראַגע פון דעם צוועק און אויפגאַבע פון קריג.

ס'רוב מלחמות זענען אַלעמאַל געווען אַנגרייפנדיקע, אָנגעפירט מיט פאַר-כאַפערישע אַפזיכטן; זיי זענען אַנטשטאַנען פון דעם, וואָס מלוכות ווילן כסדר איינע די אַנדערע אַראַפּשלינגען, פון דער וועלט אומברענגען.

און ווען מען זעט, אַז איין זייט פאַלט און דער צווייטער צד פאַרטיידיקט זיך בשעת מעשה, זאָגט עס נאָך גאַרניט. מיר דאַרפן אורטיילן וועגן מלחמות ניט פאַרמעל, נאָר מאַטעריעל, לויט זייער מהות, זייערע אויסזיכטן, כוונות, פניות.

עס קומען אָבער אַמאַל אויך פאַר באַפרייאונגס-מלחמות, ווען דאָס פאַלק, די אונטערדריקטע נאַציע, וויל זיך באַפרייען פון אַ פרעמדן יאָך. דעמאַלט קומט פאַר דער קריג ניט מיטן מיין צו פאַרנעמען, פאַרכאַפן, נאָר אָפנעמען, צונעמען צוריק דאָס, וואָס איז געווען פאַרכאַפט.

אַ באַפרייאונגס-מלחמה האָט מען אייגנטלעך כמעט קיינמאַל ניט קוואַלי-

פיצירט ווי מלחמה, מען האט זי ס'רוב באטראכט און באצייכנט ווי אן אויפ-
שטאַנד, ווי אַ בונט, אָדער מיאטעזש.

די אימפעריאליסטישע וועלט האט אָנערקענט מערניט ווי פאַרכאַפּערישע
מלחמות — מלחמות אָנגעפירט פון זעלבסטשטענדיקע חברות גולנים, וואָס
הייסן מלוכות, מיט דער כוונה אַריינצוקריגן נייע לענדער, אָדער צונעמען איינע
פון דער אַנדערער שוין איינמאַל פאַרכאַפּטע לענדער און פעלקער. אמת, די
אימפעריאליסטן פלעגן בשעת מעשה מאַכן אַ פרום פנים און ריידן וועגן באַ-
פרייאונגסטעטיקייט, וועגן זייער פאַרלאַנג זיך מוסר-נפש-וויין, בכדי צו העלפן
אַ שכן זיך אַרויסרייסן פון די לאַפעס פון אַן אַנדער אונטערדריקער. ווען רוס-
לאַנד האט געפירט מלחמות מיט טערקיי, האט זי געהאַלטן אין איין טענה, אַז
זי איז אויסן צו באַפרייען די סלאַווישע אָדער אַנדערע קריסטלעכע פעלקער-
שאַפטן, וואָס האָבן געליטן פון די „בוסורמאַנען“. מיר וואַלטן געקענט ברענגען
אַ סך אַזעלכע ביישפּילן, אָבער די זאַך איז קלאַר סיי-ווי-סיי.

באַפרייאונגס-מלחמות זענען געפירט געוואָרן פון די אונטערדריקטע נאַ-
ציעס. אַזעלכע קריגן האָבן געהאַט אַלס זייער ציל זעלבסטעמאַנספאַציע, זעלבסט-
באַפרייאונג, און ניט דאָס פאַרשקלאַפן פון אַן אַנדער פּאַלק, סיי אַ הערשנדיקן,
סיי אַן אונטערדריקטן. דער צוועק פון קריג איז געווען זעלבסטשוין, באַשיצן
דאָס אייגענע לעבן קעגן דעם אַריינמישן זיך, אַריינרייסן זיך און באַלעבאַטעווען.
דאָס אויפגעשטאַנענע פּאַלק, דער אונטערדריקטער, האט געקעמפט פאַר זיין
זעלבסטשטענדיקייט, פאַר זיין אומאַפהענגיקייט. מאַכט ניט אויס, צי עס האט
זיך סטראַטעגיש פאַרטיידיקט, אָדער עס האט אָנגעגריפן זיינע הערשער-אונ-
טערדריקער. גראַד פאַרקערט, ריכטיקער איז, אַז עס האט אַלעמאַל געמוזט זיין
אָנגרייפנדיק פון שטאַנדפונקט פון פאַרמע, ווייל עס האט דאָך געמוזט משלח-זיין,
אַרויסטרייבן פון זיינע גרענעצן, פון זיין סביבה, דעם הערשער, דעם שונא.
דערפאַר האָבן מיר פריער אָנגעוויזן און פאַרהיט, אַז מען זאל זיך ניט לאָזן
פאַרפירן פון בלוין אויבערפלעכלעכן אויסזען פון דער זאַך, נאָר מען זאל קוקן
אויפן אינהאַלט פון דער דערשיינונג.

פאַרכאַפּערישע מלחמות ווערן געפירט פון זעלבסטשטענדיקע מלוכות, כדי
צו פאַרברייטערן און פאַרגרעסערן דעם שטח פון זייערע טעריטאָריעס, פאַרנע-
מען לענדער, פאַרכאַפן מאַרקן און דאָס גלייכן.
אַ פאַרכאַפּערישע מלחמה ווערט געפירט — פאַרן אויסשפרייט פון היקף
(אַרומגעם).

אַ באַפרייאונגס-מלחמה ווערט ס'רוב געפירט פאַרן ענדערן די פאַרמע, די
סטרוקטור, די קאָנסטיטוציע, די פאַרמע פון דער אַרגאַניזאַציע פון דעם געגע-
בענעם לאַנד. און איר הויפטצייכן איז די פאַדערונג פון באַפרייאונג. באַזייטיקונג
פון דער הערשאַפט אויפגעבויט פון אַן אַנדער נאַציע, און ניט די פאַרפעסטיקונג
פון הערשאַפט איבער אַן אַנדער נאַציע.

איצטער לאַמיר צוקומען צוריק צו רעוואָלוציע.

מיט וועלכן מין מלחמה קען מען פאַרגלייכן אַ רעוואָלוציע? מיט וועלכער
פאַרמע פון קריג וואַלט אַ רעוואָלוציע זיך געקענט אַנאַלאָגירן?
פאַרשטייט זיך, אַז נאָר מיט דעם צווייטן טיפ, דעם באַפרייאונגסקריג.

א רעוואלוציע איז באמת א „באפרייאונגס־מלחמה“ אבער ניט פון א נאציאנאלן, נאר א קלאסנכאראקטער. א רעוואלוציע איז א קריג אָנגעפירט פון די אַרגאַניזירטע מאַסן קעגן זייערע אַרגאַניזאַטאָרן. א רעוואלוציע האָט אַלעמאַל דעם אויסערלעכן אויסזען פון אַן אַנגרייף און דאָס איז דערפאַר, וואָס זי איז אין תּוך מער־ניט ווי אַ זעלבסטפאַרטיידיקונג, אַ מיין זעלבסטשוין.

די ברייטע מאַסן פון די אַרגאַניזירטע פירן אַן אַטאַקע אויף די אַרגאַניזאַטאָרן; זיי קעמפן קעגן זיי, ווייל יענע האָבן זיי אונטערדריקט, באַליידיקט, עקספּלואַטירט. און זיי אַרגאַניזירן זיך אַליין, צו אַ געוויסער מאָס, אזוי צו זאָגן, אונטערערדיש, אומאַפּיציעל, און נאָכדעם, ווערנדיק שטאַרקער, גייען זיי אַרויס אַפן און ווילן זיך דערשלאָגן אַנערקענונג פאַר די נייע פאַרמעס פון אַרגאַניזאַציע פון דער געזעלשאַפט, וואָס זיי לייגן פאַר.

דאַרף מען זיך אנטזאגן פון רעוואלוציע דערפאַר, וואָס זי איז אַנגרייפנדיק, איז אַלעמאַל אַן אַפּענסיווע? בשום־אופן ניט! דאָס איז דער אַפּנאַרנדיקער, פאַר־פירנדיקער אויסזען אירער. לויט איר מהות נאָך, איז זי בלויז זעלבסטשוין.

א רעוואלוציע איז אַ קאַמף, אויב איר ווילט וועלן מיר צוגעבן, אַפילו אַ קריג פאַר באַפרייאונג, פאַר זעלבסטשטענדיקייט, פאַר אומאַפהענגיקייט — און ניט פאַר פאַרשקלאַפונג פון וועלכער עס איז אַנדער סאַציאַלער גרופירונג.

פאַרדאַמען רעוואלוציעס, זיי באַטראַכטן ווי פאַרכאַפּעריש, אומגערעכט, אומעטיש קענען נאר יענע, וואָס גיבן זיך ניט אַפּ קיין דיין־וחשבון אין דעם ענין, האָבן ניט אונטערזוכט אומפאַרטייאיש די דאָזיקע נאַטירלעך־סאַציאַלע דערשיינונג.

פאַרדאַמען אַ רעוואלוציע קען נאר יענער, וועלכער פאַראורטיילט בכלל, קאַמף, סיי פון פאַרטיידיקונג און סיי פון אַן אַנפאַלנדיקן כאַראַקטער, ווי, למשל, טאַלסטאָי.

א רעוואלוציע איז אַ באַפרייאונגסקאַמף אָנגעפירט פון אַ שטאַנד, קלאַס אָדער שיכט פון די אַרגאַניזירטע אין אַלגעמיין. אויב רעוואלוציעס האָבן זיך עדי־היום ניט איינגעגעבן אויף גאַנצע הונדערט פּראָצענט, איז עס דערפאַר, וואָס ביז היינטצוטאָג זענען בכלל ניט געווען גרייט די פאַרויסזעצונגען און פאַרבאַ־דינגונגען, וואָס זענען נייטיק, כדי מעגלעך צו מאַכן די ראַדיקאַלע באַזייטיקונג פון די סאַציאַלע דעפּעקטן, חסרונות פון אונדזער געזעלשאַפטלעכן לעבן, און אויך דערפאַר, וואָס ביז היינט האָט מען זיך ניט קלאָר געמאַכט די פאַדערונגען, די פּלענער פון איבעראַנדערשן, אויף אַ ראַדיקאַלן אופן, דעם געבוי פון אונדזער פּאָליטישן און עקאָנאָמישן לעבן.

עדי־היום איז אַלעמאַל די זאַך פאַרגעקומען אזוי: די אַרגאַניזירטע זענען אויפגעשטאַנען, זענען געווען אויפגעבראַכט קעגן אַ באַשטימטער, קאַנקרעטער פאַרמע פון געזעלשאַפטלעכן לעבן, זיי זענען אָבער ניט דערגאַנגען אין זייער באַוווּסטיגיקייט צום פאַרשטיין, אַז דער הויפטפּרינציפּ, דער הויפט־יסוד פון אונדזער געזעלשאַפטלעכן לעבן, וועלכער טיילט איין די מענטשן אויף צוויי טיפּן, אויף אַרגאַניזירער און אַרגאַניזירטע, אויף סאַציאַלע אַקטיוון און סאַציאַל־לע פּאַסיוון, איז פאַלש, איז שעדלעך, איז דער קוואַל פון אַלע סאַציאַלע צרות און אומרעגלעמטיקייטן. די אַרגאַניזירטע מאַסן האָבן ניט אויפגעפאַסט, אַז דער

פרינציפ פון זיין ארגאניזירט פון אן אויסנווייניקסטן כוח, פון א מינדערהייט, דארף באזייטיקט ווערן, און אז די אויסערונגען, וואס דער פרינציפ נעמט אן, ווי דהיינו, ערדבאזין, מאכטבאזין, מאכטאויטאריטעט, זענען מער ניט ווי פאר-ביגייענדיקע היסטארישע פארמעס.

יעדע רעוואלוציע ביז היינט האט מער-ניט ווי אויפגעדעקט נייע ווידער-שפּרוּכ, וועלכע זענען געווען פארבאהאלטן אין די טיפענישן פון לעבן, אויפ-געדעקט די סתירות און אנטוויקלט זיי, געמאכט זיי ארויסוואקסן און זיך אנטפלעקן צו אלעמען. און עס האט אנדערש ניט געקענט זיין צוליב דעם אליין, וואס זיי, די ביזאָהעריקע רעוואלוציעס, האָבן געהאט צו טאן מיט גאנצע קאָ-לעקטיוון (ווי דער דריטער שטאַנד, א קלאַס), וואָס מוזן, בשעתן קריג, צעפאלן ווערן און אַרויסווייזן זייער אַנטאָגאָניסטישע נאַטור, וועלכע איז געווען פאַר-באַהאַלטן אין די פּאַלבן פון זייער סאַלידאַרישער אַקציע בשעתן אַנגריף. דער-פאַר דאַרפן מיר האָבן אַן אינטעראַינדיווידועלע רעוואלוציע, וואָס וועט זיין די לעצטע רעוואלוציע, ווייל די נייע אינטעראַינדיווידועלע אַרדענונג שטעלט מיט זיך פאַר אַ צייטאַלמער פון שטענדיקער פּרידלעכער עוואלוציע, אַ פּרייען צוואַ-מעבונד פון אינדיווידן.

אינטעראַינדיווידואַליזם אין אונדזער אויסטייטש איז זעלבסטאַרגאַניזאַציע. און די גאַנצע געשיכטע פון דער מענטשהייט וואַלטן מיר באַטראַכט אַלס אַ שטענדיקן איבערגאַנג פון האַרטערע צו ווייכערע פאַרמעס פון דער אַרגאַניזאַציע פון דער געזעלשאַפּט, אַן איבערגאַנג פון ווייניקער זיך באַטייליקן צו מערער מצד די ברייטערע מאַסן אין דעם אַרגאַניזירנדיקן פּראַצעס פון געזעלשאַפּטלעכן לעבן. אַ רעוואלוציע ווערט אַנגעפירט, בכדי דורכצוועצן ענדערונגען אין דער סטרוקטור פון אונדזער געזעלשאַפּטלעכן לעבן.

די ערשטע שעמעוודיקע פאַרווכן פון אַ רעוואלוציע איז אַ בונט. די קנעכט האָבן זיך געבונטעוועט. אַ מער אַנטוויקלטע פאַרמע איז אַן אויפשטאַנד. אַן אויפשטאַנד זעצט פאַרויס אַ פאַרשטענדעניש, אַ צעזאַמענעריידן-זיך צווישן די, וואָס קלייבן זיך צו רעוואַלטירן.

אַ רעוואלוציע פאַרפאַלגט ענדערונגען אין דער פאַרוואַלטונגסטעטיקייט פון דעם געגעבענעם קאַלעקטיוו; זי ווערט באַגלייט מיט אפלייטונגען אויפן געביט פון רעכט און פון ווירטשאַפּט. אַ רעוואלוציע קומט פאַר לשם רעאַרגאַניזאַציע פון געזעלשאַפּטלעכן לעבן, בכדי איבערצוטאַשירן די באַציונגען און צוזאַמענ-באַציונגען, וואָס הערשן אין דער געגעבענער געזעלשאַפּט.

אַ רעוואלוציע איז אַלעמאַל אַ רעאַרגאַניזאַציע. זי האַט אַבער אַלעמאַל אינסטינקטיוו געשטרעבט צו זעלבסטאַרגאַניזאַציע, אַבער, צום באַדויערן, נאַר אינסטינקטיוו, ניט פלאַנמעסיק.

אַן אינטעראַינדיווידואַליסטישע רעוואלוציע איז דער קאַמף פאַר זעלבסט-אַרגאַניזאַציע. מיט אַנדערע ווערטער: אַזא רעוואלוציע באַטייט דאָס אַריבער-וואַקסן, דאָס בייקומען פון דער אַרגאַניזאַציאָנעלער אַרדענונג און דאָס איבער-גיין צו זעלבסטאַרגאַניזאַציע.

דער דערפאַלג פון אַ רעוואלוציע הענגט בכלל אָפּ פון דער מפּלה, פאַר-לאַרנקייט פון די אַרגאַניזאַטאָרן, די האַרן פון דער היינטיקער געזעלשאַפּט. רע-

וואַלוציעס אַנטשטייען און זענען זיגרייך נאָכדעם ווי די פירער פון דעם געגען-
בענעם סדר האָבן געכאַפט אַ מיאוסן פסק אויף אַן אויסערלעכן פּראָנט, ווי
דער פּאל איז געווען אין רוסלאַנד, וווּ די רעוואָלוציע האָט זיך פּונאַנדערגע-
פלאַקערט בשעת מלחמה און נאָכדעם ווי די אַלטע רעגירער האָבן געהאַט אַ
נידערלאַגע.

ווען אַ גרופע אַרגאַניזאַטאָרן שטויסט זיך צוזאַמען מיט אַן אַנדער גרופע
אַרגאַניזאַטאָרן, וועלכע איז שטאַרקער, פאַרדאַרבענער, כיטרער פון דער ערש-
טער, און זי ברעכט זיי גוט אָן די ביינער, ערשט דעמאָלט כאַפן זיך די אַרגאַ-
ניזירטע מאַסן, אַז די אַלטע פירער און זייער סיסטעם פון פירונג טויג ניט, און
זיי גיבן זיך אַ נעם עס צו צעברעכן.

די ברייטע מאַסן כאַפן זיך ערשט דעמאָלט פאַרן שכל און זיי קריגן גענוג
דרייסטיקייט צו פאַראורטיילן זייערע אדונים, זייערע „אַרגאַניזאַטאָרן“, ווען די
לעצטע פּאַלן אַריין אָדער פירן אַריין אין אַ זומפּ. ערשט דעמאָלט הייבן זיי זיי
אָן צו קריטיקירן, צו גאַרניט-מאַכן, און נעמען טראַכטן ווי אזוי זיי צו באַזייטיקן.
זיי דאַרפן פאַר דעם זיין „ליגעדיקע“, בכדי די מאַסן זאָלן זיך אָננעמען מיט
חוצפה און זיי נעמען שמיסן. פאַר דעם „צימבלען“ זיי זיי מערניט ווי מיטן וואָרט,
דערנאָך מיט דער טאַט, אויף אַן אמת, פשוטו כמשמעו, גיבן זיי היסטאָרישע
מלקות.

און דאָ בעט זיך ווייטער דיזעלביקע אַנאַלאָגיע פון מלחמה. פונקט ווי אַ
באַפרייאונגסקריג פאַלט ס'רוב צוזאַמען מיט אַ מפלה געליטן פון דער הערשנ-
דיקער מלוכה, וועלכע שטויסט זיך צוזאַמען מיט אַן אַנדער מלוכה, וואָס איז
שטאַרקער פון איר, ערשט דעמאָלט געפינט די אונטערדריקטע נאַציע די גע-
לעגנהייט צו צעברעכן איר יאָך און זיך באַפרייען; אזוי איז אויך דער פּאַל
מיט אַ רעוואָלוציע. זי גיט זיך איין, ווען זי קומט נאָך דורכפאַלן פון דער הערשנ-
דיקער קליקע; די מפלות קענען אַפילו זיין פון אַ פּאַליטיש-דיפּלאָמאַטישן כאַ-
ראַקטער, אָבער בעסער איז, ווען זיי זענען פון אַ מיליטערישן כאַראַקטער.

אין רוסלאַנד האָבן מיר געהאַט די ערשטע רעוואָלוציע נאָך דעם רוסיש-
יאַפּאַנישן קריג; די צווייטע רעוואָלוציע, בשעת דער וועלט-מלחמה און דער
אומגעוויינערער מפלה, וואָס דאָס צאָרישע רוסלאַנד האָט געכאַפט.

און דאָ, אין אַזעלכע פּאַלן, קומט פאַר אַ צוזאַמענווירקונג. די אויסערלעכע
נידערלאַגע ווערט פאַראורזאַכט פון דער אינעווייניקסטער שוואַכקייט, צוליב
דעם, וואָס די אונטערדריקטע נעמען זיך פילן און באַטראַכטן אַלס באַליידיקטע,
נעמען פאַרשטיין, אַז זייערע אינטערעסן פאַלן ניט צוזאַמען מיט די אינטערעסן
פון זייערע הערשער. דעמאָלט נעמען זיי זיך רודערן גייטיק, און אַביסעלע אויך
אַרגאַניזאַציאָנעל. און דאָס מאַכט אוממעגלעך פאַר די הערשער אָפּצוהאַלטן אַ
זיג איבער די אַנדערע הערשער, ווייל נאָך אַלעמען ווערט דאָך די מלחמה גע-
פירט און דורכגעפירט פון די אונטערדריקטע, וואָס זענען אומבאַווסטזיניק אויף
אָנזיפיל, אַז זיי זענען אַפילו גרייט צו לאָזן זיך הרגענען פאַר זייערע הערשער,
פאַר זייערע אַרגאַניזאַטאָרן, און בשעת די אומצופרידנקייט פון די ברייטע מאַסן
דערגרייכט אַ געוויסן גראַד, איז אוממעגלעך, אַז די הערשער זאָלן אָפּהאַלטן
אַ ניצחון אויף אַן אויסנווייניקסטן פּראָנט. דער צושטאַנד פון אויפגערעגטקייט,

וואס הערשט צווישן די מאסן, איז אליין גורם די נידערלאגע. און די נידערלאגע פון איר זייט ווירקט אויף די מאסן אזוי, אז זיי זאלן זיך אויסניכטערן פון שאוויניסטישן טשאד. די קלעפ פון שונא רייסן זיי אויף די אויגן און זיי דער-זען די מעשים תעותעים, וואס קומען פאר ארום זיי, און דרעזענדיק עס ווערן זיי גלייך אן זייער צוטרוי צו די „ארגאניזאטארן“, וועלכע האבן זיי אריינגעצויגן אין אזא געפערלעכער אוואנטורע — די מאסן דערוואכן און עס קומט פאר די רעוואלוציע.

די פאלקסמאסן האבן דערוויל מער ניט ווי איין לערער — דאס איז דער גאנג פון זייער אייגענער געשיכטע, אייגענע פערזענלעכע איבערלעבונגען. ניט ביכער, אדער דאקטרינען לערנען זיי, נאר צרות, לייזן, די שמיץ פון בייטש פון די געשעענישן גיבן זיי אריין מער שכל ווי צענדליקער רעדעס געהאלטן פון די בעסטע רעדנער און הונדערטער פאמפלעטן געשריבן פון די בעסטע פובליציסטן.

כדי אז די באווסטזיניקע, אינציאטארישע מינדערהייט, וועלכע פאר-שטייט שוין פון לאנג-אין איר שלעכטע לאגע און שלאגט זיך פאר באפרייאונג, זאל ווערן א מערהייט, אדער כדי די מערהייט פון דער באפעלקערונג זאל נעמען צושטיין צו זיי, איינזען, אז זיי זענען גערעכט, און זיך אפרופן מיט צושטימונג אויף זייערע לאזונגען, פאדערט זיך ס'רוב א דורכפאל, א באנקראט פון דער אלטער רעגירונגססיסטעם, אזוי איז געווען אין פראנקרייך בשעת נאפאלעאן דעם דריטן (דער אויסברוך פון דער פאריזער קאמונע), אין רוסלאנד בשעת ניקאלאי דעם צווייטן; אזוי איז געווען אין דייטשלאנד, אין עסטרייך-אונגארן. די מפלות האבן ארויסגערופן איבערקערענישן אדער פארוזכן דורכצופירן אי-בערקערענישן.

בשעת א מפלה, זוכנדיק אן אויסוועג, היבן די פאלקסמאסן אן זיך צו-צוהערן צו די שטימען פון די קריטיקער, פון די יעניקע, וואס לייגן פאר א גייעם פלאן פון געזעלשאפט, און דערנאך ווארפן זיי זיך אריין אין קאמף, ווייל אייגנטלעך איז עס לית-ברירה, זיי האבן ניט וואס צו פארלירן. און איבערהויפט זענען זיי דעמאלט באשיינפערלעך, אז דאס אלטע טויג ניט, אז די אלטע פירער און אויפפירעכצן זענען דיסקרעדיטירט, זענען פארווארפן פון לעבן אליין. אבער ווען אלץ איז שטיל און רויק און גוט, בשעת סאציאלן געדיי און גערעטעניש, זענען זיי, די ברייטע מאסן, אינערטיש, האבן מורא פאר נייעסן, פאר אויפטוענישן, שרעקן זיך, טאמער ווערט נאך ערגער. אבער ווען עס איז אזוי שלעכט, אז ערגער קען שוין ניט זיין, דעמאלט גיבן זיי זיך א נעם גאנץ ערנסט פאר דער ארבעט פון אראפרייסן דאס אלטע סיסטעם און ארויסווארפן די אלטע פריצים, די פירער, פארפירער.

און ניט-אכטנדיק אויף די באהויפטונגען פון קאוסקין דארף מען קאנ-סטאנטירן אלס סאציאלן געזעץ, אז זיגרייכע רעוואלוציעס גייען אין די וועגן פון ניט-זיגרייכע מלחמות. אויף דעם צוזאמענהאנג, וואס הערשט צווישן דעם אינעווייניקסטן פאליטישן לעבן און די אויסווייניקסטע פראנטן פון א בא-שטימטער ארגאניזירטער פאליטישער געזעלשאפט, האט אנגעוויזן גאנץ דייט-לעך לאסאל, אין זיין בארימטער רעדע: „וואס איז אזוינס קאנסטיטוציע?“

מען דארף עס פשוט פארמולירן אלס רעגל, אלס געזעץ: אַ מפלה אויפן אויסערלעכן פראַנט פון הערשער גיט אַ מעגלעכקייט פאַר די אונטערדריקטע אַפצוהאַלטן אַ ניצחון אויפן אינעווייניקסטן פראַנט. מיט אַנדערע ווערטער, פאַר- איינפאַכט: דער דורכפאַל פון דער הערשנדיקער קליקע אויפן אויסערלעכן-פראַנט פירט, נאַטירלעכערֱוויי, צו זייער דורכפאַל אויפן אינעווייניקסטן פראַנט. און רעוואָלוציאַנערן דאַרפן אַלע מאָל זיין אויף דער וואַך, ווייל די דער-לייוונג וועט קומען „ווי אַ גנב אין מיטן נאַכט“.

מען קען זיך פאַרלאָזן אויף די הערשער, אַז ניט היינט איז מאַרגן וועלן זיי פאַרשלעפּן דעם סאַציאַלן וואַגן אין אַ בלאַטע, פון וועלכער זיי וועלן אים ניט קענען אַרויסשלעפּן... און דעמאָלט וועט שלאָגן דער זייגער: צוועלף, און זיי וועלן קריגן זייער „מאַרשירצעטל“.

3

עוואָלוציע אַדער רעוואָלוציע

דער וויכוח, וועלכן עס פירן צווישן זיך די עוואָלוציאַניסטן מיט די רע-וואָלוציאַניסטן, ווי אַלע ענלעכע דעבאַטן, פירט פראַקטיש צו גאַרניט, ווייל ביידע צדדים זענען גערעכט. גערעכט ווי טאָג זענען די עוואָלוציאַנערן, אַז די אַנטוויקלונג האָט געדאַרפט גיין כסדר אַן אַפּשטעל, אַן שטערענישן, וואַקסנדיק אַרגאַניש, פאַרשטעלנדיק מיט זיך איין אומענדלעכן אַרויפּשטייג, אַרויפּגיין אויפן לייטער פון פאַרפולקומענונג. אָבער נאָך מער גערעכט זענען די רעוואָלוציאַ-ניסטן, ווען זיי באַהויפטן, פילנדיק דעם אמת פון זייער באַהויפטונג מיט זייער גאַנצן וועזן, אַז די אורטיילן פון די עוואָלוציאַניסטן זענען רעאַקציאָנער, קענען אויסאיבן בלויז איין ווירקונג, און דאָס איז די פאַרפעסטיקונג פון די עקזיס-טירנדיקע פּריווילעגירטע פּאַזיציעס פון די הערשנדיקע קלאַסן, די פאַרפאַמע-לעכונג פון די טראַנספּאַרמירנדיקע פּראַצעסן, דער אַפּשוואַך פון ווילן צום איבעראַנדערשן די פאַרמען פון חברהשן צוזאַמענלעב. און נאָך מער און מער זענען גערעכט דיידאָזיקע רעוואָלוציאַניסטן, וועלכע זענען אַליין אויך רעוואָלו-ציאָנערן, ניט נאָר זיי ריידן און שרייבן מכוח דער רעוואָלוציע, נאָר פּרובירן מיט כל-הכוחות צו דערנענטערן די צייט פון איר אויסברוך און העלפן זי דורכ-פירן בשעת זי ברעכט אויס. זיי זעען בחוש, אַז אָן דער רעוואָלוציאַנערער טעטי-טייק וואַלטן מיר פאַרשלאָפּן ווערן, אַריינגעצויגן געוואָרן אין דעם זומפ פון שב-וואל-תעשה: זיץ מיט צונויפגעלייגטע הענט און טו גאַרניט און פאַרלאָזן זיך אויף די ניסים, וואָס דער כל-יכול, דער פּראַגראַעס, וועט אַליין אויפּטאַן; אַן דער ברויזנדיקער אַקציע וואַלטן מיר זיך פון אַרט ניט רירן, וואַלטן פאַרשטיקט געוואָרן אין דעם אייזערנעם אַרומגעם פון די עקזיסטירנדיקע אַפּגעלעבטע באַ-ציונגען, וועלכע זענען כנגד אונדזער באַוווּסטזיין און האַלטן ווי אין אַ תּליה-שליף אַלע נייע, יונגע כוחות, וואָס רייסן זיך צום לעבן, עקזיסטענץ און זעלבסטאויסדרוק.

די עוואלוציאניסטן זענען גערעכט, אבער אויפן חשובן פון דער צוקונפט. יא, אמת, לעתיד-לבוא וועט זיין, אזוי צו זאגן, איין אייביקע עוואלוציע, איין פלאנמעסיקע טעטיקייט, א פראצעס, וואס וועט זיך אָנגיין אָן איבעררייס, אָן אָפּשטעל, אָן פּאַרגליווער; אָן אַרבעט, וואָס וועט געטאָן ווערן טאָג-טעגלעך אָן אַרײַנמישונגען מן-הצד; נאָכאַנאַנד, אָן איבערגעוואַלטיקן אָפּשטעל, וועט זיך וועבן דער פּאַדעם פון אויסבעסערן, פּאַריכטן דאָס געוועב, וואָס מיר רופן געזעלשאַפטלעכע פּאַרײַניקונגען.

איצטער אָבער קען ניט זיין קיין רייד מכוּח פּרידלעך, עוואלוציאנערן בוי-ען, וועגן „פּאַוואַליעדיקייט“, וועגן רויקער, שטילער, לאַנגזאַמער און פעולה-דיקער טראַנספּאַרמירונג פון אונדזער חברהשן בנין, אָדער מעכאַניזם. ווייל די היינטיקע פּאַרמעס פון צוזאַמענלעב, די סאָציאַלאָגיע פון אונדזער צײַט, שטייט אונטערן צײַכן פון גראַבער פיזישער טעכניק, וואָס איבט אויס כּסדר געוואַלט-טאָט איבער איר מאַטעריאַל, און דערלאָזט ניט, היט אָפּ זייער איפּערזיכטיק, אָז קיין שום שינוים, קיין טיפע ענדערונגען זאָלן ניט פּאַרקומען אין דער עקזיסט-טירנדיקער אָרדענונג. די בורזשואַזע מלוכה איז אזוי באַרבאַריש קאַנסטרוירט, אָז זי וואַרפט זיך אַרויף מיט אַ שטראַפּנדיקער האַנט, אין וועלכער זי האַלט דעם קאַנטשיק פון געזעץ און שטראַף, אויף אַלע די, וואָס האָבן אַ העזה צו טרוימען וועגן איינפירן נייע פּאַרמען פון געזעלשאַפטלעכקייט; דער שטאַט באַטראַכט די דאָזיקע פּערזאָנען, און באַהאַנדלט זיי לויט זיין אויפּפּאַסונג, אַלס פּאַרברעכער, אינקרימינירט זייער פּאַרלאַנג פון אַראַפּרייסן דעם עקזיסטירנדיקן סדר. די מלוכה דערלאָזט מער ניט ווי קלייניגטשקע רעפּאַרמעלעך, לגמרי ניש-טיקע, וועלכע האָבן ניט קיין ווערט, ענדערונגען, וועלכע בעצם ענדערן גאַרניט. זי דערלאָזט אָבער בשום-אופן ניט דורכצופירן טראַנספּאַרמאַטאָרישע פּלענער, גרויסע רעפּאַרמעס, וואָס וואַלטן באַמת קענען פּאַרשיטן דעם אָפּרונט, וועלכער ליגט צווישן די צוויי הויפטטיפּן פון אונדזער געזעלשאַפט, דעם „אַרגאַניזירנדיקן טיפּ“, וואָס מען רופט הערשנדיקן קלאַס, און דעם „אַרגאַניזירטן“, די אונטער-דריקטע מאַסן, און די מלוכה קען עס ניט דערלאָזן. עס איז גאַנץ נאַטירלעך, וואָס די הערשנדיקע שיכטן פּאַלן אַרײַן אין רציחה און נעמען זיך גלייך שלאָגן, ווען זיי דערהערן אָדער דערזעען, אָז די אַרגאַניזירטע, דורך זיי באַאַרבעטע מאַסן, נעמען זיך רעגן, וועקן, רירן, רודערן און פּרובירן זיך אַרויסגליטשן פון אונטער זייער רשות, ווייל דאָס שטעלט פּאַר מיט זיך אַ גרויסע סכּנה פּאַר די פירער, הערשער, באַלעבאַטים פון דער איינגעשטעלטער, הייליקגעהאַלטענער אָרדענונג. ווייל אין דעם מאַמענט, ווען „די אַרגאַניזירטע“, יענע מיליאָנען, וועל-כע זיי, די פירער, זענען געווען געוויינט פון קדמונים צו פירן פּאַר דער נאָז, הייסן טאָן און זיך אויפּפירן ווי זיי, די הערשער, האָט געלוינט, אָז זיי זאָלן זיך אויפּפירן, אין דעם מאַמענט, ווען אַט-די מאַסן נעמען זיך צום שכל און טאָט, און פּאַרנעמען זיך מיטן אויסאַרבעטן אַ גייעם פּלאַן פון רעאַרגאַניזאַציע פון צוזאַמענלעבן, ווערן זיי אין דער זעלביקער מינוט כּמעט ווי אויס „אַרגאַניזירטע“, זיי פּאַרלירן זייער פּאַסיוויטעט און געהאַרכזאַמקייט, די מידה זייערע, אויף וואָס די גאַנצע רשעות-וועלט האַלט זיך און געדייט. אין דער מינוט הייבט אָן די „אַרגאַניזירטע מאַסע“ צו פּרעטענדירן אויף דער ראַלע פון אַן אַרגאַניזירנדיקן

כוח אין דער געזעלשאפט, סטארעט זיך צו ווערן א זעלבסטשטענדיקער פאק-
 טאר. און עס איז פארשטענדלעך, אז די ארגאניזירנדיקע קאסטע מוז קוקן אויף
 זיי ווי אויף א דם-שונא אירער. נאך מער, ווען דער פלאן, די אידייע אָדער
 אידעאל, וועלכער ווערט אַנטוויקלט פון די אונטערדריקטע, האָט בדעה און איז
 אפשר אויך בכוח אַרויסצורופן אַזעלכע ענדערונגען אין דער סטרוקטור פון דער
 געזעלשאַפטלעכער אַרגאַניזאַציע, וואָס וואָלטן אַרונטערגעריסן די מאַכט און
 גדולה, די אומאַפּעלרבראַרע אויטאָריטעט פון די „אַרגאַניזירער“.
 עס קען קיין רייד ניט זיין וועגן עוואָלוציע דאָרטן, וווּ עס הערשט טעכניק,
 דאָרטן, וווּ עס געוועלטיקט אַ מעכאַנישער צוואַנג און נויטונג, דאָרטן, וווּ עס
 ווילדעוועט און בושעוועט אן אייביק געשלעג און נגישות. דאָרטן, וווּ עס האַלטן
 אין איין ראַנגלען זיך בלוט-אויסגעשפּראַכענע קאָנטראַסטן פון אינטערעס.
 קען מען זיך דען פאַרשטעלן, אַז אַ בוים זאָל גוטמוטיק, פּרייוויליק נעמען
 און ווערן אַ טיש, ביי וועלכן עס זעצן זיך אַוועק די אַדונים צו אַ מאַלצייט, די
 גרויס פון אַ באַרג... און זיי עסן, צום פאַרבייסן, זיין פּרוכט! עס איז פעסט-
 געשטעלט פון אַלע וויסנשאַפטלעכע פאַרשער, אַז די צעטיילונג אין קלאַסן האָט
 אירע וואַרצלען אין מלחמות און באַזיגן שוואַכערע און רויקערע שבטים אָדער
 טיילן פון דער באַפעלקערונג. אַזוי איז אַנטשטאַנען דער פּונאַנדערשניט אין
 אונדזער געזעלשאַפט. און ווי אַזוי קען מען גלויבן, אַז דעם שניט און קניישט
 קען מען אויספּרעסן אויף אַ פּרידלעכן אופן, זיך אַוועקזעצנדיק און זיך דורכ-
 שמועסנדיק און קומענדיק צו אַ פאַרשטענדעניש! מען קען ניט ריידן דאָ וועגן
 שלומדיקער, רויקער אַנטוויקלונג. דאָ ווירקט גוואַלדטאַט, סאַציאַלמעכאַנישער
 דרוק, פאַרוואַנדלען סאַציאַלע סוביעקטן, פּרייע מענטשן, אינדיוידן, אין אַב-
 יעקטן, אין מאַטעריאַל, וואָס ווערט באַאַרבעט לויט אַ באַשטימטן פּלאַן, לויט
 דער אויסרעכענונג פון דער „אַרגאַניזירנדיקער קאָסטע“, די „סאַציאַלע אינ-
 זשיניערן“ (לויט דעם אויסדרוק געברויכט אין מאַניפעסט פון די פּוריעריסטן,
 דער מאַניפעסט פון דער סאַציאַטאַרער שולע פון 1831טן יאָר) און בשעת-מעשה
 ריידן וועגן אַן אַנטוויקלונג, וואָס קומט כלומרשט פאַר אַן קיין שום ווילנסאַקט,
 אַן באַווסטזיניקן, אוימישעם דרוק, אַן קאַמף און ווידערשטאַנד — הייסט פשוט
 איבערכאַפן די מאַס, הייסט פשוט, מיינען, אַז די אונטערדריקטע זענען באמת
 אַזוי גאַוון ווי זיי זעען אויס, און אַז מען קען זיי איינריידן אַלץ אויף דער וועלט.
 גרינדן מלוכות, פירן מלחמות, הערשן, געוועלטיקן, האַלטן סאַציאַלע קוואַ-
 ניצעס אין וועלכע מען שמידט כסדר די קייטן, אין וועלכע די מאַסן זענען
 געבונדן, און בשעת-מעשה זיך מאַכן אַזוי טאַמעוואַטע און ריידן וועגן עוואָלו-
 ציע, וועגן פּראַצעסן, וואָס קומען פאַר כלומרשט אין געזעלשאַפטלעכן לעבן
 עפעס ווי בלאַ-יודעים, ווי פון זיך אַליין, לויט אימאַנענטע, מיטגעבאַרענע גע-
 זעצן, וואָס מען קען ניט אַנדערשן, — איז מער ווי ריידן גלאַט אַזוי אין דער
 וועלט אַריין נאַרישקייט; דאָס הייסט פשוט זיך מאַכן ניט וויסנדיק, ניט זעענדיק,
 בכדי צו פאַרפירן און פאַרבלענדן אַט-די יעניקע, אַן וועמעס זען און פאַרשטיין
 און טאָן הענגט אַפּ די עקזיסטענץ פון אונדזער צרהדיקער געזעלשאַפט.
 און, פון דער צווייטער זייט, משער-צו-זיין, אַז די באַאַרבעטע, די אַרגאַ-
 ניזירטע, קענען זיך באַפרייען מיט דער הילף פון עוואָלוציע אַליין, ניט זיענדיק

געטריבן אַנצווענדן פשוטן כוח, אַנפירן אַ שווערן, אַ בלוטיקן קאַמף, אַרויסווייזן אַ שטאַלענעם און אייזערנעם ווילן צו פרייהייט, שטעלן אַ פאַרעקשנטן ווידער-שטאַנד, זיך אַוועקשטעלן און זיך פשוט ראַנגלען קעגן דער געוואַלט און הער-שאַפט, פון די אַרגאַניזירער פון דער געזעלשאַפט, אַזוי, אַז די סאַציאַלע קאַסע זאָל זיך אַנשלאַגן אויף אַ סאַציאַלן שטיין, זאָל זיך צוזאַמענשטויסן מיט שטאַר-קייט, מיט אַ ווילנספולער, באַוווּסטיגיקער זעלבסטאַרגאַניזירטער אַקציע, אַ מעכטיקייט — איז מער ווי אַקאַדעמישע גוטהאַרציקייט.

און פאַר אונדז איז קיין ספק ניט, אַז אין דעם וויכוח, אין דער געגעבענער פאַרמע פון געזעלשאַפטלעכן לעבן פון עקאַנאָמיק און פּאָליטיק, איז דער פּראַק-טישער, צוועקמעסיקער חברהשער אמת אויף דער זייט פון די רעוואָלוציאַניסטן.

אַבער בנוגע דער צוקונפט, ווען טעכניק, די באַאַרבעטונג פון מענטש דורך מענטשן, וועט ווערן אינגאַנצן אַפּגעשאַפט, אַרויסגעטריבן פון תּחום פון חברהשן צוזאַמענלעב — דעמאָלט, ווען דער אידעאַל פון זעלבסטאַרגאַניזאַציע וועט ווערן פאַרווירקלעכט, דעמאָלט, אַז קיין ספק, וועט קומען און בלייבן ביי אונדז, לאַמיר האַפּן אויף שטענדיק, דער צייטאַלטער פון שטילער, רויקער אַנטוויקלונג, פון אומאַפּשטעלבערער טראַנספּאַרמירונג, אַן פעריאָדן פון איבער-געוואַלטיקער פאַרגליווערונג און פאַרפירונג, אויף איין זייט, און פון איילענ-דיקע צעהיטע שמעלצונגען, צעגיסונגען און פאַרפלייצונגען, אַז צייטן פון איבערגוואַלטיקער קאַנסערוואַציע און דערנאָך איבערגעוואַלטיקע נאוואַציעס, איבערקערענישן און באַנייאונגען. דעמאָלט וועט זיין איין אייביק גיין פאַרויס און זיך שטענדיק פאַרבעסערן און פאַרבעסערן ביז צו פולקומענהייט — מיט איין וואַרט, אַז עוואָלוציע, אַז רעאַקציעס און אַז רעוואָלוציע.

דערווייל האַלטן מיר נאָך גאַנץ ווייט פון דעם, דערפאַר שרייבן מיר אַן מיט אַ שטייפער האַנט דאָס וואַרט רעוואָלוציע אויף אונדזער פּאַן.

די עקספּראַפּיאַציע פון די עקספּראַפּיאַטאַרן צוזאַמען מיט דער אַוואָר-פּאַציע פון די אַוואָרפּאַטאַרן — דאָס איז אַ רעוואָלוציע.

און אַז דעם קען מען זיך ניט באַגיין, סיידן די, וואָס האַבן פאַרכאַפט די בענק, לאַנד און פאַבריקן וועלן עס אַליין אַוועקגעבן, און דאָס וועלן זיי דאָך מיט גוטן ניט טאָן, וועט מען עס דאַרפן פון זיי צונעמען, און דעם אַקט פון צונעמען רופט מען אַז רעוואָלוציע.

4

וואָס איז אַ רעוואָלוציע?

„ווען מיר פאַרטראַכטן זיך, ווי אַזוי שטרייטיקייטן און פּאָליטישע איבער-קערענישן קומען פאַר, מוזן מיר צוערשט זיך קלאַרמאַכן די התחלות און סיבות, וואָס באַווירקן די קאַנסטיטוציע בכלל... די דערנידערטע רעוואָלטירן, כדי צו

ווערן מיט לייטן צוגלייך, און די, וואָס זענען גלייך, — כדי צו ווערן די דער-
הויבענע"1).

„רעוואָלוציע מיינט טראַנסמוטאַציע, און אַ רעוואָלוציע, לכן, קומט תמיד
פאַר, אומגעאכט די מיטלען, צי יאָ מיט געוואלדטאָט צי אָן איר, ווען אַ אינגאַנצן
נייער פּרינציפּ פאַרבייט דעם אַנגענומענעם פון פּריער"2).

„די מאַטעריעלע כוחות פון דער פּראָדוקציע אין דער געזעלשאַפט, אויף
אַ געוויסער שטופע פון אונדזער אַנטוויקלונג, טרעטן אַריין אין אַ קאָנפליקט
מיט די עקזיסטירנדיקע פּראָדוקציע-פאַרהעלטענישן אָדער — וואָס איז בלויז
אַ יורדישער אויסדרוק פון דער זעלביקער זאַך — מיט די אייגנטום-פאַרהעל-
טענישן, אונטער וועלכע זיי האָבן פאַר דעם געאַרבעט. פון אַנטוויקלונגספאַרמען
פון די פּראָדוקציעקרעפטן ווערן זיי איצט פאַרוואַנדלט אין פענטעס. דעמאָלט
קומט אָן דער פּעריאָד פון סאַציאַלער רעוואָלוציע. מיטן בייט פון דעם ווירט-
שאַפטלעכן פונדאַמענט ווערט טראַנספּאַרמירט, מער אָדער ווייניקער שנעל, די
גאַנצע קאָלאַסאַלע אויבערגעביידע"3).

די אורזאך פון רעוואָלוציע

פּריע שרייבט:

„די הויפטאורזאך פון דערשיטערונגען און איבערקערענישן... איז אַרעמ-
קייט"4).

ווי קומען פאַר רעוואָלוציעס? פון וואָס נעמען זיי זיך? זיכער, רעוואָלוציעס
האַבן דאָך געוויסע סאַציאַלע סיבות, וועלכע פאַראורזאַכן זיי. מאַרקס דערקלערט
די דערשיינונג דורך דעם צוזאַמענשטויס פון די פּראָדוקטיווע כוחות און פּראָ-
דוקציע-פאַרהעלטענישן.

פון אַטידעם שטאַנדפונקט (דער מאַטעריאַליסטישער אויפפאַס פון געשיכ-
טע) דאַרף מען זוכן די אַנטשיידנדיקע אורזאַכן פון אַלע סאַציאַלע ענדערונגען
און פאַליטישע רעוואָלוציעס ניט אין די געהירן פון די מענטשן, ניט אין זייער
באַנעם פון אייביקן אמת און יושר, נאָר אין די ענדערונגען אין די אופנים פון
פּראָדוקציע און אויסטויש. מען דאַרף זיי זוכן ניט אין דער פּילאָזאָפיע, נאָר אין
דער עקאָנאָמיק פון יעדער באַזונדערער עפאַכע. דער אויפקום פון דעם באַ-
נעם, אָז די עקזיסטירנדיקע געזעלשאַפטלעכע אינסטיטוציעס זענען אומשכלדיק
און אומיושרדיק, דאַס, וואָס דער שכל איז געוואָרן אומשכל, און גערעכט איז
געוואָרן אומגערעכט, איז אַ באַווייז, אָז אין די אופנים פון פּראָדוקציע און
אויסטויש זענען פאַרגעקומען, שטילערהייט, ענדערונגען, מיט וועלכע דער גע-
זעלשאַפטלעכער איינשטעל, וואָס איז געווען צוגעפאַסט צו די פאַרדעמדיקע עקאָ-
נאָמישע באַדינגונגען, געפינט זיך ניט אין איינקלאַנג"5).

1) Aristotle, *Politics*, VI, by Beni. Jowett. Oxford, 1905.

2) F. Lassalle, *Science and the Workingman*, p. 75. New York, 1900.

3) Karl Marx, *Critique of Political Economy*, Preface.

4) Charles Fourier, *Theory of Social Organization*, p. 35, New York, 1876.

5) F. Engels, *Socialism, Utopian and Scientific*, pp. 94—95; 97. Chicago

Kerr.

Karl Marx, *Eighteenth Brumaire*, p. 55, New York, 1926.

A Loria, *Economic Foundations of Society*, p. 327; p. 334. London, 1932.

ווען דאָס וואָלט אמת געווען, וואָלט אַ רעוואָלוציע הויפטזעכלעך געדאַרפט פאַרקומען אויפן געביט פון פראָדוקציע, אין דער ווירטשאַפט, און בלויז איר אַפּשפּיגלונג וואָלט זיך באַוווּן אויפן פנים פון פּאָליטישן לעבן. באמת אָבער איז אַ רעוואָלוציע בעצם-ובעיקר אַ פּאָליטישע דערשיינונג.

אמת, מיר ריינד וועגן רעוואָלוציעס אין אַנדערע ספּערן; מען רעדט גאַנץ אַפּט וועגן אַ רעוואָלוציע אין קולטור, אין דענקען, אין איינצלנע אידעאָלאָגישע דיסציפלינען, און מען רעדט שוין אַ גאַנץ רעכט ביסל וועגן רעוואָלוציעס אין באַלעבאַטישקייט. אָבער דאָס אַלץ ווערט גענוצט, לויט מיין פאַרשטיין, בלויז פיגוראַטיוו, ווי אַ בילד. סיי דאָס וואָרט און סיי דער באַגריף איז אַנטליען פון אַן אַנדער געביט, פון דעם געביט פון פּאָליטישן אויפטו. און אַזאָ דערשיינונג ווי אַ רעוואָלוציע פאָדערט אַ פּאָליטישע דערקלערונג און אויסטייטש, איבער-הויפט אַ סאָציאַלאָגישע און בשום-אופן ניט קיין עקאָנאָמישע, אויב מען וויל ניט פאַרגוואַלטיקן דעם שכל-הישר אַדער צופיל אַנציען די ספּעקולאַטיווע סטרוקטור. מאַרקס, וועלנדיק אַלץ רעדוצירן צו עקאָנאָמיק, האָט ממילה געמוזט אונטערשאַצן די פּאָליטישע דערשיינונגען, אַדער זיי אַוועקשטעלן ערגעץ הינטן, אין פּאָליש, בעת די באַלעבאַטישקייט האָט ער כסדר געהאַלטן לעבן דער מזרח-וואַנט 6).

די פראַגע שטעלט זיך מכוח דער אמתדיקייט פון דער הנחה, אַז רעוואָלוציעס ווערן פאַראורזאַכט פון געוויקס פון די פראָדוקציע-כוחות און זיי זענען ניט קיין פּוּעל-יוצא פון דער זעלבסטשטענדיקער אַנטוויקלונג. פאַרשנעלערטער, פון די פראָדוקציע-פאַרהעלטענישן, פאַרוואָס זאָל איין קאַטעגאָריע פאַקטאָרן פאַררעכנט ווערן פאַר פּלינקערע, מער באַוועגפּעיקע ווי די אַנדערע?

אויב פראַגרעס אין פעלד פון פראָדוקטיוויטעט קומט פאַר אַדאַנק דעם טעכניש-דערפינדערישן זשעני, — פאַרוואָס זאָל ניט קענען די זעלביקע מיס-טעריעזע קראַפט זיך מאַניפעסטירן אין פּאָליטישע אַקטיוויטעטן, אין פאַרמירן דעם פאַרקער פון אינדיווידן און גרופּן?

און אויב אַ מאַרקסיסטיש געשטימטער לייענער וועט אונדז פּרעגן, מיט וואָס קענען מיר דערקלערן דאָס וואַקסן און דורכמאַכן שינויים מצד די פראַ-דוקציע-פאַרהעלטענישן, וועלן מיר אים אַפּענטפערן מיט אַ פראַגע: אַרבעט, זאָל ער אונדז אַנצייגן דעם קוואַל, פון וואָנען עס פליסט אַרויס דער כוח, וואָס טרייבט פאַרויס די פראָדוקציע-כוחות, אַדער וואָס איז גורם צו וואַקסן און אויסוואַקסן אין אַלגעמיין.

די פראָדוקציע-כוחות זענען ניט באַשאַנקען מיט מער זעלבסטמאַבילי-טעט, מיט זעלבסטפאַרשירטלעכקייט איידער די פראָדוקציע-פאַרהעלטענישן. עס לייגט זיך אויפן שכל, אַז די באַזונדערע דערשיינונג פון פאַרויסגאַנג זאָל אונטערקומען אונטער דער אַלגעמינער טעאָריע פון עוואָלוציע, פאַרוואָס זאָל דער אַוניווערסאַלער רעוואָלוציע-פּרינציפּ זיך אַפּזאָגן צו דינען מיט אַ דערקלערונג

6) Karl Marx, *Capital*, vol. I, Preface, Secnd. Ed.
Alfred Meusel, art. "Revolutions and Counterrevolutions" in *Enc. Soc. Sc.*,
vol. XIII, p. 376.

די פראדוקציע-פארהעלטענישן? א וויסנשאפטלעכע היפאטעזע אדער דאקטרינע דארף ניט האבן קיין ספעציעלע פאןאריטן.

בכלל גערעדט באהאנדלט מארקס דאס פראבלעם פון רעוואלוציע עפעס כלאחר-ידי. צוליב עפעס אן אומפארשטענדלעכן טעם זענען די פראדוקציע-פאר-העלטענישן אלעמאל די הינטערשטעליקע, די נאכשלעפעריס; זיי הענגען אן שווערע געוויכטן אויף די פלינקע פיס פון די פראדוקציע-כוחות. פארוואס זאלן זיי זיך ניט אנטוויקלען צוזאמען מיט די מאטעריעלע כוחות? אויף וועלכן סמך זאגט מען זיי אפ אין אן אנטוויקלונגספאראלעליזם.

נאכמער: אזוי ווי מארקסיזם נעמט אן גאנץ ווילקירלעך, אז אין באשטימטע פעריאדן פון אנטוויקלונג מוזן זיי בלייבן הינטערשטעליק און געזונטע נאר-מאלע אויפאמאליקע אנטוויקלונג איז אויסגעשלאסן. איז פארוואס זאל מען ניט קענען צולאזן די מעגלעכקייט, אז אין אנדערע פעריאדן איז פונקט פארקערט, לויפן זיי פארויס און זיי שלעפן אדער טרייבן אונטער די פראדוקציע-כוחות אויפן וועג פון פארשנעלערטן צוגעאיילטן פראגרעס? אויב זיי זענען אימשטאנד אין אייניקע תקופות צו טארמאזירן, פארהאלטן דעם פארשריט פון די פראדוק-ציע-כוחות, פארוואס זאלן מיר ניט קענען משער-זיין, אז אין אנדערע תקופות זאלן זיי סטימולירן, דערמוטיקן דאס געדייען פון דער פראדוקציע?

די מארקסיסטישע אינטערפרעטאציע פון אט-דער דערשיינונג פאסטולירט, אז אין א באשטימטן מאמענט געפינען זיך ביידע, די מאטעריעלע כוחות פון פראדוקציע און די פארהעלטענישן, אין איינקלאנג, אין א קאאפערירנדיקן צו-שטאנד. די פראדוקציע-פארהעלטענישן הויזן מיט די פראדוקציע-כוחות, זיי זענען ביידע באלאנסירט, בשעת זיי, די פארהעלטענישן, ווערן, אזוי צו זאגן, צוגעשניטן, געמאכט ווי אויף א באשטעלונג אין צייט פון א רעוואלוציע. אויב אזוי, פרעגט זיך: ווער איז דער שולדיקער אין צעשמערן אט-דעם שלום-בית אין דער סא-ציאלער ווירטשאפט? דער מארקסיסט וויל האבן, אז די פראדוקציע-כוחות זענען די „פארלעצער“, ווייל זיי יאגן זיך פארויס און לאזן איבער הינטער זיך די שווערלייביקע, אומרירעוודיקע פארהעלטענישן (7).

אבער אויף וואס האלט זיך אט-די באהויפטונג דאס איז א פילאזאפישע הנחה, וואס האט א קנאפע שייכות צו אט-דעם באזונדערן פאל, נעמלעך, רעווא-לוציע. אין מארקס באשרייבונג פון דעם רעוואלוציע-פראצעס קען מען לייכט דערטאפן א פארבאהאלטענעם באטאנאמאָרפּיזם. דער אויפפיר פון די פארהעל-טענישן דערמאנט אונדז אין א קנאספע, וואס עפנט זיך פונאנדער, ברעכט אויף, מחמת זי קען מער ניט איינהאלטן אין זיך די שפע פון זאפט, וואס גיסט זיך אריין אין איר, און עס פוישט זי אזוי אן, אז זי מוז פלאצן...

„צענטראליזאציע פון די פראדוקציע-מיטלען און סאציאליזאציע פון אר-בעט דערגרייכט, צום סוף, צו אַזאַ פונקט, אז זיי קענען זיך מער ניט אריינפאַסן

7) C. N. Starke, *Laws of Social Evolution and Social Ideals*, p. 225.
L. Trotzky, *History of the Russian Revolution*, vol. III, p. 276, New York, 1932.

אין דעם קאפיטאליסטישן הייטל. און דאָס הייטל פלאַצט. און דער טויטנגלאַק פון פּריוואַט-אייגנטום קלינגט 8).

די פאַרהעלטענישן זענען ניט בכוח איינצוטאַמערען די עקספּאָנאָנאָרנדיקע מאַטעריעלע כוחות פון פּראָדוקציע און זיי מוזן אויפברעכן.

רודאָלף שטאַמלער, אין זיין באַרימטן ווערק „ווירטשאַפּט און רעכט“, באַשרייבט די פאַרקניפּונג צווישן די פּראָדוקציע-כוחות און פּראָדוקציע-פאַרהעלטענישן אין טערמינען פון אינהאַלט און פאַרעם.

„לויט דער טעאָריע פון סאָציאַלן מאַטעריאַליזם קען מען ציען שלוסן פון די אומגעשטאַלטונגען פון דער סאָציאַלער ווירטשאַפּט, ווי די מאַטעריע פון מענטשלעכן געזעלשאַפּטלעכן לעבן, אויף די אַנטשפּרעכנדיקע אומגעשטאַלטונגען פון דער יורדישער פאַרמע, ווי פון באַשטימטע יסודות אויף נויטווענדיקע פּועל-יוצאס“ 9).

דאָס בייטן די טערמינאַלאַגיע מאַכט ניט לייכטער די מערכה פון דעם פּראָבלעם. פאַרוואָס זאָל דער אַנטוויקלונגספּראָצעס, סיי פון פאַרעם און סיי פון דעם שטאַף, ניט פאַרקומען אויף אַ סימולטאַנטישן שטייגער, אַזוי, אַז עס זאָל ניט קומען צו קיין עקספּלאָזיע? פאַרוואָס זאָל דער קערפּער וואַקסן און די הויט זאָל ניט מיטוואַקסן פּראָפּאָרציאָנעל, נאָר מען זאָל דאַרפן אַרויסשפּרינגען פון איר מיט אַזאַ אַנשטרענגונג און סאָציאַלע ווייטיקן?

מאַרקס באַזירט זיין לערע מכוח רעוואָלוציע אויף דעם גרונטפּרינציפּ פון דער העגעמאָניע פון די עקאָנאָמישע פּאַקטאָרן. מיט די טערמינען מאַדוס פון פּראָדוקציע אָדער פּראָדוקציע-פאַרהעלטענישן באַצייכנט מאַרקס די פּאַליטישע אומשטענדן, דעם סאָציאַלן מאַדוס אָפּטראַנדי, וואָס ווערט רעגולירט פון געזעץ, מנהג און עטישן אימפּעראַטיוו, וואָס קומען-אויף אויפן יסוד פון די אַקטיוויטעטן אויפן געביט פון פּראָדוקציע און אויסטויש. מאַרקס רופט עס אָן גאַנץ אָפּט די „אויבערגעביידע“, די „סופּערסטרוקטור“. צי די פאַרהעלטענישן זענען לחלוטין פּאַסיוו אָדער זיי נעמען יאָ אַן אַקטיוון אַנטייל אין דערמוטיקן דעם פּראָדוקציע-פּראָצעס, פאַרשנעלן זיין טעמפּאָ — אויף דעם קען מען געבן אי אַ פּאַזיטיוון און אי אַ נעגאַטיוון ענטפּער און בלייבן גערעכט אין דער אייגענער מאַס. עס זענען פאַראַן גענוג שטעלן אין דער מאַרקסיסטישער ליטעראַטור, וואָס לאָזן זיך קנייטשן אי אַהער אין אַהין. סיי דער שטרענגער מאַניסט אַרטאָ-דאָקס, סיי דער רעוויזיאָניסט, וואָס גייט אַזוי ווייט, ביז ער קומט כמעט צו אַ דואליזם, צו דער אַנדערקענונג פון דער מיטאַרבעטונג פון די מאַטעריעלע און אידעאָלאָגישע פּאַקטאָרן — קענען לייכט געפינען פּסוקים אין דער מאַרקסיסטישער תורה, אויף וואָס צו באַגרינדן זייערע באַהויפטונגען.

דאָס קאַנגרעגירן די אַרבעטער אין איין לאַקאַל ברענגען זיי צוזאַמען אין איין פּלאַץ, וואָס הייסט פּאַבליק, איז זיכער אַ פּאַרויסבאַדינג, וועלכער האָט גע-מאַכט מעגלעך דאָס איינפירן די אינדוסטריע אויף אַ גרויסן מאַשטאַב, וועל-כע איז אומדענקבאַר אָן אַ ברייט-צעצוווייגטער אַרבעטצעטיילונג. אינדוסטריעלער

8) Karl Marx, *Capital*, I, p. 837.

9) Rudolph Stammler, *Wirtschaft und Recht*, Vte. Auf. Ss. 23—24. Berlin, 1924.

פראגרעס איז מער ווי בלויז אַ טעכנישע אונטערנעמונג. ריין מעכאַנישע פאַר- געשריטענע געשיקטקייט וואָלט עס ניט געקענט באַהיפּטן. אַן אַרייניקטער אַרבעט, אַן קאָאָרדינירטער אַקטיוויטעט, סינעקראַניזירטע פּונקציעס, וואָלט דער פּראָצעס פּון ספּעציאַליזאַציע זיך ניט געקענט מאַכן גילטיק, און דער אויפהייב פּון פּראָדוקטיוויטעט צו אַזעלכע קאָפּפּאַרשווינדלענדיקע הויכן וואָלט ניט גע- וואָרן קיין אַקטועליקייט. די פּראָדוקציע-פאַרהעלטענישן קען מען בשום אופן ניט האַלטן אינאַלייט, זיי שניידן זיך אַריין אין דעם סאַמע לייב פּון די פּראָדוקציע- כוחות, זיי ווערן עפעס ווי אַן אַרגאַנישער טייל פּון זיי. דער רוה-החיה פּון דער היינטיגיקער אינדוסטריע איז איר אַרגאַניזירטקייט. איר סימן מובהק איז איר אינטעראַינדיווידועלער כאַראַקטער אין צוזאַמענעם מיט אירע אינטער- קלאַסן-שייכותן. איר עצם נשמה איז דער צוזאַמענבונד פּון מענטשן, וואָס זענען אַריינגעצויגן אין אירע פּראָצעסן מיט זייער סטראַטיפיקאַציע און דאָס אַלץ געהערט צו דער ספּערע פּון פאַרהעלטענישן. מאַרקס מאַכט-אָועק מיט דער האַנט, מיט ביטול, די פּאָליטישע עלעמענטן. ער רעדוצירט זייער ווירקונג כמעט צום נול-פּונקט.

„די עקזעקוטיווע פּון היינטיגיקן שטאַט איז בלויז אַ קאָמיטעט צו פאַר- וואָלטן די עסקים פּון דער בורזשאַזיע“ (10). מאַרקס צווינגט מאַכט-אויטאָריטעט צו שטיין אויף די קני פאַר איר מאַיעסטעט, די קעניגן פּון דער ווירטשאַפט, מיט איר סוויטע פּון הויפּלייט, וואָס הייסן פּראָדוקציע-כוחות.

לויט אונדזער באַנעם איז רעוואָלוציע בעיקר אַ סאָציאַלאָגישע דערשיינונג. און די דערקלערונגען פאַר איר אויפקום דאַרף מען זוכן אין דער ספּערע פּון אינטעראַינדיווידועלע און צווישנ-קלאַסן-פאַרהעלטענישן.

„רעוואָלוציעס זענען סאָציאַלע דערשיינונגען, וואָס קומען אַרויס פּון די פאַרהעלטענישן, וועלכע עקזיסטירן צווישן סאָציאַלע קלאַסן אָדער שיכטן... דאָס איז אַן איבערקריסטאַליזירונג פּון דער געזעלשאַפט אויף נייע פּלאַכן, אַ נייע קאָמבינאַציע פּון געזעלשאַפטלעכע עלעמענטן“ (11).

רעוואָלוציעס קומען אַרויס פּון די קעגנזייטיקע פאַרהעלטענישן, וואָס באַ- הויפּטן זיך צווישן די קלאַסן, וועלכע פּאלגן איינער נאָכן אַנדערן אין נאָכפּלוס פּון צייט און זענען ניט אומענלעך צו דעם טויש פּון גענעראַציעס.

„אָזוי שנעל ווי די עקספּלואַטירטע מיטגלידער... באַגרייפּן, אַז זיי זענען עקספּלואַטירט... זיי אידענטיפיצירן מער ניט זייערע אינטערעסן מיט די אינטע- רעסן פּון סטאַטוס קוואַ... אויב זיי זענען שטאַרק אַנטוישט, קענען זיי שטעלן אַ פּאָסיוון ווידערשטאַנד אָדער אויף אַן אַקטיוון שטייגער זען צו איבערבייטן דעם אַלטן איינשטעל“ (12).

זיי באַגרייפּן עס ערשט דעמאָלט, ווען אַ נייער קלאַס, וואָס גרייט זיך צו דער ראַלע פּון הערשער, נעמט זיך פאַרמירן און ער, עפעס ווי איבערגעוואָלט, נעמט און רייסט זיי אויף אינטעלעקטועל די אויגן. צום באַדויערן נייטיקן זיך

10) K. Marx and F. Engels, *The Communist Manifesto*, Essentials of Marx, p. 33. New York, 1926.

11) Joyce O. Hertzler, *Social Progress*, pp. 478-79. London, 1928.

12) Leopold von Wiese, *Systematic Sociology*, pp. 383-84. London, 1932.

די מאסן, כל-זמן זיי זענען מאַסן און ניט קיין געזעמל פון יחידים, פון זעלבסט-
 באַוווּסטזיניקע איינצלענע, אין אַן אויסערלעכן געזעלשאַפטלעכן כוח, ער זאל זיי
 באַוועגן, אויפּוועקן. די איניציאַטיווע קומט ניט אַרויס פון אינעווייניק, פון זייער
 אייגענער סביבה, זיי האָבן ניט קיין אַקטיוון טייל אין דער פאַרוואַלטונג פון דער
 געזעלשאַפט, וואָס איז שייך אירע דריי צווייגן פון אַנשטרענג: עקאָנאָמיק, פּאָ-
 ליטיק און קולטור. און זיי ווערן אויפגעקלערט וועגן זייער טרויעריקן מצב.
 אַטדי אויפקלערונג ווערט געטאָן פון אַ קליינער מינאָריטעט פון א פּריש-אויפ-
 טויכנדיקן קלאַס. און אונטער אַטדיעם אינטעלעקטועלן דרוק פון אַטדיעם מיעוט
 הייבן די מאַסן אָן צו באַנעמען זייער צרהדיקן מצב פון פאַרטיילטע ביים גע-
 זעלשאַפטלעכן טיש. די אַרגאַניזירטע מאַסן ווערן רעאַרגאַניזירט. אַטדי רעאַרגאַ-
 ניזירונג נעמט אָן אויף די ערשטע סטאַדיעס פון איר אַנטוויקלונג, די ענלעכקייט
 פון זעלבסטאַרגאַניזירונג, ווייל צום אַנפאַנג האַלט זי זיך אויף צושטימונג, צו-
 רייזונג, איבערצייגונג, ניט אויף צוואַנג, ווי די אַלטע איינגעפונדעוועטע אַרגאַ-
 ניזאַציע-פאַרמען זענען. די צוואַמענקניפונג קומט פאַר אויפן גרונט פון סאָלי-
 דאַריטעט, אויפן יסוד פון אַנערקענען די אַלגעמייניקייט פון צרות, פרעניות, און
 אויף אַזאַ אופן, אַדאַנק זייער געשאַפענער אַרגאַניזאַציע, נעמען זיי אויסוואַסן
 און ווערן אַ קראַפט, אַ פּאָליטישער פּאַקטאַר. אמת, זיי ווערן ניט אַנערקענט פון
 דעם קלאַס פון די אַלטע אַרגאַניזאַטאָרן, ד"ה, דעם קלאַס פון די הערשער, און
 צווישן די צוויי פּאָליטישע כוחות קומט פאַר אַ צוואַמענשטויס. דער קאַנפּליקט
 דערגרייכט, אַדאַנק גינסטיקע אומשטענדן, צו אַ הויכן פונקט, גייט איבער אין
 אַן אַפענער ראַנגלעריי. אַטדי ראַנגלעריי און פאַרמעסטן זיך פון כוחות ווערט
 אַנגערופן רעוואָלוציע 13).

די אַרגאַניזירטע, קומענדיק צום באַוווּסטזיין פון זייער קלאַגעדיקן מצב,
 בילדן גלייך אַ געזעלשאַפטלעכן כוח; זיי פאַרבינדן זיך, פאַרייניקן זיך, נעמען
 זיך ווייטער אַרגאַניזירן, שאַפנדיק ממשותדיקע אַרגאַנען, אינסטיטוציעס, וואָס
 זענען נאָך דערווייל ניט אַנערקענט פון דער געזעלשאַפט. אמת, דאָס קומט זיי
 אָן מיט גרויסע שוועריקייטן; זיי דאַרפן בייקומען די שטערונגען, וועלכע דער
 קלאַס פון די אַלטע אַרגאַניזאַטאָרן, — דער קלאַס, וואָס בילדעט זיך איין, אַז
 ער האָט אַ מאַנאָפּאָל אויפן ענין פון אַרגאַניזאַציע, — לייגט זיי אין וועג 14), און
 עס קומט פאַר דער צוואַמענשטויס פון צוויי כוחות. עס קומט פאַר אַ רייסעריי,
 אַ געשלעג. עס זיגט דער נייער כוח, דער נאַר-וואָס אויפגעקומענער, פּרישער,
 לעבהאַפּטער כוח, וועלכער איז פול מיט באַוווּסטזיין פון נייעם אמת און גע-
 רעכטיקייט.

פרוואַן שרייבט:

„א רעוואָלוציע איז אַזאַ כוח, קעגן וועלכן קיין מאַכט, מענטשלעך צי געט-
 לעך, קען קיין תקומה ניט האָבן. לויט איר נאַטור ווערט זי נאָך שטאַרקער פון
 דעם ווידערשטאַנד, וואָס זי באַגעגנט... אַ רעוואָלוציע קען מען ניט באַזיגן, וואָס

13) Karl Kautsky, *The Social Revolution*, pp. 8—9. Chicag, Kerr.

14) J. O. Hertzler, *Social Progress*, p. 480.

מער מען דערדריקט זי, אלץ שטארקער ווערט איר אומוידערשטאנדלעכע אקציע" (15).

עס זיגט געוויינטלעך די סאלידאריטעט פון די מאסן, וואס נעמען זיך ארגאניזירן. ריכטיקער: וואס ווערן רעארגאניזירט פון אַ נייער מינדערהייט, וועלכע האלט זיך לעת-עתה פאַרבאהאַלטן, פאַרשטעקט. אזוי, אַז מען זאָל זי ניט זען און ניט שפירן. זיי זיגן דערפאַר, וואָס זייער אייניקייט, צוזאַמענגע-פלאַכטניקייט פון אינטערעסן איז פון אַ העכערער פראָבע איידער די אַלגעמיינ-קייט פון די אינטערעסן פון דעם קלאַס פון די פּרועדריקע אַרגאַניזאַטאָרן (16).

פאַרוואָס האָט עס מער אייניקייט? מיר וועלן עס קלאַר מאַכן. בכלל איז ניטאָ אַזאַ ווי אַבסאָלוטע זעלביקייט. אידענטיטעט, איינסן, ציפּערן זענען גלייך מער ניט ווי אין מאַטעמאַטיק, אין דער העכסטאַבסטראַק-טער דיסציפּלין, וואָס איז אַן אַפּשפּיגל פון טעכניק, וווּ מען האָט צו טאָן מיט עקזעמפּליאַרן, קעגנשטאַנדן. אין דער נאַטירלעכער וועלט זענען זיי ניט גלייך איי-נער צום אַנדערן; יעדנפאַלס זענען זיי קיינמאַל ניט אידענטיש. מיט דעם דער-קלערט זיך דער פאַקט, וואָס דער הערשנדיקער קלאַס באַזיצט קיינמאַל ניט די מאַס פון סאלידאריטעט, וואָס עס שטעלט אים אַנטקעגן דער קלאַס פון די אונ-טערדריקטע, די „אַרגאַניזירטע“. באַזיץ, עשירות פאַרייניקט, אויסאַרבעטנדיק איז אַ געוויסער שטופּע איין און דיזעלביקע פּסיכאָלאָגיע פון פּריוואַט-אַייגנטי-מעריי, אייגננוצלעכקייט, זשעדנעקייט. די זעלביקע מנהגים, געוויינהייטן, אויפ-פיר, עטיקעט, די זעלביקע השגות מכוח דעם, וואָס עס איז שייך און וואָס עס איז מיאוס, וואָס עס פאַסט און וואָס עס פאַסט ניט, וועגן גוטן און שלעכטן טאָן און כדומה וכדומה, ווייטער: דאָס באַוווּסטזיין, אַז זיי, די הערשער, האָבן אַן אַלגעמיינעם שונא, ברענגט זיי דאָך געוויס אַרױף אויפן געדאַנק, אַז זיי דאַרפן זיך צוזאַמענהאַלטן לשם זייערע אַלגעמיינע אינטערעסן. פונדעסטוועגן זענען זיי קיינמאַל ניט בכוח אַרויסצווױיזן אַזאַ צוזאַמענגעבונדנקייט, אַזאַ קעגנזייטיקייט ווי די אונטערדריקטע. דאָס איז דערפאַר, ווייל אייגנטום, ווי אַ פּאַזיטיווע דער-שיינונג, איז אַ שטעקן מיט צוויי עקן; עס בינדט, אמת, צוזאַמען, אָבער עס שיידט פונאַנדער ניט-ווייניקער. וואָרום קיין אמתע אידענטיטעט קען עס ניט שאַפן.

עקזיסטענץ איז אַ סינאָנים פון פּילאַרטיקייט און פאַרשידנקייט. ניט-עק-זיסטענץ — איז אַבסאָלוטע אידענטיטעט. דאָס באַוווּסטזיין, אַז מען איז באַרויבט פון אַ חלק אין די לעבנסגענוסן, שאַפט אַ סך אַ בעסערן באַדן פאַר פאַרייניקונג, פאַר אַ צוזאַמענברענגען גלייכע מיט גלייכע, איידער באַזיץ, רייכקייט, אייגנ-טום, פאַרמעגן קען ניט דינען ווי אַזאַ גוטער פאַקטאָר פאַר אייניקונג ווי ניט פאַרמעגן. עשירות, רייכטימער, באַזיץ — דאָס זענען פּאַזיטיווע סימנים, און פונקט ווי אַלץ, וואָס איז פּאַזיטיוו, זענען זיי אונטערגעוואָרפן אונטער די וואַריאַ-ציעס פון מאַס, וואָג, גראַד, צאָל און קוואַליטעט. אַ נעגאַטיווער סימן איז גאַר אַנדערש — דאָס איז אַבסאָלוטע אייניקייט, קען שאַפן אַ סאלידאריטעט, וואָס איז שטאַרק ווי שטאַל און אייזן. מענטשן, וואָס פאַרמאַגן, איז שווער צו פאַריי-

15) P. J. Proudhon, *General Idea of Revolution*, pp. 15—16. London, 1923.

16) H. L. Mencken, *Men versus the Man, A Correspondence*, p. 169, New York, 1910.

ניקן; וואָרום צווישן זיי וועט מען אַלעמאַל געפינען אַזעלכע, וואָס פאַרמאָגן מער און אַזעלכע, וואָס פאַרמאָגן ווינציקער. מענטשן, וואָס פאַרמאָגן גאַרניט, איז גרינג צו פאַרייניקן — ווייל „גאַרניט“ איז גלייך צו „גאַרניט“. און אויף דעם באַדן פון אַ נעגאַטיוון צייכן איז גרינגער זיך צוזאַמענצוהאַלטן, זיך צוזאַמענצו-ריידן און זיך צו פאַרשטענדיקן.

אַזוי איז אַלעמאַל פאַרגעקומען, הגם מען האָט געהאַנדלט דאָ ריין אינס-טינקטיוו, ניט מאַכנדיק פון דעם קיין לערע. נייע פאַרייניקונגען זענען אויפ-געקומען, נייע כוחות, נייע פאַקטאָרן אין סאַציאַלן לעבן. נייע, אינערטע שיכטן האָבן זיך אויפגעוועקט צום לעבן און אַקטיוויטעט, און זייער באַווסטזיין האָט געאַרבעט הויפּטזאַכלעך אין דער ריכטונג פון באַגרייפן זייער צושטאַנד אַלס יחידים אָדער גרופּעס מענטשן, וועלכע זענען באַרויבט, בגזל, באַעוולהט, מיט אַנדערע ווערטער: זיי האָבן זיך צוזאַמענגענומען אויפן באַדן פון אַ נעגאַטיוו. זיי זענען באַרויבט פון זייער חלק אין דער פאַרוואַלטונג פון דער געזעלשאַפט; זיי זענען באַרויבט פון זייער טייל אין דעם אַנפיר פון דער ווירטשאַפט; זיי שפּילן ניט קיין ראַלע אין פּאָליטישן לעבן; מען לאַזט זיי צו קיין זאַך ניט צו. לויט דעם נעגאַטיוון צייכן דערקענען זיי איינער דעם אַנדערן און נעמען זיך אַרגאַניזירן.

אויסער דעם איז דער דערפאַל אַלעמאַל פאַרויכערט פאַר די נייע פּאָלי-טישע כוחות צוליב דעם אַליין, וואָס זיי פירן אָן אַן אַנגרייפנדיקן קאַמף. דער קלאַס פון די „אַרגאַניזאַטאָרן“, זייענדיק אין צווייטן פּעריאָד פון זיין אנטוויקלונג, ליגנדיק אויסגעשפּרייט אויף די רויזן פון די פּרועדריקע נצחונות, איז אין תּוך גענומען קאַנסערוואַטיוו, פאַרלאַנגט איין זאַך: אויפהאַלטן זיינע פּאָזיציעס, און פירט אָן קעגן די אַנפּאַלער אַ דעפּענדיווע. די אַנגרייפנדיקע ווילן בשום-אופן ניט אַרויסלאָזן די אינציאַטיווע פון זייערע הענט. די אַנגרייפער זיגן.

די אַטאַקירנדיקע טרעטן אַרויס מיט איין ברייטן פּראַנט. זיי זענען סאַלי-דאַר, זיי זענען באַגייסטערט מיט איין גרויסער אידיע, מיט אַ שטאַרקן ווילן צו זעלבסטאַנטוויקלונג, זעלבסטאויסערונג. זיי ווייזן אַרויס אַ גרויסן און הייסן באַגער צו נעמען לעבן סאַציאַל, ווערן אַקטיוו, זעלבסטשטענדיק.

נאָכן זיג הייבן זיי אָן אויפדעקן נייע ווידערשפּרוך, ד"ה, ווערנדיק פּאָזי-טיוו, איבערגייענדיק פון נעגאַטיווע סימנים צו פּאָזיטיווע, ווערנדיק אַ פּאָלי-טישער „יש“, פאַרנעמענדיק אַ באַשטימטע פּאָזיציע, — ווערן זיי אונטערגע-וואַרפן אונטער דעם אַלגעמיינעם געזעץ, וועלכער אַפּערירט אין דער וועלט בכלל און אין דער סאַציאַלער נאַטור פּרט; זיי נעמען זיך דיפּערענצירן, שפּאַלטן, ברעכן זיך, אַרויסטיילנדיק צווישן זיך אַ גרויסן עולם מענטשן, וואָס ווערט פּאַרטריבן און פאַרשטויסן כּמעט צוריק צו די פּרועדריקע פּאָזיציעס זייערע. דאָס שאַפט אַ באַדן פאַר אַ נייעם אַנגריף, פאַר אַ נייעם קאַמף.

אַזוי גייט עס אין דער געשיכטע, ביז עס וועט דערגיין צום אַפּשאַף פון דעם גרונטשניט, צום אַפּוואַרף, אָדער אַריבערווקס פון דעם גרעסטן פעלער פון אונדזער געזעלשאַפטסלעבן — דאָס טיילן מענטשן אויף צוויי טיפּן; אויף „אַרגאַניזירער“ און „אַרגאַניזירטע“. אויף אַזאַ אופן האָט יעדע פאַרויסגייענדיקע רעוואָלוציע צוגעגרייט און פאַרקריצט דעם וועג פאַר דער נאַכגייענדיקער

איבערקערעניש. אַ ביישפּיל: די בורזשואַזיע — דעמאָלט האָט זי געהייסן „דער דריטער שטאַנד“ — האָט געקעמפט קעגן די פּריצים, דעם אַדלשטאַנד. זי האָט בשעת-מעשה געהאַט איין צייכן, איר זיין באַרױבט פון אַנטײל אין דער פּאַליטישער פּירונג פון דער געזעלשאַפט, איר זיין באַרױבט פון רעכט, פּריווילעגיעס, פּרעראַגאַטיוון. די בורזשואַזיע, דער דריטער שטאַנד, הייסט עס, האָט געזיגט — און דער נצחון האָט זי צעשפּאַלטן, האָט באַוווּזן, אַז ניט אַלע האָבן געקראָגן דאָס, וואָס זיי האָבן פּאַרלאַנגט, אַז ניט אַלע האָבן באַמת געקראָגן אַ חלק אין דער פּאַרוואַלטונג פון געזעלשאַפטלעכן לעבן; יעדנפּאַלס ניט קיין גלייכן חלק.

יעדע רעוואָלוציע, ווי געזאַגט, איז קודם-כל אַ פּאַליטישע רעוואָלוציע, איז אַ פּאַליטישע דערשיינונג. איר עובדה איז צו ענדערן די שייכותן פון מענטש צו מענטש, פון קאַלעקטיוו צו קאַלעקטיוו, פון גרופּע צו גרופּע (17). דער טױש פון קלאַס, זייער אַרױפּגיין און אַראַפּגיין פון דער פּאַליטישער אַרענע, זייער געבאַרן ווערן און זייער שטאַרבן, אַדער אַלט און קאַלט ווערן — ווערט באַצייכנט דורך רעוואָלוציעס. און דער בייט פון קלאַסן און דער געוואַלט און געפּילדער, וואָס באַגלייט עס, דערמאַנט ניט ווילנדיק דעם שטענדיקן בייט פון דורות. אַ כוואַליע געקומען, אַ כוואַליע אַוועק. לעבן און טױט האַלטן זיך אין שפּילן, ווי עס דריקט זיך אויס דער פּאַעט. און דאָ וואַלט רעוואָלוציע דערקלערט ווערן דורך אַן אַלגעמיינעם ביאָלאָגישן געזעץ. און דאָס וואַלט געווען אַ סך קלאַרער, איידער עס צוזושרייבן — ווי עס טוט מאַרקס — צום ברוגז-טאַנץ פון די „פּראָדוקטיווע כוחות“ און די „פּראָדוקטיווע-פּאַרהעלטע-נישן“, וואָס אַט האַלטן זיי זיך צוזאַמען און אַט גייען זיי זיך פּונאַדער.

5

צוויי רעוואָלוציעס

„עס קען אויסזען, אויפן ערשטן בליק, צו זיין דערווידער רעוואָלוציע, אַז מען זאָל זי קלאַסיפּיצירן און אַרגאַניזירן, לכתחילה, ווי אַ געוויינטלעכע און נױטווענדיקע דערשיינונג; די אַנאַרכישע עלעמענטן, אויף וועלכע זי האַלט זיך, קען מען מיינען, שליסן אויס די מעגלעכקייט צו ווערן אַן אַביעקט פון פּרעזיציער וויסנשאַפטלעכער באַהאַנדלונג“ (18).

די כאַאָטישקייט-עלעמענטן, וואָס אַ רעוואָלוציע דעמאָנסטרירט, זענען בלויו אויף דער אויבערפּלאַך; אין גרונט גענומען איז אַ רעוואָלוציע שוין גאַר סיסטעמאַטיש און וואַרפט זיך גערן אונטער אַ וויסנשאַפטלעכער אונטערזוכונג. אַ קלאַס אויף זיין וועג צו הערשאַפט מאַכט דורך צוויי פּעריאָדן, און יעדער פּעריאָד זיינער האָט זיין רעוואָלוציע. די ערשטע רעוואָלוציע איז אַן אַנהייביקע,

17) E. A. Ross, *Principles of Sociology*, p. 492. New York, 1930.

18) Sheldom Amos, *Science of Politics*, p. 427.

א ראשיתדיקע; איז, אזוי צו זאגן, אריגינעל. דאָס קומט פאַר דעמאָלט, ווען דער נייער קלאַס פאַרנעמט, באַהערשט דעם געזעלשאַפטלעכן צוזאַמענלעב. די צווייטע רעוואָלוציע, לויט איר וועזן נאָך, איז אַ קאָרעגירנדיקע, זי פאַרריכט די פעלערן, זי פאַרבעסערט, פאַרפּולקומט דעם נייעם שטייגער פון לעבן, זי איז פאַרנומען איינגטלעך ניט מיטן שאַפן און איינפירן דעם נייעם שטייגער, מיט אַרויסרוקן צו דער אַוואַנסציע אַ נייעם קלאַס, נאָר מיט רעפּאַרמען, אויס- בעסערונגען. זי זאָגט אָן, אַז דער נייער קלאַס ווערט „געשטעלט“, ווערט רייף. דער צוזאַמענשטויס פון די צוויי סאַרטן רעוואָלוציעס האָט געשאַפן אַ צעטומ- לעניש אין די מוחות. נאָך אַ גרעסערע פאַרווירעניש האָט גורם געווען דאָס איינגאַרירן די צוויי פעריאָדן. איין פעריאָד, ווען דער נייער קלאַס ווערט גע- באַרן, קומט אַרויס און באַהויפט זיך; דער צווייטער פעריאָד — ווען ער ווערט אַ מיושב, באַגרייפט דעם פאַרנעם פון זיינע כוחות און מעגלעכקייטן, ווען ער ווערט אַן אמתער בר-דעת, און נעמט זאָגן די אמתע דעה.

מאַרקס רעדט וועגן די בורזשואַזע רעוואָלוציעס פון 18טן יאָרהונדערט און פראַלעטאַרישע רעוואָלוציעס פון 19טן און ווייזט אָן אויף זייערע אונטערשיידן. „בורזשואַזע רעוואָלוציעס, ווי די יעניקע פון 18טן יאָרהונדערט, לויפן פאַרויס אויף גיך פון דערפאַלג צו דערפאַלג; זייערע סצענעפּעקטן שטייגן אַרי- בער איינע די אַנדערע, די מענטשן און די קעגנשטאַנדן זעען אויס ווי זיי וואַלטן געווען איינגעראַמט אין אַ פלאַמעדיקער גלענצנדיקייט. עקסטאַז אין דער באַ- הערשנדיקער גייסט. זיי האָבן אַבער כרת-ימים; אין געאיייל דערגרייכן זיי זייער קלימאַקס, און דעמאָלט פאַלט די געזעלשאַפט אַריין אין אַ צושטאַנד פון אַ נער- וועזער רעאַקציע איידער זי לערנט זיך אויס ווי זיך אַנצואייגענען די פּרוכט פון דעם פעריאָד פון קדחתשן אויפּרעג. פראַלעטאַרישע רעוואָלוציעס, פּונקט פאַרקערט, ווי די פון 19טן יאָרהונדערט, קריטיקירן זיך אַליין כּסדר; זיי אונ- טערברעכן זיך אַליין אין זייער קורס; זיי קומען צוריק צו דעם, וואָס עס שיינט. אַז עס איז שוין געווען אַפּגעטאָן, כּדי אַנצופאַנגען פּונדאַסניג; זיי פאַראַכטן מיט אַ גרויזמער גרינטלעכקייט די האַלבע מיטלען, די שוואַכקייטן און קנאַפּיקייט פון זייערע ערשטע פאַרוזוכן; זיי שטירצן אום זייער קעגנער בלויז, בכּדי צו מאַכן אים פעיק צו ציען שטאַרקייט פון דער ערד און ווידער זיך אויפּצוהייבן קעגן זיי אין אַ מער גיגאַנטישער סטאַטור...“ (19).

ווי עס איז צו זען פון אַט-די אַנגעוויזענע ניט-וועזנטלעכע אונטערשיידן, וואָס כאַראַקטעריזירן די בורזשואַזע רעוואָלוציעס און די פראַלעטאַרישע, האָט מאַרקס לגמרי ניט באַגריפן, אַז די בורזשואַזע רעוואָלוציעס, וועגן וועלכע ער רעדט, זענען סעקונדאַרע, בשעת די פראַלעטאַרישע זענען פּרימאַרע. און זעלבסטפאַרשטענדלעך, אַז לויט זייער עצם מהות מוזן זיי זיין אומעלעך איינע צו די אַנדערע.

ווען איינער וויל פאַרשטיין ווי געהעריק דעם מהות און כאַראַקטער פון אַ רעוואָלוציע-פעריאָד, מוז ער, קודם-כל, תּופּס-זיין, אַז צוויי מינים רעוואָלו- ציעס ווערן געמאַכט פון איין און דעמזעלביקן קלאַס.

19) Karl Marx, *Eighteenth Brumaire*, pp. 27—28.

די פרימארע רעוואלוציע פירט אריין א נייעם קאמאנדירנדיקן קלאס (20), די סעקונדארע רעוואלוציע פייערט איר רייף-ווערן, איר דערוואקסנקייט, די רעאליזאציע פון איר שטארקייט, קרעפטיקייט און קלוגשאפט.

א רעוואלוציע לויט איר מהות, ווי מיר האבן געזאגט, איז א פאליטישע דערשיינונג: דער ארויסטריט פון די מאסן אונטער פארשידענע לאזונגען, דאס אפשלאפן די אלטע מלוכה-שטייגערס און דאס איינשאפן נייעסן, אויפטאן חידושים. די פאליטיק אבער מוז אומפארמיידלעך גלייך זיך אפשפיגען אויף דער עקאנאמיק, פשוט דערפאר, ווייל יענע, וואס האבן פארשאפט דעם פאליטישן מלוכה-אפאראט, די געזעצגעבנדיקע אינסטיטוציעס און די רעפרעסיווע, דיס-ציפלינארישע מעכאניזמען, איבן אויס א גרויסן דרוק אויף דער עקאנאמיק, אויף דער ווירטשאפט. סיי א בורזשאזע רעוואלוציע און סיי א פראלעטארישע זענען פאליטישע רעוואלוציעס. פארשטייט זיך, אז א בורזשאזע רעוואלוציע פארנעמט זיך מיט העלפן פארשטארקן די ווירטשאפטלעכע גדולה פון דער בורזשאזיע. א פאליטישע רעוואלוציע האט עקאנאמישע צוועקן. מען זאגט די פאליטישע "הגדה", אבער מיינען מיינט מען די עקאנאמישע "קניידלעך", ווייל פאליטיק, אין דער אונטערשטער שורה, ווערט דיסקאנטירט אויף דער עקאנאמישער בירזשע.

די בורזשאזיע, אין איר ערשטער געשטאלט פון א האנדלסקאפיטאליסט, דערפילנדיק אירע יונגע כוחות, האט צוזאמענגעשמידט די איינהייטלעכע נאציאנאלע מלוכה, האט געשאפן א גאנצן שטארקן ארגאניזם פון טיילן, פון פראגמענטן, פון ברעקלעך און קרושלעך, פון פעאדאלע שלעסער, פאלאצן, הויפן און סעניאריעס-לענדלעך; אויף אזא אופן האט זי באשאפן די אבסאלוטיסטישע פארם פון שטאט. אלע איבערצאמונגען, גדרים און מחיצות, קליינע גרענעצן, וועלכע האבן עקזיסטירט אין דער פעאדאלער ארדענונג, האבן געשטערט דעם מסחר-קאפיטאל, אים ניט געלאזט זיך באוועגן, גיין פון ארט צו ארט, פון שטאט צו שטאט, פון געגנט צו געגנט; זיי האבן געשטערט דעם אויסשפרייט פון אויס-טוישנען, און די בורזשאזיע האט עס אליץ אפגעווישט, אויסגעקערט פון דעם נאציאנאלן מלוכה-הויז; זי האט אפגערייניקט דאס פעלד פון אקטיוויטעט. דאס איז געווען דער ערשטער טריט אירער. דער ערשטער פעריאד אירער און די ערשטע רעוואלוציע. זי האט געגרינדעט די נאציאנאלע מלוכה, פארייניקט קאנטן, צוגעגרייט פאר זיך אן ארט, ווו צו פארקויפן אירע פראדוקטן, ווו אנצוגיין מיט האנדל; זי האט פארלייכטערט די קאמוניקאציע, פארשנעלערט דעם אויסטויש-אומוואלץ. מיט איין ווארט: זיך אויסגעלייגט איבערן גאנצן לאנד מיט אירע סחורות, האט זי זיך א נעם-געטאן צום מסחר אויף וואס די וועלט שטייט.

„עס איז גענוג צו זאגן, אז דער קאפיטאליסטישער מאדוס פון פראדוקציע האט געשאפן דעם מאדערנעם שטאט, האט געמאכט א סוף צו דער אומאפהענג-גיכייט פון די געמיינדעס און צו דער אייגענער צייט האט זיך געענדיקט זייער עקאנאמישע זעלבסטשטענדיקייט. יעדע פון זיי איז געווען א טייל פון א גאנצ-קייט און האט אנגעווארן אירע ספעציעלע רעכט און באזונדערע פעקולאריטעטן.

20) H. W. Schneider, *Making the Fascist State*, pp. 354—55.

אלע זענען רעדוצירט געווארן צום זעלביקן ניווא, אלע האָבן געקראָגן די זעל-
ביקע געזעצן, די זעלביקע שטייערצאלונגען, די זעלביקע געריכטן און זענען
געוואָרן אונטערגעוואָרפֿן דער זעלביקער רעגירונג. דער מאָדערנער שטאַט האָט
געמוזט, אויף אַזאַ שטייגער, ווערן אַ נאַציאָנאַלער שטאַט" (21).

"זי (די בורזשואַזיע) האָט געדינט אָדער דער האַלב-פעאַדאַלער אָדער דער
אַבסאַלוטער מאָנאַרכיע ווי אַ קעגנגעוויכט כנגד דעם אַדלשטאַנד און באַמת ווי
אַ ווינקלשטיין פון די גרויסע מאָנאַרכיעס אין אַלגעמיין" (22).
"די געשיכטע פון דער בורזשואַזיע קען ווערן איינגעטיילט אין צוויי פאַזן:
אין משך פון דער ערשטער פאַזע האָט זיך די בורזשואַזיע דיפערענצירט ווי אַ
קלאַס אונטער דער הערשאַפט פון פעאַדאַלן איינשטעל און דער אַבסאַלוטער
מאָנאַרכיע" (23).

מאַרקס איז גערעכט, ווען ער באַהויפט, אַז די בורזשואַזיע האָט דורכגע-
מאַכט צוויי פעריאָדן אין איר אַנטוויקלונג. ער איז אינגאַנצן אומגערעכט, ווען
ער רעדט וועגן דער אַבסאַלוטער מאָנאַרכיע, ווי זי וואָלט זיך אידענטיפיצירט
מיט דעם פעאַדאַלן סיסטעם. אַבסאַלוטער מאָנאַרכיום איז דער אַנטיטעזיס פון
פעאַדאַליזם, און ער איז איינגעפירט געוואָרן פון דער בורזשואַזיע אין איר
ערשטער פאַזע פון אַנטוויקלונג.

"די מאָדערנע מאָנאַרכיע דאַרף דעריבער באַטראַכט ווערן ניט בלויז ווי
די פאַרויסגייערן און קעגנערן פון די מאָדערנע דעמאָקראַטישע און פראַלעטאַר-
רישע פאַרמען פון רעגירונג, נאָר אויך ווי די נאַכגייערן און שטאַרקע קעגנערן
פון די אַלטע אַריסטאָקראַטישע פאַרמען פון באַגרענעצטער רעגירונג... די ענג-
לישע טודאַרס און סטואַרטס, די פראַנצויזישע בורבאנען, די פרייסישע האַהענ-
צאַלערס און די רוסישע צאַרס האָבן געהאַלטן פאַר זייער הויפטאויפגאַבע איינ-
צוצווימען די אַדללייט פון זייערע רעספעקטיווע לענדער... זיי האָבן אַרויסגע-
צייגט אַן אומטרוען צו דער אַריסטאָקראַטיע און אַ נויגונג פון גינציקייט צו
דער בורזשואַזיע און פויערים... שעליוס אייפערזוכט צו די פראַנצויזישע אַדל-
לייט, פרידריך דעם גרויסנס אויף דער-וואַך-זיין קעגן די יונקערס, די אַנט-
שלאַסנקייט פון דעם לעצטן רוריק און די ערשטע ראַמאַנאָוס צו באַזייטיקן דעם
אַלטן באַיאַרנשטאַנד... דאָס אַלץ צייגט אין אַינן ריכטונג" (24).

"אַן ענערגעטישער און אַן אינטעליגענטער מיטלקלאַס איז קאָנטראַלירט
געוואָרן פון אַ נאַריש-טעמפער רעגירונג... די נייע מענטשן, זייענדיק באַוויסט-
זיניק, אַז זיי האַלטן אין זייערע הענט אַ נייע מאַכט און אַז זיי גייען שאַפֿן אַ
נייע וועלט, האָבן געפאַדערט איין זאַך: מען זאָל זיי לאָזן געמאַך" (25).

"די עטאַבלירונג פון אַ דעמאָקראַטישער רעגירונג איז דער פּועל-יוצא פון
דעם אויפקום פון דעם מיטלקלאַס... ווען זיי האָבן אַקומולירט רייכטום און גרויס
געוואָרן אין צאָל... האָבן זיי גענומען פאַדערן אַ רעגירונג, וואָס זאָל זיין פאַר-

21) Karl Kautsky, *The Social Revolution*, pp. 27—28.

22) *Communist Manifesto*, pp. 32—33.

23) Karl Marx, *Poverty of Philosophy*, p. 158. London, 1900.

24) Karl Brinkman, art. "Nobility" in *Enc. Soc. Sc.* vol. XI, p. 387.

25) Bernard Russel, *Freedom versus Organisation*, p. 110. New York, 1934.

אנטווארטלעך צו זיי און זיין אויפמערקזאם צו זייערע פאָדערונגען פון געשעפט־
פריוויילעגיאַעס; זיי האָבן געפאָדערט נייע געזעצן און נייע פרינציפן פון יוריס־
פרודענץ. אזוי אַרום זענען זיי געוואָרן דער רוקנביין פון ווידערשטאַנד קעגן
דער מיטלאַטערישער לערע מכוּח די געטלעכע רעכט פון די קיניגן²⁶.

דער צווייטער טריט, די צווייטע רעוואָלוציע. זי נעמט זיך אויסקעמפן
פרייהייטן פאַרן „עקאָנאָמישן טוביעקט“; זי וויל זיך אַרויסרייסן פון די צאַמען
פון דעם קאָנטראָל פון דעם פראַטעקציאָניזם פון דער מלוכה, וועלכן זי האָט
אַליין געהאַלפן שאַפן; אזוי אַרום האָט זיך באַקומען, אַז זי, די בורזשואַזיע, האָט
געשאַפן אַ נאַציאָנאַלע מלוכה, בכדי צו פאַרניכטן אַדער בייקומען די פעאַדאַלן,
און בכדי צו העלפן איר איבערקאַכן דעם רוען פויערישן עלעמענט און מאַכן
פון אים אַ פראַלעטאַריער. זי האָט געשאַפן אַ שטאַט פאַר יענעם, פאַר די אַמאָ־
ליקע פריצים, פאַר די קאָדערען אַרבעטער, וועלכע דאַרפן „ציוויליזירט“ ווערן,
אַבער פאַר דער באלעבאַטישקייט אַלס אַזוינער האָט זי גענומען פריידיקן פריי־
הייט, אויטאָנאָמיע, זעלבסטשטענדיקייט. איר קאַמף קעגן דער אַבסאָלוטיסטי־
שער מלוכה האָט זי אָנגעפירט אין נאַמען פון באַפרייאַונג. ליבעראַליזם, דאָס
פאָדערן פרייהייט איז אַ לערע מכוּח אומאַפהענגיקייט, ניט אַריינמישן זיך מצד
דער מלוכה אין די אינעווייניקסטע ווירטשאַפטלעכע אָנגעלעגנהייטן. דערפאַר
זענען אזוי פאַרשיידן די פאַרמען פון די צוויי רעוואָלוציעס. די ערשטע איז אַנ־
געגאַנגען צו גונסטן דעם מסחר, די צווייטע — צו גונסטן דער פראָדוקציע.

די ערשטע איז געווען אזוי האַרט ווי שטיין; די צווייטע האָט גערעדט פון
וויכיקייט און מענטשלעכקייט. ביידע, סיי די ערשטע און סיי די צווייטע, פאַר־
שטייט זיך, האָבן זיך אויסגעצייכנט מיט אַכזריות בנוגע זייער עקזעקוטיווער
שטיקל אַרבעט, בנוגע דער פאַרעם פון דורכזעצן זייערע אויפגאַבן. אַבער די
ערשטע, זייענדיק פאַרנומען מיטן פאַרמירן דעם נאַציאָנאַלן שטאַט, מיטן צוזאַ־
מעננעמען, צוזאַמענבינדן די פאַרשיידענע צעוואָרפענע געגנטן, לענדער, קאַנטן,
איז געווען גרויזאַם לויט איר וועזן, און ניט נאָר בלויז לויט די מעטאָדן, וואָס
זי האָט אָנגעווענדט. די צווייטע, פאַרקערט, איז געווען „ווייך“ לויטן מהות נאָך,
הגם ברוטאַל לויט דער פאַרעם. עס איז פשוט, נאָכדעם ווי די בורזשואַזיע האָט
זיך פאַרזיכערט קעגן אירע שונאים־קאָנקורענטן, די פעאַדאַלן, זיי אָפגעשטויסן
פון די בעסטע פאָזיציעס, וועלכע זי האָט אַליין פאַרנומען, און האָט שוין גוט
אויסגעמושטירט די באלמעלאַכעס און געוועזענע ערדאַרבעטער, האָט זיך איר
פאַרוואַלט ווערן זעלבסטשטענדיק, „פריי“. זי האָט זיך עס געקענט דערלויבן.

און בשעת דער צווייטער רעוואָלוציע איז די גאַנצע אויפמערקזאַמקייט גע־
ווען פיקסירט אויף פאָליטישער טעטיקייט. זי איז אַבער געווען פון אַ נעגאַטיוון
כאַראַקטער. זי איז באַשטאַנען אין אַפשאַפן די רעכט און פריוויילעגיאַעס פון די
אַדללייט, דאָס אַפשוואַכן די פּרעראַגאַטיוון פון קעניג, אַדער אַפילו אינגאַנצן
פּטור ווערן פון אים. מיט איין וואָרט, זי האָט זיך פאַרנומען מיטן „באַשניידן
מאַכט“, ווייל זי, די בורזשואַזיע, האָט געוואַלט איין זאַך, האָט געגאַרט נאָך איין
זאַך — און דאָס איז: אומאַפהענגיקייט, זעלבסטשטענדיקייט, באַפרייאַונג פון

²⁶) F. H. Hakins, *Introduction to the Study of Society*, p. 593, New York, 1928

קאנטראָל פון שטאַט. כמעט ווי אַן אונטערדריקט פּאַלק, ברעכנדיק דעם יאָך, אראָפּוואַרפנדיק דעם פרעמדן כאַמוט, פונקט אַזוי האָט זיך אויפגעפירט די בור-זשוואַיע. זי האָט געוואָלט אַרויס פון רשות פון דער „פרעמדער“ מלוכה, און זי האָט געגרינדעט איר אייגן קעניגרייך, איר אייגענעם „שטאַט“, די ממשלה פון קאפיטאַל און געהאַלט, די מלוכה פון געדונגענער אַרבעט, באַזירט כלומרשט אויף אַ „פרייען קאנטראַקט“. בשעת דער רעוואָלוציע האָט די פּאַליטיק געווירקט אויף דער עקאָנאָמיק מער ניט ווי אומדירעקט, און, אַזוי צו זאָגן, בעגאַטיוו. די פּאַליטיק האָט אָפּגעשאַפן די טאַרמאַזן, די שטערענישן. אָבער די עקאָ-נאָמיק, די גבורה פון דער בורזשוואַיע, די אינדוסטריע, די הויכע פּראָדוקציע, איז ניט געשאַפן געוואָרן מיט דער הילף פון דער מלוכה, דורך דעם אומפאַר-מיטל באַרן אַנווענדן פון מלוכהשן אַפּאַראַט.

אין פּעריאָד פון דער ערשטער רעוואָלוציע — דער וווקס פון די שטעט, זייער צוזאַמענשטויס מיטן דאַרף, די פעסטונג פון אַדלטום, דאָס אַריינזאָפן די אַגריקולטורעלע באַפעלקערונג און אַריינציען זי אין שטאַט. די צווייטע רעוואָ-לוציע — ס'וואַרפט זיך אין די אויגן דער אויסוויקס פון דער פּראָדוקציע, די פּאַבריק און דער צוזאַמענשטויס מיטן קאנטראַל פון דער רעגירונג, דער קאַמף קעגן רעגלאַמענטאַציע. אין דעם קאַמף לאָזן זיך אַנטאַפן צוויי טענדענצן, צוויי פּניות. דאָס ערשטע — די בורזשוואַיע דאַרף ניט די רעגלאַמענטאַציע, זי קען זיך באַגיין אַן איר. צווייטנס, זי האָט מורא, דער פּראָלעטאַריאַט זאָל עס ניט נעמען נוצן קעגן איר.

בשעת דער ערשטער רעוואָלוציע איז די פּאַליטישע אַרבעט באַשטאַנען אין צוזאַמענענעטן פּאַרשיידענע שטיקלעך און מאַכן פון זיי איין זויערטייג, וועלכעס האָט געהייסן דער נאַציאָנאַלער שטאַט. די צווייטע רעוואָלוציע פאַר-נעמט זיך מיטן אָפּהאַקן די פליגלען פון שטאַט. די בורזשוואַיע דאַרף אים מער ניט האַבן; זי קען זיך אַליין גאַנץ גוט אַן עצה-געבן סיי מיט די פעאַדאַלן, די האַלב-גוססע פּריצים, און סיי מיט די אַרבעטער, וועלכע זענען נאָך צו-שוואַך, אַז מען זאָל זיך דאַרפן פאַר זיי שרעקן, און זיי זענען שוין גוט דיסציפלינירט, אָפּגעוויינט פון פעאַדאַליסטישע פּרייקיטן און צעלאַזנקייט, און די בורזשוואַיע, דער הערשנדיקער קלאַס, פילדערט, שרייט, מאַכט טומלען — ער וויל פּרייהייט. דערצו קומט צו דער מאַמענט פון פּאַרויסזען און זיך וועלן באַוואַרענען, אַז אַ נייער קלאַס זאָל ניט אויסנוצן די מלוכה קעגן איר. די ווירטשאַפט איז אויסגע-וואַקסן, די פּאָליציעס פון דער בורזשוואַיע האָבן זיך עקאָנאָמיש פּאַרפעסטיקט, און די פּאַליטישע באַדינגונגען, וועלכע זי האָט געשאַפן אין ערשטן פּעריאָד, טויגן שוין מער ניט, זענען ניט נוצלעך, און ממילא שעדלעך. אַנשטאַט העלפן — שטערן זיי. און די בורזשוואַיע פאַרנעמט זיך זיי אָפּצושאַפן. די בורזשוואַיע באַקעמפט ניט פּאַליטיק בכלל, אָדער דעם שטאַט אַלס אַזעלכן, דאָס וואָלט גע-ווען צופיל, זי קען זיך אַן אים ניט באַגיין. זי באַקעמפט באַשטימטע אינסטיטו-ציעס. דאָס פּאַליטישע לעבן האָט זיך דערווייל אַנטוויקלט אויף זיין שטייגער, געוואָרן קאַמפליצירט, פּאַרפולקומט און, פאַרשטייט זיך, אַז עס איז אַוועק פאַרויס, לויט אונדזער פאַרשטיין נאָך, אַריבערגעשריטן די עקאָנאָמיק. אונדז לייגט זיך ניט אויפן שכל מאַרקס מאַדנער געדאַנק, אַז די פּאַליטיק

איז הינטערשטעליק בנוגע דער עקאנאמיק, פונקט דער היפוך. בלויז איינצלנע אינסטיטוציעס אירע, ווי בלעטער אָדער פארדארטע צווייגן אויף אַ בוים, ווערן איבעריק פון צייט צו צייט און זיי דארפן באַזייטיקט ווערן. און די בורזשואַזיע נעמט זיך פאַר דער אַרבעט פון אַפשאַפן פאַרשיידענע רעכטלעכע שטערונגען, וועלכע זענען געלעגן אין וועג און געדינט אַלס אַ צאַם פאַר איר טרױמפּירנדיקן מאַרש. זי. ניט ווילנדיק און ניט קענענדיק זיך אַפּשטעלן און ניט פאַרלאַנגענדיק און ניט קענענדיק אַריבערשפּרינגען, האָט זיך אַ נעם געטאַן פאַר דער אַרבעט פון אַראַפּוואַרפן דעם צאַם, דעם גדר. און זי האָט געשאַפן די לערע פון ליבע-ראַליזם און האָט אים מיט גרויסע באַשרענקונגען — ווייל דערווייל האָט דער פּראַלעטאַריאַט גענומען וואַקסן און מען האָט געמוזט פון איין זייט איינפירן באַגרענעצונגען פאַר אים און פון דער צווייטער זייט אים נאַכגעבן און אַרויס-געבן אַביסל געזעצן צו זיין גונסט און נעבעך זינדיקן קעגן כשרן „לעסע-פער“ — דורכגעפירט אין פּאָליטישן לעבן.

אונטער דער צייט האָט זיך די סיטואַציע אינגאַנצן געביטן; שונאים זענען געוואָרן פּריינט און פּריינט שונאים. די פּעאַדאַלן, וואָס זענען געווען די שונאים פון דער אַבסאָלוטער מאַנאַרכיע, האָבן שוין לאַנג שלום געמאַכט מיט איר און זענען געוואָרן אירע בעסטע גוטע פּריינט און שטיצער. און, פאַרקערט, דער מיטלקלאַס, וואָס האָט „געאַרבעט מעשים“, כדי איינצופירן אַן אַבסאָלוטע זעלבסטטהערשאַפט און געהאַלפן באַזייטיקן די אַליינהערשנדיקע פּעאַדאַלן, איז איצטער געוואָרן איר פאַרביטערטער פּיינט. די ראַלעס האָבן זיך געביטן. די מאַנאַרכיע האָט זיך איצט געשטיצט אויף די פּעאַדאַלן, וואָס האָבן פּיינט געהאַט די אַרויפגעאַרבעטע, די פאַרוועניוס, די אויפגעקומענע נייע נאַטאַבעלן, די נגי-דיב, די געלטזעק, די מאַנאַרכן מאַכן יד-אַחת מיט די פּעאַדאַלן!
 „דער שלימזל קאַרל דער ערשטער זאַגט: אויס בישאָף איז אויס מאַנאַר-כיע.“ בשעת לודוויק דער פּערטער פון פּראַנקרייך דערקלערט: „אויס אַדלטום איז אויס מאַנאַרך“ (27).

די קרוין האָט גענוצט די בורגהארן קעגן דעם אַדלטום, כדי אַט-די צוויי שטאַנדן זאָלן איינער דעם אַנדערן טאַמעווען. אָבער פון דעם מאַמענט אָן, ווי די בורגהארן זענען געוואָרן געפּערלעך, כאַטש פּאָליטיש מאַכטלאָז, אַדאַנק זייער וואַקסנדיקער ווירטשאַפּטלעכער גבורה, מאַכט די קרוין אַ יד-אַחת מיט דעם אַדלטום“ (28).

„מיט דער הילף הויפטזעכלעך פון די מיטלידיקע און קאַמערציעלע קלאַסן האָט מען אַריינגענומען אין קלעם די מאַכט פון דער פּעאַדאַלער אַריסטאָקראַ-טיע, און דער קיניג איז געוואָרן שטאַרקער ווי ער איז געווען ווען-עס-איז, ווייל — ער איז געוואָרן אומאַפהענגיק פון די גרויסע באַראַנען“... (29).

איצטער, האַבנדיק אויפגעפאַסט די פאַרשיידנהייט פון כאַראַקטער פון די צוויי בורזשואַזע רעוואָלוציעס, וועט אונדז גרינגער זיין תּופּס צו זיין דעם וועזן,

27) Montesquieu, *The Spirit of the Laws*, p. I, note.

28) F. Engels, *Anti-Duehring*, p. 187.

29) Henry Brougham, *Monarchical Government*, p. 354. London. Bell and Baldy Publ.

דעם מהות פון דער אַנקומענדיקער פּראָלעטאַרישער, ריכטיקער, קאָמיסאַרן־
רעוואָלוציע; ווייל דער פּראָלעטאַריאַט, פינקטלעכער, קאָמיסאַריאַט, וועט זיכער
אויך האָבן פעריאַדן, וועט אויך זיך נעמען אַנטפלעקן, אַרויפפּויען אויף דער
וועלטבינע און דערנאָך אויסוואַקסן, ווערן רייף אין פּאַרשטאַנד און כּוח.

6

די סאַציאַלע אַדער סאַציאַליסטישע רעוואָלוציע

אין דער סאַציאַליסטישער רעוואָלוציע, וואָס וועט זיין אַ פּרימאַרע רעוואָ־
לוציע פון די עקאָנאָמאָ־פּאָליטישע אַרגאַניזאַטאָרן, וועט פּאָליטיק שפּילן די
ערשטע פּידל. זי וועט אַראָפּלאָזן איר עקבויער צום סאַמע דעק פון דעם עקאָ־
נאָמישן איינשטעל, וועט אים דורכלעכערן דורך און דורך, אים איבערשאַפּן
פונדאַמענטאַל, הכלל, פּאַראַרבעטן אים אויף אַן אַקטיוון אופּן.

דאָ האָבן מיר אַ פּאַל פון אַ נייעם קלאַס אַדער טיפּ, וואָס טויכט־אַרויף פון
די סאַמע טיפענישן פון געזעלשאַפּטלעכן לעבן. אַט־דער טיפּ, דער נייער קלאַס
פון אַרגאַניזירער, שפּאַנט איין זיין פּאָליטיש פּערד אין דעם טריזומפּאַלן רייט־
וואַגן.

פּאָליטישע אַקטיוויטעטן ווערן דורכגעפירט אויף אַ נאַציאָנאַלן מאַסשטאַב.
דער ווילן, וואָס באַלעבט זיי, איז פון אַ ציבור־כאַראַקטער, בשעת די עקאָנאָ־
מישע אונטערנעמונגען זענען פּאַרענגט, פּאַרשמאַלט, פּאַרשפּאַרט אין שטח פון
יחידישן ווילן און ריסק. וואָס איז שייך דעם אַרומנעם און נפּח איז ער פּאַ־
ליטיש ווייט אַוועק לגבי עקאָנאָמיק, און דער קלאַס פון די פּאָליטישע אַרגאַני־
זאַטאָרן וואָלט שטאַרק וועלן נעמען די עקאָנאָמיק פון דער היינטיקער געזעל־
שאַפּט און זי אויסציען אַזוי, אַז זי זאָל האָבן די אייגענע גרויס אין שטח, וואָס
דער אַרגאַניזירער שטאַט. לכן איז די אַזויגערופענע סאַציאַלע, מיינענדיק סאַ־
ציאַליסטישע, רעוואָלוציע, פון דעם אַרגאַניזאַטאָרישן קלאַס אַ פּאָליטישע רע־
וואָלוציע פּאַר עקסעלאַנס. מיט דער הילף פון פּאָליטיק, דהיינו, דורך פּאַראַר־
דענונגען און באַפעלערישע דעקרעטן, נאַציאָנאַליזירט מען די אינדוסטריע און
קאָמערץ.

אַזאַ, געאָרטיילט לויט די רעזולטאַטן מאַכט אַט־דער מין רעוואָלוציע דעם
אינדרוק פון אַן איבערקערעניש מיט אַן אויסגעשפּראַכענעם ווירטשאַפּטלעכן
כאַראַקטער, מחמת זי שאַפּט־איבער די נאַציאָנאַלע עקאָנאָמיע. זי געברויכט די
פּאָליטישע מאַשינעריע, בכדי איבערצובייטן דעם גאַנצן איינשטעל פון פּראָדוק־
ציע און דיסטריבוציע.

די בורזשאַויע האָט אַזוי קיינמאַל ניט געהאַנדלט. און צוויי טעמים זענען
דאָ דערביי. ערשטנס איז די בורזשאַויע אַ קלאַס פון אַן עקאָנאָמישן מהות.
איר הויפּט־גבורה ליגט אין דער ווירטשאַפּט, אין קאָמערץ, אין אינדוסטריע און

פינאנסן. צווייטנס איז פאליטיק אלס א דיסציפלין געווען נאך צורשוואך אין דעם פעריאד, ווען די בורזשוואזיע האט גענומען עולה-לגדולה-זיין, און זי וואלט ניט געווען בכוח דורכצופירן אזא שטיקל ארבעט. דער פראלעטאריאט, — אין פשט פון אן אפיירנדיקן מיעוט פון די הארעפאשנע מאסן, די פראצע-פריצים, די, וואס ארגאניזירן די ארבעטער, און ניט די, וואס ארבעטן — ווערט א גע-זעלשאפטלעכער כוח ערשט נאכדעם, ווי ער האט אויפגעבויט זיין פאליטישע ארגאניזאציע (מיר אונטערשרייבן דעם אביעקטיוו פאליטישע, מיינענדיק דאס צעמענטירן אן ארבעטערפארטיי און פאכפאריינען), פארכאפט די מאכט און באוואפנט זיך מיט די פאליטישע כלי-זיין, און ערשט דעמאלט מאדעלירט ער אויף זיין שטייגער די נייע נאציאנאלע עקאנאמיק. דאס צוזאמענשמעלצן די איינצלנע פאבריקן, די טראסטיפיקאציע פון די ווערקשטאטן איז ניט קיין פועל-יוצא פון אן אינערלעכער אנטוויקלונג. דאס ווערט דורכגעפירט מיט דער הילף פון אן אויסערלעכן כוח, א פאליטישן כוח.

דאס דערקלערט די לכתחילה אומפארשטענדלעכע דערשיינונג, וואס אט-די „פראלעטארישע“ רעוואלוציע איז אויסגעבראכן דווקא אין רוסלאנד און ניט, ווי די מארקסיסטן און, אפשר, אויך מארקס אליין, האבן דערווארט, אין אן אנדער מער אינדוסטריאליזירטן לאנד.

די רוסלענדישע פאליטישע ווירקלעכקייט האט פארגעלייגט זייער גינציקע באדינגונגען פאר אט-דער סאציאלער אינאוואציע.

פון אט-דעם אנאליז און היסטארישן איבערבליק פון דער עוואלוציע און רעוואלוציע פון דער עקאנאמיק און פאליטיק קען מען ארויסדרינגען, אז סא-וועטרוסלאנד וועט זיך ניט באפרידיקן מיט דער אויסברייטערונג, אוניפיקאציע און צענטראליזאציע פון די ווירטשאפטלעכע אונטערנעמונגען, וואס זענען פאר-דעם געווען סעפאראט. די נאציאנאלאזיע פון דער עקאנאמיק פארלאנגט, ווי א צוגאב און אויסרונדונג, די אינטערנאציאנאלאזיע פון דער פאליטיק. דאס מיינט אזוי, וויבאלד די ספערע פון דער עקאנאמיק, וואס איז געווען קליין און פריוואט, איז געווארן שטאטיזירט און אויסגעברייטערט אזוי, אז עס פארנעמט ווי אן איינס דעם שטח פון דער פארדעמדיקער נאציאנאלער פאליטיק, מוז די פאליטישע ספערע זיך ווייטער אויסברייטערן און ווערן אינטערנאציאנאל. ד"ה דער שטאט ווערט א סופער-שטאט. אט-די עקספאנסיע, אט-דער נייער מין אימ-פעריאליזם, קען אננעמען פארשיידענע פארמען; עס קען זיין א נעץ-פאנסלא-וויזם, עס קען זיין א טשיקאווער געמיש פון אן אייגנארטיקן סאציאליזם מיט א ברוטאלן אימפעריאליזם. עס קען זיך אויך האלטן אויף דער סאלידאריטעט, דעם אינטערעסן-צוזאמענפאל פון די ארגאניזאטארן, וואס געפינען זיך אין פאר-שיידענע שטאטן. עס קען זיך שפרייטן לויט די קאנטינענטאלע ליניעס, עקס-פאנדרון טעריטאריעל. און עס קען אננעמען אלע פארמען צוזאמען. פון יעדער צו אביסל. יעדנפאלס א נעץ-אימפעריאליזם פון די סאוועטן איז כמעט ווי אומפארמיידלעך.

דער פראצעס פון ליקוידאציע פון דעם פעאדאלן סיסטעם, דעם אפשאף פון לייבאייגנטום, האט מען דורכגעפירט מיט ריין פאליטישע מיטלען, אבער ניט דעם איינפיר פון קאפיטאליזם, ד"ה ניט דורך אקטן פון פאליטישן דרוק

איז געשאפן געוואָרן אַ נײַער װירטשאַפֿטלעכער סדר, אַלץ, װאָס איז געטאָן געוואָרן, איז בלוז דאָס סאַנקציאָנירן דעם נײַעם אײַנשטעל, געבן אים אָנער-קענונג.

הײַנטצוטאָג, װען די סאַציאַליסטישע רעוואָלוציע האָט בדה אַפֿצושאַפֿן דעם קאַפיטאַליסטישן אײַנשטעל, איז װי גײט זי עס דורכפירן אָט־דעם אַפֿשאַף? זיכער מיט פּאַליטישע, דעקרטעישע, געזעצגעבערישע מיטלען. דער עקאָנאָמאַפּאַליטישער אָרגאַניזאַטאָרן-קלאַס װיל דערגרייכן זײַן באַפֿרײַ-אונג דורך זײַן קאַמף פֿאַר אָרגאַניזאַציאָניזם.

מען קען זאָגן, אַז די פּרימאַרע רעוואָלוציעס, הגם דורכגעפירט פֿון פֿאַר-שײַדענע קלאַסן, זענען ענלעך אײַנע צו דער אַנדערער. די בורזשואַזיע האָט, אין איר ערשטן פּעריאָד, בײַגעקומען „פּרױוואַטע פּאַליטיק“, דעם ענגן פּאַליטישן שטח און די מצומצמדיקע ספּערן פֿון געזעצגעבונג און אַדמיניסטראַציע, דעם מײַנאַטורן פּעאַדאַלן שטאַט מיט זײַנע אומאַפּהענגיקע פּראָווינצן, סעניאָריעס, באַראַנישע נחלאות און פעסטונגען. די אײַנערלעכע גרענעצן און ראַגאַטקעס האָט מען אַפּגעשאַפֿט, די געגנטן און לענדערייען האָבן זיך צונױפּגעאַסן און פֿאַר-מירט אײַן אײַנהײַט.

עפּעס ענלעכס װעט דורכזעצן די סאַציאַליסטישע רעוואָלוציע: די פּרױוואַ-טע װירטשאַפֿט, די פירמעס, די האַנדל־הײַזער װעלן װערן באַזײַטיקט, רױנירט; אויף זײַערע רױזען װעט זיך דערהײבן אַ נאַציאָנאַלע װירטשאַפֿט, אַן עקאָנאָ-מישער שטאַט, אַ רעגירונג, װאָס װעט קאָנטראַלירן אַלע, אַדער כמעט אַלע, װירטשאַפֿטלעכע אַקטיוויטעטן, װאָס קומען פֿאַר אויפֿן שטח פֿון אַ באַשטימטער טעריטאָריע, אײַבער װעלכער דער שטאַט אײַבט־אויס זײַן יוריסדיקציע; אַזױ, אַז אַנשטאַט אַ פּרױוואַטער װירטשאַפֿט װעלן מיר האָבן אַ מלוכה-װירטשאַפֿט. אויף אַזאַ שטייגער װעט פּאַליטישע עקאָנאָמיע רעכטפֿאַרטיקן איר נאַמען, דעם אַב-יעקטיוו. און אויפֿן געביט פֿון פּאַליטיק װעט געמאַכט װערן אַ װײַטערער טראַט. אַן אויבערשטאַט װעט פֿאַרנעמען דעם פּלאַץ פֿון נאַציאָנאַלן שטאַט.

די פּרימאַרע בורזשואַזע רעוואָלוציע האָט זיך פֿאַרנומען מיט דער פֿאַר-מירונג פֿון אַ נאַציאָנאַלפּאַליטיק. די סאַציאַליסטישע, אָרגאַניזאַטאָרישע רעוואָלוציע, װאָס מען רופֿט פּראַלעטאַרישע, װעט זיך אַפּגעבן מיטן שאַפֿן אַ נאַציאָנאַל-עקאָנאָמיע. יענע רעוואָלוציע האָט אָנגעהויבן מיט דער אמאלגאַמאַציע פֿון פֿאַר-ליטישע אײַנסן, די רעוואָלוציע, די אַזױ גערופּענע סאַציאַלע, — מיט אַפּפּאַנגען מיט דער אַמאַלגאַמאַציע פֿון װירטשאַפֿטלעכע אײַנסן.

די אַפּױגונגען זענען אַ רעזולטאַט פֿון די דיפּערענצן אין דער כאַראַקטע-ריסטיק, װאָס צײַגן אַרױס אָט־די קלאַסן, װעלכע פֿאַרנעמען זיך מיט דיִדאָזיקע טראַנספֿאָרמאַטאָרישע טעטיקייטן.

דער אָרגאַניזאַטאָרן-קלאַס פֿאַרכאַפֿט די פּאַליטישע מאַכט און נוצט־אויס אַלע אַגענטורן פֿון שטאַט, בכדי אויסצוברײַטערן דעם װירטשאַפֿטלעכן אײַנס אַזױ װײַט, אַז ער זאַל צוזאַמענפּאַלן מיט דעם פּאַליטישן תּחום און גבול. די בורזשואַזיע, זײַענדיק בעיקר אַ װירטשאַפֿטלעכער קלאַס, האָט אויסגע-נוצט איר אײַנפלוס, כדי צו העלפֿן טראַנספֿאַרמירן די פּאַליטישע סטרוקטור אַזױ, אַז זי זאַל זײַן פּאַסיק פֿאַר די אַנוואַקסנדיקע װירטשאַפֿטלעכע כּוחות.

דער „פראלעטאריאט“, דער עקאנאמאפאליטישער ארגאניזאטאָרנקלאַס, וועט אוועקפירן די פאליטישע מאַכט און איינפירן אַ דיקטאַטור אין אזא פאַרעם אַדער אין אַן אַנדערער. דאָס אייגענע כמעט האָבן מיר געזען אין דער פאַרדעם-דיקער עפאָכע פון דער בורזשואַזער פרימאַרער רעוואָלוציע, מיר זענען געווען עדות פון דער עטאַבלירונג פון אויטאָקראַטישע מאַנאַרכיעס, וואָס איז בעצם דאָס אייגענע, וואָס די „פראלעטארישע דיקטאַטור“.

אונטער דער אַזוי גערופענער „פראלעטארישער דיקטאַטור“ איז ניטאָ קיין פלאַץ אַפילו פאַר אַ קלאַסדעמאָקראַטיע. דאָס איז אַ דיקטאַטור, וואָס האַלט אין קלעם דעם אַרגאָניזאַטאָרן-קלאַס אַליין.

טראַציקי, ווי עס טרעפט גאַנץ אַפּט מיט גלענצנדיקע זשורנאַליסטן, איז געפאָלן אַ קרבן פון זיינע אייגענע סאָפיסטיקאַציעס און פראָנפּלעכטעריי. ער האָט זיך פאַרפלאַנטערט אין ווידערשפּרוכן, ווען ער האָט זיך אַרויסגעשטעלט פאַרן קעמפער פאַר דעמאָקראַטיע אין דער קאָמוניסטישער פאַרטיי, וועמענס אויפגאַבע איז איינצושטעלן און אַנצוהאַלטן אַ שטרענגע האַרטע דיקטאַטור. ער האָט געוואַלט פאַרייניקן צוויי דיאַמעטראַלע קעגנזאַצן.

די דיקטאַטור פון פראלעטאריאט איז ניט בלויז אַ דיקטאַטור איבער דער ברייטער באַפעלקערונג, דעם אַרבעטערקלאַס, נאָר, בפועל-ממש, אַ דיקטאַטור איבער דעם הערשנדיקן קלאַס גופא.

די מאַנאַרכיע איז געגרינדעט געוואָרן מיט דער אויסגעשפּראַכענער כוונה צו דינען אַלס אַ שטויסבאַק, מיט וועלכן צו ברעכן די ווענט פון די באַראַנישע פעטדאַלע פעסטונגען.

די היינטיקע דיקטאַטורן, אין זייער וואַריאַטעט פון פאַרשיידענע נוסחאות, ווערן איינגעפירט פון אַ נייעם אויפקומענדיקן קלאַס מיט דער כוונה צו צעברעכן די עקאָנאָמישע און פאליטישע הערשאַפט פון דער בורזשואַזיע און בכדי צו האַלטן אויף דער קייט די ווידערשפעניקע אַרבעטערמאַסן און איינ-צוימען אַפילו די אייגענע מיטגלידער פון אייגענעם הערשנדיקן קלאַס.

בשעת דער פרימאַרער בורזשואַזער רעוואָלוציע איז דער טראַנספאָרמאַ-טיווער אַקט געווען קאַנצענטרירט אין תּחום פון פאליטיק.

אין דער פרימאַרער רעוואָלוציע פון דעם נייעם אַרגאָניזאַטאָרנקלאַס, (וואָס רופט זיך אַן פראלעטאריאט און באַשטייט באַמת פון פראַצע-פריצים, פון די אַדונים פון די האַרעפאַשנע מאַסן), ווערן די דראַסטישע מאַסרעגלען אָנגענומען, פון סאַמע אָנפאַנג, אין דער ספּערע פון עקאָנאָמיק. די ווירטשאַפּטלעכע איינסן יוערן אויסגעברייטערט און קאָאָרדינירט; און פאליטיק מאַכט דורך, צום אָנהייב, קליינע ענדערונגען, פאַרהעלטנישמעסיק, זי וואַרפט בלויז אַרונטער איר דע-מאָקראַטישע הויט. וועזנטלעך בלייבט זי אומבאַרירט. זי האַלט זיך אין סאַמע אָנפאַנג אין אירע אַלטע טעריטאָריאַלע גרענעצן. אָבער דאָס בלויז אין דער התּחלה. אַביסל שפעטער נעמט דער שטאַט זיך אויסשפּרייטן, טראַסטיפּיצירן און עס קומט אויף אַן אויבערשטאַט, אַ גרויסער שטאַט, וואָס שלינגט אַראָפּ, פאַרייניקט זיך, צווינגט צו פאַרייניקן זיך מיט אים די קלענערע שכנישע שטאַטן. שטאַטקאַפיטאַליזם שאַפט אַ נייעם אימפּעריאַליזם, אַ ווייטצוגיקן עקספּאַנסיאָ-ניזם. דער עקאָנאָמישער און פאליטישער קרייז צייכנט דעמזעלבליקן קויק בלויז

פאר א וויילע. אז די עקאנאמיק ווערט נאציאנאל, ווערט די פאליטיק „אינטער-נאציאנאל“, מיינענדיק צענטראליסטיש-אימפעריאליסטיש, ווי מען זעט עס גאנץ קלאר אין סאָוועטרוסלאַנד, וואָס האָט זיך אַרומגערינגלט מיט אַ גאַנצער קאנס-טעלאַציע סאָטעליטן-שטאַטן, וועלכע וועלן וואָס ווייטער אַלץ מער ווערן אב-זאָרירט, אוזורפירט פון דער אויבערמעכטיקער אימפעריע — רוסלאַנד.

דאָס באַגרייפן דעם כאַראַקטער פון דער „פּראָלעטאַרישער רעוואָלוציע“ ווי אַ פּרימאַרע רעוואָלוציע פון דעם פּאָליטעקאָנאָמישן אַרגאַניזאַטאַרנאָלאָס באַ-זייטיקט אַ שלל מיספּאַרשטענדענישן בנוגע סאָוועטרוסלאַנד. די רעוואָלוציע אין רוסלאַנד אין 1917, אין אַקטאַבער מאַנאַט לויט דעם אַלטן קאַלענדאַר און אין נאָוועבער לויט דעם נייעם, האָט ניט קיין דירעקטע שייכות צו דער פּראָנצוי-זישער רעוואָלוציע פון 1789, וועלכע איז געווען אַ סעקונדאַרע.

סיי לענין און סיי טראַצקי האָבן כסדר געברויכט די פּאַרפירערישע אַנאַ-לאַגיע מיט דער פּראָנצויזישער רעוואָלוציע. לענין האָט אַפילו אַ נאָמען געגעבן זיין קאַבינעט „סאָוונאַרקאָם“ — אַ „ראַט פון פּאַלקס-קאָמיסאַרן“. דער טערמין קאָמיסאַר אַנטלעזן פון דער פּראָנצויזישער רעוואָלוציע. ער שרייבט:

„מיר מאַכן איצט דורך אַן איבערגאַנג פון דער ערשטער צו דער צווייטער סטאַדיע פון דער רעוואָלוציע... אַן איבערגאַנג צו דער קאָנווענציע“ (29). (i. 392).

טראַצקי רעדן וועגן טערמינאַר. ער טראַכט אין פּראָנצויזיש. רעוואָלוציע-טערמינען, וואָס פאַסן זיך אַהער לחלוטין ניט.

„בוכאַרין האָט אונדז דאָ געגעבן די פּילאָזאָפיע פון אַ טערמינאַריאַנישן אמאַלאַם“ (30).

„אַט-די זענען די שטימען פון נעבעכדיקע, אַנגעשראַקענע און דאָר טייוו-לאַניש-בלינדע מענטשן. דאָס איז די שטימע פון טערמינאַר. די ערגסטע עלע-מענטן, קאַרופּטירטע פון מאַכט, בלינד-געוואָרענע פון האָס, גרייטן צו דעם טערמינאַר מיט זייער גאַנצן כוח“ (31).

עס איז אַפילו דערשינען אַ זאַמלבוך פון דער אַפּאָזיציע, אין דער שפיץ פון וועלכער עס איז געשטאַנען סאַפּראַנאָו, וועמען מען האָט אויסגעשלאָסן פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין 1927, אונטערן נאָמען „פּאַר דעם טערמינאַר“ (האַמבורג 1928).

לענין געברויכט אַפילו דעם נאָמען „יאַקאַבינער“, מיט וועלכן די קעגנער האָבן באַטיטלט לגנאי די באַלשעוויקעס.

„אויך די „יאַקאַבינער“ פון דעם 20טן יאָרהונדערט, די פּראָלעטאַריער און האַלבע פּראָלעטאַריער, האָבן איבערגענומען די מאַכט...“ (32).

„און ענדלעך ווערט די פּראָנצויזישע רעוואָלוציע דער קלאַסישער טיפּ פון דער סאַציאַלער רעוואָלוציע“ (33).

דאָס צייגט, אַז ניט בלויז די קעגנער, אַפילו די אַנהענגער און ממש די

30) לענין, אַן אַרטיקל אין ציריכער, „פּאַלקסבלאַט“ פון 31טן מערץ און 1טן אַפּריל 1917.

31) L. Trotsky, *The Real Situation in Russia*, p. 5. New York, 1928.

32) *Ibid.*, p. 15.

33) V. I. Lenin, *Collected Works*, p. 226, vol. XX. New York, 1929.

34) *Ibid.*, p. 34.

דורכפירער פון דער רוסישער רעוואָלוציע, האָבן ניט באַגריפֿן איר מהות, זיך אַלץ געקלאַמערט אָן די טערמינען און מוסטערן פון דער סעקונדאַרער רעוואָלוציע, וואָס איז פֿאַרגעקומען.

די רוסישע רעוואָלוציע אַנטוויקלט זיך לויט די הויפטשטריכן, וואָס עס האָט אָנגעוואַרפֿן איוואָן דער גרויזאַמער אין זיין קאַמף קעגן די באַיאָרן, די אומאַפֿהענגיקע פעאַדאַלע פֿריצים.

ווען מיר פֿאַסן אויף ווי געהעריק דעם מהות פון דער רוסישער רעוואָלוציע, וועלן מיר אויך באַגרייפֿן, אָז די לענדער וועמען עס האָט זיך אין דער פֿאַרדעמ־דיקער עפֿאַכע איינגעגעבן אויסצומיידן דעם אַריינפֿאַלגרוב פון אויטאָקראַטיע, פון אַ טיראַנישער זעלבסטטהערשאַפט, וועט זיך אויך איינגעבן זיך אויסצוהיטן פון דער אַזוי גערופֿענער „פֿראַלעטאַרישער דיקטאַטור“. דעמאָלט האָבן אויסגענוצט די סיטואַציע, דעם קאַמף פון די פויערים און בורגהאַרן קעגן די פֿריצים, די פעאַדאַלע לאַרדן, דער אויטאָקראַט, דאָס פֿאַטערל צאַר; איצט נוצט אויס אָן ענלעכע סיטואַציע, דעם קאַמף פון אַרבעטערטום קעגן די קאַפיטאַליסטן, אַ נייער הערשנדיקער קלאַס פון אַרגאַניזאַטאַרן מיט דיקטאַטאָרישע אַמביציעס.

די לענדער, וואָס האָבן זיך אויסגעהיט פון אַט־דער צרה, פשוט גערעדט, ניט צוגעלאָזט אַ דריטן צד אויסנוצן דעם קאַמף פון דעם מיטלשטאַנד קעגן דעם אַדלטום, וועלן זיך איצטער אויך אויסהיטן פון אַט־דעם נייעם שלאַק, זיי וועלן ניט לאָזן דעם דריטן צד, דעם עקאָנאָמאַ־פֿאַליטישן אַרגאַניזאַטאַרנקלאַס, אויסנוצן דעם קאַמף פון די צוויי צדדים, די אַרבעטער און די קאַפיטאַליסטן, פֿאַר זיין אייגענעם נוצן.

7

רעוואָלוציע: סאַציאַלע אַדער אַרבעטאַרישע

אין פֿלוג זעט דאָס קעפל אויס אַביסל פֿריקער, זיך אויסצודריקן איידל. ס'טייטש, וועט פרעגן דער לייענער, וואָס הייסט עפעס „סאַציאַלע אַדער פֿראַלע־טאַרישע“, איז עס דען ניט די אייגענע זאַך, הגם אָנגערופן מיט אַן אַנדער נאָמען? איז דען דאָ אַ תּוכיקער אונטערשייד צווישן די צוויי טערמינען?

די זאַך איז אַזוי: אין דער ראַדיקאַלער ליטעראַטור, און ניט נאָר אין פֿראַפֿאַגאַנדיטישן קעלער אירן, נאָר אַפֿילו אויך אין אירע וויסנשאַפטלעכע „הויכע פענצטער“ פון שטודירצימער, ווערן די צוויי ווערטער באַנוצט אַזוי ווי זיי וואַלטן באַצייכענען איין און דיזעלבע דערשיינונג. סיי מאַרקס, סיי באַקונין און סיי קראַפּאַטקין ברויכן די אויסדרוקן איבערוועקסלענדיק, און דאָס איז פֿאַרט, אויב ניט קיין טעות, אַן אומפֿינגטלעכקייט, וועלכע איז גורם צו אַ סך טעותן און פֿאַרגרייזונגען.

לאַמיר עס באַטראַכטן אַביסל מער באַריכותדיק. „סאַציאַלע רעוואָלוציעס“ זענען געמאַכט געוואָרן. די פֿראַנצויזישע רעוואָלוציעס

לוציע איז זיכער געווען אַ סאַציאַלע רעוואָלוציע, אַ גראַנדיעזע איבערקערעניש
האַט פאַסירט. אַ גרויזאַמער שטורעם האָט זיך אַריבערגעטראַגן איבערן לאַנד,
אויסגעריסן כמעט ווי מיט די וואַרצלען די אַלטע פאַרפונדעוועטע דעמבעס,
טראַנען זענען אומגעשטירצט געוואָרן, פאַלאַצן איינגעפאַלן, קרוינען זענען
אַראַפגעריסן געוואָרן פון געזאַלטע קעפּ, און אַפילו די קעפּ אַליין האָבן זיך
ניט איינגעהאַלטן אויף די דעקאַריטע אָדער דעקאַלירטע פלייצעס. זיי האָבן
נאַכגעפאַלט די קרוינדלעך און מען האָט זיי געטראָטן אונטער די פיס. סיי
קאַרל אין ענגלאַנד, סיי לוי אין פראַנקרייך און סיי ניקאַלאַי דער צווייטער
אין רוסלאַנד, האָבן באַצאַלט מיט זייער לעבן פאַר זייער נאַרישער איינגע-
שפאַרטקייט און זייער חוצפּה. זיי האָבן זיך געשטעלט קעגן אַ געשיכטלעכן
פראַצעס, קעגן אַ שטראַם, קעגן אַ סטיכישן אומבאַרעמעהאַרציקן כוח, וואָס שאַנע-
וועט קיינעם ניט, און קיינער איז ניט גענוג שטאַרק צו זיין אימשטאַנד אים
אַפצושטעלן.

יא, קיין ספק ניט, יענע רעוואָלוציעס זענען געווען סאַציאַלע, אָבער בשום-
אופן ניט קיין אַרבעטער-רעוואָלוציעס, ווייל אָנגעפירט און דורכגעפירט האָבן
יענע רעוואָלוציעס ניט די אַרבעטערמאַסן נאָר די מיטלקלאַסן, די שטאַטאינוויי-
נער, די סוחרים, געשעפטסלייט. דורכגעזעצט האָבן זיי עס נאַטירלעכערווייז ניט
מיט זייערע אייגענע כוחות, נאָר מיט דער הילף פון דעם פויער אין דאָרף און
דעם בעל-מלאכה אין שטאַט, אָבער לויט זייער גייסט נאָך, לויט זייער פאַרנעם,
לויט זייערע אויפטוענישן זענען זיי געווען און ניט געקענט אַנדערש זיין, ווי
בלויז מיטלקלאַס-רעוואָלוציעס.

ענגעלס דריקט אויס אין זיין ביכל, וואָס איז געוואָרן אַ קלאַסיש ווערק
פון „וויסנשאַפטלעכן סאַציאַליזם“, זיין באַווונדערונג איבער דעם פאַקט. איז
עס ניט מאַדנע, זאָגט ער, וואָס די פויערים זענען געווען די בעסטע קעמפער
אין דער ענגלישער רעוואָלוציע אין דער צייט פון קראַמוועלן און זיי זענען
עס געווען די יעניקע, וואָס האָבן מער ווי וועלכע ניט איז גרופע פאַרשפילט. עס
איז פון זיי אַ תל געוואָרן. זיי זענען כמעט אונטערגעאַנגען אַלס אַ קלאַס.
דער פאַקט פון באַטייליקן זיך אין אַן אויפשטאַנד זאָגט נאָך גאַרניט. עס
ווענדט זיך אָן דער אָנפירערשאַפט. עס ווענדט זיך אָן די טענדענצן, כוונות,
אויסזיכטן פון די איבערקערענישן. עס ווענדט זיך אַלעמאַל אָן די לייטנדיקע
גייסטער. אויפאַפערונג אַליין איז ניט גענוג. עס הענגט אָפּ מער פון מזבח ווי
פון דעם קרבן. אויף וועלכן מזבח האָבן זיי די קרבנות געבראַכט? אויף דעם
מיטלשטענדישן. האָבן טאַקע די מיטלקלאַסן געווינען פון דעם און די איבעריקע
שיכטן האָבן פאַרלאָרן, ווייל זיי האָבן אויף זייערע אינטערעסן ניט אַכטונג
געגעבן, זיי ניט געשטיצט, זיי ניט פאַרטיידיקט. זיך פאַרלאָזן אויף די חסדים,
אויף דער גוטסקייט און יושרדיקייט פון די רעוואָלוציאַנערן. און דאָס טאַר
מען ניט טאָן. עס איז ניטאָ קיין רחמים אין דער געשיכטע. קלאַסן, גרופן זע-
נען עגאַניסטיש, פונקט פאַרקערט ווי דער שפרוך גילט: קהל איז אַלעמאַל אַ
גולן, איינצלנע מענטשן זענען דאָ פאַרשיידענע. אַ טייל איז אויסוורפן, ס'רוב
זענען מיטלמעסיק, ניט צורגוט, ניט צורשעכט, ניט קיין מלאכים און ניט קיין
שדים. און אַנדערע, אַ זייער קליינע מינדערהייט, זענען אויסגעצייכנט גוט, זוי-

בערע אידעאליסטן. אבער גרופן, קאלעקטיוון, האָבן אַלעמאַל בלויז זיך אינזינען. האָבן זייערע אייגענע פּניות, אייגנזעלעכע כּוונות און ווילן פּון קיין זאַך ניט וויסן. זיי האָבן קיין געוויסן ניט, האָבן קיין מאָראַל ניט.

פאַר זיי איז קיין געזעץ ניט געשריבן. קיין זאַך בינדט זיי ניט. זיי פּאָלגן נאָך נאָר זייערע אייגענע גלוסטן, ווונטשן, תּאוות. און אַזוי ווי די אַנפירערשאַפט בשעת די רעוואָלוציעס האָט באַלאַנגט צו די מיטלקלאַסן, האָבן זיי עס אויס-גענוצט, פאַר זיך גענומען דעם לייבס חלק און געלאָזן פאַרן עולם די טרוקענע ביינער פון פעטן אַקס פון פּריצישן הויף. און אַז פּעאַדאָליזם האָט אַרויסגעלאָזן זיין לעצטן הויך, האָט קאַפיטאַליזם זיך באַוווּזן מיט זיין גאַנצער פּרעקטייט, אומפאַרשעמטקייט, זשענדעקייט, געלטהונגער און פּראָפּיטנדאַרשט, און געטראָטן און געטאַפּטשעט אונטער זיינע פּיס מענטשנווערדע, לעבן, געזונט, אַבי די קע-שענע זאַל אַנקוועלן.

נאָר וואָס איז געווען איז געווען. ווי דער פּאָעט זאָגט: עס איז ניטאָ קיין בריק, וואָס פּירט צוריק צו דער פאַרגאַנגענהייט. זאַלן די טויטע טעותן באַגראַבן זיך אַליין. אַבי קיין נייע פעלערן זאַלן ניט וואַקסן אויף זייערע קברים.

וואָס איז מכות אונדזער צייט, אונדזער עפּאָכע? וווּ האַלטן מיר? וואָס גייען מיר מאַכן?

און דאָ וואַלט איך זאָגן בפה־מלא, אַן קיין שום קווענקלענישן: אויב מיר גייען האָבן אַ סאַציאַלע רעוואָלוציע, איז אַלץ, וואָס מיר וועלן דערגרייכן, אַט וואָס: מיר וועלן בייטן די הערשנדיקע קלאַסן, אַנשטאַט איין הערשנדיקן קלאַס, ווי די קאַפיטאַליסטן, וועלן מיר אַוועקשטעלן אַ נייעם קלאַס, אַ נייעם באַלע-באַס, אַ נייעם שמייסער, מיט אַ גראַבן כּפּול-שמונהדיקן קאַנטשיק אין די הענט. ער וועט שמייסן דעם אַרבעטערקלאַס ניט ווייניקער ווי דער אַלטער שררה, וועלכן מען וויל און מען דאַרף און מען וועט אינגיכן אַרויסטרייבן. ווייל אַרויס-טרייבן אַליין איז ניט גענוג. עס פּאָדערט זיך נאָך עפּעס. און דאָס איז: ניט אַריינלאָזן דעם נייעם פּריץ, וואָס קלאַפט אין טיר, קריכט דורכן פּענצטער.

מאַרקס איז ניט פינקטלעך, ווען ער באַהויפט, אַז די געשיכטע פון דער מענטשהייט איז אַ קלאַסנקאַמף. זי איז אַ סך מער פון דעם. עס איז אַ מעשה פון אַ קלאַסנטויש, עס בייטן זיך קלאַסן. עס בייטן זיך האַרן, עס בייטן זיך סיסטעמען. ווי זאָגט מען: נייע צייטן, נייע פייגעלעך. נייע פייגעלעך, נייע לידער. מען דאַרף אַבער צוגעבן, אַז ניט נאָר די לידלעך זענען נייע, נאָר די נעצן און די שטייגן זענען אויך נייע.

די סאַציאַלע רעוואָלוציע וועט אַ סוף מאַכן צום קאַפיטאַליסטישן סיסטעם. אַבער דאָס הייסט נאָך ווייט ניט, אַז זי מוז אינפירן אַן אַרבעטער־אויפּריכטונג, אַן אַרבעטער־פאַרוואַלטונג.

די צוויי זענען ניט איין און דאָסזעלבע.

דער נאַיווער מענטש מיינט, אַז דער אַרבעטערקלאַס האָט נאָר איין שונא און דאָס איז דער קאַפיטאַליסט, דער בורזשוי, און ווי נאָר דער אַרבעטער ווערט פון אים פטור, ווערט ער אויסגעלייזט פון אַלע זיינע צרות.

דאָס איז ניט ריכטיק, דאָס הייסט גענומען די געשיכטע ווי זי שטייט. פאַרגעסן, אַז היסטאָריע איז אַ פּראָצעס, אַ זאַך, וואָס האַלט אין איין גיסן און

פליסן אָן אָפּשטעל, אָן אָפּהאַלט, אָן פּאַרגליווער. מען דאַרף באַטראַכטן סאַציאַל־לע אָנגעלעגנהייטן פּון אַ דינאַמישן שטאַנדפּונקט. דער קנויל פּון סתירות האַלט זיך אין איין וויקלען און פּאַרוויקלען. דער סאַציאַלער פּאַדים שפּינט זיך כּסדר און דאָ און דאָרט רייסט זיך עס איבער און מען מאַכט אַ קניפל. און דעם קניפל רופן מיר אָן אַ נייער פּעריאָד, אַ נייע סיסטעם און איינאַרדענונג.

ביי היינטיקן טאַג, אונטער די געגעבענע אומשטענדן, איז דער אינדוסט־ריאַליסט און דער פינאַנסיר, דער פּאַבריקאַנט און דער באַנקיר די צוויי מלאכי־חבלה, וואָס פּייניקן דעם אַרבעטער און האַלטן אים אין גיהנום. אָבער ווי נאָר מען בייט די אומשטענדן, איז ניט אויסגעשלאָסן דער פּאַל, אַז נייע מזיקים, נייע אָנשיקענישן וועלן זיך באַווייזן און זיי וועלן פּאַרזעצן די עקספּלואַטאַציע־אַרבעט הגם אויף אַ נייעם שטייגער, אַנווענדנדיק אַנדערע מיטלען. דער גיהנום פון אויסבייטונג האָט אַ סך אָפּטיילונגען, און ריטער, מיט וועלכע צו שמייסן. איז דאָ פון פּאַרשיידענע מאַטעריאַלן און קאַלירן און שטעכיקייט און בייסיקייט.

וואָס איך וואָלט וועלן אַרויסברענגען איז דעם פּשוטן געדאַנק, אַז די פּאַרנייגונג פון קאַפיטאַליזם, זייענדיק אַ נעאַציע, איז ניט גענוג, כּדי אַרייַן־צופירן אָן אַרבעטער־גאולה, אָן אַרבעטער־גדולה, אָן אַרבעטער־דערלייזונג. מען דאַרף עפעס באַהויפטן, עפעס פּאַריאַען. מען דאַרף זען צו צעגלידערן דעם פּאַ־זיטיוו, וויסן גענוי, וואָס מען גייט איינפירן.

און איינפאַך גערעדט, שטייט די זאַך אַזוי: אויב מיר פּאַרלאָזן זיך אויפן נאַטירלעכן פּראָצעס פון דער געשיכטע און מיר ווילן זיך איינשמועסן, אַז זי, די געשיכטע הקדושה, איז גוט און באַרעמ־האַרציק, איז אַן אשה צנועה, וואָס וועט טאָן אונדזער רצון, געבן אונדז דאָס, וואָס מיר בעטן פון איר, דערוואַרטן פון איר, אויב מיר וועלן אַזוי האַנדלען, מעגן מיר זיין זיכער, אַז מיר וועלן זיין ביטערלעך אַנטוישט.

ווייל די געשיכטע האָט אַזעלכע שפּיצלעך אָפּגעטאָן שוין עטלעכע מאל. מיר וועלן ניט זיין די ערשטע, וועמען זי האָט אָפּגענאַרט. הלוואי זאָלן מיר זיין די לעצטע.

דער נאַטירלעכער גאַנג פון דער געשיכטע הייסט צוואַנג אָן אַ שיער און נאַכדעם ניט האַלטן וואַרט. מאַכן אַן אַנשטעל, אַז מען גייט איבערקערן וועלטן, און דערנאָך זאָל זיך אויסלאָזן אַ בוידעם מיט אַ פּאַליצע. אַלץ, וואָס די ״גע־שיכטע״ האָט געטאָן עד־היום, לויט דעם רעקאָרד אירן, איז פּאַלגדעס: זי האָט געטוישט די דאָמינירנדיקע קלאַסן. אַראָפּגעוואָרפן די הויכע און אויפ־גע־הויבן אַ שיכט פון אונטן און אים דערהויבן און אוועקגעשטעלט אויבנאָן, אויפן פּיעדעסטאַל. געשטירצט אַלטע הערשער און געזאַלבת נייע הערשער; אַרונטער־געריסן אַדונים און גלייך געשאַפן, אָפּגעגאַסן אין נייע סאַציאַלע פּורעמס, נייע פּריציפּים, פון אָן אַנדער פּאַרמאַציע.

אויב איר ווילט עס דווקא אַנרופן פּראַגרעס, האָב איך צו אייך ניט, וועלן מיר זיך וועגן דעם דאָ ניט אַמפּערן. אָבער וואָס איך וויל באַטאָנען איו, אַז די געשיכטע האָט ניט באַפּרייט, נאָר געביטן די קייטן.

דערפאַר בין איך אַ גרויסער אַפּיקורס און גלויב אַ האָר ניט אין מאַרקס

צוזאגענישן, און איך טייל לחלוטין ניט זיין נאָוון אָפטימיזם: די געשיכטע איז אַ גוט פּערדל. עס וועט אונדז אַרויספירן פון אַלע בלאַטעס.

אַ נעכטיקער טאָג, די געשיכטע האָט באמת אַרויסגעשלעפט דעם סאַציאַלן וואָגן פון איין זומפּ, אָבער האָט אים גלייך, באַות־מקום, פאַרשלעפט אין אַ נייעם זומפּ. פון איין פּלאַנטער אַרויס, אין אַ נייעם אַרײַן. פון איין כאַמעט אַרויס, אין אַ נייעם איינגעשפּאַנט, און דו, אַרבעטערמאַסע, שלעפּ, כאַטש ווער אַרויס־געפליקט.

און דערפאַר דאַרפן מיר זיך דאַסמאַל אָפגעבן אַ די־ן־חשבון: פּרעגן זיך און ענטפערן די פּראַגע, אַרויסקומען מיט קלאַרע דיבורים, ניט געבעבעט און ניט געבאַמקעט, נאָר גערעדט דייטלעך ברחל בתך הקטנה.

וואָס ווילן מיר? ווילן מיר אַ סאַציאַלע רעוואָלוציע אַזוי, אַז דאָס ראָד פון דער געשיכטע זאָל זיך דרייען ווי עס האָט זיך ביז אַהער געדרייט, אָדער מיר ווילן אויפּטאַן עפעס אַ חידוש? און זאָגן מוז איך דאָ גלייך: אַ סאַציאַלע רעוואָלוציע איז אַ סך גרינגער דורכצופירן איידער אַן אַרבעטער־רעוואָלוציע, ווייל ווען מיר מאַכן אַ סאַציאַלע רעוואָלוציע זענען מיר אַלץ אויף די רעלסן פון דער געשיכטע. מיר גייען ניט אַראָפּ פון איר אויסגעטראַטענעם אָדער פאַרפירע־רישן וועג.

מיר טאַרן ניט פאַרגעסן אויף איין אויגנבליק דעם פּאַקט, אַז מיר האָבן ניט געהאַט קיין פּויערים־רעוואָלוציע, נאָר אַ „בורזשואַזע רעוואָלוציע“, הגם זי איז זיכער געווען „סאַציאַל“.

און איצטער וואָס פאַרלאַנגען מיר? מיר לעבן אין אַ רעוואָלוציאַנערער עפּאַכע. דאָס איז קיין ספק ניט. אָבער דאָס הייסט נאָך ניט, אַז די רעוואָלוציאַנערע אויפּטוענישן און איבערקערענישן מוזן זיין לטובת דעם אַרבעטערקלאַס.

כדי צו צווינגען גיין די רעוואָלוציע אויף דעם וועג, וואָס פירט אין אַר־בעטערלאַנד, פּאָדערט זיך קודם־כל באַוווּסטזיין מצד די אַרבעטער. אַרבעטער־קלאַס־באַוווּסטזיין. קעגנערשאַפט צום קאַפיטאַליזם איז ניט גענוג.

אַט דהיינו רוסלאַנד, דער סאַוועטנפאַרבאַנד האָט זיכער דורכגעמאַכט אַ סאַציאַלע רעוואָלוציע. אָבער ניט קיין אַרבעטער־רעוואָלוציע. ווייל דאַרטן האָט פּאַסירט דאָס, וואָס האָט אייגנטלעך פּאַסירט אין אַלע איבערגאַנגסעפּאַכן, וואָס די געשיכטע האָט דורכגעמאַכט. די אַלטע הערשער זענען אַוועק, ניט מיט גוטן נאָר מיט בייזן, אָבער זייער אַרט האָבן פאַרנומען נייע שררות, דאָס זענען די קאַמיסאַרן.

כדי דאָס זאָל ניט געשען, דאַרף דער אַרבעטערקלאַס ניט נאָר געבן אַ מאַרשירצעטל דעם קאַפיטאַליסט, ער דאַרף זען זיך אַנטאָן אַ כוח, איבערנעמען די אינדוסטריע און אַליין אַרגאַניזירן זי בזה האופן, אַז אַ נייער קלאַס זאָל ניט אויפקומען און נעמען אים עקספּלואַטירן אויף אַן אַלטן, אייביק־נייעם שטייגער.

אַן אַרבעטער־רעוואָלוציע דאַרף געמאַכט ווערן, ניט סתם אַ סאַציאַלע רע־וואָלוציע. ניט נאָר דער קאַפיטאַליסט דאַרף אַוועקגיין, נאָר מען מוז באַשטיין אויף דעם, אַז דער אַרבעטער זאָל פאַרנעמען זיין אַרט און ניט אַ נייע סאַציאַלע פאַרמאַציע, אַ נייער מין שלאַק, אַ נייע פּרעניות.

אן ארבעטער רעוואלוציע דורכצופירן הייסט טאָן אַ טאַפלטע שטיקל אַר-
בעט: אַרויסוואַרפן איין קלאַס און ניט צולאָזן צום ברעטל אַ נייעם בעלן אויף
הערשאַפט, שררות און, ממילא, עקספּלאַטאַציע.
אן ארבעטער-רעוואלוציע איז אַ רעוואלוציע ניט נאָר געמאַכט פון די
ארבעטער, נאָר אויך אַנגעפירט פון די ארבעטער און לטובת די ארבעטער.
אן ארבעטער רעוואלוציע האָט איין גרויסע אויפגאַבע: אַוועקשטעלן אַרבעט,
דעם ארבעטער, אויף דעם אַרט, וווּ דער קאַפיטאַליסט איז געשטאַנען. אַבער ניט
מאַכן עס אַזוי, אַז פּאַליטישע מאַכט זאָל פאַרנעמען דעם וואַקאַנטן פּלאַץ.

v

פרייהייט – יודישע אדער פאקטישע

א.

פ ר י י ה י י ט

די אפועזנהייט פון געזעצן איז ניט קיין ראיעלע פרייהייט, עס איז פיקר-טיווע, געזעצלעכע „צעלאַזנקייט“...

אמתע פרייהייט, רעאלע — איז אַן אויסברייטערונג פון מעגלעכקייט, אַ דעראַבערונג פון גרויסע דערגרייכונגען, אַן אויסבעסערונג פון די באַדינגונגען פון לעבן, פון עקזיסטענץ, דער סאַמע צוועקמעסיקסטער אויסנוץ פון די איי-גענע כוחות, באַשאַנקענקייטן, וואָס ליגן אין מענטשן. צו זיין פריי הייסט צו זיין מעכטיק באַמת, אין מציאות, און ניט נאָר זיין ניט-געשטערט מצד דעם געזעץ. און מחמת דעם זענען געווען גערעכט אין אַ געוויסן פרט די טעאַרעטיקער פון דעם „סאַציאַלן קאַנטראַקט“, ווען זיי האָבן באַהויפט, אַז מענטשן זענען כּלומרשט אַרויס פון דעם נאַטירלעכן צושטאַנד, אַ מצב, וועלכער האָט זיי גע-געבן אומבאַגרענעצטע יורדישע פרייקייטן, אַ מצב, אין וועלכן די יורדישע פריי-און-פּראַנקייט איז געווען אומענדלעך גרויס, ווייל זי איז געווען אַן צווי-מען — און האָבן צוזאַמענגעשטעלט אַ קאַנטראַקט פון שעבוד, פון אונטערגע-וואַרפנקייט. זיי האָבן פאַרביטן זייער יורדישע פרייהייט אויף אַ נאַרמירט, יורי-דיש באַגרענעצט לעבן, וועלכעס איז באַזירט אויף יסודות פון פאַלגן און באַ-פעלן. זיי האָבן אַוועקגעגעבן זייער „פרייהייט“ פאַרן אַרגאַניזירטן, רעגולירטן ציבור-לעבן. אין קהל-לעבן איז דאָ ווייניקער יורדישע פרייהייט, אָבער דערפאַר איז דאָ פאַראַן אַ סך מער פאַקטישע פרייהייט, דאָס הייסט, מעגלעכקייטן צו באַפרידיקן אונדזערע הצטרכותן.

אָבער פרייהייט איז דאָך איינע פון די טיפסטע באַדערפענישן פון מענטשן! — וועט זאָגן דער פרייהייט-ליבהאַבער.

יא, זיכער, מיר אַמפּערן זיך ניט וועגן דעם. מיר פרעגן נאָר: וועלכע פרייהייט? יורדישע פרייהייט איז דברים בטלים, פּוסטע ווערטער, ווייל עס איז אַ נעגאַטיווע פרייהייט, דאָס איז אַ פרייהייט פון עפעס, ווי שטירנער דריקט זיך אויס. אַ מענטש פאַרלאַנגט אָבער פּאַזיטיווע פרייהייט. ער וויל האָבן אַ פאַקטישע מעגלעכקייט אויסצופירן געוויסע מעשים. פון דעם אַליין, וואָס עס

איז ניטאָ קיין געזעץ, וועלכע זאָל מיר פאַרבאָטן זיך אויפצוהייבן אין דער לופטן, לכל־הפחות העכער פון אַ שווימענדיקן וואַלקן, הייסט נאָך לחלוטין ניט, אַז איד קען זיך פילן פריי אין דער לופטספערע. דאָס ניט בנמצא־זיין פון געזעצן, וואָס זאָלן רעגולירן מיין אַרומפליען אין דער לופטן, זאָגט גיכער עדות, אַז איד האָב דאָ לגמרי קיין פרייהייט ניט. דאָס הייסט, אַז איד קען עס ניט באַווייזן, דער פאַרבאָט, דער געזעץ, פאַרנעמט דעם מיטן, ער ליגט צווישן קענען און ניט־קענען. דאָס בנמצא־זיין פון אַ לאו זאָגט, אַז עס איז עפעס יאָ דאָ אַ באַגרענעצטע מעגלעכקייט, אַ יכולת, וועלכע ווערט אוממעגלעך מחמת דעם שטער פון אויסנלינגדיקע סיבות, באַדינגונגען. דער אַקט איז מעגלעך, נאָר ער איז פאַרבאָטן, אומדערלאָזבאַר.

דאָס ניט־בנמצא־זיין פון אַ פאַרבאָט, אַדער דער אָפּשאַף פון אַ פאַרבאָט צייגט־אָן צייטנווייז די פאַרשטאַרקונג פון דער יכולת, גיט אַ היתר, אַ פונאַנ־דערבונד, זאָגט, אַז דער אַקט איז מעגלעך און צודערלאָזן, אָבער גאַנץ אָפּט, קוקנדיק פון אַ היסטאָרישן שטאַנדפונקט, זאָגט עס, להיפוך, וועגן דעם אָפּ־שוואַך פון דער מעגלעכקייט, פאַר וועלכער דער אָפּהאַלט, איינהאַלט „מען טאָר ניט“ איז געוואָרן איבעריק, ווייל די מעגלעכקייט האָט זיך אויסגעבאַרן פון אינעווייניק, איז געוואָרן אַן אוממעגלעכקייט. און צו וואָס דאַרף מען עס פאַר־באַטן! דער אַקט איז געוואָרן אוממעגלעך, מחמת ער האָט אָנגעוואָרן זיין עקאָ־נאַמישן אַדער פּאָליטישן זינען און עפעקט, און דעריבער לוינט זיך ניט אַרויפ־צולייגן אויף אים אַן איסור.

יורידישע פרייהייט איז בשום־אופן קיין פרייהייט ניט, דאָס איז אַ פרייהייט פון געזעץ. און היצא אַ ריין־יורידישע באַגרינדונג פון „פרייהייט“ קען ניט באַפרידיקן, ווייל דער אָפּשאַף פון געזעץ וואַלט קענען מיינען, אין דער זעלבי־קער צייט, אַ פאַרשטאַרקונג און פאַרטאַפּלונג פון מאַכט־אויטאָריטעט, וועלכע נייטיקט זיך שוין ניט אין ספּעציעלע נאַרמעס.

די רעאַלע פרייהייטלערע האָט זיך אַלע מאל באַזירט אויף דער ממשות־דיקער מעגלעכקייט בעסער איינצואַרדענען דעם קהל־לעבן, פאַרריכטן די פּע־לערן פון דער ציבור־אַסאַציאַציע.

אַ מענטש וויל ניט זיין פריי ווי אַ פויגל אין וואַלד, ווי אַ טיגער אין סטעפּ, נאָר פריי ווי גאָט, וועלכער, לויט די טעאָלאָגישע לעגענדעס, היט אָפּ זיינע אייגענע געזעצן, אָבער דערפאַר איז ער אַ כל־יכול, אַן אַלמעכטיקייט! אַט צו וואָס דער מענטש שטרעבט. אויב אַלמעכטיקייט איז אוממעגלעך, דאָן מוז דער־גרייכט ווערן מעכטיקייט.

מעכטיק זיין, צו האָבן גרויסע יכולתן, דאָס איז דער דעוויז פון „פרייען“ מענטשן.

דאָס באַגרינדן דעם פרייהייטפּרינציפּ ריין יורידיש, הייסט מאַכן אַ תל פון אים, פאַרוואַנדלען אים אין אַ פּוסטע „נעאַטיוויטעט“, הייסט זיך פּלאַנטערן אין אַ לאַבירינט פון יורידישע קאַנצעפּציעס. וואָס קען געבן די נעגאַטיווע, די יורידישע באַגרינדונג פון פרייהייט? וואָס לייגט זי פאַר? זי טראַגט אונדז אונ־טער אין פּאָליטיק דאָס, וואָס מיר האָבן שוין אויסגעפרובירט אין עקאָנאָמיק, און מיר האָבן זיך איבערצייגט, אַז עס טויג לגמרי ניט.

די יורידישע, נעגאטיווע באגרינדונג פון פרייהייטפרינציפ נעמט אראפ א קאפיט פון בורזשאזן עקאנאמישן סדר און לייגט עס פאר אלס א מוסטער פאר דער פאליטישער איינארדענונג פון אונדזער חברה-לעבן.

ב.

יורידישע פרייהייט

די יורידישע באגרינדונג פון דעם פרייהייטפרינציפ, ווי אלעס יורידישע, רעכטלעכע, איז אויבנאויפיק, דעקט ניט אויף די אמתע יסודות פון קהל-לעבן. זי גליטשט זיך איבער דער אויבערפלאך.

די ניט-באגנוגנדיקייט און שאלעכצדיקייט פון די בלויז יורידישע איבער-מאכונגען זענען אין א געניגנדיקער מאס אנגעוויזן געווארן. יורידיזם, אויב מען קען זיך אזוי אויסדריקן, האט אנגעווארן זיין גאנצן קרעדיט ביים ערשטן ארויס-טריט פון ליבעראליזם; ליבעראליזם האט זיך געהאלטן בעיקר ובעצם אין דעם תחום פון רעכט, האט אפערירט הויפטזעכלעך מיט יורידישע גארמען. און אין דעם לייגט דער אומפארקלענבארער און אומאפשפארבארער פאר-דינסט פון סאציאליזם.

ער האט פארלאשן דעם ארעאל, וואס האט געברענט ארום דער בורזשאזער גלייכהייט פארן געזעץ, ער האט איינמאל פאר אלעמאל באוויזן, אז דער עיקר איז ניט דאס געזעץ נאר די ממשותדיקע, פאקטישע צוזאמענבאנדונגען פון מענטשן.

יענע, וועלכע זענען ניט גלייך פאקטיש, עקאנאמיש, ווען זיי זאלן אפילו זיין גלייך יורידיש, וואלטן זיי סיי-ווי-סיי געווען ניט גלייך, און, באמת, קוקנדיק אין תוך אריין, זענען זיי אפילו ניט גלייך פארן געזעץ, וועלכער איז מער ניט ווי אן אפשפיגל פון קאנקרעטע באציונגען, און ניט פון עפעס א מכלומרשטקייט, אן אויסטראכטעניש.

קרעזוס (אין אמעריקע דארף מען זאגן פארד) און א בעטלער זענען ניט גלייך, און זאלן זיי אויף-צו-פלייסן האבן דיזעלביקע רעכט. דער עיקר לייגט ניט אין רעכט, נאר אין דעם כוח פון די לעבנס-צוזאמענפארהעלטענישן. אין דעם פונקט איז דער שארף פון דער סאציאליסטישער קריטיק פון ליבעראליזם א פארניכטנדיקער.

עמאנציפאציע, אלס א ריינע געזעצלעכע קאטעגאריע, איז גארניט ווערט. איצטער ווייסן עס שוין אלע, ווייל כדי א געזעץ זאל ווערן א שטיק ממשות, זאל ניט פארבלייבן קיין פוסט ווארט, דארף מען איבערמאכן דאס לעבן, שאפן נייע באדינגונגען, אראפברעכן די אלטע סטרוקטור און געבויעכץ, און געבן דעם געזעץ די מעגלעכקייט זיך צו אנטפלעקן און אנגעווענדט צו ווערן.

עס איז ווייניק צו שענקען דער פרוי פאליטישע רעכט. איר פרייהייט וועט זי ערשט קריגן און געניסן, ווען מען וועט פון איר אראפנעמען דעם עול פון דער פאמיליע-דערציונג. כל-זמן דאס איז ניט-געטאן, וועט זי פריי ניט זיין,

ווייל זי וועט פאקטיש זיין באַרױבט פון די רעאַלע יכולת אויסצונוצן אירע פאַליטישע רעכט.

בנוגע אַרבעטער אין דער רעיון מכוח דעם נײַט־צוזאַמענפאַל פון רעכט מיט ווירקלעכקייט נאָך פשוטער און קלערער.

אַ קאַפיטאַליסט און אַ פראַלעטאַריער זענען גלייך פאַרן געזעץ, ביידע זענען אונטערגעוואָרפן אונטער דער זעלביקער יוריסדיקציע, ביידע באַנוצן זיך מיט דיזעלביקע קהילה־רעכט.

יא, דיזעלביקע. נאָר וווּ? אין לעבן? ניין, עס הייבט זיך נײַט אָן. זיי זענען גלייכבאַרעכטיקט לויטן געזעץ. זיי זענען גלייך פאַר אַ פיקציע. נאָר אויב אַזוי, דאַרף מען דעם ליבעראַליזם נײַט האָבן. קריסטנטום האָט אויך געגעבן גלייכהייט. אַן אַרעמאַן און אַ רייכער זענען געווען גלייך פאַר גאַט, פאַר קריסטוס, און אין אַ געוויסן פרט פאַרקערט:

דער קבצן איז גאַר געווען מער יחסו, און ער האָט געהאַט כמעט ספּע־ציעלע פּרויווילעגיעס. דער נצרך איז געווען אַ חשובּ ביים רבּנוֹר־של־עולם... און די רייכע האָט מען אין גן־עדן נײַט געלאָזן.

עס לױנט זיך נײַט אַפּצושטעלן לאַנג אויף דער קלאַרמאַכונג פון אַט־דעם רעיון, וועלכער איז געוואָרן, בזמננו, איינפאַך ווי אַלף־בית. ביי אונדז איז די העגעמאָניע פון דער ווירקלעכקייט, פון לעבן, איבער דעם רעכט. דאָס פאַקטישע שטייט העכער פון דעם יורדישן.

גערעכטלעכע גלייכהייט איז שוין גענוג דיסקוטירט געוואָרן. מען האָט שוין לאַנג באַוווּזן די צופלייסנקייט און גאַרנישטקייט פון דער יורדישער רעפּאַרמע.

איצטער האַלט מען, נאָך אונדזער פאַרשטיין, ביי דער צווייטער פיקציע — די יורדישע פּרייהייט. אַזוי ווי די יורדישע גלייכהייט איז קיין גלייכהייט נײַט, אַזוי איז אַ יורדישע פּרייהייט קיין פּרייהייט נײַט. מיר דעפינירן פּרייהייט ווי מעגלעכקייט, און נײַט בלױז ווי די אַפּוועזנהייט פון געזעצן, פון פאַרבאַטן, וועלכע שטערן עמעצן עפעס צו טאָן, צו האַנדלען.

פּרייהייט איז מעגלעכקייט. גיט דען ריין־יורדישע פּרייהייט אַ מעגלעכ־קייט? יורדישע פּרייהייט באַזייטיקט די שטערונגען, נעמט־אַראָפּ די געזעצלעכע קייטן פון די פּיס, נאָר דאָס הייסט נאָך נײַט, אַז מען קריגט אַ מעגלעכקייט אויף זיכער זיך צו באַוועגן. אויב חוֹשׁ איינער איז פאַראַלזירט, וועט ער נײַט קענען אויסנוצן די פּרייהייט פון באַוועגונג. און די פּרייהייט אַרומצוגיין פאַר אַ פאַראַלזירטן אָדער אַ מענטשן מיט אַמפּוטירטע פּיס, וואָס קען זיך נײַט רירן פּון אַרט, איז אַ לועג־לרש, שפּאַט און אַפּלאַך פון דער אַנמעכטיקייט.

מיר האָבן גענומען דאָ, אַלס ביישפּיל, אַ מענטשן, וואָס איז דערשלאָגן פּיזיאָלאָגיש, נאָר אויב ער איז אַ געשעדיקטער אין עקאָנאָמישן זין און מען שענקט אים אַלע רעכט, איז עס אויך מער נײַט ווי אַ חוכא וטלולא.

עס איז פשוט, מען קען גאַרניט געבן יענעם, וועלכער האָט נײַט קיין הענט עפעס צו נעמען.

אַרױסטרעטן

וואָס איז ווערט די הוילע קאָנטראַקט־אָדער אָפּמאַכפרייהייט? איך וועל ענטפערן מיט פשוטע ווערטער, אָן אַ מינוט ספקן זיך: כמעט ווי גאַרניט. אויב ביי דער וואָלנסיסטעם איז דער בירגער געווען פריי איין מאל אין דריי יאָר, אָדער איין מאל אַ יאָר, אָדער אַ האַלב־יאָר, אין גאַנצן משך פון דער וואָלנפראַצעדור, ביזן לעצטן מאָמענט פון אַראַפלאָזן אין אורנע אַריין דאָס „קוויטל“, וועט ער, ביי דער קאָנטראַקטסיסטעם, זיין פריי אין טאָג פון שליסן דעם אָפּמאַך.

ער קען דאָך אָבער אָפּלאָזן דעם אָפּמאַך צו יעדן מאָמענט! וואָס הייסט ער „קעזן“? איך ענטפער מיט אַ פראַגע אויף דער פראַגע. ער קען יורידיש, ער האָט אַ רעכט; אָבער האָבן רעכט מיינט דען אַלעמאַל האָבן די מעגלעכקייט? צום באַדויערן פאַלן די צוויי באַגריפן ניט צוזאַמען. פון דעם יורידישן צום פאַקטישן איז אַ רעכטער תחום שבת. און דעריבער בויען יענע, וועלכע ווילן באַגרינדן דעם פרייהייטפרינציפ ריין יורידיש, זייער טעאָרעטיש הויז אָדער טעמפל פון פרייהייט אויף דעם פאַרמאַל, אויף דעם ליידיקן רעכט פון אַרױסטרעטן, אויפן רעכט מבטל־ציר־מאַכן דעם קאָנטראַקט — בויען באמת לופטשלעסער פון זעלבסטאָפּנאַר.

דאָס רעכט אַרױסצוטרעטן איז ניט די מעגלעכקייט אַרױסצוטרעטן, און אויב מען זאל נאָכגעבן, אַז דאָס דאַרף אויסגעטיישט ווערן ווי די מעגלעכקייט, דאַרף מען דאָך עס פיקסירן, דאַרף מען פעסטשטעלן די יכולת. פון דער געגענ־בענער קאָנקרעטער מלוכה, פון דער נויט־און צוואַנגאיינטיטווציע, האָבן מיר אויך געהאַט אַ מעגלעכקייט אַרױסצוטרעטן. נאָר אונדזער אַרױסטריט האָט זיך געקענט באַקומען בלויז אַלס אַ פאַלגע פון עמיגראַציע, מיר האָבן געמוזט פאַר־לאָזן די גרענעצן פון דער געגעבענער מדינה. געפינענדיק זיך אויף דער טערי־טאַריע פון אַן אַנדער שטאַט, זענען מיר, ווילנדיק ניט־ווילנדיק, געוואָרן עפעס אַ מין האַלבער בירגער פון יענעם שטאַט, אין וועמענס לאַנד מיר האָבן זיך באַזעצט. מיט אַנדערע ווערטער, מיר זענען אונטערגעוואָרפן געוואָרן אונטער אַ געוויסער יוריסדיקציע. מיר מוזן פאַלגן געוויסע געזעצן פון דעם נייעם לאַנד. אויף וועלכן וואָגן מען זיצט, אַזאָ לידל מוז מען זינגען. כדי אָבער אַרױסצו־טרעטן פון יעדער מען מלוכה, האָבן מיר געדאַרפט אַוועקגיין ערגעץ אויף אַ ניט־באַזעצטן אינדול, אין אַ מדבר אַריין, וווּ קיין מלוכה און קיין געזעץ וואָלט אונדז ניט געפינען. אַזאָ סאַרט מעגלעכקייט פון אַרױסטרעטן איז גלייך צו דער אוממעגלעכקייט, חמת עס איז פאַרבונדן מיט אומבאַזייטיקבאַרע שוועריקייטן. לאַמיר נעמען דעם אַרױסטריט פון אַ געמיינדע, וועלכע באַזירט זיך אויף אַן אָפּמאַך.

איך האָב דאָרטן אָפגעאַרבעט, למשל, פינף יאָר. לסוף בין איך ניט איינ-
שטימיק מיט עטלעכע פונקטן. איך בין אַנטוישט. מיר זאָגט מען: אָדער גיב
נאָך אָדער טרעט אַרויס, פאַרלאָז אונדז, עמיגריר.

אויב די געמיינדע איז אַ קליינע, וועט מיין אַרויסטריט ניט זיין פאַרבונדן
מיט "עמיגרירן", מיטן פאַרלאָזן די שטאָט אָדער דאָרף, נאָר איך וועל אַריבער-
פאַרן אויף אַן אַנדער קוואַרטיר, און יוצא, אָפגעשניטן מיט דער אַלטער גע-
מיינדע. אָבער אויב די קהילה איז אויף צו-להכעיס טאַקע אַ גרויסע, פאַרנעמט
אַ גרויסן שטח לאַנד, וועל איך טאַקע דאַרפן אַן חכמות אַרויספאַרן פון דאָרטן.
ווייטער, מיין אַרויסטרעט וועט זיין פאַרבונדן מיטן באַרויבט ווערן פון
מיין "פאַרמעגן", מיט פאַרלירן דאָס רעכט אויף צו באַפרידיקן מיינע באַדער-
פענישן. אַזאַ זאַך איז כמעט אַזוי "שטאַרק" ווי דאָס געזעץ, וואָס באַרויבט
עמיגראַנטן זייער באַזיצרעכט. אַזוי ווי די קהילה קאַנפּסיקירט, אויב מען קען
זיך אַזוי אויסדריקן, מיין חלק אין איר פאַרמעגן.

מען וועט טענהן, די געמיינדע איז דאָך אַ פרייע, זי איז ניט געגרינדעט
אויף אַקציעס, זי איז ניט קיין פּריוואַט-רעכטלעכע, נאָר עפּנטלעך-רעכטלעכע
אינסטיטוציע. דאָס פאַרמעגן געהערט צו קיינעם ניט, נאָר צו דער געמיינדע
אַלס אַ גאַנצער.

גאַנץ פיין. איד בין דאָך אָבער אַרויסגעטראָטן. נאָך דעם אַרויסטרעט בין
איך מחוץ דער געמיינדע. זי קען מיך מער ניט אויפהאַלטן. ווי וועל איך אָבער
עקזיסטירן? איך מוז גלייך אַריינטרעטן אין אַ צווייטער געמיינדע, אָדער גרופּע,
אָדער גיין און אַרגאַניזירן אַזאַ געמיינדע. היוצא, אַרויסטרעטן קען איך מער
ניט ווי פון דער קאָנקרעטער געגעבענער געמיינדע, אָבער ניט פון דער גע-
מיינדע בכלל, ווייל אין מאַמענט פון מיין אַרויסטריט, מוז געשען מיין אַריינ-
טריט, אַניט וועל איך זיך געפינען מחוץ קהל-לעבן, און איך האָב דאָך ניט קיין
מיטלען צו עקזיסטירן, מיטלען, וועלכע געהערן אומעטום צו די קהילות, צו די
געמיינדעס, אָדער גרופּעס.

אַזוי ווייט פּאַלט אַלץ צוזאַמען מיט מיין אַרויסטריט פון מלוכה, אַלץ
אַנאַלאָגיש. און אויב מיר וועט זיך פאַרוועלן אַרויסטרעטן בכלל פון דער גע-
מיינדע, פון יעדער געמיינדע, וועל איך דאַרפן עמיגרירן, אַוועקפאַרן ערגעץ
אַהין, וווּ קיין געמיינדעס זענען נישט בנמצא, וווּ זיי האָבן קיין שליטה ניט.
וווּ דאָס לאַנד געהערט ניט צו זיי און וווּ דאָס קהל-לעבן איז ניט באַזירט אויפן
געמיינדעפּרינציפּ. זיין אין דער געמיינדע און אויסערהאַלב פון געמיינדע איז
דאָך אַ זאַך, וואָס איז אוממעגלעך. אויב דאָס הויז, אין וועלכן איך וווי, געהערט
צו דער געמיינדע, אויב דאָס ברויט, וועלכעס איך עס, געהערט צו דער קהילה,
אויב די קליידער, וועלכע איך טראָג, געהערן צו דער קהילה, וועל איך זיך
מיט דעם אַלעמען דאַרפן שיידן.

און, אין דער אונטערשטער שורה וועט מיין מעגלעכקייט אַרויסצוטערעטן
פון דער געוויסער פרייער געמיינדע זיין ניט זיכערער און גרינגער פון מיין
מעגלעכקייט אַוועקצוגיין פון דער מלוכה. דער אונטערשייד וועט זיין אַ יוריד-
שער. פאַרן אַרויסטריט פון מלוכה פאַדערט זיך אַ באַזונדער דערלויבעניש, מיין
פאַרלאָזן די מלוכה ווערט רעגולירט דורך די געזעצן פון דער מלוכה. איך קען

ניט אַרויסטרעטן פריי. פון דער געמיינדע קען איך אַרויסגיין ווען איך וויל און ווי איך וויל, איך דאַרף נאָר מאַכן די געהעריקע דעקלאַראַציע. נאָר אַפילו דאָס פאַרלאַנגט אויך באַגרענעצונגען. איך טרעט אַרויס „פריי“, בלויז יורידיש, ניט פאַקטיש. דער פּראָצעס פון אַרויסטריט איז יורידיש פריי, אָבער ניט פאַקטיש. לאַמיר אָננעמען; אַ מיטגליד האָט באַגנבעט די געמיינדע, ניט שוין־זשע וועט ער זיין פריי אַרויסצוטריטן? ניין, דעמאָלט וועט מען אים אויסשליסן. אן אויס־געשלאָסענער איז ניט קיין אַרויסגעטראַטענער. אן אויסגעשלאָסענער וועט פאַקטיש אַנטרעפן גרויסע שוועריקייטן ביים וועלן אַריינטרעטן אין אַנדערע געמיינדעס.

די פרייהייט אַריינצוטריטן און אַרויסצוטריטן און אַליין בילדן וועלכע עס ווילט זיך מיר פאַליטישע פאַריינען; די פרייהייט אַריינצוטריטן אין וועלכע מיר געפעלט באַציונגען מיט וועלכע עס איז פאַרייניקונגען, איז אַ פיקטיווע פריי־הייט, ניט קיין רעאַלע.

פרייהייט צו אַרבעטן ווי מיר געפעלט, אויף וועלכער פאַבריק איך וויל אַליין, שליסן וועלכע עס איז אַפּמאָכן מיט וועלכן עס איז פאַבריקאַנט, און, צום סוף, דאָס פולע רעכט, יורידישע מעגלעכקייט אַליין צו עפענען אַ פאַבריק, אַ וואַרשטאַט, אויף וועלכע יסודות מיין האַרץ גלוסט — די אַלע פרייהייטן האָבן ניט געראַטעוועט דעם איינצלעם מענטשן, ניט די גאַנצע סומע איינצלע, וועל־כע שטעלן פאַר דעם עקספּלואַטירטן קלאַס פון אַלע צרהדיקע און חורבנדיקע רעוולוטאַטן פון קאָפיטאַליסטישן סדר, אַ סדר, וואָס צופּלייסן איז ער דער פרייסטער פון די פרייע.

אָבער דאָרטן האָט דאָך געהערשט פּריוואַט־אייגנטום, די רייכטימער, די פּראָדוקציע־מיטלען זענען געווען פאַרכאַפט. מיט זיי האָט זיך פאַרשאַפט אַ הייפעלע מענטשן צום שאַדן פון אַלע איבעריקע. און דאָ, ווי קען מען זיך פאַרשטעלן די פרייהייט פון אַריינטרעטן און אַרויסטרעטן און אַפילו בילדן נייע פאַריינען?

בכדי צו בילדן אַ פאַריין, דאַרף מען דאָך האָבן מיטלען, פּראָדוקציע־געצייג, זאַפּאַסן פון געברויכטפּראָדוקטן. און דאָס וועט זיך דאָך אַלץ געפינען אין די הענט פון דעם פון לאַנג־אַן עקזיסטירנדיקן, לאַנג־געגרינדעטן „פאַריין“.

און פון דאָס ניין צו גרינדן אַ פאַריין, וועט זיין ניט אַזוי גרינג, כ׳מיין ניט גרינגער ווי עפענען אַן אייגענע פאַבריק, גרינדן אַ קאָאָפּעראַציע. דעם ניין־געגרינדעטן פאַריין וועט אויסקומען אויסצושטיין די קאָנקורענץ פון אַלטן פאַריין, וועלכער וועט קענען פאַרלייגן זיינע מיטגלידער, זיינע חברים, מער ווילשטאַנד איידער דער נאָרוואַס געגרינדעטער.

נאָר לאַמיר צוגעבן, אַז דער נייע־געגרינדעטער פאַריין האָט דאָס רעכט צו באַקומען אַ געוויסן סכום געצייג און רויען מאַטעריאַל, ווי אויך געברויכטפּראָדוקטן.

ווער וועט עס דעמאָלט רעגולירן? די פּראָגע איז ניט קיין האַרבע. דאָס וועט רעגולירן, זאָלן מיר זאָגן, די „ביוראָ פון פאַריינען“, די פעדעראַלע הע־כערע פאַרייניקונג. אָבער אויב נאָר אַזוי, דעמאָלט פאַרשטייט זיך, אַז די גרינ־דונג פון אַ פאַריין באַדייט אייגנטלעך ניט דאָס שאַפן אַ נייעם ציבור־לעבן,

אפילו ניט אזוי פיל א פאריין אין א פאריין, נאָר פשוט עפעס אַ מין פארייניג-
קונג, וועלכע איז פארויסגעזען, באקאנט, און נאָרמירט, ווי די גרינדונג, למשל,
פון אַ וויסנשאַפטלעכער אָדער קולטורעלער געזעלשאַפט אין דער געגעבענער
מלוכה, אַ זאך, וואָס קיינער איז ניט כנגד, נאָר פאָרקערט, מען סובסידירט עס,
מען האַלט עס אונטער.

אַבער אייגנטלעך דאָ פאָרלאָזן מיר שוין כמעט דעם באַדן פון יורידיום און
טראַגן זיך אַריבער אין תחום פון פאָקטיום, נאָר דאָס מאַכט אויך ניט אויס,
סוף-כל-סוף קען מען עס אַריינפרעסן אין די ראַמען פון דעם יורידיוס.

מיר מאַלן אַן אידיילישן אַרויסטריט און אַן „אידיעאַלע“ גרינדונג פון אַ
נייעם פאָריין. אַבער שטעלט זיך פאָר אויף אַ מינוט, אַז דער נייער פאָריין איז
אויף שטירדעס מיט דער אַלטער געזעלשאַפט. ער לייגט פאָר נייע פרינציפן —
וואָס וועט דעמאָלט זיין? ניט שוין-זשע וועט מען אים געבן די מעגלעכקייט זיך
איינצופעסטיקן אויפן חשבון פון די אַלטע אָנגעקליבענע זאַפאָסן?

נאָר לאַמיר נאָכגעבן, אַז מענטשן וועלן זיין אזוי הומאַניש געשטימט, אַז
דאָס וועט אויך געשען, און זיי וועלן העלפן זייערע סאַציאַלע בעלי-מחלוקת,
ניט מאַכן זיי קיין שום מניעות, פאָרקערט, זיי וועלן העלפן און פאָרגרינגערן
יעדע צעשפאַלטונג, יעדן אָפּרייס און אַרויסטייל.

פּרעגט זיך: וועט אַזאַ באַציונג צו דער זאך ניט פירן צום צעברעכן די
גרעסערע פאָרייניקונגען? און וואָלט אַזאַ האַנדלונגסמעטאָד ניט שאַפן דעם גינס-
טיקן באַדן פאָרן אַנפלאַדזשען דעם אַנטי-חברהשן טיפּ שרייער, רייסער, גוואַלדע-
ווער? און וואָלט עס ניט פירן, לסוף, צו דער צעברעקלונג פון דער געזעלשאַפט?
ווייטער: האָט דאָך דער אַלטער פאָריין אַ גוט-אַרבעטנדיקן אַפּאַראַט, גוט-
איינגעאָרדנטע, גוט-אָוועקגעשטעלטע מיט געצייג-פאָרזאָרגטע וואַרשאַטן, גוטע
טראַנספּאָרטמיטלען, — איז דאָס דען ניט אַ שאַד אָוועקצווואַרפן? וועלן די
„נייע“ זיך קענען אָן דעם באַגייין?

נאָר ניין, זיי די אָפּגעשפאַלטענע, וועלן זיך מיט דעם אַלעם באַנוצן
גלייך ווי די ניט-אָפּגעשפאַלטענע, גלייך ווי אַלע אַנדערע מיטגלידער פון
גרויסן פאָריין, נאָר אויב אזוי איז דאָך קלאָר, אַז זיי זענען ניט-אַרויסגע-
טראַטן פאָקטיש פון פאָריין, זיי האָבן מער ניט ווי דורכגעמאַכט אַ יורדישע
פּראָצעדור.

באמת איז דאָ גאַרניט געשען, און דער נייער פאָריין איז ניט קיין
נייער פאָריין, נאָר עפעס אַ מין אַגודה, וועלכע פאַרפאַלגט אויסשליסלעכע
צוועקן.

ווען זיי וועלן אַבער פּרובירן אַרויסטרעטן, וועט זיך אַרויסווייזן, אַז
דאָס איז ניט גרינגער דורכצופירן ווי דעם אַרויסטריט פון קאַפיטאַליסטישן
סדר, אָדער גרינדן פאָר זיך עקאָנאָמישע אונטערנעמונגען. און אויב עס וועט
זיך געפינען אַ העלד, אַ שטאַרקער, ווילנספולער מענטש, וועלכער וועט עס
טאָן, האָט דאָך דער בורזשאַזער סדר אויך געוואָסט פון אַזעלכע בעלי-רצון,
שטאַרקע ענערגישע טיפּן, וועלכע האָבן זיך פון פּראַלעטאַריער אויפגעהויבן
אַרויף-צו און האָבן פאַרנומען ערטער אויבנאָן. אַבער גיין אַרבעטן ביי אַזאַ
געוועזענעם פּראַלעטאַריער איז געווען ניט-געשמאַקער ווי ביי וועמען עס איז

אנדערן. און אויב אזא העלד וועט גרינדן אַ פאַריין, וועט ער, דער פאַריין, מעגלעך: פאַרשטעלן געוויסע באַקוועמלעכקייטן פאַרן גרינדער, פאַר די אי-בעריקע וועט דער פאַריין זיין דאָס אייגענע, וואָס אַן אַנדער געמיינדע — דער פאַרדעמדיקער פאַריין.

דאָס אַרויסטרעט-רעכט קלינגט אַביסל ווי דאָס רעכט צו באַגיין זעלבסט-מאָרד, זיך אַנטאָן אַ סאַציאַלע מיתה-משונה. דאָס איז אַ וויכטיקע רעכט, אָבער אַ סך חשובער איז דאָס רעכט-מעגלעכקייט צו לעבן ווי געהעריק, איינאַרדענען דאָס לעבן אזוי, אָן קיינער זאָל ניט דאַרפן נעמען קיין צולויף צו דעם רעכט. דאָס אַרויסטרעט-רעכט איז אַן אַפלאַך פון דעם אינדיוויד. דאָס ציבור-לעבן דאַרף זיין אַראַגאָניזירט אויף אזא אופן, אָז עס זאָל גאָר קיין רייד ניט זיין מכוח אַרויס-טרעטונגען.

ד.

אויסשליסן

אויב מיר וועלן פאַרלאָזן די כלומרשטדיקע פרייהייט פון אַרויסטרעטן, דאַרפן מיר פאַרוואַרפן אויך דאָס באַרבאַרישע רעכט פון אויסשליסן. די צוויי רעכט פאַלן צוזאַמען, און יענע, וועלכע האָבן געזען מער ניט ווי די יורדישע זייט פון פרייהייט, מיינענדיק, אָז דאָס שעפט אויס די פראַבלעם, האָבן פאַרמור-לירט אַלס חוק, אָז דער איינצלענער האָט זיין רעכט אַרויסצוטערעטן, און די גע-מיינדע האָט איר רעכט אויסצושליסן יענע, וועלכע געפעלן איר ניט.

בזה האופן זעען מיר, אָז די געמיינדע נעמט זיך מער רשות ווי די מלוכה כמעט... די צייט פון אַסטראַציום, פון אויסשליסן, דוכט זיך, איז, שוין אַריבער... אויב מען זאָל פאַרגעסן אָן פאַרשיקן אין די קאַלטע אָדער וואַרעמע געגענטן, אַ זאך, וואָס „הומאַנע“ מלוכות, ווי ראַטנרוסלאַנד, פראַנקרייך א״א פראַקטיצירן. אמת, די יורדישע באַגרינדער פון דער פרייהייטלערע האָבן אויסגערעדט, אָז דאָס אויסשליסן איז די העכסטע שטופע פון באַשטראַף. אָבער דאָס איז דאָך פאַרט באַרבאַריש. אויסשליסן איז אַ מין חייב מיתה, אויב מען נעמט אין באַ-טראַכט די פאַקטישע באַדינגונגען און ניט דעם יורדישן שאַלעכץ. אַרום און אַרום זענען געמיינדעס, ראובן אָדער שמעון זענען אויסגעשאַסן. אַלס אָן אויס-געשאַסענעם פאַר אַ פאַרברעכן וועט אים קיינער ניט אַריינעמען. ווו וועט ער זיך אַהינטאַן? לעבן פאַר זיך? ווו און ווי אזוי? ער גייט דאָך אַוועק פון דער געמיינדע מיט ליידיקן. לויט משהס געזעץ האָט מען געדאַרפט האָבן עטלעכע ערי-מקלט, כדי דאַרטן זאָלן וווינען יענע, וועלכע קענען לענגער זיך ניט געפיר-נען צווישן דער אַלגעמיינער באַפעלקערונג. גוט, ווו וועלן זיך אַהינטאַן די אויסגעשאַסענע? מען דאַרף דאָך זיי באַזאָרגן מיט אַ מעגלעכקייט צו עקזיס-טירן, זיך ערגעץ-ווו איינאַרדענען.

וואָס איז שייך דעם אויסשליסרעכט דאַרף מען דעם באַרבאַרישן מיטל אינאַנצן פאַרוואַרפן. מען טאָר עס אַפילו אין רעיון ניט דערלאָזן, אַ מיטגליד

פון ציבור־לעבן קען ניט ווערן אויסגעשלאָסן. אויסשלוס איז גלייך צו אַרויס־טרייבן. און ווהיזן וועלן מיר אים טרייבן? דעם סאָרט שטראַף האָט יהוה אָנגע־ווענדט צו קינען; ער האָט אים אַרויסגעטריבן, נע־ונד תהיה באַרץ. אָבער דאָס איז געווען בשעתן פאַרטאָג פון ציוויליזאַציע, ווען עס זענען נאָך ניט געווען קיין באַזעסענע לענדער. איז קיין אַוועק און האָט זיך אויסגעבויט אַ שטאַט. ווהיזן וועלן מיר אָבער טרייבן אונדזערע פּושעים? גוט, ווען די געמיינדע איז אַ קליי־נע, כאַפט אַרום אַ צענדליק, צוויי צענדליק מיטגלידער, דעמאָלט איז דער אויסשליס ניט אַזאַ געפאַר. אַזוי ווי דער אַרויסטריט אונטער כדומה אומשטענדן שטעלט ניט פאַר מיט זיך עפעס באַזונדערס שווערס, אַראַפּוואַרפנדיק די עקאַ־נאַמישע הכבדות, וועלכע זענען פאַרקניפט מיטן אַרויסגאַנג פון ווירטשאַפּטלעכע פאַרייניקונגען. אָבער שטעלט זיך פאַר, אַז דער גאַנצער פּאַליטישער און עקאַ־נאַמישער סדר איז צוגעשניטן נאָך אַ באַשטימטן מוסטער; די געמיינדעס זענען פאַרבונדן, צעמענטירט, יעדנפאַלס, פעדערירט. אין אַזאַ פאַל, ווען מען שליסט אויס איינעם און ער טרעט גלייך אַריין אין אַ דערבייאַיקער, שכנישער געמיינדע, מיט וועלכער מיר זענען פאַרבונדן דורך אַלגעמיינקייט פון אינטערעסן, איז דאָך, בזה־האופן, דער אויסשלוס קיין אויסשלוס ניט. ער האָט געביטן זיין „דירה“, דעם אָרט פון אַרבעט. דאָס איז ניט קיין אויסשלוס, נאָר אַן אַריבערפאַר פון איין געמיינדע צו אַ צווייטער אַלס עונש. און אַזאַ האַנדלונג וואָלט האָבן אַ זינען נאָר דאָן, ווען די צווייטע געמיינדע, אין וועלכער מען האָט אים „אַריבערגעשיקט“, איז ערגער אַוועקגעשטעלט, איידער די, פון וועלכער מען האָט אים טראַנספּע־רירט. ובכן דאָס אויסשלוסרעכט אַן רשות, פאַרן אויסגעשלאָסענעם, אַריינצו־טרעטן אין אַ נאָענטער געמיינדע. אין פאַל אונדזערע געמיינדעס זענען פאַרקניפט צווישן זיך, איז אַן אויסשלוס, וואָס איז אַדעקוואַט צום אַרויסטרייבן פון אַלע „אונדזערע“ געמיינדעס. — חוץ דעם, אויסשליסן הייסט נעמען דעם מענטשן, דעם „פאַרברעכער“, וואָס האָט אונדז אַנגעטאַן שאַדן, און אים אַוועקשיקן צו אַנדערע, ער זאָל אַנטאַן שאַדן אַנדערע מענטשן, אַנדערע געמיינדעס. זאָלן זיי פון אים ליידן. דאָס וואָלט געווען אי אומגעלומפערט, אי אומישרדיק; אַ שעד־לעכן עלעמענט אַוועקצושיקן צו שכנים, הגם ווייטע.

ה.

נעגאַטיווער יורידישער פעטישיוזם

איך בין משער, אַז די אומריכטיקייט פון אויסשליסן האָבן מיר שוין כמעט ווי צופיל אַרומגערעדט. איך וואָלט זיך אויף דעם ניט אַפּשטעלן, ווען איך וואָלט ניט האָבן בדעה אויף די צוויי ביישפּילן, אַרויסטרעט און אויסשלוס, צו ווייזן, ווי ווייט צעהרגעט און צעקריפּלט עס וועט אויסזען דער פּרייהייטפּרינציפּ, ווען עמעצער וואָלט זיך איינעקשנען און אים וועלן דווקא באַגרינדן אויף אַ רייז־יורידישן באַדן.

און באמת וואָלט אַ ריין יורידשע אויפפאַסונג פון דעם פרייהייטפרינציפ אַנטהאַלטן אַן אינעווייניקסטע סתירה. אין דער סאַציאַליסטישער ליטעראַטור איז אָפגעגעבן אַ סך אַרט דעם קלאַרמאַך פון דעם רעיון, אַז רעכט, געזעצגע- בונג, באַזיצן ניט די אַלמאַכט, וועלכע דאָס נאַיווע טראַכטן שרייבט זיי צו. די ראַדיקאַל-סאַציאַליסטישע ליטעראַטור מאַכט חוּזק פון דעם תמימישן געדאַנק, אַז אַ נייער סדר קען דעקרעטירט ווערן, קען איינגעפירט ווערן „דורך פאיעט“ פון געזעצגעבונג. און איצטער שטעלט זיך פאַר, וועלכע ממשות עס וואָלט האָבן אַזאַ באַגרינדונג און דעפינירונג פון פרייהייט, וועלכע וואָלט זיך האַלטן אויס- שליסלעך אויף דער אַפּוועזנהייט פון געזעצן. לויט דער סאַציאַל-רעאַליסטישער קאַנצעפּציע איז עס אַ פּוסטער ענין. ווען רעכט, געזעץ, קען קיין סך ניט אויפ- טאָן אין אַ פּאַזיטיוון וועג, היינט אַ פּשיטא שוין אויפן נעגאַטיוון אופן. דער אַפּשאַף פון געזעץ קען אַוודאי ניט דינען אַלס רפואה קעגן דעם שלעכטס פון דעם היינטיקן איינשטעל. יעדערער, וואָס וועט פרובירן באַגרינדן פרייהייט אויף דעם שטייגער, וועט בויען אויף טעאַרעטישן זאַמד. דער אַפּמעק פון געזעצן וועט קיין סך ניט ענדערן אין ממשותדיקן לעבן, אין די רעאַלע צוזאַמען-פאַר- העלטענישן פון מענטשן.

דער פרייהייטפרינציפ קען ניט אויסגעטייטשט ווערן ריין יורידיש אַלס אַפּשאַף און פאַרווהרן פון געזעצגעבונג און געזעצן. דאָס איז צו-ווייניק, און קיין פרייהייטליבהאַבער וועט זיך מיט דעם ניט צופרידן שטעלן. ווי נאַווי וואָלט אויסזען אַזאַ יורידישער, דאַגמאַטישער, בוכשטאַבלעכער אויפקלער פון פרייהייטפרינציפ! הערט מיט קאַפּ: אויב דאָס רעכט איז הילפלאַז, ווען עס איז אַקטיוו, פּאַזיטיוו, אויב אַ דעקרעט שפּילט ניט אין לעבן די ראַלע פון אַ געזונטן, שטאַרקן צו-פאַרלאַזן-זיך פאַקטאָר, אויב דאָס געזעץ שאַפט ניט קיין נייע פאַרמעס, בייט ניט דעם גאַנג פון געשעענישן, נאָר שלעפט זיך אַלע- מאַל נאָך פון הינטן, נאַכהינקענדיק, וועט דאָך דער אַפּשאַף פון געזעץ, פון דעקרעט אָדער פון זייער סך-הכל, אַוודאי ניט איבערבייטן, ניט איבערמאַכן די ממשותדיקע קעגנזייטיקע באַצונגען פון מענטשן. ווען דאָס געזעץ איז ניט בכוח צו שאַפן נייע פאַרמען פון לעבן, אַ פּשיטא שוין דער אַפּמעק פון געזעץ איז דאָך אַוודאי ניט ביכולת אַרויסצורופן צום לעבן נייע שייכותן און צוזאַמען- הענגעכצן. צי דען הענגט טאַקע אַפּ דאָס גליק און ווילשטאַנד פון פאַלק, פון די אַרבעטנדיקע מאַסן, פון דעם אַפּשאַף פון די עקזיסטירנדיקע געזעצן? צי דען זשע קען מען, ביי היינטיקע צייטן פון אַראַפּפאַל פון רעכט אַפילו אין די אויגן פון יוריסטן, גלויבן אין אַבסאָלוטיזם פון רעכט און געזעץ?

איך באַהויפט, אַז דער פרייהייטפרינציפ קען ניט און טאָר ניט אַפּערירן מיט ריין יורידישע טערמינען, דרייען זיך, ווי אַ וועווערקע אין ראַד, אין תחום פון רעכט. מיר דאַרפן זיך ניט איינשמועסן, אַז פאַרניינענדיק דאָס לעצטע, מאַכן מיר חרוב אַן אַלטע וועלט און בויען אויף אַ נייע, בשעת באמת פאַרנעמען מיר זיך מיט יורידישע ספּעקולאַציעס.

דער פרייער אַפּמאַך, פרייוויליקע צושטימונג, דאָס זענען די צוויי וואַלפישן פון צוקונפֿט-סדר, אַזוי וואָלט געדאַרפט באַהויפטן דער, וואָס באַגרינדעט דעם פרייהייטפרינציפ ריין יורידיש.

הן קאנטראקטן. הן פרייוויליקע צושטימונגען האט די בורזשואזיע פראקטיצירט אין געביט פון עקאנאמישע באציאונגען. ניט שוין־זשע איז פון דעם „יורידישן סדר“ די באלעבאטישקייט געווארן אָרנטלעכער, בעסער, פרייער — אַ האָר ניט. די בורזשואזיע, פאַרקערפערט אין אַ באַשטימטער אָרדענונג, האָט געוויסט דעם סוד און האָט געהאַט די טרפהנע יכולת אַוועקצושטעלן דעם פּראַ-לעטאַריאַט אין אַזעלכע באַדינגונגען, ניט־יורדישע, נאָר פאַקטישע, רעאַלע, ממשותדיקע, אַז ער האָט פרייוויליק איינגעשטימט צו אַרבעטן, שוויצן צוועלף שעה אַ מעת־לעת און פאַר אַ באלוינונג, וואָס האָט אים, דעם באלוינטן האָרע־פאַשניק, קוים געגעבן די מעגלעכקייט אויפצוהאַלטן די נשמה אין אויסגעמאַ־טערטן גוף, און דאָס אַלץ פרייוויליק פון שטאַנדפונקט פון געזעץ, פון יוריס־פרודענץ. מער ניט ווי אַן אַפּמאַך, אַ צושטיים.

און דאָס אייגענע קען געשען, און נאָך אפשר גרינגער און גיכער, מיט אַ געמיינדע אַלס אַ גאַנצער, אַלס אַ קאַרפּאָראַציע, אַלס אַ יורדישער פּערזאָן. זי קען אַוועקשטעלן דעם איינצלנעם מענטשן אין אַזעלכע באַדינגונגען, אַז ער וועט מוזן פרייוויליק איינגיין אויף אַלץ, וואָס מען וועט אים פאַרלייגן, און ער וועט אונטערשרייבן דעם שווערסטן, ערגסטן, שענדלעכסטן קאָנטראַקט. מיינט איר טאַקע, אַז אומעטום מוז מען האָבן די יורדישע צווינגונגסמיטלען? עס הייבט זיך ניט אָן. דאָרטן, וווּ עס איז דאָ דאָס פאַקטישע, איז דאָס יורדישע איבעריק און דער אַראַפּפּאַל פון יורדישן צוואַנג זאָגט כמעט קיינמאַל גאַרניט — על־כּל־פּנים ע־דהיום איז נאָך ניט געווען אַזאַ פּאַל אין דער געשיכטע — וועגן פרייהייט, נאָר דווקא פאַרקערט, גיט אַנצוהערן, אַז אונטער דער נאָרמע איז אונטערגעוואַקסן דער פאַקטישער, ווירקלעכער צוואַנג און נויט, און ער, דער צווייטער, מאַכט איבעריק די ערשטע. די פאַקטישע נויט שטויסט אַרויס די נאָרמע.

דער מאַנגל פון געזעצן איז ניט קיין גוטער סימן פון פרייהייט. אַמאַל, פאַרקערט, איז עס דער צייכן פון קנעכטשאַפט. אין דער משפּחה זענען קיין גע־שריבענע געזעצן ניטאָ און עס איז ניט דערפאַר, וואָס די קינדער זענען פריי, נאָר דערפאַר, ווייל דאָ האָט געהערשט אומבאַצאַמט, אַמאַליקע צייטן און אַביסל אויך היינטיקע צייטן, דער ווילקיר פון טאַטן, דעם טיראַן. יורדישע פרייהייט איז אַ ביזער אַפּנאַר. ארויסטרעטרעכט, קאָנטראַקט, הסכם וכדומה, פאַרלאָזט זיך ניט צופיל אויף דעם. דאָס זענען טרוקענע יורי־דישע שטעקלעך, וועלכע ברעכן זיך פון יעדן שווערן אַנשפאַר. אַ יורדישע באַגרינדונג פון פרייהייטפּרינציפּ וואָלט קאַפּירן אונדזער ווירט־שאַפט, די בורזשואזיע באלעבאטישקייט.

„דו ביסט פריי, טו ווי דו פאַרשטייסט!“ האָט דען די בורזשואזיע ניט געטענהט אַזוי, ווען עס האָט זיך געהאַנדלט מכות אַן עקאָנאָמישן ענין? פרייהייט האָט די בורזשואזיע פאַרשטאַנען און אויסגעטייטשט אַלס די פרייוויליקע עקאָנאָמישע טראַנסאַקציע. און וואָס קען פאַרלייגן אַ יורדישע באַגרינדונג פון דעם פרייהייטפּרינציפּ, אויב ניט די פרייהייט פון דער פאַליטישער טראַנסאַקציע.

און אזוי ווי די עקאנאמישע פרייהייט איז געווען אילוואַריש, בעצם, אזוי איז די „פאליטישע פרייהייט“ מער ניט ווי אן אויסדאכט, א פיקציע.

מיט רעכט אליין קען מען ווייט ניט פארגיין. די בורזשוואזיע האָט כלומרשט געגעבן מער רעכט איידער דער פעאַדאַל, דער פראַלעטאַריער האָט געהאַט מער פרייהייט איידער דער לייבאייגענער, מער יורדישע ניט-געבונדנקייט. אָבער דאָס איז נאָר דערפאַר, וואָס אים, דעם פראַלעטאַריער, האָט צוגעבונדן צום וואַר-שטאַט, צו דער פאַבריק, דאָס לעבן אליין, די באַדינגונגען פון עקזיסטענץ אין אונ-דזער חברה. און אויף וואָס האָט מען אים געדאַרפט פענטען אויך יורדיש! האָט מען טאַקע געמאַכט אָן אַנשטעל, אַז ער איז פריי. געלאָזן אים לויפן.

פעאַדאַליזם האָט זיך געהאַלטן אויף דעם יורדישן צובינדן צום אייגנטימער דערפאַר, ווייל דאָס פאַקטישע איז געווען צו שוואַך, אַז מען זאָל זיך קענען אויף דעם פאַרלאָזן. דער לייבאייגענער האָט זיך פאַקטיש געקענט באַגיין אָן זיין אייגנטימער, דעם פריץ. אַקערן די ערד, זייען האָט ער געקענט אָן אים, און וואַלטן זיי אים אַראַפּלאָזן פון דער יורדישער קייט, וואַלט ער גלייך קענען אוועקגיין. אַנדערש, מכל-וכל אַנדערש, האָלט דער בורזשוזי זיין קרבן, ער האָלט אים צוגעבונדן אויף דער הונגעריקייט און האָלט אין איין טענהן: „דו ביסט פריי, קיינער האָלט דיך ניט. געפעלט דיר ניט — זוך זיך עפעס בעסערס.“

אין דער קאַפיטאַליסטישער פאַרעם פון פראַדוקציע איז דאָס פאַקטישע צובינדן געוואָרן אזוי פעסט, אַז מען האָט אָפּגעשאַפט דאָס יורדישע. די נאַרמע האָט זיך אליין אַריבערגעוואַקסן, זי איז געוואָרן אַ שטיק לעבן און האָט אויפ-געהערט אויסצווען ווי אַ נאַרמע, ווי אַ פאַרשריפט און געזעץ.

און דעריבער טאָר מען זיך קיינמאַל ניט איינרעדן, אַז דער אָפּשטאַרב פון נאַרמעס זאָגט עדות וועגן דער געבורט פון פרייהייט. פאַרקערט, עס זאָגט ס'רוב מאָל, אַז די קנעכטשאַפט איז שוין נבלע-בעצמות געוואָרן, אַריין אין פלייש און ביין פון געזעלשאַפטלעכן אַרגאַניזם, און אַפילו קיין נאַרמעס דאַרף מען שוין ניט. רעפּרעסיעס, שטאַרקע עונשים, דערציילן ניט וועגן דעם כוח פון דעם רעזשים, וועגן דער מעכטיקייט פון מלוכה-מאַכט, נאַר, להיפוך, ווייזן אַרויס די שוואַכקייט, ניט-זיכערקייט, דאָס פאַכען מיט דער נשמה. אַ שטאַרקע רעגירונג גע-ברויכט ניט אזוי אָפט שטאַרקע „פּערדישע“ רפואות, ווייל זי שרעקט זיך ניט פאַר קיינעם. פרייהייט פון וואַרט, פון פרעסע, פון פאַרזאַמלונג האָט די בורזשו-אַזיע דערלויבט בשעת זי האָט געזען, אַז זי קען זיך דערלויבן דעם שטיקל פאַליטישן לוקסוס, ווען זי האָט עס גובר געווען פון אינעווייניק, עקאנאמיש, און די אַלע „צעלאַזונקייטן“ זענען איר מער ניט געווען שעדלעך.

דאָס אייגענע בנוגע דעם אָפּשאַף פון געזעץ, דעקרעטן, דראָנגען. זיי זענען ניט די מבשרים פון דער פרייער עראַ. פאַרקערט, זיי זאָגן ס'רוב אָן, אַז די פאַרשקלאַפונג און אָפהענגיקייט האָט זיך שוין אַריינגעזעסן אין סאַמע לייב פון לעבן, זענען געוואָרן פלייש און בלוט פון חברהשן גוף.

איך וואַלט זאָגן, אַז אין קאַפיטאַליזם איז פאַראַן אַזויפיל פאַקטישע אָפהע-ניגקייט, אַז ער האָט געמעגט און געקענט זיך שפּילן אין פרייקייט. אַ קנעכט האָט געהאַט איין וועג און מיטל — אַנטלויפן און ווערן פריי. וואָס קען אַ פראַלע-טאַריער טאָן? ווהיין לויפן? דער קאַפיטאַליזם איז פונדאַמענטאַל, מאַסיוו, שטייט

פעסט, קאפיטאליזם איז געוואָרן אַזוי שטאַרק און זיכער, אַז ער האָט געפאַדערט, אַז די מלוכה זאָל זיך ניט מישן אין זיינע ענינים, ער האָט ניט געוואָלט דאָס אויג פון ביראָקראַט... דער „מאַנטשעסטער חדר“ איז אַ באַווייז פון אינעווייניקסטער גבורה און איינגעגלויבטקייט.

ו.

אידעאלאָגישע פּאַניק

די אורשפּרינגלעכע פּאַרמעס פון קאפיטאליזם זענען געווען שטאַרק-נעגאַטיוו, וואָס איז שייך צום צושטאַנד פון באַזאָרג מיט עקזיסטענץ-מיטלען די מיטאַרבעטער, די האַרעפּאַשניקעס, און עס איז גאַר קיין חידוש ניט, וואָס פיל טעאַרעטיקער, אויספאַרשער פון קאפיטאליזם, האָבן געזוכט אַן אויסוועג פון דעם קאַשמאַרן מצב, אין וועלכן עס האָט אַריינגעוואָרפן דעם פּראַלעטאַריער די קליינע און גרויסע פּראָדוקציע, אין אַ צוריקער צו די אַלטע אָפּגעשלאָסענע אָדער האַלב-פּאַרמאַכטע ווירטשאַפּטספּאַרמען. זיי האָבן אַרויסגעוויזן דערביי קליינבירגערלעכע און קליינאַייגנטימערישע טענדענצן.

דאָס אייגענע בנוגע דער מלוכה — איר ראשיתדיקע פּאַרמע איז אויף אַזויפיל אַ נעגאַטיווע, וואָס איז נוגע דעם ווילשטאַנד פון די בירגער, אַז עטלע-כע טעאַרעטיקער האָבן געפרוּווט זוכן אַ רעטונג אין דעם אומקער צו די מיטל-אַלטערישע פּאַרמען. זיי האָבן זיך פּאַרגעשטעלט, אַז דאָס מיטלאַלטער מיט זיינע פּאַליטישע אינאַרדענונגען האָט דערלויבט דער פּערזענלעכקייט מער רוים, מער אינציאַטיוו, מער פּרייהייט, אידער די היינטיקע מלוכה.

דאָ, ערשטנס, לאַזט זיך פילן דער אויפנעם פון דער בלויזער יורדישער זייט פון דעם ענין. דאָס מיטלאַלטער, ווען דער איינצלנער האָט זיך געפילט אויסער דער געפאַר פון אַן אַנפאַל, סיידן נאָר אין זיין אייגענעם שלאָס אָדער אַרומגעמויערטער שטאַט, האָט אָפנים געגעבן ווייניקער פּאַקטישע פּרייהייט ווי דער היינטיקער סדר, וועלכער האָט פאַראומגעפערלעכט, אין פּרידלעכע צייטן, גאַנצע לענדער, אָפּגערייניקט די וועגן, די וועלדער פון רויבער און כדומה אָנ-שיקענישן, וועלכער האָט אָפילו כמעט זיכער געמאַכט די ימים, אַ סוף-מאַכנדיק צו די פּריוואַטע פּיראַטן.

די זאך איז אָבער, אַז די דע-יורע-פּאַרשער אינטערעסירט דער יורדישער פענאַמען, דאָס בנמצא-זיין אָדער ניט-בנמצא-זיין פון געזעצן, און ניט די סומע פון אמתע מעגלעכקייטן, אמתע פּרייקייטן.

ווייטער: דאָ ווייזט זיך אַרויס דער טעות, וואָס ווערט מייסטנס באַגאַנגען ביי אָפּשאַצונגסאורטיילן מכוּח צוויי פּאַרמעס פון פּאַרוואַלטונג אָדער פּראָדוק-ציע. איין פּאַרמע נעמט מען אין איר צייטיקן צושטאַנד, נאָכדעם ווי זי האָט שוין אַרויסגעוויזן אַלע אירע פּאַרבאַהאַלטענע טענדענצן, באַהאַלטענע מעגלעכ-קייטן, און די צווייטע פּאַרמע נעמט מען אין איר עמבריאָנאַלער אַנטוויקלונג.

איידער זי האָט נאָך צייט געהאַט אַרויסצוווייזן, וואָס זי פאַרמאָגט בכוח אָדער בפועל. ביי אַזאַ מעטאָד איז דער ריכטיקער אָפּשאַץ אויסגעשלאָסן. די מערכה פון אַרבעטער ביים קאַפיטאַליזם אין אָנהייב איז חושכדיקער און צרהדיקער איידער די לאַגע פון אַ פאַרוואַרפענעם ערגעץ־וווּ הינטער די הרי־חושך איינצל־נעם פויער אָדער בעל־מלאכה. אָבער אַט־דער מצב איז ניט אַן אומפאַרמיידלעך־כער רעזולטאַט פון דער קאַפיטאַליסטישער פראָדוקציעפאַרמע, דאָס איז עפעס צייטווייליקס, פאַרבייגייענדיקס. און דעריבער זענען די קולות און געוואַלדן מכוח דער אויסגעבורט פון אַרבעטערקלאַס גלייך פאַרשוויגן געוואָרן ווי נאָר דער לעצטער האָט גענומען אויסנוצן די מעגלעכקייטן, די קאַמפּמיטלען, וועלכע דער קאַפיטאַליזם בכבודו ובעצמו האָט אים אַריינגעלייגט אין די הענט און האָט אים געלערנט ווי זיך מיט זיי צו באַנוצן. דער ערשטער פּעריאָד פאַלט צוזאַמען מיטן פעסימיזם, מיטן רופן און ציען צוריק; טענהן, אַז מען דאַרף פאַרקירעווען צוריק צו דעם פּונקט, פון וועלכן מען איז עקאָנאָמיש אַרויס. דער צווייטער פּעריאָד פאַרטראַקטעריזירט זיך דורכן אָפּטימיזם און באַצייכנט אַן אויפּרוף צום בייקומען דעם קאַפיטאַליזם און באַזייטיקן זיינע דעפעקטן דורכן קאַפיטאַליזם, דורך דעם איבערגיין צו העכערע פאַרמעס.

דאָס אייגענע איז געשען מיט דעם מלוכה־סדר. זיינע טענדענצן זענען נאָך ניט געווען אַרויסגעצייגט, ניט אַלע קאַמפּמעגלעכקייטן אויפּגעדעקט. און דערי־בער האָבן אייניקע, אַריינפאַלנדיק אין יאוש, אַרויסגעלאָזן אַ רוף צו גיין צוריק כמעט צום מיטלאַלטער מיט זיינע פרייע שטעט, פרייע פאַרייניקונגען. אַזעלכע סאַרטן געדאַנקען זענען אַ פּרוכט פון דאַגמאַטישן יורדיזם, זענען אַ פּועל־יוצא פון דעם ניט־קריטישן, ניט־ריכטיקן אָפּשאַץ פון היינטיקן שטאַטלעכן ציבור־לעבן.

ז.

פרייהייט פון קאָנקורענץ אין פּאָליטיק

פּאָליטישע פרייע קאָנקורענץ — דאָס איז אונדזער גאולה וישועה — באַ־הויפט דער באַגרינדער פון יורדישער פרייהייט, נאָר אַזוי ווי פרייהייט פון קאָנקורענץ האָט באַדייט אין דער ווירקלעכקייט, ניט יורדיש, נאָר פּאָקטיש, פרייהייט פון עקספּלאַטאַציע, אַזוי וועט די מכלומרשט יורדישע פרייהייט זיך פאַרוואַנדלען אין פרייהייט פון אונטערדריקן דעם יחיד און פרייהייט פאַר איין פאַרבאַנד צו אונטערדריקן דעם צווייטן. די אויסגעזוכטע פרייהייט וועט זיך פאַרוואַנדלען אין אַן אייביקער פּאָליטישער קאָנקורענץ, אין אַ קאַמף פון פאַריי־נען, אין אַ פּאָליטישער „מלחמה“, אויב ניט קיין ריכטיקער, מיט אַלע קלאַפּער־געצייג, איז אין אַ רייסעריי פון אַגודות, געמיינדעס, אַסאַציאַציעס.

מלחמה, קאַמף, זאָגט עדות וועגן יורדישער פרייהייט, דאָס איז דער באַגלייטער פון אַלע יורדישע כלומרשטע פרייהייטן, אָבער קאַמף, געשלעגעריי

איז ניט קיין פרייהייט. דאָס אליין, וואָס מיינע אַקטן טרעפן אָן אַזאַ ווידערשטאַנד, וועלכן איך דאַרף גובר זיין דורך מיין מאַקסימאַלן אַנטערענג פון ווילן, זאַגט שוין קלאָר און דייטלעך, אַז דאָ איז ניטאַ קיין מעגלעכקייט, אַז מיין יכולת דאָ איז זייער פּראַבלעמאַטיש. בלויז דער שלוס פון קאַמף וועט קענען פאַרענטפערן די פּראַגע וועגן דער מעגלעכקייט. און דעריבער זאָגן מיר, אַז יעדע רעגולירונג פון ציבור-לעבן אָדער באַלעבאַטישקייט, וועלכע שליסט אויס פון אַ געוויסן געביט קאָנקורענץ, קאַמף, מלחמה, איז אַ פּראַגרעסיווע דערשיינונג. דאָס איז פּראַגרעסיוו, ווייל עס איז אַ טריט פאַרויס, עס איז אַ פאַרזוך צו פאַרענטפערן פּאָליטישע און עקאָנאָמישע פּראַבלעמען, וועלכע שטייגן אַריבער ניט נאָר די כוחות און יכולת פון איינצלענע מענטשן, נאָר אויך פון קליינעם פאַריין.

מיט דער הילף פון פרייהייט פון קאָנקורענץ פאַרענטפערן די פּראַגע וועגן פּאָליטישער אינאַרדענונג איז אוממעגלעך. נאָך מער, ווען מיר האָבן שוין איינ-געזען, אַז די עקאָנאָמישע פּראַבלעם האָבן מיר אויף אַזאַ אופן ניט געקענט צורעכטמאַכן.

פאַרענטפערן די פּאָליטישע פּראַגע קען מען ניט מיט דער ריינער יורי-דישער פרייהייט, דורך דעם רעכט צו בילדן פאַראַלעלע וועטאייפערנדיקע פאַריינען, ד"ה דורך דער צעטיילונג פון דעם שטאַט, אַראָפּזעצן זיין אייניקייט אויף אַ פיליקייט, איבערמאַכנדיק אים נאָכן מאַניער פון דער בורזשואַזער ווירטשאַפט.

דאָס איז אַ טריט צוריק אין פּאָליטיק, אַ רעאַקציאָנערישקייט, וועלכע באַ-קומט זיך פון צופיל שפילן זיך מיטן יורידיום. דאָס איז, אַזוי צו זאָגן, אַ יורי-דישער פּראַגרעס, וועלכער וואַלט זיך אַרויסווייזן צו זיין אַ פאַקטישער רעגרעס. דאָס הייסט נעמען די פּאָליטיק, וועלכע געפינט זיך אויף אַ העכערער אַנטוויק-לונגססטאַדיע, און זי אַראַפּדריקן צום ניוואַ פון דער אָפּגעשטאַנענער עקאָנאָמיק, מיט די חולאתן, פון וועלכער מען וועט כלומרשט אויסהיילן די פעלערן פון פּאָליטיק. דאָס הייסט, נעמען דאָס הינטערהשטעליקע און מאַכן עס פאַר אַ נאַרמע, אַ מוסטער פאַר דאָס פּראַגרעסיווע, און דערפאַר וואַלטן מיר זאָגן, אַז די יורי-דישע באַגרינדונג פון דעם פרייהייטפרינציפ איז אַ רעאַקציאָנערע באַגרינדונג.

יעדער קריג, יעדער קאָנפליקט, זאַגט עדות וועגן דעם ניט-קענען באַהערשן דעם מענטשלעכן שטאַף פון קהל-לעבן. פרייהייט פון קאָנפליקטן, פרייהייט פון קאַמף איז ניט קיין פרייהייט, נאָר אַן אומאַרדענונג, אַ דעפּעקט, וועלכן מען דאַרף באַזייטיקן. יעדער קאַמף ווייזט אַן אויף די צעעסנדיקע סתירות פון דער אַטאַציאַציע. ער ווייזט אַן, אַז עס פעלט סאָלידאַריטעט. ווי די פעלקער-מלחמות זאָגן אונדז וועגן דעם מאַנגל פון אינטערנאַציאָנאַליזם, אַן איינגעאַרדנטן רעגו-לירטן צווישנפעלקער-אַפּאַראַט, אַזוי אויך זאָגן עדות געשלעגערען, רייסעריען, מחלוקתן, וועגן די חסרונות, וועגן די פעלערן פון די צווישנפערזענלעכע און אינטערקלאַסן-פאַרהעלטענישן.

אַבער פון דער אַנדער זייט גערעדט, איז פרידן, ווען ער באַדייט מער ניט ווי אַפּוועזנהייט פון קריג, און ניט אַ גלייכגעוויכט פון כוחות, אַ באלאַנץ פון אינדיווידועלע זכיות און מעגלעכקייטן, ניט קיין סימן פון הויכקוואַליפֿיצירטער איינגעאַרדנטקייט, ווייל פרידן איז אַפט ניט קיין פאַלגע פון אַחדות, נאָר פון אַ

מאומדיקן צושטאנד פון אפהענטיקייט, אראפגעפאלנקייט און באזיגטקייט צו אזא מדרגה, אז דער אונטערדריקטער איז אפגעשוואכט אויף אזוי פיל, אז ער האט קיין כוח ניט ארויסצוווייזן א ווידערשטאנד. דער אונטערדריקטער קוים וואס ער זשיפעט, און דער קאמף באדייט דעמאלט אן אויפוועק פון באווסטזיין מכות דעם, וואס עס האט געדארפט זיין. דער קאמף באדייט א ווירקלעכן פראטעסט. ער איז א פועל-יוצא פון אן אקטיוון אנווקס פון קרעפטן, א דערנענטער צום נארמאלן צושטאנד. אזא מלחמה איז א באפרייאונגסקאמף, א קאמף פאר פריי-הייט, פאר שלום, פארן אויפריכטן די רעכט פון אינדיוויד, יחידישן אדער כללשן, און אזוי ארום איז צו זען, אז יענער קריג, מחלוקת, קאמף איז א פארבייגיאיקע דערשיינונג, אן אזעקגי פון באזיגטקייט, א צושטאנד, וואס איז נאך א נידערי-קערע שטופע פון געזעלשאפטלעכער אומארגאניזירטקייט, וואס ווייזט נאך מער ארויס דעם מאנגל פון נארמאלע פארהעלטענישן.

צו רעקאמענדירן קאמף, קריג, קאנקורענץ ווי אן אייביקע פראגרעסיווע קאטעגאריע, איז א טעות, מחמת א שטרייט איז אן אומנארמאלער צושטאנד. דער שטרעבונגספונקט, דער תכלית, איז אלעמאל — סאלידאריטעט, פלאנמעסיקייט, אויסגעגליכנקייט, קאארדינירטקייט. און מען קען בשום-אופן ניט צושרייבן דער אויסגעגליכנקייט די חסרונות, וועלכע עס פארמאגט צייטנווייז די געצווונגענע איינהייט, און אונטערפירן קריגערייען, שטרייטן, ברידער-רייסערייען אונטער דעם „געבענטשטן“ טערמין „פרייהייט“.

עס איז פונקט פארקערט: אויסגעגליכנקייט, איינשטימיקייט, קאארדינירט-קייט דערמונטערט די דיפערענציאציע, רופט ארויס א פלוראליזם, א פילפאר-מיקייט, א פילארטיקייט, העלפט אונטער דעם פראצעס פון סימנים-פונאנדערגיי, דערשיינונגען, וואס דינען פון זייער זייט, ווי א מיטל אפצשוואכן דעם קאמף אין דער ארגאנישער, זאאלאגישער וועלט. היוצא: סאלידאריטעט, אונטערגע-שטיצט פון פיזישער און גייסטיקער ארבעטצעטיילונג, שטייט ניט אונטערן צייכן פון איינארטיקייט, נאר, להיפוך, פון פילארטיקייט. סאלידאריטעט דארף זיין אן אמתע, ניט קיין פיקטיווע, א צופלייסנדיקע; א שטילקייט אויף דער אוי-בערפלאך און אן אויפזיך, אויפברויז אין דער טיפעניש. און אויב קאמף איז בעסער איידער טויט, בית-עלמין-שטילקייט, אן אונטערדריקטער צושטאנד דער-פירט צו א הילפלאזיקער, טעראריזירטער מילדקייט, איז עס נאר דערפאר בע-סער, ווייל קאמף דערנענטערט זיך צו דער אנטלאדונג, גייט צום פרידן, צו היכטיקער סאלידאריטעט. און דער סימן פון אזא קאמף איז דער באפרייאונגס-גייסט, די שטרעבונג און דער אנטערענג בייצוקומען די אראפגעפאלנקייט, אונ-טערדריקטקייט, דערשלאגנקייט. קאמף איז אויף אזויפיל פראגרעסיוו, אויף וויפל ער טראגט אין זיך די זייעה פון דעם צוקונפטיקן שלום, וועלכער וועט זיך פונדאמענטירן אויף אמתער אחדות, אויף דער גלייכווידיקייט פון די אינדיווידן; רעקאמענדירן אבער קאמף און שטרייט, פאליטישע קאנקורענץ אדער עקאנאמישע, אלס א מעטאד צוצוהעלפן און אונטערצושופן דעם פראגרעס, איז אין בעסטן אופן, א ניט-דורכגעטראכטקייט. קאנקורענץ איז א נעגאטיווע דער-שיינונג, זי דארף פארביטן ווערן מיט אויסגעגליכנקייט, אויסגערעכנטקייט און גייסטיקער אייפערזוכט. וועלן אריבערשטייגן, אויסצייכענען זיך, הייסט ניט קאן-

קורירן. גייסטיקע קנאה, אינטעלעקטועל מקנא זיין, הייסט ניט זיך צוזאמענ- שטייסן, קעמפן מיטן אנדערן, פטרן כוחות אויפן קאמף אליין, אויפן פשוטן אַקט פון געפעכט, נאָר אַרבעטן אויף דעם אייגענעם געביט, אויספילן דאָס, וואָס עס פאָדערט זיך, מוסטערהאַפּט, און דורך דעם דינען אַלס ביישפּיל פאַר אַנדערע. אין אַן אינהייטלעכער אַרגאַניזירטער אַרמיי איז דאָ דער פאַרלאַנג זיך אויסצו- צייכענען, — אָבער עס איז ניטאָ דאָרטן קיין קאַמף פון די אייגענע אַפּטיילונגען צווישן זיך. גייסטיקע קנאה טרייבט צום אַנשטרענג פון די כוחות ביזן מאַק- סימום. אָבער זי בלייבט שטיין אויפן שטאַנדפּונקט פון צוזאַמענפאַל פון די אינטערעסן און קעגנזייטיקער הילף. סאָלידאַריטעט שליסט אויס קאַמף, שטרייט, אָבער שליסט ניט אויס דעם קנאַת-סופּרים, די קנאה, וועלכע קען רעדוצירט ווערן צו אַ געוועט מיט זיך אליין. ווי רוסאַ איז עמיל דריקט זיך אויס: מיין עמיל וועט האָבן אַ וועטגעלויף מיט זיך אליין. נעכטן האָט ער געקענט דער- לויפן ביזו יענעם פּאַס, היינט האָט ער זיך אַריבערגעשטיגן. קאָנקורענץ איז דאָס מיסברויכן פון גייסטיקער קנאה; אין קאָנקורענץ איז פאַראַן אַן עלעמענט פון אַט-דער איידעלער קנאה. אַט-דער עלעמענט, אַט-די באַפאַרבונג האָט פאַרפירט און געבראַכט צו אַ טעות די טעאָרעטיקער, די אידעאָלאָג פון „קאָנקורענץ- קאַמף“.

אמתע פרייהייט, פאליטישע איינגעארדנטקייט, דערגרייכן מיר ניט דורך קאמף און קאנקורענץ פון אסאציאציעס, נאָר מיט דער הילף פון צוזאַמענגיסן, פאַרייניקן אַלע כוחות אין איין אוניווערסאַלן צווישנמענטשן-פאַרבאַנד, אין איין אַלועטלעכן, אַלמענטשלעכן פאַריין פון יחידים. דער פראַגרעס ליגט, ווי געזאָגט, אויבן, אין אַנוואַקס און אַנזאַמל פון צווישנמענטשלעכע באַצוינונגען. דאָס איז דער וועג פון צוזאַמענענעמיקייט, גע- מיינזאַמלעכקייט, צוזאַמענפאַל פון אַנשטרענג.

ה.

פאַרוואַלטונג — ציבור-לעבן

עס איז ניט גענוג איינצופירן אַן איינגעארדנטע דיסטריבוציע. וואָס מען דאַרף האָבן אינזיגען איז די פראַדוקציע. די רעאַרגאַניזאַציע פון פראַדוקציע אויף מער ראַציאָנעלע, מער צוועקמעסיקע יסודות — דאָס איז די הויפט-עובדא. דאָס בלויע באַזייטיקן די דעפעקטן פון דעם פאַנאַדערגעב-אַפאַראַט קען ניט צופירנדשטעלן. וואָס מען דאַרף טאָן איז אויסבעסערן דעם פראַדוקציע-מעכאַ- ניזם. מען דאַרף אויפהייבן די פראַדוקטיוויטעט פון דער אַרבעט, שאַפן אַ שלל געברויכפראַדוקטן, פילמאָליק פאַרטאַפּלען זייער קוואַנטיטעט אין פאַרגלייך מיט דעם פאַרדעמדיקן, געוועזענעם צושטאַנד.

אַ בלויע אויסבעסערונג און פאַרפולקומענונג פון גוטער פאַנאַדערטיילונג וואַלט ניט אויפטאָן קיין סך ממשותדיקס. אונדזער היינטיקע רייכקייט איז אילור-

זאריש, פיקטיוו, אין אן אויסדאכט. מחמת דעם, וואָס די עשירות אין קאָנצענטרירט אין עטלעכע הענט, אין באַהערשט פון אַ קליינצאָליקער גרופע מענטשן, האָבן די רייכע באמת אַ מעגלעכקייט צו לעבן אַ גוטן טאָג, לעבן אין גרויס רחבות און זיך מערקעוודיק מאַכן אויפן פּאָן פון אַלגעמיינער אַרעמקייט און געבראַכענעם דלות. אַטאַזוי שאַפן זיי, די עטלעכע נגידים, די פּאַלשע פּאַר-שטעלונג, אַז מיר פּאַרמאַגן כלומרשט גרויסע אוצרות פון גוטס און טייערקייטן. פּאַקטיש, נעמענדיק אין באַטראַכט די גאַנצע באַפעלקערונג, פּאַרמאַגן מיר עס ניט, זיינען מיר אויף צרות. וואָלטן מיר נעמען צעטיילן אויף גלייך דאָס אַנגע-זאַמלטע, איז ניט איך ווייס וויפל עס וועט אויסקומען אויף אַ חלק.

לאַמיר נעמען טיילן די שיינע הייזער, וועט זיך באַלד אַרויסווייזן, אַז מיר פּאַרמאַגן צווייניק געביידעס, כדי צו באַפרידיקן די נויטיקסטע באַדערפענישן פון דער באַפעלקערונג אין אַגוטער, געזונטער, סאַניטאַרער ווינונג, אַפילו אויס-שליסנדיק די „דאַרפישע“ באַפעלקערונג. דאָס אייגענע וועט געשען, ווען מיר וועלן זיך נעמען פאַרן באַזאָרגן דאָס פּאַלק מיט קליידונג, שוואַרצ אַזוי. די הצטרכותן זענען קאַלאַסאַל, די מעגלעכקייט צו באַפרידיקן זיי איז מינימאַל. און דעריבער קען מען ניט זוכן דעם אויסוועג פון דער פּאַלקסאַרעמקייט און נויט אין אַ בעסערן פּונאַדערטייל פון די גיטער, נאָר פרייער פון אַלץ אין אַ בע-סערן אַוועקשטעל פון דער פּראָדוקציע, אין דעם אויפּהייב פון די שאַפנדיקע כוחות, אין אַ בעסערער אויסשטאַטונג, אַ מער טעכניזרטער און ווייניקער פּאַר-שוועדערישער, פון די פּראָדוצירנדיקע אונטערנעמונגען. דערצו נאָך אויב מען וועט די פּראָדוקטן בעסער פּונאַדערטיילן, וועלן די נויטן פון די פּאַלקסמאַסן אין אַ געוויסער מאָס באַפרידיקט ווערן. מיטן פּונאַדערטיילן אַליין, ווען מיר זאָלן עס אַוועקשטעלן אויפן בעסטן אופן, וועלן מיר פיל ניט אויפטאָן, מחמת באמת האָבן מיר ניט, פּאַרמאַגן מיר ניט די רייכטימער, וועלכע אַנדערע מיינען, אַז מיר האָבן, ווען זיי משפטן אויבנאויפיק, לויט דער פּורנות און אויסברענג-געריי פון דעם הייפּעלע גבירים.

אַל-דאָס געזאַגטע איז אַנווענדבאַר צום פּאַליטישן לעבן. אין פּאַליטיק קען מען ניט שטיין אויפן שטאַנדפונקט פון איין פּונאַדער-טיילן די פרייהייטן, מעגלעכקייטן, אַנגעזאַמלטע צווישנפערזענלעכע כוחות, נאָר פון דער, אַזוי צו זאָגן, פּראָדוקציע פון קהל-צוזאַמענלעבגיטער. ניט דער פריי-ציפּ פון פּאַליטישן פּונאַדערטייל דאַרף דאַמינירן, נאָר אין יסוד דאַרף מען אַוועקלייגן די פּאַליטישע פּראָדוקציע. ניט די פּאַרוואַלטונג, נאָר דאָס גאַנצע קהל-לעבן, די געמיינזאַמקייט, ווי אַזוינע, דאַרף רעאַרגאַניזירט ווערן. דער אינ-דיווידועלער, אַדער ריכטיקער דעספּאָטישער, קאַפיטאַל האָט געשאַפן אַן איל-זיע פון רייכקייט. פונקט אַזוי האָט די דעספּאָטישע מאַכט, וועלכע איז געווען קאַנצענטרירט אין עטלעכע הענט פון אַ פּאַר טיראַנען, געשאַפן די אילזיע פון פרייהייט, וועלכע איז אַפנים פּאַראַן, נאָר וועלכע מען וויל ניט געבן דעם פּאַלק, בשעת באמת איז גאָר אַזאַ מין זאָך ניט געווען במציאות, און עס איז ניט געווען וואָס צו געבן דעם פּאַלק. אַ נישטיקע גרופקע מענטשן, וועלכע האָבן זיך באַנוצט מיט אַלע פרייקייטן, דײַה, מיט אַלע מעגלעכקייטן, מיט אַ רחבות, וועלכע אַנט-שפרעכן די געברויכט-מותרות פון דער בורזשאַזיע, האָט געשאַפן אַ פּאַלשע פּאַר-

VI

פון ארגאניזאציע צו זעלבסטארגאניזאציע

פארגעשיכטע — געשיכטע

קנעכט און פערזענלעכקייט, דאָס זענען די צוויי סאַמע עקיקסטע פינטלעך, דאָס זענען צוויי דיאַמעטראַלע ניגודים.
קנעכט — אָט איז דער אָנהייב פון קהל־לעבן; פערזענלעכקייט — דאָס איז דער סוף, זיין פאַרפולקומענונג.
פון קנעכט צו דער פערזענלעכקייט — אַזוי שנירלט זיך דער גאַנג פון דער געשיכטע.

ביז די פערזענלעכקייט קומט אויף, געפינט איר אומעטום דעם קנעכט, שקלאַפּעריי אין אַזאַ אַדער אַן אַנדער פאַרמע, אין אַ שאַרפּער, שטרענגער אַדער פאַרוויכטער צורה.

די פערזענלעכקייט עפנט דעם ערשטן בלאַט אין דעם בוך געשיכטע. אַלץ, וואָס איז געווען ביז איר — איז באַרבאַריזם, קנעכטשאַפט, שפּלות, און היוצא, פאַרגעשיכטע.

און די גאַנצע פאַרגעשיכטע איז אַ קאַמף פאַר פּערזענלעכקייט, פאַר דעם אויפקום פון מענטשן, דער דאַרנדיקער וועג צו זיין אַנטפּלעקונג.

בכלל קאַמף, אין פשוטן טייטש פון וואָרט, איז אַ סימן מובהק פון באַר־באַרישקייט און ניט־איינגעאַרדנטקייט פון דער געזעלשאַפט, און דעריבער קען מען טאַקע זאָגן, אַז אונדזער גאַנצע פאַרגעשיכטע איז אַ קאַמף פאַרן אַנטשטיין, געבוירן־ווערן פון דער פּערזענלעכקייט.

מיט אַנדערע ווערטער, עס איז אַ קאַמף פון דעם אַרגאַניזירט־געוואָרענעם קעגן אַרגאַניזירער, בכדי אַליין צו באַהערשן די אַרגאַניזאַציע און שאַפן דעם סינטעז פון אַרגאַניזירטן און אַרגאַניזירער, ווייל נאָר דער צוזאַמענגאַס פון די צוויי עלעמענטן שטעלט־צוזאַמען די פּערזענלעכקייט, און כל־זמן דער סינטעז איז ניט דערגרייכט, איז ניט פאַראַנען קיין פּערזענלעכקייט, נאָר בלוין אַ דער־נענטערונג צו איר.

קנעכטשאַפט — דאָס איז דאָס ערשטע זייטל פון אונדזער פּרעהיסטאָריע.

זעלבסטארגאניזאציע — דאָס איז דאָס לעצטע זייטל פון דער פּרעהיסטאָריע און דאָס ערשטע זייטל פון דער געשיכטע פון די מענטשן. זיכער, דאָס וואָרט „פּאַרגעשיכטע“, וואָס מיר געברויכן דאָ, איז לאַרדוואָקא, דאָס איז מער ניט ווי אַן אויסדרוק פאַר דעם רעיון, וועלכן מיר ווילן אַרויסזאָגן; אַז עדיהיום האָבן מיר געהאַט אַ געשיכטע פון קאַלעקטיוון, פון משפּחות, שטאַמען, שבטים, לסוף, פון פעלקער, מדינות, נאָר מיר האָבן ניט פאַרמאָגט קיין געשיכטע פון מענטשן און זייער צוזאַמענלעבן. אין יענער געשיכטע (מיר רופן איר אַן פאַרגעשיכטע) האָבן פיגורירט ניט קיין מענטשן, יחידיים, נאָר גאַנצע קבוצים. מיר האָבן די געשיכטע פון גריכנלאַנד, פון רוים, פון בבל וכדומה. מיר פאַרמאָגן אָבער ניט דעם דברייהימים פון די גריכן, פון די באַביליאַנער וכדומה. און מיר קענען עס ניט האָבן, ווייל היסטאָריע האָט נאָר אויף אַזויפיל צו טאָן מיטן איינצלנעם מענטשן, אויף וויפל ער איז ניט קיין יחיד, נאָר אַ קאַלעקטיוון. אָבער אַן איינצלנע פּערזאָן קען דאָך בשום אופן ניט באַווייזן צו זיין אַ ציבור. הייסט עס, אַז געשיכטע האָט צו טאָן מיט דעם איינצלנעם נאָר דעמאָלט, ווען ער טיראַניזירט, פאַרגעוואַלטיקט, דעספּאָטירט דעם גאַנצן קיבוץ. די צוקונפּט־געשיכטע וועט זיין, אייגנטלעך, די היסטאָריע פון דער מענטש־הייט, פון איין זייט, און די היסטאָריע פון די מענטשן, פון דער אַנדער זייט. געוויינטלעך וועט יענע געשיכטע זיין זייער ווייניק ענלעך צו אונזערער, צו דער איצטיקער.

די מאַדערנע געשיכטע איז אַ כראָניק פון ווילדקייטן, פון געשלעגן און פעכטערייען. דאָס איז דער פּעריאָד ביון געבוירן־ווערן פון מענטשן, אַ פּעריאָד, וואָס צייכנט זיך אויס מיט אַ פאַרביסענעם, פאַרדעקטן, און אומבאוואוסטזיניקן קאַמף פאַרן באַהערשן די אַרגאַניזאַציע פון דער געזעלשאַפט.

ב.

ק נ ע כ ט ש א פ ט

אַ קנעכט — דאָס איז אַן אַרגאַניזירט־געוואָרענער, וועלכער איז רעדוצירט צום „בטולהיש“. דאָס איז דער מאַקסימום אַרגאַניזירט־געוואָרנקייט, כמעט צו געגליכן צו אַ זאָך. דאָ איז נאָך אייגנטלעך עפעס ווי ערב אַ צושטאַנד פון „אַרגאַ־זירט־געוואָרנקייט“. ווייל איז דען שייך אַרגאַניזאַציע ביי קעגנשטאַנדן. און אַ קנעכט איז קרוב צו אַ „זאָך“.

„אַרגאַניזירט־געוואָרנקייט“, אין דער ווירקלעכקייט, האַלט אין זיך אַ טיפן פאַטאַלן ווידערשפרוה. ווען עמעץ איז אין דער בחינה פון אַן אַרגאַניזירט־געוואָרענעם, הייסט דאָס, אַז אין איין־און־דערזעלבער צייט פאַרנייען מיר אים און באַיאַען אים; ער איז אַ „זאָך“ און ניט קיין זאָך אויף אַמאָל, ער איז הן אַ מיטל און הן אַ ציל.

שקלאַפּעריי איז דער אַרויסגאַנגספּינטל, עס איז דער אַנהייב פון אַרגאַ-
ניזירט-געוואָרנקייט און די געבורט פון דעם טיפּ פון דעם אַרגאַניזירט-געוואָ-
רענעם. אַ קעגנשטאַנד קען ניט ווערן „אַרגאַניזירט“; אַ סטאַדע פּערד, איינלען,
קעמלעך, וועלכע אַ שמיסער טרייבט, אַ פּאַר אַקסן איינגעשפּאַנט אין יאָך, וואָס
כאַפּן גוטע שמאַץ פון בייטש, וואָס פייערט זיי די זייטן און רוקן, בזה האופן
צוגעבנדיק זיי חשק צום אַקערן — קענען ניט באַטראַכט ווערן אַלס אַרגאַניזירט-
געוואָרענע. קעגנשטאַנדן קען מען מעכאַניזירן, טעכניזירן. און אַפילו בעלי-חיים
קען מען ניט אַרגאַניזירן, על-כל-פנים קען אַ מענטש זיי ניט אַרגאַניזירן, נאָר
אויסנוצן. אַרגאַניזירטקייט, אַרגאַניזאַציע, שיקט פּאַרויס אַן אַרגאַניזאַטאָר, גע-
נומען, אַרויסגערוקט פון דער אייגענער סביבה, אַזוי אַרום, אַז דאָ האָבן מיר
אויף אַמאָל אי יאָ-גלייכהייט, אי ניט-גלייכהייט, אַדער די אידיע מכוּח דעם.

דער אַרגאַניזאַטאָר און דער „אַרגאַניזירט-געוואָרענער“ דאַרפן זיין גלייך
און ניט-גלייך. און אויף וויפל אַ קנעכט איז קיין מענטש ניט געווען, איז לגבי
אים ניט שייך געווען צו זאָגן ער איז „אַרגאַניזירט-געוואָרן“. פּאַרוואָס איז ער
עפּעס גאָר קיין מענטש ניט? פשוט, דערפּאַר, וואָס ער האָט ניט קיין משפּחה,
ניט קיין שבת. און אין אַלטערטום זיין באַרויבט פון אַט-די „טייערקייטן“ האָט
געזייטן אויפהערן צו זיין בגדר מענטש. און כאַמת איז שווער צו זאָגן, אַז
שקלאַפּעריי איז געווען אַן אַרגאַניזאַציע פון חברהּשן לעבן. די קנעכטשאַפּט-
וועלט האָט פּאַרגעשטעלט מיט זיך אַן אַרגאַניזאַציע, וואָס אַנבאַלאַנגט די שייכותן
און רעגולאַציעס, וואָס האָבן זיך געפּלאַכטן און געוועבט צווישן איין שקלאַפּ-
אייגנטימער און אַ צווייטן שקלאַפּ-פּאַרמעגער. די קנעכט אַליין זענען אַבער
געווען צוגעגליכן צו פי און ביי זיי איז קיין „אַרגאַניזאַציע“ ניט שייך געווען,
אַ שקלאַף איז נעבעך שוין אויף אַזויפיל „אַרגאַניזירט“, אַז ער הערט שוין אויף
צו זיין אַרגאַניזירט, ער איז אויף אַזויפיל אויסגעליידיקט פון אינעווייניק, אַז
ער עקזיסטירט ניט אַלס מהות, און מען קען אים ניט אַרגאַניזירן.

אַ קנעכט איז אַ זאָך, אַ כלי, אַ געצייג, אַדער ריכטיקער, אַ בהמה, אַ
משאות-בהמה, וואָס פּירט-אויס געוויסע אַרבעטן, אַ מין שטוביקער בעלי-חי,
אויף וויפל דער לעצטער דינט אַלס מאַטאָר, אַ קוואַל פון ענערגיע, און ניט
קיין לעבעדיקער זאַפּאַס פון שפּייז. אין פּעריאָד פון קנעכטשאַפּט איז דער אַרגאַ-
ניזאַטאָר — אַלץ, דער אַרגאַניזירט-געוואָרענער — גאַרניט. ווילן-כוח באַזיצט
מער ניט ווי דער אַרגאַניזאַטאָר, דער אַרגאַניזירט-געוואָרענער איז לגמרי באַ-
רויבט פון זיין אייגענעם ווילן. אַ קנעכט איז אַ ברואה, וואָס פּאַרמאַגט ניט קיין
פּרייען ווילן, און אַ פּרייער ווילן מאַכט דעם מענטש צום מענטשן, אַ קעגנשטאַנד
פּאַרמאַגט ניט קיין ווילן און ניט קיין באַוווּסטזיין.

דאָס באַוווּסטזיין-פּאַרמעגן שטערט ניט דעם קנעכט צו זיין אַ קעגנשטאַנד
פון אַ העכערן ראַנג, פּאַרקערט, דאָס מאַכט דעם קנעכט פּאַר אַ באַזונדער נוצ-
לעכע זאָך. ער איז ניט קיין פשוטער קעגנשטאַנד, נאָר אַ קאָמפּליצירטער. אַ
בהמה איז, אַזוי צו זאָגן, אַן איבערגאַנגס-מדרגה צווישן אַ קעגנשטאַנד און אַ
קנעכט. און ער, דער קנעכט, קען אויסגענוצט ווערן בעסער, אינטענסיווער, און
פּראָדוקטיווער איידער אַ קעגנשטאַנד און אַפילו אַ בהמה, וויל אויסנוצנדיק אים
קען מען בשעת-מעשה עקספּלאַטירן זיין ראשיתדיקן באַוווּסטזיין. קנעכט-אייגנ-

טימערריי איז דער טרומף פון „אַרגאַניזאַטאָר“ און דאָס מיט די פּיס־טרעטן דעם „אַרגאַניזירט־געוואָרענעם“, דאָס באַהאַנדלען אים ווי אַ מעכאַניזירטן קעגנ־שטאַנד. קנעכטשאַפט איז די אַבסאָלוטע אומבאַטייליקונג פון דעם אַרגאַניזירט־געוואָרענעם אין דעם פּראָצעס פון אַרגאַניזאַציע.

שקלאַפּעריי איז דער העכסט מאַסיווער, סאַמע אָנהייבנדיקער און שטאַרקער רינג אין דער קייט פון אַרגאַניזירטן קהל־לעבן. דאָס הייסט, זי איז דער ערש־טער רייט־סאַציאַלאָגישער רינג פון אַן אַרגאַניזירטער געזעלשאַפט. אַ שבט, אַ משפּחה — דאָ איז נאָך אַלץ מער ביאָלאָגיע איידער סאַציאַלאָגיע, דאָ איז דאָס סאַציאַלאָגישע מער ניט ווי אַ קליינער אַרויפבויען אויפן קאָלאָסאַלן ביאָלאָגישן יסוד. ווי מאַדנע די זאָך זאָל ניט אויסזען, אייגנטלעך מיט קנעכטשאַפט הייבט זיך אָן די אמתע סאַציאַלאָגיע. און אַזוי ווי זי איז באַרױבט פון די ביאָלאָגישע יסודות, ווי בלוט־קרובהשאַפט וכדומה, צוגעבונדנקייט צום אייגענעם שבט און שטאַם, וואָס ווערט אַריינגעזויגן מיט דער מילך פון דער מאַמען, מוז זי זיך אַראַפּלאַזן נידעריקער פון ביאָלאָגיע, זי האַלט זיך אויף פשוטער פיזישער קראַפט. קנעכטשאַפט באַזירט זיך אויף באַזיגן, אייננעמען, בייקומען דעם שונא און האַלטן אים אין דער קלעם, אַם כּבּנים, אַם כּעבּדים... „ניט ווי קינדער, נאָר ווי קנעכט“. דערפאַר אָבער, עפעס ווי אַלס קאַמפּענסאַציע, הייבט זיך אויף אַט די פאַרמע פון צוזאַמענלעבן העכער איבער ביאָלאָגישע שייכותן און קאַנסט־רוירט אַ ריינע סאַציאַלאָגישע פאַרמאַציע.

אָבער דער צווייטער אָגענט, דער קנעכט, האָט ניט און קען ניט האָבן קיין שום חלק אין דעם אַרגאַניזאַציע־פּראָצעס. ער איז אינגאַנצן פּאַסיוו. קנעכטשאַפט איז די אורשפּרינגלעכע פאַרמע פון אַן אַרגאַניזירטן חברה־לעבן. ביז־אָהער האָט עקזיסטירט אַ „ביאָלאָגישע“ געזעלשאַפט.

יעדע מאַשין, יעדעס געצייג פאַרלאַנגט אַ מענטשן, אַן אומן־יד, וועלכער ווייסט ווי זיך מיט זיי צו באַגייין. דער מענטש ווירקט אויפן שטאַף, אַנדערשט אים, אָבער דער מאַטעריאַל ווירקט צוריק אויפן מענטשן, און מאַכט אים פאַר אַן אַנדערן. אַ מענטש, וועלכער געברויכט געצייג, איז גאָר אַ „נייער“ מענטש. ווי אַלט, פשוט, פרימיטיוו, אַ דערפּינדונג זאָל ניט זיין, פּאָדערט זי פאַרט אַ געוויסע סומע פון געוויינטשאַפטן, איינגעאַרבעטקייט און איבונגען. אַ שיפל און וויאַסלעס שאַפן דעם שיפלער, ניט־וויסנדיק ווי זיך צו באַגייין מיט זיי, וועסטו ניט־פאַרן רייטנדיק אויפן רוקן פון די כּוואַליעס. אַ האַק פּאָדערט דעם האַלצהע־קער. דאָס פּערד זוכט זיין רייטער, דער וועלאַסיפעד זיין וועלאַסיפעדיסט. דאָס אייגענע איז ריכטיק, און נאָך אין אַ גרעסערער מדרגה, בנוגע דערפּינדונגען, וואָס שיקן ניט פאַרויס קיין כלים, נייערט אונדז מענטשן אַלס אַזוינע. שווימען פּאָדערט אַ שווימער, ניט אַלע קענען עס. ריידן פּאָדערט אַ רעדנער.

אַט די קונסט, אין אַ קלענערער אָדער אַ גרעסערער מאַס, באַזיגן אַלע יעדע נייע דערפּינדונג הייבט אונדז אויף אויף אַ נייעם שטאַפל פון קענ־טעניש, קאַמפּליצירנדיק אונדזער טבע. געוויינטלעך גיט זיך איבער אַ געוויסע גרופּע מענטשן צו דער נייער קענטעניש, וועלכע זי באַהערשט בשלימות. דאָס אייגענע דאַרף געזאָגט ווערן בנוגע סאַציאַלע חידושים, נייע איינפֿי־רונגען.

איך וויל לגמרי ניט רעדוצירן סאציאלאגיע צו א מין אפטיילונג פון דער-
פינדעניש, ווי לעטטער ווארד האָט געוואָלט.

זאָל זי, די חברה, אַרויסשפראַצן, וואַקסן און אַנטוויקלען זיך אַרגאַניש,
פאַמעלעך, היסטאָריש זיך צעצווייגן.

ווי דאָס זאָל ניט זיין, די סאציאלאגיע הייבט-אויף אויף אַ נייעם שטאַפל
פון ציוויליזאַציע, הייבט-אויף ניט דעם איינצלנעם מענטשן, נאָר אַ גאַנץ פּאָלק,
אָדער אַ שבט. דער שטאַם אָדער אַ רייע שטאַמען פאַרנעמען זיך מיט דער עקס-
פּלאַטאַציע פון דעם חידוש, וועלכן זיי האָבן געמאַכט. זיי, אַזוי זיך אויסצו-
דריקן, „מאַנאַפּאָליזירן“ דעם נייעם תּיקון, זיי ספּעציאַליזירן זיך און פּלעגן
אים און אַנטוויקלען.

און בנוגע דעם אויפטו פון קנעכטשאַפט-אַיינפירעריי האָבן די „דערפינ-
דער“ פון דעם עס געברויכט און אויסגענוצט צו זייער גונסטן. זיי, די שבטים,
וועלכע האָבן צום ערשטן איינגעפירט די אינסטיטוציע פון שקלאַפּטום, זענען
געוואָרן אַזוי צו זאָגן די „אַרגאַניזאַטאָרן“, די אויפטוער. די שוואַכערע אַרומיקע
שבטים האָבן געדינט ווי אַ מאַטעריאַל פאַרן פּראָצעס.

און דער פּונאַנדערטייל צווישן דעם „אַרגאַניזירער“ און „אַרגאַניזירט-
געוואָרענעם“ איז ניט לכתחילה אַ ריין סאציאלאָגישער, ער איז פיל טיפּער, ער
שניידט זיך אַריין אין אַנטראָפּאָלאָגיע, עס איז באַוואָה־שעה אַ ראַסן-חילוק, אַ
שבטים-אונטערשייד. אַן „אידעאלער“ קנעכט איז אַ בלוטפּרעמדער. און די ריינע
פאַרמע פון קנעכטשאַפט איז די פאַרשקלאַפּונג פון פּרעמדע שבטים, פון פיינט-
לעכע שטאַמען.

קנעכטשאַפט איז דער קניפּל, וווּ עס פּלעכט זיך איבער די פּערזענלעכע
פאַרשקלאַפּונג מיט דער שבטימשער.

אין קנעכטשאַפט טרעט אַרויס דער אַרגאַניזאַטאָר אַלס אַ פאַרשטייער פון
איינ שבט און דער אַרגאַניזירט-געוואָרענער אַלס אַ מיטגליד פון אַן אַנדער
שטאַם.

שקלאַפּטום איז אַן אינסטיטוציע, וואָס דערפירט, ווי מיר האָבן אויבן
געזאָגט, דעם אַרגאַניזירט-געוואָרענעם צו נול, ניט נאָר דעם יחיד, נאָר אַ
גאַנצן שטאַם.

ביז שקלאַפּעריי איז איינגעפירט געוואָרן האָט מען פּראַקטיצירט די פּיזיאָ-
לאָגישע אויסראַטונג. מען האָט פשוט אויסגעהרגעט אַלעמען, אַלע באַזיגט. מיט
קנעכטשאַפט פירט זיך איין אַ נייער מאָדוס: די סאציאלאָגישע אויסראַטונג. כל-
זמן אַלץ האָט זיך צעמענטירט אויף ביאָלאָגיע, אויף קרובהשאַפט, איז די פאַר-
ניכטונג פון איין שטאַם דורך אַן אַנדערן געווען אַ ביאָלאָגישע: „פאַרניכט אַלע-
מען ביון לעצטן“! „לאַז ניט איבער קיין שריד ופּליטז“, קיין איין לעבעדיקער
נפש זאָל ניט איבערבלייבן! — דאָס זענען אַנזאָגונגען צו קריגערישע שבטים.
ביאָלאָגיע ווייטט מער ניט ווי צוויי פּאַלן: אָדער לעבן אָדער טויט, קיין דריטער
צווישן איז ניטאָ. ניט לעבעדיק און ניט טויט — קען ניט זיין.

און מיט דעם דערקלערט זיך, וואָס אין יענער פּעריאָדע זענען די קאָדעקסן
פול מיט טויט-פּסקים. פאַר יעדער נאַרישקייט-עבירה איז מען חייב-מיתה.
קנעכטשאַפט, דאָס איז דער ערשטער אַרויסשטראַל פון ריינע סאציאַלע

דערשיינונגען. מענטשן האָבן זיך פאַרבונדן. ווי? דורך קרובהשאַפט, בלוט-פאַר-
וואַנדשאַפט! אַ קנעכט איז אַ פרעמדער. און די באַציונגען זענען סאָציאַלע. דאָס
איז דער ווילדער חידוש.

די האָרן און קנעכט געהערן צו פאַרשיידענע שטאַמען, פירערשטאַמען און
שטאַמען-געפירטע. דאָ צייגט זיך אַ מין סאָציאַלע אַרבעטצעטיילונג. די אַרגאַ-
ניזירנדיקע ראַלע פּאַלט אויס אויפן גורל פון אַ באַשטימטן שבת. אַט-דער פון-
נאַנדערפאַל, ווי מאַדנע דאָס זאָל היינטיקע צייטן ניט אויסזען, האָט געשטופט
פאַרויס. אַט-די צעשפאַלטונג האָט פאַרגעשטעלט מיט זיך אַ היסטאָריש גרויסן
פּראָגרעסיוון פּראָצעס.

די אַנפּאַלן אויף אַריסטאָטלען פאַר זיין באַרעכטיקן קנעכטשאַפט ווייזן,
אַז די אַנגרייפער האָבן ניט פאַרמאָגט קיין היסטאָרישן חוש. שקלאַפּטום אין
יענער צייט איז געווען אַ פּראָגרעסיווער איינשטעל, דאָס איז געווען דער פּונ-
דאַמענט-אָועקלייג פון סאָציאַלאַגיע. מלחמות האָט מען מער שוין ניט געפירט
מיטן מיין צו פאַרניכטן, אָפּווישן פון געזיכט פון דער ערד דעם צווייטן שבת,
נאָר מיט דער כּוונה אים צו פאַרשקלאַפּן, אומברענגען אין אַ סאָציאַלן זינען,
צערייסן דעם צוזאַמענבונד פון די מיטגלידער פון דעם באַזיגן שבת. און פאַר-
שטייט זיך, אַז דער אַריבערגאַנג פון ביאַלאָגישן טויט צום סאָציאַלאָגישן שטעלט
פאַר מיט זיך אַ גרויסן הומאַנישן טריט פאַרויס. פון „טויט“ איז געבוירן געוואָרן
קנעכטשאַפט.

אַלע איבערגאַנגען און אויפהייבונגען, וועלכע זענען געמאַכט געוואָרן
שפּעטער, זענען געווען שוואַכער און פון פיל קלענערער חשיבות. ווייל ווייטער
איז געלעגן דער אָפּענער-גראַדער וועג פון אַנטוויקלונג, דאָ איז אָבער פאַר-
געקומען אַ שאַפּנדיקער שפּרונג, פון נול איז אַרויס די סאָציאַלאָגישע צאָל.
שקלאַפּטום איז די מוסטערהאַפטע, קלאַסישע פאַרמע פון קהל-לעבן. פון
קנעכטשאַפט ביז צו זעלבסטאַרגאַניזאַציע מאַכט אַדורך די געזעלשאַפט-סטרוק-
טור מער ניט ווי ענדערונגען און שינוים.

די אַקטיווקייט, זעלבסטוויקייט פון קנעכט, ווען זי האָט זיך גענומען
אַרויסווייזן, איז באַשטאַנען אין פּונאַנדעררייסן דעם איבערגעוואַלטליקן צובונד,
אין פאַרזוכן צו רוינירן און איינברעכן די קנעכטשאַפט-געביידע, דעם בית-
עבדים.

די סאָציאַלע אַקטיוויטעט פון די קנעכט זענען די שטענדיקע בונטן, אויפ-
שטאַנדן און אַנטלויפרייען פון זייערע האָרן. אַ געראַטענע אַנטרינונג האָט
אינגאַנצן ליקוידירט, אַנולירט, הגם נאָר אינדיוידועל און גאַר אַמאַל בלויז
צייטווייליק, — די אַלטע לאַגע. די בונטן און מרידות זענען לכתחילה פאַרגעקו-
מען אינסטינקטיוו, סטיכיש, מעשה-פייעראַויסברוך, אָבער אין פּראָצעס פון
פּונאַנדערוואַקס האָבן זיי אַרויסגעוויזן אַליץ מער עלעמענטן פון אינעווייניקסטער
זעלבסטאַרגאַניזירטקייט. אמת, די בונטן האָבן ניט אַלעמאַל געהאַט אַלס זייער
ציל די ליקוידירונג פון דער גאַנצער אינסטיטוציע פון קנעכטשאַפט. זיי האָבן
אַפט פאַרפאַלגט אויסבעסערונגען און הנחות. אָבער זיי זענען אַלעמאַל געווען
אַ חדר פאַר די קנעכט. דאָ האָבן זיי זיך געלערנט צו ווערן מיט מענטשן צו-
גלייך. אַ בונט גייט אַן אַליץ מער דערפאַלגרייך, וואָס מער איבערגעטראַכטיקייט,

פלאַנמעסיקייט און אויסהאַלט מען לייגט אין אים אַרײַן. אַ בונט, אַפילו זײַן מינימאַלער אײַנגעב, פאַרלאַנגט אַ צוזאַמענרײַד, אַן אַפּרײַד מכוח דער צײַט פון אַנהײבן, מכוח דעם אָרט, מכוח דעם, וואָס מען זאָל טאָן און וואָס מען זאָל נײַט־טאָן. דאָ צײַגט זײַך אַרויס אַן עמבריאַנאַלע זעלבסטאַרגאַניזירטקײַט, דאָ שפּראַצט אַרויס, הגם אביסל אָן אַ זײַט און צו נעגאַטיוו, אַ מין זעלבסטאַרגאַניזירטקײַט פון די „אַרגאַניזירט־געוואָרענע“. די קנעכט אַלײַן, אַלס אַזױנע, טרעטן אַרײַן אין געוויסע באַצױנגען צווישן זײַך, זײ טרעטן צו, אין אַ געוויסן פרט, צו זעלבסטאַרגאַניזאַציע.

דער אַרגאַניזירט־געוואָרענער הערט אויף צו זײַן לגמרי פּאַסיוו, ער ווערט אַקטיוו. און אויב מען דערלאָזט אים נײַט צו באַטייליקן זײַך אין דעם פּראַצעס פון אַרגאַניזירן דאָס צוזאַמענלעבן, נעמט ער און שאַפט אן אַרגאַניזאַציע, בכדי צו באַקעמפן די שטערונגען. אַבער שאַפּנדיק אַן אַרגאַניזאַציע, מיט וועלכער כּוונה עס זאָל נײַט זײַן, לערנט ער זײַך אויס צו באַנוצן זײַך מיט דעם געווער, ער געוויינט זײַך צו ווי צו באַגײן זײַך מיט דעם סאַציאַלן אַפּאַראַט. און אַזױ ווי דער חברהשער אַרגאַניזאַציע־אַפּאַראַט איז, אין אַ געוויסן פרט, דער זעלביקער, ווערט פאַר אים צוגענגלעך, ממילא, דער אַלגעמײנער געזעלשאַפטלעכער אַרגאַניזאַציע־אַפּאַראַט, און ער, דער קנעכט, נעמט זײַך פּרובירן צו באַהערשן די „סאַציאַלע כלים“.

און נאָר דעמאָלט, ווען די קנעכט האָבן אָנגעפּאַנגען „אַרגאַניזירן“ זײַערע מרידות און בונטן, ווען דער סאַציאַלאָגישער מאַטעריאַל האָט גענומען ביסלעכ־ווייז זײַך פּאַרוואַנדלען אין אַ סאַציאַלאָגישן „טוער“, איז געוואָרן אַ סאַציאַלער אַקטיווער פּאַקטאַר, — נאָר דעמאָלט איז דער בנין פון שקלאַפּטום אײַנגעפּאַלן, ער האָט זײַך מער נײַט געקענט האַלטן.

אַ קנעכט, וואָס דאַרשט נאָך פּרײַהײַט — איז מער קײן קנעכט נײַט, גילט אַ ווערטל. נאָר דאָס איז נײַט פּינקטלעך. עס איז ווייניק צו האָבן אַ דורשט, אַ פּאַרלאַנג, מען דאַרף זײַך קענען אַלײַן אַרגאַניזירן, ווערן אַ סאַציאַלער עפעס אָן הילף פון דרויסן.

ווען די שקלאַפּן, אַלס אַזױנע, האָבן זײַך גענומען פּאַרײַנקן, נײַט אויפן באַדן פון בלוט־קרובהשאַפט, נאָר אויף אַ סאַציאַלאָגישן באַזיס, אויפן גרונט פון זײַער צרהדיקן מצב, אויפן יסוד פון דער זעלביקייט פון זײַערע לעבנס־באַדינגונגען, — דעמאָלט האָט געשלאָגן צוועלף אַזײַגער אויפן טורעם פון חברהשן לעבן, און שקלאַפּטום האָט אָנגעוויירן זײַן סאַציאַלאָגישן פונדאַמענט און רעכט אויף עקזיסטענץ.

די סאַציאַלאָגיע האָט אַריבערגעוואַקסן שקלאַפּעריי, זי האָט באַווײזן, אין דעם זעלבסטאַרגאַניזירנדיקן כּוח פון די קנעכט, אַז זי קען זײַך באַגײן אָן זײַער אײַנסטיטוציע פון קנעכטשאַפט.

אַ שקלאַפּ, ווען ער ווערט אַ סאַציאַל־אַקטיווער עלעמענט, הערט ער, ממילא, אויף צו זײַן אַ קנעכט.

שקלאַפּטום האָט ווייטער שוין נײַט געקענט עקזיסטירן, מחמת די קנעכט זע־נען געווען צו „באוויסטיניק“, צו קלוג, צו „אַרגאַניזירט“ — און פּאַנשטזײַנע באַ־ווייזט זײַך אויף דער אַרענע, לײַבאײַגנטום פּאַרנעמט דעם אָרט פון קנעכטשאַפט.

לייבאייגנטום (פֿאַנשטשיזנע)

נאָך קנעכטשאַפט גייט לייבאייגנטום. אַ טיפּער איבערגאַנג, טיפּע חילוקים, ליגן אין דער ווירטשאַפט און אין די פאַרוואַלטונגספּאַרמען. לייבאייגנטום — איז אַ פאַרווייכטע פּאַרמע פון צוגעבונדנקייט. פאַרן פּעריאָד פון שקלאַפּטום אין דאָס „סאַציאַלע“ אַריינגעוואַקסן אין דער ערד, איינגעפונדעוועט זיך, און עס איז אויסגעוואַקסן אַ סאַציאַלאַגיע און אייגענע, ניט קיין פּרעמדע, ווייל די פּרעמדע דע עלעמענטן האָבן זיך פאַרקרובהט. אַנשטאַט אַ פּרעמדן שטאַם האָבן מיר דאָ מער ניט ווי אַ פּרעמדן שטאַנד; אַנשטאַט אַן אַנדער שפּראַך — אַן אַנדער דיאַלעקט. קנעכט זענען געווען פּרעמדע, לייבאייגענע זענען אָבער געווען כמעט ווי אייגענע. דאָס „פּרעמדע“ אין ביאָלאָגישן פּשט — ראַסע, שבט — איז שוין ניט נויטיק, אַנשטאַט אים האָבן מיר „דאָס פּרעמדע“ אין סאַציאַל־עקאָנאָמישן זינען.

די ראַלע פון אַרגאַניזירנדיקן איז פאַרוויקלט געוואָרן, עס פּאָדערן זיך ספּעציעלע באַגאַבטקייטן, וועלכע זענען ניט פונאַנדערגעטיילט אין אַ גלייכער מאָס צווישן אַלע מיטגלידער פון געגעבענעם שטאַם.

די ראַלע פון אַרגאַניזירער לייגט אַרויף גרויסע התחייבותן און קודם־כל, בעט זיך דאָס שאַפן פון אַ שטאַרקן צוזאַמענפאַרן, אַ פּלאַנמעסיקע צוזאַמענבינדונג פון אַלע מיטגלידער פון דער אַרגאַניזירנדיקער גרופּע. נאָך מער ווי דאָס: בונטן, מרידות פּאָדערן מען זאל זיי אונטערדריקן און איינשטילן; בונטן פּאָדערן אויך אַ באַוואַרענונג קעגן זיי. דאָס אַלץ פאַרלאַנגט אַן אַפּאַראַט. אַן אַפּאַראַט פאַ־דערט צופאַסונגען, שיקט פאַרויס געוויסע פּעיקייטן. אינעווייניק, אין שטאַם, נעמען צייטיק ווערן ערנסטע דיפּערענציאַציעס, עס שאַפט זיך אַ „הויך“ און „נידער“. און דער „נידער“, וואָס נידעריקער ער לאָזט זיך אַראַפּ, אַלץ נענטער און אַלץ מיט אַ גרעסערער צאָל פינטלעך רירט ער זיך אַן מיטן „דעק“ פון געזעלשאַפט, מיטן פּרעמדן עלעמענט. ווייטער: פון פּרעמדן עלעמענט נעמען זיך אַרויסטיילן „אַרויפקומער“, באַזונדערס באַגאַבטע יחידים, וועלכע האָבן, אונטער גינסטיקע אומשטענדן, אויפגעטרייסלט דעם עקזיסטירנדיקן סדר און האָבן גע־שטעלט זיין קיום אין סכּנה. לעבנסקלוגשאַפט האָט פאַרלאַנגט, אויב דאָס האָט זיך ניט געטאָן אומבאַווסטזיניק, אַז מען זאל די עלעמענטן „אַפּויען“, אַרויס־טיילן, באַשענקען זיי מיט באַזונדערע זכּיות, — שאַפנדיק בזה האופן אַ פּונאַנ־דערטייל צווישן דעם פּרעמדן עלעמענט — אַדער אינגאַנצן אַפּלאַזן זיי פּריי. אַלע ווייסן פון געשיכטלעכע פּאַלן, ווען קנעכט זענען צוליב געוויסע פּאַרדינסטן, באַפּרייט געוואָרן, האָבן געקראַגן אַ „שטר־שחרור“, אויף אַזאָ שטייגער איז באַ־שאַפן געוואָרן אַ צווישנוואַנט, וואָס איז געלעגן צווישן דער קנעכטקערפּערשאַפט און די פּרייע עלעמענטן, עס איז אויפגעקומען אַ טיפּ פון אַ „פּריי־אַפּעלאַזע“

נעם". די צוויי דיפערענציאציעס, דער שפאלט אין דער קנעכטקערפערשאפט, און דער פונאנדערפאל פון דער פירערגעזעלשאפט, האָבן זיך גענומען אַנריין סאַציאַלאָגיש, עקאָנאָמיש, און זיך צוזאַמענגיסן ביאָלאָגיש, דורך געמישטע חתונות. נאָכן דורכגיין אַ געוויסן היסטאָרישן פעריאָד, נאָכן דורכלעבן אַ גאַנצער רייע טיפע היסטאָרישע אויפטרייסלונגען — האָט זיך באַקומען לסוף לייבאייגענטום.

אַ לייבאייגענער איז שוין ניט קיין פרעמדער, נאָר אַן אייגענער. די פרעמד־קייט ליגט דאָ אין דעם שיכט, אָבער ניט אין שטאַם. און בכלל האָט זיך סאָ־ציאַלאָגיע שוין באַפרייט פון ביאָלאָגיע, פון קרובהשאַפט, פון בלוט, ווייטער; אַ לייבאייגענער איז ניט קיין קעגנשטאַנד, אַ לייבאייגענער איז באמת שוין אַן „אַרגאַניזירט־געוואָרענער". דער גוטבאַזירער, דער פריץ, סע־ניאָר — זיי זענען זיינע אַרגאַניזירער. אַ לייבאייגענער, אַלס אַרגאַניזירט־געוואָרענער, שטעלט ניט פאַר מיט זיך קיין פאַסיוון עלעמענט, ער איז אַקטיוו אַפילו אַלס מיטגליד פון קהילה־לעבן, ער פירט־אויס אַ געוויסע שורה טועכצן, פונק־ציעס, — וועלכע האָבן אין דער זעלביקער צייט הן אַ פרוי־וואָסן, הן אַ חברה־ש־קאַלעקטיוון באַדייט, — כמעט ווי זעלבסטשטענדיק.

מער ניט וואָס זיין חלק אין ציבור־לעבן, אין אַרגאַניזאַציע, אין שאַפן די לעבנסבאַדינגונגען און פאַרמעס, איז אַ העכסט מינימאַלער, קרוב צו נול. די זאך איז אַזוי: אַ קנעכט האָט גאַרניט אונטערגענומען זעלבסטשטענדיק, אַלץ האָט זיך געטאָן אונטער אַ שטאַרקער השגחה און שמירה און אָנפיר. אַלע זיינע אַקטן, בזה־האופן, האָבן ניט געהערט צו אים. זיין אַרבעט און האַרע־וואָניע האָט אויך ניט באַלאַנגט צו אים.

ביי לייבאייגענטום איז גאַר אַן אַנדער לאַגע. דער לייבאייגענער איז זעלבסט־טעטיק, אַפילו זעלבסטשטענדיק, נאָר אין דער אַרגאַניזירונג פון דער סאַציאַלער אינסטיטוציע פון לייבאייגענטום האָט ער ניט קיין דירעקטע אַנטיילנעמונג, נאָר אַן אומדירעקטע. אָבער אַ גרויסן טייל פון אַרבעט און אונטערגענונג פירט ער דורך אויפן אייגענעם חשבון און אייגענער אַחריות. ער איז צוגעקניפט צו דער ערד, ער איז אַ מחובר לקרקע. ער האָט אַ געוויסע ספערע פון פאַרפליכטונגען, אָבער ער אַליין, צו אַ געוויסער מדרגה, איז פריי. אמת, מען קען אים פאַרקויפן. אָבער נאָר מיטן לאַנד, דעמאָלט ווערט ער צוגעלייגט אַלס אַ צוגאַב, אַלס אַ זאך, וואָס געהערט צום באַדן און גייט אַריבער פון האַנט צו האַנט אַלס אַ טייל פון פאַרמעגן.

אַ לייבאייגענער איז ניט קיין זאך, קיין געצייג, קיין „בהמה", ער איז דער סאַמע נידעריקסטער שטאַפל פון מענטשן, דערצו נאָך ניט פון אַ פרעמדן מענטשן.

שקלאַפֿטום איז, אַזוי צו זאָגן, אַ פראַבלעם פון אויסערלעכער פאַליטיק, לייבאייגענטום טראָגט אונדז אינגאַנצן אַריבער אויפן קרקע פון אינערלעכער פאַליטיק, פאַליטיק, וואָס ווערט געפירט אינעווייניק, אין דעם אַרגאַניזם פון דער געזעלשאַפט.

פאַר דער דאָזיקער צייט איז דער חברה־אַרגאַניזם אין אַ גענוגדיקער מאָס אויסגעוואָקסן, איבערגעלעבט פאַרוויקלונגען. אין אים זענען פאַרגעקומען טי־

פע דיפערענציאציעס. ער איז גרעסער געווארן אין היקה, אין אַרגאַניזאַציע. ער רופט אַרויס צו דער אויבערפלאַך אינעווייניקסטע אַרגאַניזאַציע-פראַבלעמען. ער צעשפאַלט זיך אויף צווייען, אויף אַרגאַניזירער און אַרגאַניזירט-געוואָרענע. און די אויסערלעכע פּאָליטיק נאָכן פּעריאָד פון שקלאַפּטום פּליסט זיך איבער אַ באַזונדערן טיפּ-בעט. און די ראַלע פון די פּעלקער, שטאַמען, בתּורת אַרגאַניזירער, לעבט איבער, פאַר זיך, אַ גאַנצע שורה שינויים און אַפּווייכונגען. דער באַזונדערער שטריך פון לייבאַייגנטום איז די צוזאַמענגעגאַסנקייט פון עקאַנאָמיק און פּאָליטיק; אַזוי ווי קנעכטשאַפט אַנטהאַלט זי אין זיך צוויי עלע-מענטן, וועלכע האָבן נאָך קיין צייט ניט געהאַט זיך פּונאַדערצוגיין. עס איז אַ בוימשטאַם, וואָס האָט נאָך ניט באַוווּזן זיך אַפּצוצווייגן.

אין פּעריאָד פון שקלאַפּטום איז אויך די אויסערלעכע פּאָליטיק, די באַ-ציונגען פון הערשנדיקן שבט צו אַנדערע שבטים, געווען פאַרטרונקען, אַזוי זיך אויסצודריקן, אין עקאַנאָמישע פּראַבלעמען, אויף אַזויפיל זענען די צוויי תּחומים געווען אומאַפּטיילבאַר.

ביי לייבאַייגנטום פאַלט די עקאַנאָמיק צוזאַמען מיט דער פּאָליטיק, אָבער נאָר פון אינעווייניק, אין אינעווייניקסטן לעבן פון דעם געגעבענעם פּאָלק. די אויסערלעכע פּאָליטיק האָט זיך שוין אַפּגעשיידט, אַרויסגעטיילט, און געוואָרן, ביז צו אַ געוויסער מדרגה, אַ זאָך פאַר זיך. אין די באַציונגען צווישן איין שטאַם מיטן צווייטן, פון איין פּאָלק צום צווייטן דרינגט ניט אַריין די לייבאַייגנטום-אינסטיטוציע. מיט אַנדערע ווערטער: לייבאַייגנטום, איז אַפּווייך פון שקלאַפּטום, איז ניט קיין צווישנשטאַמען, צווישנפעלקער-אַנשטאַלט, עס איז אַן אינעוויי-ניקסטע זאָך.

מיטן אַפּשטאַרב פון קנעכטשאַפט טיילט זיך אַפּ די אויסנפּאָליטיק פון דער עקאַנאָמיק, מיטן אַוועקגיין פון לייבאַייגנטום שיידט זיך אַפּ אויך די אינעוויי-ניק-פּאָליטיק, טיילט זיך אַפּ און ווערט כמעט ווי זעלבסטשטענדיק, אין אַ געוויסן פּרט.

ד.

אונטערטאןשאַפט

נאָך לייבאַייגנטום נעמט זיך אַרויסריסעווען אונטערטאַנשאַפט. אויף דער אַרענע טרעט אַרויס דער אונטערטאַן. אן אונטערטאַן איז אַ פּאָליטישער פּאַסיוו. אַן אונטערטאַן איז אָבער לגמרי ניט קיין עקאַנאָמישע השגה. די עקאַנאָמיק האָבן מיר פּאַרלאָזן ביי לייבאַייגנטום. פּאָליטיק האָט זיך שוין אַפּגעטיילט, געוואָרן אויטאָנאָמיש אַפילו פון אינעווייניק. דאָס לעבן פון דעם אַרגאַניזירט-געוואָרע-נעם שעפט זיך ניט אויס מיט אונטערטאַנשאַפט אַליין, זי באַשטימט זיין אַרגאַ-ניזירט-געוואָרנקייט בלויז פון דער פּאָליטישער זייט.

אַן אונטערטאַן איז אַן אַרויפקלעטער אויפן לייטער פון ציבור-לעבן, אַ

גרויסער רוק אין פרט פון אַקטיוויטעט, אויב מען האַלט אין קאָפּ דעם ראשית-דיקן פינטל — קנעכטשאַפט.

אַן אונטערטאָן איז אַ קנעכט, אָבער נאָר אַ פּאָליטישער, אַ ריין פּאָליטישער אויף אַ מלוכהשן מאַסשאַטאָב, און אַפילו דאָ איז ער מער ווי אַ קנעכט, ווייל זיין פּאַסיוויטעט, זיין ניט-טיילנעמען אין אַרגאַניזאַציע קען פּאַרגליכן ווערן צו דער פּאַסיווקייט פון אַ לייבאַייגענעם; זיינע מעשים, זיינע אַקטן, זענען פּאַרט פריי, זעלבסטשטענדיק, הגם אין אַ זייער באַגרענעצטער באַדייטונג. אַ חוץ דעם איז פּאַראַן אַ גאַנצע שרענגע טועכצן, וועלכע ליגן אויסערהאַלב דער ספּערע פון מלוכה-איינפלוס, עס איז דאָ אַ גרויסער קויק פון פּריוואַטן לעבן, פּריוואַטע ווירטשאַפט. — אַדאַנק דעם שפּאַלט, וואָס גאַפט צווישן עקאָנאָמיק און פּאָליטיק — איבער וועלכע די מלוכה האָט ניט קיין דירעקטע שליטה. ווייטער: אַן אונטערטאָן קען זיך באַטייליקן אין אַ געוויסער מאָס אין דער אַרגאַניזירונג פון זיין ציבור-לעבן, אויף וויפל דאָס איז נוגע זיין קהילה, זיין ענגן קרייזל, וואָס איז שייך דער אַלגעמיינשאַטלעכער אַרגאַניזאַציע, די איינאַרדענונג פון אַלגעמיינער פּאַרוואַלטונג, די לייטונג פון זיין פּאַטערלאַנד — דאָ איז ער פּאַ-סיוו. אַן אונטערטאָן האָט דאָ ניט קיין דעה צו זאָגן, באַטייליקט זיך אין דעם ניט. זיין טיילנעמען דרינגט דאָ אפשר אַריין דורך אַן אַרום-וועג, אומדירעקט, דורך זיין אַרבעט, געזעלשאַפטלעכקייט, כאַראַקטער, און אַנדערע מעלות אָדער חסרונות זיינע.

אין פּאַרגלייך מיט קנעכטשאַפט איז אונטערטאָנשאַפט אַ גרויסע דעראַבע-רונג מצד דעם אַרגאַניזירט-געוואָרענעם. נעמענדיק אָבער אין באַטראַכט אונ-דערע פּאַרלאַנגען און פּאַדערונגען און באַגריפן מכוּח זעלבסטעטיקייט, איז עס אַן אומגעהייער טיפּער אָפּגרונט פון פּאַסיווקייט. אַן אונטערטאָן — קוים וואָס ער זשיפעט אין סאַציאַלאַגישן זינען.

זיין עקאָנאָמישע בחינה אַלס אַרגאַניזירט-געוואָרענער ווערט באַשטימט און באַצייכנט מיט אַן אַנדער וואָרט: געדונגען. אָבער די צוויי צושטאַנדן פּאַלן ניט אַלעמאַל צוזאַמען אין איין פּערזאָן. אַמאָל יאָ, אַמאָל ניט.

אַן אונטערטאָן שטעלט פּאַר מיט זיך אַ גרויסן שריט פּאַרויס. קודם-כל איז די פּאָליטישע אַרגאַניזאַציע אַליין אויסגעוואַקסן קוואַנטיטאַטיוו, געוואָרן בריי-טער און רייכער אין אַרומנעם. דער אַקט פון דער דיפּערענציאַציע אַליין, דאָס אַפּטיילן זיך פון עקאָנאָמיק, זאָגט עדות וועגן איר וווקס און קראַפט. די פּאָליטישע אַרגאַניזאַציע כאַפט איצטער אַרום דאָס גאַנצע לאַנד, און ניט אַ באַזונ-דערע געגנט, וועלכע געפינט זיך אין אַ שטענדיקער מלחמה, כסדרדיקער רייסעריי מיט די איבעריקע שכנישע געגנטן. די ברייטקייט, דער פּאַרנעם, די רחבות, דער אַרייננעם פון עטלעכע באַזונדערע געגנטן טרייבט צום קאָמפּלי-צירן דעם אופן פון אַרגאַניזאַציע. מיטן פּרוערדיקן פּרימיטיוו איז שוין אָפּגע-ענדיקט. איצט ווערט געשאַפן אַן אייגנאַרטיקע פּאַרמע פון אַרגאַניזאַציע פון פּאָליטישן קהל-לעבן. מערער, די עקאָנאָמיק איז שוין איצטער אויך אַן אַנדערע, ניט קיין פּאַרגלייך צו די פּרוערדיקע פּאַרמעס. זי האָט זיך פּאַרוויקלט, זי איז אויסגעוואַקסן. נייע מעטאָדן זענען אַריינגעפירט געוואָרן, און פּאָליטיק איז אַ דיסציפּלין, וואָס שטייט העכער פון איר, גיט אַכטונג אויף איר, און רעגולירט

זי, די עקאנאמיק, הגם אין אַ באַגרענעצטער מאַס. עס באַווייזן זיך זייער קאָמפּ-
ליצירטע, פאַרהעלטנישמעסיק, פאַרוואַלטונגסאַפּאַראַטן. עס באַהויפט זיך די
אַזוי גערופענע נאַציאָנאַלע מלוכה.

„דאָס סאַציאַלאַגישע“ איז אויסגעוואַקסן אויף אַזויפיל, אַז עס נעמט שוין
אַרום אַ גאַנצע נאַציע אַלס אַ פּאָליטישן איינס, און ניט נאָר איין נאַציע. עטלעכע
נאַציעס אָדער פעלקער, אונטערוואַרפנדיק „דאָס אַנטראַפּאָלאַגישע“ אונטער דעם
פּאָליטישן מאַמענט, דעם סאַציאַלן, מדינהשן. דאָ איז אַן אַפּאָג און אַפּליקן
ניט נאָר פון שטאַם, משפּחה, קרובהשאַפט, נאָר אַן אַפּריס פון ראַסע, פּאָלקסטום,
אַ וויכטיקער טריט פאַרויס איז געמאַכט געוואָרן.

ה.

בירגערטום און געדונגענשאַפט

דער וואָגן פון דער געשיכטע רוקט זיך. עס גייט אַן אַ קאָמף פאַרן באַטיי-
ליקן זיך וואָס מער און מער אין דער אַרגאַניזירונגסאַרבעט פון דער געזעלשאַפט.
נאָך מער: די אומבאַטייליקונג נעמט אַרום מער ניט ווי אַ באַשטימטע גרופע,
וועלכע זונדערט זיך אַפּ פון דער זיך-באַטייליקנדיקער גרופע נאָר עקאָנאָמיש
און ניט אַנטראַפּאָלאַגיש, ווי דער פּאַל איז געווען בשעת דעם פּעריאָד פון
שקלאַפּנטום.

די געשיכטע חורט זיך איבער, עס הייבן זיך אַן מרידות. צום אָנהייב
טראַגן זיי אַן עמאַציאָנעלן כאַראַקטער. אָבער וואָס ווייטער, אַלץ טיפּער און
פלאַנמעסיקער און באַוווסטזיינדיקער ווערן די אויפשטאַנדן. דאָ ווייזט זיך וויי-
טער אַרויס די אַרגאַניזירנדיקע האַנט פון אַ מינדערהייט, וועלכע טיילט זיך
ניט אַפּ לכתחילה מערקעוודיק פון דער מאַסע פון די אַרגאַניזירט-געוואָרענע;
די פּאַסיווע מענטשן נעמען אַרויסצייגן זייער אַקטיוויטעט, שאַפן אַפּאַראַטן צום
אַרויסווייזן פון זייער פּאָליטישן ווילן — עס אַנטשטייען, עס קומען-אויף פאַר-
טייען. און די אונטערטאַנען, אַן אינציאַטיווער מיעוט זייערער, ווערנדיק אַן
אַקטיווער כוח, אויסלערנענדיק זיך אַנצוגיין מיט זעלבסטפאַרוואַלטונג, הערן
פּאַקטיש אויף צו זיין אונטערטאַנען, „אונטערטעניק“, אַ וואָרט, וואָס דריקט
אויס פּאַסיווקייט. לכתחילה בונטן, אויפשטאַנדן, און דערנאָך קומען פאַר איבער-
קערענישן. אַ רעוואָלוציע איז אייגנטלעך אַ געראַטענער בונט, אַ מרידה, וועלכע
גיט זיך איין.

עס טרעטן אַרויס די ברייטע מאַסן אונטער דער אַנפירערשאַפט פון אַן
ענערגעטישן מיעוט. זיי לערענען זיך אויס צו באַהערשן און אויסנוצן דעם זיג.
זיי טרעטן אַרויס אויף אַן אַרגאַניזירטן אופן, אַנשפּאַרנדיק זיך אויף זייערע
אייגענע, מיט אייגענעם אַנשטרענג געשאַפענע, אַרגאַניזאַציעס. אַזוי זעט עס
אויס. ווייל דער נייער אַרגאַניזירנדיקער מיעוט איז ניט אַפּגעטיילט פון דער
מאַסע, פון דער אַלגעמיינער באַפעלקערונג.

דאָס פאַראַנען־זיין פון די „אייגענע“ אַרגאַניזאַציעס באַווייזט באַשיינפער־ לעך, אַז זיי, די מאַסן, קען מען שוין מער ניט האַלטן פון דער ווייטנס פון „גע־ זעלשאַפטלעכן לעבן“, אַז מען קען זיי ניט מער באַזייטיקן פון באַטייליקונג. אין דער אַדער יענער פאַרמע, אין פאַרוואַלטונג, אין רעגולירן דאָס ציבור־לעבן.

דורכן אַקט פון שאַפן זייערע פאַרבאַנדן, קלובן, פאַריינען, פאַרטייען, אַרגאַ־ ניזאַציעס, דעמאָנסטרירן זיי — אַדאַנק אַן איניציאַטיוון מיעוט, וועלכער אידענ־ טיפּיצירט זיך לעת־עתה מיט זיי — זייער פּאַליטישע רייפּקייט און שטעלן אַרויס בולט זייער באַדייט פאַרן אַלגעמיינעם קהל־לעבן. ניט־ווילנדיק ווערן זיי אַ ווירקנדיקער פּאַקטאַר פון געזעלשאַפטלעכקייט. תּחלת האָט זייער ווירקזאַמקייט און השפּעה אויפן חברהּשן לעבן אַן אומדירעקטן און נעגאַטיוון כאַראַקטער. זיי צווינגען די „באַלעבאַטיס“ פון דער געזעלשאַפט אָנצונעמען מיטלען קעגן זיי, דעם צוואַנג איבן זיי אויס דורכן הוילן אַקט פון זייער עקזיסטענץ. נאָר דאָ נע־ מען זיי, די מאַסן, — מיט וועלכע עס פירט אַן אַן ענערגעטישער מיעוט, וועל־ כער איז דערווייל אַ „רואה ואינו נראה“ — אַרויסגיין פון זייער פּאַסיוון מצב, זיי היבן אַן צו שרייבן געשיכטע, הגם ניט בחיוב, נאָר בשלילה. דורך־ זייערע קעגנער לייגן זיי, די מאַסן, אַרויף זייער שווערע האַנט אויף די געשעע־ נישן, רדיפות, פאַרפּאַלגונגען, ענדערונגען אין דער אַרגאַניזאַציע פון לאַנד, דאָס אַלץ ווערט אונטערגענומען מיט דער כוונה אויסצוראַטן און איינצוטאַמעווען דעם „אינעווייניקסטן“ שונא. אַ מעסט מיט די כוחות. אַ צוזאַמענקלאַפּ פון ביידע צדדים. די מאַסן כאַפן מפלות, ביז, לסוף, זיי וואַקסן אויס צו אַן אומבאַזיגטער מאַכט אַדאַנק דעם אומשטאַנד, וואָס אין זייערע רייען געפינט זיך אומבאַמערק־ טערהייט און נעמט זיך אויסקריסטאַליזירן אַן אַנפירנדיקער מיעוט, וועלכער איז לכתחילה אידענטיש מיט דער מאַסע. זיי לערנען זיך אויס גוט צו אַרגאַניזירן, צוזאַמענשמידן זייערע רייען מיטן שטאַל־און־אייז־פאַרלאַנג צו לעבן און אויפ־ פירן זיך אומאַפּהענגיק. די אַלטע אַרגאַניזירנדיקע גרופּע טרעט אַפּ, גיט נאָך, איינזעענדיק, אַז די אַרגאַניזירט־געוואַרענע מאַסן וויסן ווי זיך צו באַנוצן מיט דעם מאַגישן געצייג. וואָס איז דער כוח פון די אַרגאַניזירער? זייער קענען זיך באַגיין מיט דעם אַרגאַניזאַציע־אַפּאַראַט. ווען אַבער די ביז־אַהער אַרגאַניזירט־ געוואַרענע, אין די פּערזאָנען פון אַן איניציאַטיווער מינדערהייט, וועלכע טיילט זיך ניט אַפּ פון דער אַלגעמיינער מערהייט, דערוויסן זיך דעם סוד און קריגן די מעגלעכקייט, צו אַ געוויסער מאַס, אָנצווענדן דעם אַפּאַראַט, דעמאָלט נעמען די אַרגאַניזירער, איבערלעבנדיק מפלות נאָך מפלות און פּטרנדיק אַ סך כוחות אויפן רעסטאורירן זייער געוועזענע לאַגע און גדולה, פרידן מאַכן מיט דער ניי־געשאַפענער לאַגע. זיי אַנערקענען דעם סאַציאַלן כוח פון די שלעכט־באַ־ האַנדלטע אַרגאַניזירט־געוואַרענע מאַסן. און אַ נייע פאַרמאַציע בילדט זיך אויס. די נייע פאַרמאַציע איז אַן אמאַלגאַם פון די געוועזענע אַרגאַניזירער און עלע־ מענטן פון די אויפגעקומענע אַרגאַניזירער, וועלכע האָבן זיך אַרויסגעטיילט פון צווישן די מאַסן, און נעמען ווערן מערקעוודיק.

די אונטערטאַנען האָבן אַנגעפירט אַ פאַרביסענעם קאַמף קעגן דער אַבסאַ־ לוטער מאַנאַרכיע, וואָס האָט זיך געהאַלטן אויף דעם שטאַנד־פּונאַדערטייל.

זיי האָבן געזיגט און עס איז געשאַפן געוואָרן דאָס בירגערטום. די אונטערטאַנען זענען געוואָרן בירגער.

אַ בירגער פאַרמאַגט אַ געוויסע סומע עפנטלעך רעכט. אַ בירגער איז אַ פּאָליטישער סוביעקט, אויב ניט קיין פולער, איז אַ טיילווייזער. בירגער־שאַפט איז דער העכערער שטאַפל פון אונטערטאַנשאַפט. אַ בירגער באַטיי־ליקט זיך דורך דעם וואַלסיסטעם אין דער חברהשער אַרגאַניזאַציע. אַ ביר־גער, ריכטיקער, די בירגער, דורך דער פאַרמיטלונג פון זייערע דעפוטאַטן, דורך זייערע שטימען, האָבן אַ ווירקונג אויף דעם גאַנג פון געזעלשאַפטלעכן לעבן.

פון פּאָליטישן נול, דעם קנעכט, ביזן פּאָליטישן איינס, דעם בירגער, איז אַ רעכטער היסטאָרישער מהלך. אַ בירגער איז אונטער קיינעם ניט אונטערגעוואָרפן, אויסער דעם געזעץ פון די נאַציאָנאַלע פאַרזאַמלונגען, דעם פאַרלאַמענט און, דורך דעם לעצטן באַשטימטע, אַדמיניסטראַטאָרן, דער עקזעקוטיווער מאַכט.

אַזוי אַרום קומט כמעט אויס, אַז דער בירגער איז צו קיינעם ניט משועבד נאָר צו זיך אַליין, ווייל אַרום־און־אָרום, דורך פאַרשיידענע פאַר־מיטלונגען, פאַרבינדט ער זיך מיטן געזעץ, וועלכן דער פאַרלאַמענט פראַק־לאַמירט; זיין דעפוטאַט, אַדער זיינע דעפוטאַטן, האָבן אַנטייל גענומען אין דער רעדאַקציע פון דעקרעט, אַדער אין דער וואַטירונג. ער, דער בירגער, האָט זיך באַטייליקט אין אַפּשטימונג פון איינעם פון דעם סך־הכל פּערזאָנען, פון וואָס פון וועלכע עס איז אָפּגעהאַנגען דער גורל פון געזעץ־פראַיעקט. בזה־האופן פאַלגט ער, דער בירגער, זיך אַליין, ווען ער איז רעפלעק־טירט אין דעם שפיגל פון ים פון די וואַלן.

אַ בירגער שיקט פאַרויס אַ קאַנסטיטוציע, אַ באַגרענעצטע דורך גרונט־געזעצן, אַ מאַנאַרכיע, אַדער אַ רעפּובליק. די מדרגה פון דער באַגרענעצונג פון דער מאַנאַרכיע איז אַ פאַרשיידענע, און רעפּובליקן זענען אויך אַלע ניט גלייך. אָבער דאָס זענען אונטעראַרטן, וועגן וועלכן אונדז לוינט זיך ניט אַפּצושטעלן. אונטער שקלאַפּטום שפּילט די ראַלע פון אַרגאַניזאַטאָר דער פרעמדער שבט, דאָס פרעמדע פּאַלק אין דער פּערזאָן פון זיינע זין — די קריגער, באַזיגער, אייננעמער. די ראַל פון אַרגאַניזאַטאָר איז דאָ אַ צווייפאַכיקע; הן אַן עקאַנאָ־מישע, הן אַ פּאָליטישע.

אונטער לייבאייגנטום שפּילט די ראַלע פון אַרגאַניזאַטאָר דער אייגענער שבט, אַ באַזונדער שטאַנד אין אים, וועלכער האָט באַוויזן זיך צו פאַרקרובן מיט די געוועזענע פרעמדע, וועלכע זענען געווען, אין אַ פריערדיקן פּעריאָד, קנעכט. די ראַלע איז ווייטער אַ צווייאַיקע, אי אַ פּאָליטישע, אי אַן עקאַנאָמישע. פון פּאָליטיק איז אָפּגעפאַלן מער ניט ווי איין טייל אירער, דער סאַמע ממשותדיקער, דער אויסנווייניקסטער טייל.

אַ לוינאַרבעטער באַטייליקט זיך פרייוויליק אין דער פראַדוקציע, נאָר ער האָט ניט קיין חלק אין דעם פראַצעס פון לייטונג פון דער אַפּטילונג פון דער ווירטשאַפט, אין וועלכער ער איז טעטיק אַלס פשוטער אַרבעטער. אַ לוינאַרבעטער איז צוגעגליכן צו אַן אונטערטאַן. ער אַרבעט. פון כמות

און איכות פון זיין האַרעוואַניע הענגט אָפּ דער גאַנצער פּראָדוקטיווער פּראָצעס. אָבער צו דער אַלגעמיין רעגולירנדיקער ארבעט פון דער פּראָדוקציע האָט ער קיין צוטריט נישט. אָבער באמת גערעדט האָט אַ בירגער אויך נישט קיין שום חלק אין דער פּאַרוואַלטונג פון ציבור-לעבן. זיין גאַנצע באַטייליקונג איז רעדוצירט צום אויסקלייבן אַ פּערוואַן, וועלכע באַטייליקט זיך אַקטיוו אין דער אַרגאַניזאַציע פון חברה-לעבן. אַזוי אַרום באַשטייט זיין גאַנצע פּרייהייט, זיין טיילנעמען מער נישט ווי אין זיין באַטייליקונג אין די וואַלן. אָבער די וואַלן האָבן אַ ווירקונג, אין אַ געוויסער מאָס, אויפן גאַנצן גאַנג פון פּאָליטישן לעבן. די וואַלן באַאיינפלוסן די אַרגאַניזאַציע פון געזעלשאַפט; די וואַלן ווייזן, וועלכע מאַסרעגלען, וועלכע געזעצן און פּאַראַרדענונגען האָבן אַ צושטיים מצד די קלייבער. דאָס אַלץ, פּאַר-שטייט זיך, אין זייער אַ באַגרענעצטער מאָס.

ביים „אויסקלייבן“ פון קאָפיטאליסט, פון באלעבאַס, איז דאָס נישט פאַראַנען. דאָ איז דער „אויסקלייבן“ אַ פּריוואַטער אַקט, אן אינדיווידועלע זאַך. דער אָפּ-שטעל אויף דעם אַדער יענעם ווערט באַשטימט דורכן צאָלן געהאַלט, וואַקאַנט-סייע, און בשום אופן נישט דורך דער אַלגעמיינער פאַרמע פון אַרגאַניזאַציע פון דער געגעבענער אונטערנעמונג, אַדער פירמע. דאָ איז דער „אויסקלייבן“ פון פאַבריקאַנט, אַ פּערוואַן, וואָס וויל קויפן זיין אַרבעטסקראַפט, אייגנטלעך נישט קיין אויסדערווייל, נאָר אַ זוכעניש פון אַ קויפּער, אַ בעלן אויף אַן אַרבעטער-האַנט. נאָך מער, וואָס דאָ, ווען ביידע צדדים קומען צו אַ הסכם, ריידן זיך צוזאַ-מען, רירן זיי זייער זעלטן אַן פּראַגן מכוה דער אַלגעמיינער אַרגאַניזאַציע פון דער פּראָדוקציע...

אַזוי אַרום איז צו זען, אַז דער פּאָליטישער עלעמענט איז אַוועק פאַרויס, פאַרוואַנדלענדיק זיין „אונטערטאָן“ אין אַ „בירגער“, בשעת דער עקאָנאָמישער טייל הינקט פון הינטן, און דער אַרבעטער אין דער פּראָדוקציע איז מער נישט, אַזוי צו זאָגן, ווי אַן אונטערטאָן.

בכלל איז פּאָליטיק נאָכן אָפּטיילן זיך אַוועק ווייטער פון עקאָנאָמיק, און נישט פאַרקערט, ווי עס מיינען אַנדערע. פּאָליטיק האָט געמאַכט די גרויסע אַנט-דעקונג, געשאַפן קנעכטשאַפט. אַט-דער פּאָליטישער אַקט האָט אומדירעקט אַרויסגערופן טיפע ענדערונגען אין דער ווירטשאַפט. נאָך שקלאַפּטום האָט זיך די אויסערלעכע פּאָליטיק אָפּגעזונדערט און זי האָט זיך גלייך אַוועקגעשטעלט אויף אַן אַנדער יסוד. זי האָט אָנגענומען דעם מעטאָד פון פּאָדערן צינזן, מסים, האָט אָבער נישט איינגעפירט, אַלס צווישנפעלקער-אינסטיטוציע, ליבאייגנטום. די איינציקע, וואָס ווילן עס טאָן, זענען די נאַציס. זי, פּאָליטיק, איז געווען פּראַ-גרעסיווער. ווייטער-צו האָט די אינעווייניקסטע פּאָליטיק אַריבערגעיאָגט עקאָנאָ-מיק, ווי נאָר זיי האָבן זיך פּונאַדערגעשיידט. אין פּאָליטיק זענען מיר דערגאַנג-גען ביז בירגערטום, בשעת אין עקאָנאָמיק זענען מיר פאַרגליווערט געוואָרן אויף לינאַרבעט, אויפן סאָלאַריאַט, וואָס גיט נישט דעם אַרבעטער קיין חלק און אַנטיילנעמונג אין פּראָצעס פון דער פּראָדוקציע. דאָס הייסט אין פּאָליטיק האָבן מיר אַ דעמאָקראַטיע, בשעת אין עקאָנאָמיק האָבן מיר נישט אַזאַ אינסטיטוציע.

אין דער פּראָדוקציע הערשט דער אַבסאָלוטיזם, דעספּאָטיזם פון אַרגאַני-זאַטאַר. עקאָנאָמיק איז פון ביידע זייטן אָפּגעשטאַנען פון פּאָליטיק, סיי בנוגע

דער אַנטײלנעמונג פון דעם אַרבעטער אין אַרגאַניזאַציע־פּראָצעס, און סײַ וואָס איז שײך דער אַרגאַניזאַציע אַליין, איר אַרומנעם, קאָמפּליצירטקײט, סטרוקטור. אין דער צײט ווען פּאָליטיק האָט זיך שוין געשטעלט אויפן שטאַנדפונקט פון פּאַרײניקונג פון גאַנצע קאָלעקטיוון, אַ גאַנץ פּאָלק, קאָנסטרוקטירנדיק אַ נאַ־ ציאַנאַלן אָדער נאַציאָנאַליטעטן־שטאַט (אַ מלוכה מיט פּרעמדפּעלקערישע עלע־ מענטן), שטייט נאָך אַלץ די עקאָנאָמיק אויף דער שטופּע פון „פּירמעס“, האַנדל־ הייזער, דערמאַנענדיק מיטן לעצטן וואָרט דעם פּעאַדאַליזם מיט זײנע „רעגירנ־ דיקע הייזער“, פּאַמיליעס, וועלכע זענען געווען „אויסגעלייגט“ איבער זײערע לאַנדגײטער. אַזוי אַרום זעען מיר קלאַר, אַז די עקאָנאָמיק איז אָפּגעשטאַנען, שלעפט זיך נאָך דער פּאָליטיק. אַט־דאָס הינטערשטעליק בלייבן פון עקאָנאָמיק דערקלערט זיך דורך דעם, וואָס זי, די עקאָנאָמיק, איז עלטער און אורעלטער. אַ סך האָבן זיך געלאָזט נאַרן אויפן חשבון פון דער עקאָנאָמיק, איר צופּלייסינדיקער הומאַניטעט.

די זאַך איז אָבער אַזוי: אירע מעטאָדן זענען מער מענטשלעכע. זײ זענען, פשוט טעכנישע, באַוווּסטיניקע, בשעת די מאָסנעמונגען, וועלכע ווערן אָנגע־ ווענדט אין פּאָליטיק, זענען ביזזערע. נאָכמער, וואָס די אויסערנפּאָליטיק דער־ לויבט זיך צו געברויכן עד־היום אַזעלכע באַרבאַרישע מיטלען, ווי דעם נאַקעטן פּויסט, מלחמה, גראַבע, ווילדע פיזישע מאַכט. דערפאַר אָבער זענען די ווירט־ שאַפּטפאַרמען רעאַקציאָנערע און גרעבערע איידער די פּאָליטישע פאַרמען. דערצו דאַרף מען נאָך מוסיף זײן, אַז אויף דעם געביט פון פּאָליטיק ליגן די לעצטע אינסטיטוציעס פון איינווירקונג, פון רעגולירן די באַציונגען, דער אויסגלייך פון קאָנפּליקטן. אייגנטלעך דאָ ליגט דער דיסציפּלינאַרער טײל, די סאַנקציע, פון די קהלשע צוזאַמענפאַרהעלטענישן.

דער לײבאייגענער ווערט האַלבירט און געבירט אונדז צוויי טיפּן, איינעם אַן עקאָנאָמישן, דעם אַנדערן אַ פּאָליטישן. פּאָליטיק איז צו יענער צײט שוין גענוג אויסגעוואַקסן, אַז זי זאָל קענען עקזיסטירן פאַר זיך, באַזונדער, און די עקאָנאָמיק האָט זיך קאָמפּליצירט און דער אָפּטייל ברענגט איר נוצן.

נאָכן לײבאייגענעם, נאָך זײן עקאָנאָמישן עלעמענט, גײט דער לוינאַרבע־ טער, דער פּאַרדונגענער, דער פּראַלעטאַריער. נעמען האָט ער אַ סך, אָבער זײן מהות איז איינער, ער איז נײט פאַרבונדן יורדיש נאַר פּאַקטיש, ער אַרבעט לױט אַן אָפּמאַך, אַ קאָנטראַקט, אַ צושטיים. ער האָט זיך פּאַרדונגען. דאָס איז דער דריטער גלגול פון קנעכט. ער איז אַן אַרבעטער. מען קויפט אים, אָדער ער פאַרקויפט זיך אַליין. ער איז „פּרײ“, ווי ער וויל. וויל ער — פאַרקויפט ער זיך, וויל ער נײט — פאַרקויפט ער זיך נײט. יורדיש צווינגט אים קײנער נײט, ער זאָל עס מוזן טאָן. אַ פּרײער מענטש אונטער אַ פּרײען הימל... אַלס אַרגאַניזאַטאָר אין עקאָנאָמישן זײנען טרעט אַרויס דער באַלעבאַס, דער „באַס“; זײן העכסטע פאַרמע, די קריסטאַליזירטע פאַרמע, איז דער קאַפיטאַליסט.

זײן פּאָליטישער אַרגאַניזאַטאָר איז דער באַאַמטער, דער ביראַקראַט. זײן העכסטע פאַרמע בײַ אונטערטאַגשאַפט איז דער מאַנאַך, קעניג; בײַ בירגערטום

— דער פּרעזידענט. זיין אַרגאַניזאַטאָר איז אַן אויסדערױילטער, אַן אויסגע-
קליבענער. ער אַליין, צו אַ געױסער מדרגה, קלייבט זיך אויס זיין פּאָליטישן
אַרגאַניזאַטאָר; און דאָס אייגענע בנוגע זיין עקאָנאָמישן אַרגאַניזאַטאָר; אמת, ער
קלייבט אים ניט אויס, אָבער ער האָט דאָס פּולע רעכט זיך אָפּצושטעלן ביי
דעם אָדער יענעם באַלעבאַס. דאָ איז פּאַראַן אַן אַקט פּון איינשטימונג.
ביי װעמען ער װיל, ביי יענעם דינט ער, צו יענעם פּאַרדינגט ער זיך.
דאָ איז אַן אָפּמאַך צױשן אים און זיין „האַר“, װעלכער װיליקט אײן אים צו
נעמען און אױעקשטעלן אױף דער אַרבעט, „אַרגאַניזירן“ אים, אַרײנפּלעכטן אים
אין דער פּראָדוקציעקײט.

ו.

זעלבסטאַרגאַניזאַציע

דער אַרגאַניזירט־געװאָרענער באַפּרידיקט זיך מיט דעם ניט; ער פּילט אַ
צופּלוס פּון נייע פּרישע כּוחות, ער שפּירט זיין גאַנצקײט, אינטעגרײטעט. דער
אַרגאַניזירט־געװאָרענער הייבט אַן זיין קאַמף פּאַר אַ דירעקטער טײלנעמונג
אָזוי װי אין עקאָנאָמיק אָזוי אױך אין פּאָליטיק, אין זײערע אַרגאַניזאַציע-
פּראָצעסן.

דער אַרגאַניזירט־געװאָרענער פּילט זיין האַלבירטקײט, ער איז טײלווייז
אַן אַרגאַניזירנדיקער, אָבער אין אים דאַמינירט נאָך אַלץ דער „אַרגאַניזירט־
געװאָרענער“, און ער װיל דערגרייכן צו גאַנצקײט, צו שלײמות, װערנדיק אַן
אַרגאַניזירער און אַן אַרגאַניזירט־געװאָרענער, דאָס הייסט, אַ זעלבסטאַרגאַני-
זירנדיקער טיפּ.

אויף דעם װעג האָבן זיך שױן אַ לאַז־געטאַן די איינצלנע. זײער עױבדא
איז צו שאַפּן אַ נייע פּאַרמע פּון אַרגאַניזאַציע און מיט דעם באַױיזן זײער
רײפּקײט, זײער אַקטיוויטעט, זײערע זעלבסטאַרגאַניזירנדיקע יסודות, װעלכע
האַבן זיך אױסגעקריסטאַליזירט אין זײער באַװוסטזײן.

און דאָ טױכט אויף די פּערזענלעכקײט, דער אינדיוויד, װאָס פּאַרײניקט
אין זיין געשטאַלט די צװײ יסודות, דאָס אַרגאַניזירנדיקע און דאָס אַרגאַניזירט־
געװאָרענע, ריכטיקער דעם זעלבסטאַרגאַניזירנדיקן מצבּ.

די פּערזענלעכקײט באַדייט דעם סוף פּון קאַמף פּאַר באַטײליקונג אין
אַרגאַניזאַציע, אַ קאַמף, װאָס איז אַנגעפירט געװאָרן אין משך פּון דורות און
דורות פּון אַלע אַרגאַניזירט־געװאָרענע.

די פּערזענלעכקײט באַדייט דעם סוף פּון קאַמף און דעם זיגטריומף פּון
נייעם מענטשן, נייעם סדר פּון לעבן, נייער קולטור, נייעם קהל־לעבן.

דער לעצטער קאַמף װעט געפּירט װערן אונטערן צײכן פּון זעלבסטאַרגאַ-
ניזאַציע. אַ פּערזענלעכקײט איז אַ זיך זעלבסטאַרגאַניזירנדיקער מענטש. זעלבסט-
אַרגאַניזאַציע איז דער פּולער זיג איבער דער פּאַסיוויטעט אין דער סאַציאַלאַגיע,
איבער אַרגאַניזירט־געװאָרנדיקייט, איבער דעם סאַציאַלן װעגעטאַציאָנירן.

פערזענלעכקייט איז די פארקערפערונג פון זעלבסטעטיקייט.

שקלאפטום איז דער אנהייב פון סאציאלאגיע, זעלבסטארגאניזאציע איז איר סוף.

זעלבסטארגאניזאציע איז אייגנטלעך דער אנהייב פון אינטעראינדיווידא-לאגיע, א ציבור, א סך-הכל, וואס ווערט צוזאמענגעשטעלט פון איינצלע פערזאנען.

א קנעכט און א פערזענלעכקייט זענען צוויי קעגנזאצן. אבער זיי ביידע פארייניקן איז זיך די אינעווייניקסטע און אויסנווייניקסטע באציאונגען פון ציבור-לעבן.

שקלאפטום פארייניקט די אינעווייניקסטע אדער אויסנווייניקסטע פאליטיק מיט דער ווירטשאפט, פארניכטנדיק די אינערלעכע פאליטיק, אדער ריכטיקער, ניט דערלאזנדיק, אז עס זאל קומען צו איר אנטשטייאונג.

זעלבסטארגאניזאציע, פון דער אנדער זייט, פארברייטערט די אינעווייניק-סטע פאליטיק ביו צו די גרענעצן פון אויסנווייניקסטער, שאפנדיק אן אינטער-אינדיווידועלע פאליטיק און אן אינטעראינדיווידועלע עקאנאמיק.

א פערזענלעכקייט הייבט אויף אירע באציאונגען צו אנדערע פערזאנען אויף דער הויך פון אויסערלעך-פאליטישע באציאונגען. א קנעכט, פארקערט, ער האט ניט קיין באציאונגען פון אויסן; זיי זענען אפגעמעקט געווארן, ער איז א פרעמדער און ערגער פון אן אייגענעם. א קנעכט — איז א נול.

א פערזענלעכקייט — איז אן אומענדלעך גרויסע צאל.

א קנעכט — איז א פאסיוו. ער איז ארגאניזירט געווארן בעל-כרחו, אן זיין ווילן און אנטהילנעמונג.

און דעריבער דעפינירן מיר פרייהייט ווי א זעלבסטארגאניזאציע.

אזוי ווי דאס אינעווייניקסטע גייט איבער אין דאס אויסנווייניקסטע, אינער-לעכע פאליטיק; די באציאונגען פון מענטשן צום מענטשן ווערן טראקטירט ווי אויסערלעכע פאליטיק, ווערט, היוצא, דער איינצלער מענטש, דער יחיד, דער-הויבן צו דעם מצב פון א קאלעקטיוו, פון א נאציע, א פאלק. און אזוי ווי היינ-טיקע צייטן, ווען דער פרינציפ פון זעלבסטבאשטימונג איז אנגענומען בנוגע פעלקער, על-כל-פנים, איז עס טעארעטיש אנערקענט, זענען ניטא אדער דארפן ניט זיין קיין פעלקער, וואס שפילן די ראלע פון ארגאניזירער, און פעלקער, וועלכע זענען אראפגעדריקט אויף דער שטופע פון ארגאניזירט-געווארענע, אזוי וועלן ניט זיין קיין פערזאנען, קיין מענטשן, וועלכע וועלן שפילן די ראלע פון ארגאניזאטארן, און יחידים, אדער מאסן, וועלכע זאלן זיין אזוי אומאנטוויקלט און דערנידערט, אז זיי זאלן זיין אין דער בחינה פון ארגאניזירט-געווארענע דורך זייערע בעסערע, העכערע, בעלי-טובות און בעלי-עצות.

דער ארגאניזירט-געווארענער — עקזיסטירט ניט סאציאלאגיש, אין סא-ציאלן זינען.

ארגאניזירט-געווארנקייט — איז סאציאלאגישע פארניכטונג, איז סאציאל-לאגישער טויט.

דער קאמף פאַר דער באַטייליקונג אין פּראָצעס פון אַרגאַניזאַציע, אַ קאַמף, וואָס גייט אָן אַן אָפּשטעל און אויפהער, ביז ער קומט צו דער פאַרמולירונג פון דער פּאָדערונג פון דירעקטער, גלייכער, פּלאַנמעסיקער באַטייליקונג אין דעם אַרגאַניזאַציע-פּראָצעס, איז באַמט אַ „קאַמף פאַרן קיום“; עס איז אַ קאַמף פאַרן לעבן, פאַרן סאָציאַלאַגישן קיום.

יענע גרופן אָדער יענע סומע מענטשן, וועלכע זענען ניט דערוואַקסן צו דעם באַוווּסטזיין — צום פּאָדערן זייער חלק, גלייכן אָדער ניט גלייכן, אין אַרגאַניזאַציע-פּראָצעס פון חברים לעבן און פירן ניט אָן זייער קאַמף פאַרן דורכזעצן די פּאָדערונג, — לעבן ניט, עקזיסטירן ניט סאָציאַלאַגיש. זיי ווערן באַלעבט און געבראַכט אין סאָציאַלאַגישער באַוועגונג דורך אַנדערע, פרעמדע, דורך אַנדערע קלאַסן אָדער טיפּן.

כל-זמן די אונטערשטע שיכטן זענען אינערט, באַפּרידיקן זיי זיך מיט דער ראַלע פון סאָציאַלאַגישן שטאַף. דאָס אייגענע בנוגע פעלקער, שטאַמען. כל-זמן עס איז ניט אַנטשטאַנען דאָס באַוווּסטזיין פון זייער אייניקייט, איז ניטאָ ביי זיי קיין ווילן צום סאָציאַלן לעבן, עס זענען ניטאָ גענוג אינעווייניקסטע כוחות אויף צו באַהערשן און אויספילן די סאָציאַלאַגישע פּונקציעס. זיי לעבן ניט סאָציאַל-לאַגיש. מיט זיי באַנוצן זיך אַנדערע און געברויכן זיי פאַר זייערע סאָציאַלאַ-גישע צוועקן.

דאָס אייגענע איז אַנווענדבאַר צו איינצלנע פּערוואַנען, צו אינדיווידן. אַזוי לאַנג ווי זיי האָבן ניט קיין דירעקטע, גלייכע באַטייליקונג אין די סאָציאַלאַגישע פּונקציעס, איז, איינגטלעך רייזנדיק, ניטאָ די פּערוועלעכקייט אין איר סאָ-ציאַלאַגישן באַדייט. עס עקזיסטירן איינצלנע פּערוואַנען, אַלס ביאָלאַגישע סוב-יעקטן, אַלס פיזיאלאָגישע איינסן, אַלס ביאָלאַגישע זעלבסטשטענדיקע וועזנס, אָפּגעצאַמטע, אָפּגעגרענעצטע פון אַלע זייטן, וועלכע פילן אויס זייערע ביאָלאַ-גישע פּונקציעס. אָבער עס פעלט דער סאָציאַלאַגישער וועזן. סאָציאַלאַגיש, פּאָליטיש, עקאָנאָמיש עקזיסטירן זיי ניט. די געשיכטע פון זיין עקאָנאָמיק ווערט געשריבן ניט דורך אים, פאַר אים שרייבן אַנדערע, ער גייט מער ניט ווי אַריין אַלס עלעמענט.

דעם גורל פון זיין פּאָליטיק שמידט ער ניט, אַנדערע פּערוואַנען שמידן זיין מזל, און ער פליט ווי אַ פּונק, געבוירן פון קוש פון האַמער און אייזן, אַנגעצונדן און אויסגעגאַנגען אין דעם פּלאַם פון וועלטגעשעענישן.

אַזוי ווי עס איז פאַראַן אַ ביאָלאַגישער טויט, אַזוי איז פאַראַן אַ סאָציאַלאַ-גישער טויט און אַ סאָציאַלאַגישע געבורט.

יענע, וועלכע האָבן ניט קיין שום חלק אין סאָציאַלאַגישן פּראָצעס, זענען נאָך ניט געבוירן פאַר סאָציאַלאַגיע, זיי זענען וועזנס פון אַ נידעריקן סאָרט. מיטן אויפּוואַך פון אַ סאָציאַלאַגישן אינטערעס, מיט דער געבורט פון סאָציאַלאַ-גישן לעבן, סאָציאַלן אינסטינקט, הייבט זיך אָן דער קאַמף פאַרן סאָציאַלן קיום. דער קאַמף איז איינע פון די ערשטע אויסערונגען פון סאָציאַלאַגישן כוח. דער קאַמף איז אומפאַרמיידלעך און דער זיג איז אומאָפּשטעלבאַר. אַ פּאַלק, אַ קלאַס, אַ גרופּע, אַ פּערוועלעכקייט דערשיינען אויף דער סאָציאַלאַגישער וועלט. דער

קאמף — דאָס זענען די חבלי-לידה. און וואָס דערפאַלגרייכער עס גייט אָן דער פּראָצעס פון זעלבסטאַרגאַניזאַציע, וואָס אינטענסיווער, שטאַרקער עס איז זיין טעמפּאַ, אַלץ ווייניקער וועלן ווערן די געבורטווייען, אַלץ קירצער וועט זיין דער איבערגאַנגספּעריאָד, אַלץ שמעלער וועט זיין דער וואַקלונגסצושטאַנד. מחמת אין דעם קאמף זענען ניט אזוי וויכטיק און ווערטפול די מפלות פון שונא. פון דעם פאַרדעמדיקן אַרגאַניזירער, ווי עס זענען אומאַפּשאַצבאַר און הויך-חשוב די אַרגאַניזאַציע-געווינהייטן, די אַרגאַניזאַציע-איבונגען און אויסגעלערנטקייטן; די גרעסטע ראַלע אין באַפרייאַונגספּראָצעס שפילט דער פּאַקט אַליין פון אויס-בילדן אָן אייגענע אַרגאַניזאַציע. אַט-דער פּאַקט זאָגט-אָן מכוח דער סאַציאַל-לאַגישער געבורט. אַ קנעכט קויפט, בזה-האופן, זיין ביאָלאָגיש לעבן פאַרן פרייז פון זיין סאַציאַלאַגישן טויט.

נאָר אַ פּערזענלעכקייט לעבט אַ פול סאַציאַל לעבן.
אַ פּערזענלעכקייט לעבט סיי פּסיכיש און סיי סאַציאַל, שאַפנדיק דירעקט אירע פּסיכאָלאָגישע ווערדעס. אַ פּערזענלעכקייט קען שאַפן אירע פּסיכאָלאָגישע טייערקייטן אַדער אינגאַנצן אינדיווידועל, אַדער אינטעראַינדיווידועל; אויב זי איז וויליק, שאַפט זי עס צוזאַמען מיט אַנדערע אינדיווידן. און די ווערדעס האָבן דעמאָלט אַז אינטעראַינדיווידועלע חשיבות. אָבער יעדע פּערזענלעכקייט דאַרף זיך באַטייליקן אומבאַדינגט אין פּראָצעס פון שאַפן. בנגע סאַציאַלאָגישע ווערדעס איז ניט שייך קיין אינדיווידועל שאַפן. דאָ איז אַ מין קאַאָפּעראַטיווע טוינג. פּערזענלעכקייטן נעמען זיך צוזאַמען און שאַפן אינטעראַינדיווידועלע פאַרמעס פון לעבן און זיין, אין סאַציאַלאַגישן זינען פון וואַרט.

אינטעראַינדיווידואַליזם איז אַ רוף, אַז אויפמונטער צום „סאַציאַלן“, עקאַ-נאַמישן און פּאָליטישן לעבן. דער געשריי פון געבורט און אויפלעבונג.

אינטעראַינדיווידואַליזם פּראַקלאַמירט דעם „לאַ תּרצח“ אין דעם תּחום פון סאַציאַלאָגיע. דו זאָלסט ניט דערהרגענען ניט נאָר פּיזיאָלאָגיש און ביאָלאָגיש, נאָר אויך סאַציאַלאָגיש!

יעדער אָפּזאָג, יעדער פאַרבייג אין דעם תּחום איז גלייך צו זעלבסטמאַרד. און מען קען זיך ניט פאַרשטעלן, אַז עמעצער וועט זיך פון דעם אָפּזאָגן. דערי-בער באַמערקן מיר דאָ אַ באַזונדערע אַנשטייאַונג, אַ באַזונדערע עקשנות, אַ באַזונדערע האַרטעקייט אין קאמף.

דאָס איז דער חשק צום לעבן, די גלוסט צו האָבן אַן אייגענעם רצון, דאָס איז „דער ווילן צו אַרגאַניזאַציע“, צום סאַציאַלאַגישן לעבן.

קנעכטשאַפט איז דער טויט סיי פון יחיד און סיי פון רבים. אינטעראַינדי-ווידואַליזם איז דאָס אויפלעבן פון איינצלנעם, פון יעדן איינצלנעם.

אַ קנעכט איז אַ סאַציאַלאַגישער בר-מינן.

אַ פּערזענלעכקייט איז די פאַרקערפּערונג פון „סאַציאַלאַגישן“ לעבן, איז אַ סאַציאַלאַגישער נייגעבוירענער.

אַלע איבעריקע פאַרמעס, וועלכע ליגן צווישן אַט-די צוויי עקסטרעמע פּונקטן, זענען דורכגאַנגשטופן און צווישנווענטלידיקע פאַרמאַציעס. זיי זענען אַן אוועקגאַנג פון טויט און אַ דערנענטער צום סאַציאַלאַגישן לעבן.

אינטעראינדיווידואליזם

ניט יעדער מענטש איז אַ פּערזענלעכקייט. אַ פּערזענלעכקייט איז פאַרן היינטיקן מענטשן אָן אידעאַל, אַ שטרעבונגספּינטל.

אַ מענטש פירט זעלבסטשטענדיק זיין פיזיאלאָגיש לעבן, אינדיווידועל, אָפּגעצאַמט, אָפּגעזונדערט פון אַנדערע, און מיט דעם באַנוגנט זיך דאָס רוב פון די מענטשן. זיי גייען ניט ווייטער פון זייער פאַרשלאָסענעם קערפּער, וועל-כער שטעלט פאַר מיט זיך אָן איינס אין פיזיאלאָגישן זינען. זייער גאַנצע אינדי-ווידואַליטעט באַשטייט אין פיזיאלאָגיע און ביאָלאָגיע. פּסיכאָלאָגיש, נאָך מער, סאָציאלאָגיש, עקזיסטירן זיי לגמרי ניט. און דעריבער זענען גרונטלאָז די אור-טיילונגען פון יענע, וואָס באַהויפּטן, אָן די פּערזענלעכקייט איז פאַרויסגעגאַנגען דער געזעלשאַפט.

דער באַזונדערער אָרגאַניזם, אויף וויפל עס רעדט זיך דאָ מכוּח אַ פיזיאָ-לאָגישן, ביאָלאָגישן סוביעקט, דעם טרעגער פון קערפּערלעכן איד, פאַרשטייט זיך, איז אַ פּרימאַט, אַ קודם צום חברהשן „אָרגאַניזם“. אָבער די פּערזענלעכקייט אַלט אַ פּסיכאָלאָגיש וועזן, די פּערזענלעכקייט אַלט אַ סאָציאלאָגיש וועזן, אַלט אָן אינדיווידאַלאָגישע ברואה, איז קיין ספּק ניט, אָן זי קומט שפּעטער, ווייט שפּעטער, פון דער געזעלשאַפט.

צום אָנהייב שאַפט די געזעלשאַפט, אין דער געשטאַלט פון אַ משפּחה, האַרדע, אַדער שטאַם, שבט, קלאַן, פּאָלק, נאַציע, זיין פּסיכאָלאָגיש, זיין שפּראַך, זיין טראַכטן, פילן און אויסדרוק. אַזוי אַרום, אָן נאָר די נאַציע שטעלט פאַר מיט זיך אַ פּסיכישע, קולטורעלע, ציוויליזאַציע-אייניקייט. דערנאָך קומט דער צוזאַמענגוס פון קולטורן; פון דער העברעיִשער, גריכישער, רוימישער און איי-בעריקע, למשל, ווערט אין אַלגעמיין-איראָפּעיִשע קולטור, וועלכע נעמט אַרום אַ גאַנצע שורה פעלקער. דאָס טראַכטן, די לאַגיק מיט אירע פאַרמעס און נאָר-מעס, איז אָן אַלגעמיינע, איז אָן אינטערנאַציאָנאַלע שאַפונג, כמעט אַלע פעלקער פון אייראָפּע האָבן זיך באַטייליקט און באַטייליקן זיך אין שאַפן, אויסאַרבעטן און פאַרטיפּן אַט-די קולטור. די וויסנשאַפט איז אָן אינטערנאַציאָנאַלע דיסציפּלין. נאָר אויף דעם געביט האָבן מיר צו טאָן מיט פעלקער, מיט קולטורעלע פעלקער, מחמת דעם, וואָס זיי, מיט זייער לשון, זייערע מעטאָדן, כמעט איינגע-בוירענע, פון טראַכטן האָבן אַרויפגעלייגט זייער חתימה אויף דער קולטור. דעם איינצלנעם מענטשן אַלט אַזוינעם — אויף וויפל מיר שליסן אויס דעם גאָן, וועלכער שטעלט פאַר מיט זיך אַ גאַנצן ציבור, אַ פּאָלק, אַ פעלקערשאַפט — געפינען מיר דאָ דערווייל ניט.

נאָך מער, וואָס איז שייך סאָציאלאָגיש. דאָ געפינען מיר זיך לעת-עתה, אין צוואַנציקסטן יאָרהונדערט, אויף דער סטאַדיע פון אַנטוויקלונג, אויף וועל-

כער מיר זענען געשטאנען אין אלטערטום בנוגע פסיכאלאגיע. אין סאציאלאגיע הערשט לעת-עתה אויסשליסלעך דער נאציאנאלער פרינציפ. עפעס אַ מין אויסנאם שטעלן פאַר מיט זיך די גרויסע מלוכות, וועלכע בילדן פאַרבאנדן פון פעלקער. אָבער די פאַרבאנדן טראָגן אַן אויסשליסלעך צווינגענדיקן כאַראַקטער, און ביי דער ערשטער מעגלעכקייט וועלן זיך די פעלקער פונאַנדערשיידן. אַלס אַ משל קען מען ברענגען די צעפאַלענע, די פונאַנדערגעטרעטע איבער אַלע נאַטן, אַלטע טערקיי, עסטרייך וכדומה. און פאַראַן אַנדערע גרויסע מלוכות, וועלכע וועלן ניט היינט איז מאַרגן צעפאַלן ווערן אויף שטיקער. דאָ, אין תּחום פון סאציאלאגיע, זענען באַקאַנט דערווייל צוויי מעטאָדן: אַדער פּרייהייט, אמתע זעלבסטבאַשטימונג, און דעמאָלט — גייט מען זיך פונאַנדער אויף אַלע פיר עקן; אַדער אונטערדריקונג, אַ קינסטלעך-מעכאַנישע פאַרייניקונג, פּאָליטישע פאַרשקלאַפונג פון פעלקער. אַלטרוסלאַנד האָט פאַרייניקט איבער הונדערט פעל-קערשאַפטן, אָבער זיי האָט זיי קיינמאַל ניט פאַרייניקט-באַהעפט, נאָר געדריקט און געפרעסט אַזוי, אַז זיי האָט ניט געשאַפן קיין „סאציאַלע פאַרמען“, נאָר מע-כאַניש-סאציאַלע פאַרמאַציעס. דאָס איז אַ פּרימיטיווער אופן פון פאַרייניקונג, אַ פאַרסאציאַלע אַלגעמישער צוזאַמענעם. ווי נאָר אַ טייל פון די פעלקערשאַפטן האָט געקראָגן די יכולת זיך זעלבסט צו באַשטימען, האָבן זיי זיך „אַפגעטיילט“, אַרויס פון דעם „בונד“, שאַדנדיק זיך און אַנדערע, אַנווערנדיק אַ היפש ביסל אין פאַ-ליטישן און עקאָנאָמישן זינען. אונטערדריקונג, אַן אומבאַדינגטער צוגאַב, אַן אומפאַרמיידלעכקייט פאַרן באַרבאַריזם, איז שעדלעך הויפטזעכלעך מיט דעם, וואָס עס שאַפט אַן אילוזיע וועגן דער אומבאַקוועמלעכקייט פון פאַרייניקונג בכלל אַפילו אויף גלייכע יסודות, אויף אַ פולרעכטלעכן גרונט. אַ געדאַנק, וועלכער איז פאַלש און רעאַקציאָנער.

דער פּראָצעס פון ציוויליזאַציע, דער פּראָגרעס, ליגט ניט אויף דער ליניע פון פונאַנדערקרושלען די געשאַפענע מלוכות, נאָר פאַרקערט, אין אַן אַליץ גרע-סערן און גרעסערן וואַקסן, אַליץ גרעסערן און גרעסערן פאַריין. אָבער די פאַריי-ניקונג דאַרף פאַרקומען אויף אַ פּרייוויליקן, פּריי-צוגעשטימטן, גלייכבאַרעכ-טיקטן און ניט קנעכטיש-אונטערדריקערישן יסוד.

דאָס, וואָס איז פאַרגעקומען אין פסיכאלאגיע, אין קולטור-שאַפן, וועט פאַרקומען אויך אין סאציאלאגיע, דאָס הייסט, אין ציבור-לעבן; עס וועט געשאַפן ווערן אַן אַלגעמיינע פאַרייניקונג, וועלכע באַזירט זיך אויף אַ גלייכער, יעדנפאַלס גלייכווערנדיקער, באַטייליקונג פון אַלעמען, און אויף אַזא אופן וועט סאציאלאגיע זיך אויפהייבן העכער פון נאציאנאלן פרינציפ.

אין תּחום פון פסיכאלאגיע געפינט זיך די אינדיווידואַליטעט — מיר ריידן וועגן יחיד, ניט וועגן נאצייע-קאַלעקטיוו — די אייגנטימלעכקייט, אין זייער אַ נעבעכדיקן מצב. זי האַלט נאָך ערשט פאַרן געבוירן ווערן. זי האָט נאָך ניט די העזה זיך צו באַווייזן אויף גאַטס וועלט, זי באַגרענעצט זיך דערווייל מיט אַ סטיל, מיט שאַפן אַן אייגענעם „חדר“ אין קונסט, אויפטוען, וועלכע טראָגן ניט-זעלטן דעם נאָמען פון אויטאָר. אָבער דער „אויטאָריזם“, אַזוי צו זאָגן, איז ווייט פון דעם, וואָס ער האָט געדאַרפט זיין. ער האָט אַ נייגונג צו אויטאָרי-טעטיזם, ווען ער האָט געדאַרפט גיין אויפן וועג פון פּריידיקן אייגנטימלעכקייט

און צוזאמענגוס, א סינטעז פון אייגנטימלעכקייטן, וועלכע זאלן זיך באטייליקן אויף גלייכבארעכטיקטע יסודות אין פראצעסן פון שאפן קולטורעלע ווערדעס, אוצרות.

אין תחום פון סאציאלאגיע — פארמאגן מיר דערווילע נאָר נעבעכדיקע אַנצוהערענישן, אָדער ריכטיקער, עפעס אַ מין פאַרגעפיל מכוּח דעם, וואָס זי וועט זיך אַ פלייס טאָן דורכצופירן אין אונדזער עפאָכע, שאַפן אַ צוזאַמענשמעליך — ניט קיין פאַרוואַלטיקונג, ניט קיין אוּזורפאַציע — פון עקאָנאָמיק מיט פאַ-ליטיק, פון וואָס עס וועט זיך באַקומען אַ נייע פאַרמאַציע. די נייע פאַרמאַציע וועט פאַרייניקן אין זיך אַלע פּאָזיטיווע עלעמענטן פון ביידע דיסציפלינען. פּאָליטיק האָט אַרומגענומען גאַנצע קאַלעקטיוון, ניט זייענדיק געטיילט; עקאָנאָ-מיק איז געווען אַנגעוויזן אויף „פירמעס“, אָבער דערפאַר פלעגט זי לייכט אַריבערשפּרייזן די גרענעצן פון מדינות און וועלטטיילן און זיך אויסשפּרייטן מיט איר נעץ פון אינסטיטוציעס. קאַפיטאַל איז ניט אינטערנאַציאָנאַל, נאָר אינדיווידועל, דערפאַר גייט ער אַזוי גרינג אַריבער די גרענעצן פון די פעלקער און מאַכט אַן אַנשטעל פון אינטערנאַציאָנאַליזם. ווי עס זאָל ניט זיין, די ביידע עלעמענטן דאַרפן פאַרייניקט ווערן, און זיי וועלן ביידע פאַרטראַטן ווערן אין דעם אינטעראַינדיווידועלן איבערבוּי פון דעם קהל-לעבן. און דעמאָלט וועט די איינצלנע פּערוואַן באַפּרידיקן איר דורשט נאָך דיפּערענציאַציע און אינדיווידואַ-ליטעט אין צוזאַמענהאַנג מיט גלייכבאַרעכטיקטע אינדיווידן, שאַפנדיק אינטער-אינדיווידועלע חשיבותן און שייכותן. און אַנשטאַט סאָציאַלאַגיע, וועלן מיר האָבן אַן אינטעראַינדיווידאַלאַגיע, וועלכע וועט זיין לויט איר מהות מענטשלעך און מענטשהייטלעך, אינטעראַינדיווידועל און אוניווערסאַל.

די געמיינזאַמקייט דאַרף ווערן רעאַרגאַניזירט, די יעראַרכיע דאַרף ווערן אַפּגעשאַפּט, עס דאַרף געשאַפן ווערן דער אינטעראַינדיווידואַל, דער בונד פון מענטשן, וועלכער וועט אַרומנעמען די גאַנצע ציוויליזירטע מענטשהייט און וועט איר פאַרייניקן אויפן יסוד פון צווישנמענטשלעכע באַציונגען. דער כּוח פון מענטשן ליגט אין אַחדות. אָבער אַחדות הייסט ניט צוזאַמענשמידן, אַ פאַר-טייע קאַטאַרוזשיקעס, געשמידטע הענט און פיס, בילדן ניט קיין אַסאַציאַציע. ביי דער ערשטער מעגלעכקייט וועלן זיי זיך צעלויפן אין אַלע זייטן, ווייל נאָר קייטן, הענטרינגען, פּיסרינגען האָבן זיי פאַרבונדן. דעם וווקס פון אינטעראַינ-דיווידואַליטעט — דאָס דאַרף מען דערמונטערן. ניט אַפּגעשלאָסנקייט, דאָס צע-קריכן איבער די נאַרעס, וועלכע הייסן פּאַטערלענדער, אָדער מוטערהיימען, קליינע געמיינדעס, נאָר אַרויסגיין אויפן וועג פון אַן אַלוועלטלעכער פאַרייניקונג. אינטעראַינדיווידואַליזם דאַרף גובר זיין אַלע פּאַטערלענדישע נאַציאָנאַלע איבער-צאַמונגען, די מחיצות, וועלכע שטערן מענטשן, אינדיווידן זיך צו פאַרייניקן. אַזוי ווי די מלוכה האָט אַפּגעראַמט, אַפּגעשווענקט אַלע קליינע פּאָליטישע גרענעצן, וועלכע האָבן אַפּגעטיילט איין באַזיץ פון צווייטן, איין סעניאָריע פון דער אַנדערער, אַזוי ווי די מלוכה האָט פאַרניכטעט די פּעאַדאַלע ווענטלעך, אַזוי דאַרף דער אינטעראַינדיווידואַל אַפּמעקן די גבולים און גרענעצן פון די מלוכות, וועלכע טיילן אַפּ מענטשן פון מענטשן, און שאַפן אַ מענטשהייט-אַחדות. די שבטים-פאַריינען האָבן אַראַפּגעוואָרפן די משפּחה-אייניקייט; דער שבט.

שטאם האָט אַריבערגעשפּרייזט איבערן טויטן קערפּער פון דער פּאַמיליע. אזוי ווי די נאַציע איז אַריבערגעוואָקסן דעם שטאַם-שבט, אזוי וועט דער מענטשהייט-בונד (אינטעראַינדיווידואַל), וועלכער דערגייט אין זיין אַנאַליז, אין זיין פּונאַג-דערלייג ביזן אַטאַם, ביזן לעצטן אומגעטיילטן גאַנצן, זיך אויפהייבן אין זיין סינטעזע, אין זיין אינטעגרירן און פאַרייניקן ביז צו דער מענטשהייט און איר באַזע די וועלט.

אין וווקס פון אינטעראַינדיווידועלקייט שעפט דער יחיד זיין כוח און גבורה און מעכטיקייט. דער וווקס פון אינטעראַינדיווידואַליזם אין ציבור-לעבן איז ווי דער אויפהייב פון פּראָדוקטיווע כוחות אין דער באַלעבאַטישקייט. אַלץ וואָס שטערט, פּאַרהאַלט דאָס וואָקסן, איז שעדלעך, טויג ניט, איז רעאַקציאָנער, דאַרף ווערן אָפּגעשאַפּט. אינטעראַינדיווידואַליזם אין זיין פּאַקטישער אויפפאַ-סונג טרייבט אונטער דעם וווקס און בלי פון די צווישנפּערזענלעכע כוחות. ער גייט באַגעגענען דעם אויסשפּרייט און אויסברייט פון ציבור-לעבן. ער פאַר-וואַרפט די פאַרייניקונגען, וועלכע זענען הן לויט זייער סטרוקטור און הן לויט זייער היקף נידעריקער, וואָס איז שייך די פאַרמעס פון אַרגאַניזאַציע, פון דער עקזיסטירנדיקער מלוכה. דער אינטעראַינדיווידואַל איז איבער דער מלוכה, אויף יענער זייט מלוכה. צו דער גרויסער ברייטער וועלט און מענטשהייט — פירט דער וועג פון אינטעראַינדיווידואַליזם.

אינטעראַינדיווידואַליזם אָפּערירט מיט דעם פּאַקטישן; ער באַדייט דאָס אַריבערוואָקסן די היינטיקע בורזשואַזע מלוכה, וועלכע באַזירט זיך אויפן נאַציאָנאַלן פּרינציפּ, אויך דאַרטן, וווּ די מדינה בילדעט אַן אזוי גערופענעם „נאַציאָנאַליטעטן-שטאַט“, און דאָס אַריבערשטייגן די סאַציאַליסטישע קלאַסן-מלוכה, דעם אינטערנאַציאָנאַל. אינטעראַינדיווידואַליזם וועט בילדן אַן אינטער-אינדיווידואַל, אַן אַסאַציאַציע, איין עק פון וועלכער לענט זיך אַן אויפן איינצל-נעם מענטשן. אויף דער פּערזענלעכקייט, און דער צווייטער עק שטיצט זיך אויף דער מענטשהייט.

דער אינטעראַינדיווידואַל, אַלס די קאַנקרעטע פּאַרמע פון ציבור-לעבן, איינגעאַרדנט לויטן פּאַקטישן פּרינציפּ פּרייהייטפּרינציפּ, שטייגט אַריבער די מלוכה, איבערשפּרייזנדיק איבער אירע גבולים און תּחומען, און שפּרייט זיך אויס ביז צו דער לענג פון דער וועלט.

דער קאַפּיטאַליזם דאַרף בייגעקומען ווערן און וועט בייגעקומען ווערן נאָר דורך לגמרידיקער אינטעראַינדיווידואַליזירונג. דורך דעם פאַרברייטערן און באַגוועלטיקן סיי די מיטלען און סיי די אַרגאַניזאַציע פון דער פּראָדוקציע. ניט צוריק צו דער קליינער באַלעבאַטישקייט, צו דער כלומרשטער אייניקונג, וועלכע האָט אַנטהאַלטן אין זיך דעם עמבריאָן פון פּונאַדערפאַל פון דער ווירטשאַפּט, האַבנדיק אין זיך די זריעה פון אַרבעטצעטיילונג.

ניט צוריק צו דער פּרימיטיווער פּשטות, נאָר פאַרויס, צו אַ מער פאַר-וויקלטער קאַמפּליצירטקייט, צו דער העכסטער קאַמפּליצירטקייט, צום איבער-וואָקסן דעם קאַפּיטאַליזם, פאַרויס צו פאַרוואַנדלען דעם קאַפּיטאַליזם — אַ האַלב אינטעראַינדיווידואַליזירטע, איינזייטיק-אינטעראַינדיווידואַליזירטע פּאַרמע

פון ווירטשאפט — אין א פולער אינטעראינדיווידואליזאציע פון באַלעבאָטיש-קייט, פון פּראָדוקציע און גוטספּאַנאָדערטייל.

דאָס אייגענע אין פּאָליטיק. דער עטאַטיזם, שטאַטיזם, דער מלוכה-סדר, וועט בייגעקומען ווערן דורכן העכסטן אויפווקס פון אינטעראינדיווידואליקייט. די מלוכה וועט ניט באַזיגט ווערן דורך דער קליינער געמיינדע, דורך דעם פרייען ישוב, פרייען שטעטל אָדער שטאַט, געשאפן לויט דעם מיטלאַלטערשן סטיל, אַן אַפגעלעבטע פּאַרמע, אַ פּאַרמאַציע, וואָס איז ניט דערגאַנגען צו דער מלוכה, אַ פּאַרמע, וואָס איז געלעגן נידעריקער פון דער קאָלאָסאַלער פאַרייניקונג, וואָס הייסט מדינה — נאָר דורך אַ העכערער סאַציאַלער פּאַרמע, דורך דער פאַרייני-קונג פון אַ גאַנצער רייע מלוכות, פּעדעראַטיווע רעפּובליקן, פאַרוואַנדלטע אין אַן אינטעראינדיווידואַל, ד"ה, אַ פאַריין פון יחידים, וועלכע שאפן אַ פּאָליטישע פאַרייניקונג אויפן סמך פון זייערע איבערצייגונגען, ניט ווינפלעצער, טערי-טאַריעס.

פרייהייט וועט זיך ניט באַקומען אַלס פּועל-יוצא פון קלייניקייט, איינגע-שרומפּנקייט, נאָר אַלס רעזולטאַט פון דעם העכסטן ווקס פון אינטעראינדיווי-דואליטעט. און פּאַקטישע פרייהייט וועט קריגן דער איינצלנער, ווען ער וועט זיין פאַרייניקט אויפן יסוד פון זיינע איבערצייגונגען מיט הונדערטער מיליאָנען זיינסגלייכן, לייגנדיק אין יסוד פון פאַרייניקונג דעם געוויסנשאַפטלעך (רעלי-גיעז)-וויסנשאַפטלעכן פרינציפ פון אינטעראינדיווידואליזם, וועלכער דערלאָזט ניט דעם אַפשוואַך און פאַרטונקל פון יחיד, נאָר שטייגערט זיין עכטן, קלאַרן אַרויסווייז און אַנטפלעק.

די פּראָגע פון קאַפיטאַליזם וועט ניט פאַרענטפּערט ווערן דורך דער קליינער אַרבעטער-אַסאַציאַציע, דורך דעם פרייען ווירטשאַפטלעכן אַרטעל, נאָר, להיפּוך, דורך דעם צוזאַמענגוס פון איינצלנע פּירמעס, דורך דעם העכסטן טראַסטירן און באַהערשן דעם אַפּאַראַט, דעם ווירטשאַפטלעכן שטאַף, רייכקייט, דעם פּיזישן „קאַפיטאַל“, וואָס ליגט אין די געצייג און מיטלען פון פּראָדוקציע, און דעם „גייסטיקן קאַפיטאַל“, וואָס ליגט אין דער אַרגאַניזאַציע.

אזוי אויך די פּאָליטישע פּראָגע. די פּראָבלעם פון שטאַטיזם לאָזט זיך ניט לייזן דורכן צעקרושלען די מלוכה, צערייסן זי אויף שטיקער, נאָר, להיפּוך, דורך, אויב מען קען זיך אזוי אויסדריקן, טראַסטיפיקאַציע, העכסטער אינטע-גראַציע, ברייטסטער פאַרייניקונג ניט פון קאַנטן, לענדער, נייערט פון דער גרעסטער צאָל פון אינדיווידן ביזן אַרומנעם די מענטשהייט און די וועלט.

פון קאַפיטאַליזם דאַרף מען ניט גיין צוריק צו גאַר מאַנטשיקן אינדיווידו-עלן אייגנטום, ווערנדיק מיטגעריסן פון דער אידייליע פון מיטלאַלטערלעכע צייטן, אַנטציקט פון דעם פשוטן לעבן פון דעם פּויערגעזינדל, נאָר אַרויף, צו העכערע פּאַרמען, צום אינטעראינדיווידועלן אייגנטום, צו דער פאַרפּולקומונג און אויסגלייכונג פון דער אינטעראינדיווידועלער פּראָדוקציעליניע.

פון שטאַטיזם דאַרף מען ניט גיין צוריק, צום קליינעם פאַריין, צום פאַר-שלאַסענעם האַלבווילדן לעבן פון דער איינצלנער פּאַמיליע, צו דער פאַרייני-פּאַכטער אַפגעלאָזענער געמיינדע, נאָר אַרויף און פאַרויס, צו העכערע

פארמאציעס און סאציאלע אויסבילדונגען, צו דער אינטעראינדיווידואליזאציע פון פאליטישן ארגאניזם.

די פאליטיק האט איבערגעיאגט די עקאנאמיק, דער פאליטישער ארגאניזם איז העכער לויט זיין היקף פון עקאנאמישן און דעריבער צוריק פון שטאטיזם באדייט צום פאליטישן „קאפיטאליזם“, פאליטישע פרייהייט און קאנקורענץ. קאפיטאליזם אין עקאנאמיק שטייט אויף דער סטאדיע פון אנטוויקלונג, אויף וועלכער עס איז אין פאליטיק געשטאנען דער פעאדאליזם. קאפיטאליזם באדייט אן עקאנאמישער פעאדאליזם, א מאסע אייגנטימער און אומענדלעכע ווירט-שאפטלעכע קריגערייען און רייסערייען צווישן די עקאנאמישע „פריצים“, און ווי דער פאליטישער פעאדאליזם איז געווען שעדלעך, רוינרנדיק, אזוי איז דער עקאנאמישער פעאדאליזם היזקדיק און כאאטיש און אויסברענגעריש ווי די נאטור. אן אומענדלעכע צאל ארבעט- און אגשטרענג-איינסן גייט לאיבוה, ווערט געפטרט, אן קיין שום נוצן, אויף אגפירן די ווירטשאפטלעכע קאנקורענץ. דער וויקס פון אינטעראינדיווידואליזם איז דער וויקס פון מעגלעכקייט, דער וויקס פון מעגלעכקייט איז דער וויקס פון פרייהייט.

עס איז ריכטיק, אן דער וויקס פון אינטעראינדיווידואליטעט דריקט זיך ניט אויס דורכויס אין דער מאסע, אין היקף, אין סך-הכל, אין מעכאנישן מא-טעמאטישן אנוויקס פון פערזאנען, נאר אויך אין דער ארגאניזאציע-פארמע פון דעם געגעבענעם ציבור-לעבן, פון דער געגעבענער סומע פון פערזאנען. די נייע ארגאניזאציע-פארעם פארטונקלט ניט דעם בנמצא-זיין פון די אינדיווידן, ווי דער פאל איז געווען אין שטאם, אין משפחה, אין קלאן, אין מלוכה. אבער עס איז אויך אמת, אן אויב מיר וועלן קויפן פארן פרייז פון פארשמעלערונג פון דעם היקף, דעם אראפלאז פון דער סומע פון פערזאנען, וואס באטייליקן זיך אין דער געגעבענער אסאציאציע, דעם פארבעסער פון דער ארגאניזאציע אין פרט פון אינטעראינדיווידואליזאציע — איז יצא שכרו בהפסדו, און מיר וועלן גארניט דערגרייכן; גיכער אנווערן אידער געווינען. יעדנפאלס, וועט מען דארפן דא פעסטשטעלן א פראפארציע, א פארהעלטעניש, די מדרגה פון דער אינדיווידוא-ליזאציע פון דער פארדעמדיקער צווישנפערווענדלעכער פארייניקונג, און די שטופע פון אינדיווידואליזאציע פון דער איצטער באניטער, נאר פארקלענערטער פארייניקונג.

דאס איז ראשית אוממעגלעך. והשנית, די קוואנטיטעט שאפט, אין דעם פאל, א קוואליטעט. די אינדיווידואליזאציע געפינט זיך, קען מען זאגן, אין א גלייכער פארהעלטעניש מיט דער אינטעראינדיווידואליזאציע. וואס העכער, וואס ברייטער, וואס רחבות-דיקער, אין פשט פון ארומנעם און ספערע, די געגעבענע אסאציאציע איז, אלץ מער רויים, מעגלעכקייט איז דא אין איר, אויב מיר וועלן ניט צופיל מיטגעריסן ווערן פון דער יורידישער זייט פון דער דערשיינונג.

די לייזונג פון דער פאליטישער פראגע, דער אויסגלייך פון סכסוך, די מחלוקת פון מענטשן מיט דעם וועלטלעך-טעריטאריעלן שטאט ליגט ניט, נאך אונדזער מיינונג, אויף דער זייט פון דעם מלוכהשן ציבור-לעבן, נאר אויף יענער זייט.

אינטעראינדיווידואליזם אין פאליטיק באדייט דאס גובר-זיין דעם טערי-טאריאליוזם, דעם אינטערנאציאנאליזם, דעם פאליטישן אבסאלוטיוזם. אינטער-אינדיווידואליזם איז א העכערע פארמאציע, דאס באזייטיקן די צעבראכנקייט פון חברה-לעבן, דאס אפשאפן די מלחמות, צווישנפעלקערשע קריגערייען, און דאס שאפן א מענטשן-פארייניקונג.

די עיקר-ליניע פון אינטעראינדיווידואליזם איז דאס באזייטיקן דעם קאמף צווישן די פאליטישע אסאציאציעס. כל-זמן עס וועלן זיין מלחמות, וועט זיין א שטאנדהאפטע דיסציפלין, וועט זיין מיליטאריזם פון אזא אדער אן אנדער פאר-מע. אינטעראינדיווידואליזם פארניכטעט אונטערדריקונג, א סוף-מאכנדיק צו מלחמות און פאליטישער קאנקורענץ צווישן די „פאליטישע טעריטאריעלע פירמעס“, שאפנדיק אנטשטאט זיי ניט קיין פירמע, נאר א קאלאסאלע אסאציאציע, אן אינטעראינדיווידואל, אן אלוועלט-ציבור, אן אלוועלט-באלעבאטישקייט. אינטעראינדיווידואליזם רוקט ביידע געביטן, סיי די עקאנאמיק און סיי די פאליטיק, פארויס, פארניכטנדיק די צווישנפעלקערלעכע קאנקורענץ הן אין געביט פון ציבור-לעבן און הן אין תחום פון ווירטשאפט.

ער באצוועקט דאס שאפן אן אלוועלטלעך אינטעראינדיווידועלן ציבור-לעבן און אן אלוועלטלעכע אינטעראינדיווידועלע ווירטשאפט. פון דער נאציאנאל דעס-פאטישער עקאנאמיק און אינטערנאציאנאלער פאליטיק צו אן אלוועלטלעכער אינטעראינדיווידועלער פאליטיק און עקאנאמיק, צום קאסמאפאליטיזם און קאס-מאקעאנאמיוזם — דאס איז דער וועג פון דער ציוויליזירטער מענטשהייט.

אט-איז די ארויפשטייגליניע אין ציבור-לעבן — משפחה, שטאם, נאציע, מלוכה, אינטערנאציאנאל, אלוועלטלעכער אינטעראינדיווידואל.

ניט די צעברעקלונג פון מלוכהשן פאליטישן ארגאניזם, ניט די מיניאטורי-זאציע פון קהל-לעבן, נאר זיין אוניווערסאליזאציע; ניט די צעברעכונג פון מדינות, ניט זייער צוזאמענשמעלץ, נייערט די פארייניקונג פון די „בירגער“ אין איין אינטעראינדיווידואל, וועלכער וועט זיין אזוי קאלאסאל, אז ער וועט ניט קענען זיין צענטראליסטיש, דעספאטיש.

דעמאלט, און נאר דעמאלט, וועלן מיר האבן פרייהייט דע פאקטא, און ניט נאר פרייהייט דע-יורע, דעמאלט וועלן מיר באמת האבן פרייהייט פארן יחיד, און ניט קיין פיקטיווע „צעלאזנקייט“ ווי דאס ניט-האבן קיין געזעצן. אונטער פרייהייט פארשטייען מיר אן אוניווערסאלע זעלבסטארגאניזאציע. אינ-טעראינדיווידואליזם איז אן אוניווערסאלע פארייניקונג פון אינדיווידן אויפן יסוד פון זייערע געוויסנשאפטלעכע און וויסנשאפטלעכע איבערצייגונגען.

נ א כ ו ו א ר ט

די „זכרונות“ מיינע דערפירן דעם לייענער ביז צו די ערשטע טעג פון דער אַקטאַבער־רעוואָלוציע, ווען איך ווער שווער פארווונדעט. איך בין אַפגעלעגן זעקס חדשים אין שפיטאַל און אַ גאַנצן יאָר געגאַנגען אויף קוליעס.

דאָס ווייטערדיקע וועט קומען אין אַ צווייטן באַנד, וועלכן איך וועל אינגיכו האַכן פאַרטיק. ער וועט באַשרייבן די יאָרן פון סוף 1917 ביזן ענד פון 1924 און מיין אַנטלויפן פון רוסלאַנד, שוואַרצן די גרענעץ אייבערן טייך אמור — קיין כינע, נעמלעך מאַנדזשוריע.

די „זכרונות“, וואָס גייען אַריין אין אַט־דעס בוך, זיינען געווען פארעפנטלעכט אין דער „פרייער אַרבעט־מערי־ווער“ גלייך נאָך מיין אַנקומען אין די פאַר־אייניקטע שטאַטן פון אַמעריקע. דאָס איז אַ קיימא לן פון אַכט און צוואַנציק יאָר צוריק.

דער צווייטער באַנד „זכרונות“, וואָס איך גרייט צו, וועט זיך אונטערשיידן פון ערשטן מיט דעם, וואָס ער וועט זיך שטיצן אויסער אויף מיין זכרון, ווי דער ערשטער איז, אויך אויף אונטערזוכונגס־אַרבעט. איך האָב מורא איצט זיך צו פאַרלאָזן אינגאַנצן אויף מיין געדענקונגס־קראַפט. איבערהויפּט בנוגע גענויע דאָטן, ווי אויך נעמען פון חברים און ניט־חברים.

אבא גאַרדין

מערקן, 1955, לאַס אַנגעלעס, קאַליפּאָרניע.

אויסגאבן פון דער בוך-געמיינשאפט ביי דער יידישער ראציאנאליסטישער געזעלשאפט

בוענאס איירעס

2969 גאָמעס, 1969

פראַנסיסקאָ פּעררער — די מאָדערנע שול, 200 זייטן
רודאָלף ראָקער — די ראַציאָנאַליזאַציע פֿון דער ווירטשאַפט און
דער אַרבעטער־קלאַס, 168 זייטן
לואיזשי פּאַברי — ערריקאָ מאָלאַטעסטאָ — זיין לעבן און זיינע סאָ-
ציאַלע אידעען, 48 זייטן
א. מילער־לענינג — שטאַט און מאַרקסיזם, 32 זייטן
ע. מאַלאַטעסטאָ — אין קאַפּע־הויז, 120 זייטן
א. י. זאַקוסקי — י. ל. פּרָק, 64 זייטן
רודאָלף ראָקער — נאַציאָנאַליזם און קולטור, 744 זייטן.
רודאָלף ראָקער — „אין שטורעם“, 840 זייטן.
יונה גאַראַדיסקי — דוד עדעלשטאַט, 32 זייטן.
אבא גאַרדין — זכרונות און חשבונות, 460 זייטן.

אויסגאבן פון דער יידישער ראציאנאליסטישער געזעלשאפט

כאַסע אַנטיטש — פראַנסיסקאָ פּעררערס פּעדאַגאָגיע, 30 זייטן
ושאַן גראַוו — בורזשואַזע און פרייהייטלעכע דערציאונג, 28 זייטן
סעבאַסטיאַן פאַר — ווערטער פֿון אַ דערציער, 96 זייטן
פ. אוראַלעס — די פרייע שול, 30 זייטן
י. פ. עלסלאַנדער — אַ באַזוך אין אַ מאָדערנער שול, 43 זייטן
¿Qué es el antisemitismo? (Encuesta mundial) 80 págs.

ESTE LIBRO SE TERMINO DE
IMPRIMIR EL DIA 12 DE ABRIL
DE 1955, EN LOS TALL. GRAF.
"ZLOTOPIORO HNOS.", CALLE
GASCON 1231, BUENOS AIRES.

IMPRESO EN LA ARGENTINA

PRINTED IN ARGENTINE

Copyright by:

ABA GORDIN, New York

Hecho el Depósito que marca la Ley

INDUSTRIA ARGENTINA

ABA GORDIN

REMINISCENCIAS
Y REFLEXIONES

Editado por:

"Bujguemeinschaft bai der Idischer Razionalistischer Gueselschaft"

BUENOS AIRES — 1955